

Horizon verbreden



AERES

Jaarverslag 2019

Horizon verbreden



Stichting Aeres Groep
Stichting Aeres Farms
Stichting PTC^{*}
Stichting Agrotransfer Dronten
Stichting Bureau Erkenningen
Stichting Aeres International Student Fund

Leeswijzer

Voor u ligt het jaarverslag 2019 van heel Aeres. Het beschrijft de (strategische) kaders waarbinnen Aeres werkt en de resultaten van het verslagjaar. Door de indeling in afzonderlijke hoofdstukken per onderdeel en onderwijssoort wordt de OCW-richtlijn van verplichte segmentatie nageleefd. Behalve aan de relevante wettelijke richtlijnen voldoet dit jaarverslag ook aan de governancecode, het onderwijscontroleprotocol, de Wet op de ondernemingsraden en richtlijnen uit andere (verplichte) bronnen.

Dit jaarverslag bestaat uit het bestuursverslag, de geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening van de hoofdstichting Stichting Aeres Groep. De jaarrekeningen van de nevenstichtingen zijn niet opgenomen.

Het jaarverslag heeft een belangrijke functie in de formele verantwoording naar de overheid, de Onderwijsinspectie en verschillende subsidieverstrekkingen. Behalve in deze zogenaamde verticale verantwoording speelt dit jaarverslag ook een rol in de horizontale verantwoording. Denk daarbij aan medewerkers, studenten, ouders, het bedrijfsleven, leveranciers, enzovoort. Het document kan aanleiding geven tot discussie. Aeres nodigt iedereen uit om met haar de discussie aan te gaan!

Het jaarverslag bestaat uit een overkoepelende inleiding, drie inhoudelijke delen en de genoemde jaarrekeningen:

- Het jaarverslag begint met het jaaroverzicht van het College van Bestuur: Horizon verbreden.

- Deel I Verbinding en meerwaarde beschrijft wat de onderdelen van de groep verbindt; wat de meerwaarde, de gezamenlijke financiën en kaders zijn (hoofdstuk 1 en 2).
- Deel II Onderwijs omvat de verslagen van de onderwijsonderdelen binnen de Stichting Aeres Groep: Aeres AOC in hoofdstuk 3 en Aeres Hogeschool in hoofdstuk 4.
- Deel III Commerciële en dienstverlenende activiteiten omvat de verslagen van de commerciële en dienstverlenende activiteiten: Stichting Aeres Farms is in hoofdstuk 5 beschreven, Stichting PTC (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy) in hoofdstuk 6, Stichting Agrotransfer Dronten (Aeres Agree en Aeres Bedrijfscentrum Dronten) in hoofdstuk 7 en de nieuwe activiteit Stichting Bureau Erkenningen in hoofdstuk 8.
- Deel IV Bedrijfsvoering en toezicht Aeres omvat de resultaten van de Aeres-brede bedrijfsvoering, het sociaal jaarverslag van Aeres en het verslag van de Raad van Toezicht (hoofdstukken 9, 10 en 11).
- Aan het einde van deze inhoudelijke verslagen zijn de bijbehorende bijlagen opgenomen.
- Het jaarverslag 2019 sluit af met deel V: de jaarrekening van heel Aeres.

Leeswijzers en inhoudsopgaven

Alle hoofdstukken beginnen met een eigen leeswijzer waarin is aangegeven voor wie het hoofdstuk geschreven is, wat de link is met de andere hoofdstukken en wat de lezer in het hoofdstuk kan verwachten. Daarna volgt de inhoudsopgave per hoofdstuk.



Inhoud

Inleiding	Horizon verbreden	5
Deel I	Verbinding en meerwaarde	9
1	Gezamenlijke kaders	11
2	Aeres-brede kengetallen, financiën en continuïteit	23
Deel II	Onderwijs (Stichting Aeres Groep)	45
3	Aeres AOC	47
	Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord	53
	Aeres VMBO	59
	Aeres MBO	71
	Aeres Training Centres	91
4	Aeres Hogeschool	95
	Onderwijs	117
	Onderzoek en innovatie	123
	Commerciële dienstverlening	139
Deel III	Commerciële en dienstverlenende onderdelen	143
5	Stichting Aeres Farms	145
6	Stichting PTC ⁺ (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy)	151
7	Stichting Agrotransfer Dronten (Aeres Agree en Aeres Bedrijvenscentrum Dronten)	159
8	Stichting Bureau Erkenningen	165
Deel IV	Bedrijfsvoering en toezicht	171
9	Bestuursbureau	173
10	Sociaal jaarverslag	181
	Onderwijsonderdelen en Bestuursbureau	185
	Commerciële activiteiten	201
	Medezeggenschap	207
11	Verslag Raad van Toezicht	211
Bijlagen		217
Bijlage 1	Verklarende woordenlijst	
Bijlage 2	Verklaring bevoegd gezag	
Bijlage 3	Samenstelling Raad van Toezicht	
Bijlage 4	Samenstelling College van Bestuur	
Bijlage 5	Kengetallen personeel	
Bijlage 6	Overzichten en kengetallen Aeres VMBO	
Bijlage 7	Overzichten en kengetallen Aeres MBO	
Bijlage 8	Overzichten en kengetallen Aeres Hogeschool	
Bijlage 9	Publicaties Aeres Hogeschool	
Bijlage 10	Helderheid in bekostiging	
Deel V	Jaarrekening	281

Alle onderdelen hebben een eigen inhoudsopgave.

Horizon verbreden

In 2019 gaat het Nederland economisch gezien voor de wind. Op de VN-ranglijst van gelukkigste landen ter wereld (VN World Happiness Rapport) stijgt Nederland van de zesde naar de vijfde plaats; nooit eerder stond het land zo hoog. Daar staat tegenover dat de bezorgdheid in de samenleving toeneemt over het milieu, klimaatverandering, voedselzekerheid en leefomstandigheden. Meer dan ooit voelt Aeres de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan het oplossen van vraagstukken binnen deze thema's, door het opleiden van professionals en het ontwikkelen van kennis.



De titel van dit jaarverslag is 'Horizon verbreden'. Terugkijkend op 2019 geeft Aeres daar op verschillende manieren invulling aan. Aeres en Nordwin College spreken de intentie uit om met elkaar te fuseren en er volgt een uitgebreid fusieonderzoek. Net als Aeres heeft het Friese Nordwin College een overtuigend groen profiel. Als de fusie doorgaat – het definitieve besluit daarover valt in het schooljaar 2019-2020 – betekent dit een versterking van groen onderwijs op vmbo- en mbo-niveau. Aeres is ervan overtuigd dat zij samen met Nordwin College een kwalitatieve en aantrekkelijke leeromgeving kan bieden voor jonge mensen die zich willen ontwikkelen in het dynamische groene domein.

Externe invloeden

2019 gaat de boeken in als het jaar waarin studenten uit het hele land massaal naar Den Haag trekken voor klimaatdemonstraties. Het is ook het jaar van de boerendemonstraties vanwege het stikstofbeleid. Het is duidelijk dat de vraagstukken met betrekking tot klimaat en milieu steeds manifester worden. Aeres stelt haar studenten in de gelegenheid mee te demonstreren, zodat ze zo hun zorgen over de positie van de agrarische sector en het klimaat kenbaar kunnen maken. Aeres stimuleert bovendien dat studenten zich als toekomstige beroepsbeoefenaren op basis van feiten een eigen mening leren vormen over de toekomst van de sector. De transities in het groene domein zijn een belangrijk aandachtspunt in het curriculum van alle onderdelen.

Aeres blijft groeien

Het Nederlandse onderwijslandschap krijgt in 2019 te maken met een dalende instroom van scholieren en studenten. De demografische krimp is al goed merkbaar in het basisonderwijs en in zogeheten krimpgebieden. Tegen deze ontwikkelingen in groeit bij Aeres het aantal deelnemers en de totale instroom voor haar opleidingsaanbod in 2019. Door te investeren in kwalitatief goed onderwijs, duurzame schoollocaties met hoogwaardige praktijkfaciliteiten verwacht Aeres aantrekkelijk te blijven voor (internationale) studenten. Een voorbeeld hiervan is de nieuwbouw van Aeres Hogeschool Almere op het Floriadeterrein. Begonnen op een bescheiden etage in een Almeers winkelcentrum, maakt de Flevolandse faculteit in 2019 bekend dat zij in het schooljaar 2020-2021 huisvesting realiseert voor negenhonderd studenten en tachtig medewerkers. Dat gebeurt in een prachtig duurzaam pand dat nu al de bijnaam 'groene long' heeft. Aeres Hogeschool Almere biedt opleidingen met de focus op voedsel en leefbaarheid in een stedelijke omgeving. Om te kunnen voldoen aan een veranderende vraag naar huisvesting zet de stafdienst Huisvesting & Beheer in 2019 in op flexibiliteit in de gebouwcapaciteit. Aeres realiseert verder nieuwe huisvesting voor (internationale) studenten op de campus van de hogeschool in Dronten.

Grensverleggend samenwerken

Afgelopen jaren zette Aeres ferm in op samenwerking met het bedrijfsleven. Met betrekking tot de onderzoeksprogramma's binnen het hbo gaan de Centres of Expertise (CoE's) in 2019 over in één CoE Groen. Hierin investeren het ministerie van LNV, het Regieorgaan Praktijkgericht Onderwijs SIA en de groene hogescholen in meerjarige onderzoeksprogramma's

om de kennisinfrastructuur in het groene domein verder door te ontwikkelen. De onderzoeksprogramma's sluiten aan op de nationale beleidsagenda en actuele maatschappelijke opgaven, waaronder het duurzamer maken van onze landbouw en het zorgvuldiger omgaan met hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld mest. In het mbo participeert Aeres in het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Agri & Food. Dit is het samenwerkingsverband van bedrijven en scholen om mbo-studenten en werkkenden door te laten groeien tot innovatieve professionals in de agri- en foodsector.

Op bestuurlijk niveau is Aeres verder betrokken bij (strategische) netwerken in het groene domein, zoals Groenpact, de Groene Tafel en Connect Groen. Ook presenteert Aeres samen met de groene hogescholen het nieuwe Sectorplan 2019-2023, dat de titel draagt: 'Duurzaam pionieren met groene generaties'.

Blikveld vergroten

Aeres onderscheidt zich door een duidelijke focus op groen. De onderdelen vinden elkaar op inhoud en vergroten hun blikveld door voortdurend de aansluiting met het bedrijfsleven te zoeken. In 2019 stimuleert Aeres vakinhoudelijke samenwerking en kennisdeling in zeventien ontwikkel- en innovatieprojecten (O&I-projecten) op het gebied van agrofood en ondernemen; techniek; dier en gezondheid; food; bloem, styling en design, en groene en gezonde leefomgeving. Een mooi voorbeeld is dat studenten van de veehouderijopleidingen verschillende verloskundige praktijksituaties kunnen simuleren met een kunstkoe. Dit draagt bij aan dierenwelzijn. Dankzij de O&I-projecten blijven docenten hun horizon verbreden in een snel veranderende (kennis)wereld.

Aeres-brede samenwerking is er ook bij de nieuwe opleiding Plant & Business van Aeres MBO Emmeloord. De school ontvangt hiervoor subsidie via het Regionaal Investeringsfonds (RIF) van het ministerie van OCW. Vanuit Aeres Tech levert lesstofontwikkelaar ACOLE een bijdrage aan de lesstof. De specialisaties van de opleiding zijn mede vastgesteld door het bedrijfsleven en daardoor zeer relevant.

Besluit over payroll

Veranderende wetgeving binnen de arbeidsmarkt heeft invloed op de bedrijfsactiviteiten van Aeres Agree. Vanwege de invoering van de Wet arbeidsmarkt in balans (Wab) doet Aeres Agree afstand van Aeres Agree Payroll bv en richt het bedrijf zich nu op herpositionering van de dienstverlening rond tijdelijke inhuur van mensen.

Schatkistfinanciering een feit

Afgelopen jaar krijgt de herstructurering van de leningen- en derivatenportefeuille van Stichting Aeres Groep haar beslag, waarbij de financiering volledig overgaat naar schatkistfinanciering bij het rijk. Het rijk rekent een aantrekkelijke rente over leningen, waardoor er meer middelen beschikbaar blijven voor het primaire onderwijsproces.

Blijven(d) leren

De ambities uit het strategiedocument 'Talent voor groei' vormen de kaders voor het onderwijsbeleid van Aeres en liggen vast in het schoolplan (vmbo), de kwaliteitsagenda (mbo) en

de kwaliteitsafspraken (hbo). Alle onderdelen geven op eigen wijze invulling aan de ambities Leven Lang Ontwikkelen, Onderwijsinnovatie met ICT en Transitie in het groene domein. Zo zet Aeres VMBO in 2019 in op sterk techniekonderwijs. Om meer vmbo-leerlingen te interesseren voor een technische vervolgopleiding in het mbo investeert het kabinet de komende jaren in innovatief techniekonderwijs. In regionale projectteams werken vmbo-scholen, mbo-instellingen en het regionale bedrijfsleven samen aan de uitvoering van plannen. Vrijwel alle locaties van Aeres VMBO dienen met succes een subsidieaanvraag in. Een sprekend voorbeeld hiervan is de Aeres Drone Academy in Almere.

Aeres MBO ontvangt voor haar kwaliteitsagenda een positieve beoordeling van de Commissie Kwaliteitsafspraken MBO. Het mbo werkt continu aan samenwerking met het (regionale) bedrijfsleven. Voor Aeres MBO Velp en Aeres Training Centre Velp leidt dat in 2019 tot de toekenning van de kwaliteitslabels 'Floral Education Centre' en 'Derde Groene Hotspot van Nederland', door respectievelijk de brancheverenigingen voor bloemisten (VBW) en die voor hoveniers (VHG). Met de kwaliteitslabels dragen de docenten en studenten van Velp bij aan de verdere professionalisering van aankomende bloemisten en hoveniers.

De Keuzegids Mbo roept Aeres MBO opnieuw uit tot beste aoc van Nederland. De opleidingen Agrarisch loonwerk, Biologisch dynamische landbouw, Akkerbouw/plant en business en Veehouderij krijgen het predicaat topopleiding; een resultaat om trots op te zijn.

Ook Aeres Hogeschool krijgt erkenning met drie topopleidingen: Tuinbouw & akkerbouw, de associate degree-opleiding Bedrijfskunde & agrifoodbusiness en de master Leren en Innoveren. In de Keuzegids Hbo komt de opleiding

Dier- en veehouderij van Aeres Hogeschool als beste uit de bus. Studenten zijn erg tevreden over de inhoud en de praktijkgerichtheid van de opleiding, en waarderen de inzet en het kennisniveau van de docenten.

Door de invoering van het leenstelsel en de afschaffing van de basisbeurs is met ingang van 2019 additioneel budget beschikbaar om te investeren in de kwaliteit van het hoger beroepsonderwijs. Het gaat hierbij om thema's als intensiever en kleinschalig onderwijs, onderwijsdifferentiatie, verdere professionalisering van docenten, passende en goede onderwijsfaciliteiten, meer en betere begeleiding van studenten en studiesucces. In 2019 krijgt Aeres Hogeschool nog geen volledige goedkeuring voor haar voorstellen, die zij heeft opgesteld in het kader van de kwaliteitsafspraken in het hbo. Het plan hiervoor is niet op faculteitsniveau uitgewerkt. Komend jaar komt de hogeschool met verbetervoorstellen.

Terugkijkend op 2019 gaat de veelzijdige Aeres-familie veel uitdagingen aan in het groene onderwijs. Samen met het bedrijfsleven en overheid verkent ze nieuwe horizons. Tijdens het opstellen van dit jaarverslag is duidelijk dat 2020 vanwege de coronacrisis, vooral voor de commerciële activiteiten en de organisatie van het onderwijs, een jaar met grote uitdagingen wordt.

Aeres staat er echter goed voor. Daardoor kan zij deze uitdagingen aan en richt zij zich dan ook vol vertrouwen op de toekomst.

Bastiaan Pellikaan en Rien Komen

College van Bestuur Aeres



Verbinding en meerwaarde



1 Gezamenlijke kaders



Leeswijzer

Dit hoofdstuk beschrijft wat de gezamenlijke uitgangspunten (kernactiviteiten, missie, visie, governance) van Aeres zijn, hoe de groep in haar omgeving staat, hoe ze de relatie onderhoudt met haar stakeholders, hoe de groep georganiseerd is, wat de strategie is en wat overkoepelende activiteiten zijn. Binnen de gezamenlijke kaders hebben de onderdelen hun eigen levensbeschouwelijke identiteit, plannen en werkwijzen. Die zijn beschreven in aparte hoofdstukken (zie de hoofdstukken 3 t/m 8).

Inhoud

1.1	Identiteit en kernactiviteiten	12	1.5.1	Doelen zwaartepunten	17
1.1.1	Identiteit	12	1.5.2	Ontwikkeling en innovatie	18
1.1.2	Kernactiviteiten	12	1.6	Publiek-private arrangementen	18
1.2	Organisatie(structuur)	12	1.6.1	Aanpak en toetsen relevantie voor onderwijs	18
1.2.1	Scheiding verantwoordelijkheden Raad van Toezicht en College van Bestuur	12	1.6.2	Proportionele inzet en financieel risicobeheer	18
1.2.2	Organisatieontwikkeling	14	1.6.3	Resultaten in 2019	19
1.2.3	Voorgenomen fusie met Nordwin College	14	1.7	Aeres Internationaal	19
1.3	Horizontale dialoog	15	1.7.1	Resultaten internationaal 2019	19
1.4	Governance	16	1.7.2	Stichting Aeres International Student Fund (AISF)	20
1.4.1	Branchecode hbo is leidend	16	1.8	Resultaten, ontwikkelingen en plannen	21
1.4.2	Intern beheers- en controlesysteem	16	1.8.1	Interne en externe ontwikkelingen	21
1.5	Algemeen (strategisch) beleid	17	1.8.2	Aeres-plannen voor 2020	21

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1

1.1 Identiteit en kernactiviteiten

1.1.1 Identiteit

Missie

Leren is de motor van groei en verandering. Aeres daagt de (aankomende) professional uit om zich voortdurend verder te ontwikkelen. Aeres gelooft in een samenleving op basis van het continu ontwikkelen van kennis en kunde in het werken met 'leven'.

Visie

De Nederlandse kennis en kunde in de groene sector zijn toonaangevend in de wereld. Internationaal staan thema's als leefbare omgeving en (wereld)voedselzekerheid hoog op de agenda. Door externe ontwikkelingen nemen de complexiteit van en behoefte aan onze kennis en kunde toe. Juist door samen te werken kunnen organisaties, professionals en studenten/leerlingen werken aan betekenisvolle oplossingen voor de toekomst.

Ambitie

Vanuit de perspectieven 'groen & groei' en onderwijs, onderzoek en dienstverlening wil Aeres zich ontwikkelen tot een kwalitatief sterke en goed geprofileerde partij. Een nationaal en internationaal herkenbare kennisinstelling voor het gehele groene domein. Aeres wil mensen uitdagen het beste uit zichzelf te halen en zich maximaal te ontwikkelen.

Merkbelofte

Met onderwijs, onderzoek en dienstverlening draagt Aeres (internationaal) bij aan een verantwoorde groei en betekenisvolle oplossingen voor een groene toekomst.

- Aeres biedt leerlingen en studenten praktijkgerichte, kleinschalige groene (top)opleidingen met persoonlijke aandacht en eigen verantwoordelijkheid.
- Aeres leert (aankomend) docenten hoe zij anderen laten leren over de relatie tussen mens en natuur en de communicatie over voeding.
- Aeres biedt professionals een leven lang actueel en relevant opleidingsaanbod dat de loopbaan voedt.
- Aeres draagt bij aan de ontwikkeling van bedrijven en organisaties door mensen op te leiden met de kennis voor morgen.
- Aeres innoveert (samen met anderen) en draagt zo bij aan de ontwikkeling van organisaties, bedrijven en branches en daarmee aan een verantwoorde groei van de groene sector.
- Voor haar medewerkers is Aeres een uitdagende werkgever die ruimte biedt voor persoonlijke ontwikkeling en ambities.

'Talent voor groei', kernwaarden en merkpersoonlijkheid

Het credo voor heel Aeres is 'Talent voor groei'. Door het verbinden van kennis op verschillende niveaus en met verschillende benaderingen biedt Aeres een omgeving die stimuleert tot groei.

De kernwaarden zijn: groei, verbindend, verantwoordelijk en zinvol.

De merkpersoonlijkheid is samengevat in de woorden ondernemend, nieuwsgierig, inspirerend en betrokken.

1.1.2 Kernactiviteiten

Aeres is een groene kennisinstelling met onderwijs, onderzoek en commerciële activiteiten als kerntaken. Aeres heeft alle niveaus van het beroepsonderwijs in huis: praktijkonderwijs, vmbo, mbo, hbo, master en contractonderwijs. Naast het reguliere onderwijs biedt Aeres met praktijk- en trainingscentra bedrijfsopleidingen, ontwikkeltrajecten, trainingen, praktijkassessments en ruimte om te experimenteren. Ook biedt Aeres diensten voor loopbaanontwikkeling en arbeidsbemiddeling binnen de agri- en foodsector. Kortom: Aeres biedt een compleet pakket rond leren, ontwikkelen en innoveren, van publiek tot privaat en op alle niveaus.

Grondslag en oriëntatie

Aeres is een groep van (onderwijs)onderdelen met locaties die qua levensbeschouwing zowel een algemeen christelijke als een neutraal bijzondere grondslag hebben. Aeres geeft vanuit de samenhang van onderwijskunde en godsdienstige en levensbeschouwelijke keuzen actief vorm aan haar maatschappelijke verantwoordelijkheid binnen de samenleving.

Naast levensbeschouwing verschilt ook de oriëntatie op de omgeving per onderdeel en daarbinnen per locatie. Zo zijn het praktijkonderwijs en het vmbo vooral lokaal georiënteerd. Bij het mbo is de oriëntatie regionaal en soms nationaal en internationaal. Het hbo heeft vooral een nationale en internationale oriëntatie, evenals de sterk sectoraal gerichte praktijk- en trainingscentra. Arbeidsbemiddeling is sterk op de regionale en nationale arbeidsmarkt gericht. Aeres wil zich vanuit deze diversiteit verder ontwikkelen en profileren.

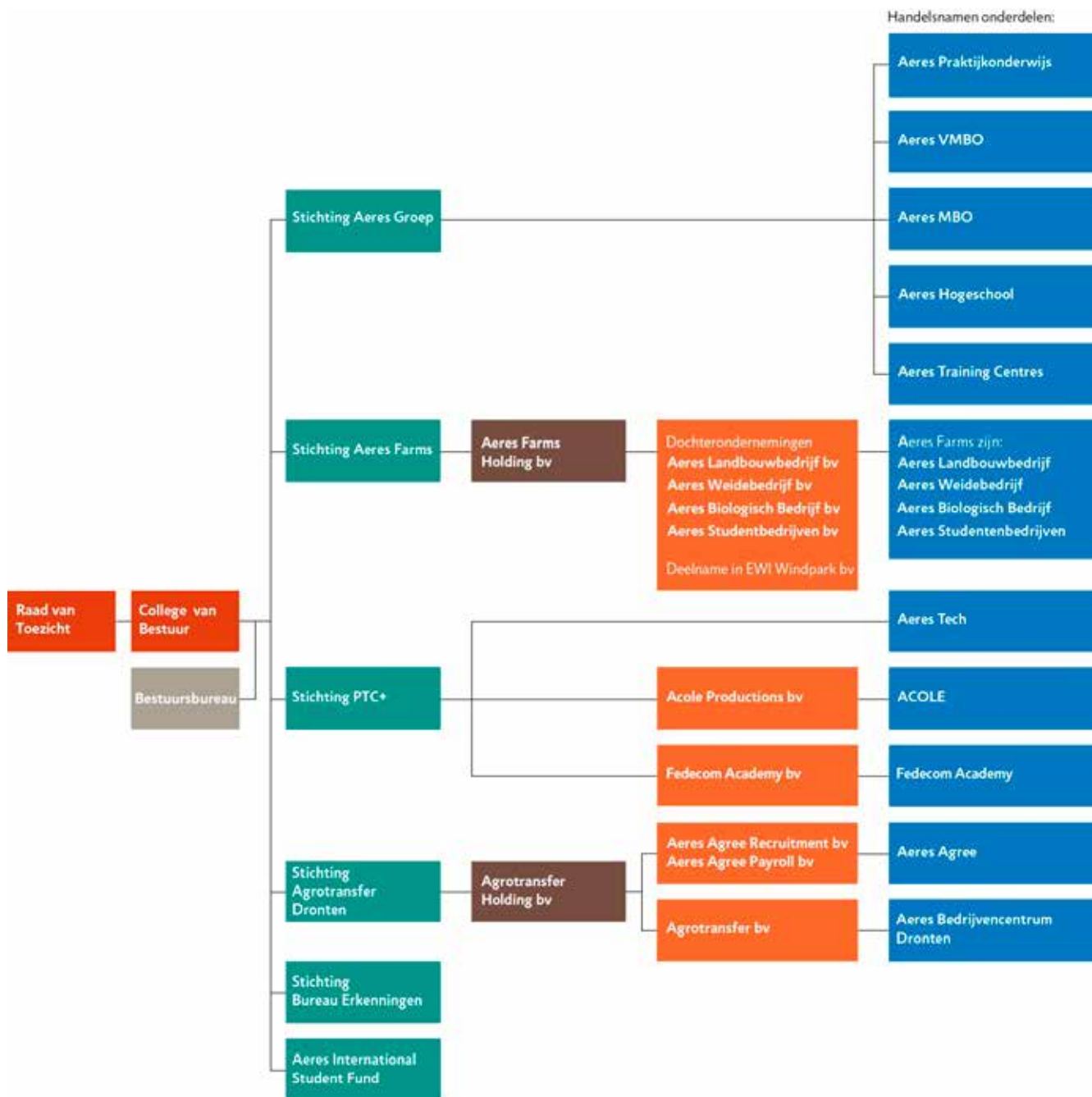
1.2 Organisatie(structuur)

Aeres bestaat uit meerdere stichtingen en bv's die, statutair onder hetzelfde College van Bestuur (CvB) en dezelfde Raad van Toezicht (RvT) vallen. De Stichting Aeres Groep is opgericht op 1 januari 2004 en is daarna via bestuurlijke fusies uitgebreid en ontwikkeld tot een veelzijdige, krachtige organisatie (zie organogram op de volgende pagina). Alle onderdelen uit het Aeres-organogram komen in dit jaarverslag aan bod.

1.2.1 Scheiding verantwoordelijkheden Raad van Toezicht en College van Bestuur

Aeres heeft een Raad van Toezicht en een tweehoofdig College van Bestuur. Ieder onderdeel, iedere (onderwijs)instelling en iedere commercieel rechtspersoon van Aeres heeft een eigen directie.

Het College van Bestuur heeft de bestuurlijke bevoegdheid over:



Toelichting

Het College van Bestuur van Aeres heeft de bestuurlijke bevoegdheid over de volgende zes stichtingen:

- 1 Stichting Aeres Groep gebruikt vijf handelsnamen:
 - Aeres Praktijkonderwijs (tot sept '17 Groenhorst College Praktijkonderwijs) is gevestigd in Emmeloord.
 - Aeres VMBO (tot sept '17 Groenhorst) heeft vestigingen in Almere, Bilthoven, Ede, Emmeloord, Lelystad, Maartensdijk Nijkerk en Velp.
 - Aeres MBO (tot sept '17 Groenhorst) heeft vestigingen in Almere, Barneveld, Dronten, Ede, Emmeloord, Nijkerk en Velp.
 - Aeres Hogeschool heeft faculteiten in Almere, Dronten en Wageningen.
 - Aeres Training Centre heeft vijf expertisegebieden en vier locaties: Dier en International (beide in Barneveld), Agribusiness (Dronten/Emmeloord), Food (Ede) en Groen & Bloem (Velp).
- 2 Stichting Aeres Farms is 100% aandeelhouder van Aeres Farms Holding bv.
- 3 Stichting PTC+ is 100% aandeelhouder van Acole Productions bv en Fedecom Academy bv.
 - Aeres Tech is de handelsnaam voor de activiteiten van Stichting PTC+ in Ede: koudetechniek en mobiele techniek.
- 4 Stichting Agrotransfer Dronten is 100% aandeelhouder van Agrotransfer Holding bv. Aeres Agree is de handelsnaam van Aeres Agree Recruitment bv en Aeres Agree Payroll bv. Aeres Bedrijvencentrum Dronten is de handelsnaam van Agrotransfer bv.
- 5 Na het opheffen van de AOC Raad is Bureau Erkenningen per 2019 ondergebracht bij Stichting Bureau Erkenningen. Deze stichting voert de handelsnamen Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk.
- 6 Aeres International Student Fund (AISF) ondersteunt studenten van Stichting Aeres Groep en Stichting PTC+.

Het Aeres-managementteam (Aeres MT) bestaat uit het College van Bestuur, de (instellings)directeuren van Aeres AOC, Aeres Hogeschool en Aeres Tech en de directeur Ontwikkeling & Innovatie.

Op basis van mandaat, maar met behoud van de volledige verantwoordelijkheid van het College van Bestuur, sturen de verschillende directieleden hun eigen onderdeel/onderdelen aan. Binnen een organisatorische eenheid zijn vervolgens locatie-, faculteits- of teamleiders aangesteld. Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden liggen vast in het directiereglement en functieprofielen. Het College van Bestuur zorgt ervoor dat het zo volledig mogelijk geïnformeerd blijft om adequaat sturing te kunnen geven.

Het College van Bestuur van Aeres is zowel stichtingsbestuur als instellingsbestuur, waarbij de Raad van Toezicht fungeert als intern toezichtorgaan. De Raad van Toezicht ziet toe op de uitvoering van werkzaamheden en de uitoefening van bevoegdheden door het College van Bestuur en staat het college met raad ter zijde.

Elk organisatieonderdeel valt onder één van de stichtingen. Elke stichting heeft haar eigen statuut dat bevoegdheden en verantwoordelijkheden beschrijft, conform de wettelijke regelgeving. De statuten staan op de website www.aeres.nl. Er staat een directe link naar de pagina van het College van Bestuur onderaan de homepage.

Het bestuur van de afzonderlijke stichtingen is onderling strikt gescheiden. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in afzonderlijke bestuursvergaderingen per stichting en aparte jaarrekeningen.

Het College van Bestuur werkt vanuit Ede en wordt ondersteund door het Bestuursbureau.

De activiteiten van het Bestuursbureau zijn beschreven in hoofdstuk 9.

Voor een overzicht van de onderdelen waarover het College van Bestuur de bestuurlijke bevoegdheid heeft, zie het organogram op pagina 13.

1.2.2 Organisatieontwikkeling

Ontwikkelingen in 2019

- In april 2019 verleent de RvT toestemming voor de oprichting van de Stichting Aeres Farms. Hieronder vallen zowel Aeres Farms Holding bv als de dochterondernemingen Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Weidebedrijf bv, Aeres Biologisch bedrijf bv en Aeres Studentenbedrijven bv.
- Stichting Bureau Erkenningen maakt sinds 1 april 2019 deel uit van de Aeres-organisatie. De activiteiten vielen tot die datum onder de opgeheven AOC Raad (zie hoofdstuk 8). De verwachting is dat deze stichting een spin-off kan hebben naar andere cursusactiviteiten en de verbinding met de agrosector versterkt.
- Aeres Training Centre International is verplaatst van Stichting PTC* naar Stichting Aeres Groep.

- In 2019 geeft Stichting PTC* uitvoering aan het in 2018 genomen besluit om haar hotel-restaurant in Ede te verkopen.
- De overheveling van de exploitatie van het ABC-gebouw in Dronten per 1 januari 2020 van Agrotransfer bv naar de afdeling Huisvesting & Beheer van het Bestuursbureau is in voorbereiding. Dit is het resultaat van een inventarisatie over het beheer en de exploitatie van commercieel vastgoed binnen Aeres. Het organisatieonderdeel Agrotransfer bv wordt per 1 januari 2020 opgeheven.
- Stichting Agrotransfer Dronten heft Aeres Agree Payroll bv per 1 januari 2020 op.
- Aeres MBO Barneveld breidt het Aeres Hippisch Centrum in Kootwijkerbroek uit met een hoefsmederij, een buitenrijbaan en paddocks.

1.2.3 Voorgenomen fusie met Nordwin College

Op 8 mei 2019 ondertekenen de Colleges van Bestuur van Aeres en Nordwin College een verklaring, waarin zij de intentie uitspreken om met elkaar de mogelijkheden van een fusie te onderzoeken. Door het gezamenlijke onderzoek zetten Aeres en Nordwin College vol in op groen. Het doel is om samen een sterke onderwijs- en kennisorganisatie te vormen die gaat voor topkwaliteit in het groene onderwijs. Beide organisaties willen hun ontwikkel- en innovatiekracht op dit gebied bundelen.

Voor de zomer van 2019 onderzoekt een aantal projectgroepen de beoogde fusie tussen Aeres en Nordwin College. Zij hebben de opdracht om per thema in kaart te brengen hoe Aeres en Nordwin College hun activiteiten kunnen integreren. De thema's waar de projectgroepen zich over buigen zijn:

- Onderwijs & Kwaliteit, internationalisering, commerciële activiteiten en innovatie;
- HRM/PSA en organisatie;
- Financiën & Control;
- Juridisch & Medezeggenschap;
- ICT;
- Huisvesting & Facilities;
- Communicatie.

De projectgroepen leveren hun bevindingen in december 2019 op. Parallel aan het werk van de projectgroepen loopt een zogenoemd 'due-diligence-onderzoek'. In dit onderzoek worden de boeken van beide organisaties doorgelicht, om zeker te stellen dat er geen onvoorziene zaken spelen die een fusie in de weg kunnen staan. Dit onderzoek is in het najaar van 2019 afgerond.

Alle verzamelde informatie is gebruikt voor het samenstellen van de fusiedocumenten. Op basis daarvan vindt in de eerste helft van 2020 de definitieve besluitvorming plaats over een fusie tussen Aeres en Nordwin College. Als uit deze onderzoeken blijkt dat een fusie voor beide partijen toegevoegde waarde biedt, is het de intentie en de wens dat de activiteiten van Aeres en Nordwin College medio voorjaar 2020 onder de verantwoordelijkheid van één raad van bestuur en één raad van toezicht komen te vallen. Dat is de eerste stap in de richting van het verder in elkaar schuiven van beide organisaties.

1.3 Horizontale dialoog

Aeres wil transparant en helder communiceren met alle, direct en indirect, bij de organisatie betrokken doelgroepen. Het doel van de horizontale dialoog is informeren, gevoed worden, responsief zijn, leren en innoveren. College van Bestuur en medewerkers nemen actief deel aan allerlei platforms, landelijke projecten, samenwerkingsverbanden en dergelijke. De horizontale dialoog vindt plaats op het niveau van het collectief en per onderdeel. Afhankelijk van het soort activiteit of de aard van een besluit worden belanghebbenden hierbij betrokken.

De onderdelen van Aeres geven op hun eigen wijze invulling aan de horizontale dialoog. De paragrafen met meer informatie over de horizontale dialoog per onderdeel zijn § 3.2.3, § 3.10.5, § 3.17.6, § 4.5, § 6.5, § 7.2.1 en § 8.6.

Medezeggenschap en klachtenregeling

Aeres heeft haar medezeggenschap ingericht op basis van de Wet op de ondernemingsraden (WOR) en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). De inrichting vormt een afspiegeling van de zeggenschapsverhoudingen binnen Aeres; op medezeggenschap volgt immers zeggenschap. De medezeggenschap komt compleet en uitvoerig aan bod in § 10.15 van het sociaal jaarverslag.

De klokkenluidersregeling van Aeres beschrijft hoe medewerkers, leerlingen, cursisten en studenten van de groep kunnen omgaan met een ernstig vermoeden van een misstand binnen de (onderwijs)onderdelen van Aeres. De klokkenluidersregeling wordt alleen dan toegepast wanneer de binnengekomen klacht of gemelde misstand niet past binnen de bestaande klachtenregelingen van de Aeres-onderdelen. De regeling is beschikbaar via de website.

Externe contacten

Naast de wettelijk verplichte verticale verantwoording onderhoudt Aeres contacten met gemeentelijke en provinciale overheden. Daarnaast is er contact met de ministeries van OCW en LNV.

De contacten met het bedrijfsleven lopen voor Aeres onder andere via de brancheorganisaties, zoals LTO Nederland. Contacten met individuele bedrijven vinden vooral op onderdeelniveau plaats. Op alle vmbo- en mbo-locaties bestaat een vorm van stage en/of beroepspraktijkvorming. De hogeschool heeft werkveld- en adviescommissies en/of adviesraden. Deze commissies en raden vormen een belangrijke schakel tussen het onderwijs en het bedrijfsleven. Het College van Bestuur is extern veelvuldig in gesprek op bestuurlijk niveau. Elk onderdeel is doordrongen van het feit dat het belangrijk is om goede contacten met de buitenwereld en vooral het bedrijfsleven te onderhouden. Samenwerking komt structureel terug in de voortgangsgesprekken tussen het College van Bestuur en de directies.

Onderwijsveld

De contacten met het onderwijsveld verlopen verder veelal via koepels zoals de VO-raad, MBO Raad en Vereniging Hogescholen. Daarnaast participeert Aeres in Connect Groen en de Groene Tafel. Connect Groen is een op samenwerking gericht netwerk van aoc's. De Groene Tafel is het platform van groene kennisinstellingen, waarin alle groene kennisinstellingen strategisch samenwerken. Aan de Groene Tafel vindt overleg plaats over de kerntaken van de instellingen: het opleiden van leerlingen en studenten en het ontwikkelen, valideren en delen van kennis. Het doel daarbij is belangenbehartiging van de gezamenlijke groene kennisinstellingen bij de overheid en belangenbehartiging bij en overleg met het bedrijfsleven. De bestuurders van alle instellingen vormen de Groene Tafel, een viermanschap van bestuurders regisseert de Groene Tafel.

Groenpact

Groenpact is een samenwerking tussen veertig partijen uit het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid (ministerie van LNV). Groenpact legt verbindingen tussen het onderwijs, de beleidsdoelen en de daaruit voortkomende kennisopgaven rond kringlooplandbouw, klimaat en een duurzame concurrentiekracht. In 2019 gaan de expertiseclusters hbo (Centres of Expertise) over in één nieuw programma voor praktijkgericht onderzoek in het groene domein: CoE Groen 2.0. De onderzoeksprogramma's sluiten aan op de nationale beleidsagenda en actuele maatschappelijke opgaven, waaronder het duurzamer maken van onze landbouw en zorgvuldiger omgaan met hulpmiddelen zoals bijvoorbeeld mest.

Overige netwerken en samenwerkingsverbanden

Het College van Bestuur dan wel medewerkers van het Aeres Bestuursbureau zijn lid van of onderhouden onder meer contacten met:

- verschillende kenniscoalities (samenwerkingsverbanden gericht op het verwaarden van kennis of innovatie);
- diverse regionale samenwerkingsverbanden met overheid, onderwijs en bedrijfsleven in Flevoland en Gelderland;
- vakbonden;
- leveranciers en (financiële) dienstverleners;
- internationale relaties zoals ngo's.

De netwerken en samenwerkingsverbanden van de aangesloten onderwijsonderdelen, Aeres Tech en Aeres Agree zijn beschreven in de desbetreffende hoofdstukken.

Communicatie

Aeres communiceert als geheel, behalve via persoonlijk contact en deelname aan netwerken, ook via digitale en geschreven communicatiemiddelen met de interne en externe doelgroepen.

Voor het op de hoogte houden van extern betrokkenen zet Aeres websites en social media in. De centrale Aeres-website, www.aeres.nl, legt verbinding tussen de verschillende Aeres-onderdelen. Een deel van deze website dient als verantwoordingsinstrument voor de hele groep. De verschillende Aeres-onderdelen hebben daarnaast een eigen website, zodat doelgroepen gericht worden bediend.

Elk Aeres-onderdeel heeft een eigen marketing- en communicatieafdeling, die zich met name bezighoudt met het werven van en de communicatie met deelnemers (leerlingen en hun ouders, studenten en cursisten) en klanten.

De resultaten van de stafdienst Corporate Communicatie zijn gegeven in § 9.9.

1.4 Governance

Aeres zorgt stelselmatig voor afstemming en samenhang tussen goed onderwijs, maatschappelijk verantwoord bestuur en verantwoording. De onderdelen van Aeres houden op allerlei manieren contact met medewerkers, deelnemers (leerlingen, studenten, cursisten), ouders en externe relaties over het realiseren van de visie en de doelstellingen.

Transparantie en integriteit

Aeres geeft inzicht in haar kwaliteiten en prestaties. Ze versterkt de samenwerking met het bedrijfsleven en maatschappelijke en belangenorganisaties. Medewerkers, leerlingen, studenten, deelnemers en externe relaties worden geïnformeerd over beleid, activiteiten en ontwikkelingen, bijvoorbeeld via nieuwsbrieven, nieuwsberichten op de website of door bijeenkomsten.

1.4.1 Branchecode hbo is leidend

Aeres onderstreept het belang van good governance zoals dat ook in de verschillende landelijke branchecodes is vastgelegd. Aeres leeft de Branchecode goed bestuur hogescholen systematisch na als leidraad voor de principes, uitgangspunten en verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht. Uit een analyse blijkt dat deze code bijna alle issues afdekt (ook die welke genoemd zijn in de codes voor vmbo en mbo), zodat de Aeres-governance geborgd is conform maatschappelijk aanvaardbare normen. In 2019 zijn deze codes herzien. Na vergelijking worden aanvullend op de branchecode voor het hbo vanuit de branchecodes vo en mbo het volgende punt toegevoegd:

- Het interne toezicht geeft in het jaarverslag aan op welke wijze het proces rondom de jaarlijkse accountantscontrole is verlopen (zie § 1.4.2 Controle en risicomanagement).

De bezoldiging van de bestuurders van Aeres blijft binnen de kaders van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Voor meer informatie zie § 2.4 en § 11.4 en de jaarrekening.

1.4.2 Intern beheers- en controlesysteem

Instellingen moeten laten zien dat zij een goed werkend intern beheersings- en controlesysteem hebben, dat zij een reëel beeld hebben van hun toekomst, dat ze risico's tijdig signaleren

en dat ze vervolgens passende maatregelen nemen om de gevolgen van de risico's te beheersen (governance).

Beleids- en kwaliteitscyclus (PDCA)

Aeres gebruikt over de hele breedte dezelfde planning- en control-cyclus. Vanaf 2019 werkt Aeres met het geactualiseerde strategiedocument 2019-2023 (zie § 1.5). Ieder onderdeel formuleert binnen die strategische koers en kaders een eigen meerjarenplan dat de kaders geeft waarbinnen de faculteiten of locaties, teams en uiteindelijk individuele medewerkers hun (jaar)plannen ontwikkelen en uitvoeren. Het College van Bestuur toetst het voorgenomen beleid van een onderdeel aan het strategiedocument en bespreekt de (jaar)plannen regelmatig met de directies van de onderdelen, mede aan de hand van voortgangsrapportages.

De wijze waarop Aeres AOC haar kwaliteitszorg binnen deze kaders uitvoert, staat in § 3.4.1, § 3.8, § 3.13 en § 3.21. Voor Aeres Hogeschool staat het in § 4.7, voor Aeres Tech in § 6.10, voor Aeres Agree in § 7.3.5, voor Stichting Bureau Erkenningen in § 8.9 en voor het Bestuursbureau in § 9.10.

Controle en risicomanagement

De Raad van Toezicht van Stichting Aeres Groep geeft het accountantskantoor de opdracht voor de controle van de (geconsolideerde) jaarrekeningen van Stichting Aeres Groep, Stichting PTC* en de beoordeling van de jaarrekeningen van de entiteiten behorend tot de Stichting Agrotransfer Dronten en een aantal kleinere stichtingen. Dit kantoor heeft een interim-controle uitgevoerd die in overeenstemming is met de in Nederland van toepassing zijnde controle- en overige standaarden. Daarnaast zijn de voorschriften van het ministerie van OCW, zoals vastgelegd in het onderwijscontroleprotocol OCW 2019, in de controle betrokken. De accountantscontrole behorend bij de jaarrekening en het jaarverslag 2019 is naar tevredenheid verlopen. Door de coronacrisis is de werkwijze anders geweest, maar desondanks is alles tijdig gereedgekomen.

In het jaarplan van de stafdienst Financiën & Control is de auditfunctie als speerpunt opgenomen.

Dit heeft verschillende doelen:

- Verificatie: wordt datgene wat binnen de organisatie afgesproken is ook gedaan?
- Risicomanagement: het in kaart brengen van eventuele risico's bij processen en het monitoren hiervan.
- Effectiviteit: komen tot procesverbetering.

Aeres benoemt jaarlijks de belangrijkste risico's in de kaderbrief. Ze maakt hierbij in toenemende mate onderscheid tussen generieke/gezamenlijke risico's op Aeres-niveau en specifieke risico's per instelling. Elk onderdeel werkt deze risico's in zijn jaarplan uit. Per gesignaleerd risico maakt Aeres een inschatting van de waarschijnlijkheid dat een risico optreedt en wat de gevolgen daarvan zijn. Voor de belangrijkste risico's stelt zij beheersmaatregelen op. Voor zover mogelijk wordt het risico financieel vertaald, zodat de impact op het resultaat van de organisatie bekend is. Het jaarplan met de daarin opgenomen risico's wordt gemonitord

in de trimesterrapportages en in de voortgangsgesprekken tussen het College van Bestuur en het management van het betreffende onderdeel.

Verantwoording

Het opstellen van dit jaarverslag is een jaarlijks terugkerende wettelijke verantwoordingsverplichting. Aeres gebruikt deze wettelijke verplichting om een van haar strategische doelen te realiseren: het open communiceren met en naar alle betrokkenen bij de organisatie. Het jaarverslag beschouwt zij als hét verantwoordingsdocument voor iedereen die geïnteresseerd is in het reilen en zeilen van heel Aeres: overheid, Onderwijsinspectie, ouders, deelnemers, gemeentes, bedrijven en andere instellingen. Op de website van de Aeres-(v)mbo-locaties komen aanvullende jaarresultaten per onderwijssoort speciaal voor hun doelgroepen. Naast de formele versie verschijnt er ook jaarlijks een (digitale) publieksversie met een verschijningsdatum direct na de zomervakantie, maar altijd voor 1 september.

1.5 Algemeen (strategisch) beleid

Aeres formuleert eens in de vier jaar het strategisch beleid voor heel Aeres. Binnen die richting en kaders werken de onderdelen, locaties en medewerkers in samenhang hun eigen route uit.

Het strategisch document 2019-2023 'Talent voor groei' dient hiervoor als uitgangspunt.

Strategie in het kort

In de Aeres-strategie staat de ontwikkeling van het lerende individu centraal, met als belangrijk focusgebied het groene domein. Om daar op een optimale wijze invulling aan te kunnen geven, is topkwaliteit van onderwijs, onderzoek en dienstverlening leidend voor Aeres. Vanuit dit principe richt de organisatie zich op een drietal speerpunten:

- Leven Lang Ontwikkelen (LLO).
- Onderwijsinnovatie met ICT.
- Transities in het groene domein.

Deze speerpunten geven aan voor welke aandachtsgebieden Aeres extra inzet op doorontwikkeling en, in samenwerking met stakeholders, het leveren van meerwaarde. Daarnaast kent Aeres een aantal inhoudelijke zwaartepunten en domeinen waarin ze wil investeren en zo inhoudelijk wil groeien. Op deze zwaartepunten en de daaraan verbonden subthema's vindt extra innovatie en samenwerking plaats (§ 1.5.2 en § 9.4). De inhoudelijke zwaartepunten zijn:

- Agrofood en ondernemen;
- Leren en ontwikkelen;
- Groene en gezonde leefomgeving;
- Dier en diergezondheid;
- Bloem, styling en design;
- Food;
- Techniek.

Aeres hecht in haar activiteiten veel belang aan interne en externe samenwerking en internationalisering. Deze factoren zijn van grote betekenis in het streven naar hoge kwaliteit.

Besturingsfilosofie

Aeres bestaat uit verschillende elkaar aanvullende organisatieonderdelen, die relatief kleine locaties hebben. Dit stelt extra eisen aan de bedrijfsvoering en de manier waarop de groep die toepast.

In de strategische koers is daarom gekozen voor het sturingsprincipe: 'Gemeenschappelijk, tenzij ...'

De onderdelen van Aeres trekken samen op, om samen de kwaliteit te verhogen. Daar past een verhouding van centraal versus decentraal niet bij. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn of haar eigen rol en is er tevens verantwoordelijk voor dat de ander zijn of haar verantwoordelijkheid kan waarmaken. Daar is vertrouwen voor nodig. Vertrouwen in elkaars goede intenties, in elkaars competenties en kwaliteiten, en vertrouwen in de organisatie als geheel.

Aeres streeft ook naar efficiëntie, om zoveel mogelijk middelen vrij te maken voor de primaire taken onderwijs, praktijkgericht onderzoek en valorisatie. Ze wil kostenreducties realiseren door:

- Het technisch inrichten en stroomlijnen van processen en procedures.
- Het benutten van schaalvoordelen.
- Het met de onderdelen samen invulling geven aan innovaties binnen het onderwijs en de bedrijfsvoering.

1.5.1 Doelen zwaartepunten

Een van de doelen van de beschreven zwaartepunten is het door samenwerking optimaliseren van de kwaliteit van het onderwijs. Een tweede doel is het delen van kennis met de sector en andersom (valorisatie). Aeres deelt de opgedane kennis bijvoorbeeld via publicaties, workshops, open lessen, inspiratiesessies en samenwerking. De lectoraten spelen daar een belangrijke rol bij (zie § 4.14 t/m 4.18), net als de vakdagen voor zowel docenten als mensen uit de sector en de landelijke projecten binnen het mbo en hbo (zie § 3.20 en § 4.19.1). Ook wil Aeres haar innovatievermogen gericht en doelmatig inzetten via de zwaartepunten. Die zijn bedoeld om de interactie tussen beroepspraktijk, onderzoek en onderwijs duurzaam te versterken. Ze zorgen ook voor de terugkoppeling van de onderzoeksuitkomsten naar het onderwijs.

Relatie tot samenwerkingspartners

Samenwerking met het bedrijfsleven is bepalend voor de zwaartepunten en daarmee voor het onderwijs, onderzoek en de commerciële activiteiten. Samenwerking is bedoeld om de inhoudelijke aansluiting tussen opleidingen en de vraag van het bedrijfsleven te bewaken en te realiseren. Ook helpt samenwerking bij het delen van kennis en inzicht en om onderzoeksvragen vanuit de maatschappij en het bedrijfsleven scherp te krijgen.

Lees meer over de aanpak van de samenwerking en het toetsen van de relevantie voor het onderwijs in § 1.6.

1.5.2 Ontwikkeling en innovatie

Door samen te werken op het gebied van ontwikkeling en innovatie creëren de onderdelen van Aeres meer gezamenlijke capaciteit, wat de zwaartepunten door de gehele organisatie versterkt. Hierdoor zal de kracht van Aeres sterker naar voren komen en dit heeft een positieve uitwerking op alle individuele onderdelen. Het samen leren, samen groeien en samen vernieuwen is leidend voor centrale ontwikkeling en innovatie. Sinds 2018 besteedt Aeres 1% van de onderwijsbijdrage van het vmbo, mbo en hbo aan Aeres-brede ontwikkel- en innovatieactiviteiten.

De unieke brede samenstelling van de organisatie biedt tal van ontwikkel- en innovatiekansen voor het creëren van synergie en meerwaarde onder andere:

- Het horizontaal (binnen de Aeres-onderdelen) en verticaal (tussen de Aeres-onderdelen) delen en ontwikkelen van kennis over de verschillende domeinen.
- Het laten doorstromen van onderzoeksresultaten via de lectoraten naar het hbo, mbo, vmbo en llo.
- Het (in gezamenlijkheid) tot stand brengen van en vertalen van noodzakelijke innovaties voor huidige en toekomstige beroepsbeoefenaren.
- Het via verschillende 'marktvensters' contacten leggen met de buitenwereld en het actief delen van kansen met collega's.
- Het optimaliseren van de doorlopende leerlijn vmbo-mbo-hbo-universiteit.
- Het gezamenlijk versnellen op strategische speerpunten.

De resultaten op het gebied van innovatie en ontwikkeling staan in § 9.4.

1.6 Publiek-private arrangementen

Samenwerking met het bedrijfsleven leidt tot publiek-private activiteiten. Bij deze activiteiten vindt een onderwijskundige activiteit plaats in een omgeving waarin ook een economische activiteit plaatsvindt. Het doel is dat studenten praktijkervaring opdoen of dat er een contextrijke leeromgeving ontstaat. Een belangrijk uitgangspunt in de relatie tussen publieke en private activiteiten is dat samenwerking en commerciële activiteiten, direct dan wel indirect, een bijdrage moeten leveren aan de corebusiness van Aeres: onderwijs, onderzoek en valorisatie.

Visie op en relatie publieke en private activiteiten

Samenwerking als succesfactor is een van de speerpunten uit het strategisch beleidsplan van Aeres en een voorwaarde voor goed onderwijs dat mensen opleidt voor werk in een sterk innovatieve sector. Het gaat om samenwerking binnen de

groene sector, maar ook om versterking van de samenwerking met andere sectoren. Samenwerking met allerlei publieke en private organisaties zoals het bedrijfsleven is op veel plekken inmiddels een integraal onderdeel van de Aeres-werkwijze. Deze samenwerking krijgt binnen het mbo-onderwijs onder meer structureel vorm door het verzorgen van lesonderdelen bij bedrijven en de stages; binnen het hbo is daarnaast onderzoek de meest voorkomende aanleiding. Andersom verzorgt het commerciële onderdeel Aeres Tech delen van het onderwijs van roc Aventus. Er is verder publiek-private samenwerking binnen landelijke en internationale projecten (zie § 1.7).

1.6.1 Aanpak en toetsen relevantie voor onderwijs

Behalve aan het vraaggestuurde onderzoek werkt Aeres ook mee aan meerdere samenwerkingsverbanden, waarbij de betrokken partijen (b.v. het bedrijfsleven, partijen uit de samenleving en andere onderwijs- en kennisinstellingen) samen verantwoordelijk zijn voor de kosten en de inzet van mensen. Vaak ligt hier een subsidie en/of liggen hier projectgelden aan ten grondslag. In zo'n samenwerkingsverband werken de verschillende partijen als gelijkwaardige partners samen aan innovatie en/of verbinding rond een specifiek thema. Deze kenniscoalities zijn vaak publiek-private arrangementen.

Toetsen relevantie

De Aeres-onderdelen kunnen marktactiviteiten, projecten en/of ontwikkelingen opnemen in hun (jaar)plannen. Deze plannen worden getoetst aan de missie, de visie en het strategisch beleidsplan van Aeres en besproken met de directies van de onderdelen. Het centraal beleggen van de coördinatie van het aanleveren van projectvoorstellen, subsidieaanvragen en ontwikkelingen binnen deze ontwikkelprogramma's is een aandachtspunt en is voor een deel ondergebracht bij de stafdienst Ontwikkeling en Innovatie (zie § 1.5.2 en § 9.4).

In de hoofdstukken van de onderdelen staan de doelstellingen die het betreffende onderdeel heeft met de commerciële activiteiten. In bijlage 10, Helderheid in bekostiging, punt 2, is de relatie tussen publiek en privaat geld verder uitgewerkt.

1.6.2 Proportionele inzet en financieel risicobeheer

	Tweede geldstroom (gesubsidieerde projecten e.d.)	Derde geldstroom (commerciële activiteiten)	Percentage t.o.v. totale omzet
2017	€ 25.229.351	€ 18.874.005	31,1%
2018	€ 11.702.058	€ 17.785.333	21,8%
2019	€ 11.312.307	€ 18.207.150	20,5%

Het hoge percentage van de tweede geldstroom in 2017 houdt verband met de wijziging in waardering van de projecten.

Risico's en risicobeheer

Het risicomangement van de publiek-private activiteiten en de commerciële activiteiten is op dezelfde manier geregeld als dat van de reguliere activiteiten. Zie § 1.4.2 en § 2.6.

1.6.3 Resultaten in 2019

Hieronder staat een overzicht van een aantal publiek-private samenwerkingsverbanden. Over een aantal is elders in het bestuursverslag informatie over 2019 beschikbaar.

- De lectoraten van de hogeschool voeren, al dan niet binnen samenwerkingsverbanden zoals het CoE Groen, onderzoeksopdrachten voor het bedrijfsleven uit (zie § 4.14 tot en met § 4.19.2).
- Aeres Hogeschool Almere werkt samen met de Floriade en maakt deel uit van de Flevo Campus (zie o.a. § 4.3.1).
- Aeres is betrokken bij projecten voor regionale plattelandsontwikkeling zoals SF4NN (Smart Farming voor Noord Nederland), Foodvalley, Mineral Valley Twente en het Agrofood Cluster.
- Aeres MBO en Aeres Farms participeren in het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Agri & Food (zie § 3.20.2).
- Aeres MBO Nijkerk en Ede verzorgen voor Food Academy Nijkerk (FAN) opleidingen op maat.
- Aeres MBO Dronten participeert in de BioAcademy, een platform met kennis- en leeraanbod.
- Aeres MBO Barneveld werkt samen met dierentuinen over de hele wereld en andere organisaties en bedrijven uit de (huis)dierensector.
- Samenwerking binnen projecten gesubsidieerd vanuit het Regionaal Investeringsfonds (RIF, § 3.20.1). Het private Aeres-onderdeel ACOLE is hier, naast het publieke mbo, bij betrokken voor de ontwikkeling van moderne leermiddelen.
- Aeres Praktijkonderwijs bereidt leerlingen, samen met bedrijven, voor op de maatschappij (zie § 3.5).
- Het mbo maakt gebruik van leerplekken bij bedrijven. Dit zijn geen stageplaatsen, maar praktijkleerplekken die zijn ingebed in het reguliere onderwijs.
- Leerlingen en studenten lopen stage bij bedrijven, bbl-leerlingen werken er.
- Aeres Training Centres onderhouden allerlei contacten met het bedrijfsleven en ontwikkelen en verzorgen ook samen opleidingen (zie § 3.25-§ 3.29).
- Aeres Training Centre International werkt samen met het Poultry Expertise Centre en het Poultry Innovation Lab, het voert trainingen uit gefinancierd door Nuffic en het gaat in 2019 een samenwerkingsverband aan met AviVet (zie § 3.26).
- Samenwerking rond vergroening van wijken, onder meer binnen het KennisCentrum Natuur en Leefomgeving.
- Internationale samenwerkingsprojecten (zie § 1.7).

1.7 Aeres Internationaal

Het belang van internationalisering neemt toe nu het werkveld van Aeres internationaliseert en landsgrenzen vervagen. Zonder een internationale dimensie in onderwijs, onderzoek en (commerciële) dienstverlening doet Aeres haar werk niet goed. Afgestudeerden met internationale competenties, al dan niet deels opgeleid in een andere taal, dragen bij aan de kwaliteit van het primaire proces. Internationalisering kent binnen Aeres vele uitingsvormen en verschilt ook per onderdeel. Elk onderdeel heeft een eigen verantwoordelijkheid voor het maken van strategische keuzes en beleid voor internationalisering. Internationalisering is daarmee een inhoudelijke noodzaak en een speerpunt in het strategische beleid van Aeres (§ 1.5).

Naast de internationaliseringsactiviteiten en projecten van de onderdelen, ontstaan er meer en meer initiatieven en activiteiten die de onderdelen overstijgen. Bij deze activiteiten presenteren de onderdelen zich op de internationale markt gezamenlijk onder de Aeres-vlag.

Beleid internationalisering

Internationalisering heeft bij Aeres vier aspecten: de internationalisering van het Nederlandse onderwijs, het bieden van opleidingen aan buitenlandse studenten, internationale samenwerking in projecten, en commerciële dienstverlening en onderzoek.

Internationalisering moet bijdragen aan de kwaliteit van onze afgestudeerden en gediplomeerden (onderwijs), kennisontwikkeling en valorisatie (onderzoek), het niveau van onze dienstverlening en de ontwikkeling van Aeres als organisatie. Een internationaal profiel maakt ons aantrekkelijk voor toekomstige leerlingen, studenten, medewerkers, het bedrijfsleven en andere klanten.

Het beleid richt zich de komende jaren op de mobiliteit van medewerkers, studenten en leerlingen, het verhogen van het aantal buitenlandse studenten in het mbo (BTEC) en hbo, het ontwikkelen van internationaal aanbod op masterniveau, het ontwikkelen van online onderwijs, het uitbouwen van de samenwerking in internationale projecten en de verbetering van de internationale profilering.

1.7.1 Resultaten internationaal 2019

De meeste internationale activiteiten vinden plaats binnen de onderdelen. De beschrijvingen staan in de hoofdstukken van de onderdelen:

- Aeres AOC: voor het vmbo zie § 3.14, Internationalisering, voor het mbo zie § 3.22, Internationale activiteiten. Alle activiteiten van het Aeres Training Centre International (§ 3.26) zijn internationaal.
- Aeres Hogeschool: zie § 4.9, Internationale activiteiten.
- Aeres Tech heeft geen aparte paragraaf omdat de vele internationale activiteiten volledig geïntegreerd zijn in de dagelijkse bedrijfsvoering.

- Aeres Farms ontvangt geregeld buitenlandse gasten van de andere onderdelen.
- Aeres Agree organiseert in beperkte mate trainingen in het buitenland, met name in opdracht van het bedrijfsleven.

De internationalisering van het Nederlandse onderwijs

Het aantal studenten met een buitenlandse nationaliteit dat bij Aeres staat ingeschreven, daalt en bedraagt nu 212 studenten van minimaal 30 verschillende nationaliteiten (Aeres Hogeschool 202, Aeres MBO 10).

De faculteit Almere heeft grote stappen gemaakt in 2019 bij de ontwikkeling van een tweede internationale masteropleiding: Food Innovation Systems.

Aeres MBO werkt in 2019 ook weer aan tailormade BTEC-opleidingen, waaronder een hippische opleiding in samenwerking met een instituut in China. BTEC-opleidingen op andere vakgebieden zijn in voorbereiding.

Internationale samenwerking in projecten

In 2019 werken Aeres-onderdelen steeds meer samen bij het binnenhalen van internationale projecten. Aeres wordt ook steeds succesvoller in het schrijven van voorstellen voor internationale samenwerking, in samenwerking met consortiumpartijen buiten Aeres. Aeres participeert eind 2019 in een tiental OKP-projecten (Orange Knowledge Programme-projecten), waarbij Aeres penvoerder is van vier projecten, te weten in Zuid-Afrika, Kenia, Myanmar en Oost-Afrika. Binnen deze projecten werken vaak docenten van verschillende Aeres-onderdelen samen.

Daarnaast verzorgen Aeres Hogeschool Dronten en Aeres Training Centre International een groeiend aantal Tailor-Made Trainings (TMT) binnen het Orange Knowledge Programme (OKP).

Bij Aeres Training Centre International en Aeres Hogeschool Dronten volgen in 2019 in totaal circa 600 buitenlandse studenten een korte cursus, al dan niet met een Nuffic-beurs.

Capaciteitsopbouw

Vanwege het groeiend aantal projectactiviteiten is capaciteitsopbouw belangrijk. Daarom is ook in 2019 het Trackvogel-project weer zeer actief. Inmiddels zijn als uitvloeisel van dit project in totaal 16 medewerkers van Aeres naar het buitenland gegaan om onder begeleiding van een senior docent te leren wat het betekent om in het buitenland actief te zijn.

Verder zijn er in 2019 in samenwerking met Groenpact en het Borderless Network, onder penvoerderschap van Aeres een training 'Internationaal projectmanagement' en een training 'Projectvoorstellen schrijven' ontwikkeld en uitgevoerd. Deze trainingen zijn toegankelijk voor alle groene onderwijsinstellingen binnen Nederland.

1.7.2 Stichting Aeres International Student Fund (AISF)

Het Aeres International Student Fund (AISF) is een calamiteitenvoorziening voor en gelegenheids-ondersteuning van internationale studenten van Aeres Hogeschool. Voor alle studenten van Aeres Hogeschool is er in geval van calamiteiten het profileringsfonds. Daarnaast is de studiebeurs Holland Scholarship in het AISF ondergebracht. Nieuw is dat ook de Poultry Star Foundation is ondergebracht in het fonds, met als bedoeling financiële ondersteuning van studenten pluimvee. Het fonds heeft een anbi-status.

Sinds de start van het fonds doen veel studenten er een beroep op en het fonds heeft sommigen beslissend kunnen helpen.

Holland Scholarship

Aeres Hogeschool participeert in het Holland Scholarship. Het Holland Scholarship is een beurs van het ministerie van OCW én de Nederlandse hogescholen en universiteiten. In het geval van Aeres Hogeschool is de beurs bedoeld voor studenten afkomstig uit landen buiten de Europese Economische Ruimte (EER) die aan Aeres Hogeschool willen gaan studeren alsook voor Nederlandse studenten van Aeres Hogeschool die willen studeren of stage lopen of een onderzoek willen doen buiten de EER. Het geld voor de beurs komt voor 50% van het ministerie van OCW (onderwijstoeslag) en voor 50% van Aeres Hogeschool zelf (uit het AISF-budget).

Resultaten

- Het Holland Scholarship bestaat uit een beurs voor inkomende studenten en voor uitgaande studenten van Aeres Hogeschool. Voor het academisch jaar 2019-2020 is er € 30.000 toegekend, waarvan de helft, € 15.000, uit het AISF komt.
- Het AISF heeft afspraken kunnen maken met partners voor donaties en giften. In 2019 is zodoende voor een totaal bedrag van ruim € 18.500 aan gelden ontvangen voor het beurzenprogramma.
- Uit het fonds is dit verslagjaar € 13.125 aan studenten toegekend.

1.8 Resultaten, ontwikkelingen en plannen

De Aeres-brede resultaten in 2019 zijn samengevat in het voorwoord 'Horizon verbreden' en cijfermatig in § 2.1, Kengetallen.

1.8.1 Interne en externe ontwikkelingen

De groene sector is volop in ontwikkeling en daagt het onderwijs en daarmee Aeres uit om in te spelen op die ontwikkelingen.

Interne ontwikkelingen

Enkele van de interne uitdagingen zijn:

- Het verbeteren van de doorstroommogelijkheden van mbo naar hbo.
- Het behouden van de kwaliteit bij een groeiend leerlingen- en studentenaantal en de voorfinanciering die dit met zich meebrengt. Het vergroten en verdiepen van de interne samenwerking en synergie tussen Aeres-onderdelen.
- Het verminderen van de ervaren werkdruk bij medewerkers.
- Het afstemmen van onderwijs, praktijkonderzoek, valorisatie en commerciële activiteiten op de behoefte van de groene sector.
- Het creëren van voldoende ruimte voor studenten, deelnemers en medewerkers om te (leren) innoveren en eigenaarschap te nemen.
- Het afstemmen van het bestuur, management en de bemensing op de ontwikkeling van Aeres.
- Het onderzoeken van een mogelijke fusie met Nordwin College.
- Herfinanciering met laag renterisico voor de lange termijn, geborgd in de vorm van schatkistbankieren.

Externe ontwikkelingen

De belangrijkste ontwikkelingen in de omgeving van Aeres zijn:

- De mondiale aandacht voor klimaatverandering en biobased economy.
- De verschuiving in de markt van dier naar plant.
- Veranderende wetgeving op het gebied van stikstof.
- Discussie over herziening van het onderwijsbestel.
- De vorming van één Centre of Expertise Groen 2.0, met 2019 als overgangsjaar.
- Extra aandacht voor techniekonderwijs, onder andere door aanpassing van de financiering.
- Fusies tussen onderwijsinstellingen en andere veranderingen binnen de sector.
- De aantrekkelijkheid van het docentenvak in relatie tot het personeelsaanbod.
- Druk op instroom als gevolg van demografische ontwikkelingen in krimpgebieden.

1.8.2 Aeres-plannen voor 2020

De plannen voor 2020 omvatten de verdere implementatie van de Aeres-strategie 2019-2023 met als titel 'Talent voor groei'. In deze strategie staat het lerende individu centraal, met het groene domein als belangrijk focusgebied. Om daar op optimale wijze invulling aan te kunnen geven, zijn topkwaliteit van onderwijs, onderzoek en dienstverlening leidend.

Verder zal 2020 naar verwachting in het teken staan van de bestuurlijke fusie met Nordwin College, de voorbereiding van de instellingenfusie en de bemensing en doorontwikkeling van de topstructuur van Aeres. Tenslotte start de voorbereiding van de verplaatsing van activiteiten vanuit Bilthoven naar Maartensdijk en de sluiting van de locatie Bilthoven in 2021.

Middellange (2 - 5 jr.) en lange termijn (> 5 jr.)

Aeres richt zich in de plannen voor 2020, de middellange (2 - 5 jr.) en de lange termijn (> 5 jr.) op de speerpunten:

- **Leven Lang Ontwikkelen (LLO):** Aeres biedt onder andere regulier onderwijs, contractonderwijs, praktijkonderzoek en diensten op het gebied van arbeidsbemiddeling. Door het aanbod te versterken en meer op elkaar af te stemmen wil Aeres een belangrijke bijdrage leveren aan Leven lang Ontwikkelen.
- **Onderwijsinnovatie met ICT:** Aeres legt een duidelijke verbinding tussen ICT en het primaire proces. Verdere professionalisering van de ICT-voorzieningen en de medewerkers moet zorgen voor een organisatie die op dit vlak bij de tijd is en bovendien de benodigde competenties meegeeft aan afgestudeerden.
- **Transities in het groene domein:** de toenemende aandacht voor klimaat en milieu leidt tot grote transities op het gebied van onder meer duurzaamheid, energie, circulariteit en voedselproductie en -verwerking. Door het afstemmen van de onderwijs- en onderzoekportfolio op deze ontwikkelingen wil Aeres relevant blijven en meerwaarde bieden aan het werkveld.



2 Aeres-brede kengetallen, financiën en continuïteit



Leeswijzer

Dit hoofdstuk beschrijft de kengetallen en Aeres-brede (financiële) resultaten en is daarmee een geconsolideerde samenvatting en onderbouwing van en aanvulling op de jaarrekening. Het beschrijft wat er in het verslagjaar is gebeurd, de toekomstverwachtingen (continuïteit) en de investeringen. De Aeres-strategie, die richting geeft aan de toekomstverwachtingen is kort beschreven in hoofdstuk 1.

Inhoud

2.1	Kengetallen	24	2.5.4	Meerjarenbalans	34
2.2	Financieel (strategisch) beleid	24	2.5.5	Meerjarenbaten en -lasten	38
2.3	Financiële resultaten	25	2.5.6	Meerjarig investeringsbeleid en financieringsbehoefte	39
2.3.1	Toelichting op de financiële positie op de balansdatum	25	2.5.7	Treasurybeleid	41
2.3.2	Toelichting op het resultaat en wat daartoe heeft bijgedragen	25	2.5.8	Rapportage interne toezichthouder (Raad van Toezicht)	42
2.4	Vergoedingen en declaraties College van Bestuur	28	2.6	Risicomanagement	42
2.5	Continuïteit, risico's en investeringen Aeres	29	2.6.1	Beleid risicomanagement	42
2.5.1	Gevolgen COVID-19-crisis	29	2.6.2	Resultaten risicomanagement 2019	42
2.5.2	Prognose leerlingen/studenten en ontwikkelingen fte	29	2.6.3	Risicoprofiel - bandbreedte vermogen	43
2.5.3	Toelichting op de totale verwachte exploitatie	32	2.6.4	Alternatieve scenario's	43

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1. Aanvullende en onderbouwende cijfers staan in de bijlagen 5 t/m 8. Bijlage 10 is Helderheid in bekostiging.

De belangrijkste resultaten rond strategie, kwaliteit, samenwerking en bedrijfsvoering zijn gegeven in de inleiding 'Horizon verbreden'. De financiële resultaten staan beschreven vanaf § 2.3.

De plannen die Aeres heeft voor het komende jaar en de jaren daarna staan in § 1.8.2. De plannen liggen in het verlengde van het strategische beleid (§ 1.5 e.v.)

2.1 Kengetallen

Op 31 december 2019 heeft Aeres 1.404 (1.118,29 fte) medewerkers in dienst. Dit is meer dan in 2018 (1.330 wns, 1.069,87 fte). Zie voor details het sociaal jaarverslag (hoofdstuk 10 en bijlage 5). Zij werken op twaalf locaties die zich vooral in Midden-Nederland bevinden: Almere, Aalsmeer, Barneveld, Bilthoven, Dronten, Ede, Emmeloord, Lelystad, Maartensdijk, Nijkerk, Velp en Wageningen. Daarnaast heeft Aeres Agree uitvalsbases in Delft, Leeuwarden, 's-Hertogenbosch, Velp en Wageningen.

Aeres AOC heeft in totaal 7.018 leerlingen/studenten: 158 leerlingen praktijkonderwijs, 3.467 vmbo-leerlingen en 3.393 mbo-studenten. Dit is een toename van 0,4% ten opzichte van 2018 (6.990 in 2018 en 7.081 in 2017). De instroom neemt in het vmbo met 7,5% toe (855 in 2019, 795 in 2018, 848 in 2017). De instroom neemt in het mbo met 19,7% toe (1.298 in 2019, 1.084 in 2018 en 1.143 in 2017).

In de Keuzegids Mbo 2020 staat Aeres MBO weer op de eerste plaats.

Het aoc heeft in 2019 een positief financieel resultaat. Voor meer informatie en details zie § 2.3.2 en hoofdstuk 3.

Aeres Hogeschool heeft 3.680 ingeschreven studenten. 202 daarvan komen uit het buitenland (5,5%).

Het aantal ingeschreven studenten neemt met 5,0% toe ten opzichte van 2018 (3.505 in 2018 en 3.446 in 2017). Alle drie de faculteiten groeien. De landelijke groei voor het studiejaar 2019-2020 is 0,3%. Die is daarmee kleiner dan die in 2018-2019 (0,7%). (Bron: Vereniging Hogescholen.)

Eind 2019 telt de hogeschool 16 lectoren: twee in Almere, negen in Dronten en vijf in Wageningen.

Aeres Hogeschool is in 2019 financieel gezond. Voor meer informatie en details zie § 2.3.2 en hoofdstuk 4.

In 2019 volgen circa 10.000 cursisten een eendaags of meerdaags commercieel leertraject bij Aeres. De aanbieders zijn de commerciële afdelingen van de hogeschoolfaculteiten (ca. 2.280), de Aeres Training Centres van het mbo (ca. 3.390) en de commerciële onderdelen Aeres Tech en de Fedecom Academy (4.292).

Het resultaat van de activiteiten die Aeres met middelen vanuit tweede en derde geldstromen uitvoert, is positief.

Stichting PTC⁺ behaalt een positief financieel resultaat.

Aeres Farms heeft daarentegen een negatief resultaat, door lagere opbrengsten van de akkerbouwproducten.

Stichting Agrotransfer (handelsnamen Aeres Agree en Aeres

Bedrijvencentrum Dronten) sluit het jaar af met een gering negatief resultaat. De omzet van Aeres Agree Recruitment bv is gedaald door de invoering van de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB). Stichting Bureau Erkenningen behaalt een negatief resultaat over 2019.

Voor meer informatie en details zie § 2.3.2 en de hoofdstukken 5, tot en met 8.

Het financiële resultaat is voor Aeres als geheel positief (zie § 2.3).

2.2 Financieel (strategisch) beleid

Het financiële (strategische) beleid van Aeres is verwoord in de jaarlijkse kaderbrief. Het financiële beleid is daarin vertaald naar meerjarige financiële doelstellingen voor de solvabiliteit, de liquiditeit en het rendement. Daarnaast geeft de kaderbrief de uitgangspunten voor de verdeling van de beschikbare middelen en staan er de kaders in voor de verdeling van de middelen over de verschillende rubrieken in de begroting.

De stafdienst Financiën & Control (F&C) en de bestuurssecretaris stellen de kaderbrief op en geven daarmee de richtlijnen en kaders op basis waarvan alle Aeres-onderdelen een gedegen jaarplan en een beleidsrijke begroting kunnen opstellen. Het College van Bestuur bespreekt de kaderbrief met alle geledingen binnen Aeres en legt de brief ter instemming voor aan de gezamenlijke vergadering van de medezeggenschapsorganen van Aeres AOC en Aeres Hogeschool. Het CvB stelt de kaderbrief uiteindelijk vast en de Raad van Toezicht keurt deze goed. Met het vaststellen en het goedkeuren van de kaderbrief zijn de kaders voor de exploitatie en de investeringen vastgesteld.

Aeres kent de verkregen middelen integraal toe aan de onderdelen die hiervoor verantwoordelijk zijn en die de primaire onderwijs-, onderzoeks- en dienstverlenende activiteiten verrichten. De rijksbijdrage wordt op basis van het aantal deelnemers per locatie en bijbehorende prijs integraal toegekend en verantwoord bij de betreffende (v)mbo-locatie of faculteit. Op deze wijze krijgt het management inzicht in de totale baten die behoren bij het totaal van de activiteiten van een (v)mbo-locatie of faculteit.

Aeres heeft haar overkoepelende activiteiten ondergebracht bij de stafdiensten van het Bestuursbureau in Ede (zie hoofdstuk 9). Aeres belast de kosten van de stafdiensten op basis van vaste tarieven door naar de verschillende Aeres-onderdelen. In de kaderbrief staan de daarvoor vastgestelde verdeelsleutels en de hoogte van de tarieven. Daarnaast is er een afdracht van 1% van de leerling-/studentgebonden rijksbijdragen voor gezamenlijke ontwikkelings- en innovatieactiviteiten. De interne samenwerking op het gebied van ontwikkeling en innovatie (O&I) creëert meer kritische massa voor de uitvoering van de activiteiten en versterkt de ontwikkeling van de zwaartepunten

(zie § 1.5). De commerciële entiteiten betalen, op basis van evenredigheid van de inzet, een bijdrage in de kosten van de O&I-projecten waaraan zij deelnemen.

Voor Aeres AOC zijn er nog enkele specifieke kaders. Op de begrote rijksbijdrage van Aeres VMBO en Aeres MBO vindt een inhouding plaats van 1,5% voor interne allocatiemiddelen. Deze middelen zijn bedoeld om groei, schaarste en specifieke knelpunten op de vmbo- en mbo-locaties te kunnen financieren. Het gaat daarbij om de locaties waar sprake is van niet-stuurbare en structurele factoren die de kosten van de locatie verhogen. De instellingsdirecteur van Aeres AOC neemt de verdeling van deze allocatiemiddelen voor een groot deel op in de begroting en kan, indien nodig, gedurende het jaar zelf besluiten ook het andere deel van de bijdrage te verdelen. Dit doet zij in overleg met het College van Bestuur.

Ook wordt op het begrote personele deel van het aoc (ca. 60% van de totale kosten) een inhouding berekend van 5,5%: 4% in verband met ziektevervangingskosten en 1,5% in verband met arbeidsvoorwaarden.

Aeres AOC heeft tot slot enkele specifieke overkoepelende stafdiensten, zoals Onderwijs & Kwaliteit (O&K) en Marketing & Communicatie. Deze stafdiensten worden op basis van vaste tarieven doorbelast aan de verschillende onderdelen van het aoc.

2.3 Financiële resultaten

Aeres heeft in grote lijnen drie inkomstenbronnen: reguliere financiering leerlingen en studenten, (geoordeelde) subsidies en projecten en gelden uit commerciële activiteiten.

2.3.1 Toelichting op de financiële positie op de balansdatum

Het resultaat van Aeres komt in 2019 uit op € 4.760.000, een rendement van 3,3%. Het resultaat komt beduidend hoger uit dan de begroting van € 2.693.000. Belangrijke oorzaken zijn de extra rijksbijdragen in het vo en hbo en meer overige subsidies. Ook de omzetontwikkeling bij Stichting PTC* draagt bij aan het resultaat. De solvabiliteit neemt toe naar 47%, een stijging van 3%. Behalve de positieve resultaten, die leiden tot de stijging van het eigen vermogen, zijn er ook posten die leiden tot een vermindering van het balanstotaal: de afschrijvingen op de vaste activa, aflossingen op de langlopende leningen en een daling van de voorzieningen. De liquiditeitspositie blijft gelijk en is voldoende. Aeres heeft zowel in het onderwijs als bij de private onderdelen voldoende liquide middelen. De financiële kengetallen laten voor Aeres op alle onderdelen een positief beeld zien.

Financiële kengetallen	2015	2016	2017	2018	2019
Solvabiliteit geconsolideerd (Eigen vermogen/totale vermogen)	0,39	0,38	0,40	0,44	0,47
Solvabiliteit afzonderlijke stichtingen (Eigen vermogen/totale vermogen)	0,40	0,39	0,41	0,45	0,48
Solvabiliteit ² geconsolideerd ((Eigen vermogen + voorzieningen)/totale vermogen)	0,45	0,43	0,45	0,48	0,50
Liquiditeit (current ratio) geconsolideerd (Vlottende activa/vlottende passiva)	0,87	0,89	0,85	0,90	0,90
Liquiditeit (quick ratio) geconsolideerd ((Vlottende activa-/voorraden)/vlottende passiva)	0,84	0,87	0,84	0,88	0,88
Rentabiliteit geconsolideerd (Resultaat vóór buitengewone baten en lasten/omzet)	2,3%	-0,1%	1,0%	3,3%	3,3%
Rentabiliteit afzonderlijke stichtingen (Resultaat vóór buitengewone baten en lasten/omzet)	2,3%	-0,1%	1,0%	3,3%	3,3%

Toelichting verschil geconsolideerd en afzonderlijke stichting en bv

Aeres heeft in 2011 een boekwinst (€ 1,78 mln.) behaald op de verkoop van de terreinen van de Stichting PTC* aan de Stichting Aeres Groep. Dit verklaart het verschil tussen het eigen vermogen van Aeres geconsolideerd en het vermogen van de afzonderlijke stichtingen samen.

2.3.2 Toelichting op het resultaat en wat daartoe heeft bijgedragen

Het resultaat (€ 4.760.000 positief) is € 2.067.000 hoger dan dat wat was begroot (€ 2.693.000), doordat meer baten zijn ontvangen en de lasten verhoudingsgewijs minder zijn gestegen.

Exploitatievergelijking met begroting

Het kabinet stelt eind 2019 een eenmalige aanvullende bekostiging voor het vo beschikbaar van € 558.000. Door deze extra baten komt de rijksbijdrage hoger uit. Aeres moet

deze gelden in 2019 als baten meenemen, maar de uitgaven hiervoor komen nog. Het geld is bedoeld voor onder andere meer ontwikkeltijd, werkdrukverlichting, begeleiding leraren, onderwijsinnovatie et cetera. De rijksbijdrage is in 2019 ook hoger door gunstige loon-prijzontwikkelingen. De baten van de hogeschool zijn hoger door de aanpassing van de referentieraming. Ook komen de aanvullende bekostiging en bijdragen vanuit de samenwerkingsverbanden beduidend hoger uit dan de begroting, net als de resultaatafhankelijke bekostiging. Daarnaast zijn er kwaliteitsmiddelen gerealiseerd die oorspronkelijk onder de projectbaten begroot waren. Daardoor vallen de overige subsidies hoger uit en zijn de projectbaten lager.

Door de stijging van het aantal leerlingen en studenten komen de wettelijke collegegelden hoger uit dan begroot. De overige baten stijgen door de te ontvangen transitievergoedingen van UWV.

De personeelskosten komen hoger uit dan de begroting doordat de formatie met ingang van het nieuwe studiejaar zowel bij de aoc's als bij het hbo is bijgesteld. De bijstelling is enerzijds nodig gezien de groei van het studentenaantal bij een aantal locaties en faculteiten, anderzijds om de onderwijskwaliteit op peil te houden. De personeelsschaarste maakt dat vacatures langer openstaan en moeilijk in zijn te

vullen. Dit heeft een temperend effect op de personeelskosten. Wel ontstaat er een overschrijding bij de personele inhuur.

De afschrijvingen zijn hoger dan begroot doordat een afwaardering van € 1 mln. plaatsvindt van het pand in Bilthoven. De huisvestingslasten zijn hoger door meer kosten van onderhoud, energie en schoonmaak.

De overige lasten liggen nagenoeg in lijn met de begroting, met uitzondering van de kosten van projecten. Deze kosten zijn lager doordat minder projecten zijn uitgevoerd dan begroot. Ook bij de projectbaten is een daling zichtbaar. Door een stijging van aantal deelnemers komen de leerlinggebonden lasten ook hoger uit, maar hier staan ook hogere opbrengsten tegenover.

Door de herfinanciering die in 2019 plaatsvindt, komen de financiële baten en lasten lager uit. De rentelasten van de nieuwe leningen zijn beduidend lager, maar hier staat de afschrijving op de afkoop van de renteswap tegenover.

Zie de jaarrekening, pagina 303, voor een uitgebreide vergelijking van de exploitatie met de begroting.

In het resultaat zijn de volgende incidentele posten opgenomen (> € 50.000)

Verkoopwinst materiële vaste activa (Stichting PTC*)	390.000
Afwaardering materiële vaste activa (Stichting Aeres Groep)	-1.052.000
Transitievergoeding UWV 2015-2018 (Stichting Aeres Groep)	232.000
Vrijval voorzieningen (Stichting Aeres Groep en Stichting PTC*)	1.060.000
Totaal	630.000

Rekening houdend met de incidentele bate en lasten bedraagt het genormaliseerde resultaat € 4.130.000.

Balansvergelijking

De balanscijfers zijn opgenomen in de jaarrekening op pagina 284. Het balanstotaal per 31 december 2019 bedraagt € 143.683.687 en ligt circa € 1,3 mln. hoger dan op 31 december 2018. De immateriële en materiële vaste activa zijn circa € 4,3 mln. lager doordat de afschrijvingen hoger zijn dan de investeringen. Daarnaast vindt een afwaardering plaats van de locatie Bilthoven van circa € 1 mln. De financiële vaste activa nemen toe door de activatie van de afkoop van de renteswap van € 7,1 mln. Deze afkoop wordt afgeschreven voor de duur dat het renteswapcontract bestond. Dit is tot en met 2023. De vorderingen stijgen door een hogere debiteurenpositie per balansdatum, de toename van de collegegelden en de ouderbijdragen als gevolg van de groei en door de vordering van de transitievergoedingen 2015 tot en met 2019 bij UWV. In 2019 vindt herfinanciering plaats van de bestaande leningenportefeuille en is alle financiering voor Stichting Aeres Groep bij de schatkist ondergebracht. De afkoop van de renteswap heeft geleid tot een daling van de liquide middelen.

De mutatie in het eigen vermogen betreft het jaarresultaat van € 4.760.000 positief en de inbreng van het eigen vermogen van Stichting Bureau Erkenningen per 1 april 2019 van € 629.000. De voorzieningen dalen door minder wachtgeldverplichtingen in het onderwijs ultimo boekjaar en de daling bij de voorzieningen van Stichting PTC*, doordat minder personeel hier een beroep op kan doen. Daarnaast vallen de voorziening voor verlieslatende contracten (in het kader van de CoE's) en overige voorzieningen deels vrij. De langlopende schulden dalen per saldo door de aflossingen op de leningen. De kortlopende schulden blijven nagenoeg gelijk.

Zie voor de uitgebreide balans de jaarrekening, pagina 296.

Resultaat per stichting

Het resultaat per onderdeel is als volgt:

(x € 1.000)	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Stichting Aeres Groep			
Aeres AOC (Aeres Praktijkonderwijs, Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres Training Centres)	1.564	1.254	-92
Aeres Hogeschool	2.742	1.259	2.200
Bestuursbureau	-79	26	832
	4.227	2.539	2.940
Stichting PTC* (Aeres Tech, ACOLE, Fedecom Academy en deelnames)	660	63	1.319
Stichting Agrotransfer (Aeres Agree en Aeres BCD)	-61	124	-9
Stichting Aeres Farms (Aeres Farms Holding bv, Landbouwbedrijf bv, Biologisch bedrijf bv, Weidebedrijf bv, Studentbedrijven bv)	-10	39	132
Stichting Bureau Erkenningen	-67	-72	-
Stichting Aeres International Student Fund	11	0	52
Totaal Aeres	4.760	2.693	4.434

Hieronder volgt de toelichting per onderdeel.

Stichting Aeres Groep

Aeres AOC

Aeres PrO, Aeres VMBO en Aeres MBO (incl. de Aeres Training Centres) realiseren over 2019 een positief resultaat van € 1.564.000 en dat is € 309.000 hoger dan begroot.

De rijksbijdrage komt hoger uit vanwege cao-stijgingen (loon-/prijscompensatie) en een eenmalige aanvullende bekostiging voor het vo. De overige subsidies zijn hoger doordat de resultaatafhankelijke bekostiging hoger uitvalt. Daarnaast zijn er opbrengsten van de kwaliteitsagenda gerealiseerd die oorspronkelijk onder de projectbaten begroot waren, waardoor de additionele middelen hoger uitvallen en de projectbaten lager. Ook de bijdragen vanuit de samenwerkingsverbanden komen hoger uit dan begroot. De baten uit contractonderwijs zijn hoger dan begroot, wat met name veroorzaakt wordt door een hoge Nuffic-opbrengst bij Aeres Training Centre International. De overige baten zijn hoger dan begroot door de te ontvangen transitievergoeding van UWV.

Aan de lastenkant zijn vooral de personeelslasten hoger dan begroot. De oorzaken zijn de extra inzet van personeel

als gevolg van groei, ziektevervangings en meer inzet voor projecten.

De huisvestingslasten zijn hoger doordat Aeres een boekverlies neemt van € 1.052.000 als gevolg van het besluit om de locatie Bilthoven met ingang van het schooljaar 2021-2022 te sluiten.

Aeres Hogeschool

Het resultaat van Aeres Hogeschool komt voor 2019 uit op € 2.742.000 positief en is € 1.483.000 hoger dan de begroting. De rijksbijdrage komt hoger uit door een grotere stijging van de loon- en prijscompensatie dan verwacht en een meevallende referentieraming, waardoor de prijs per student stijgt. Door de groei van het aantal studenten, die ook groter is dan begroot, stijgt de opbrengst van de collegegelden. De omzet projecten (2e geldstroom) komt op het niveau van de begroting uit. De overige baten zijn hoger dan begroot door de te ontvangen transitievergoeding van het UWV voor de medewerkers die ziek uit dienst zijn gegaan.

De personeelskosten stijgen door een grotere benodigde formatie als gevolg van de groei. De schaarste aan personeel tempert de kosten: vacatures blijven soms lang open staan. De huisvestingslasten komen hoger uit door meer huurlasten van de praktijkfaciliteiten en een noodbijdrage voor het oplossen van een acuut huisvestingsknelpunt, zodat studenten voor de hogeschool blijven kiezen. De overige lasten zijn nagenoeg

gelijk aan de begroting, met uitzondering van de projectlasten. Er zijn minder projectlasten dan er waren begroot.

Bestuursbureau

Het resultaat van het Bestuursbureau komt uit op € 58.000 negatief en is € 84.000 lager dan begroot. Oorzaak zijn vooral de hogere lasten bij ICT ten opzichte van de begroting. De reden daarvoor is dat steeds meer kosten bij ICT rechtstreeks in de exploitatie komen en niet meer in de afschrijvingskosten. De begrote investeringen in software zijn niet gerealiseerd en worden daardoor niet afgeschreven. Software wordt namelijk steeds vaker via licenties afgenomen. Corporate Communicatie heeft een lager resultaat dan begroot door hogere kosten voor online activiteiten.

Stichting PTC* (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy)

Stichting PTC*, bestaande uit Aeres Tech (Ede), ACOLE Productions bv en Fedecom Academy bv, behaalt in 2019 een resultaat van € 660.000 positief en dat is € 597.000 hoger dan begroot. Het hogere resultaat is mede het gevolg van de boekwinst uit de verkoop van Hotel PTC+. De operationele resultaten van koudetechniek en mobiele techniek zijn positief en ook hoger dan begroot. De opbrengst van de bbl-opleidingen komt hoger uit door een hogere prijs per student dan begroot. Aeres Tech werkt voor de bbl samen met Aventus en ontvangt nu de vergoeding overeenkomend met de inzet van het personeel.

De personeelslasten zijn ook hoger dan begroot, doordat extra personeelskosten zijn gemaakt voor het inwerken van nieuwe medewerkers, door de salarisverhoging die is doorgevoerd en door meer benodigde inhuur door ziekte van personeel en door schaarste aan nieuwe medewerkers.

Stichting Agrotransfer (Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten)

Het resultaat van Stichting Agrotransfer bedraagt € 61.000 negatief en dat is € 185.000 lager dan begroot. De oorzaak is de lagere omzet vanuit de payrollcontracten als gevolg van de invoering van de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB). De omzet van uitzenden en detachering en werving en selectie blijft goed op peil, ondanks de personele wisselingen die plaatsvinden. In 2019 is verder een belastinglatentie uit 2012 afgeboekt, met een negatief effect op het resultaat van € 40.000.

Stichting Aeres Farms

Stichting Aeres Farms bestaat uit Aeres Farms Holding bv met dochterondernemingen Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Weidebedrijf bv, Aeres Biologische Bedrijf bv en Aeres Studentbedrijven bv.

Het resultaat van Stichting Aeres Farms is € 10.000 negatief en komt € 49.000 lager uit dan begroot. Een aantal incidentele posten is van invloed op het resultaat. Het landbouwbedrijf behaalt een positief resultaat op de verkopen van akkerbouwproducten uit 2018. Daarnaast is er sprake van eenmalige kosten als gevolg van een transitievergoeding en advieskosten. Het lagere resultaat op de reguliere bedrijfsvoering is met name te wijten aan de lagere (verwachte) opbrengst van akkerbouwproducten uit 2019. De weersomstandigheden waren verre van ideaal, waar-

door de netto-opbrengst (kg) onder druk staat. De opbrengst van melk is stabiel, beter dan begroot en in lijn met die in 2018.

Stichting Bureau Erkenningen

Aeres is vanaf 1 april 2019 verantwoordelijk voor de activiteiten van Stichting Bureau Erkenningen. De cijfers beslaan de periode vanaf 1 april tot en met 31 december 2019. Het resultaat van Stichting Bureau Erkenningen bedraagt € 67.000 negatief en is € 5.000 hoger dan begroot. De oorzaak van het negatieve resultaat zijn de kosten voor Connect Groen, die de stichting vanuit de algemene reserve bekostigt en waarvoor geen contributie wordt gegeven.

Aeres International Student Fund

Het resultaat van het AISF is € 11.000 positief (zie § 1.7.2). Per saldo zijn meer beurzen ontvangen dan begroot, waardoor AISF een positief resultaat realiseert.

2.4 Vergoedingen en declaraties College van Bestuur

De Raad van Toezicht van Aeres is als werkgever verantwoordelijk voor het vaststellen van de bezoldiging van de leden van het College van Bestuur. De bezoldiging blijft binnen de kaders van hetgeen vastligt in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Zie jaarrekening pagina 327. Voor de onkostenvergoedingen zijn de onderstaande afspraken gemaakt:

- Een van de twee leden van het College van Bestuur rijdt in een auto die eigendom is van Aeres, het andere lid ontvangt een kilometervergoeding. Aeres vergoedt alle kosten die samenhangen met het gebruik van de Aeres-auto. Voor het privégebruik maakt een bijtelling onderdeel uit van het WNT-inkomen.
- De netto maandelijkse representatietoelage bedraagt € 200 per maand.
- De overige onkosten kunnen de CvB-leden declareren tegen overlegging van facturen. De voorzitter of waarnemend voorzitter van de Raad van Toezicht beoordeelt de declaraties.

Overzicht declaraties bestuursleden verslagjaar 2019

	De heer B.M.P. Pellikaan	De heer M.H.C. Komen
Representatiekosten	3.465	3.214
Reiskosten binnenland	10	3.186
Reiskosten buitenland		
Overige kosten		
Totaal	3.475	6.400

2.5 Continuïteit, risico's en investeringen Aeres

De continuïteitsparagraaf van Aeres wordt opgesteld op het niveau van het bevoegd gezag en betreft daardoor alle onderdelen van de groep en is niet toegespitst op één onderwijssoort.

Aeres tekent op 6 mei 2019 een intentieverklaring om te komen tot een bestuurlijke samenwerking met Stichting Nordwin College. In de continuïteitsparagraaf is hier **geen rekening mee gehouden**.

Strategisch beleid personeel, huisvesting, ICT en inkoop

De kwalitatieve informatie staat op een aantal plekken in dit jaarverslag:

- De wijze waarop Aeres inspeelt op (bewegingen in) haar omgeving en hoe zij excellent onderwijs wil realiseren, is beschreven in § 3.2, § 3.5 (PrO), § 3.10 (vmbo), § 3.17 (mbo) en § 4.3 (hogeschool).
- De wijze waarop Aeres haar kwaliteitszorg heeft ingericht, staat in § 1.4.2 (Intern beheers- en controlesysteem), § 3.4.1, § 3.8 (PrO), § 3.13 (vmbo), § 3.21 (mbo), § 4.7 (hogeschool), § 5.6 (Aeres Farms), § 6.10 (Aeres Tech), § 7.3.5 (Aeres Agree), § 8.9 (Stichting Bureau Erkenningen) en § 9.10 (Bestuursbureau).
- De toekomstverwachtingen voor de groep zijn gegeven in § 1.8 en deze paragraaf 2.5.
- De strategische huisvestingsplanning is beschreven in § 9.7.1.
- De strategische personeelsplanning staat in § 10.3.

2.5.1 Gevolgen COVID-19-crisis

In januari 2020 stelt Europa de eerste besmettingen met het coronavirus vast, waarna het virus zich in de loop van februari steeds sneller verspreidt. Begin maart roept Aeres een crisisteam in het leven. Het team volgt de berichtgevingen van de overheid nauwlettend en zorgt voor de communicatie: op de Aeres-website staat actuele informatie over de gevolgen en de regels binnen Aeres. Het team wil de juiste maatregelen nemen gericht op continuering van het primaire proces en in overeenstemming met de door het kabinet uitgevaardigde maatregelen en eisen.

In maart schakelt Aeres over op online onderwijs. Het doel is het onderwijs op deze wijze te laten voortgaan zolang dit nodig is. Om studievertragingen zo goed als mogelijk te voorkomen en operationele activiteiten voort te laten gaan, komt het online onderwijs in een enorme stroomversnelling terecht.

Voor de cursus- en contractactiviteiten en de commerciële onderdelen van Aeres Tech en Aeres Agree ontstaat een moeilijke situatie. Zij maken, waar mogelijk, met klanten afspraken om de dienstverlening om te zetten naar online

dienstverlening of om de dienstverlening zo nodig te verschuiven in de tijd. Deze situatie betekent voor de private omzet binnen Aeres een forse terugval. De crisis heeft hierdoor een groot effect op de financiën van Aeres en met name voor die van de commerciële entiteiten. Voor het onderwijs zijn de kosten, die gerelateerd zijn aan online onderwijs, te overzien. De commerciële onderdelen Aeres Tech en Aeres Agree doen een beroep op een compensatieregeling uit het noodfonds dat door de overheid is opgericht.

Voor Aeres Farms zijn de eventuele gevolgen nog onzeker. Deze hangen sterk af van de prijsontwikkeling in de markt ten aanzien van melk en akkerbouwproducten. Voor Aeres Farms onderzoekt Aeres of ze gebruik kan maken van regelingen die het ministerie van LNV beschikbaar stelt om de gevolgen voor de agrarische sector het hoofd te bieden.

Gezien de gezonde financiële positie van Aeres is er voor de korte termijn geen continuïteitsrisico, maar de crisis zal wel een groot effect hebben op de verwachte resultaten 2020 en de financiële positie van Aeres verzwakken. Wat die (financiële) gevolgen zullen zijn, is op het moment van het schrijven van dit jaarverslag nog zo moeilijk voor te stellen en daarom zo moeilijk te voorspellen, dat ze nog niet zijn opgenomen in de onderstaande continuïteits- en risicomanagementparagrafen. Aeres realiseert zich terdege dat dit, zeker bij de commerciële onderdelen, nauwlettend aandacht vereist.

De coronacrisis vraagt een significante inspanning van nagenoeg de gehele organisatie, waarbij zij ook een groot beroep doet op het aanpassingsvermogen van zowel leerlingen, ouders, studenten en docenten als de overige medewerkers. Het College van Bestuur spreekt dan ook zijn grote waardering voor iedereen in de organisatie die betrokken is bij de activiteiten in het kader van de coronacrisis. Met grote bewondering kijkt het naar de transitie van fysiek naar online onderwijs.

2.5.2 Prognose leerlingen/studenten en ontwikkelingen fte

In het algemeen is het de verwachting dat de aantallen leerlingen en studenten, en daarmee ook de omvang van de formatie de komende jaren, blijven stijgen. De groei in het mbo en hbo vlakt wel af.

Verwachte formatieontwikkeling (fte)

Let op! De onderstaande tabel gaat voor 2019 uit van de gemiddelde formatie en wijkt daarom af van de feitelijke cijfers op 31 december van het verslagjaar (zie tabel 1 en 2, bijlage 5). De formatieontwikkelingen zijn gebaseerd op de meerjarenbegrotingen van Aeres.

Gemiddelde formatie	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stichting Aeres Groep	1.016,5	1.037,8	1.031,5	1.040,3	1.061,3	1.085,5
Stichting PTC*	51,5	52,8	51,0	50,6	50,6	50,6
Aeres Farms Holding bv*	8,3	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
Stichting Agrotansfer Dronten	20,4	21,5	25,0	28,5	31,0	33,5
	1.096,7	1.119,3	1.114,7	1.126,6	1.150,1	1.176,8

* Aeres Farms Holding bv te Dronten betreft de formatie van Aeres Landbouwbedrijf. Dit zijn vaste krachten en een groep studenten. Deze studenten zijn in tabel 1 en 2 van bijlage 5 niet meegenomen. Zie de beschrijving aldaar. Voor de overige onderdelen van Aeres Farms wordt het personeel vooralsnog ingehuurd bij de andere Aeres-onderdelen.

Specificatie van het personeel Stichting Aeres Groep (fte)

De onderstaande tabel geeft de verwachte ontwikkeling van de gemiddelde personele formatie, exclusief stagiair(e)s en cetera.

Gemiddelde formatie	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Management/directie	56,9	57,1	57,1	57,1	57,1	57,1
Onderwijzend personeel	730,1	743,7	734,9	743,4	763,7	786,6
Overige medewerkers	229,5	237,0	239,5	239,8	240,5	241,8
	1.016,5	1.037,8	1.031,5	1.040,3	1.061,3	1.085,5

Verwachte ontwikkeling deelnemersaantallen Stichting Aeres Groep

Stichting Aeres Groep bestaat uit het (voorbereidend) beroepsonderwijs (Aeres Praktijkonderwijs, Aeres VMBO,

Aeres MBO) en Aeres Hogeschool. Ook de Aeres Training Centres (derde geldstroom) horen tot deze stichting, maar die zijn commercieel en zijn daarom hier niet meegenomen.

Totaal (voorbereidend) beroepsonderwijs

Bekostigde leerlingen	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024
PrO + vmbo + mbo	7.018	7.117	7.237	7.332	7.452	7.567

Aeres Praktijkonderwijs

Bekostigde leerlingen	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024
Praktijkonderwijs	158	158	158	158	158	158

Aeres VMBO

Bekostigde leerlingen	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024
Lwoo	750	61	0	0	0	0
Vmbo zonder lwoo	2.717	3.476	3.627	3.697	3.772	3.847
Vmbo totaal	3.467	3.537	3.627	3.697	3.772	3.847

Aeres MBO

Bekostigde leerlingen	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024
Mbo-bol	2.757	2.762	2.787	2.807	2.847	2.882
Mbo-bbl	636	660	665	670	675	680
Mbo totaal	3.393	3.422	3.452	3.477	3.522	3.562

Landelijk loopt het aantal leerlingen dat uitstroomt uit het basisonderwijs terug, met als gevolg een lagere instroom voor het voortgezet onderwijs en het mbo. Tegen deze stroom in nemen de leerlingaantallen bij Aeres VMBO en Aeres MBO toe. Dit is vooral te danken aan de groeilocaties: Almere, Barneveld, Emmeloord, Lelystad, Nijkerk en Velp.

Per locatie is voor de meerjarenbegroting een inschatting gemaakt van de in- en uitstroom, waarbij ook de recente RPO-getallen zijn gebruikt. Dit leidt tot een bijstelling van de leerlingprognoses. Bij de inschatting van de leerlingaantallen maakt Aeres gebruik van bronnen als het CBS en gemeentelijke rapportages. Over de komende jaren verwacht Aeres AOC een stijging van 548 deelnemers (+ 6,7%) naar een totaal van 7.567 leerlingen en studenten in 2024.

De verwachte groei ligt boven de ramingen van het ministerie van OCW, die vooral zijn gebaseerd op demografische ontwikkelingen en huidige marktverdelingen. Dat is een bewuste keuze. Aeres biedt vmbo- en mbo-onderwijs aan in verscheidene plaatsen. Voor de grote locatie in Barneveld is de regionale demografie van minder belang. Het verzorgingsgebied van Barneveld is landelijk, vanwege een aantal onderscheidende speerpunten in het opleidingsaanbod. Bij de locatie Almere is de verwachte groei gebaseerd op het ontwikkelen van de vakmanschapsroute en de aanzuigende werking door de Floriade. De locatie Lelystad ligt in een groeigebied en laat de afgelopen jaren een gestage groei zien. De verwachte groei bij de locatie Maartensdijk steunt op de verbeterde uitstraling na de renovatie van het gebouw en

de vernieuwde profilering van de locatie. De locatie Nijkerk geeft extra impulsen aan het mbo, met als doel deze verder te ontwikkelen. De locatie Velp verwacht groei door problemen bij vmbo- en mbo-scholen in Arnhem.

Bij het bepalen van de prognoses houdt Aeres rekening met het feit dat het lwoo als aparte groep leerlingen zal verdwijnen als gevolg van de Wet passend onderwijs. De lwoo-leerlingen worden in stappen samengevoegd met de vmbo-leerlingen. Het effect is het sterkst in begrotingsjaar 2021. De bekostiging van de lwoo-leerlingen vindt vanaf dan geheel plaats via de samenwerkingsverbanden. Mede door de vereveningsopdracht die de samenwerkingsverbanden in vier van de regio's doorvoeren, pakt het verdwijnen van de lwoo-bekostiging financieel ongunstig uit voor Aeres VMBO en Aeres MBO.

In de formatiebepaling houdt Aeres rekening met de voornaamste fluctuaties in de leerling- en studentaantallen. Er is in 2019 een veel groter verschil te zien tussen het aantal aanmeldingen in mei en het definitieve aantal aanmeldingen in oktober dan in de afgelopen jaren. Voor het eerst is dit ook te zien bij het vmbo. Leerlingen met een vmbo-advies die een goed resultaat halen bij de Cito-toets, bedenken zich en gaan naar de havo in plaats van naar het vmbo. Er is nog steeds sprake van een toename in de deelnemersaantallen, ook in 2019, maar ten tijde van de formatietoewijzing werd er een hogere toename verwacht.

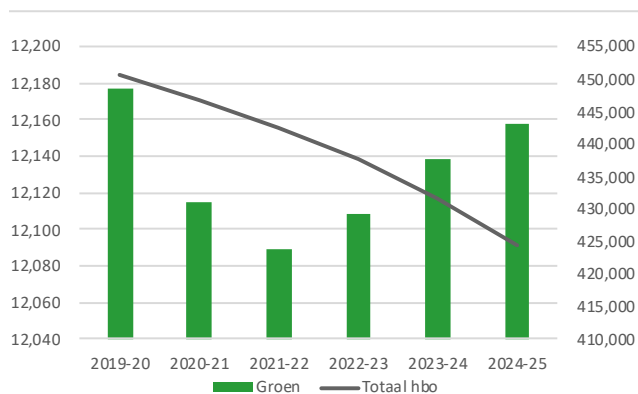
Aeres Hogeschool

Aeres Hogeschool (ingeschreven studenten)	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-10-2024
Almere	630	653	722	781	832	880
Dronten	2.352	2.393	2.468	2.537	2.553	2.562
Wageningen	698	731	749	758	766	777
	3.680	3.777	3.939	4.076	4.151	4.219

In de meerjarenbegroting werkt Aeres Hogeschool per faculteit een scenario voor het verwachte aantal studenten uit. Voor de faculteit in Almere gaat de hogeschool uit van een groeiscenario, de markt biedt hier kansen voor (marktonderzoek 2016, ontwikkelingen soortgelijke opleidingen bij HAS Den Bosch). De faculteit ontplooit activiteiten om deze kansen te benutten, mede gesteund door nieuwe huisvesting in 2022. De faculteit Dronten stuurt niet op groei, maar ze gaat wel uit van een verdere groei van de instroom. Bij een gelijkblijvende instroom blijft de faculteit in omvang groeien. De faculteit staat goed bekend en mede daardoor verwacht ze geen negatieve afwijking in het verloop van het aantal studenten. De faculteit Wageningen verwacht dat de instroom zich weer herstelt, na een terugval in 2018. In de periode tot 2024 zal het aantal studenten van de faculteit op rond de 777 uitkomen. Hiermee volgt de inschatting

zowel de krimp in de markt voor overige onderwijs uit de referentieraming, als de groei van het groene onderwijs.

De scenario's richten zich enerzijds op de doorstroom van studenten, op basis van de historische ontwikkelingen over de afgelopen zes jaren. Anderzijds is de instroom bepaald op basis van inschattingen van de teamleiders. De overall-instroomontwikkelingen zijn beoordeeld op hun realistische gehalte door afwijkende trends te beoordelen bij de (wervings) activiteiten die de hogeschool ontplooit.



Grafiek 2.1 Aantal studenten totale hbo in relatie tot het groene hbo.

Het aantal studenten van Aeres Hogeschool stijgt al enkele jaren. Voorzichtigheidshalve schat Aeres deze groei altijd beperkt in. In de periode 2014-2018 stijgt het aandeel van Aeres ten opzichte van het groene hoger onderwijs (hao). Ook stijgt het aandeel van het hao ten opzichte van het totaal van het hbo (zie bovenstaande grafiek).

Het aandeel bekostigde studenten ten opzichte van het aantal inschrijvingen (3.680 in 2019) bedraagt voor Aeres Hogeschool circa 75% en ziet er onderverdeeld naar categorie naar verwachting als volgt uit:

Aeres Hogeschool (bekostigde studenten)	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023	1-1-2024
Bachelor incl. Ad	2.735	2.802	2.938	3.045	3.104	3.156
Master*	41	42	42	42	43	43
	2.776	2.844	2.980	3.087	3.147	3.199
Behaalde graden bachelor	557	575	615	668	666	637
Behaalde graden master*	16	13	12	13	13	13

* Dit is het aantal bekostigde masterstudenten. De anderen (58 in 2019) betalen het instellingscollegegeld.

Met uitzondering van die voor Stichting Agrotransfer en Stichting Bureau Erkenningen is de begroting voor alle onderdelen positief.

2.5.3 Toelichting op de totale verwachte exploitatie

De onderstaande zaken leiden tot de meerjarenbalans en de tabel Exploitatieresultaat per stichting of bv in § 2.5.4.

Weerstandsvermogen

Aeres blijft met de begroting actief sturen op positieve rendementen en voldoende liquiditeiten. Het uitgangspunt is en blijft hierbij dat iedere organisatorische eenheid tot op locatie- en faculteitsniveau zelf verantwoordelijk is en positieve rendementen moet weten te realiseren. De doelstelling is om voor Stichting Aeres Groep te groeien naar een solvabiliteit van minimaal 45%. De resultaatontwikkeling is meerjarig gunstig en laat zien dat ultimo 2023 met deze voorliggende begroting de doelstelling behaald is.

Voor de private entiteiten is het resultaat sterk afhankelijk van de conjunctuur, maar evengoed van het beleid van de overheid. Voor deze onderdelen streeft Aeres minimaal naar positieve resultaten en het blijft van kracht dat de activiteiten toegevoegde waarde moeten hebben voor het geheel van Aeres.

Positieve rendementen

De begroting 2020 geeft voor heel Aeres een positief resultaat van € 1,4 mln. Het rendement in 2020 bedraagt 1% en zal naar verwachting de komende jaren stijgen naar 3,2% in 2024.

Herfinanciering en stijging resultaat in 2024

In 2019 sluit Aeres een herfinanciering af bij het ministerie van Financiën en is alle financiering voor het onderwijs daar ondergebracht. De rentelasten dalen hierdoor fors en liggen bovendien meerjarig vast. Het renterisico is hierdoor voor lange tijd afgedekt. Onderdeel van deze herfinanciering is het afwickelen van de renteswap, waarvoor een afkoopsom is betaald. Aeres zal deze afkoopsom de komende jaren afschrijven, waardoor de totale financiële lasten tot en met 2023 nog vergelijkbaar zijn met het niveau zoals beschreven in de voorgaande meerjarenbegroting. Vanaf 2024 dalen de financiële lasten met circa € 1,8 mln. per jaar en dit verklaart ook de toename van het resultaat en rendement in dat jaar.

Deelnemersaantallen onderwijs

Zoals in § 2.5.2 is beschreven, groeien de deelnemersaantallen bij Aeres voor zowel het vmbo en het mbo als het hbo naar verwachting de komende jaren. Landelijk verwacht het onderwijs een afname van het aantal deelnemers in het vo- en mbo-onderwijs als gevolg van de demografische ontwikkeling. In tegenstelling tot veel andere instellingen heeft Aeres daar maar bij een enkele vmbo- en mbo-locatie mee te maken, omdat die in een (toekomstige) krimpregio ligt. Een aantal mbo-locaties heeft een meer landelijke instroom van studenten, waardoor regiocijfers minder betekenis hebben. Bij de opstelling van de begroting neemt Aeres de landelijke en regionale prognosecijfers mee.

Behoud van aantallen of groei is de ambitie die de (locatie) directeuren nastreven. Een ambitie die ze de afgelopen jaren ook waarmaakten. Voor de toekomst blijft deze ambities staan, maar wel in het besef dat de werkelijk gerealiseerde aantallen anders kunnen uitpakken. Om hier meer inzicht in te krijgen zijn scenario-analyses opgesteld, zodat duidelijk is wat de gevolgen van verschillende deelnemersaantallen zijn voor het resultaat. Aeres zal die aantallen intensief blijven monitoren, waarbij de gevolgen voor de personeelsformatie en huisvesting volop aandacht krijgen.

Investerings

Door de groei van het aantal studenten bij Aeres Hogeschool Dronten is uitbreiding van de huisvesting noodzakelijk. Hiervoor is een investering opgenomen in de begroting. De verdere planvorming vindt de komende periode plaats. De nieuwbouw van de Aeres Hogeschool Almere komt dichterbij. Begin 2020 selecteert Aeres de aannemer, waarna de bouw start. De financiering hiervoor is als onderdeel van de totale herfinanciering in 2019 geregeld en goedgekeurd. In twee tranches neemt Aeres in 2020 en 2021 in totaal € 10,4 mln. op. Vastgoedinvesteringen bij Aeres AOC vinden in 2020 plaats bij de locaties Nijkerk en Maartensdijk. De investeringen voorzien bij beide locaties ook in aanpassingen waardoor ze hun groene profiel beter kunnen laten zien. Verwacht wordt dat dit een positieve invloed heeft op de instroom van de leerlingen.

Personeel

De schaarste op de arbeidsmarkt voor het onderwijs is merkbaar en neemt toe. Vacatures worden moeizaam ingevuld en staan soms lang open. Dit vormt de komende jaren een belangrijke uitdaging voor Aeres en ze besteedt hier intern veel aandacht aan. Zo is in het achterliggende jaar de Werken-bij-Aeres-site gelanceerd en denkt Aeres na over hoe de werving de komende jaren beter vorm kan krijgen.

Een belangrijk aspect van de personele bezetting is de benodigde formatie voor de tweede en derde geldstroom. Flexibiliteit is hierbij nodig om tijdig invulling te geven aan de projecten en innovatie in het onderwijs, alsook om de risico's als gevolg van de wisselende omvang van de projectenportefeuille op te kunnen vangen. De flexibiliteit is aanwezig en blijft in de begrotingsperiode binnen de gewenste bandbreedtes bestaan.

Innovatie

Innovatie is een belangrijke Aeres-doelstelling en ook van groot belang in de agrisector. De samenwerking met het bedrijfsleven is hierbij onmisbaar en de lectoraten spelen hierbij een belangrijke rol.

Aeres geeft vorm aan innovatie middels programmateams en sectoroverleggen en reserveert intern middelen om innovaties mogelijk te maken. Naast interne middelen benut Aeres ook nieuwe en bestaande subsidierelaties. Er zijn tegenwoordig minder middelen beschikbaar die specifiek bedoeld zijn voor het groene hoger onderwijs. Dat is goed merkbaar: de middelen zijn minder makkelijk te verkrijgen, wat betekent dat de acquisitie-inspanningen toenemen.

Voor de hogeschool komt de omzet inmiddels voor circa 20% vanuit de tweede (projecten) en derde geldstroom (commerciële activiteiten) en dat blijft ook het streven in de komende jaren. Voor het vmbo en mbo is geen target vastgesteld omtrent de omvang van de niet-reguliere geldstromen. Voor nu betreft die omvang circa 4%. De tweede geldstroom laat een stabiel beeld zien voor de aankomende jaren.

Aeres AOC

Het begrote resultaat van Aeres AOC bedraagt € 619.000 en geeft een rendement van 0,8%. In het licht van de extra bekostiging die het aoc vanaf 2019 ontvangt in het mbo, is het rendement gering. Hier is een aantal redenen voor. Door de noodzakelijke verlaging van de afschrijvingstermijnen van het casco gedeelte van de gebouwen zijn extra kosten ontstaan, de ICT-kosten nemen toe en voor enkele samenwerkingsverbanden passend onderwijs is vermindering van de lwoo-opbrengsten aan de orde. Ook is de hoeveelheid additionele middelen in 2020 lager, doordat het aoc in 2019 extra kwaliteitsmiddelen vanuit het overschot van voorgaande jaren besteedt. Verder is er sprake van een geoordeelde besteding van 0,5 mln. vo-middelen in 2020, die reeds in 2019 zijn voorgefinancierd (resultaatverschuiving van 2020 naar 2019).

De belangrijkste oorzaak van het tegenvallende begrote resultaat is de omvang van de formatie in het schooljaar 2019-2020, die de exploitatie in 2020 drukt. De instroom in 2019 is bij enkele vmbo- en mbo-locaties minder groot dan was aangenomen. Hierdoor is de formatie bij enkele locaties te hoog en ligt daar een bezuinigingsopdracht, die uiterlijk per 1 augustus 2020 effect zal hebben.

Aeres Hogeschool

De exploitatie van Aeres Hogeschool geeft een constant beeld en een positief rendement van 1,9% in 2020 dat stijgt naar ruim 3% vanaf 2021. De hogeschool heeft te maken met een flinke groei van het aantal studenten. Er is hierdoor sprake van een voorfinanciering van circa € 1,7 mln. in 2020. Op 1 oktober 2019 ligt de instroom bij alle faculteiten hoger dan vorig jaar. Ook als deze huidige instroom stabiliseert, groeit de hogeschool nog verder gezien de steeds hoger wordende instroom de laatste jaren. Die groei betekent dat er investeringen in het vastgoed nodig zijn, waardoor de huisvestingslasten de komende jaren zullen stijgen. De hogeschool heeft daarnaast ook te maken met een toename van de personeelsformatie als gevolg van de groei en deze voorfinancieringslasten drukken het resultaat de eerste jaren. Hiertegenover staat een toename van de studievoorschotmiddelen, die de hogeschool deels ook mag inzetten voor meer formatie.

Aeres Tech

Bij Aeres Tech stijgt de omzet in 2019, vooral in de koudetechniek. In de begroting is die lijn voorzichtig doorgetrokken. De mobiele techniek blijft qua omzet wat achter door onder andere de stikstofcrisis die de landbouw direct raakt, maar ook door een wijziging van de marktstrategie bij de grote leveranciers. Aeres Tech blijft zich als totaalontzorg positioneren en streeft ernaar de activiteiten in het buitenland te vergroten.

De omzet bij Fedecom Academy bv is redelijk stabiel, maar het resultaat is nog negatief. De productiviteit van de medewerkers en de relatief hoge bijdrage aan de brancheorganisatie die de academy moet betalen, zijn hier de oorzaak van. Voor een gezonde bedrijfsvoering zijn aanpassingen nodig. Het bestuur en de directie zullen de komende periode maatregelen nemen waardoor Fedecom Academy naar verwachting vanaf 2021 weer een positief resultaat realiseert.

De meerjarenbegroting van ACOLE Productions bv geeft een positief, stabiel beeld. De vraag vanuit het onderwijs binnen Aeres naar cursusmateriaal neemt toe en voor ACOLE lijken hier kansen te liggen om de omzet en marge te vergroten.

Aeres Agree

Aeres Agree bevindt zich in een turbulente periode. Door de ingrijpende wijzigingen die per 1 januari 2020 ingaan vanuit de WAB, wijzigt de bedrijfsvoering ingrijpend. Hier is uitvoerig over gesproken en de nieuwe koers is uitgezet. Aeres Agree stopt met payrolling en richt zich nadrukkelijker op haar rol als dienstverlener voor het onderwijs, naast de andere markten die zij bedient: de agri-en foodsector, de groene ruimte en milieu. Zeker voor de beroepsgerichte vakken in het groene onderwijs liggen er kansen.

Het omzetverlies is echter dermate groot dat Aeres Agree dit niet kan compenseren met de omzet van de nieuwe activiteiten in 2020. De bedrijfskosten zijn de afgelopen jaren al naar beneden bijgesteld en die kunnen daardoor maar marginaal verder dalen. De begroting van Aeres Agree laat dan ook in 2020 een verlies zien van € 287.000. De verwachting is dat er voldoende markt aanwezig is voor Aeres Agree om te groeien, waardoor vanaf 2022 weer positieve resultaten zullen ontstaan.

Aeres Farms

Aeres Farms is een unieke voorziening en van groot belang voor het onderwijs in het algemeen en specifiek voor het toegepaste onderzoek binnen de faculteit van Aeres Hogeschool Dronten. De basis van de begroting bij Aeres Farms is het uitgangspunt dat zij de huidige bedrijfsvoering voortzet.

Aeres Biologisch Bedrijf heeft vaste, relatief beperkte activiteiten en laat een stabiele exploitatie zien met een gering positief resultaat. Aeres Studentbedrijven breidt haar activiteiten uit met een zuivelverwerkingsbedrijf en met de bestaande onderwijsbijdrage kan het bedrijf positieve exploitatieresultaten begroten. Bij Aeres Landbouwbedrijf en Aeres Weidebedrijf is het begrote resultaat nihil. Gezien de geringe resultaten werken beide bedrijven momenteel aan een plan van aanpak waardoor er twee gezonde ondernemingen ontstaan die goed weten aan te sluiten op de wensen en behoeften van onderwijs en onderzoek. De benodigde maatregelen zullen zij de komende periode stapsgewijs invoeren. De onderwijsbijdrage berekent Aeres met behulp van benchmarkcijfers, maar zij denkt ook na over hoe en op welke manier de verschillende Aeres-onderdelen hiervan profiteren en er financieel aan bijdragen.

2.5.4 Meerjarenbalans

Op basis van de bovenstaande verwachte deelnemersaantallen en de toelichting op de totale begroting ziet de meerjarenbalans er als volgt uit:

Balans Aeres	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	446.744	248.189	67.747	10.277	332.621	281.415
Materiële vaste activa	107.335.305	112.574.582	117.966.411	117.756.842	117.344.155	116.546.497
Financiële vaste activa	8.542.728	6.824.887	5.081.010	3.232.169	1.330.633	1.463.870
Totaal vaste activa	116.324.777	119.647.658	123.115.168	120.999.288	119.007.409	118.291.782
Vlottende activa						
Voorraden	747.881	620.880	620.880	620.880	620.880	620.880
Vorderingen	7.144.354	6.908.153	7.101.285	7.338.250	7.493.250	7.603.250
Liquide middelen	19.466.675	15.855.550	17.159.539	18.849.900	21.013.629	24.039.637
Totaal vlottende activa	27.358.910	23.384.583	24.881.704	26.809.030	29.127.758	32.263.766
Totaal activa	143.683.687	143.032.241	147.996.870	147.808.317	148.135.167	150.555.548
Passiva						
Algemene reserve	67.129.842	68.529.530	71.092.284	73.692.033	76.856.689	81.931.117
Bestemmingsreserves	48.591	48.591	48.591	48.591	48.591	48.591
Overige reserves/fondsen	182.011	182.011	182.011	182.011	182.011	182.011

Balans Aeres	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Totaal eigen vermogen	67.360.444	68.760.132	71.322.886	73.922.635	77.087.291	82.161.719
Voorzieningen	4.800.855	4.515.919	4.194.111	3.907.251	3.701.145	3.509.389
Langlopende schulden	41.237.948	43.993.360	46.462.337	43.726.811	40.988.406	38.447.539
Kortlopende schulden	30.284.440	25.762.830	26.017.538	26.251.621	26.358.326	26.436.902
Totaal	76.323.243	74.272.109	76.673.986	73.885.683	71.047.877	68.393.830
Totaal passiva	143.683.687	143.032.241	147.996.872	147.808.319	148.135.169	150.555.550

De immateriële vaste activa betreffen allereerst de goodwill voor de overname van de activiteiten van ACOLE Productions bv (2016) en Fedecom Academy bv (2018) door Aeres Tech. Daarnaast betreffen deze de merkactivatie en de Aeres-website bij het Bestuursbureau. De immateriële vaste activa schrijft Aeres in vijf jaar af. Voor het jaar 2023 is een investering begroot voor eventuele wijzigingen van de huisstijl van het merk Aeres en de bijbehorende website, waardoor de boekwaarde dan weer stijgt.

De materiële activa stijgen door de begrote investeringen en nemen af met de jaarlijkse afschrijvingslasten. Met de investering voor het gebouw van de faculteit Almere stijgt de post in 2021 met € 10,4 mln. De financiële vaste activa bestaan uit de waarde van de effecten (Stichting PTC* en Aeres Landbouwbedrijf bv), de geactiveerde belastinglatenties (commerciële entiteiten) en de in 2019 geactiveerde afkoopwaarde van de renteswaps. De waarde van de activa daalt doordat de belastinglatenties afnemen door verrekening van de verliezen en door de afschrijving tot en met 2023 van de afkoopwaarde renteswaps. De vorderingen vertonen een lichte stijging doordat de debiteurenpositie toeneemt als gevolg van de verwachte stijgende omzet bij zowel Stichting PTC+ als Stichting Agrotransfer en de toename van de collegegelden. De omvang van de derde geldstroom (ontwikkeling Leven Lang Ontwikkelen binnen het cursus- en contractonderwijs) zal de komende jaren binnen het onderwijs stijgen, waardoor naar verwachting de debiteurenpositie bij Stichting Aeres Groep ook jaarlijks toeneemt.

De mutatie in het eigen vermogen betreft de begrote exploitatieresultaten. Daarnaast is er in 2019 nog een

mutatie in het eigen vermogen. Die betreft de inbreng van het eigen vermogen van de AOC Raad in de Stichting Bureau Erkenningen.

De voorzieningen dalen van € 4,8 mln. ultimo 2019 naar € 3,5 mln. in 2024. Deze daling heeft vooral betrekking op de onttrekkingen uit de reorganisatievoorziening van Aeres Tech van in totaal circa € 1,3 mln. De langlopende schulden dalen door de reguliere aflossingen van circa € 2,7 mln. per jaar op de leningen. Voor de investering voor de faculteit Almere neemt Aeres in 2020 en 2021 in totaal € 10,4 additionele financiering als langlopende schuld op. De goedkeuring van de financiering is geregeld, als onderdeel van de herfinanciering in 2019.

De kortlopende schulden dalen, doordat de post vooruit ontvangen/nog te besteden subsidies dalende is. De daling houdt verband met de afwikkeling van de subsidie uit de Regeling praktijkleren en Groene plus en het aflopen van de CoE-gelden. De verwachting is dat Aeres met andere financieringsbronnen te maken krijgt, waarbij minder sprake is van voorfinanciering.

Alternatieve scenario's

In de paragraaf Risicomanagement (§ 2.6) beschrijft Aeres wat het Aeres-risicoprofiel en de bandbreedte zijn. § 1.4.2 beschrijft het interne beheers- en controle systeem om de risico's te beperken. § 2.6.4 geeft aan wat mogelijke alternatieve scenario's zijn.

Verwachte kengetallen Aeres geconsolideerd

	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
Solvabiliteit (eigen vermogen/totale vermogen)	0,47	0,48	0,48	0,50	0,52	0,55
Solvabiliteit z ((eigen vermogen + voorzieningen)/totaal vermogen)	0,50	0,51	0,51	0,53	0,55	0,57
Liquiditeit (current ratio) (vlottende activa/vlottende passiva)	0,90	0,91	0,96	1,02	1,11	1,22
Liquiditeit (quick ratio) ((vlottende activa/-voorraden)/vlottende passiva)	0,88	0,88	0,93	1,00	1,08	1,20
Rentabiliteit (resultaat vóór buitengewone baten en lasten/omzet)	3,3%	0,97%	1,74%	1,72%	2,03%	3,17%

De komende twee jaar blijft de solvabiliteit min of meer gelijk doordat het balanstotaal meer stijgt dan de begrote resultaten als gevolg van de investeringen en de opname van de leningen voor nieuwbouw van de faculteit Almere. Vanaf 2022 zal de solvabiliteit weer verder stijgen naar 55% ultimo 2024 door de positieve resultaten en een minder sterke toename van het balanstotaal. De liquiditeit (current ratio) stijgt de afgelopen jaren, met name door de opname van langlopende leningen en

het dalen van de kortlopende schulden. De liquiditeit daalt in 2019 door de betaling van de afkoopwaarde van de swap (€ 7,6 mln.) en zal de komende jaren door de begrote resultaten weer stijgen naar een niveau van 1,20 ultimo 2024. Door de positieve resultaten is het rendement de komende jaren gemiddeld 1,93% per jaar.

Exploitatieresultaat per stichting of bv

(x € 1.000,-)	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Aeres AOC	1.564	619	789	567	848	2.202
Aeres Hogeschool	2.742	900	1.536	1.569	1.507	1.675
Bestuursbureau	-79	80	64	123	207	559
Stichting Aeres Groep	4.227	1.599	2.389	2.259	2.562	4.436
Stichting PTC*	660	137	217	255	307	318
Stichting Agrotransfer	-61	-287	-42	67	169	224
Stichting Aeres Farms	-10	47	97	105	127	97
Overige stichtingen (AISF en BE)	-56	-96	-99	-86	0	0
Totaal	4.760	1.401	2.562	2.599	3.165	5.075

Stichting Aeres Groep

Aeres AOC

Het resultaat van Aeres AOC ligt de komende jaren tussen de € 0,6 mln. en € 2,2 mln. positief. Het begrote resultaat is in 2020 lager dan in 2019. De belangrijkste oorzaak hiervan is de gestegen omvang van de formatie. Als gevolg van een lagere instroom van leerlingen dan verwacht is er sprake van

een overformatie. Naar verwachting is dit per 1 augustus 2020 opgelost.

De aan de kwaliteitsafspraken gekoppelde baten zijn in 2020 en de daarop volgende jaren aanzienlijk lager in vergelijking met 2019, doordat in 2019 extra baten vanuit voorafgaande jaren zijn verantwoord en besteed. Verder zijn er hogere ICT-kosten vanwege de implementatie van het SIS (een nieuw

studentinformatiesysteem) EduArte. Hierdoor komen de begrote resultaten lager uit dan in de vorige MJB. Vanaf 2024 ontstaan er hogere resultaten door de lagere rentelasten als gevolg van de herfinanciering van de leningen.

In de voorliggende MJB is rekening gehouden met stijgende leerlingenaantallen. Over de komende jaren verwacht Aeres AOC een stijging naar een totaal van 7.567 leerlingen in 2024, een stijging van 548 leerlingen (+7,8%) ten opzichte van de huidige aantallen. Er is een alternatief scenario berekend met gelijkblijvende leerlingenaantallen. Bij zowel de bekostiging van het vmbo als die van het mbo is sprake van voorfinanciering. In 2020 bedraagt de totale voorfinanciering bijna € 0,5 mln. voor alle vmbo- en mbo-locaties.

Aeres Hogeschool

In de exploitatie is zichtbaar dat de hogeschool in 2020 extra inspanningen levert in verband met de besteding van de studievoorschotmiddelen. Daardoor realiseert zij het rendement van 3% in 2020 niet, maar in de jaren daarna is het rendement wel 3% of hoger. Door de stijging van de studentenaantallen stijgt de omvang van de totale baten van een prognose in 2019 van € 44,7 mln. naar € 46,7 mln. in 2020 en uiteindelijk naar € 52,6 mln. in 2024.

De totale lasten laten ook een stijging zien: van een prognose in 2019 van € 43,5 mln. naar € 45,8 mln. in 2020 en uiteindelijk € 51 mln. in 2024. Door de stijgende studentenaantallen zijn er extra investeringen nodig in ICT en de praktijkfaciliteiten. Aeres financiert deze met een extra impuls uit de studievoorschotmiddelen. Aeres investeert ook in huisvesting; als gevolg van de aanmerkelijk lagere rentelasten dalen de huisvestingslasten echter in de meerjarenbegroting.

Bestuursbureau

Het resultaat van het Bestuursbureau in de begroting 2020 is € 81.000 positief. Het exploitatieresultaat loopt op naar € 559.000 positief in 2024. Oorzaak is de toename van de omzet en het aantal medewerkers binnen Aeres, waardoor meer baten ontstaan voor de afdelingen van het Bestuursbureau. In het laatste jaar neemt het resultaat extra hard toe doordat de rentelasten door de afkoop van de swap dalen. Bij ongewijzigd beleid kan Aeres meerjarig de doorbelastingsleutels naar beneden bijstellen, dit wordt van jaar tot jaar beoordeeld.

Stichting Aeres Farms (Aeres Farms Holding bv, vier werkmaatschappijen en deelname EWI)

Binnen Aeres Farms is een werkgroep bezig onder de naam: Toekomst Aeres Farms. De werkgroep buigt zich over de vraag hoe de resultaten en het rendement te verbeteren van de verschillende onderdelen, met behoud van de aandacht voor onderwijs. De werkgroep kijkt behalve naar de operationele zaken ook naar de betekenis van het bedrijf voor het onderwijs, naar de fosfaatrechten, de huisvestingslasten en de financiering. De werkgroep wil hier voor de zomer van 2020 over rapporteren. De begroting 2020-2024 is opgesteld vanuit een going-concern-gedachte, waarbij de opbrengsten jaarlijks toenemen met circa 3%. Naast een verhoging van de onderwijsbijdrage van de faculteit Dronten brengt Aeres ook aanpassingen aan in de verdeling hiervan

over de bedrijfsonderdelen. Verder voorziet Aeres Farms kostenreducties met betrekking tot de personeelskosten, is met Stichting PTC⁺ een lagere rente afgesproken op de interne lening en verwacht het bedrijf een hoger resultaat op de deelneming in het EWI Windpark.

Stichting PTC⁺ (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy)

Het resultaat zal zich de komende jaren positief ontwikkelen door een groei van de omzet van de trainingsactiviteiten zowel in de koudetechniek als ook in de mobiele techniek. Aeres Tech maakt in 2019 structureel gunstiger afspraken met Aventus over de vergoeding van de prijs per student voor de training van hun bbl-leerlingen.

De markt van de mobiele techniek heeft last van de stikstofproblematiek en Aeres Tech voorziet dat het aantal merkdealers zal afnemen door clustering van dealeractiviteiten elders in Europa. Daarom breidt ze het dienstenaanbod in het buitenland verder uit.

Verder blijft Aeres Tech zich profileren als totaal-ontzorgers voor bedrijven, daar waar het trainingen en de organisatie daarvan betreft. Dit vraagt om aanvullende consultancycompetenties bij medewerkers. Het ontwikkelen van de juiste, toekomstbestendige personeelsmix duurt naar verwachting langer dan een jaar. De afdeling customer support ontwikkelt zich tot een volwaardige verkoopbinnendienst.

De vraag vanuit het onderwijs binnen Aeres naar cursusmateriaal neemt toe en voor ACOLE liggen hier kansen om de omzet en marge te vergroten. Stichting PTC⁺ gaat begin 2020 de bedrijfsvoering van Fedecom Academy nader onderzoeken om het rendement, dat nu nog negatief is, te verbeteren. De lage productiviteit van de medewerkers en een relatief hoge bijdrage aan de brancheorganisatie liggen ten grondslag aan het huidige negatieve rendement.

Stichting Agrotransfer Dronten (Aeres Agree en Aeres Bedrijfencentrum Dronten)

Als gevolg van de Wet arbeid in balans (WAB) die op 1 januari 2020 in werking treedt, komt er een eind aan de rol van Aeres Agree als nichespeler op de payrollmarkt. Aeres Agree zoekt naar aanvullende markten voor Aeres Agree Recruitment bv in uitzenden en detacheren. Door – behalve in de bekende markten als agri- en food en groene ruimte en milieu – op te treden als hét recruitment bureau voor de (groene) onderwijsmarkt, kan Aeres Agree zich ook gaan ontwikkelen als preferred ontzorgers in werving en selectie voor de onderwijsinstellingen binnen Aeres en de externe groene onderwijsinstellingen.

De beheer- en verhuuractiviteiten onroerend goed van Agrotransfer bv worden per 1 januari 2020 overgedragen aan het Bestuursbureau in Ede. Vanaf die datum maken ze geen deel meer uit van de bedrijfsvoering van Aeres Agree. Voor het jaar 2020 is een negatief resultaat begroot van € 287.000. Vanaf 2022 worden weer positieve resultaten verwacht.

Aeres International Student Fund (AISF)

Met financiering vanuit de Rijksoverheid (Holland Scholarship), gemeente Dronten en de Poultry Star Foundation kan het AISF voor een aantal jaren een beurzenprogramma van drie uitgaande en vier à vijf inkomende beurzen opzetten.

Uitgaande beurzen zijn voor Nederlandse studenten die naar het buitenland gaan. Inkomende beurzen zijn voor internationale studenten die hier komen studeren. Daarmee ondersteunt het AISF de internationaliseringsdoelstelling in het jaarplan van de hogeschool. De begroting geeft meerjarig een resultaat van nihil.

Stichting Bureau Erkenningen

Vanaf 1 april 2019 is Stichting Bureau Erkenningen onderdeel van Aeres. De exploitatie geeft de eerste jaren een negatief beeld door de kosten voor Connect Groen, het samenwerkingsverband van de aoc's. Vanaf 2022 zal de stichting mogelijk weer contributie heffen, zodat het vermogen op peil blijft. Met de bestuurders van de aoc's is dat onderling besloten.

2.5.5 Meerjarenbaten en -lasten

De onderstaande begroting is gebaseerd op de inhoudelijke plannen van de onderdelen. Deze zijn beschreven in de volgende paragrafen:

- Het strategisch (merken)beleid van Aeres is beschreven in § 1.5. In § 1.8.2 staan de Aeres-plannen voor 2019, de uitdagingen voor het Bestuursbureau staan in § 9.1.

- De omgeving, strategie en plannen van Aeres AOC staan in § 3.2, § 3.10 (PrO en vmbo) en § 3.17 (mbo). De lopende projecten en plannen voor onderwijsontwikkeling staan voor het PrO in § 3.7, voor het vmbo in § 3.12.2, voor het mbo in § 3.19.3. De plannen van de Aeres Training Centres staan beschreven vanaf § 3.24.
- De omgeving, strategie en plannen van Aeres Hogeschool staan in § 4.3, de lopende projecten voor onderwijsontwikkeling en de plannen daarvoor in § 4.12.2, de plannen voor onderzoek en innovatie in § 4.20, de plannen voor de commerciële dienstverlening in § 4.22.
- De overall-omgeving en -strategie van Aeres Farms staan in § 5.3. De plannen van de dochterondernemingen staan in § 5.5.2 en verder.
- De omgeving, strategie en plannen van Stichting PTC* (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy) staan in § 6.3. Bij de onderdelen zijn hun specifieke plannen gegeven.
- De omgeving, strategie en plannen van Aeres Agree staan in § 7.3.3, die van Aeres Bedrijvent centrum Dronten in § 7.4.
- De omgeving, strategie en plannen van Stichting Bureau Erkenningen staan in § 8.4.
- De omgeving, strategie en plannen van het Bestuursbureau en Personele zaken staan in per stafdienst van § 9.4 tot en met § 9.9 en in § 10.3 van het sociaal jaarverslag.

Begroting 2019-2024 voor heel Aeres

X € 1.000	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
BATEN						
Rijksbijdragen	101.816	100.995	102.755	104.585	106.989	109.344
Overige overheidsbijdragen en –subsidies	168	0	0	0	0	0
College-, cursus-, les- en examengelden	6.568	6.521	6.837	7.102	7.261	7.400
Baten in opdracht van derden	29.519	30.195	30.851	32.807	34.579	36.552
Overige baten	5.615	5.625	5.673	5.723	5.849	5.886
Totaal baten	143.686	143.336	146.115	150.217	154.678	159.182
LASTEN						
Personeelslasten	82.758	86.479	88.361	90.447	93.139	96.285
Afschrijvingen	9.136	7.897	8.293	8.634	8.491	8.400
Huisvestingslasten	8.479	8.191	8.132	7.731	7.526	7.093
Overige lasten	36.592	37.384	36.778	38.820	40.380	42.143
Totaal lasten	136.965	139.951	141.564	145.632	149.536	153.921
Saldo baten en lasten	6.721	3.387	4.551	4.585	5.142	5.261
Financiële baten en lasten						
Belastingen	-118	-92	-115	-118	-115	-115
Resultaat deelnemingen	79	40	60	60	60	60
Buitengewoon resultaat	0	0	0	0	0	0
Totaal exploitatieresultaat	4.760	1.401	2.562	2.600	3.166	5.075

Resultaat Aeres geconsolideerd

Het resultaat van Aeres voor 2020 is begroot op € 1,4 mln. positief; een rendement van 1,0% ten opzichte van de totale baten. Het resultaat is lager dan de eerdere prognose voor 2019, omdat er verhoudingsgewijs een te grote toename van de formatie is ten opzichte van de baten bij het aoc en omdat Aeres Agree in 2020 lagere resultaten heeft als gevolg van de invoering van de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB). Bij Stichting PTC* is een verbetering van het resultaat begroot, omdat de prijs per bbl-leerling stijgt en de omzet koudetechniek toeneemt.

Verklaring voornaamste verschillen individuele posten

Door de groei van het aantal studenten in het mbo en hbo stijgt de rijksbijdrage voor de hogeschool en het mbo. Bij het vmbo is de groei gering. Door de bekostiging op basis van aantallen deelnemers per teldatum oktober 2018 en oktober 2019, de zogenaamde t-1- en t-2-bekostiging, hebben de onderwijsinstellingen bij groei van aantallen deelnemers te maken met een voorfinanciering. Aeres moet die zelf bekostigen; voor 2020 is dat circa € 0,5 mln. voor Aeres AOC en circa € 1,7 mln. voor Aeres Hogeschool.

Aeres VMBO ontvangt de toeslag voor de lwoo-leerlingen via de samenwerkingsverbanden passend onderwijs in plaats van dat ze een de rijksbijdrage vanuit de overheid ontvangt. Door de vereveningsopdrachten is het bedrag per leerling bij twee samenwerkingsverbanden fors lager. Daardoor hebben de locaties Almere en Ede minder baten ter beschikking. Voor Aeres MBO zijn de additionele middelen in 2020 lager dan in 2019. De oorzaak is dat er in 2019 sprake is van extra kwaliteitsmiddelen mbo vanuit voorgaande jaren. De aanloopfase heeft gezorgd voor onderbesteding in de eerste jaren, die mede veroorzaakt is door de onduidelijkheid over de hoogte van de kwaliteitsmiddelen.

De collegegelden stijgen door een toename van het aantal studenten in het hbo.

De stijging van de baten van activiteiten in opdracht van derden houdt verband met de toename van de omzet bij Stichting PTC* en Stichting Agrotansfer. Voor het onderwijs zijn de baten van activiteiten in opdracht van derden in 2020 juist lager. De oorzaak is de afname van de projectbaten, omdat de CoE's bij de hogeschool zijn afgesloten. Hier staat tegenover dat de derde geldstroom door activiteiten in het kader van Leven Lang Ontwikkelen toeneemt.

De personeelslasten vertonen ook een stijging de komende jaren en volgen daarmee de ontwikkeling van de deelnemersaantallen en de hieraan gekoppelde bekostiging. Voor 2020 is de formatie begroot op basis van de werkelijke formatie van augustus 2019, rekening houdend met mutaties en nog openstaande vacatureruimte.

In 2019 zijn er extra afschrijvingslasten van circa € 1 mln. in verband met het beëindigen van de locatie Bilthoven medio 2021. De afschrijvingslasten dalen in 2020 doordat centrale ICT-investeringen zijn afgeschreven en doordat er minder ICT-investeringen zijn als gevolg van het onderbrengen van applicaties in de cloud. Hierdoor nemen de exploitatielasten

toe. Vanaf 2021 stijgen de afschrijvingskosten door de uitvoering van de investeringsplannen.

De huisvestingslasten dalen vanaf 2022 omdat er dan naar verwachting geen huurlasten meer zijn voor Aeres Hogeschool Almere.

De daling bij overige lasten in 2020 komt doordat de kosten van de projecten dalen als gevolg van een daling van de tweede geldstroom bij de hogeschool vanwege het aflopen van de CoE's. Door de hogere omzet bij de private activiteiten stijgt ook de post kosten van de commerciële activiteiten. Door een toename van de derde-geldstroomprojecten in het onderwijs nemen de kosten van de contractactiviteiten ook toe. Daarnaast stijgen de ICT-kosten doordat minder investeringen nodig zijn in de dataservers en dergelijke, maar de jaarlijkse verbruikskosten nemen wel toe. De ICT-kosten nemen ook toe door de strategische keuze om onderwijsvernieuwing te realiseren met ICT.

De rentekosten langlopende leningen dalen in 2020 als gevolg van de in 2019 afgesloten herfinanciering bij het ministerie van Financiën waardoor een fors lagere rente van kracht is. Voor de jaren 2020 tot en met 2023 heeft Aeres nog te maken met de afschrijving van de in 2019 geactiveerde afkopsom renteswaps van circa € 1,8 mln. per jaar. Vanaf 2024 dalen de financiële lasten fors en dat verklaart de verbetering van het resultaat ten opzichte van 2023. De financiële lasten, waaronder ook de afkopsom renteswap, worden naar rato van de boekwaarde aan de locaties en faculteiten toegerekend.

2.5.6 Meerjarig investeringsbeleid en financieringsbehoefte

Het meerjarig investeringsbeleid van Aeres komt voort uit het algemene strategische beleid (§ 1.5).

De investeringsbegroting 2020-2024 komt in nauw overleg met de stafdiensten van het Bestuursbureau en de directies van de betrokken onderdelen tot stand. De voornaamste indicatoren voor de investeringsbegroting zijn de groei van het aantal deelnemers (leerlingen, studenten en cursisten), de demografische ontwikkelingen, de onderwijsvernieuwing en het noodzakelijke onderhoud. Voor grote investeringsprojecten zijn investeringsanalyses opgesteld, waarbij Aeres de beschikbare middelen als uitgangspunt hanteert.

De investeringsbegroting 2019-2024 bestaat uit de volgende twee onderdelen:

- meerjarige vastgoedprojecten;
- vervangingsinvesteringen.

Daarna is de meerjarige financieringsbehoefte beschreven.

Meerjarige vastgoedprojecten

De uitgevoerde investeringen in 2019 bedragen € 7.098.000.

Investeringen in projecten onderhanden werk	€ 1.285.000
Vervangingsinvesteringen gebouwen en terreinen	€ 2.663.000
Inventaris en apparatuur	€ 2.355.000
Overige materiële vaste activa en andere vaste bedrijfsmiddelen	€ 572.000
Immateriële vaste activa	€ 223.000

In 2019 is voor € 1.545.000 aan desinvesteringen uitgevoerd:

- pand Aeres VMBO Bilthoven € 1.052.000;
- pand Stichting PTC[†] Ede € 493.000.

Voor de onderhanden projecten bedragen de investeringen € 1.285.000

De investeringen in onderhanden projecten zijn:	
Emmeloord vmbo- en mbo-uitbreiding	€ 719.000
Dronten hbo-werkplekken personeel en dergelijke	€ 299.000
Dronten hbo-terreininvesteringen voor onder andere studentenhuisvesting	€ 157.000
Overige kleine vastgoedprojecten	€ 110.000

De volgende gereedgekomen projecten zijn in 2019 geactiveerd:	
Emmeloord vmbo- en mbo-uitbreiding	€ 1.818.000
Dronten hbo-werkplekken personeel en dergelijke	€ 299.000
Dronten hbo-terreininvesteringen voor onder andere studentenhuisvesting	€ 157.000
Barneveld mbo hippisch centrum	€ 279.000
Overige kleine vastgoedprojecten	€ 124.000

Een nadere specificatie van de onderhanden projecten is te vinden onder de toelichting op de geconsolideerde balans (zie jaarrekening pag. 296).

Voor meerjarige vastgoedprojecten houdt Aeres rekening met een benodigd investeringsvolume van gemiddeld € 2,5 mln. per jaar. Ze gebruikt het budget voor renovaties van bestaande gebouwen alsmede voor de noodzakelijke uitbreidingen in geval van groei van deelnemers. Bij de begrotingsbespreking van de stafdienst H&B vinden jaarlijks de actualisatie en bijstelling plaats van de meerjarige vastgoedprojecten.

De ruimte in zowel de financiering als de exploitatie zijn belangrijke voorwaarden om de investeringen te kunnen uitvoeren. Voor de investeringen in de komende jaren is de in 2019 afgesloten herfinanciering met het ministerie van Financiën leidend.

Om de ontstane krapte in de huisvesting in Dronten op te lossen neemt Aeres een bedrag van € 3,6 mln. in de meerjarenbegroting op. Voor een structurele oplossing van de huisvestingsproblematiek werkt de faculteit Dronten een plan uit om een flexibele huisvestingsschil op te zetten, die ze kan aanpassen al naar gelang de behoefte aan lesruimte. Voor de actuele extra behoefte aan lesruimte bij aanvang van het studiejaar 2019-2020 zijn in de zomer van 2019 tijdelijk gehuurde portocabins geplaatst. Gezien de knellende huisvestingsproblematiek zal de hogeschool deze investering

binnen afzienbare tijd moeten doen en deze is daarom opgenomen voor de jaren 2020 en 2021.

In de meerjarenbegroting neemt Aeres verder investeringen op voor Barneveld (renovatie G-gebouw en aanschaf Hippisch Centrum Kapweg). De hoogte van de investering in het G-gebouw zal ze nader onderzoeken en bespreken, waarbij ze de draagkracht van de locatie in de exploitatie meeneemt.

Gezien de verwachte groei van het aantal leerlingen in Lelystad, in combinatie met de wijziging van het onderwijsconcept, neemt de behoefte aan huisvesting toe. Verdere planvorming moet nog plaatsvinden. Daarbij neemt Aeres ook de vraag mee of een eventuele uitbreiding mogelijk is gezien de beperkte ontsluitingsmogelijkheden van de locatie. Voor de actuele extra behoefte aan lesruimte zijn bij aanvang van het schooljaar 2019-2020 vier gehuurde portocabins geplaatst.

Om deze investeringen mogelijk te maken, maar ook om in te kunnen spelen op onverwachte huisvestingsvraagstukken, neemt Aeres voor de jaren 2021 tot en met 2023 een investeringsruimte op van totaal € 5,8 mln. Voor deze investeringen rekent zij afschrijvingen toe in de begroting en neemt zij deze ook mee in de liquiditeitsprognose.

Vervangingsinvesteringen

De vervangingsinvesteringen zijn onderverdeeld in drie categorieën:

- lokale investeringen: onder andere in inventaris, meubilair, practicuminventaris, dienstvoertuigen, machines en landbouwwerktuigen;
- ICT: hardware, audiovisueel en software;
- vastgoed: groot onderhoud en vervangingsinvesteringen.

Alle Aeres-onderdelen doen een meerjarige opgave van de vervangingsinvesteringen 2020-2024. Daarbij houden ze rekening met de herinrichtingsbudgetten van de nieuwbouwprojecten. Het budgettair kader hiervoor is gesteld op maximaal € 4,3 mln. per jaar. Voor het jaar 2020 is een bedrag begroot van € 5,3 mln. per jaar. De overschrijding speelt vooral bij Aeres Hogeschool en de centrale ICT-investeringen.

Meerjarige financieringsbehoefte

Aeres bepaalt de financiering per stichting en ze houdt nadrukkelijk zicht op de afzonderlijke kasstromen en financieringsbehoeften. Naast de juridische afbakening per stichting houdt Aeres de private en publieke financieringsstromen gescheiden en er mogen geen rekening-courant-posities bestaan.

Voor de Stichting Aeres Groep ontstaat in 2020 een negatieve kasstroom omdat zij de investeringen deels met eigen middelen financiert. Vanaf 2021 ontstaan weer positieve kasstromen, die de eerste jaren nog gering zijn, maar door lagere investeringen en hogere resultaten in de jaren 2023 en 2024 weer verder toenemen.

Stichting PTC⁺ behoudt voldoende liquide middelen om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. De wachtgeldverplichtingen kan zij ook uit de liquide middelen betalen. De mutatie in voorzieningen betreft de jaarlijkse uitgaven van de reorganisatievoorziening inclusief de wachtgelders.

Voor Stichting Agrotransfer zal het werkkapitaal in 2020 dalen door het verwachte negatieve resultaat, maar op basis van de meerjarenbegroting zal het voldoende zijn om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen.

De liquiditeitspositie bij Stichting Aeres Farms is sterk afhankelijk van de prijsvorming en omzet. Op basis van de meerjarenbegroting kan zij de aflossingen van de leningen en de begrote (vervangings-)investeringen uitvoeren. Aanvullende financiering is op basis van de huidige meerjarenbegroting niet nodig.

2.5.7 Treasurybeleid

Treasurybeleid zorgt ervoor dat Aeres op lange termijn voldoende liquide middelen ter beschikking heeft en dat de financiële continuïteit op de korte en lange termijn is gewaarborgd. De activiteiten bij deze algemene doelstelling zijn:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele (marktconforme) condities en risico's, zodat Aeres te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan voorzien.
- Het beschermen van vermogens- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's, zoals renterisico's, kredietrisico, liquiditeitsrisico en operationeel risico.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van wettelijke regelingen, voorschriften en de limieten en interne richtlijnen opgenomen in het treasurystatuut.
- Het realiseren van informatiestromen ter ondersteuning van de opstelling van het treasurybeleid, de uitvoering van het beleid en de verantwoording daarover.

Treasurycommissie

Aeres heeft een treasurycommissie die bestaat uit de voorzitter van het College van Bestuur, het hoofd Financiën & Control, de concerncontroller en een adviseur van het treasury-adviesbureau Thésor. De commissie komt gemiddeld vier keer per jaar bij elkaar en bespreekt ten minste de volgende onderwerpen:

- Algemene ontwikkelingen en financiële transacties over de afgelopen periode.
- Compliance met de ratio's van financiers.
- Liquiditeitsprognoses (eerstvolgende 12 maanden en reeks van 5 jaren). Deze prognose wordt vóór iedere bijeenkomst van de Treasurycommissie geactualiseerd.
- Risicoanalyses.
- Marktontwikkelingen en renteontwikkelingen.
- Ingebrachte (transactie)voorstellen, inclusief effecten op risicoprofiel en financieringsbehoefte.

Van elke bijeenkomst van de commissie is er een verslag en een lijst met actiepunten. De Raad van Toezicht krijgt een afschrift van dit verslag. Verder stelt Aeres jaarlijks een treasury-jaarplan op. In dit treasuryjaarplan vermeldt Aeres de doelen, normen en acties voor het volgende jaar op het gebied van Treasury. De Raad van Toezicht kent dit treasuryjaarplan.

Resultaten treasurybeleid 2019

- Het handhaven van het maximumbedrag per tegenpartij van € 5 mln. voor het onderwijsgedeelte, met uitzondering van het deel dat bij de schatkist geplaatst is.
- Het monitoren dat voldaan is aan de normen/gewenste waarden voor de financiële ratio's.
- Het doen van onderzoek naar de aanpassing van het treasurystatuut en de aanpassing aan de laatste wet- en regelgeving.
- Het herstructureren van de leningen en swap-portefeuille. In 2019 herstructureert Aeres haar leningen- en derivatenportefeuille en vindt herfinanciering plaats bij het ministerie van Financiën (schatkistbankieren). De belangrijkste motieven voor deze herstructurering zijn:
 - Aeres liep in de jaren 2024, 2025 en 2026 een relatief hoog renterisico als gevolg van het aflopen van de swaps. In verband hiermee lost ze in 2019 de leningen bij de

ABN-AMRO en BNG Bank af en ook de hieraan gekoppelde renteswaps.

- Aeres wil gebruikmaken van de historische lage rente op de financiële markten.

De Raad van Toezicht heeft deze herstructurering goedgekeurd.

Aeres heeft met de accountant overlegd hoe de afkoop van de swaps (negatieve marktwaarde) verwerkt wordt in de jaarrekening. Aeres verwerkte de swaps op basis van kostprijs-hedge-accounting. Deze verwerkingsmethode houdt in dat zij de marktwaarde van de swaps niet in de staat van baten en lasten verwerkt, maar dat zij die jaarlijks tekstueel toelicht in de jaarrekening. Voorwaarde voor kostprijs-hedge-accounting is dat er een effectieve hedge aanwezig is. Bij het beëindigen van de hedge moet Aeres conform RJ 290.637 het hiermee samenhangende cumulatieve resultaat op het hedge-instrument naar de staat van baten en lasten overbrengen. Echter bij de herfinanciering via schatkistbankieren bij Aeres blijkt dat de hoofdsom en het aflossingspatroon gelijk zijn aan de afgeloste leningen. De hedge is weliswaar verbroken door de afkoop van de swaps, maar de leningen zijn een op een geherfinancierd via Schatkistbankieren met een vaste rente en zonder renterisico. Aeres kan de afwikkelingskosten van de swaps en de agio derhalve conform RJ 290.637 activeren en afschrijven conform de looptijd van de overeenkomsten van de swaps. Beide elementen worden als financieel vast actief gekwalificeerd in de jaarrekening en de waardedaling van het financieel vast actief komt jaarlijks tot uiting in de financiële baten en lasten.

Plannen treasurybeleid

Voor 2020 zijn de volgende acties benoemd in het treasuryjaarplan:

- Het doen van onderzoek naar de mogelijkheden van schatkistbankieren voor fusiepartner Nordwin College in combinatie met het bewaken van voldoende liquiditeitsbuffer.
- Het bewaken dat Aeres voldoet aan de normen en gewenste waarden voor de financiële ratio's. In het bijzonder de vrije liquiditeitsbuffer.
- Het afronden van de herziening van het treasurystatuut.
- Het doen van onderzoek naar de financieringsstructuur van Stichting Aeres Farms en Stichting Agrotransfer Dronten (Aeres Agree).
- Het opstellen van een plan over hoe om te gaan met de overtollige liquide middelen bij Stichting PTC*.
- Het verbeteren van de kwaliteit van en de efficiëntie bij het opstellen van een liquiditeitsprognose.

2.5.8 Rapportage interne toezichthouder (Raad van Toezicht)

De Raad van Toezicht doet verslag in hoofdstuk 11.

2.6 Risicomanagement

Een risico is te definiëren als de mogelijkheid dat een kritieke gebeurtenis zich voordoet waardoor het realiseren van bepaalde doelen negatief wordt beïnvloed. De coronacrisis in 2020 is hier een extreem voorbeeld van. Zie § 2.5.1 voor de stappen die Aeres in dat kader genomen heeft.

Binnen Aeres is risicomanagement een integraal onderdeel van de gehele planning-en-control-cyclus.

2.6.1 Beleid risicomanagement

Aeres heeft de volgende uitgangspunten geformuleerd voor de uitvoering van risicomanagement:

- Risicomanagement moet aansluiten bij de bestaande werkwijze in de organisatie. Dit betekent dat de risico's expliciet onderdeel zijn van de bestaande communicatie- en rapportagestructuur.
- Risicomanagement volgt de zeggenschap. De verantwoordelijkheid voor een risico ligt daar waar ook de verantwoordelijkheid ligt voor het werk, het project of de taken waar het risico betrekking op kan hebben. Iedereen is daardoor verantwoordelijk voor het signaleren van risico's en het treffen van maatregelen voor het verminderen van risico's die binnen de eigen verantwoordelijkheid vallen.
- Risicomanagement is de verantwoordelijkheid van iedere medewerker. De medewerker moet zelf de verantwoordelijkheid krijgen, maar ook nemen, en wordt hierbij ondersteund door management, collega's en adviseurs.

De vormgeving en het proces zijn beschreven in § 1.4.2, Intern beheers- en controlesysteem.

In de komende jaren moet het risicomanagement nog meer diepgang krijgen en moet het gedragen worden binnen alle geledingen van Aeres. Het beleid en de toekomstplannen zijn beschreven in § 1.5 en verder.

2.6.2 Resultaten risicomanagement 2019

De trimesterrapportage geeft per onderdeel inzicht in de risico's: op basis van gedefinieerde risicogebieden maakt Aeres per risicogebied een inschatting van de waarschijnlijkheid dat een bepaalde gebeurtenis zich voordoet en het maximale gevolg van de betreffende gebeurtenis.

De voornaamste Aeres-brede risico's zijn:

- Onvoorspelbaarheid overheid: wet- en regelgeving kunnen in hoog tempo wijzigen.
- Groei of daling van leerlingen-/studentenaantallen als gevolg van onder andere de demografische ontwikkelingen.
- Overformatie als gevolg van een te positieve inschatting van leerlingen- of studentenaantallen en/of beschikbaar geld.
- Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) en de handhaving daarvan door de belastingdienst: het

risico dat Aeres een zzp'er inhuurt, terwijl dit volgens de belastingregels loondienst betreft.

- Liquiditeitsrisico, onder andere in het onderwijs door het investeringsprogramma en bij Stichting Agrotansfer Dronten (Aeres Agree) en Stichting Aeres Farms.
- Aeres bepaalt de budgetten voor grote vastgoedprojecten (investering en onderhoud) niet juist, waardoor ze onvoldoende financiering afsluit of geen juist zicht heeft op businesscases.
- Imagoschade als grote projecten niet goed verlopen.
- Zich niet houden aan de wet- en regelgeving rondom examinering.
- Implementatie van nieuwe grote applicaties.
- Cyberaanvallen en dergelijke.
- Risico van deelname aan subsidieprojecten waarbij Aeres een eigen bijdrage moet inbrengen of deelname aan projecten met een grote administratieve last.
- Schaarste aan (onderwijzend) personeel.
- De AVG en de impact hiervan op de verschillende onderdelen en de bedrijfsvoering.
- Ziekten onder levende have.
- Landbouwbeleid overheid (o.a. stikstofcrisis en fosfaatrechten). Is tevens een kans.
- Fusie Nordwin College, waardoor er minder aandacht is voor innovatie en beheersing van interne processen.

Naast bovengenoemde Aeres-brede risico's zijn ook instellings- en locatiespecifieke risico's benoemd. De meest significante risico's staan in de onderstaande inventarisatie.

- Voor Aeres AOC:
 - de invoering van passend onderwijs (verevening via samenwerkingsverbanden pakt negatief uit);
 - de opwaartse druk waardoor er minder vmbo-leerlingen komen, omdat ze voor de havo kiezen;
 - de ontwikkelingen van de private activiteiten binnen de Aeres Training Centres;
 - de (financiële) gevolgen van de verplaatsing van de activiteiten van de locatie Bilthoven naar de locatie Maartensdijk.
- Voor Aeres Hogeschool:
 - de wijziging van het bekostigingsstelsel;
 - de ontwikkeling van de tweede geldstroom samenhangend met CoE 2.0 Groen;
 - de nieuwbouw voor de faculteit Almere en de aanbouw voor de faculteit Dronten.
- Voor Stichting PTC^{*}: de afhankelijkheid van grote klanten.
- Voor Stichting Agrotansfer Dronten (Aeres Agree): de wijziging in de wetgeving (WAB).
- Voor Stichting Aeres Farms: de afhankelijkheid van de marktprijzen en de staat van de gebouwen en het machinepark.

Voor treasury-activiteiten zijn de risico's separaat benoemd. Deze monitort Aeres in de treasury-overleggen, waar ook een extern adviseur aan deelneemt (zie § 2.5.7).

Ook in de begrotingscyclus voor 2021 krijgt het onderwerp risicomangement de nodige aandacht en daarbij zullen de gevolgen van de coronacrisis uitgebreid aan de orde komen.

De jaarplannen bevatten een risico-inventarisatie van zowel Aeres-brede risico's als specifiek voor de betreffende onderdelen geldende risico's. Daarnaast beschrijven de jaarplannen maatregelen om de risico's te beperken. De inventarisatie van de risico's uit de jaarplannen is richtinggevend voor de verdere rapportagesystematiek gedurende het kalenderjaar.

2.6.3 Risicoprofiel - bandbreedte vermogen

De solvabiliteit van Stichting Aeres Groep is in 2019 met 3% gestegen en bedraagt ultimo 2019 47%. In vergelijking met andere onderwijsinstellingen zat Aeres aan de lage kant en door deze toename schuift Aeres nu meer naar het gemiddelde in de sector op.

Bij het bepalen van het risicoprofiel van Stichting Aeres Groep zijn de volgende zaken van belang:

- De forse groei die in de achterliggende jaren is gerealiseerd.
- Het passend onderwijs en de vereveningsopdracht samenhangend met de bekostiging op lange termijn van de lwoo-deelnemers.
- De stikstofcrisis en klimaatmaatregelen die van invloed kunnen zijn op het groene onderwijs en de commerciële activiteiten.
- De coronacrisis en als gevolg hiervan de te verwachten dalende economische conjunctuur.
- Het wegvallen van specifieke projectgelden (MIP-gelden, CoE's en CIV).
- Het vinden van voldoende bevoegde leraren.

In de afgelopen twee jaar zijn aanzienlijke positieve resultaten gerealiseerd, waardoor de solvabiliteit is gestegen. Hierdoor is er ook een grotere buffer om tegenvallers op te vangen. Daarnaast leidt de fusie met Nordwin College tot schaalvergroting (voordelen). Hierdoor kan Aeres haar slagkracht verhogen. De solvabiliteit van de beoogde fusiepartner Nordwin College is goed. Het risicoprofiel voor Aeres verbetert door de fusie.

2.6.4 Alternatieve scenario's

Indien de genoemde risico's in gezamenlijkheid optreden, kan het zijn dat het in § 2.6 gegeven scenario niet uitkomt. In het slechtste geval betekent dit dat Aeres genoodzaakt is om bepaalde (kleine) opleidingen te beëindigen en de formatie te verminderen. Bij de opstelling van de meerjarenbegroting werkt Aeres met meerdere scenario's van deelnemersprognoses om de exploitatiegevolgen te kunnen bepalen. Hiermee krijgt ze zicht op de maatregelen die nodig kunnen zijn om de exploitatie op een aanvaardbaar niveau te houden.

Onderwijs



3 Aeres AOC



Aeres AOC bestaat uit Aeres MBO, Aeres VMBO en Aeres Praktijkonderwijs. Daarnaast zijn er vijf Aeres Training Centres, gekoppeld aan een mbo-locatie.

Leeswijzer

Aeres AOC laat in dit jaarverslag zien wat er in 2019 is gebeurd en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Dit hoofdstuk is bedoeld voor iedereen die direct of indirect betrokken is bij het aoc: van leerlingen/studenten, ouders en medewerkers tot het bedrijfsleven (praktijkopleiders), overheden, toeleverende en afnemende scholen, de omgeving van de school (buren) en nog vele anderen.

Het aoc maakt deel uit van Aeres en dat ziet u terug in dit jaarverslag. Niet alle informatie over Aeres AOC staat in dit ene hoofdstuk. Zo staan de Aeres-kaders in hoofdstuk 1 en beschrijft hoofdstuk 2 de financiën en de toekomstverwachtingen (continuïteitsparagraaf).

Het hoofdstuk van Aeres AOC bestaat uit vijf delen: een deel aoc-breed en aparte delen voor Aeres Praktijkonderwijs, Aeres VMBO, Aeres MBO en de Aeres Training Centres.

Inhoud

3.1	Wat gebeurt er Aeres AOC-breed in 2019?	48	Resultaten per onderwijssoort of commerciële activiteit.	
3.2	Kernactiviteiten en uitgangspunten	48	Praktijkonderwijs, vmbo en mbo hebben ieder een eigen	
3.2.1	Missie en visie	48	inhoudsopgave.	
3.2.2	Strategie, ambities en doelstellingen	48		
3.2.3	Horizontale dialoog	49	3.5 e.v. Aeres Praktijkonderwijs	53
3.3	Organisatie(structuur)	50	3.9 e.v. Aeres VMBO	59
3.3.1	Organisatieontwikkeling	50	3.16 e.v. Aeres MBO	71
3.4	Aeres AOC-brede kengetallen en bedrijfsvoering	51	3.24 e.v. Aeres Training Centres	91
3.4.1	Kwaliteitszorg	51		
3.4.2	Doelstellingen kwaliteitszorg	51		

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.

De bijlagen 6 en 7 geven de onderbouwing van de cijfers.

3.1 Wat gebeurt er Aeres AOC-breed in 2019?

De paragrafen 3.1 tot en met 3.4 beperken zich tot de gemeenschappelijke gebeurtenissen van Aeres AOC. De bijzonderheden van praktijkonderwijs, vmbo, mbo en cursussen staan respectievelijk in de paragrafen § 3.5 e.v. (PrO), § 3.9 e.v. (vmbo), § 3.16 e.v. (mbo) en § 3.24 e.v. (contractonderwijs).

In lijn met het brede strategische beleid van Aeres geven Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres Praktijkonderwijs vorm en inhoud aan de profilering van de individuele locatie. Aeres MBO staat in de Keuzegids Mbo 2020 weer op de eerste plaats. Ook het predicaat topopleiding blijft gehandhaafd, voor de opleidingen Agrarisch loonwerk, Biologisch-dynamische landbouw, Akkerbouw/plant en business en Veehouderij.

Aeres AOC sluit het schooljaar 2018-2019 af met mooie resultaten in zowel het vmbo als het mbo. Alle vmbo-locaties hebben het basisarrangement en de mate van toezicht door Onderwijsinspectie is voor alle mbo-locaties onveranderd. De Inspectie voert in 2019 drie themaonderzoeken en één kwaliteitsonderzoek uit. De resultaten zijn positief en er is geen sprake van vervolgtoezicht.

Het totale aantal deelnemers van Aeres AOC stijgt licht naar 7.018 (6.990 in 2018). De daling of stijging verschilt per locatie. Sommige locaties moeten hard werken om deelnemers te blijven trekken. Een lagere instroom is enerzijds het resultaat van een lichte demografische krimp. Anderzijds geven basisscholen hogere schooladviezen, waardoor er in het algemeen minder leerlingen instromen in het vmbo. Bij de Aeres Training Centres volgen nog eens circa 3.386 cursisten een eendaags of meerdaags leertraject.

Locaties ontplooiën diverse activiteiten om de instroom in zowel het vmbo als het mbo op zijn minst vast te houden of te verhogen. Voorbeelden hiervan zijn het versterken van het netwerk, contact met basisscholen, meeloopdagen, interne stages, rondleidingen voor kinderen uit groep 8, het versterken van doorlopende leerlijnen en profilering op zwaartepunten. Social media zijn standaard onderdeel van de communicatieplannen en de locaties zetten ze actief in.

Studenten halen ook in 2019 weer mooie resultaten bij de Skills-wedstrijden. Een studente van Aeres MBO Velp vertegenwoordigt Nederland tijdens het WK voor mbo-beroepen in Rusland. Ze behaalt de zesde plaats én een Medal of Excellence met haar deelname aan de wedstrijd Creative Arts and Fashion, onderdeel van Visual Merchandising.

Het College van Bestuur stelt het nieuwe Schoolplan 2019-2023 voor het vmbo vast. Het gaat per 1 augustus 2019 van kracht. Locaties geven gebaseerd op specifieke beginselen invulling aan het schoolplan.

De kwaliteitsagenda van Aeres MBO heeft een voldoende beoordeling ontvangen en locaties zijn actief bezig met het opzetten en uitvoeren van diverse projecten die daaruit voortvloeien. Locaties en teams geven hier hun eigen invulling aan, maar zoeken hierbij ook de samenwerking met andere mbo-locaties, Aeres Hogeschool en het bedrijfsleven.

Als geheel blijft Aeres AOC binnen de begroting. Het vinden van docenten voor bepaalde vakken wordt op een aantal locaties steeds lastiger, waardoor het budget voor externe inhuur moeilijker te beheersen is.

3.2 Kernactiviteiten en uitgangspunten

Aeres AOC verzorgt praktijk-, vmbo-, mbo- en cursus- en contractonderwijs voor de groene sector.

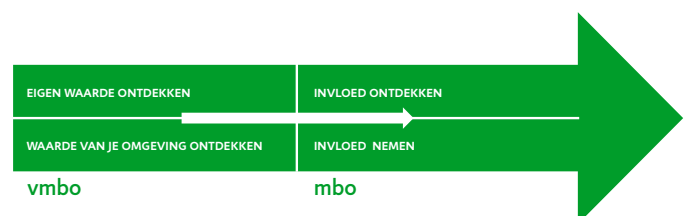
Het aoc werkt vanuit de Aeres-brede strategie 'Talent voor groei' en het daarvan afgeleide schoolplan vmbo en de Kwaliteitsagenda MBO.

3.2.1 Missie en visie

Aeres AOC werkt in een dynamische wereld die zich kenmerkt door onzekerheden, waarin de traditionele groene sector kleiner wordt en het belang van de groene sector voor de leefbaarheid in onze samenleving en de economie toeneemt.

De missie van Aeres AOC is: het verzorgen van onderwijs (gericht op persoonlijke en beroepsmatige ontwikkeling) binnen de groene beroepskolom (PrO-vmbo-mbo) in al zijn diversiteit en het aangaan van duurzame contacten met alle betrokkenen.

Centraal in haar visie staat dat Aeres AOC leerlingen en studenten zelfstandig leert functioneren in een steeds veranderende samenleving. Zij ontwikkelen hun specialisme binnen de groene sector en leren vanuit de ondernemende cultuur van het aoc ook invloed nemen op andere sectoren. In de onderstaande figuur is deze visie schematisch weergegeven, waarbij de pijl de leerloopbaan van een leerling binnen het aoc aangeeft (van vmbo naar mbo).



3.2.2 Strategie, ambities en doelstellingen

De geactualiseerde Aeres-brede strategie 2019-2023 'Talent voor groei' is leidend voor Aeres AOC. In het verlengde daarvan zijn per onderwijssoort een strategie, ambities en

(strategische) plannen uitgewerkt. Voor het vmbo is in 2019 het Schoolplan vmbo 2019-2023 vastgesteld en voor het mbo is de Kwaliteitsagenda MBO 2019-2022 opgesteld en goedgekeurd door de Commissie Kwaliteitsafspraken MBO (CKMBO). Beide documenten gelden als de meerjarenplannen (zie daarvoor de delen van het praktijkonderwijs (§ 3.5), het vmbo (§ 3.9), het mbo (§ 3.16) en de trainingscentra (§ 3.24 e.v.).

Succesbepalende factoren zijn:

- Focus op onderwijs. Leren is gericht op de actuele en uitdagende werkelijkheid en de reële beroepspraktijk. Deelnemers worden uitgedaagd, gestimuleerd en gemotiveerd om te leren.
- Focus op maatschappij. Regionale, nationale en internationale relaties zijn gebaseerd op dialoog en samenwerking.
- Focus op kwaliteit. Op basis van een sterk onderwijsconcept biedt Aeres AOC kwalitatief hoogstaand onderwijs. Het pedagogisch-didactische beleid is zichtbaar in de klas, in leeropbrengsten en in de tevredenheid van stakeholders en leerlingen/studenten. Het strategische personeelsbeleid zorgt voor voldoende bevoegd en bekwaam onderwijspersoneel.

Aoc-brede resultaten

- Aeres AOC heeft een open, transparante, ondernemende en resultaatgerichte cultuur.
- Het aoc biedt praktijkgericht en kwalitatief hoogstaand onderwijs dat de competenties van leerlingen/studenten waardeert.
- Kenmerkend voor het aoc is een kleinschalige en verbindende aanpak. Daarin staan de menselijke maat, de leerling/student en diens veiligheid centraal.

- Het aoc is financieel gezond en heeft een efficiënte bedrijfsvoering.
- Het aoc is een professionele en lerende onderwijsorganisatie met excellente medewerkers waar structurele reflectie plaatsvindt en gestuurd wordt op resultaatverantwoordelijk werken.
- Het aoc betreft ouders en leerlingen bij de bedrijfsvoering en zoekt actief naar samenwerking met het (internationale) bedrijfsleven.

3.2.3 Horizontale dialoog

Aeres AOC wil transparant en helder communiceren met stakeholders. Daartoe zet het aoc een breed scala aan overlegvormen, activiteiten en communicatiemiddelen in. Het aoc neemt deel aan allerlei netwerken en samenwerkingsverbanden. Het is bovendien deelnemer aan of penvoeder van landelijke innovatieprojecten en de Centra voor Innovatief Vakmanschap (§ 3.20.2).

Aeres AOC informeert stakeholders via websites, social media en platforms. Voorbeelden van informerende activiteiten zijn bijeenkomsten voor brancheverenigingen en traditionele communicatiemiddelen zoals beurzen, folders en kranten. De medezeggenschapstructuur binnen het aoc is erop gericht om medewerkers, studenten en leerlingen en hun ouders/verzorgers op alle niveaus mee te laten denken en invloed te geven op het beleid en de toekomst (zie § 10.15).

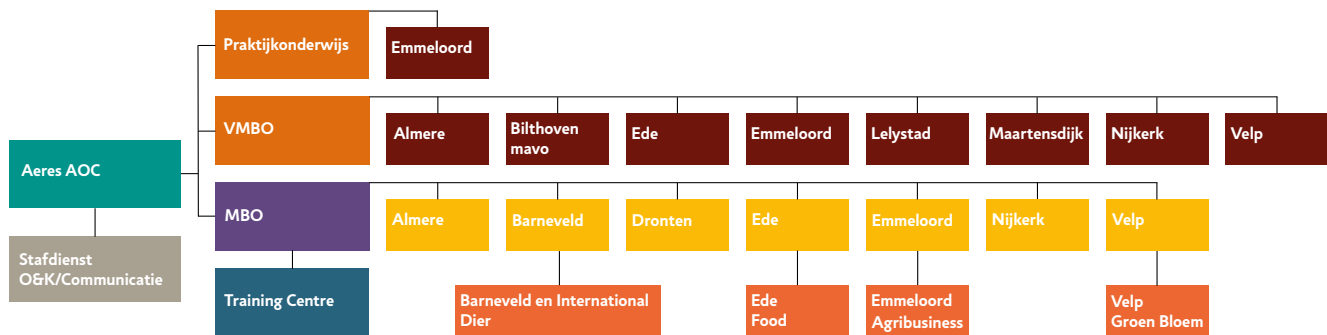
De horizontale dialoog komt terug in de onderdelen van praktijkonderwijs, vmbo en mbo.



3.3 Organisatie(structuur)

Aeres AOC maakt, samen met Aeres Hogeschool, deel uit van de rechtspersoon Stichting Aeres Groep. Het aoc heeft een locatie voor praktijkonderwijs, acht vmbo-locaties en zeven mbo-locaties. Vier van deze locaties verzorgen ook cursus- en contractactiviteiten.

De BRIN-nummers van Aeres AOC zijn 25GV (vmbo en mbo), 27VD (Aeres VMBO Almere) en 05NV (Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord).



3.3.1 Organisatieontwikkeling

Aeres AOC wil goed onderwijs realiseren. De organisatie die daarvoor nodig is, moet adequaat reageren en anticiperen op veranderingen vanuit de omgeving (eisen overheid, financiële wijzigingen, vragen doelgroep en bedrijfsleven). Ze moet nieuwe kennis tijdig verwerken en om kunnen gaan met onzekerheden en een fluctuerende instroom van cursisten. De activiteiten die plaatsvinden om de medewerkers mee te nemen in de ontwikkeling van de organisatie staan vermeld in § 3.4 onder Lerende cultuur en personele zaken.

Besturingsfilosofie

De besturingsfilosofie van Aeres en het aoc kenmerkt zich door het laag in de organisatie leggen van verantwoordelijkheden. Er wordt continu gestuurd op positionering en realisering van deze besturingsfilosofie.

Overstap naar nieuwe BRON

Begin 2019 stapt DUO over op het nieuwe BRON (Basisregister Onderwijs). Voor Aeres AOC houdt deze verandering in dat er een automatische koppeling is gekomen tussen het administratiesysteem van de school en de systemen van DUO. Hierdoor gaan gegevens direct naar DUO en komen ze ook weer terug. De gegevens over inschrijvingen en resultaten van leerlingen in het leerlingenadministratiesysteem (LAS) en BRON zijn door deze wijziging altijd actueel. Dankzij deze koppeling beschikt Aeres AOC direct over informatie of een leerling dubbel is ingeschreven en of de leerling voor bekostiging in aanmerking kan komen. De overgang naar het nieuwe BRON is bij Aeres in 2019 volledig doorlopen en geïmplementeerd.

RIO

Vanaf 1 januari 2020 moeten scholen aangesloten zijn bij de dienst RIO (Registratie Instellingen en Opleidingen). Het RIO vervangt het huidige registratiesysteem van vestigingen en opleidingen, BRIN. Dit betreft zowel het vmbo als het mbo. DUO kiest hiervoor om te komen tot een dynamische gegevensuitwisseling met BRON. Tegelijkertijd wordt de informatie in RIO ook benut door externe diensten, zoals Centraal Aanmelden. Via dit gezamenlijke portaal kan een nieuwe mbo-student zich via een uniform formulier aanmelden. Na aanmelding en middels het toelatingsrecht krijgen studenten een status, waaraan ze rechten kunnen ontlenuen.

Aeres AOC bereidt zich in 2019 voor op het aansluiten bij RIO, zoals het modelleren van de structuur van de instelling in RIO. Deze is gelijk aan de organisatiestructuur van het aoc in EduArte en de structuur die bekend is bij DUO/OCW. Daarnaast past Aeres EduArte aan om gegevens over inschrijvingen en resultaten met RIO uit te kunnen wisselen. Dat moet vanaf 1 maart 2020 mogelijk zijn. Centraal Aanmelden via RIO zal in het najaar van 2020 gereed zijn.

Gevolgen overstap naar OCW

De overgang naar OCW leidt voor Aeres AOC niet tot wijzigingen in BRIN-nummers. Het proces van de overgang van het ministerie van EZ naar het ministerie van OCW is doorlopen. Hiermee is de onderbekostiging van het groene onderwijs gedeeltelijk opgeheven. Daarnaast neemt het ministerie in het regeerakkoord 2019 op dat het 10 miljoen euro extra beschikbaar stelt om eerdere bezuinigingen op te vangen. Door deze overgang kan Aeres AOC de banden en samenwerking met het ministerie van LNV weer intensiveren.

3.4 Aeres AOC-brede kengetallen en bedrijfsvoering

Aeres AOC verzorgt in 2019 met 829 medewerkers (655,5 fte) praktijkonderwijs, vmbo- en mbo-opleidingen voor 158 (PrO) + 3.467 (vmbo) + 3.393 (mbo) = 7.018 deelnemers (teldatum 1-10-2019).

Dit is een toename van 0,4% ten opzichte van 2018 (6.990 deelnemers). De instroom neemt in het vmbo met 7,5% toe (855 in 2019, 795 in 2018 en 848 in 2017) en in het mbo neemt de instroom met 19,7% toe (1.298 in 2019, 1.084 in 2018 en 1.143 in 2017). Daarnaast verzorgen vier locaties cursusonderwijs voor duizenden cursisten (zie § 3.24 e.v.)

Gedetailleerde overzichten van leerling- en studentenaantallen staan in bijlage 6 (vmbo) en 7 (mbo).

Financiën

Aeres AOC sluit het jaar af met een resultaat van € 1.564.000 positief. Het onderdeel Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord sluit het verslagjaar af met een resultaat van € 259.000 positief. In de meerjarenbegroting is het resultaat de komende jaren gemiddeld op circa € 650.000 positief. Het resultaat is wat lager dan in 2019 door meer personeelskosten en minder overige subsidies.

Uitgebreide informatie over de financiën is gegeven in hoofdstuk 2 en de jaarrekening. In § 2.2 is een samenvatting van het financieel (strategisch) beleid gegeven. Daarin staat onder meer hoe Aeres het geld over de onderdelen verdeelt.

Huisvesting

De Aeres-brede strategie en resultaten op het gebied van huisvesting zijn beschreven in § 9.7.1, Beleid, en in § 2.5.6 onder Meerjarige vastgoedprojecten. Het gaat daarbij om de duurzame afstemming op de toekomst, het gebruik van m² eigendom en de noodzaak om flexibel te zijn.

Lerende cultuur en personele zaken

Aan de hand van de landelijke Regeling bekwaamheid management en professionalisering onderwijspersoneel stelt Aeres AOC een plan van aanpak op voor het verbeteren van de bekwaamheid van het management, de professionalisering van het onderwijspersoneel en kwaliteitsverbetering van het HRM-beleid. De te bereiken doelstellingen zijn op Aeres AOC-niveau, op teamniveau en op individueel niveau vertaald in onderliggende activiteiten (zie o.a. kwaliteitsplan mbo). Zie voor de volledige beschrijving van de scholing en professionalisering bij Aeres AOC § 10.6.1.

ICT

De aanbesteding van het deelnemersadministratiesysteem heeft geleid tot een nieuw contract met EduArte met ingang van 1 juli 2020. Onderwijs met ICT is een topic op alle locaties; zo start een pilot met I-coaches en zet Aeres AOC volop in op professionalisering op het gebied van digitale didactiek en voert zij beleid op het toepassen van digiborden.

De Aeres-brede strategie op het gebied van ICT en de resultaten daarvan zijn beschreven in § 9.8.

3.4.1 Kwaliteitszorg

Aeres AOC wil kwalitatief goed onderwijs leveren en die kwaliteit continu borgen, verbeteren en vernieuwen. Ze sluit met haar activiteiten aan op de kwaliteitszorg beschreven in het Toezichtkader voortgezet onderwijs, het Toezichtkader bve van de Onderwijsinspectie en de Wet educatie en beroepsonderwijs.

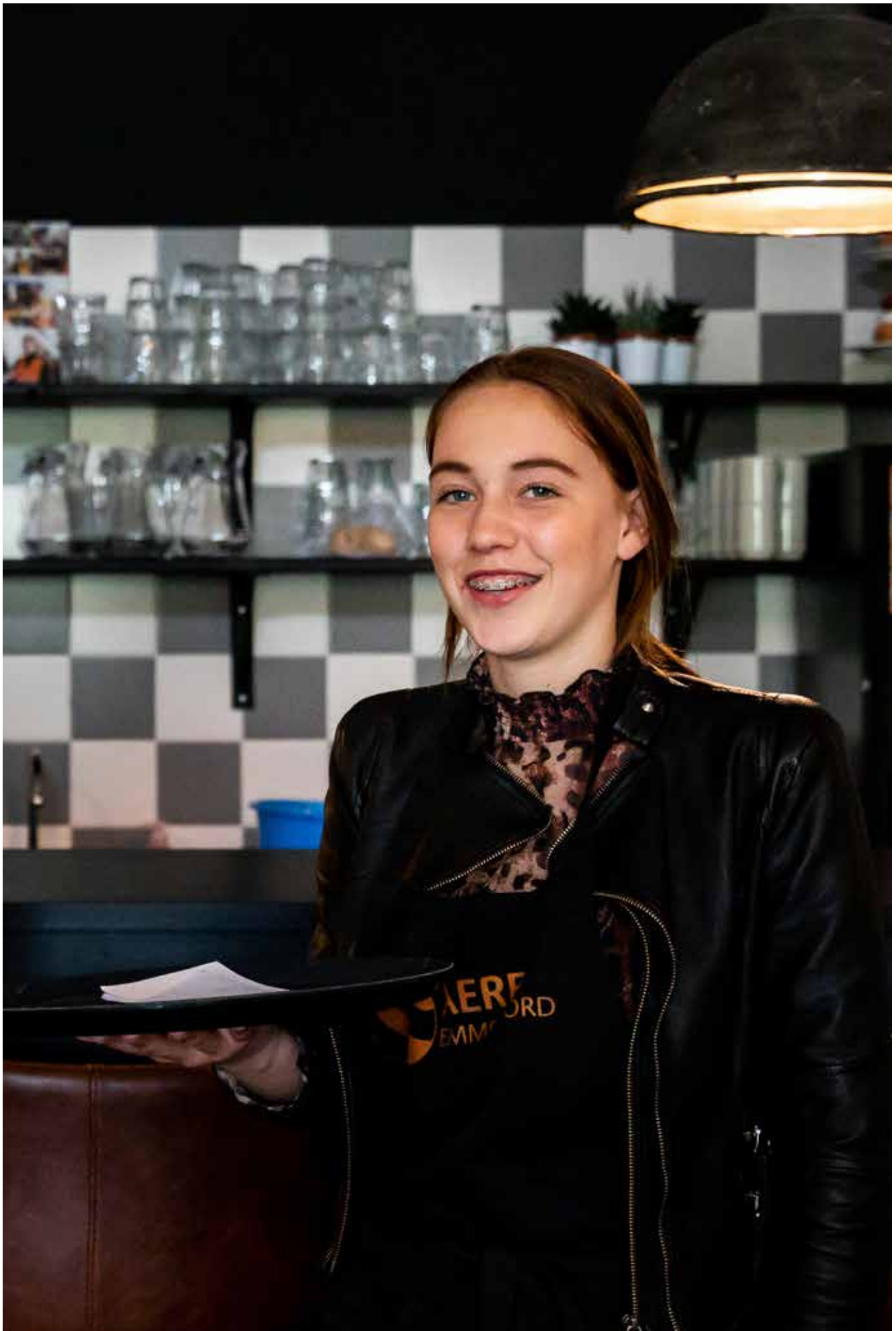
Visie op kwaliteitszorg

- Aeres AOC legt verantwoording af over de kwaliteit van haar onderwijs aan deelnemers, ouders, de overheid en de samenleving. Een vanzelfsprekende attitude is reflectie op het eigen handelen.
- Het aoc legt verantwoording af over de realisatie van de plannen, het rendement van het onderwijsproces en de resultaten van de examinering en diplomering.
- Het aoc heeft een definitie van wat er onder kwaliteit verstaan wordt. Explicitering van ambities en inzicht in procesverbeteringen zijn onmisbare invullingen in het geheel van kwaliteitszorg.
- Kwaliteit ontstaat binnen het onderwijsproces. De docenten en onderwijsondersteuners geven betekenis aan de plannen en ambities.
- Borging vindt plaats via bestaande instrumenten (voortgangsgesprekken, interne audits, kwaliteitskaart en cyclus) en via het sturen van een kwaliteitscultuur op de werkvloer.

3.4.2 Doelstellingen kwaliteitszorg

- De kwaliteitsgerichte cultuur heeft een plek binnen de organisatie en bij de medewerkers.
- De PDCA-cyclus wordt zowel op strategisch als op operationeel niveau uitgevoerd.
- Collegiale visitatie en reflectie zijn een onderdeel van het onderwijsproces.
- Aeres MBO heeft een systematiek van collegiale visitaties en de school voert die conform de hiervoor opgestelde procedure uit.
- Leren van elkaar, stimuleren van onderlinge samenwerking en verhogen van de onderlinge afstemming zijn positieve te bereiken effecten.

De resultaten van de kwaliteitszorg staan voor het praktijkonderwijs in § 3.8, voor het vmbo in § 3.13 en voor het mbo in § 3.21.



Aeres Praktijkonderwijs

Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord is sinds september 2017 de nieuwe naam van Groenhorst Praktijkonderwijs Emmeloord.

Inhoud

3.5	Praktijkonderwijs	54
3.6	Resultaten praktijkonderwijs	54
3.6.1	Leerlingenpopulatie en studieresultaten	54
3.6.2	Resultaten plannen 2019	55
3.7	Onderwijsontwikkeling praktijkonderwijs	56
3.8	Kwaliteitszorg	56

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.

3.5 Praktijkonderwijs

Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord maakt deel uit van Aeres en specifiek van de Aeres VMBO-locatie Emmeloord. Alle activiteiten vinden plaats binnen de gezamenlijke (strategische) kaders van de groep (hoofdstukken 1 en 2) en Aeres AOC (§ 3.2). Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord heeft een eigen BRIN-nummer (05NV).

Beleidsmatig (incl. kwaliteitsbeleid) valt het praktijkonderwijs binnen de plannen van Aeres VMBO.

Het Schoolplan vmbo 2019-2023 is daardoor ook leidend voor het praktijkonderwijs. Binnen de gezamenlijke Aeres-kaders bepaalt het praktijkonderwijs zijn eigen koers passend bij zijn specifieke uitdagingen en doelgroep.

Opleiden naar arbeid

71% van de leerlingen van het praktijkonderwijs in Emmeloord behaalt in 2019 een branchecertificaat (54% in 2018, 64% in 2017) en 44% stroomt uit naar een baan op de reguliere arbeidsmarkt (47% in 2018, 43% in 2017).

Het praktijkonderwijs bereidt leerlingen voor op (zelfstandig) wonen, werken en leven. Het team van Emmeloord legt zich toe op het opleiden van hun leerlingen naar werk. Hierbij gaat het team uit van de vraag: wat willen onze leerlingen? Het antwoord luidt dat ze onderdeel willen zijn van de maatschappij. Diverse branchecertificaten dragen daar positief aan bij. Deze bewijsstukken laten zien welke vaardigheden en competenties PrO-leerlingen bezitten. Branchegerichte cursussen zijn er op het gebied van lassen, handel, koken, schoonmaak, groen en hout. Het behalen van beroepscertificaten vergroot de kans op een arbeidsovereenkomst voor de leerlingen van het praktijkonderwijs. Omdat alle leerlingen in het doelgroepregister staan, hebben werkgevers recht op extra en aanvullende subsidies, die min of meer de Wajong-subsidie vervangen. De school is succesvol, mede omdat zij een groot netwerk heeft op de arbeidsmarkt en binnen de zorgstructuur.

Toegankelijkheid en toelatingsbeleid

Aeres Praktijkonderwijs neemt leerlingen aan met een cluster 2-, 3- of 4-indicatie. Een deel van deze leerlingen heeft al leerlinggebonden financiering (lgf), voor de andere leerlingen kan die worden aangevraagd. Leerlingen kunnen alleen worden toegelaten met een indicatie voor praktijkonderwijs. Vanuit de clusterschool wordt een arrangement aangeboden om deze leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden in het praktijkonderwijs.

Visie

Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord wil dat PrO-leerlingen zich in de maatschappij sociaal en praktisch zo zelfstandig mogelijk kunnen redden. De acceptatie van beperkingen en het versterken van het zelfbeeld zijn hierbij erg belangrijk. Het bieden van een veilige basis in de vorm van een eigen kleine groep, een eigen locatie en een eigen groepsleerkracht is essentieel voor PrO-leerlingen. Aeres Praktijkonderwijs

begeleidt leerlingen zo goed mogelijk in hun persoonlijke ontwikkeling op weg naar volwassenheid.

Doelen

Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord heeft zichzelf de volgende doelen gesteld:

- De leerlingen met onderwijs en stage(s) voorbereiden op werk.
- Het vinden van werk gedurende de tijd dat plaatsingsstages worden gelopen.
- De leerlingen voorbereiden om zich later in de maatschappij sociaal en praktisch zo zelfstandig mogelijk te kunnen redden.

Netwerken, samenwerkingsverbanden en klantonderzoek

Aeres AOC neemt deel aan allerlei (tevredenheids) onderzoeken zoals die van 'Scholen op de kaart' en DUO. De PrO-locatie onderhoudt contacten met onder andere scholen voor praktijkonderwijs in Flevoland, de leerplichtambtenaar, MEE en UWV, en is lid van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs.

De school werkt samen met de werkcoöperatie van de gemeente Noordoostpolder als het gaat om het samenbrengen van werkgevers en leerlingen. De school neemt een actieve houding aan bij het vaststellen van de loonwaarde en het bemiddelen bij arbeidscontracten.

De school heeft tevens een groot netwerk van stagebedrijven.

3.6 Resultaten praktijkonderwijs

De onderstaande resultaten dragen bij aan de strategische ambities 'Focus op (beroeps)onderwijs' en 'Duurzame kwaliteit' uit het meerjarenplan van Aeres AOC.

3.6.1 Leerlingenpopulatie en studieresultaten

Het aantal PrO-leerlingen blijft stabiel in 2019 op 158 (2018: 158 en 2017: 154). Het marktaandeel in de Noordoostpolder is 70% (66% in 2018).

	2017	2018	2019
Inschrijvingen	154	158	158
Instroom	33	34	38
Doorstroom PrO > (v)mbo	12	5	0

Vanaf 2019 wordt er een toenemende groep anderstaligen aangemeld bij het praktijkonderwijs. Dit vraagt om een intensieve begeleiding, zowel op didactisch als op sociaal emotioneel gebied, wat veel van de leerkrachten vraagt.

Het Aeres Praktijkonderwijs is in gesprek met het Samenwerkingsverband Stichting Aandacht+, de school van herkomst, Caleido, de gemeente Noordoostpolder en de leerplichtambtenaar om te zorgen dat het praktijkonderwijs

alle leerlingen optimaal kan bedienen. Mogelijk zal er (externe) ondersteuning (personeel, financiën) moeten komen om dit te realiseren. Het team van Aeres Praktijkonderwijs zal dit breed moeten dragen.

Uitstroom

	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Aka niveau 1-diploma behaald	36%	14%	38%
Branchecertificaat behaald	64%	54%	71 %
Uitstroom naar reguliere arbeidsplaats	43%	47%	44 %
Werk en leren	50%	25%	47%
Leren – vmbo	0%	0%	6 %
Leren – anders, school voor praktijkonderwijs	0%	14%	0 %
Dagbesteding	4%	7%	3 %
Geen werk/school	4%	7%	0 %

Het entreetraject duurt twee jaar. Dit verklaart dat de uitstroom met een diploma niveau 1 in het schooljaar 2018-2019 veel hoger is dan het schooljaar ervoor.

Er is geïnvesteerd in de wijze waarop Aeres Praktijkonderwijs de branchegerichte certificaten aanbiedt: ze geeft voorlichting, ontwikkelt materialen, richt de organisatie erop in en biedt scholing aan personeel.

Schooldiploma

Leerlingen die het praktijkonderwijs afronden, kunnen een schooldiploma ontvangen. Voorheen was dit een getuigschrift. In 2019 maakt Aeres Praktijkonderwijs met een aantal scholen uit de regio de gemeente, en de provincie een aantal afspraken over het schooldiploma, zodat het voldoet aan de landelijke eisen voor de lay-out. De eerste leerlingen ontvangen in 2019 het nieuwe schooldiploma. Er worden ook beroepscertificaten met een civiel effect ontwikkeld. Dit betekent dat examinering buiten de school plaatsvindt, zodat de leerlingen een 'extern' bewijs hebben dat ze een aantal vaardigheden en competenties hebben verworven. De civiele waarde van een certificaat kan arbeidsgericht zijn en/of doorstroomgericht. Het vergroot de kans op een baan en/of het geeft toegang tot of vrijstelling voor (delen van) een vervolgopleiding. Momenteel volgen medewerkers scholing om het onderwijs dat leidt tot de beroepscertificaten te kunnen geven.

3.6.2 Resultaten plannen 2019

- Aeres Praktijkschool wint de Gouden Schoolkantine Schaal 2019-2020 van het Voedingscentrum.
- Aeres Praktijkschool heeft ook het vignet Gezonde School behaald. De school legt met name de nadruk op het onderdeel voeding en sport/bewegen en biedt leerlingen en docenten gezonde voeding aan in het lunchcafé. Ook is er in de lessen aandacht voor gezond koken, voor leerlingen en medewerkers is gratis fruit beschikbaar en de school verkoopt alleen gezonde frisdranken. In het lesprogramma

is bewegen een belangrijk onderdeel, net als het stimuleren van sportactiviteiten buiten de school.

- De school organiseert rondleidingen voor leerlingen en ouders bij potentiële werkgevers, om een reëel beeld te geven van de diverse arbeidsmarktmogelijkheden.
- De school organiseert de 'Like Me'-projectweek tegen online pesten. In samenwerking met een theatergroep is een leuk programma opgesteld met diverse voorstellingen en lessen voor zowel leerlingen en ouders als docenten.
- Er wordt een winkel met tweedehands kleding geopend. De leerlingen van het praktijkonderwijs runnen de winkel onder begeleiding van docenten.
- De glazen kas op het terrein van Aeres Emmeloord die nu door het vmbo gebruikt wordt, krijgt ook een gedeelte voor het praktijkonderwijs. Hiermee kunnen de leerlingen zelf aan de slag met het telen van groenten. Ook stimuleert de school hiermee dat de leerlingen op een laagdrempelige manier contact kunnen leggen met leerlingen van het vmbo.
- Het buitenleslokaal is in gebruik genomen en onderzocht wordt welk effect dit lokaal heeft op de leerprestaties.
- Het geopende lunchcafé is twee dagen per week open en loopt goed. De leerlingen werken op deze manier actief aan sociale interactie, geldverkeer, hygiëne en het bereiden van voeding en kunnen zo ook ontdekken of een baan in de horeca passend zou zijn. Er is tevens een nieuwe medewerker aangenomen die veel ervaring heeft in de horeca en ook bekend is met de regio Emmeloord. Dagelijks zijn er activiteiten in het Lunchcafé PRO.

Focus op groen

De locatie geeft op eigen wijze invulling aan de focus op groen, vooral gericht op duurzaamheid en groen leven. De toekenning van het vignet Gezonde School is daar een mooi voorbeeld van, maar ook de nieuwe dierenweide buiten met vogels (o.a. kippen) en konijnen. De leerlingen dragen bij aan de verzorging. Andere voorbeelden zijn de moestuin in combinatie met de keuken en het groene schoolplein.

3.7 Onderwijsontwikkeling praktijkonderwijs

Resultaten van onderwijsontwikkelingen 2019

De uitgangspunten van de Aeres-strategie 'Talent voor groei' zijn in het voorjaar van 2019 vertaald naar een meerjaren- en teamplan voor Aeres Praktijkonderwijs. Het meerjarenplan beslaat de periode 2019-2023. Onderstaande beleidsvoornemens zijn, vanuit het denkmodel van Simon Sinek (why, how, what), uitgewerkt per schooljaar. Voor meer informatie wordt verwezen naar het meerjaren- en teamplan 2019-2023 van Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord in het algemeen en de beleidsprioriteiten 2019 in het bijzonder.

Beleidsvoornemens 2019-2023

- Versterken van de basis: de kwaliteit van het primaire proces is leidend.
- Leren doen we binnen en buiten de school(tijden).
- Er zijn een doorgaande lijn en afstemming in het aanbod theorie, praktijk en stage.
- Op weg naar het realiseren van een professionele leergemeenschap.
- Leven lang leren voor leerlingen en personeel (en ouders).
- Bijstellen van de organisatie (klasdoorbrekend), zodat meer maatwerk mogelijk is.
- Voorwaarden creëren om talenten te ontwikkelen.
- Ontwikkelen en invoeren diploma praktijkonderwijs en herzien format IOP en portfolio.
- Vergroten van de zichtbaarheid koppeling IOP-lesprogramma-portfolio-diploma.
- Profileren en positionering van de school.
- Focus op groen.
- Aandacht voor ICT-vaardigheid en mediawijsheid.
- Vergroten van het eigenaarschap en ondernemerschap bij personeel en leerlingen.
- Van goed naar nog beter.

3.8 Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg van het praktijkonderwijs in Emmeloord vindt plaats binnen de kaders van het Aeres AOC-brede kwaliteitssysteem (§ 3.4.1) en levert daarmee een bijdrage aan de strategische ambitie 'Duurzame kwaliteit'.

Kwaliteitsbewustzijn is een van de speerpunten in het meerjarenplan van het Aeres Praktijkonderwijs. Doen we de goede dingen? Doen we de dingen goed? Hoe weten we dat? Vinden anderen dat ook? Wat doen we met die wetenschap?

Voor kwaliteitszorg heeft Aeres Praktijkonderwijs de ambitie om te groeien van control naar ontwikkeling. In het plan zijn daarom ook eigen ambities van kwaliteit opgenomen.

Ijkkpunten zijn:

- bezoek Onderwijsinspectie;
- interne audit;
- collegiale visitaties;
- tevredenheidsonderzoeken ouders, leerlingen, personeel en stagegevers.

Om de kwaliteitszorg te versterken kunnen medewerkers zich ontwikkelen. De mogelijkheden zijn onderwerp van de ontwikkelgesprekken die de school jaarlijks met het team houdt. Tevens gebruikt het team sinds 2019 de Digitale Observatie Tool (DOT). De DOT is een instrument dat het team gericht kan inzetten voor het monitoren en verbeteren van de onderwijskwaliteit. De kwaliteit van de lessen komt hiermee goed in beeld. Dit wordt in 2020 verder uitgerold.

Bezoek Onderwijsinspectie

De Onderwijsinspectie bezoekt de locatie in april 2019 in het kader van een themaonderzoek naar strategisch humanresourcemanagement. Het onderzoek is niet oordelend van aard en de inspectie doet geen aanbevelingen. De locatie ontvangt positieve feedback van de inspecteur op het gevoerde beleid binnen de locatie.

Interne audit

In januari 2019 vindt er op verzoek van de locatie zelf een interne audit plaats met als hoofdonderwerpen het individueel ontwikkelplan (IOP) en structurele kwaliteitsborging. Aanbevelingen zijn opgepakt en verwerkt in het meerjaren- en teamplan voor Aeres Praktijkonderwijs.

Tevredenheid

Leerlingen van het praktijkonderwijs en hun ouders nemen in 2019 voor de tweede keer deel aan tevredenheidsmetingen, uitgevoerd door DUO Onderwijsonderzoek & Advies. In voorgaande jaren heeft de school deelgenomen aan ProZO! Vanwege ontevredenheid over de vraagstellingen kiest de school voor 2018 voor de tevredenheidsmeting via DUO.

De resultaten van het DUO-tevredenheidsonderzoek worden geëvalueerd en vergeleken met de resultaten van het onderzoek uit 2018. Aeres Praktijkonderwijs neemt niet deel aan het onderzoek van Scholen op de kaart. De school heeft de resultaten van het DUO-onderzoek wel toegevoegd aan de website van Scholen op de kaart.

* Het verschil tussen het DUO-cijfer en het cijfer bij Scholen op de kaart ontstaat door de verschillende berekenmethodes van beide organisaties.

		2016-2017	2017-2018	2018-2019
Leerlingen	ProZO!	3,11	-	-
	DUO	-	6,7	6,6
	Scholen op de kaart	-	7,3	7,0*
	Landelijk	6,6	7,4	6,7
Ouders	ProZO!	3,12	-	-
	DUO	-	7,6	7,1
	Scholen op de kaart	-	-	-
	Landelijk	8,0	7,9	7,9





Aeres VMBO

Aeres MBO is sinds september 2017 de nieuwe naam voor de mbo-afdeling van Groenhorst.

Aeres VMBO maakt deel uit van Aeres en bestaat uit acht vmbo-locaties verspreid over Midden-Nederland:

Almere, Bilthoven, Ede, Emmeloord, Maartensdijk, Lelystad, Nijkerk en Velp.

Alle activiteiten vinden plaats binnen de gezamenlijke (strategische) kaders van de groep (hoofdstukken 1 en 2) en van Aeres AOC (§ 3.2).

Inhoud

3.9	Wat gebeurt er in het vmbo in 2019?	60	3.12	Onderwijsontwikkeling vmbo	67
3.10	Omgeving, visie en plannen	60	3.12.1	Resultaten onderwijsontwikkeling	67
3.10.1	Uitdagingen vmbo (omgevingsfactoren)	60	3.12.2	Lopende projecten en plannen	68
3.10.2	Visie, ambities en doelstellingen	60	3.13	Kwaliteitszorg	68
3.10.3	Toegankelijkheid en toelatingsbeleid	62	3.13.1	Bezoeken Onderwijsinspectie	68
3.10.4	(Strategische) plannen	62	3.13.2	Klachten, bezwaren en incidenten	69
3.10.5	Horizontale dialoog	62	3.13.3	Tevredenheidsmetingen leerlingen en ouders	69
3.11	Resultaten vmbo	62	3.13.4	Overige kwaliteitsonderzoeken	70
3.11.1	Leerlingenpopulatie en studieresultaten	63	3.14	Internationalisering	70
3.11.2	Prestatiebox	64	3.15	Locatiespecifieke informatie	70
3.11.3	Passende begeleiding (passend onderwijs, LOB en vsv'ers)	65		De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.	
3.11.4	Overige resultaten (financiën, huisvesting, ICT en personeel)	67		Bijlage 6 geeft de onderbouwing van de cijfers.	

3.9 Wat gebeurt er in het vmbo in 2019?

Alle locaties gaan gezamenlijk aan de slag met het vertalen van de Aeres-strategie naar een nieuw vmbo-breed schoolplan. Directeuren en teamleiders werken hier samen aan. Het College van Bestuur stelt het nieuwe Schoolplan vmbo 2019-2023 vast en dit is per 1 augustus 2019 van kracht. Locaties geven, gebaseerd op specifieke beginselen, invulling aan het schoolplan.

Aeres VMBO sluit het schooljaar 2018-2019 af met positieve resultaten. Alle vmbo-locaties behouden het basisarrangement. 100% van de bbl-leerlingen op de locaties Emmeloord, Maartensdijk, Nijkerk en Velp haalt het vmbo-b-diploma. Op de locaties Maartensdijk, Nijkerk en Velp doet 100% van de leerlingen in de kaderberoepsgerichte leerweg dat ook. Op de locaties Lelystad, Nijkerk en Velp behaalt 100% van de leerlingen in de gemengde leerweg het diploma. De locaties Nijkerk en Velp behalen hiermee voor alle drie de leerwegen een 100% slagingspercentage.

Kwaliteitsborging van examinering en toetsing in het vmbo heeft op alle locaties volop de aandacht en blijft ook hoog op de prioriteitenlijst staan. De effecten hiervan zijn direct zichtbaar in de positieve beoordeling van de Onderwijsinspectie op het themaonderzoek op dit onderwerp op de locatie Maartensdijk. Het kwaliteitsonderzoek dat Onderwijsinspectie uitvoert op de locatie Lelystad, wordt met een voldoende beoordeling afgesloten en er volgt geen herstelonderzoek.

Zes locaties starten met het ontwikkelen en vormgeven van de vakmanschapsroute, die zich richt op de doorstroom van basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte leerweg naar een mbo-diploma niveau 2.

Leerlingen van de locaties Velp en Emmeloord behalen de eerste plaats in de Skills-wedstrijden op de onderdelen Bloem & Design en Tuinontwerp en -aanleg. Het vmbo biedt naast het normale vmbo-programma praktijklessen aan. In dit onderwijsconcept maken de leerlingen kennis met mogelijke toekomstige vakgebieden en dat draagt bij aan een goede doorstroom naar vervolgopleidingen. Na de start van de Paardenklas in 2018, gaat in 2019 in Maartensdijk de Outdoorklas van start. In 2020 komt daar een Foodklas bij. Ook de locatie Nijkerk start een Paardenklas. De locatie Almere start met het GrowWizzKid-systeem; een meerlaags teeltsysteem, waar de school jaarlijks kan experimenteren met teelttechnieken van diverse groenten. De locatie Bilthoven start met een Ubuntu-klas, waarin leerlingen extra worden begeleid op plan- en studievaardigheden.

Alle locaties houden actief contact met de arbeidsmarkt en de maatschappij. Zo geven leerlingen van de locatie Ede tijdens de Dutch Food Week workshops in het kader van het lesprogramma Jong en Ondernemen, organiseren leerlingen

van de locatie Lelystad de FunFairMarkt, een tweedaags onderwijsproject over ondernemerschap, en zetten leerlingen van de locatie Maartensdijk zich actief in voor de Voedselbank en organiseren ze een kledingruilbeurs.

Aeres VMBO en Aeres MBO Almere behalen het vignet Gezonde School en ontvangen tevens de Groene Vlag van Eco-Schools. Met het project Nederduckweed is de locatie Nijkerk genomineerd voor de Impactprijs groen onderwijs 2019 (bekendmaking 13 februari 2020).

3.10 Omgeving, visie en plannen

3.10.1 Uitdagingen vmbo (omgevingsfactoren)

- De maatschappelijke thema's die voor 2019 en 2020 zijn benoemd, zijn strategisch personeelsbeleid (HRM), passend onderwijs, allocatie van middelen naar schoolniveau, vmbo-techniek en toetsing en examinering.
- Naar verwachting gaat het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs, net als dat in het primair onderwijs, dalen. De verwachte daling is het grootst in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg van het vmbo.
- De huidige gl en tl worden samengevoegd tot een nieuwe leerweg. Binnen deze leerweg biedt Aeres VMBO een praktijkgerichte component aan en op deze manier komt er een einde aan het onduidelijke imago van de gl. De werkgroep Scenario-ontwikkeling nieuwe leerweg werkt aan de invulling voor Aeres VMBO.
- Scholen krijgen meer ruimte om programma's aan te bieden die aansluiten bij de regionale arbeidsmarkt en de wensen van leerlingen. Vmbo- en mbo-scholen zoeken structurele ruimte om in regionaal verband 5- of 6-jarige doorlopende leerroutes vmbo-mbo in te richten. Het bestaande Groene Lyceum krijgt dan een reguliere positie.
- De vraag naar flexibele leerwegen neemt toe. Deze bieden ruimte voor versnelling, verbreding en verdieping. Leerlingen kunnen dan vakken sneller afronden en verdieping zoeken in vakken waar zij interesse in hebben of talent voor hebben. Ze kunnen zich tevens breder ontwikkelen.

3.10.2 Visie, ambities en doelstellingen

Binnen de gezamenlijke kaders van Aeres en Aeres AOC verwoordt Aeres VMBO een eigen koers die nauw aansluit op haar specifieke uitdagingen en doelgroepen. Voor het vmbo zijn de visie en missie uitgewerkt in de beleidsagenda vmbo en het in 2019 opgestelde nieuwe Schoolplan vmbo 2019-2023. Op basis van het schoolplan stelt het vmbo elk jaar een vmbo-beleidsagenda op.

Visie

Aeres VMBO leert leerlingen zelfstandig te functioneren in een steeds veranderende samenleving.

Ze leren hun talenten en hun omgeving kennen. Aeres VMBO leert ze invloed nemen en samen kleur te geven aan hun omgeving.

Doelstellingen voor een gezonde bedrijfsvoering vo

- Instroom voldoet op alle locaties, groei waar mogelijk. De mate waarin een locatie de kwaliteit kan vasthouden en de omvang van de huisvesting zijn mede bepalend bij ruimte voor groei.
- Alle locaties behouden hun basisarrangement en hebben een vastgesteld schoolondersteuningsprofiel.
- Kwaliteit en ontwikkeling onderwijs zijn speerpunten. Iedere locatie maakt duidelijke keuzes rond keuzevakken en doorstroommogelijkheden naar het (eigen) mbo.
- Aeres actualiseert de kwaliteitsborging geregeld en de locaties doen mee aan (externe en interne) onderzoeken als onderdeel van de kwaliteitsborging. De school stuurt actief op onderlinge afstemming en samenwerking op verschillende thema's. Daarmee borgt zij de gezamenlijke afspraken, de norm, over wat kwaliteit is.
- Het vmbo is financieel gezond en heeft een doelmatige bedrijfsvoering.
- Competente professionals werken in een stimulerende leer- en werkomgeving die ruimte geeft voor persoonlijke ontwikkeling en experiment.

Ambities

In augustus 2019 is het nieuwe Schoolplan vmbo 2019-2023 van kracht. Voor Aeres VMBO betekent dat de lerende leerling centraal staat in de merkbepalende 'Talent voor groei'. Uitgangspunt is het laten ontwikkelen van het potentieel van de leerling als individu, met daarbij de sociale dimensie: het kunnen leren van en werken met elkaar.

Aeres VMBO vult deze merkbepalende in door de focus te leggen op drie speerpunten.

Speerpunt 1: het leren van leerlingen

Het onderwijs is gericht op het ontwikkelen van duurzame kennis en vaardigheden bij leerlingen. Leren is een belangrijke voorwaarde om vooruit te komen in de maatschappij en zorgt ervoor dat je je persoonlijk blijft ontwikkelen. Aeres VMBO stuurt op een leerproces dat voldoende bagage meegeeft voor de toekomst. Dit betekent dat er bevordert wordt dat leerlingen handvaten meekrijgen om zich te blijven ontwikkelen vanuit een nieuwsgierige houding en om open te blijven staan voor nieuwe ontwikkelingen en inzichten. Dit noemt Aeres VMBO duurzaam leren.

Speerpunt 2: vaardigheden die een leven lang leren ondersteunen

Aeres VMBO is een school die leerlingen begeleidt in hun ontwikkeling naar sociale en zelfstandige volwassenen. De leerlingen ontwikkelen het vermogen om onderdeel uit te maken van een gemeenschap. Aeres VMBO richt zich de komende vier jaar daarom op de ontwikkeling van

denkvaardigheden, interpersoonlijke vaardigheden, digitale vaardigheden en informatievaardigheden.

Speerpunt 3: innovatief groene onderwijsinhoud

Aeres VMBO leert al haar leerlingen de waarde van het groene domein kennen en leert ze welke invloed ze kunnen nemen in het verduurzamen van hun leer- en leefomgeving. Leerlingen worden opgeleid voor groen burgerschap. Leerlingen die het profiel Groen volgen, leren daarnaast de groene sector kennen als mogelijkheid voor vervolgonderwijs en als mogelijk arbeidsmarktperspectief.

De speerpunten zoals geformuleerd in voorgaande paragrafen kunnen worden samengevat in een drietal beloftes:

1. Leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leren.
2. Leerlingen ontwikkelen vaardigheden die het leven lang leren ondersteunen.
3. Leerlingen ontdekken de waarden van de (moderne) groene wereld zodat ze die groene wereld kunnen respecteren en waarderen en een rol kunnen spelen bij belangrijke groene (maatschappelijke) vraagstukken.

Centrale activiteiten Schoolplan vmbo 2019-2023

Centrale activiteiten die Aeres VMBO in het kader van het nieuwe schoolplan ontplooit in 2019 zijn onder andere:

- Het opzetten van een leernetwerk waarin docenten in een informele sfeer kennis en ervaringen over specifieke vraagstukken, uitdagingen en dilemma's op het gebied van het leren van leerlingen met elkaar delen. Er worden nieuwe inzichten, oplossingen en/of werkwijzen ontwikkeld.
- Het zichtbaar maken van leren is een deelproject van het programma 'Leren is onze norm' (programma voor Aeres VMBO en Aeres MBO). Hiertoe is een plan van aanpak 'teamscholing leren zichtbaar maken' opgesteld.
- Het doorontwikkelen van lessen voor het profielvak groen en een aantal groene keuzevakken (beeldmateriaal op orde, digitaliseren van lessen).
- Het uitvoeren van een miniconferentie over innovatief groene onderwijsinhoud.
- Het starten van een deelproject Formatieve Evaluatie als onderdeel van het programma 'Leren is onze norm'.
- Het voorbereiden van de invoering van de wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo en de nieuwe leerweg.

Sturing op voortgang Schoolplan vmbo 2019-2023

Het vmbo-directieoverleg koppelt zijn overleg aan de strategische thema's zoals opgenomen in het schoolplan. Elk vo-directieoverleg staat in het teken van een thema. Een tweetal directeuren bereidt dit thema voor. Doelstelling van deze werkwijze is dat het vmbo de verbinding met de strategie (speerpunten) maakt. De speerpunten komen terug in het schoolplan en van daaruit in de daarop gebaseerde locatie-specifieke activiteitenplannen. In deze plannen is het creëren van meer eigenaarschap van de directeuren en teamleiders over de thema's opgenomen, net als het (mee)denken over oplossingen en 'de Aeres-normering' op de thema's uit het schoolplan.

3.10.3 Toegankelijkheid en toelatingsbeleid

De basisscholen geven leerlingen een schooladvies voor een passend vervolg in het voortgezet onderwijs. De Aeres VMBO-locaties geven uitvoering aan de wettelijke eis om de leerlingen te plaatsen op het niveau van het schooladvies dat de basisscholen geven. Ook bij bijgestelde schooladviezen plaatst Aeres VMBO de leerlingen op het niveau van het uiteindelijke schooladvies. Voor de onderbouw is een samenhangend onderwijsprogramma opgesteld dat zodanig is ingericht dat het de doorstroom bevordert en de keuzevrijheid van de leerlingen behoudt.

3.10.4 (Strategische) plannen

Aeres VMBO draagt bij aan de realisatie van de Aeres-strategie 'Talent voor groei'. In dit licht wil Aeres VMBO in de komende jaren het volgende realiseren:

- Professionalisering van onderwijspersoneel en HRM-beleid:
- Aeres AOC zet de komende jaren actief in op het uitdragen van de volgende boodschappen:
 - Professionalisering van medewerkers in het groene domein.
 - Professionalisering van medewerkers op het gebied leren.
 - Medewerkers verbreden hun kennis en netwerk door meer contacten en samenwerking met vervolgonderwijs en bedrijfsleven.
 - Het aoc organiseert ontwikkelingsmogelijkheden voor medewerkers. Brede feedback en data vormen de basis voor ontwikkeling en professionalisering. Het verder uitrollen van instrumenten als DOT en de webapplicatie BOOT past binnen deze ontwikkeling.
- Continu verbeteren onderwijsproces:
Het verbeteren van het onderwijsproces vindt met name plaats op de afzonderlijke locaties.
In 2019 komen de teamleiders regelmatig bij elkaar. In dit overleg vindt uitwisseling plaats over het onderwijsproces op de verschillende locaties en de aansturing daarvan. Ook is er aandacht voor het bevorderen van onderwijskundig leiderschap van directeuren en teamleiders.
- Innovatie en excellentie:
 - Aeres VMBO zet in op het inrichten van een aantal professionele leergemeenschappen binnen het vmbo, om zo de gezamenlijke innovatiekracht te bundelen.
 - Innovatie vindt in het groene domein binnen het vmbo-onderwijs plaats op basis van input van het groene bedrijfsleven. Samenwerking met het bedrijfsleven staat de komende jaren centraal.
 - In het kader van excellentie gaat Aeres VMBO verder met het stimuleren van deelname aan Skills Talents en andere relevante vakwedstrijden.
- Kwaliteitsborging:
 - Alle vmbo-leerwegen behouden hun basisarrangement.
 - Onderzoek meet de tevredenheid van leerlingen en ouders en die vormt de input voor verbeteringen op de scholen.
 - Interne audits en collegiale visitaties vormen vast onderdeel van de kwaliteitscyclus.
 - Actieve sturing op het in kaart brengen van de data die

de scholen nodig hebben om beter te kunnen sturen op onderwijsontwikkelingen. Het gaat hierbij om het effectief gebruiken van beschikbare informatie en om het ontsluiten van noodzakelijke informatie.

Voor plannen onderwijsontwikkeling zie § 3.12.2.

3.10.5 Horizontale dialoog

Binnen de gezamenlijke kaders (zie § 3.2) heeft iedere locatie haar eigen aanpak voor de horizontale dialoog met leerlingen, studenten, ouders, stagebieders, lokale en regionale overheden en andere (maatschappelijke) relaties en algemeen belangstellenden. Iedere locatie organiseert informatie- en ouderavonden en geeft geregeld nieuwsbrieven uit. Er zijn ouder(advies)- en deelnemersraden en themabijeenkomsten (o.a. rondetafelgesprekken). Leerlingen, ouders en medewerkers hebben toegang tot de Aeres-structuur van medezeggenschap (§ 10.15).

► Op de website van iedere vmbo-locatie staat een speciaal jaaroverzicht van die locatie.

Aeres VMBO neemt deel aan diverse (tevredenheids) onderzoeken, zoals 'Scholen op de kaart', en werkt mee aan externe themaonderzoeken als die bijdragen aan de rapporten van de Inspectie van het Onderwijs en de landelijke VO-Monitor (ROA). Aeres VMBO analyseert de resultaten van deze onderzoeken en kijkt waar verbetering nodig en mogelijk is.

Aeres VMBO onderhoudt contacten met onder andere de VO-raad, het lokale scholenoverleg en gemeenschappelijke (onderwijs)platforms.

Aeres VMBO werkt samen binnen de volgende Regionale Meld- en Coördinatie regio's (RMC's): regio 14 (Arnhem/ Nijmegen), regio 16 (Eem en Vallei), regio 18 (Flevoland) en regio 19 (Utrecht).

Alle vmbo-locaties en het praktijkonderwijs participeren in samenwerkingsverbanden vo/vso (§ 3.11.3).

Aeres VMBO participeert met enkele locaties in de landelijke projecten van de VO-raad (via leernetwerken) en projecten binnen het groene onderwijs (Groene Norm – examinering, platform vmbo en clusteroverleg vmbo).

3.11 Resultaten vmbo

De vo-sector gebruikt 'Scholen op de kaart' als benchmark en verantwoordingsinstrumentarium.

Belangstellenden kunnen via de landelijke website (www.scholenopdekaart.nl) zien hoe de Aeres VMBO-locaties en de praktijkonderwijslocatie presteren op 21 belangrijke indicatoren en dat met andere scholen vergelijken. De onderstaande resultaten dragen bij aan de strategische

ambities 'Focus op (beroeps)onderwijs' en 'Duurzame kwaliteit' uit het meerjarenplan van het aoc.

3.11.1 Leerlingenpopulatie en studieresultaten

Op 1 oktober 2019 telt Aeres VMBO in totaal 3.467 leerlingen (3.450 in 2018 en 3.568 in 2017).

Het aantal lwoo-leerlingen is 986 (1.000 in 2018 en 1.081 in 2017). Het percentage lwoo'ers van de totale vmbo-populatie is nu 28% (29% in 2018 en 30,2% in 2017) (zie bijlage 6, tabel 1 en 2.). Het lwoo-percentage zakt omdat het systeem van passend onderwijs deze leerlingen niet meer indiceert. Enkele

samenwerkingsverbanden laten deze indicatie al voor de verplichte einddatum vervallen.

Instroom nieuwkomers

Er is in 2019 één beschikking ontvangen voor instroom nieuwkomers in het vmbo. Dit betreft een beschikking in de 1^e categorie voor de locatie Almere.

Basisarrangement

Alle vmbo-scholen van Aeres hebben het basisarrangement. In maart 2019 is dit ook terug te zien in de Onderwijsresultaten 2019, die de Onderwijsinspectie oplevert.

↓ Locatie	Basisberoepsgericht (bb)			Kaderberoepsgericht (kb)			Gemengd en/of theoretisch (gtl)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Almere	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA
Bilthoven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Zwak	BA	BA
Ede	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA
Emmeloord	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA
Lelystad	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA
Maartensdijk	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA
Nijkerk	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA
Velp	BA	BA		BA	BA		BA	BA	BA

Bron: www.onderwijsinspectie.nl, BA = basisarrangement.

Onderwijsopbrengsten en examinering

Kwaliteitsborging toetsing en examinering

Kwaliteitsborging van de (school)examinering is een vast onderdeel van het lopende beleid van Aeres VMBO. De school evalueert het Handboek Schoolexaminering (met daarin de kaders en procedures) jaarlijks en stelt het bij. Alle betrokkenen bij schoolexaminering werken volgens het handboek. Het examenreglement wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld indien de wetgeving dit vraagt. De stafafdeling Onderwijs & Kwaliteit (O&K) checkt het concept-PTA van iedere locatie jaarlijks alvorens de PTA's vóór de wettelijke termijn van 1 oktober aan te leveren bij de Onderwijsinspectie. Er vindt een toetsing plaats aan de wettelijke eisen en de kaders van Aeres VMBO.

Elke locatie heeft een decentrale examencommissie en een examensecretaris; zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de (school)examinering op de locatie. Aeres VMBO evalueert het examenproces jaarlijks en bespreekt de resultaten in het vo-directieoverleg, de Centrale Examencommissie en het overleg van de examensecretarissen. Op basis van de evaluatie wordt het plan van aanpak (school) examinering voor het volgende jaar opgesteld, met hierin een centraal deel en een plan van aanpak van iedere locatie.

In 2019 zijn de speerpunten:

- Schoolexamens en centraal eindexamen:
 - Formulering visie op examinering en toetsen en daarbij behorende uitgangspunten.
 - Aanscherpen procedures.
 - Evaluatie op proces- en resultaatniveau (beleidsmatig) als onderdeel van de PDCA-cyclus.
 - Professionalisering betrokkenen op het gebied examinering.
- Schoolexamens:
 - Kwaliteit schoolexamens bewaken en de cyclus toetsconstructie uitvoeren.

Verbetering onderwijsrendementen

Elk locatiemanagementteam besteedt in de kwaliteitscyclus systematisch aandacht aan het analyseren en evalueren van opbrengsten uit het gehele onderwijsproces. Op basis van de toetsresultaten, resultaten uit leerling- en mentorgesprekken, enquêtes en andere onderzoeken, werken locaties aan verbetering van het pedagogisch-didactisch klimaat.

Het overzicht Onderwijsresultaten 2019 van de Onderwijsinspectie is gebaseerd op de resultaten die zijn behaald op twee indicatoren voor de onderbouw en twee indicatoren voor de bovenbouw in 2016, 2017 en 2018. Op basis van deze berekende resultaten scoren alle locaties een voldoende voor alle leerwegen, met uitzondering van

de locatie Lelystad: zij behaalt een onvoldoende voor de kaderberoepsgerichte leerweg.

Berekend oordeel Onderwijsresultaten 2019 Locatie ↓	Basisberoepsgericht (bb)	Kaderberoepsgericht (kb)	Gemengd en/of theoretisch (gtl)
Almere	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Bilthoven	-	-	Voldoende
Ede	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Emmeloord	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Lelystad	Voldoende	Onvoldoende	Voldoende
Maartensdijk	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Nijkerk	Voldoende	Voldoende	Voldoende
Velp	Voldoende	Voldoende	Voldoende

Naar aanleiding van de onderwijsresultaten 2019 ontvangt de locatie Lelystad een attendering van de Onderwijsinspectie op de resultaten van de basisgerichte leerweg. De locatie Bilthoven ontvangt een attendering op de resultaten van de indicator Bovenbouwsucces. De locatie Maartensdijk ontvangt een waarschuwing voor de kadergerichte leerweg en de gemengde leerweg.

Door alle drie de locaties zijn verbeterplannen opgesteld en acties ingezet. De locaties zijn hierbij ondersteund door O&K en werken gericht aan het verbeteren van de onderwijsresultaten en kwaliteit van het onderwijs. De verbeterplannen zijn voor de zomervakantie van 2019 aangeboden bij de contactinspecteur van de Inspectie. De meest recente (voorlopige) opbrengsten van de vier indicatoren zijn hierin opgenomen. De resultaten van deze acties uit de verbeterplannen zullen zichtbaar zijn in de onderwijsresultaten 2020.

Slaagpercentage 2018-2019

Het gemiddelde slaagpercentage 2018-2019 vmbo-breed over alle leerwegen is 96,4% tegen landelijk 95,5% (2017-2018: 95,8% tegen landelijk 95,2%) en ligt hiermee iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Voor de leerweg basis is het slaagpercentage 98,9%, voor de leerweg kader 97,7% en voor de gtl-leerweg 92,6%. Alle locaties werken naar een zo hoog mogelijk slagingspercentage toe, zoveel mogelijk binnen de gestelde 4 jaar.

Verskil se-ce

De inspectienorm voor het verschil tussen de cijfers van het schoolexamen (se) en het centraal examen (ce) is 0,5. Vmbo-breed scoort de basisleerweg hier ruim onder (-0,60). Het verschil se-ce ligt binnen vmbo-kader (-0,22) en vmbo-gt leerweg (0,06) ook onder de norm.

Het verschil se-ce maakt geen deel meer uit van de beoordeling van de onderwijsresultaten. De Onderwijsinspectie constateert dat de functie van de indicator (het bewaken van het civiele effect van het diploma) voor een deel is overgenomen door de vernieuwde zak-/slaagregeling die sinds

2012 van kracht is. De indicator blijft wel onderdeel van de handhaving op de examenlicentie volgens artikel 29, lid 1a van de Wet op het voortgezet onderwijs.

Centraal examen 2018-2019

Het gemiddelde cijfer voor het centraal examen 2018-2019 vmbo-breed is over alle leerwegen een 6,6 en ligt hiermee iets hoger dan het landelijk gemiddelde cijfer (6,5) (2017-2018: 6,5 tegen landelijk 6,5).

Het resultaat van het gemiddelde cijfer ce voor de basisleerweg is een 6,94. Dat ligt 0,2 punt hoger dan het landelijk gemiddelde. De kaderleerweg ligt met een gemiddeld cijfer van een 6,53 als resultaat 0,18 punt hoger dan het landelijk gemiddelde. De gt-leerweg ligt met een 6,44 als resultaat 0,07 punt hoger dan het landelijk gemiddelde. In vergelijking met andere jaren is het resultaat voor het gemiddelde cijfer voor het centraal examen iets hoger.

Schoolexamen 2018-2019

Het gemiddelde cijfer voor het schoolexamen 2018-2019 vmbo-breed is over alle leerwegen een 6,7. Dit cijfer ligt 0,2 punt hoger dan in het voorgaande schooljaar (2017-2018: 6,5).

Voor meer informatie over de onderwijsopbrengsten per locatie, zie bijlage 6, tabel 3.

► **Locatiespecifieke informatie staat ook op www.scholnopdekaart.nl en op de websites van de locaties.**

3.11.2 Prestatiebox

Aeres VMBO zet de middelen vanuit de Prestatiebox vo (2016-2020) enerzijds in voor Aeres VMBO-brede ontwikkelingen passend bij het sectorakkoord en de ambities zoals beschreven in het schoolplan.

Het gaat daarbij om:

- Vernieuwing groen curriculum op basis van de nieuwe examenprogramma's.

- Kwaliteitszorg en resultaatgericht werken, onder andere systemen om leerlingen te volgen en maatwerk te verzorgen, en doorzetten verbeteringskwaliteit van toetsbeleid.

Anderzijds krijgen de afzonderlijke locaties extra middelen uit de Prestatiebox vo. De activiteiten die ze daarmee uitvoeren en de plannen die zij hebben zijn terug te vinden in de plannen voor onderwijsontwikkeling (zie § 3.12.2).

	Aeres AOC	Almere	Bilthoven	Ede	E'oord	E'oord Pro	Lelystad	M'dijk	Nijkerk	Velp
Vrije inzet										
2016	-	101.588	40.852	53.846	44.811	15.629	45.788	52.521	45.910	47.497
2017	-	159.043	58.684	85.705	71.308	26.110	72.101	76.255	68.555	76.581
2018	-	165.750	52.633	88.658	75.842	28.700	79.825	73.908	68.858	82.200
2019	-	185.675	48.764	94.396	82.289	37.908	100.458	76.831	73.273	94.025
Bedrag vernieuwing beroepsgericht vmbo										
2016	167.599	540	-	540	540	540	540	540	540	540
2017	166.200	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	318.430	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	52.635	42.775	9.300	24.075	39.255	-	17.658	31.938	22.492	12.675
Bedrag kwaliteitszorg										
2016	11.782	14.163	10.013	10.904	10.287	4.875	8.733	10.804	10.363	10.471
2017	7.615	3.808	3.808	3.808	3.808	1.904	3.808	3.808	3.808	3.808
2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	10.000									7.000
Bedrag Pedagogisch en sociaal klimaat										
2016	-	2.604	2.604	2.604	2.604	2.604	2.604	2.604	2.604	2.604
2017	-	1.523	1.523	1.523	1.523	1.523	1.523	1.523	1.523	1.523
2018	62.006	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2019	8.333	3.000	1.500	3.000	-	-	-	-	-	-
Totaal	804.600	680.469	229.681	369.059	332.267	119.793	333.038	330.732	297.926	338.924

De verdeling van middelen in met name de categorie vernieuwing beroepsgerichte vmbo, wijkt in 2019 duidelijk af van die in de voorgaande jaren. Dit heeft te maken met de verdeling van de middelen naar aanleiding van het nieuwe schoolplan. Door die verdeling zijn een aantal onderdelen onder deze categorie geplaatst. Vanaf volgend jaar deelt Aeres VMBO de Prestatiebox vo onder naar de drie speerpunten van het schoolplan (zie § 3.10.2)

3.11.3 Passende begeleiding (passend onderwijs, LOB en vsv's)

Passend onderwijs

Aeres VMBO heeft een zorgplicht (Wet passend onderwijs). Om alle kinderen een passende plek te bieden, maken de vo-locaties en het praktijkonderwijs deel uit van samenwerkingsverbanden.

De samenwerkingen verlopen in het algemeen goed, op een enkele na. De verbanden maken zelf een jaarverslag. In deze jaarverslagen zijn de verantwoording van de toegekende middelen opgenomen, de gestelde doelen en de wijze waarop die al dan niet bereikt zijn.

Deze paragraaf beperkt zich daarom verder tot het geven van de namen van de samenwerkingsverbanden waar Aeres VMBO toe behoort.

Almere	Samenwerkingsverband VO2401 Almere
Bilthoven	Samenwerkingsverband VO2603 Zuid-oost-Utrecht
Ede	Samenwerkingsverband VO2510 Ede, Wageningen e.o.
Emmeloord	Samenwerkingsverband VO2402 Stichting Aandacht +
Lelystad	Samenwerkingsverband VO2403 Stichting Samenwerkingsverband 24-03
Maartensdijk	Samenwerkingsverband VO2603 Zuidoost Utrecht
Nijkerk	Samenwerkingsverband VO2509 Stichting Leerlingenzorg NW Veluwe.
Velp	Samenwerkingsverband VO2506 Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs V(S)O 25-06

Afhankelijk van het beleid en de vereveningsopdracht van het samenwerkingsverband zijn er per locatie verschillen in aanpak, invulling en de samenwerking met betrokkenen. De vereveningsopdracht binnen de meeste samenwerkingsverbanden waar Aeres deel van uitmaakt was (fors) negatief. Inmiddels ziet het ernaar uit dat een meerderheid van de samenwerkingsverbanden de vereveningsopdracht gaat realiseren.

► **Locatiespecifieke informatie staat op de websites van de vmbo-locaties.**

LOB

Alle locaties voeren een actief LOB-beleid. In het vmbo staat LOB centraal binnen de nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's: het maken van keuzes is in de structuur belangrijk en LOB is opgenomen in de kern van het examenprogramma. Als hoofddoel staat daarin geformuleerd dat de leerling zijn eigen loopbaanontwikkeling kan vormgeven. Hij doet dat met een oriëntatie op een toekomstige opleiding en (loop)baan via reflectie op het eigen handelen en reflectie op ervaringen. Bijbehorende subdoelen zijn:

- De leerling moet werken aan zijn loopbaancompetenties. Met die competenties moet hij keuzes kunnen maken.
- De leerling moet zijn eigen loopbaanontwikkeling inzichtelijk maken voor zichzelf en voor anderen met een loopbaandossier.

Aeres VMBO-mentoren/-studieloopbaanbegeleiders (slb'ers) begeleiden leerlingen in hun loopbaanontwikkeling middels loopbaanreflectiegesprekken. Een groot deel van de mentoren/slb'ers is hierin geschoold. Iedere locatie stelt een eigen LOB-plan-van-aanpak op met als doel de realisatie van een doorlopende LOB-leerlijn. Dit krijgt verder vorm in de ontwikkeling van nieuwe beroepsgerichte programma's.

Stand van zaken vo (25GV)

Volgens de databestanden van DUO voldoet Aeres VMBO zowel voor de onderbouw vo als voor de bovenbouw vo in het schooljaar 2017-2018 aan de normen voor het verkrijgen van prestatiesubsidie. In de onderbouw was het uitvalpercentage 0,31% en in de bovenbouw 1,4%.

Doorstroom

Aeres neemt deel aan diverse trajecten om de doorstroom vmbo-mbo te verbeteren. Binnen Aeres is een programmateam doorlopende leerlijnen actief, dat tot doel heeft de doorlopende leerlijnen binnen Aeres te bevorderen. In 2019 starten een aantal vmbo-locaties (Almere, Emmeloord, Lelystad, Nijkerk en Bilthoven) met het ontwikkelen van doorgaande leerroutes vmbo-mbo; de leerroute vmbo basisberoepsgerichte leerweg-niveau 2 en de leerroute gemengde- theoretische leerweg – niveau 4. De locaties Almere en Emmeloord doen hiervoor met succes een subsidieaanvraag en krijgen goedkeuring voor het uitvoeren van de vakmanschapsroute per 1 augustus 2020. De locaties Almere en Velp vragen in 2019 een subsidie aan om de overstap vmbo-mbo te vergemakkelijken voor kwetsbare jongeren.

Voortijdig schoolverlaters (vsv'ers)

Voor het toekennen van prestatiesubsidies kijkt de overheid naar het percentage nieuwe vsv'ers. Dit betreft het aantal nieuwe vsv'ers ten opzichte van het aantal deelnemers in de leeftijd van 12 tot 23 jaar. De meest voorkomende uitvalreden is bij Aeres VMBO dat een leerling wel is gediplomeerd, maar niet is aangekomen in het mbo of ander vervolgonderwijs. Ook vsv'ers die in het eerste jaar mbo uitvallen worden toegerekend aan het vmbo. Aeres benadert leerlingen die nog geen vervolgkeuze hebben opgegeven actief, maar voortijdig schoolverlaten is helaas niet altijd te voorkomen.

De onderstaande informatie gaat over het schooljaar 2017-2018 (laatst beschikbare informatie). In dat schooljaar had Aeres VMBO 3.450 leerlingen.

Totale aantal onderwijsdeelnemers en aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters 2017-2018					
	leerlingen '17-'18	vsv'ers	%vsv	streefnorm	prestatienorm
Totaal	2.698	24	0,9%		
Vo onderbouw	1.302	4	0,3%	0,2%	1,0%
Vmbo bovenbouw	1.396	20	1,4%	1,5%	4,0%

Stand van zaken vo (27VD = Almere)

Volgens de databestanden van DUO voldoet Aeres VMBO Almere zowel voor de onderbouw vo als voor de bovenbouw vo in het schooljaar 2017-2018 aan de normen voor het verkrijgen van prestatiesubsidie. In de onderbouw was het uitvalpercentage 0,23% en in de bovenbouw 0,93%.

Totale aantal onderwijsdeelnemers en aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters 2017-2018					
	leerlingen '17-'18	vsv'ers	%vsv	streefnorm	prestatienorm
Totaal	862	5	0,6%		
Vo onderbouw	430	1	0,2%	0,2%	0,2%
Vmbo bovenbouw	432	4	0,9%	1,5%	1,5%

Bron: Digitaal verzuimloket, definitieve rapportage komt van de website.

3.11.4 Overige resultaten (financiën, huisvesting, ICT en personeel)

Financiën

Alle financiële informatie is samengebracht in hoofdstuk 2. Dat geldt ook voor informatie over de allocatie van middelen (zie § 2.3).

Huisvesting

- De locatie Lelystad plaatst vanwege de leerlingengroei vier tijdelijke klaslokalen op het schoolplein.
- Plannen voor de renovatie van de locatie Maartensdijk worden verder uitgewerkt en geconcretiseerd.
- De locatie Velp vernieuwt het schoolplein tot een 'Beweegplein'.

ICT

Het thema Onderwijs en ICT krijgt in 2019 een impuls. Thema's die direct aansluiten bij de vragen en behoeftes van locaties worden geprioriteerd:

- Pilot digitaal toetsen;
- I-coaches;
- Aanbesteding digiborden;
- Leerlingwerkplekken in het vmbo;
- Randvoorwaarden;
- Licenties en software.

Personeel

De personele zaken staan in § 10.4 t/m 10.9 vermeld. Het strategisch personeelsbeleid (HRM) staat in § 10.3.

3.12 Onderwijsontwikkeling vmbo

3.12.1 Resultaten onderwijsontwikkeling

Vernieuwing groen curriculum

Mede naar aanleiding van de speerpunten, zoals opgenomen in het schoolplan, zet Aeres VMBO in 2019 in op het verder doorontwikkelen van het profiel Groen naar 2.0-lessen. Hierbij

verbetert het vmbo het beeldmateriaal en digitaliseert ze het lesmateriaal. Ook besteedt het expliciete aandacht aan het ontwikkelen van eigenaarschap van het groene onderwijs bij docenten en zet het in op de sturing op deze ontwikkeling op de locaties. Het vmbo-directieoverleg is gezamenlijk verantwoordelijk voor het sturen op de norm van groen onderwijs en voor de implementatie van het vernieuwde examenprogramma van het profiel Groen.

Techniekonderwijs

Aeres VMBO biedt alleen het profiel Groen aan. In 2019 ontvangt Aeres aanvullende bekostiging voor technisch vmbo. Deze subsidie is, in de aanloop naar de Sterk Techniek-subsidies besteed aan het doen van aanvragen van die gelden en andere voorbereidingen voor de Sterk Techniek-projecten, die in 2020 kunnen starten op een aantal Aeres-locaties.

Doorlopende leerlijnen

De in 2018 gestarte PLG Doorlopende leerlijnen, wordt in 2019 doorgezet. Vmbo- en mbo-docenten van de participerende locaties denken na over aansluitingsactiviteiten en doorlopende leerlijnen. Voor het schooljaar 2019-2020 hebben zes locaties aangegeven te willen starten met een vakmanschapsroute per 1 augustus 2020. Dit betreft de locaties Almere, Ede, Emmeloord, Lelystad, Nijkerk en Velp. Het ontwikkelen en vormgeven vindt plaats op de afzonderlijke locaties. Om te komen tot een start per 1 augustus 2020 stelt elke locatie een projectplan en planning op of stelt deze bij. Hiervoor is een format opgesteld.

De locaties Almere en Emmeloord krijgen in 2019 toestemming voor de uitvoering van de vakmanschapsroute. Door onvoldoende belangstelling start betreffende pilot niet. Er is toestemming verkregen om de pilot alsnog in 2020 te laten starten. Dit in het geval dat de Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo nog niet van kracht is.

Pedagogisch en sociaal klimaat

In 2018-2019 vinden op afzonderlijke locaties ontwikkelingen plaats op het gebied van het pedagogisch en sociaal klimaat. Centraal vinden er geen ontwikkelingen plaats. De visie van Aeres VMBO op veiligheid en sociaal klimaat staat in het Schoolplan vmbo 2019-2023.

3.12.2 Lopende projecten en plannen

Behalve aan interne projecten werkt iedere vmbo-locatie binnen de eigen regio actief samen met gemeenten, andere scholen en het bedrijfsleven aan de volgende ontwikkelingen:

- Voor de ontwikkeling van de Nieuwe Leerweg sluit Aeres VMBO zich aan bij de klankbordgroep (Sterk Beroepsonderwijs) voor schoolleiders. Tevens wordt een werkgroep samengesteld om na te denken over doelgroep, maatwerk en curriculum.
- Het vmbo zet actief in op aansluitingsactiviteiten in het kader van doorlopende leerlijnen en de doorstroom naar het groene mbo, zoals gastlessen van mbo-docenten en meeloopdagen. Hierin werkt het samen met Aeres MBO.
- Naar aanleiding van het landelijke onderzoek naar de kwaliteit van de schoolexaminering krijgt het toetsbeleid verder vorm, in samenwerking met de locaties. Aeres VMBO stelt in 2019 het plan van aanpak Schoolexaminering op en stelt de Aeres VMBO visie op toetsing en examinering vast.

3.13 Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg van de vmbo-locaties vindt plaats binnen de kaders van het Aeres AOC-brede kwaliteitssysteem (§ 3.4.1) en levert daarmee een bijdrage aan de strategische ambitie 'Duurzame kwaliteit'. Aeres VMBO wil dat de basiskwaliteit van alle leerwegen van alle vmbo-locaties op orde is. Jaarlijks analyseert zij de opbrengsten om mogelijke risico's in kaart te brengen.

Managementgesprekken

Tweemaal per jaar vindt er een managementgesprek plaats tussen het managementteam van een locatie en de instellingsdirecteur van Aeres AOC. Het management voert twee keer per jaar een managementgesprek met het College van Bestuur. De voortgang van de activiteiten, de behaalde resultaten en belangrijke ontwikkelingen zijn hierbij de gespreksonderwerpen. Het gesprek met het CvB over de voortgangsrapportage is gekoppeld aan de trimesterrapportages, onderdeel van de Aeres-brede planning- en control-cyclus.

Interne audits

In het kader van kwaliteitsborgingsactiviteiten voert Aeres VMBO op verzoek van de locaties interne audits uit. Deze worden vanuit de lijn georganiseerd en uitgevoerd. Hiertoe stelt het vmbo per audit een onderzoeksvraag op en stelt het een auditteam samen.

In 2019 vinden onderstaande interne audits plaats:

- Aeres VMBO Lelystad: zes rollen van de docent, didactisch en pedagogisch klimaat en differentiatie.
- Aeres VMBO Nijkerk: onderwijskwaliteit, zes rollen van de docent en ontwikkelperspectief van het team.

Collegiale visitaties

De vastgestelde cyclus van collegiale visitaties 2018-2019 in het vmbo is afgerond. De vmbo-locaties zijn bij elkaar op bezoek geweest om de dialoog aan te gaan betreffende een onderwerp dat aangedragen wordt door de bezochte locatie. Voor het schooljaar 2019-2020 is een nieuwe cyclus opgesteld.

3.13.1 Bezoeken Onderwijsinspectie

In 2019 voert de Onderwijsinspectie de volgende onderzoeken uit:

Locatie Maartensdijk	Themaonderzoek 'Zorgvuldig proces van toetsing en afsluiting, in het kader van het Jaarwerkplan 2019 van de Inspectie van het Onderwijs' Datum: 25 september 2019 Afdeling: vmbo gt
Op basis van het uitgevoerde themaonderzoek beoordeelt de Onderwijsinspectie de kwaliteit van het onderwijs en het proces van diplomering en afsluiting als voldoende. Er wordt een afspraak gemaakt betreffende het corrigeren van een administratieve omissie in het Examenreglement. De corrigerende actie is akkoord bevonden en er zijn geen afspraken over vervolgtoezicht. De locatie valt onder regulier toezicht van de Onderwijsinspectie. Wat beter kan: Het leerlingvolgsysteem dat de school gebruikt, EduArte, past op het gebied van de indeling en de gebruikte coderingen soms niet goed bij de wensen van het team. Dat kan leiden tot risico's voor de registratie.	

Locatie Lelystad	Kwaliteitsonderzoek gericht op risico's basis- en kadergerichte leerweg Datum: 12 en 13 december 2019 Afdeling: vmbo basis en kader
Op basis van het uitgevoerde kwaliteitsonderzoek geeft de Onderwijsinspectie de kwaliteit van het onderwijs een voldoende beoordeling. Er worden een aantal verbeterpunten benoemd, maar er zal geen herstelonderzoek plaatsvinden en de locatie valt onder regulier toezicht van de Onderwijsinspectie. De acties rond de verbeterpunten zullen vóór 1 juli 2020 afgerond worden. Wat beter kan: <ul style="list-style-type: none">• Het aanbrengen van een betere prioritering in de plannen van de locatie, zodat het effect van deze plannen kan worden vergroot en de werkdruk bij docenten mogelijk wordt verlicht. Wat beter moet: <ul style="list-style-type: none">• Het versneld doorvoeren van de begeleidingsstructuur in leerjaar 3 en 4, zodat de leerlingen in de bovenbouw hier ook van gaan profiteren.• Het opstellen van een plan van aanpak om het leerklimaat in alle lessen op orde te krijgen. Daarin moet de stem en mening van leerlingen betrokken worden, zodat het effect van de verbeteracties grotere kans van slagen gaat krijgen.	

Op de locaties Almere, Bilthoven, Ede, Emmeloord, Nijkerk en Velp voert de Onderwijsinspectie in 2019 geen onderzoek uit.

veilig schoolklimaat'. Klachten en bezwaarprocedures die het personeel betreffen, zijn opgenomen in het sociaal jaarverslag (hoofdstuk 10).

3.13.2 Klachten, bezwaren en incidenten

Aeres VMBO hanteert in 2019 de 'Klachtenregeling klachten van algemeen zakelijke aard' en de 'Klachtenregeling voor een

In 2019 zijn 8 klachten (10 in 2018 en 8 in 2017) ingediend via de klachtenprocedure. Aeres VMBO hanteert als uitgangspunt dat de locaties klachten zoveel mogelijk zelf oplossen. Dit is voor alle ingediende klachten het geval.

	Aantal	Afhandelingstermijn/status en bijzonderheden
Schoolklimaat	6	De meeste klachten zijn binnen vier weken afgehandeld door een gesprek met de locatiedirectie of contact met de teamleider. Eén klachtafhandeling heeft langer geduurd aangezien betrokkenen niet kwamen opdagen voor het gesprek.
Toelating	1	Er is één klacht gekomen over de toelating van een leerling. Deze klacht is binnen vijf weken afgehandeld door de locatiedirecteur.
Schorsing	1	De klacht is binnen een week naar tevredenheid afgehandeld middels een gesprek.
Totaal aantal	8	

3.13.3 Tevredenheidsmetingen leerlingen en ouders

De tevredenheid over de school en het schoolklimaat gaat over de perceptie en beleving van de kenmerken van de school, zoals onder andere de school als leeromgeving. Zij geeft een beschrijving van de mate waarin leerlingen en ouders de schoolkenmerken beleven. In 2019 is er een tevredenheidsmeting uitgevoerd via Vensters VO (Scholen op de kaart). De landelijke tevredenheidsmeting LAKS-monitor onder alle vmbo-leerlingen wordt in 2020 weer uitgevoerd.

Resultaat leerlingen

In 2019 voert Aeres VMBO het leerlingtevredenheidsonderzoek op alle locaties uit via Vensters voor Verantwoording. De resultaten hiervan per locatie staan in de onderstaande tabel. Uit de resultaten van de tevredenheidsmeting blijkt dat Aeres vo gemiddeld een 6,8 scoort als cijfer voor de school. Dit is 0,1 hoger dan het landelijk gemiddelde, maar 0,1 lager dan het tevredenheidscijfer over 2018. Drie van de zeven locaties scoren een 7,0 of hoger.

Leerlingen	Almere	Bilthoven	Ede	E'oord	Lelystad	M'dijk	Nijkerk	Velp
2015-2016 – LAKS	6,8	5,6	7,0	7,2	7,0	6,2	7,2	7,5
2016-2017	-	6,1	-	7,1	-	6,4	7,0	7,4
2017-2018 – LAKS	6,9	6,3	7,0	6,7	6,8	6,4	7,1	7,8
2018-2019	6,6	6,1	6,8	7,1	6,6	6,5	7,0	7,7

Cijferoordeel tevredenheidsmeting leerlingen (LAKS/scholenopdekaart.nl).

Punten waar leerlingen tevreden over zijn:

- de mentor;
- het respect dat zij krijgen van docenten;
- het gevoerde beleid rond pesten.

Speerpunten die leerlingen voor de school noemen, zijn:

- ICT in het onderwijs;
- de mate waarin het onderwijs aansluit bij actualiteiten;
- begeleiding richting een vervolgstudie.

Resultaat ouders

Het gemiddelde cijfer van ouders van Aeres-leerlingen is een 7,9 (2018: 7,8 en 2017: 7,9), wat gelijk is aan het landelijk gemiddelde. Zes locaties scoren gelijk aan, of boven het landelijk gemiddelde, waarbij de locatie Velp het hoogste cijfer behaalt (2018: Emmeloord).

Ouders	Almere	Bilthoven	Ede	E'oord	Lelystad	M'dijk	Nijkerk	Velp
2016-2017	7,9	7,5	7,7	8,4	7,8	7,3	8,2	8,3
2017-2018	8,1	7,0	7,6	8,1	7,9	7,4	8,0	8,3
2018-2019	7,9	7,0	8,2	8,2	7,9	7,5	8,2	8,4

Cijferoordeel tevredenheidsmeting ouders (scholenopdekaart.nl).

Schoolklimaat en veiligheid

Schoolklimaat en veiligheid zijn in 2018-2019 gemeten onder alle Aeres VMBO-leerlingen van leerjaar 1 t/m 4. De bron van deze resultaten is in 2019 het tevredenheidsonderzoek van Vensters voor Verantwoording. Gemiddeld scoort Aeres een 7,1 voor schoolklimaat, wat gelijk is aan het landelijk gemiddelde. Voor veiligheid scoort Aeres gemiddeld een 9,3 tegen een landelijk gemiddelde van een 9,2.

De resultaten zijn middels Vensters voor Verantwoording aangeleverd bij de Onderwijsinspectie en tevens via scholenopdekaart.nl beschikbaar gesteld.

3.13.4 Overige kwaliteitsonderzoeken

Aeres VMBO neemt in 2019 niet deel aan overige kwaliteitsonderzoeken.

3.14 Internationalisering

Aeres VMBO levert een bijdrage aan de internationale ambities van Aeres. De werkgroep Internationaal ondersteunt de verschillende vmbo-locaties bij de ontwikkeling van internationalisering op drie verschillende terreinen:

1. beleidsontwikkeling rond internationalisering;
2. bevorderen van internationale mobiliteit;
3. bevorderen van internationalisering in de les.

Ad 1 Beleidsontwikkeling rond internationalisering

- Aeres VMBO neemt deel aan het Trackvogel-traject (Senior Junior) traject. Daarnaast is zij aangesloten bij het Nuffic-netwerk.
- In het schooljaar 2019-2020 is een project Bevordering Internationale acties gelanceerd. Binnen dit project kunnen twee werknemers per vmbo-locatie een internationale mobiliteitsactiviteit ondernemen die de internationale strategie van de locatie ondersteunt en verder helpt ontwikkelen.

Speerpunten die ouders voor de school noemen, zijn:

- ICT in het onderwijs;
- het gevoerde beleid op pesten;
- de mate waarin de school hun kind interesseert voor de aangeboden lesstof.

Ad 2 Bevorderen van internationale mobiliteit

In 2019 starten initiatieven met Erasmus+-subsidies.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Actieve deelname aan KA2 | Erasmus+. Hiermee bewerkstelligt het vmbo actieve samenwerking met Europese scholen voor zowel leerlingen als docenten.
- Opzet van het project KA1| Mobiliteit Erasmus+. Het project heeft tot doel om internationale onderwijsconcepten te leren kennen en mogelijk in te bedden in het onderwijsprogramma van Aeres VMBO.
- In 2019 vinden er op de individuele locaties diverse activiteiten plaats op het gebied van internationalisering, zoals studiereizen en stedentrips ter ondersteuning van de ontwikkeling van het onderwijsprogramma en kennisbevordering van docenten. Op kleinere schaal vindt er bijvoorbeeld een internationale skypeconferentie in het kader van de internationale Vogeltrekdag plaats.

Ad 3 Bevorderen van internationalisering in de les

ledere locatie geeft hier verschillend invulling aan.

Voor lopende activiteiten ► [zie de locatie-eigen informatie op de websites van de locaties.](#)

3.15 Locatiespecifieke informatie

Om de horizontale dialoog verder te ondersteunen, staat er locatiespecifieke informatie op de websites van de locaties. Deze is via de zoekfunctie rechtsboven in het scherm te vinden. Kies als zoekterm jaarresultaten. Per locatie zijn allerlei details en wetenswaardigheden gegeven.

Aeres MBO

Aeres MBO is sinds september 2017 de nieuwe naam voor de mbo-afdeling van Groenhorst.

Aeres MBO maakt deel uit van Aeres en bestaat uit zeven mbo-locaties verspreid over Midden-Nederland: Almere, Barneveld, Dronten, Emmeloord, Ede, Nijkerk en Velp. Ze verzorgen mbo-opleidingen voor het groene domein en trekken regionaal, maar ook landelijk leerlingen/studenten aan. Het mbo omvat zowel de 'traditionele' landbouw als de biologisch-dynamische landbouw (Warmonderhof). Aeres MBO verzorgt ook commerciële leertrajecten via de Aeres Training Centres voor de domeinen Agribusiness (Emmeloord/Dronten), International en Dier & Diergezondheid (Barneveld), Food (Ede) en Groen & Bloem (Velp).

Inhoud

3.16	Wat gebeurt er bij het mbo in 2019?	72	3.19.2	Kwaliteits- en Excellentieplan – Regeling kwaliteitsafspraken mbo	81
3.17	Omgeving, visie en plannen	72	3.19.3	Kwaliteitsagenda Aeres MBO 2019-2022	81
3.17.1	Uitdagingen mbo (omgevingsfactoren)	72	3.20	Regionale en landelijke innovatieprojecten	84
3.17.2	Visie, ambities en doelstellingen	72	3.20.1	Regionaal Investeringsfonds (RIF)	84
3.17.3	Onderwijsvisie en toegankelijkheid	73	3.20.2	Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV's)	84
3.17.4	(Strategische) plannen	73	3.20.3	Overige innovatieprojecten	85
3.17.5	Continuïteitsparagraaf	73	3.21	Kwaliteitszorg	85
3.17.6	Horizontale dialoog	73	3.21.1	Proces kwaliteitszorg	86
3.18	Resultaten mbo	74	3.21.2	Resultaten kwaliteitszorg	86
3.18.1	Studentenpopulatie en studieresultaten	74	3.21.3	Klachten, bezwaren en incidenten	87
3.18.2	Aanbod opleidingen	76	3.21.4	Overige kwaliteitsonderzoeken	87
3.18.3	Examenprocessen in control	77	3.22	Internationale activiteiten	88
3.18.4	Taal en rekenen	78	3.23	Locatiespecifieke informatie	89
3.18.5	Passende begeleiding (passend onderwijs, toelating, LOB, doorstroom en vsv'ers)	78			
3.18.6	Overige resultaten (financiën, huisvesting, personeel en ICT)	79		De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.	
3.19	Onderwijsontwikkeling mbo	80		Bijlage 7 geeft de onderbouwing van de cijfers.	
3.19.1	Resultaten onderwijsontwikkeling 2019	80			

Een overzicht van alle opleidingen staat in bijlage 7, tabel 1. Alle activiteiten vinden plaats binnen de gezamenlijke (strategische) kaders van Aeres (hoofdstukken 1 en 2) en Aeres AOC (§ 3.2).

3.16 Wat gebeurt er bij het mbo in 2019?

Net als 2018 staat 2019 in het teken van het opstellen van de nieuwe Kwaliteitsagenda MBO 2019-2022 'Talent voor groei'. Het opstellen van die agenda is vastgelegd in het nieuwe bestuursakkoord 2018-2022. De kwaliteitsagenda is in het najaar van 2019 goedgekeurd. Locaties zijn actief bezig met het opzetten en uitvoeren van diverse projecten voortvloeiend uit de kwaliteitsagenda. Locaties en teams geven hier hun eigen invulling aan, maar zoeken hierbij ook de samenwerking met andere mbo-locaties, Aeres Hogeschool en het bedrijfsleven.

Aeres MBO staat in de Keuzegids Mbo 2020 als beste aoc weer op de eerste plaats en twaalf opleidingen krijgen het predicaat topopleiding. De studieresultaten blijven stabiel in 2019. De Onderwijsinspectie voert geen onderzoek uit op de locaties in 2019, de mate van toezicht blijft ongewijzigd.

Aeres MBO maakt kennis met het Dialoogmodel van het landelijke Kwaliteitsnetwerk MBO als voorbereiding op de instellingsaudit in het najaar van 2020.

Aeres MBO zet de inspanningen op het gebied van het vasthouden en verbeteren van de kwaliteit van examinering onverminderd voort in het cursusjaar 2018-2019. Het vernieuwde Handboek Examinering MBO is geïmplementeerd en met bijhorende werkinstructies en formulieren beschikbaar gesteld aan actoren in het examineringsproces via het schooleigen deel op de website van Procesarchitectuur Examinering (pe.onderwijsenexaminering.nl).

Aeres Velp ontvangt als eerste school het kwaliteitslabel Floral Education Center: de locatie zorgt door intensieve samenwerking voor betere vakmensen, nieuwe instroom in de branche en het beter scholen van bloemisten. Aeres Velp is ook uitgeroepen tot Groene Hotspot van de VHG.

De locatie Almere bereidt zich verder voor op de komst van de Floriade in 2022 en ontvangt van de gemeente Almere in het kader van de Floriade Parade een subsidie waardoor studenten en docenten een basiscursus bijhouden kunnen volgen. De Food Academy Nijkerk (FAN) start. Binnen FAN verzorgt de locatie Nijkerk in samenwerking met de locatie Ede in-company-BBL-trajecten op aanvraag van het bedrijfsleven van Nijkerk. Op de locatie Ede is een voorzichtige verschuiving zichtbaar van aanvragen voor reguliere BBL-trajecten naar Nederlands via Training with Industry (TWI) en mogelijk derde leerwegtrajecten.

Almere werkt verder aan het versterken van de profilering binnen het brede spectrum van duurzaamheid en groen in de stad en zet vooral in op opleidingen in het Science & Technology-segment.

De locatie Emmeloord ontwikkelt de RIF's Plant & Business en Melkvee en Business verder door. De Bio Academy Dronten waarin de locatie Dronten actief participeert en die is opgezet vanuit de landbouw- en akkerbouwsector, komt in 2019 goed van de grond.

Aeres Barneveld wil een bijdrage leveren aan een duurzame relatie tussen mensen en dieren en werkt volop aan de doorontwikkeling van een uniek dierenontdekkpark en het integreren van educatieve vaardigheden in het curriculum.

3.17 Omgeving, visie en plannen

Binnen de gezamenlijke kaders van Aeres en Aeres AOC bepaalt het mbo zijn koers, die nauw aansluit op zijn specifieke uitdagingen en doelgroepen in de regio.

3.17.1 Uitdagingen mbo (omgevingsfactoren)

De belangrijkste ontwikkelingen waar het mbo mee te maken heeft, zijn:

- Aansluiting onderwijs op continu bewegende arbeidsmarkt (o.a. automatisering en robotisering).
- Demografische krimp en groenpluk.
- Onderbesteding groen mbo.
- Bestaansrecht groene mbo staat onder druk.
- Wet- en regelgeving en andere externe eisen wijzigen soms in hoog tempo.

3.17.2 Visie, ambities en doelstellingen

Visie

Aeres MBO wil instaan voor de vorming van jongeren en volwassenen, zodat zij met succes kunnen deelnemen aan de toekomstige samenleving.

Ambities en doelstellingen van Aeres MBO

- Verzorgen van relevant, aantrekkelijk, actueel en kwalitatief hoogstaand onderwijs.
- Realiseren (macro)doelmatige opleidingenportfolio, dat aansluit bij de behoefte van de markt en de maatschappij.
- Ruimte geven aan excellentie.
- Realiseren financieel gezonde en efficiënte bedrijfsvoering.
- Actieve deelname van het bedrijfsleven aan het onderwijs. De relatie is uitgangspunt bij ontwikkelingen.
- Samenwerken met andere onderwijsinstellingen om ook voor kleine doelgroepen beroepsonderwijs te kunnen bieden.
- Uitbouwen bestaande profilering per regio, zoals techniek en organics in Dronten en voedsel en gezondheid in Almere. Waar mogelijk in samenwerking met de hogeschool, zodat er optimale doorlopende leerlijnen ontstaan.
- Integreren internationalisering in onderwijs.
- Verbinding vinden en realiseren met andere Aeres-onderdelen.

3.17.3 Onderwijsvisie en toegankelijkheid

Aeres MBO wil goed en inspirerend onderwijs realiseren waarbij de driehoek student-locatie-bedrijfsleven (arbeidsmarkt) centraal staat. Samenwerking met allerlei partijen binnen en buiten Aeres en structurele innovatie zijn belangrijke pijlers om excellent onderwijs te realiseren. Aeres MBO biedt beroepsgericht onderwijs, waardoor studenten na hun diplomering als (startbekwame) beroepsbeoefenaars functioneren op het niveau van hun opleiding.

Toegankelijkheid en toelatingsbeleid

Het toelatingsbeleid van Aeres MBO is te vinden op de website. Aankomend studenten moeten voldoen aan de wettelijke vooropleidingseisen. Studenten die zich vóór 1 april hebben aangemeld, hebben toelatingsrecht indien zij deelnemen aan de verplicht gestelde intakeactiviteiten. Deze bestaan uit een kennismakingsgesprek en een AMN-test. Afhankelijk van de studierichting kunnen nog andere intakeactiviteiten verplicht worden gesteld.

Iedere student krijgt in het eerste jaar van zijn opleiding een bindend studieadvies (BSA). Voor een eenjarige opleiding krijgt de student dit advies drie tot vier maanden na de start van de opleiding, voor een meerjarige opleiding is dit moment negen tot twaalf maanden na de start van de opleiding. Een bindend studieadvies heeft betrekking op de studievoortgang van de student en kan positief of negatief zijn. Bij een positief BSA kan de student zijn opleiding gewoon vervolgen. Bij een negatief BSA kan Aeres MBO de onderwijsovereenkomst ontbinden. In dat geval moet de student met de opleiding stoppen.

3.17.4 (Strategische) plannen

Aeres MBO formuleert de onderstaande vier speerpunten en neemt ze op in de Kwaliteitsagenda MBO 2019-2022. Zie voor meer informatie en resultaten ook § 3.19.3.

Speerpunt 1: jongeren in een kwetsbare positie

- Toelating en plaatsing: er is sprake van een goed toelatingsbeleid en een gedegen intake, zodat de student begint aan een opleiding die past bij zijn of haar voorkeur, motivatie en capaciteiten en die een goede route is naar de arbeidsmarkt.
- Passend onderwijs en schoolmaatschappelijk werk: Aeres MBO biedt passend onderwijs aan, gericht op persoonlijke begeleiding en persoonlijke onderwijstrajecten binnen de mogelijkheden zoals omschreven in het Basis Ondersteuningsprofiel.
- Versterken arbeidsmarkttoetreding: de gediplomeerde uitstroom vindt binnen een redelijke termijn betaald werk en krijgt daarbij steun van Aeres MBO.
- Voortijdig schoolverlaters en verzuim: de uitvalpercentages dalen of blijven stabiel (indien streefpercentage is behaald).

- Taal en rekenen: alle studenten behalen bij de opleiding waarvoor ze ingeschreven staan het gewenste eindniveau Nederlands, Engels en rekenen.

Speerpunt 2: gelijke kansen en doorstroom

- LOB: Aeres profileert zich met 'Talent voor groei'. Ze daagt studenten uit om succesvol in het mbo in te stromen of door te stromen naar een vervolgopleiding of baan die past bij hun ambities en talenten. Dit doet ze door zorg en aandacht aan de studenten te besteden en hun zelfstandigheid te bevorderen.
- Doorstroom: Aeres draagt bij aan soepele overgangen in de groene beroepskolom, zowel binnen als buiten Aeres, zodat het aandeel doorstroom stijgt.
- Examinering en bpv: Aeres staat voor kwaliteit van het primair proces van onderwijs en bpv. Examens zijn van onbetwiste kwaliteit en de buitenwereld heeft vertrouwen in de examenprocessen.

Speerpunt 3: onderwijs voor de arbeidsmarkt en maatschappij van de toekomst

- Organisatieontwikkeling: het onderwijspersoneel beschikt over up-to-date vakkennis en vaardigheden en over de tools en houding om deze over te brengen in het onderwijsleerproces, onder andere door het stimuleren van een onderzoekende en lerende houding. Talent en potentieel van personeel worden optimaal benut.
- Excellentietrajecten: Aeres profileert zich met 'Talent voor groei': het lerende individu is uitgangspunt. Aeres stimuleert de ontwikkeling van het talent van studenten en daagt ze uit om door te groeien om hun talenten te ontplooiën.

Speerpunt 4: versterken groene profilering

Doorontwikkelen programma's (inclusief leven lang ontwikkelen): opleidingen van Aeres MBO reageren snel en wendbaar op de dynamiek van de arbeidsmarkt in het groene domein en de behoeften van studenten (inclusief volwassenen). Dit leidt tot een verbetering van het arbeidsmarktperspectief van studenten en een doelmatiger opleidingsaanbod.

3.17.5 Continuïteitsparagraaf

Aeres MBO is verplicht continuïteitsinformatie op te nemen op het niveau van het bevoegd gezag.

In het geval van Aeres MBO is dat op Aeres-niveau. De informatie staat daarom in § 2.5 en is niet toegespitst op Aeres MBO. In het locatie-overstijgende mbo-beleidsoverleg is de continuïteit een regelmatig terugkerend onderwerp. Zo wil Aeres MBO onder meer de continuïteit waarborgen door de marktpositie te versterken.

3.17.6 Horizontale dialoog

Binnen de gezamenlijke kaders (zie § 3.2) heeft iedere locatie haar eigen aanpak voor de horizontale dialoog met leerlingen, studenten, ouders, stagebieders, lokale en regionale

overheden en andere (maatschappelijke) relaties en algemeen belangstellenden. Iedere locatie organiseert informatie- en ouderavonden en geeft geregeld nieuwsbrieven uit. Er zijn ouder(advies)- en deelnemersraden en themabijeenkomsten (o.a. rondetafelgesprekken). De medewerkers hebben toegang tot de Aeres-structuur van medezeggenschap (§ 10.15).

► **Op de website van iedere mbo-locatie staat een speciaal jaaroverzicht van die locatie.**

Aeres MBO neemt deel aan verschillende (tevredenheids) onderzoeken en werkt mee aan externe themaonderzoeken die bijdragen aan de rapporten van de Onderwijsinspectie, de JOB-monitor en onderzoek onder gediplomeerde schoolverlaters van DUO Onderwijsonderzoek & Advies. Aeres MBO analyseert de resultaten van deze onderzoeken en kijkt waar verbetering nodig en mogelijk is.

Aeres MBO heeft een klantgerichte benadering en wordt gewaardeerd voor de wijze waarop zij anticipeert op samenwerking en innovatie en inspeelt op nieuwe kennis en productmarktcombinaties. Zij onderhoudt contacten met onder meer de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), de MBO Raad, Groen Kennisnet en gemeentelijke (onderwijs)platforms. Vanuit locaties zijn er contacten met het bedrijfsleven, toeleverende en afnemende scholen en werkgevers in de regio en overheden. Aeres MBO werkt samen binnen de volgende Regionale Meld- en Coördinatieregio's (RMC's): regio 14 (Arnhem/ Nijmegen), regio 16 (Eem en Vallei), regio 18 (Flevoland) en regio 19 (Utrecht).

Aeres MBO neemt deel aan het samenwerkingsverband Het Groene Lyceum (HGL) en aan drie onderzoeken van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

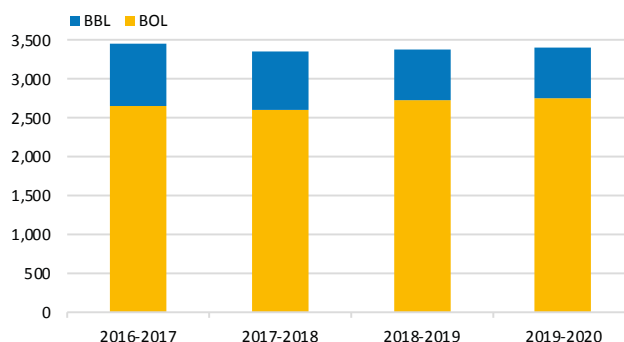
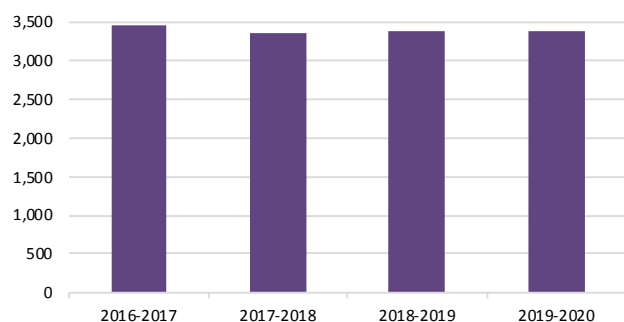
3.18 Resultaten mbo

De onderstaande resultaten dragen bij aan de strategische ambities 'Focus op (beroeps)onderwijs' en 'Duurzame kwaliteit' uit het meerjarenplan (zie § 3.2) en het kwaliteitsplan (§ 3.21.1).

Aeres MBO is te vinden op de website www.mbotransparant.nl. Deze website geeft informatie over de indicatoren jaarresultaat, diplomaresultaat, voortijdig schoolverlaters, tevredenheid, personeelskosten en financiële gegevens. Feiten en cijfers over de prestaties zijn te vergelijken met die van andere roc's, aoc's en vakinstellingen. De gegevens zijn afkomstig van DUO, de Onderwijsinspectie en de JOB-monitor.

3.18.1 Studentenpopulatie en studieresultaten

Op 1 oktober 2019 telt Aeres MBO in totaal 3.393 studenten (3.382 in 2018 en 3.359 in 2017). Barneveld is veruit de grootste mbo-locatie (1.967), Nijkerk de kleinste (66). Het totale aantal bol-studenten is 2.757 (2.721 in 2018 en 2.596 in 2017) en het aantal bbl-studenten is 636 (661 in 2018 en 763 in 2017). Zie bijlage 7, tabel 4 voor uitsplitsing naar locaties. In totaal stromen er 1.298 studenten in (1.084 in 2018 en 1.143 in 2017) in 2019. De kleinschaligheid van de Aeres MBO-locaties zorgt dat de menselijke maat herkenbaar is.



Trends rond verwachte studentaantallen zijn gebruikt bij het opstellen van het strategische beleid, de meerjarenbegroting (§ 2.5.5) en de visie op onderwijsontwikkeling (zie § 3.2 en § 3.17).

Onderwijsopbrengsten

De onderwijsopbrengsten geven cijfers weer van de afgelopen jaren en het lopende jaar tot nu toe. Aeres MBO heeft geen zwakke of zeer zwakke opleidingen.

Schooljaar		2016-2017	2017-2018	2018-2019
Jaarresultaat (JR) Aeres		75,4%	76,9%	74,3%
JR alle aoc's		76,9%	76,0%	nb
Diplomaresultaat (DR) Aeres		75,0%	76,1%	74,4%
DR alle aoc's		76,6%	76,6%	nb
Jaarresultaat	Norm			
	Niv. 1:	100%	-	
	Niv. 2: 67%	81,3%	77,3%	71,3%
	Niv. 3: 68%	72,5%	74,9%	73,9%
	Niv. 4: 68%	83,1%	78,4%	76,3%
Diplomaresultaat	Norm			
	Niv. 1: 45,1%	100%	-	
	Niv. 2: 45,2%	77,1%	71,3%	64,1%
	Niv. 3: 67,3%	71,6%	74,4%	75,1%
	Niv. 4: 67,3%	85,7%	80,0%	78,3%

Jaar- en diplomaresultaat Aeres MBO.

Bronnen: cijfers 2016-2017 en 2017-2018 van MBO Transparant, cijfers 2018-2019 uit DPO-rapportage Aeres MBO.

(Landelijke aoc-cijfers 2018-2019 nog niet beschikbaar op MBO Transparant.)

Aeres-breed komt het jaarresultaat uit op 74,3%; tegen een jaarresultaat van 76,9% in 2017-2018. Een eenduidige verklaring voor de daling is lastig te bepalen, dit verschilt ook per locatie. Mogelijkerwijs speelt het nieuwe toelatingsbeleid een rol. Tevens zijn er een aantal kleinere opleidingen/locaties, waarbij een klein aantal studenten dat uitstroomt zonder diploma een grote procentuele impact heeft op het resultaat.

Bij de locaties Almere en Ede stijgen de resultaten over 2018-2019 ten opzichte van het vorige schooljaar. Dit is echter nog niet terug te zien in het driejaarsgemiddelde van beide locaties. Voor de overige locaties geldt dat zowel het jaarresultaat over 2018-2019 als het driejaarsgemiddelde daalt ten opzichte van 2017-2018.

De verbetering van de resultaten van de locatie Ede zit voornamelijk op niveau 3. De stijging daar is enerzijds het gevolg van een stijgend startersresultaat, anderzijds van een zeer laag jaarresultaat en diplomaresultaat in het voorgaande jaar. De oorzaak daarvan was een BBL-in-company-traject met veel uitvallers, die het gevolg waren van een reorganisatie bij het bedrijf. Dit is een factor waar de locatie zelf geen invloed op heeft, maar die wel direct terugkomt in de resultaten. De resultaten zijn los van deze factor op orde.

Tijdens de voortgangsgesprekken op de locaties is ingegaan op de resultaten, mogelijke verklaringen van dalingen in de opbrengsten en hoe de locaties hier op anticiperen.

Verbeteren onderwijsrendementen

Aeres MBO stuurt actief op het verbeteren van haar rendement via zowel een projectmatige als een structurele aanpak. Hier ligt een zeer sterke verbinding met de kwaliteit

en professionalisering van medewerkers, maar ook met het realiseren van bepaalde voorzieningen in de school (gespecialiseerde ondersteuning, aanpassen van intake, sturen op digitale geletterdheid en ICT-vaardigheden, zichtbare praktijkgerichtheid e.d.)

Docenten zijn steeds vaker met elkaar in gesprek over het bevorderen van het leren en voelen zich hier verantwoordelijk voor, waarbij ook het gebruik en het analyseren van data toenemen. Waar mogelijk worden budgetten rechtstreeks toegewezen aan individuele locaties en dus ook direct ingezet voor kwaliteitsverbetering van het primaire proces. Ook vanuit de Kwaliteitsagenda MBO stuurt het mbo op up-to-date vakkennis en -vaardigheden en op de tools en houding die docenten nodig hebben om deze te kunnen overbrengen in het onderwijsleerproces, onder andere door het stimuleren van een onderzoekende en lerende houding.

Extern rendement

Aeres MBO doet nog geen gericht onderzoek naar extern rendement (mate van succes in het beroep of de vervolgopleiding na kwalificering in het mbo). Dergelijke initiatieven liggen er wel op locatieniveau en de resultaten daarvan zetten de locaties in bij informatieavonden en open dagen. Aeres MBO neemt wel deel aan het jaarlijkse Schoolverlatersonderzoek van DUO Onderwijsonderzoek & Advies (zie § 3.21.4).

3.18.2 Aanbod opleidingen

Het aanbod (portfolio) van Aeres MBO bestaat in 2019 uit 57 mbo-opleidingen van niveau 1 tot en met niveau 4. Zie bijlage 7, tabel 1, Overzicht mbo-opleidingen en uitvoeringslocaties. Niveau 1 wordt alleen uitgevoerd voor eigen vmbo-leerlingen of op aanvraag van bijvoorbeeld een school voor praktijkonderwijs of een SW-bedrijf. Deze paragraaf licht de aanpak rond het aanbod en de macrodoelmatigheid toe waar Aeres MBO op opleidings- of locatieniveau, school- en sectoraal niveau aan werkt.

Uren

Alle door Aeres MBO verzorgde opleidingen voldoen aan de wettelijk vastgestelde docentbegeleide onderwijstijd en bpv-uren zoals gegeven in artikel 7.2.7 van de WEB. Aeres maakt bij één opleiding op de locatie Barneveld gebruik van de mogelijkheid om af te wijken van de urennorm, zoals omschreven in het derde lid van artikel 7.2.7 van de WEB. De Centrale Studentenraad stemt in met de afwijking van de urennorm. Het betreft hier de opleiding Medewerker paardenhouderij, op basis van de kwalificatie Medewerker diervverzorging (25580). Het cohort 2019-2020 start met een onderwijsprogramma dat uitgaat van drie dagen bpv en twee lesdagen. De eerste ervaringen zijn positief. De sfeer en het leer-/werkklimaat in de klas zijn goed en zeker beter dan in de klassen in de oude opzet.

Zorgplicht arbeidsmarktperspectief en doelmatig aanbod

Mbo-instellingen moeten zorgen voor een arbeidsmarktrelevant en een op die markt afgestemd opleidingsaanbod (Beleidsregel macrodoelmatigheid). Concreet houdt dit in dat instellingen opleidingen aanbieden die zijn afgestemd met regionale partners in UWV-regio's, of met sectorale partners voor opleidingen met een landelijk(e) dekking/verzorgingsgebied. Arbeidsmarktrelevant houdt bovendien in dat studenten na afstuderen binnen een redelijke termijn een betaalde baan op het niveau van de gevolgde opleiding kunnen vinden.

Starten en stoppen opleidingen

Instellingen zijn verplicht het voornemen tot het starten of beëindigen van een beroepsopleiding op enige locatie te melden aan de minister van OCW (Beleidsregel macrodoelmatigheid). De minister maakt de meldingen vervolgens openbaar. De bedoeling van de meldplicht is dat instellingen in de regio of sector bij het samenstellen van hun portfolio tijdig rekening kunnen houden met ontwikkelingen bij collega-scholen. Ze kunnen met de meldende instellingen in overleg gaan en afspraken maken in het licht van een doelmatig aanbod.

Aeres MBO heeft haar zorgplicht onder andere verwerkt in portfoliosystematiek. Bij voornemens om opleidingen te starten of te stoppen voert zij een doelmatigheidsanalyse uit. In de analyse wordt gekeken naar de arbeidsmarktrelevantie, de betaalbaarheid, het strategisch belang en de afstemming met belanghebbenden in de regio/sector. Op basis van onderzoek van interne en externe bronnen komt een conclusie over de opleiding tot stand. Na presentatie van de uitkomsten krijgt

een locatie de opdracht om een opleiding af te bouwen, te innoveren of voort te zetten.

In 2019 zijn geen doelmatigheidsanalyses uitgevoerd en besproken. Wel vindt er een landelijke discussie plaats rond de opleidingen diervverzorging op niveau 2 en 3, die besproken is.

Aeres MBO meldt dat de opleiding medewerker hovenier in Ede eindigt per 1 augustus 2020.

Bestuurlijke afstemming

Voor het bepalen van de arbeidsmarktrelevantie van opleidingen vindt overleg plaats in aoc-verband en in het bestuurlijk Gelders mbo-overleg (voor gezamenlijke tekst, zie bijlage 7). Het bevoegd gezag spreekt bovendien op sectorniveau met het georganiseerde beroepenveld en de (landelijke) overheid over de toekomst van het groene mbo. Aeres is deelnemer van de Groene Tafel, waaraan alle onderwijsinstellingen van het groene onderwijs en het ministerie van LNV deelnemen. Ook is er afstemming met relevante brancheverenigingen (LTO Nederland, VHG, VBW, Divebo en andere) over de strategische koers van opleidingsprogramma's. In overleg op sectoraal of landelijk niveau wordt gesproken over het doelmatig organiseren van opleidingen, maar ook over kansen of bedreigingen voor (potentiële) deelnemers van deze opleidingsrichtingen.

In de zomer van 2019 stelt de SBB een signaleringsrapport op in verband met een mogelijk ondoelmatige situatie bij de niveau 2- en 3-opleidingen diervverzorging. Verenigd in de sectorkamer Voedsel, groen en gastvrijheid (VGG) nemen het bedrijfsleven en de aoc's stelling wat betreft deze opleidingen. Het belang van deze opleidingen is in de duiding en het advies nadrukkelijk beschreven als het beschermen van een kwetsbare doelgroep. Het voortzetten van de opleidingen betekent dat deze doelgroep in een passende context een startkwalificatie kan behalen, die aansluit op de persoonlijke interesse van deze studenten. Uit de grote doorstroom naar een hoger niveau van zowel N2- als N3-studenten uit deze opleidingen blijkt bovendien dat de opleiding een substantieel positief effect heeft op de ontwikkeling van deze doelgroep. Dit laat onverlet dat het onderwijs goed moet kijken naar het arbeidsmarktperspectief van deze opleidingen; om die reden staat in het uiteindelijke advies dat de SBB het kwalificatiedossier versneld in onderhoud moet nemen. Het advies en de manier waarop het tot stand is gekomen kent een groot draagvlak onder de aoc's.

Zorgplicht arbeidsmarktinformatie

Naast de hierboven toegelichte zorgplicht voor een arbeidsmarktrelevant opleidingsaanbod moeten de instellingen ook zorgen voor relevante informatie voor potentiële studenten. Aeres MBO gebruikt de website om aan deze zorgplicht te voldoen. Het grootste deel van de informatie staat op de opleidingenpagina onder het kopje 'Feiten en cijfers'. Het onderdeel arbeidsmarktperspectief toont de opgestelde SBB-studiebijsluiters.

Voor het onderdeel examinering is er een verwijzing naar het algemene stukje tekst over examinering op de Aeres MBO-

website. Bij het onderdeel kwaliteit staat informatie over deelnemerstevredenheid vanuit de JOB-enquête en een link naar de site van de Inspectie van het Onderwijs. Daar staat informatie over de Staat van de instelling (zoeken op Aeres MBO en dan op middelbaar beroepsonderwijs).

3.18.3 Examenprocessen in control

De Examenagenda mbo 2015-2020 en het onderzoekskader 2017 voor het toezicht op het mbo geven aan over welke punten van examinering een mbo-instelling zich moet verantwoorden. Deze paragraaf maakt inzichtelijk hoe Aeres MBO de PDCA-cyclus bij examinering doorloopt.

Kwaliteitsborging examinering

In de structuur van de Aeres MBO-examenorganisatie (gebaseerd op de vernieuwde uitgangspunten van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) maakt Aeres MBO een duidelijk onderscheid tussen borgen en zorgen. De focus van de Centrale Examencommissie (CEC) ligt op de kwaliteitsborging van examinering, diplomering en certificering op alle Aeres MBO-locaties. De CEC heeft een meer toezichthoudende rol rond de uitvoering van de examinering op de locaties. De Lokale Examenorganisaties (LEO) zorgen voor de organisatie en uitvoering van de examinering op de locaties, onder verantwoordelijkheid van de locatiedirecteur.

De CEC beschrijft in haar jaarverslag 2018-2019 de uitgevoerde borgingsactiviteiten. Deze richten zich in 2019 op het kwalitatief verbeteren van de diplomadossiers om de rechtmatigheid van de diploma- en certificeringsbesluiten eenduidig te kunnen vaststellen. Daarbij werkt Aeres MBO aan een aanscherping van de richtlijn voor de inhoud van het diplomadossier en doet zij onderzoek naar de compleetheid van de diplomadossiers en het functioneren van de controles door de Lokale Examenorganisaties. Daarnaast doet het mbo in 2019 onderzoek naar de kwaliteit van de ingekochte examens en naar de afname en beoordeling van de proeve van bekwaamheid.

Inkoop exameninstrumenten

Aeres MBO legt in gezamenlijkheid met alle partijen die verantwoordelijkheid dragen voor de kwaliteit van examinering, afspraken rondom de te gebruiken exameninstrumenten vast in het document Afspraken valide exameninstrumenten mbo.

Aeres MBO koopt de beroepsgerichte exameninstrumenten in bij een gecertificeerde examenleverancier (route 1), Groene Norm. Het mbo zet vrijwel alle beroepsgerichte exameninstrumenten ongewijzigd in. Het kan voorkomen dat de door Groene Norm beschreven context niet past bij de context van de examenlocatie. Indien dit het geval is, gebruikt de locatie een instructie van Groene Norm om de examensituatie en/of de examenopdracht te wijzigen. De Vaststeladviescommissie Exameninstrumenten (VACE) verifieert of de aangepaste examenopdracht tot stand is

gekomen conform de instructie en of er weer sprake is van een exameninstrument dat aan de norm voor valide exameninstrumenten voldoet. De VACE brengt een advies uit over het exameninstrument aan de Centrale Examencommissie (CEC). De CEC neemt het advies mee bij de besluitvorming over het al dan niet vaststellen van het exameninstrument. De exameninstrumenten voor de generieke instellingsexamens (Nederlands en Engels) koopt het mbo ook in bij een gecertificeerde examenleverancier, Uitgeverij Deviant of Bureau ICE en zij doorloopt daarvoor route 1.

Interne audits

Op verzoek van de locatie Barneveld voert Aeres MBO in april 2019 een interne audit uit vanuit de lijnorganisatie op het gebied van examinering in de beroepspraktijk. Hiervoor zijn onderzoeksvragen opgesteld. Het onderzoek richt zich op gelijke afnamecondities van de proeve van bekwaamheid (Dierverzorging niv.3 bol) en de kwaliteitsborgingsactiviteiten van de LEO in Barneveld inzake de afnames van de PvB's. Voor de uitvoering van de interne audit is een auditteam samengesteld, dat een afspiegeling is van diverse Aeres-geledingen. Dit team is aangevuld met een externe deskundige op het gebied van examinering in het mbo. De gedane aanbevelingen zijn opgenomen in het jaarplan examinering van de locatie Barneveld.

De Centrale Examencommissie voert in 2019 geen interne audits uit naar de examinering.

PvB-enquêtes

In 2019 zet Aeres MBO PvB-enquêtes uit onder de studenten, onderwijsassessoren en praktijkassessoren. De resultaten daarvan verwerkt de school digitaal en rapporteert deze per locatie terug aan de verantwoordelijke teams. Acties naar aanleiding van de resultaten komen terug in het Plan van Aanpak Examinering 2020 van de locaties.

Resultaten JOB-monitor

Er vindt in 2019 geen onderzoek via de JOB-monitor plaats. Uit de JOB-monitor 2018 (2017-2018) blijkt dat Aeres in de breedte op toetsing en examinering een 3,7 scoort (norm Aeres is een 3,5) en dat alle locaties boven de norm scoren (waarbij de locatie Dronten met een 4,3 de hoogste score heeft). De resultaten uit de JOB-monitor 2020 over examinering, zullen in het najaar van 2020 worden geanalyseerd.

Uit het schoolverlatersonderzoek 2018 van DUO (N = 363) blijkt dat:

- 47% van de studenten tevreden of zeer tevreden is over de wijze van examineren en 13% niet tevreden. 28% gaf aan neutraal te zijn en 12% had geen antwoord.
- 61% van de studenten was tevreden of zeer tevreden over de communicatie van de examenprocedures en 12% niet tevreden. 15% gaf aan neutraal te zijn en 12% had geen antwoord.

Examinering van Nederlands, rekenen en moderne vreemde talen (MVT)

Aeres MBO besteedt veel aandacht aan de examinering van Nederlands, rekenen en MVT (moderne vreemde talen). Voor Nederlands en rekenen gaat het daarbij om verbetering en stabilisering van de centrale examens met Facet. Voor MVT gaat het ook om het formele gebruik van instellingsexamens voor spreken, gesprekken voeren en lezen en voor de niveau 4-opleidingen om deelname aan de centrale examinering B1 en, met ingang van 2018-2019, B2 lezen en luisteren. Voor het afnemen van de instellingsexamens maakt Aeres MBO gebruik van het aanbod van Deviant of van TOA van bureau ICE.

3.18.4 Taal en rekenen

De taal- en rekenvaardigheid van leerlingen en studenten vormt een belangrijke succesfactor voor het doorlopen en afsluiten van een opleiding. In het mbo zijn centraal ontwikkelde examens. Het in 2010 vastgestelde taalbeleid

geeft de centrale kaders, waaraan de locaties verder invulling geven. Het beleid is gebaseerd op de drieslag: ontwikkeling op het gebied van taal en rekenen vindt plaats (1) in alle leergebieden (incl. stage), (2) binnen de vakgebieden taal en rekenen zelf en (3) middels ondersteuning voor studenten met achterstanden. In 2013 is het rekenbeleid aangepast volgens dezelfde lijn als het taalbeleid. Het taal- en rekenbeleid is op alle locaties geïmplementeerd.

De weergegeven resultaten zijn alle beschikbare examenresultaten van de centrale examens van het schooljaar 2016-2017 tot en met het schooljaar 2018-2019. In het schooljaar 2018-2019 neemt Aeres MBO zeven keer een 2ER en één keer een 3ER examen af. Daarnaast is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om het centraal examen Engels lezen/luisteren af te nemen:

1. op niveau B1 in het kader van keuzedeel Ko802;
2. op niveau B2 in plaats van het examen op niveau B1;
3. op niveau B2 in het kader van het keuzedeel Ko803.

	Schooljaar 2016-2017		Schooljaar 2017-2018		Schooljaar 2018-2019	
	% > 4,5	% > 5,5	% > 4,5	% > 5,5	% > 4,5	% > 5,5
Nederlands 2F (incl. niveau 1-deelnemers)	99%	96%	99%	97,7%	98,7%	96,1%
Nederlands 3F	99,5%	84%	99%	95,1%	99,8%	86,8%
Rekenen 2F (incl. niveau 1-deelnemers)	75%	56%	86%	64,9%	76,7%	57,9%
Rekenen 3F	88%	50%	90,2%	67,9%	84,6%	51,3%
Engels B1	93%	77%	98,6%	95,9%	98,9%	93,4%
Engels B2					91,5%	86,4%

Bron: resultatenanalyse Aeres MBO van de centrale examens Nederlands en rekenen.

Over het algemeen zijn de resultaten voor Nederlands en rekenen in het schooljaar 2018-2019 minder goed dan in het schooljaar 2017-2018. De eindcijfers voor Nederlands 2F en 3F en voor Engels B1/A2 en B2/B1 kunnen wel goed genoeg zijn voor diplomering, omdat de instellingsexamenresultaten hoger kunnen uitvallen en binnen de niveau 4-opleidingen een 5 voor Nederlands of Engels gecompenseerd kan worden met een 6 of hoger voor Nederlands of Engels.

Taal en rekenen is als vast onderwerp van het mbo-kwaliteitsplan belegd bij het directieoverleg. Hierdoor is er regelmatige monitoring van de voortgang op dit onderwerp.

3.18.5 Passende begeleiding (passend onderwijs, toelating, LOB, doorstroom en vsv'ers)

Passend onderwijs

In het kader van de Wet passend onderwijs heeft Aeres MBO een zorgplicht. Studenten met aanvullende ondersteuningsbehoeften zijn van harte welkom, zolang het bieden van de benodigde ondersteuning geen onevenredige belasting vormt voor de locatie. Aeres MBO kijkt behalve naar

de vraag van de individuele student of er meerdere studenten zijn met een aanvullende ondersteuningsvraag, om zo een goede afweging te kunnen maken over de plaatsbaarheid. De visie van Aeres MBO op passend onderwijs staat beschreven in het Basis Ondersteuningsprofiel. Hierin is tevens beschreven welke ondersteuning Aeres MBO kan bieden.

De wijze waarop de afzonderlijke locaties (en teams) passend onderwijs bieden, staat beschreven in het Zorgen Ondersteuningsplan van de locatie zelf. De algemene afspraak binnen Aeres MBO is dat alle locaties minimaal de ondersteuning bieden zoals beschreven in het Basis Ondersteuningsprofiel. Locaties kunnen zelf bepalen of zij meer ondersteuning bieden dan daarin is vastgelegd. Locaties investeren zelf in teamscholingen voor het bieden van passende ondersteuning.

Aanvullende ondersteuning die Aeres MBO aanbiedt, staat beschreven in de bijlage bij de onderwijsovereenkomst (OOK) voor aanvullende ondersteuning. Ondersteuning is en blijft maatwerk. In EduArte is terug te vinden hoeveel studenten gebruikmaken van aanvullende ondersteuning. De financiële middelen voor het passend onderwijs staan in de verantwoording van de Kwaliteitsagenda MBO.

- ▶ **Aeres MBO vermeldt haar Basis Ondersteuningsprofiel op de website van Aeres MBO. Locatie-specifieke informatie over de geboden ondersteuning staat op de websites van de betreffende locatie.**

Toelating

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO), de doorstroomregeling vmbo-beroepsonderwijs en de Wet vroegtijdige aanmelddatum voor en toelatingsrecht tot het mbo vormen het wettelijk kader van het toelatingsbeleid. De toelatingsprocedure binnen Aeres MBO is gestandaardiseerd.

- ▶ **Het toelatingsbeleid van Aeres MBO staat vermeld op de website van Aeres MBO.**

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)

Binnen de mbo-teams van Aeres is LOB structureel ingebed. Iedere locatie geeft zelf invulling aan LOB, volgens gezamenlijke uitgangspunten. De mentor of studieloopbaanbegeleider van iedere Aeres MBO-student voert gedurende de opleiding in ieder leerjaar minimaal twee LOB-gesprekken met hem of haar. Locaties investeren in het bekwaam van onderwijsteams op het gebied van LOB. Vanuit Aeres MBO is geïnvesteerd in een training AMN-begeleidingsstijlen. Deze training is erop gericht om de informatie vanuit de AMN-test te gebruiken in de begeleiding van verschillende studenten.

Doorstroom

De onderwijsinstellingen van Aeres zijn al langere tijd gefocust op het creëren van soepele overgangen in de (groene) beroepskolom. Binnen de organisatie werken de instellingen samen in een programmateam doorlopende leerlijnen, waarbij het specifiek gaat om de overstap mbo-hbo. In samenwerking met Aeres Hogeschool worden doorstroomprogramma's opgesteld en afspraken gemaakt over eventuele tijdswinst die mbo-studenten kunnen behalen door het volgen hiervan.

Om de doorstroom te verbeteren, zet Aeres MBO in op LOB. Daarnaast zet zij gerichte (locatie specifieke) doorstroomprogramma's op. Aeres neemt deel aan verschillende subsidieregelingen om de doorstroom te verbeteren. Het project in het kader van de subsidieregeling mbo-hbo bestaat uit twee delen. Het eerste deel is gericht op het aanleren van leerstrategieën die van belang zijn in het hbo. Een extern bureau (Remind Learning) verzorgt trainingen voor studenten van de locaties Almere, Barneveld, Ede, Emmeloord en Velp. De ervaringen met de trainingen zijn positief. Het tweede deel van het project bestaat uit een traject waarbij studenten van de locatie Ede een Talenten Motivatie Test (TMA) maken, zodat zij zicht krijgen op hun kwaliteiten en op werk dat bij hen past. De resultaten worden besproken met de studieloopbaanbegeleider.

Voortijdig schoolverlaters (vsv'ers): stand van zaken MBO (25GV)

Volgens de databestanden van DUO voldoet Aeres MBO in het schooljaar 2017-2018 2018 (laatst beschikbare informatie) aan de normen voor het verkrijgen van prestatiesubsidie.

Totaal aantal onderwijsdeelnemers en aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters 2017-2018				
	Deelnemers '17-'18	vsv'ers	% vsvs	Prestatienorm
Totaal	2.835	88	3,1%	
Mbo-niveau 1	1	0	0%	27,50%
Mbo-niveau 2	437	26	5,95%	9,40%
Mbo-niveau 3	892	23	2,58%	3,50%
Mbo-niveau 4	1.505	39	2,59%	2,75%

Bron: digitaal verzuimloket, definitieve rapportage komt van de website.

Een overzicht van omzwaaiers en redenen voor uitval staat in bijlage 7, tabel 6.

3.18.6 Overige resultaten (financiën, huisvesting, personeel en ICT)

Financiën

Alle financiële informatie staat in hoofdstuk 2.

Huisvesting

- Onder begeleiding van docenten groen werken studenten aan het realiseren van een groen leer- en beweegplein voor de locatie Nijkerk met subsidie van de provincie Gelderland.
- De locatie Emmeloord neemt de nieuwe mbo-vleugel in gebruik.

- De locatie Barneveld werkt aan de doorontwikkeling van het dierenontdekkingspark.

ICT & IM

De algemene, Aeres-brede strategie op het gebied van ICT en de resultaten daarvan zijn beschreven in § 9.8.

Personeel

Zie § 10.4 t/m 10.9. Het strategisch personeelsbeleid is beschreven in § 10.3.

3.19 Onderwijsontwikkeling mbo

De landelijke trends laten een geleidelijke daling zien in het aantal mbo'ers. Dit is ook bij een aantal locaties van Aeres MBO te zien (zie bijlage 7, tabel 3). Om ervoor te zorgen dat leerlingen en studenten in de toekomst voor Aeres MBO blijven kiezen, wil de school goed en onderscheidend onderwijs realiseren dat aansluit op de arbeidsmarkt.

De doorlopende onderwijsontwikkelingen zijn verwoord in de voortgangsbespreking van de Kwaliteitsagenda MBO 2019 (zie § 3.19.2).

3.19.1 Resultaten onderwijsontwikkeling 2019

Implementatie en ontwikkeling herziene kwalificatiestructuur

Sinds in 2016 de kwalificatiedossiers zijn herzien, bestaat een opleiding uit een kwalificerend deel (basisdeel en profieldeel zoals benoemd in een kwalificatiedossier) en een deel dat ingevuld wordt met keuzedelen. Het kwalificatiedossier is een omschrijving van wat een gediplomeerd schoolverlater moet kunnen en kennen, aangevuld met een beroepshouding die het mogelijk maakt om op het niveau van de gevolgde opleiding te kunnen functioneren in het werkveld. Het is geen omschrijving van een opleiding.

De Aeres MBO-locaties vertalen de in 2016 herziene kwalificatiedossiers naar leerplannen. Daarin komen per werkproces lesmateriaal en bewijsstukken samen met de daaraan gekoppelde kennis- en vaardigheidscomponenten. De programmacoördinator coördineert de samenwerking tussen locaties op programmaniveau en krijgt daarbij ondersteuning vanuit de stafdienst O&K. Er is een digitale verantwoordingsomgeving gerealiseerd in Curriculum Totaal. Deze omgeving biedt een totaaloplossing voor het verantwoorden van een opleiding volgens de eisen van het kwalificatiedossier, maar biedt ook input voor het planningsproces en de vertaling naar de uiteindelijke realisatie van onderwijs. Aeres MBO wil deze omgeving uitbouwen om te komen tot structurele versterking van de opleidingsprogramma's.

Voor het leggen van de verbinding tussen kwalificatiedossier en het onderwijs in de leerplannen maakt Aeres MBO gebruik van leervragen. Een leervraag is een vraag die gedurende de opleiding aan bod komt op grond van de omschrijving van het werkproces. Het werkproces is geformuleerd binnen het opleidingsprogramma, op locatieoverstijgend niveau. Bijvoorbeeld, bij het werkproces 'Voert veldmetingen uit' hoort de leervraag 'wat is een veldmeting'? Een leervraag komt terug in de content van één of meerdere (rooster-)vakken of projecten/thema's. In het schooljaar 2019-2020 werkt Aeres MBO op programmaniveau aan het formuleren van leervragen per kwalificatie. Vervolgens koppelt zij de leervragen aan onderdelen uit het leerplan.

Keuzedelen

De Aeres MBO-locaties zijn in 2017 gestart met het ontwikkelen van lesmateriaal en examens voor keuzedelen. Hierbij werken zij voor de beroepsgerichte keuzedelen (verdiepende of verbredende keuzedelen) samen met partners in de sector (bedrijfsleven en andere aoc's). Voor generieke keuzedelen kiest de school in de meeste gevallen voor het inkopen van examens. Groene Norm ontwikkelt de examens voor de beroepsgerichte keuzedelen.

In bijlage 7, tabel 2 is een overzicht opgenomen van de aangeboden keuzedelen per locatie.

In deze paragraaf staat hoeveel mbo-studenten kiezen voor niet-gekoppelde keuzedelen, het aantal verzoeken dat is toe- en afgewezen en hoeveel deelnemers een ander keuzedeel moeten kiezen omdat het gekozen keuzedeel om doelmatigheidsredenen niet is gestart. Tot slot geeft de paragraaf inzicht in de wijze waarop Aeres MBO borgt dat het keuzedeel niet samenvalt met onderdelen van de kwalificatie.

Niet-gekoppelde of geschrapte keuzedelen

Een student kan een keuzedeel volgen dat niet gekoppeld is aan de kwalificatie behorend bij de opleiding die de student volgt, zolang dit keuzedeel deel uitmaakt van het totale aanbod van keuzedelen van Aeres (artikel 7.2.7, tiende lid, van de WEB). Aeres MBO-studenten kunnen een verzoek voor het volgen van een niet-gekoppeld keuzedeel aanvragen via een hiervoor ontwikkeld formulier, dat opvraagbaar is bij de teamleider van de opleiding die de student volgt. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van het aantal verzoeken per locatie voor het volgen van een niet-gekoppeld keuzedeel die zijn gehonoreerd.

Keuzedeel	Locatie(s)	Aantal verzoeken
Productietechniek geschikt voor niveau 4 (K0335)	Ede	5
Duurzaamheid in het beroep C (K0030)	Ede, Velp	5
Uitvoeren proefdierhandelingen (K0606)	Barneveld	15
Internationaal II: werken in het buitenland (K0202)	Barneveld	2
Specialisatie technische werken in het groen (K0353)	Velp	2
Landbouwhuisdieren (K0060)	Barneveld	1
Voortplanting en fokkerij (K0132)	Barneveld	1

Keuzedeel	Locatie(s)	Aantal verzoeken
De levende tuin (K0311)	Velp	2
Houder van honden en katten (K0470)	Barneveld	1
Verdieping vachtverzorging (K1048)	Barneveld	1

Aeres MBO kent verzoeken toe, nadat is gekeken of deze niet overlappen met de kwalificatie waar de student op staat ingeschreven, of er geen organisatorische bezwaren zijn en of het betreffende keuzedeel is opgenomen in het destijds actuele keuzedelenaanbod van de instelling. In 2019 ontvangt Aeres MBO in totaal 35 verzoeken van studenten en kent die toe. Zij wijst geen verzoeken af en er zijn geen keuzedelen geschrapt om doelmatigheidsredenen.

3.19.2 Kwaliteits- en Excellentieplan – Regeling kwaliteitsafspraken mbo

In 2019 eindigt de Regeling kwaliteitsafspraken mbo uit 2015. Conform de regeling dient Aeres MBO in de eerste helft van 2019 de eindrapportage in bij de beoordelende instantie (MBO in Bedrijf). Terugkijkend op de looptijd van het Kwaliteits- en Excellentieplan 2015-2018 is te zien dat Aeres MBO op drie lijnen een stevige ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Versterking interne governance-structuur en beleidskracht van onderwijsteams

De interne governance-structuur en de beleidskracht van de teams zijn verstevigd: het Kwaliteits- en Excellentieplan Aeres MBO is stevig gepositioneerd en dient als het meerjarige beleidsdocument. Hierdoor creëerde het mbo een inhoudelijkere beleidsagenda, dan die van voor 2015. Door te werken met een beleidsplan specifiek gericht op kwaliteit in het mbo is de vertaling naar de mbo-teams (en -locaties) eenvoudiger. Bovendien stond het document gedurende de looptijd van 2015-2018 structureel op de agenda's van de mbo-overleggen, waardoor de verbinding van het kwaliteits- en excellentiebeleid met de strategie vaker is besproken en zodoende is verstevigd. Hierdoor maakt Aeres MBO een grote sprong in het versterken van de beleidskracht van de teams en het versterken van de relaties binnen de Aeres-programmateams. Waar het mbo aanvankelijk nog mondjesmaat input geeft op het plan, dragen de locatieteams voor de bijstelling voor 2018-2019 een groot aantal voorstellen aan voor de besteding van de centrale budgetten. De ingezette koers en acties op het vlak van het professionaliseren van de organisatie werpen hun vruchten af.

Versteviging van groene profilering van Aeres

De hernieuwde focus op groene profilering is duidelijk zichtbaar in de doorontwikkeling van opleidingen onder het thema intensivering. Was in 2015 de keuze voor groen nog niet vanzelfsprekend, in de bijstelling naar 2018-2019 (en verder) haakt Aeres MBO aan bij de strategische koers van Aeres: focus op groen. Met die focus wil Aeres MBO toonaangevend zijn en dé opleider zijn voor de sector. Hiervoor versterkt zij de onderlinge samenwerking tussen

uitvoeringslocaties en breidt zij het staande beleid op het vlak van programmacoördinatie uit gedurende de looptijd van de eigen kwaliteitsagenda. Ondersteund door de implementatie van de herziene kwalificatiestructuur (zie § 3.19.1) richt Aeres MBO locatieoverstijgende vakgroepoverleggen op en werkt zij gezamenlijk aan uniforme opleidingsplannen en structuren voor leerplannen. Met begeleiding van een extern bureau werkt zij bovendien aan het gezamenlijk ontwikkelen en delen van lesmateriaal en toetsen. Deze ontwikkeling bouwt Aeres MBO, onder de noemer Versterken programmasturing de komende jaren verder uit en zij vergroot daarmee de ontwikkel- en uitvoeringsdoelmatigheid van opleidingen.

Kwaliteit blijvend op orde

Gedurende de looptijd 2015-2018 van het Kwaliteits- en Excellentieplan houdt Aeres MBO de basis op orde en vergroot zij de kwaliteit van het onderwijs nog verder. Dit blijkt onder andere uit het oordeel van de laatste Staat van de Instelling uit het voorjaar van 2017, maar ook uit de tevredenheidsmetingen onder studenten, bpv-bedrijven en het eigen personeel. Deze resultaten met betrekking tot de kwaliteit behaalt Aeres MBO in een context waarin zich de nodige onzekerheden over de toekomst van het groene onderwijs voordoen. Zoals de onderbesteding van het groene onderwijs, maar ook tot vrij recent de onduidelijkheid over de overgang van het groen onderwijs van het ministerie van EZ naar het ministerie van OCW. De resultaten van Aeres MBO zijn in deze context desondanks sterk te noemen. Zij geven aanleiding om de ingezette koers vast te houden en bieden vertrouwen voor de toekomst.

3.19.3 Kwaliteitsagenda Aeres MBO 2019-2022

In het bestuursakkoord 2018-2022 van het ministerie van OCW en de MBO Raad ligt vast dat mbo-instellingen een kwaliteitsagenda opstellen. Daarin zetten zij uiteen hoe de instellingen de komende jaren werken aan het continu verbeteren van het mbo. In de kwaliteitsagenda benoemt iedere instelling speerpunten die in samenspraak met de actoren in haar werkgebied zijn geformuleerd en die gericht zijn op specifieke vraagstukken in dat werkgebied. De instelling licht de speerpunten in de agenda nader toe en voorziet in maatregelen op het gebied van de onderwijskundige, personele en bedrijfskundige aspecten van de mbo-instelling die verbetering, vernieuwing of innovatie behoeven. De kwaliteitsagenda is een voorwaarde om aanspraak te kunnen maken op het investerings- en resultaatafhankelijke budget behorend bij de Regeling kwaliteitsafspraken mbo 2019-2022. De gezamenlijke tekst van de aoc's bij de verantwoording 2019 kwaliteitsagenda's 2019-2022 staat in bijlage 7.

Aeres MBO stelt conform de regeling een eigen kwaliteitsagenda op. De Commissie Kwaliteitsafspraken MBO (CKMBO) beoordeelt de agenda in het voorjaar van 2019 positief en daarmee vormt deze kwaliteitsagenda het meerjarenbeleidsplan van Aeres MBO voor de periode 2019-2022. In de voorgaande periode fungeerden het Kwaliteits- en Excellentieplan van de instelling als het leidende meerjarenbeleidsplan. Aeres MBO voert de agenda met ingang van het schooljaar 2019-2020 uit.

De Kwaliteitsagenda Aeres MBO 2019-2022 bevat vier speerpunten. Bij elk speerpunt zijn, op basis van een uitgebreide nulmeting, maatregelen benoemd, waar het mbo de komende jaren invulling aan geeft. In onderstaande tabel zijn de maatregelen per speerpunt schematisch weergegeven:

Speerpunt	Maatregel
Jongeren in een kwetsbare positie	Toelating en intake Schoolmaatschappelijk werk Passend onderwijs Versterken arbeidsmarkttoetreding Voortijdig schoolverlaters (vsv) en verzuim Taal en rekenen
Gelijke kansen en doorstroom	Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) Doorstroom Examinering Beroepspraktijkvorming (bpv)
Opleiden voor arbeidsmarkt van de toekomst	Organisatieontwikkeling Excellentie
Groene profilering	Doorontwikkeling programma's Leven lang ontwikkelen (LLO) Macrodoelmatigheid en portfolio-beleid

Maatregelen kwaliteitsagenda

De volgende paragrafen beschrijven op hoofdlijnen welke maatregelen zijn uitgezet voor de looptijd van de kwaliteitsagenda. Vervolgens is beknopt weergegeven welke resultaten in het eerste uitvoeringsjaar zijn behaald. De speerpunten zijn gelijk aan die in de strategische plannen voor Aeres MBO.

Speerpunt 1: jongeren in een kwetsbare positie

Uitstekend onderwijs en persoonlijke begeleiding ondersteunen (kwetsbare) jongeren maximaal. Het doel ervan is uitval te voorkomen en doorstroom naar een hoger niveau of een goede start op de arbeidsmarkt te bevorderen. Dit begint bij een goed toelatingsbeleid en een gedegen intake, zodat de student begint aan een opleiding die past bij zijn/haar voorkeur, motivatie en capaciteiten. Een opleiding die de student een goede route biedt naar de arbeidsmarkt. Vervolgens biedt Aeres MBO passend onderwijs, gericht op persoonlijke begeleiding en –onderwijstrajecten, binnen de mogelijkheden, zoals omschreven in het Basis

Ondersteuningsprofiel. Hierbij werkt het mbo samen met regionale mbo-instellingen, gemeenten en het bedrijfsleven. Een indicator voor de mate waarin het lukt om passend onderwijs te bieden is het aandeel vroegtijdig schoolverlaters (vsv). Aeres MBO streeft ernaar uitvalpercentages te laten dalen of minimaal stabiel te houden op de lage niveaus van 2016-2017. In aanvulling hierop wil Aeres MBO dat het geboden onderwijs zo goed mogelijk aansluit op het vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt. Met twee pilots wil Aeres MBO studenten in een kwetsbare positie een sterkere toetreding op de arbeidsmarkt bieden. Aeres MBO kiest ervoor om ook taal en rekenen mee te nemen in de uitwerking van dit speerpunt. Het aanleren van taal- en rekenvaardigheden van voldoende niveau is onmisbaar.

Resultaten 2019

- Aeres MBO stelt voor het bieden van passend onderwijs een instellingsbreed ondersteuningsprofiel op en stelt teamleden in de gelegenheid om zich te laten scholen. Zij evalueert het toelatingsbeleid en stelt het bij, mede naar aanleiding van de Wet vroegtijdige aanmelddatum voor en toelatingsrecht tot het mbo.
- Aeres MBO monitort de voortijdige uitval van studenten (vsv). Die is binnen de school over een lange periode al zeer laag. Uit de publicatie van de definitieve vsv-cijfers over 2017-2018 blijkt eind 2019 dat Aeres aan alle prestatienormen voor vsv voldoet.
- De locatie Barneveld start twee pilots op voor het versterken van de arbeidsmarkttoetreding. Deze pilots horen bij de pilot praktijkleren van de SBB. Die wil daarmee de overgang naar werk versoepelen en de kans op blijvend werk vergroten. Omdat de pilot nog in de opstartfase zit, zijn er nog geen tussentijdse resultaten te vermelden. Met de pilots wil de locatie Barneveld trajecten opzetten die jongeren met een afstand tot de reguliere opleiding beter in staat stellen om alsnog een diploma te behalen. In 2020 start een derde pilot op de locatie Almere. Ook geeft de locatie Velp in 2020 invulling aan trajecten gericht op het uitgeven van de praktijkverklaring. Die verklaring is bedoeld voor studenten tot 23 jaar die geen diploma of startkwalificatie hebben.
- Op het gebied van taal en rekenen zet Aeres MBO in op het monitoren van de behaalde resultaten en het volgen van de wetgeving.

Speerpunt 2: gelijke kansen en doorstroom

Het bieden van gelijke kansen gaat over het creëren van soepele overgangen binnen krachtig beroepsonderwijs. Aeres profileert zich met 'Talent voor groei'. Dat doet zij door studenten zorg en aandacht te geven in de diverse onderwijssoorten die de instelling in huis heeft. Aeres bevordert hun zelfstandigheid en daagt ze uit om een succes van hun mbo te maken, zodat ze daarna door kunnen stromen naar een vervolgopleiding of baan die past bij hun ambities en talenten. Hierbij is samenwerking (met als concrete verschijningsvorm het faciliteren van doorstroom) binnen de beroepskolom een kernpunt van het strategische beleid van Aeres. Het gaat om soepele overgangen binnen de groene beroepskolom binnen en buiten Aeres, met als meetbaar

effect een toename van het aandeel doorstromers. Om de doorstroom te bevorderen kan Aeres met name denken aan het versterken van LOB-programma's. Aeres heeft unieke mogelijkheden voor doorstroom binnen de beroepskolom, die zij versterkt met afspraken buiten Aeres met andere (groene) onderwijsinstellingen.

Resultaten 2019

- Voor de komende jaren gaat Aeres MBO de LOB versterken, mede vanuit de ambitieagenda's. De locaties zetten de middelen vanuit de kwaliteitsagenda in voor het versterken van de begeleiding van studenten naar (leer)vaardigheden die hen helpen in hun verdere (school)loopbaan.
- Aeres MBO voegt examinering toe aan de uitwerking van dit speerpunt. Examinering is bij uitstek bedoeld om een onafhankelijk oordeel te geven en zo gelijke kansen te bieden. Aeres staat voor kwaliteit van het primaire proces van onderwijs en bpv. Examens zijn van onbetwiste kwaliteit en de buitenwereld heeft vertrouwen in de examenprocessen. Op dit punt werkt Aeres MBO samen met de andere aoc's. In 2019 is besloten dat de examenleverancier (Groene Norm) op zoek gaat naar een fusiepartner, om haar toekomst als betrouwbare examenleverancier te bestendigen.
- Verder zet Aeres MBO in op het verder verstevigen van de kwaliteitscultuur ten aanzien van de examinering en de processen en procedures op dit vlak.
- In de tweede helft van 2019 start het mbo met de voorbereiding van pilots voor vier kwalificaties. Ze gebruikt daarvoor een digitale bpv-tool in de omgeving van Groenpraktijkbeoordelen.nl. De locaties voeren deze pilots in 2020 uit en verbreden die na succes naar de andere kwalificaties.

Speerpunt 3: onderwijs voor de arbeidsmarkt en maatschappij van de toekomst

Onderwijs voor de arbeidsmarkt en de maatschappij van de toekomst houdt in dat het onderwijsaanbod en de vorm van het onderwijs meebewegen met ontwikkelingen in de arbeidsmarkt van de regio's (of sectoren) die een school bedient. Het doel is om het arbeidsmarktperspectief van mbo-studenten te versterken door relevante aanpassingen in het onderwijsaanbod, de studiekeuze van studenten, inhoudelijke vernieuwing van opleidingen en het versterken van de verbinding met het bedrijfsleven. Het derde speerpunt van de kwaliteitsagenda van Aeres MBO gaat over het aanpassen van het opleidingsaanbod, de opleidingsinhoud en -vormen.

Resultaten 2019

- Aeres MBO draagt zorg voor onderwijs dat voorbereidt op de arbeidsmarkt van de toekomst. Dit vereist continue aandacht voor het (door)ontwikkelen van de organisatie. Het vergroten van de responsiviteit en het aanpassingsvermogen van onderwijsteams vraagt om nieuwe vaardigheden, maar vooral om een onderzoekende

of nieuwsgierige houding. De transities in het groene domein stellen nieuwe eisen aan de competenties van toekomstige docenten. Deze docenten worden hier op voorbereid onder andere met het Groen Consortium.

- Aeres MBO zet in op het versterken van praktijkonderzoek en van onderzoeksvaardigheden bij huidige medewerkers en studenten. In het schooljaar 2019-2020 zijn conform de kwaliteitsagenda middelen vrij gemaakt om een groep docent-onderzoekers te faciliteren op de locaties Almere en Barneveld. Ze krijgen steun van twee medewerkers van Aeres Hogeschool Wageningen: ze onderzoeken de positionering van masteropgeleide docenten binnen mbo-instellingen. Hun bevindingen worden onderzocht in een NRO-onderzoek, de docent-onderzoekers participeren ook in dit onderzoek. Om onderzoek duurzaam te verankeren zet het aoc in 2019 een onderzoekstructuur op. Dit doet zij in nauw overleg met Aeres Hogeschool. Er zijn binnen Aeres MBO momenteel twee practoraten in oprichting, waarbinnen ook practoren (hoofdonderzoekers) nadrukkelijk een plek krijgen. De practoraten Kringlooplandbouw (Dronten) en Dierenwelzijn (Barneveld) starten naar verwachting in 2020.
- Aeres MBO legt de verbinding met de succesvolle excellentieprogramma's uit haar Kwaliteits- en Excellentieplan 2015-2018. Juist deze excellentieprogramma's zijn plekken waar innovatieactiviteiten en toonaangevende bedrijven zich verbinden aan het onderwijs. In 2019 starten honneursprogramma's op de locaties Velp, Dronten, Emmeloord en Barneveld. In de onderstaande tabel is weergegeven welke locaties in 2019 aan Skills Heroes-wedstrijden deelnemen.

Wedstrijd	Locatie(s)	Resultaat
Bloembinder	Almere, Velp	5 ^e NK
Hoveniers	Almere, Emmeloord, Nijkerk, Velp	4 ^e NK
Etaleur	Velp	1 ^e NK, 6 ^e WK Kazan
Dierverzorging	Almere	2 ^e NK
Paraveterinair	Barneveld	1 ^e NK

Door het aanscherpen van de criteria van World Skills Netherlands is een aantal wedstrijden waar Aeres MBO tot voor kort aan meedeed geannuleerd. Als voorbereiding op Skills the Finales 2020 organiseren locaties in de periode oktober-december 2019 voorrondes en instellingsfinales.

- Aeres MBO geeft diverse beurzen aan studenten die een internationaal excellentieprogramma gaan volgen. In de tabel hieronder zijn de reisdoelen, locaties waar de studenten van afkomstig zijn en de toegekende bedragen weergegeven.

Reisdoel	Locatie	Toegekend bedrag
Aruba (excellente stage met aanvullende opdracht)	Barneveld (1 student)	€ 1.000
Zweden (deelname internationaal hippisch scholenconкурс)	Barneveld (2 studenten)	€ 2.000
Australië (excellente stage met aanvullende opdracht)	Barneveld (2 studenten)	€ 2.000
Brazilië (excellente stage met aanvullende opdracht)	Barneveld (2 studenten)	€ 2.000
Verenigd Koninkrijk (oefenwedstrijd t.b.v. voorbereiding op WorldSkills 2019)	Velp (1 student)	€ 838
Zuid-Afrika (excellente stages met aanvullende opdracht)	Barneveld (3 studenten)	€ 3.000

Speerpunt 4: versterken groene profilering

Een belangrijke keuze in het strategische beleid van Aeres voor de komende jaren is de focus op het groene domein. Hierbij hanteert Aeres een brede interpretatie van het begrip groen en de uitdagingen die zich in het groene domein voordoen. Om recht te doen aan de complexiteit van de sector en de (regionale) verschillen tussen de locaties kiest Aeres MBO ervoor om voor 2019-2020 een deel van het centrale budget te reserveren voor projectvoorstellen vanuit de opleidingsprogramma's. Alle locaties krijgen op grond van hun voorstellen een deel van het beschikbare budget (€ 300.000 in totaal) toegekend. De voorstellen hebben een looptijd van één schooljaar. Zo werkt de locatie Barneveld hard aan het realiseren van een dierenontdekkingspark. In dit park wil de locatie zowel binnen de opleiding en bij bezoekers de belangrijke plek die dieren innemen in het dagelijks leven onder de aandacht brengen.

Voor het schooljaar 2020-2021 zal Aeres de locaties vragen om bij projectaanvragen vooral ook de positie van onderzoek mee te nemen. Dit in het licht van de ontwikkel- en innovatieopdracht die op het mbo afkomt. De bij speerpunt 3 genoemde practoraten zijn hier een essentieel onderdeel van.

3.20 Regionale en landelijke innovatieprojecten

Aeres MBO innoveert structureel. Zij neemt daarom deel aan landelijke projecten en vraagt waar relevant (regionaal) subsidies voor ontwikkeling aan.

3.20.1 Regionaal Investeringsfonds (RIF)

Het Regionaal Investeringsfonds mbo (RIF) stimuleert de samenwerking tussen scholen, de publieke sector en het bedrijfsleven.

Projecten die in 2019 lopen op basis van de oude regeling:

- Ede: Food Midden-Nederland. De RIF is toegekend in 2016 en is gericht op het vergroten van de instroom in de food-opleiding (mbo niveau 3 en 4) en het ontwikkelen van aanbod voor bij- en nascholing voor werkenden in de levensmiddelenindustrie. Het project loopt tot en met 2020.

Momenteel onderzoekt de locatie op welke wijze zij de continuering van het project kan vormgeven.

- Emmeloord: Plant en Business. De RIF is toegekend in 2018 en gericht op het verbreden van de huidige akkerbouwopleiding naar een opleiding met een agrofoodketenbenadering. Hiermee anticipeert de locatie op de ontwikkelingen in de agro- en foodsector. Door intensieve samenwerking met het regionale en sectorale bedrijfsleven tracht de locatie de instroom in deze opleiding te verbreden en de uitstroom naar arbeidsplaatsen in de brede sector te vergroten. Het project loopt tot en met 2022.

Beide projecten lopen conform planning en voldoen aan de inhoudelijke en financiële verantwoordings-eisen zoals verwoord in de Regeling regionaal investeringsfonds mbo.

Voor 2020 is Aeres MBO voornemens om nieuwe RIF-projecten aan te vragen vanuit de locaties Almere, Barneveld en Emmeloord.

De locatie Ede heeft in 2019 een beschikking ontvangen voor het vormen van een samenwerkingsverband voor het doen van een aanvraag in het kader van de Regeling flexibel mbo voor volwassenen (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-51003.html>). De locatie besteedt de startsubsidie van € 10.000 conform het ingediende plan van aanpak aan het voorbereiden van een aanvraag. Aeres MBO Ede werkt in deze aanvraag samen met Litop BV, een private opleider die actief is in de levensmiddelenindustrie. De ontvangen middelen zijn evenredig verdeeld over beide partijen.

3.20.2 Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV's)

De Centra voor Innovatief Vakmanschap zijn bedoeld om de afstemming tussen mbo-onderwijs (op hbo-niveau: Centres of Expertise) en arbeidsmarkt te verbeteren en om de kwaliteit van het technisch mbo-onderwijs te bevorderen. Aeres MBO participeert in de Human Capital Agenda Agri & Food om mensen op te leiden die innovatieve producten en werkwijzen in de bedrijven kunnen toepassen. Het stimuleren van een innovatieve en ondernemende houding van deelnemers in een Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) is gekoppeld aan verbreding, verdieping en verzwaring van de opleidingen en cursussen. In samenwerking met het hbo is een doorlopende

leerlijn mogelijk naar niveau 5 (associate degree) of niveau 6 (bachelor).

Betrokkenheid Aeres MBO

Aeres MBO Emmeloord trekt het Meeting Point CIV Akkerbouw. Naast het aoc-breed onderling afstemmen van de opleidingen Teelt, ontwikkelen de studenten nieuwe content en brengen ze bestaande content bijeen. Ook werkt het Meeting Point aan het oprichten van een landelijke docentenvakgroep teelt. Het Agrofoodcluster is een belangrijke gesprekspartner voor het afstemmen van de inhoud van teeltopleidingen en voor het etaleren van de arbeidsmarkt van de akkerbouwsector om zodoende aan de huidige en toekomstige vraag naar arbeidskrachten te kunnen voldoen. Het CIV stemt de teeltopleidingen af met Aeres Hogeschool, waardoor er efficiënte doorstroomlijnen ontstaan. Het CIV organiseert jaarlijks tien themadagen voor alle tweedejaarsstudenten akkerbouw in Nederland. Deze themadagen worden inhoudelijk verzorgd door experts vanuit verschillende bedrijven en vanuit het praktijkonderzoek.

In 2018 ontwikkelen de betrokken scholen en het betrokken bedrijfsleven een nieuwe invulling van het CIV Melkveehouderij. In dit plan gaan het CIV Pluimvee, Meeting Point Varkenshouderij en CIV melkveehouderij verder als CIV Productiedieren. Aeres MBO Barneveld trekt dit traject, dat in 2019 vorm en inhoud krijgt.

Uitgangspunten zijn:

- Innovatie in de sector staat centraal. Waar mogelijk maakt het CIV actief de verbinding met het hbo (lectoren).
- De dynamiek in het land rondom het melkveehouderijonderwijs is leidend.
- Docenten dienen de samenwerking in het CIV als waardevol te ervaren.
- In drie regio's ontstaan initiatieven rondom innovatie, die landelijk worden gecommuniceerd. Docenten hebben de mogelijkheid om ook aan te sluiten bij initiatieven in andere regio's.
- E-learning-ontwikkeling blijft interessant. De huidige modules worden echter wisselend ontvangen en gebruikt. In de nieuwe opzet komt meer aandacht voor het feit dat het gebruik van e-learning een andere didactische benadering vraagt.
- Mbo en hbo sluiten met kennisontwikkeling middels bijscholing en leermateriaal op elkaar aan.
- Voor een bredere afstemming maakt het CIV gebruik van het Teamleidersoverleg van A150.
- De teamleiders werken samen met kennismakelaars. Voor Melkveehouderij wordt samengewerkt met LTO Noord en voor Pluimvee en Varkenshouderij met Privon (POV).
- De teamleiders krijgen steun van een secretaris bij de afstemming, bij het stimuleren van en het laten organiseren van activiteiten en bij de communicatie.

Aeres MBO Velp werkt landelijk samen in het KennisCentrum Natuur en Leefomgeving (KCNL). KCNL is een combinatie van een CoE en een CIV, hetgeen uniek te noemen is.

3.20.3 Overige innovatieprojecten

Dit is een selectie uit het totale overzicht op basis van de impact en/of omvang van nog niet elders in dit jaarverslag genoemde projecten. De totale projectomzet van projecten bij Aeres MBO is in 2019 circa € 1.5 mln.

De meeste grote projecten zijn in de bovenstaande paragrafen al besproken. Daarom hier alleen twee internationale projecten waar Aeres MBO bij betrokken is.

Blended Learning onderwijs rond melkvee, varkens en kippen

In 2019 starten door Nuffic goedgekeurde projecten in Zuid-Afrika, Kenia, Ethiopië en Oeganda. Kern van de projecten is versterking van het mbo-onderwijs in die landen door middel van het implementeren van blended learning. Het delen van onze mbo-ervaring met de collega's uit de genoemde landen helpt om het onderwijs minder plaats- en tijdgebonden te maken. De doelstelling van deze projecten is dat door het maken van een mooie combinatie van trainingen en innovatief online onderwijs, buitenlandse mbo's ook een educatieve rol gaan spelen voor bedrijven en industrie. Doordat studenten op deze manier ook thuis kunnen leren via hun mobiele telefoon, blijft er voor de docenten tijd over om meer praktijklessen te geven; een hiaat in het huidige systeem en een kans voor de toekomst. Ook kunnen Aeres MBO-studenten nu online samenwerken met studenten in inmiddels veel landen. Een mooie nieuwe kans voor internationalisering.

BTEC Equine Management en sports

Aeres MBO zet in 2019 in op de acquisitie voor en het ontwikkelen van een internationale klas Equine Management en sports. Het is de bedoeling dat de eerste klas in september 2020 gaat starten met internationale studenten. De studenten zullen een jaar lang in Nederland blijven om het BTEC Extended Diploma te behalen en te leren van Aeres-specialisten op het gebied van paardenmanagement en -sport. Om het mogelijk te maken dat mbo-studenten een jaar in Nederland kunnen studeren, maakt Aeres MBO gebruik van de mogelijkheden van de pilot inkomende mobiliteit mbo4, die de Nederlandse overheid in 2018 start. Studenten krijgen in deze pilot een visum, waarmee ze langer dan drie maanden in Nederland kunnen blijven om een opleiding te volgen en stage te lopen.

3.21 Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg van de mbo-locaties vindt plaats binnen de kaders van het aoc-brede kwaliteitssysteem (§ 3.4.1) en levert daarmee een bijdrage aan de strategische ambitie 'Duurzame kwaliteit'. Jaarlijks analyseert Aeres MBO de opbrengsten om mogelijke risico's in kaart te brengen voor het instellingsprofiel (mbo).

3.21.1 Proces kwaliteitszorg

Kwaliteitsplan en kwaliteitsafspraken

Op basis van de landelijke kwaliteitsagenda, het kwaliteitsplan, het excellentieplan en de activiteitenplanning van de mbo-overleggen van 2017-2018 is de beleidsagenda mbo voor 2018-2019 opgesteld. De uitvoering belegt Aeres MBO bij de aspectverantwoordelijke directieleden. Alle directieleden zijn voor een bepaald onderwerp aanspreekpunt binnen de organisatie en bewaken de voortgang van het gezamenlijke beleid op dit onderwerp. De beleidsmedewerker onderwijs van de stafdienst O&K van Aeres AOC draagt zorg voor de monitoring van de voortgang van het gehele overkoepelende plan en de projectleiding.

Het overzicht van de onderwerpen op de beleidsagenda is bijgewerkt op basis van de Kwaliteitsagenda MBO 2019-2022 en de bijstelling van het Kwaliteits- en Excellentieplan voor 2018-2019.

Inspectie-onderzoek

Elke vier jaar beoordeelt de Onderwijsinspectie het functioneren en presteren van de instelling, dit heet het Onderzoek bestuur en scholen. Tijdens dit onderzoek beoordeelt de Onderwijsinspectie de kwaliteit van het onderwijs van de instelling en de financiële positie van het bestuur van de instelling. In 2019 bezoekt de Onderwijsinspectie geen Aeres MBO-locaties. Wel starten in 2019 de voorbereidingen voor het vierjaarlijkse onderzoek in 2021. Hiertoe maakt Aeres MBO kennis met het Dialoogmodel van het landelijke Kwaliteitsnetwerk MBO en denkt zij na over mogelijk aan te dragen onderzoeksthema's. In 2020 zullen de voorbereidingen meer vorm krijgen.

Interne audits en collegiale visitaties

Aeres AOC hecht veel waarde aan het delen van kennis en het creëren van een verbetercultuur. Daarbinnen is kritisch zijn op het eigen functioneren een teken van professionaliteit. Daarom voert Aeres MBO zowel interne audits als collegiale visitaties uit. Waar een interne audit meer een beoordelend karakter heeft, gaat het bij de collegiale visitatie om het voeren van de dialoog, teneinde kennis van en inzicht in de eigen ontwikkeling van de locatie en medewerker te vergroten. De vastgestelde cyclus van collegiale visitaties in het mbo is zo goed als geheel afgerond in 2019. Aeres MBO Velp heeft door

de organisatorische ontwikkelingen binnen de locatie niet meegedraaid in de cyclus, maar zal in 2020 wel participeren.

Managementgesprekken

Tweemaal per jaar vindt er een managementgesprek plaats tussen het managementteam van een locatie en de instellingsdirecteur van Aeres AOC. Ook twee keer per jaar is er een managementgesprek met het College van Bestuur. Deze gesprekken gaan over de voortgang van de activiteiten. De voortgangsgesprekken met het CvB zijn gekoppeld aan de trimesterrapportages, onderdeel van de Aeres-brede planning- en control-cyclus. De managementgesprekken vinden in 2019 op alle mbo-locaties volgens planning plaats.

3.21.2 Resultaten kwaliteitszorg

Inspectie-onderzoek

In 2019 voert de Onderwijsinspectie het onderstaande themaonderzoek uit:

Aeres MBO	Themaonderzoek Kwaliteitsborging en zelfbeoordeling binnen het MBO in het kader van het Jaarwerkplan van de Onderwijsinspectie. Datum: mei 2019 Aeres MBO totaal
Het uitgevoerde themaonderzoek Kwaliteitsborging en zelfbeoordeling bestond uit een gesprek met de instellingsdirecteur van het aoc en de beleidsmedewerker kwaliteit mbo en vmbo. Het onderzoek is niet oordelend van aard en er zijn geen aanbevelingen gedaan. Ook is er geen rapportage opgesteld.	

De Onderwijsinspectie voert in 2019 geen locatiespecifieke onderzoeken uit.

Tevredenheid studenten, medewerkers en bedrijven

Tevredenheid studenten

In 2019 voert de tweejarige JOB-monitor geen landelijke tevredenheidsmeting uit. Deze vindt weer in 2020 plaats. De gegevens hieronder zijn van de meting van 2018. In de Keuzegids Mbo 2020 staat Aeres MBO als beste aoc weer op de eerste plaats.

	Aeres MBO	Landelijk		Aeres MBO	Landelijk
Cijfer opleiding 2016	7,3	7,1	Cijfer opleiding 2018	7,5	7,1
Cijfer school 2016	7,2	6,6	Cijfer school 2018	7,2	6,7
	Aeres MBO 2016	Aeres MBO 2018	Landelijk 2016	Landelijk 2018	
Informatie	3,6	3,8	3,5	3,7	
Lessen/programma	3,5	3,5	3,4	3,4	
Toetsing en examinering	3,8	3,7	3,8	3,7	
Studiebegeleiding	3,6	3,6	3,6	3,5	
Onderwijsfaciliteiten	3,7	3,6	3,7	3,6	
Vaardigheden en motivatie	3,5	3,5	3,4	3,4	

	Aeres MBO 2016	Aeres MBO 2018	Landelijk 2016	Landelijk 2018
Stage (bol)	3,6	3,6	3,6	3,6
Werkplek (bbl)	3,9	3,9	3,8	3,8
(Studie)loopbaanbegeleiding	3,4	3,7	3,4	3,6
Rechten en plichten	3,4	3,1	3,3	3,1
Sfeer en veiligheid	4,0	4,0	3,8	3,8
School en studie	3,7	3,9	3,4	3,7

Clusterscore Aeres MBO (Groenhorst)/landelijk 2016 en 2018.

Over de volgende punten zijn de Aeres MBO-studenten net iets meer tevreden dan hun landelijke collega's:

- de te leren vaardigheden en motivatie;
- de studieloopbaanbegeleiding;
- hun werkplek tijdens de bbl-opleidingen;
- sfeer en veiligheid in en om school;
- school en studie in het algemeen.

Verbeteringen voor Aeres MBO liggen volgens de deelnemers bij:

- onbekendheid met de klachtenprocedure (rechten en plichten);
- een rustige plek op school om te kunnen studeren (onderwijsfaciliteiten);
- ICT-toepassingen in de lessen.

Tevredenheid medewerkers

Zie Sociaal jaarverslag § 10.5.2.

Tevredenheid bedrijfsleven

In navolging van het bpv-protocol voert de SBB periodiek de

landelijke bpv-monitor uit. Na afloop van iedere bpv-periode krijgen leerbedrijven een digitale vragenlijst te zien. Het resultaat van deze monitor is in 2019 dat de eindwaardering van de bpv goed is. Maar, de non-respons is onbekend en ook is uit de rapportages niet te halen of een leerbedrijf de vragenlijst invult voor een Aeres MBO-student.

Voor het verbeterplan bpv en de resultatenrapportages maakt Aeres MBO gebruik van een eigen enquête. Op locatieniveau zijn er, in het kader van stage en bpv, contacten met stage- en leerbedrijven en branchegenoten. Hieruit blijkt een grote mate van betrokkenheid en tevredenheid.

3.21.3 Klachten, bezwaren en incidenten

In 2019 ontvangt Aeres MBO, net als in 2018, vijf klachten.

De school hanteert de 'Klachtenregeling voor een veilig schoolklimaat'. Klachten en bezwaarprocedures die het personeel betreffen, zijn opgenomen in het sociaal jaarverslag (hoofdstuk 10).

	Aantal	Afhandelingstermijn/status en bijzonderheden
Toelating	1	Er is één klacht gekomen over de toelating van een student. Deze klacht is binnen een maand afgehandeld door de locatiedirecteur.
Schoolklimaat	2	Een klacht over passende begeleiding is binnen een aantal weken middels een gesprek met de locatiedirecteur afgehandeld. Het afhandelen van de andere klacht heeft twee maanden geduurd omdat de ouders eerst niet kwamen opdagen voor een gesprek. De leerling is uiteindelijk geschorst en naar andere school verwezen.
Stagebedrijf	1	Klacht/signaal van stagebedrijf over verminderde kwaliteit stagiaires. Hier is notie van genomen in een gesprek met de stagebieder.
Vrijwillige ouderbijdrage	1	Klacht binnengekomen in december 2019. In januari 2020 vinden gesprekken plaats met de algemeen directeur, met de locatiedirecteur en teamleider. Dossier loopt nog.
Totaal	5	

3.21.4 Overige kwaliteitsonderzoeken

Aeres AOC neemt in 2018 deel aan de volgende kwaliteitsonderzoeken van DUO Onderwijsonderzoek & Advies: Loopbaanonderzoek MBO en Schoolverlatersonderzoek MBO. De resultaten daarvan levert DUO in 2019 op.

- De mbo-loopbaankaart geeft informatie over de gediplomeerden die inmiddels anderhalf jaar van school

zijn. Hoe is hun positie nu, werken ze (nog), waar hebben ze aan moeten wennen en vinden zij dat ze voldoende vaardigheden hebben geleerd? Zouden ze weer voor de school/opleiding kiezen?

- De mbo-kaart geeft informatie over de gediplomeerde schoolverlaters. Wat zijn zij gaan doen, welke vervolgopleiding doen zij en waar zijn zij gaan studeren? Of hebben ze een baan gevonden die bij hun opleiding past?

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van het Schoolverlatersonderzoek 2017 en 2018 en het

Loopbaanonderzoek. De resultaten zijn in 2019 bekendgemaakt.

	Mbo-kaart schoolverlaters gediplomeerd 2017	Mbo-loopbaankaart gediplomeerd 2017	Mbo-kaart schoolverlaters gediplomeerd 2018
Respons Aeres AOC	41% N = 448	26 % N = 118	38% N = 363
Respons landelijk	36% N = 7400	X	37% N = 8183
Ik werk	65% N = 292	55% N = 65	58% N = 209
Ik ben werkloos	4% N = 16	3% N = 3	4 % N = 15
Ik werk en volg een opleiding	6% N = 28	18% N = 21	12% N = 45
Ik volg een opleiding	21% N = 96	19% N = 23	23% N = 83
Ik doe iets anders	4% N = 16	5% N = 6	3% N = 11

Rapportage Loopbaanonderzoek MBO 2017

Namens de scholen voert DUO Onderwijsonderzoek & Advies het Loopbaanonderzoek MBO uit. In 2019 krijgen totaal 448 gediplomeerden, die anderhalf jaar van school zijn het verzoek om de vragenlijst mbo 2017 in te vullen. In totaal vullen 118 gediplomeerden de lijst in (respons 26%).

Uit de resultaten van dit Loopbaanonderzoek MBO 2017 blijkt dat 55% van de respondenten werk heeft. De nu werkende respondenten vinden dat de aspecten samenwerken, communicatie en problemen oplossen in meer dan voldoende mate aan bod kwamen in hun mbo-opleiding. De aspecten stressbestendig zijn, omgaan met kritiek en snel werken kunnen volgens hen beter.

Van de respondenten die aangeven dat zij bezig zijn met een vervolgstudie (19%), volgt 39% een studie binnen hetzelfde domein en 61% volgt een studie die buiten de sector valt. De nu studerende respondenten vinden dat de aspecten luisteren, verslag/werkstuk maken en een opdracht goed afmaken ruim voldoende aan bod kwamen in hun mbo-opleiding. De doorlerende respondenten vinden dat met name de aspecten het werk op tijd inleveren, zelfstandigheid en samenwerken meer aandacht in de opleiding moeten krijgen.

Rapportage mbo-schoolverlaterskaart 2018

Voor het Schoolverlatersonderzoek MBO benadert DUO Onderwijsonderzoek & Advies in 2019 in totaal 955 gediplomeerden die een half jaar van school zijn met het verzoek om de vragenlijst mbo 2018 in te vullen. In totaal reageren 363 gediplomeerden hierop (respons 38%). Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat 57% van de respondenten werk heeft. Hiervan werkt 50% binnen dezelfde beroepsgroep, 12% binnen hetzelfde domein en 36% werkt buiten de sector.

Ongeveer 23% van de respondenten leert door na het behalen van het diploma. In het algemeen zijn de bol- en bbl-gediplomeerden tevreden over opgedane vaardigheden in samenwerking, het zoeken naar oplossingen bij problemen en de zinvolheid van de opleiding, de persoonlijke begeleiding en de examinering. Aandachtspunten voor Aeres MBO zijn aandacht voor digitale vaardigheden, begeleiding bij keuze beroep/vervolgopleiding en aandacht voor ondernemersvaardigheden.

DUO Onderwijsonderzoek & Advies levert de resultaten van deze onderzoeken per locatie aan. De locaties gebruiken de verkregen informatie bij de evaluatie van het examineringsproces (zie § 3.18.3). Aeres MBO gebruikt de resultaten rond de positie van de schoolverlaters (werk, werkloos, volgen van opleiding of werken en volgen van opleiding) bij de evaluatie van de opleiding (portfolio/macrodoelmatigheid).

3.22 Internationale activiteiten

Aeres MBO levert een bijdrage aan de internationale ambities van Aeres. Een Internationaal Coördinator ondersteunt de verschillende mbo-locaties bij de ontwikkeling van internationalisering op drie verschillende terreinen:

1. beleidsontwikkeling rond internationalisering;
2. bevorderen van internationale mobiliteit;
3. bevorderen van internationalisering in de les.

Ad 1 Beleidsontwikkeling rond internationalisering

Om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen participeert Aeres MBO in de volgende netwerken:

- Nuffic;
- Erasmus+;
- Ambassades en ministerie EZ/BZ;
- MBO Raad internationaal;
- AOC Internationaal Coördinatorenoverleg;
- Borderless Network (actieve participatie aan de Landentafels Oost-Afrika, Zuid-Afrika en India).

Ad 2 Bevorderen van internationale mobiliteit

Aeres MBO hecht er grote waarde aan dat studenten internationale ervaringen opdoen, zoals ook is beschreven in het excellentieplan van Aeres AOC. Financiële ondersteuning in de vorm van subsidie voor docenten en studenten komt van Erasmus+ en het Excellentiefonds. Ondersteuning bij de aanvraag van subsidies komt vanuit de Support International Subsidy Desk (SISD) van Aeres in Barneveld. Het organiseren van internationale bpv en het informeren van deelnemers over de mogelijkheden in het buitenland is een rol van

de internationale stagecoördinatoren en mentoren op de verschillende locaties. Internationale activiteiten zijn:

- stages buitenland;
- inkomende studenten voor BTEC; (nieuwe opleiding Hippische sport start september 2020);
- werkprojecten (Indonesië, Finland, etc.);
- Europese cursusprogramma's (Food For The World, AgriECVET, In-pact);
- internationale excursies;
- EuroSkills en WorldSkills;
- capaciteitsopbouwprogramma's (Nuffic): Zuid-Afrika, Indonesië, Kenia, Ethiopië, Oeganda en Rwanda.

Ad 3 Bevorderen van internationalisering in de les
Iedere locatie geeft hier op een verschillende manier invulling aan.

3.23 Locatiespecifieke informatie

Om de horizontale dialoog verder te ondersteunen, **▶ staat er locatiespecifieke informatie op de websites van de locaties.** U kunt deze vinden via de zoekfunctie, rechtsboven in het scherm. Kies als zoekterm jaarresultaten. De jaarresultaten geven details en aanvullende informatie bij het bovenstaande.





Aeres Training Centres

Dit zijn de voormalige cursus- en contractenactiviteiten van Groenhorst.

Inhoud

3.24	Cursus- en contractactiviteiten van Aeres AOC	92	3.28	Aeres Training Centre Emmeloord	93
3.25	Aeres Training Centre Barneveld	92	3.29	Aeres Training Centre Velp	94
3.26	Aeres Training Centre International	92	3.30	Tevredenheidsmetingen	94
3.27	Aeres Training Centre Ede	93			

3.24 Cursus- en contractactiviteiten van Aeres AOC

Vier opleidingslocaties van Aeres MBO ontwikkelen commerciële cursus- en contractactiviteiten op basis van vragen uit het (internationale) groene domein. Kennis van deze vragen biedt enerzijds de mogelijkheid om huidige werknemers adequaat bij en na te scholen. Anderzijds draagt zij bij aan het optimaal inrichten van het onderwijs aan toekomstige werknemers voor het groene domein. Voor docenten is de actieve interactie met het bedrijfsleven uitdagend en stimulerend. Opgedane ervaringen in het werkveld kunnen ze inbrengen in de onderwijs-situatie op school. Dit versterkt de kwaliteit van het onderwijs. De locatiedirectie is verantwoordelijk voor deze commerciële activiteiten, maar stemt deze af om het marktaandeel Aeres AOC-breed te laten groeien.

3.25 Aeres Training Centre Barneveld

Aeres Training Centre Barneveld (ATCB) is het enige cursuscentrum in Nederland dat een breed pakket kwalitatief hoogstaande cursussen en opleidingen op het gebied van dierverzorging en welzijn van het dier aanbiedt, voor zowel de professional als de hobbyist.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen circa 1.600 cursisten (1.519 in 2018 en 1.600 in 2017) een cursus of opleiding bij Aeres Training Centre Barneveld.
- De omzet is in 2019 € 1.634.884 (€ 1.683.869 in 2018). Het financiële resultaat is circa € 42.687 negatief. (€ 58.900 in 2018).
- Sector Paard:
 - Nieuwe opleiding Hunter-Jumper Equitation-instructeur ontwikkeld.
- Besluit houders van dieren (BHVD):
 - Contract afgesloten met de Tuinbranche Nederland (o.a. Intratuin, GroenRijk, etc.) voor cursussen voor hun leden.
 - Training Regiomanagers dierenspecialzaakketen Jumper.
- Kynologie
 - Keuzedeel Kynologisch Instructeur ontwikkeld.
- (Para)veterinair
 - Opleiding paraveterinair dierenartsassistent vernieuwd in blended vorm en conform HKS.
- Incompany
 - training vakbekwaamheid vissen voor 32 medewerkers Ranzijn Tuin & Dier;
 - training anesthesiologie Dierenziekenhuis Waalwijk;
 - training Hoefsmeden Duitsland;
 - WUR-praktijkweek.

Plannen middellange (1-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

De focus ligt op:

- Het, binnen het huidige portfolio ontwikkelen van nieuwe onderwijsconcepten gebaseerd op nieuwe technologieën en soft skills en deze deels middels Internet ontsluiten.
- Het ontwikkelen van evenementen en korte opleidingen en het aanbieden van branche- en beroepscertificaten.
- Het versterken van de concurrentiepositie door samenwerking met het werkveld (co-creatie en/of overname).
- Het realiseren van een expertisecentrum, zodat ATCB het vehikel wordt voor innovatie en ontwikkeling binnen het onderwijs.

3.26 Aeres Training Centre International

Aeres Training Centre International (ATCI) is sinds 2019 onderdeel van Aeres MBO Barneveld. ATCI biedt trainingen en expertise rond de bedrijfsvoering in de branches diervoeder, pluimvee en veehouderij.

Samenwerkingsverbanden

Aeres Training Centre International gaat in 2019 een samenwerkingsovereenkomst aan met AviVet, een gespecialiseerde pluimveepraktijk, waarbij uitwisseling van kennis en trainers zijn vastgelegd.

In 2019 steekt ATCI veel aandacht en energie in de samenwerking met Aeres Hogeschool Dronten. Dit leidt tot een gezamenlijk traject waarbij hogeschool- en internationale studenten gedurende twee dagen hetzelfde lesprogramma krijgen in Barneveld. Hierdoor ontstaat er een unieke uitwisseling van cultuur, kennis en vaardigheden van studenten én docenten. De totale opleiding International poultry management and Animal feed production is zo aangepast, dat dat gezamenlijke traject mogelijk is. De opleiding duurt nu tien maanden en bestaat uit vijf modules:

1. Applied poultry management: vier maanden;
2. Poultry production technology: vier weken;
3. Poultry Farm manager: drie weken;
4. Incubation and (broiler) parent stock management: vier weken;
5. Animal feed production: drie maanden.

Naar verwachting loopt deze samenwerking in 2020 door.

ATCI heeft al ruim vijf jaar een intensieve relatie met het Poultry Expertise Centre (PEC). Het PEC heeft zijn sporen binnen de pluimveesector verdiend en is een essentiële schakel gebleken tussen onderwijs, bedrijfsleven, overheid en innovaties.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen ruim 600 cursisten (circa 500 in 2018) een één- of meerdaagse cursus bij Aeres Training Centre International.

- De omzet is in 2019, exclusief het Poultry Innovation Lab, € 2.681.344 (€ 2.283.392 in 2018). Het financiële resultaat is circa € 326.818 positief
- Er is in het voorjaar van 2019 een toename van het aantal Nuffic-beurzen. Hierdoor kan ATCI na vijf jaar de module Product Quality and Food Safety weer geven en ook de modules Feed Production (IDAF) en Training and Extension zijn goed gevuld.
- Het aantal toegekende internationale beurzen voor het nieuwe cursusjaar 2019-2020 is lager dan verwacht. Om efficiëntieredenen qua inzet van uren en financiën is daarom besloten om dit cursusjaar alleen maar internationale poultry-modules aan te bieden.
- Eind augustus verwelkomt ATCI 19 nieuwe internationale studenten uit acht verschillende landen.
- Naast de activiteiten voor internationale studenten met een Nuffic-beurs legt Aeres Training Centre International in 2019 vooral de focus op het werven van commerciële klanten (met bedrijfstrainingen) en zelfbetalers voor de internationale opleidingen, waar ook de deelnemers met een Nuffic-beurs aan deelnemen.
- Ondanks de goed gevulde pipeline aan het begin van het jaar is de omzet van de commerciële projecten lager dan begroot. Oorzaken zijn het niet doorgaan van een groot project in Ghana en de stop op varkenstrainingen bij Cargill vanwege de varkensgriep in China. Ook het aantal zelfbetalers is in 2019 teleurstellend.
- Daar staat tegenover dat de omzet uit new business, wél positieve ontwikkelingen laat zien. De omzet van cursussen met open inschrijving stijgt. Ook binnen de mengvoersector trekt de omzet aan, waarbij Aeres een duidelijke meerwaarde ziet in het hebben van een 'onderwijsvoerfabriek' binnen de eigen organisatie!
- De samenwerking met Aeres Hogeschool Dronten en Aeres MBO, team Veehouderij neemt in diverse onderwijsprogramma's toe.
- In 2019 ontwikkelt ATCI een programma voor een Feeding-The-World-scholarship. Dit programma rolt ATCI in 2020 uit.
- Naast commerciële trainingen zal ATCI steeds meer inzetten op het uitvoeren van projecten in het buitenland. ATCI heeft hiervoor uitermate ervaren trainers die internationaal zeer gewaardeerd worden.

Plannen middellange (1-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

De focus ligt de komende jaren op:

- Alternatieve financiering van beurzen via het Feeding-The-World-scholarship. ATCI heeft daarvoor een programma ontwikkeld waarbij organisaties (bedrijven, overheden, ngo's) de mogelijkheid hebben om cursisten uit ontwikkelingslanden te sponsoren of een donatie te doen aan dit programma.
- Proactieve commerciële inspanning (sales) voor projecten voornamelijk richten op de geselecteerde focuslanden en in deze landen werken met heldere product-marktcombinaties; ook de samenwerking zoeken met andere Nederlandse organisaties ('The Dutch Approach').

- Investeren in kennis om grote (ontwikkelings) projecten binnen te halen. Versterken van het beroepsonderwijsprogramma in de geselecteerde landen door middel van curricula verbetering en train-de-trainerprogramma's.
- Commerciële arrangementen voor onderwijsmarkt in Europa ontwikkelen die gebruik kunnen maken van subsidies.

3.27 Aeres Training Centre Ede

Aeres Training Centre Ede biedt in 2019 trainingen en cursussen voor het werkveld food, zoals VCA-trainingen en HACCP-trainingen. Voor de continuïteit is het van belang om de cursusopzet en de rendabiliteit ervan tegen het licht te houden.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen ruim 15 cursisten een één- of meerdaagse cursus bij het Aeres Training Centre International.
- De financiële verantwoording hiervoor is opgenomen in de projectadministratie van Aeres.
- Aeres Training Centre Ede verzorgt in 2019 taaltrainingen als voorschakeltraject van reguliere bbl-opleidingen. De georganiseerde taaltrainingen vinden plaats bij United Soft Drinks te Utrecht en bij de Bieze Food Group te Nijkerk. Voor 2020 zijn taaltrainingen in voorbereiding voor Kwekkeboom en de Food Academy Nijkerk.

Plannen middellange (1-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

Aeres Training Centre Ede gaat door met het verzorgen van maatwerktrainingen op basis van vragen vanuit het bedrijfsleven.

3.28 Aeres Training Centre Emmeloord

Aeres Training Centre Emmeloord (ATCE) ontwikkelt commerciële cursus- en contractactiviteiten op basis van vragen uit de agrarische markt. ATCE wil, samen met Aeres MBO Emmeloord, bijdragen aan innovatie en de relatie bedrijfsleven-onderwijs.

De maanden januari tot en met april zijn de belangrijkste maanden voor de uitvoering van de cursussen. De brancheverplichte cursussen, denk hierbij aan het aanbod rond licenties en bhv, omvatten ongeveer 80% van de omzet.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen bijna 750 cursisten (750 in 2018 en 600 in 2017) een één- of meerdaagse scholing of cursus bij Aeres Training Centre Emmeloord en laten ruim 2.000 deelnemers (2.200 in 2018) zich bij de diverse spuitlicentieverlengingsbijeenkomsten registreren.
- De omzet over 2019 is € 222.274 (€ 297.588 in 2018). Het financiële resultaat is circa € 58.988 negatief (2018 € 46.226 positief)

- De nieuwe website gaat begin 2019 online en draagt bij aan het verbeteren van de vindbaarheid van Aeres Training Centre Emmeloord. De website voorziet potentiële cursisten van de juiste informatie.
- In 2019 start het centrum met het aanbieden van diverse keuzevakken en keuzedelen aan het mbo. Hierbij maakt het onderscheid tussen vakken die Aeres MBO geeft en waarbij de studenten het officiële examen via Aeres Training Centre Emmeloord kunnen afleggen en keuzevakken en keuzedelen die studenten geheel, dus inclusief de lessen, via Aeres Training Centre Emmeloord kunnen volgen.
- Op basis van een vraag van leden van Fedecom (branchevereniging voor bedrijven in de landbouwtechniek, veehouderijtechniek, groente-techniek, tuinbouwtechniek en industrie & intern transport) verzorgt Aeres Training Centre Emmeloord in het najaar van 2019, via Aeres Tech, een pilot voor een keuzedeel Installatie, service en onderhoud van melkwinningsinstallaties. Daarbij maakt ATCE gebruik van de praktijkfaciliteiten, zoals melkstallen en praktijkruimtes op de locatie Emmeloord.

Plannen middellange (1-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

- Het realiseren van nieuwe verdiepingscursussen, zodat de omzet stijgt en de verhouding branche-verplichte en niet-verplichte cursussen 50:50 wordt.
- Het verzorgen van meer verdiepingscursussen om onze eigen kennis te delen met het bedrijfsleven.
- Verdere profilering van Aeres Training Centre Emmeloord als incompany-opleider voor het bedrijfsleven.
- Opbouwen van meer naamsbekendheid bij de doelgroep door middel van gerichte communicatie, beurzen en bijeenkomsten.
- In samenwerking met de WUR, LTO en Colland het winterprogramma meer uitbreiden. De pilots die afgelopen periode gedraaid hebben nog beter in de markt wegzetten.
- Meer samenwerken met andere locaties van Aeres Training Centre, waarbij we elkaar moeten versterken.

3.29 Aeres Training Centre Velp

Aeres Training Centre Velp (ATCV) richt zich op de vakgebieden bloem, plant, groen en techniek. Een groot aantal van de cursussen heeft betrekking op losse inschrijvingen van diverse groenbedrijven. Het betreft zowel eendaagse als meerdaagse cursussen. Bij een deel gaat het om voor bedrijven en hun werknemers verplichte certificeringscursussen zoals VCA, bosmaaien, motorzagen en kleine machines, vaak met een arbo- en groenkeur. Het afgelopen jaar heeft ATCV het aanbod trainingen en cursussen voor bloem uitgebreid en opnieuw in de markt gezet.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen 421 cursisten (693 in 2018) een één- of meerdaagse cursus of opleiding bij het Aeres Training Centre Velp.

- De omzet over 2019 is € 70.966 (€ 132.310 in 2018). Het financiële resultaat is € 81.703 negatief in 2019 (2018 € 26.937 negatief).
- In 2019 zet ATCV in op een accountmanager. Dit heeft nog niet geleid tot verhoging van de omzet.

Plannen middellange (1-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

Aeres Training Centre Velp is in gesprek met de andere Aeres-locaties om de mogelijkheden te onderzoeken van een meer gezamenlijke aanpak van activiteiten voor wat betreft ATC-activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn werving, administratie, website en het vormen van een gezamenlijke visie op LLO en het trainingscentra. Als Groene Hotspot-locatie van de VBW en VHG mag ATCV diverse branche-opleidingen aanbieden. Deze worden komend schooljaar met een campagne gelanceerd.

3.30 Tevredenheidsmetingen

De Aeres Training Centres onderzoeken de tevredenheid van hun klanten op verschillende wijzen: via contact met groepen cursisten en via de accountmanagers die contact hebben met alle klantgroepen

(o.a. marktpartijen, Aeres Hogeschool Dronten). De tevredenheid is groot (score van 7,5 tot 8).

De cursus- en contractlocaties bespreken de resultaten van de tevredenheidsmetingen waar nodig met de klant en dit kan leiden tot aanpassing en vernieuwing van het aanbod.

4 Aeres Hogeschool



Leeswijzer

Dit hoofdstuk is bedoeld voor iedereen die direct of indirect bij de hogeschool betrokken is: van studenten en medewerkers tot relaties in het bedrijfsleven, bij de overheden, toeleverende en afnemende scholen, in de omgeving van de school (buren) en veel meer.

Aeres Hogeschool maakt deel uit van Aeres en dat ziet u terug in dit jaarverslag. Niet alle informatie die betrekking heeft op de hogeschool staat in dit ene hoofdstuk.

Zo zijn de kaders waarbinnen alle Aeres-onderdelen werken gegeven in hoofdstuk 1 en staat er een samenvatting van de financiële stand van zaken en de toekomstverwachtingen in hoofdstuk 2.

Het hoofdstuk van Aeres Hogeschool bestaat uit vier delen: gezamenlijke kaders en resultaten, onderwijs, onderzoek en innovatie en de commerciële dienstverlening.

Inhoud

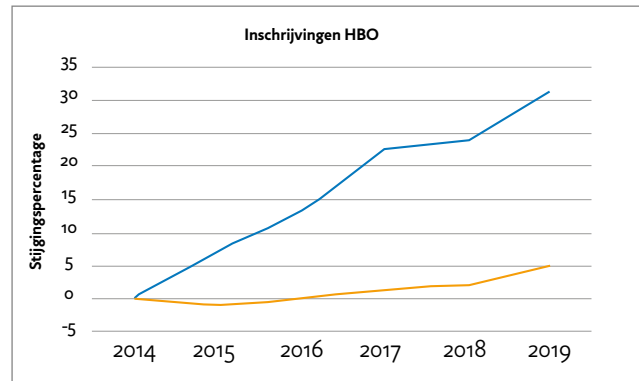
4.1	Wat gebeurt er in 2019 bij de hogeschool?	97	4.17.2	Lectoraat Aardappelinnovatie	130
4.2	Missie, profielen faculteiten en kernactiviteiten	98	4.17.3	Lectoraat Duurzaam bodembeheer	130
4.2.1	Kernactiviteiten	99	4.17.4	Lectoraat Agrarisch waterbeheer	131
4.3	Omgeving, strategie en plannen	99	4.17.5	Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)	131
4.3.1	Omgevingsfactoren en ontwikkelingen	100	4.18	Onderzoeksprogramma Wijs(heid)	131
4.3.2	Strategie, ambities en plannen	100	4.18.1	Lectoraat Responsief onderwijs	131
4.4	Organisatie	101	4.18.2	Lectoraat Kenniscreatie en ecologisch intelligent denken	132
4.4.1	Organisatiestructuur en (opleidings)locaties	101	4.18.3	Lectoraat Professionele identiteit en organisatieontwikkeling	132
4.4.2	Organisatieontwikkeling	102	4.18.4	Lectoraat Grenspraktijken van opleiders en onderzoekers	133
4.5	Horizontale dialoog Aeres Hogeschool	102	4.18.5	Lectoraat Biomimicry, leren van de natuur voor duurzame oplossingen	133
4.6	Bedrijfsvoering	103	4.18.6	Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)	134
4.6.1	Kengetallen en studentenpopulatie	103	4.19	Innovatieprojecten en de Centres of Expertise	136
4.6.2	Financiën	107	4.19.1	(Landelijke) innovatieprojecten	136
4.6.3	Huisvesting, faciliteiten en omgeving	107	4.19.2	Centres of Expertise (CoE's)	136
4.6.4	Lerende cultuur en personele zaken	107	4.20	Plannen onderzoek en innovatie	137
4.6.5	ICT	108	4.21	Visie, organisatie en aanbod commerciële dienstverlening	139
4.6.6	Studentvoorzieningen	108	4.22	Resultaten en plannen commerciële activiteiten	140
4.6.7	(Sociale) veiligheid en integriteit (incl. klachtenafhandeling)	108	4.22.1	Aeres Hogeschool Almere	140
4.7	Kwaliteitsafspraken	110	4.22.2	Aeres Hogeschool Dronen	140
4.7.1	De kwaliteitsafspraken en de PDCA-cyclus	110	4.22.3	Aeres Hogeschool Wageningen	140
4.7.2	Proces medezeggenschap	110			
4.7.3	Kernpunten kwaliteitsafspraken	110			
4.7.4	Verantwoording kwaliteitsafspraken	111			
4.8	Kwaliteitsmanagement	114			
4.9	Internationale activiteiten	115			
4.10	Onderwijsvisie, -beleid en de organisatie van onderwijs	117			
4.11	(Onderwijs)resultaten	118			
4.11.1	Studieresultaten	118			
4.11.2	Studenttevredenheid: externe onderzoeken	118			
4.11.3	Studenttevredenheid: eigen evaluaties onderwijsseenheden	119			
4.12	Onderwijsontwikkeling en plannen	121			
4.12.1	Resultaten onderwijsontwikkeling 2019	121			
4.12.2	Lopende projecten onderwijsontwikkeling en plannen	122			
4.13	Visie op en organisatie van onderzoek	123			
4.13.1	Organisatie van onderzoek	123			
4.13.2	Hogeschoolbrede onderzoeksresultaten	124			
4.13.3	Subsidies voor onderzoek	124			
4.14	Onderzoekslijnen Groene en Vitale Stad en Voedsel en Gezondheid	125			
4.14.1	Lectoraat Groene en Vitale Stad	125			
4.14.2	Lectoraat Voedsel en Gezond Leven	126			
4.14.3	Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)	126			
4.15	Onderzoekslijn Dier	126			
4.15.1	Lectoraat Precisievoeding en duurzame pluimveehouderij	127			
4.15.2	Lectoraat Grasland en beweiding	127			
4.15.3	Lectoraat Management van Rundergezondheid	127			
4.15.4	Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)	128			
4.16	Onderzoekslijn Biobased & circulaire economie	128			
4.16.1	Lectoraat Circulair ondernemen in de agri- en foodbusiness	129			
4.16.2	Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)	129			
4.17	Onderzoekslijn Plant	129			
4.17.1	Lectoraat Precisielandbouw en smart farming	129			

4.1 Wat gebeurt er in 2019 bij de hogeschool?

In 2019 zet Aeres Hogeschool de lijn van eerdere jaren door. Het aantal studenten blijft groeien en in sterkere mate dan gemiddeld in het hbo.

Het aantal studenten op 1 oktober 2019 is 3.680, waarvan 630 in Almere, 2.352 in Dronten en 698 in Wageningen. Ook verzorgt de hogeschool in 2019 commerciële activiteiten die circa 2.280 cursisten trekken.

De studenten van Aeres Hogeschool zijn afkomstig uit geheel Nederland. De hogeschool heeft 202 internationale studenten op 1 oktober 2019 met 30 nationaliteiten.



Vooropleidingslocaties van nieuwe studenten schooljaar 2019-2020



Schooljaar 2019-2020: 202 internationale studenten met 30 nationaliteiten

Het opleidingsportfolio groeit. In Almere start in 2019 de Ad Duurzame bedrijfskunde en in Wageningen de bachelor Dienstverlening en Producten. Deze unieke tweedegraads lerarenopleiding voor beroepsgerichte vakken begint met een eerste groep van 23 studenten. Met deze opleiding en de opleiding consumptieve technieken beweegt de faculteit Wageningen zich nu ook in het (v)mbo in andere sectoren, in de scholengemeenschappen en de roc's. De faculteit Almere heeft een ontwikkelplan voor verdere uitbreiding van het opleidingsportfolio.

De resultaten van de opleidingen van Aeres Hogeschool zijn goed. Al onze opleidingen zijn geaccrediteerd. De master Leren en Innoveren in Wageningen en de bachelor Tuinbouw en akkerbouw zijn volgens de Keuzegids Hbo weer topopleidingen.

In 2019 ontwikkelt de hogeschool vier boekjes waarin de onderwerpen identiteit, onderwijs, onderzoek en hoe we omgaan met ondernemen zijn uitgewerkt.

Studenten komen geregeld positief in het nieuws met een grote variatie aan onderwerpen. Twee studenten van de opleiding European Food Business in Almere hebben de eerste prijs gewonnen tijdens de finale pitch voor het Food & Nutrition Security Excellence Programme bij het ministerie van Buitenlandse Zaken. Achttien studenten uit Dronten hebben veertien verschillende ideeën rondom bodem, circulariteit en vermindering van CO₂ gepresenteerd aan Mark Rutte. De gepresenteerde ideeën lopen uiteen van: Warme mest zorgt voor warme woning tot Uienschillen als groene warmtebron en Red de veenbodem met paludicultuur. Drie studenten van de faculteit Wageningen bemachtigen een plek in de finale van het Nederlands Kampioenschap Bloemierskunst Junioren, georganiseerd door de Vereniging Bloemist-Winkeliers. De finale volgt in 2020.

Ons onderzoek floreert. Vijftien lectoraten met zestien lectoren zijn actief. Drie nieuwe lectoraten zijn in voorbereiding.

Hogescholen en universiteiten ontvangen voor de jaren 2019-2024 extra middelen vanuit fondsen die zijn ontstaan na de in

2015 afgeschafte studiefinanciering. Voor Aeres Hogeschool gaat het om een totaalbedrag van 13 miljoen euro. Zij schrijft in 2019 een plan voor de besteding daarvan. De NVAO beoordeelt dit plan met een onvoldoende. Vanaf dat moment werkt de hogeschool aan de verbetering van de concretisering van het plan, dat de NVAO in opnieuw zal beoordelen.

De faculteit Almere zet verdere stappen richting nieuwbouw op het terrein van de Floriade, de Flevo Campus. In 2019 zijn de plannen en de financiering rond; de bouw start in 2020.

Voor de faculteit Dronten is vanwege de groei van het aantal studenten en medewerkers aanvullende huisvesting noodzakelijk. In 2019 vindt Aeres investeringsruimte, is er een massastudie gemaakt en de aanbesteding afgerond. Het voorlopig en definitieve ontwerp zullen naar verwachting in 2020 klaar zijn, zodat de bouwwerkzaamheden dan kunnen starten.

Aeres Hogeschool werkt voortdurend aan de praktijkfaciliteiten. In 2019 werkt zij in Dronten aan een innovatielab in het Agri Innovation Centre en is het zuivelbedrijf nagenoeg gerealiseerd. De faculteit Dronten neemt beide faciliteiten in januari 2020 in gebruik.

Voor het internationaal uitwisselen en het gebruiken van materiaal van bijvoorbeeld planten, dieren en schimmels dat van buiten Nederland komt, gelden internationale regels. Deze regels liggen vast in internationale verdragen, zoals het Nagoya Protocol. Sinds 12 oktober 2014 geldt een Europese verordening voor bedrijven, instellingen en individuele gebruikers van genetische bronnen in de EU (Verordening (EU) nr. 511/2014). Na overleg met de NVWA vult Aeres Hogeschool hun digitale vragenlijst in: wat doen we en hoe zit onze procedure in elkaar? De benodigde documenten zijn aangeleverd.

4.2 Missie, profielen faculteiten en kernactiviteiten

Aeres Hogeschool maakt deel uit van Aeres en werkt binnen de gezamenlijke kaders van de groep en de landelijke en wettelijke kaders. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 1.

Missie en merkeloefes

Aeres Hogeschool levert een maatschappelijke bijdrage aan de ontwikkeling van toekomstgerichte innovatieve professionals. Professionals die verantwoorde beslissingen kunnen nemen in een complexe wereld, met een natuurlijk talent voor duurzaam handelen.

De speerpunten voor de periode 2016-2020 zijn: professioneel ontwikkelen, grenzen verleggen, innovatief ondernemen, contextueel leren en duurzaam handelen.

Aeres Hogeschool heeft drie faculteiten: Almere, Dronten en Wageningen. Iedere faculteit heeft haar eigen identiteit. De faculteiten Almere en Wageningen hebben een bijzonder-neutrale identiteit.

De faculteit Dronten heeft een christelijke identiteit.

Profielen en zwaartepunten faculteiten

Aeres Hogeschool Almere werkt binnen het Aeres-zwaartepunt Groene en gezonde leefomgeving aan Food, Nature & Urban Green. Dit zwaartepunt geeft richting aan de keuze voor opleidingen en onderzoek. Aeres Hogeschool Almere gaat de verbinding aan met de stad, de regio en de natuurlijke leefomgeving als living lab. De faculteit richt zich op studenten en medewerkers die zich, vanuit hun interesse voor mens, plant, dier en omgeving, duurzame economische systemen en ruimtelijke vraagstukken, in willen zetten voor een leefbare toekomst, met focus op de stedelijke omgeving. Dit profiel komt uiteraard tot uiting in de (internationale) bachelor- en Ad-opleidingen en in lectoraten als Groene en Vitale Stad en Voedsel en Gezond Leven, evenals in de promotietrajecten die binnen de lectoraten lopen. De valorisatie van aanwezige ontwikkelde kennis krijgt bij deze faculteit steeds duidelijker vorm. De profilering van de faculteit Almere komt ook tot uiting in haar betrokkenheid bij de Flevo Campus, een kenniscoalitie rond het thema Feeding the City. Studenten zijn afkomstig uit heel Nederland, maar vooral uit de Randstad en het Gooi, en kiezen voor de opleidingen omdat ze een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van slim georganiseerde, toekomstbestendige urbane gebieden waar mensen op een gezonde wijze kunnen leven en werken.

Aeres Hogeschool Dronten legt zich toe op de primaire sector (plant, dier, ondernemerschap en management) met de zwaartepunten Agrofood en ondernemen en Dier en diergezondheid.

Opleidingen en onderzoeksprogramma richten zich op welzijn in plaats van op welvaart. Ze gaan niet uit van de wetmatigheden die gebaseerd zijn op 'hebben' en 'moeten', maar vinden 'zijn' en 'mogen' de kern van het leven. Vriendschap is belangrijker dan rivaliteit. Deze focus is terug te zien in de zeer praktijkgerichte (internationale) bachelor- en Ad-opleidingen, de master en de lectoraten. De studenten, die uit het hele land komen, kiezen voor de opleidingen vanwege het bijzondere kenmerk Ondernemen dat de hogeschool van NVAO heeft gekregen en de bijzondere praktijkfaciliteiten. De valorisatie van aanwezige kennis die is ontwikkeld door het eigen docententeam en door allerlei activiteiten voor de groene sector zoals symposia, inspiratiesessies en deelname aan platforms, sluit nauw aan op het doel om voor en met de sector kennis te ontwikkelen en te valoriseren.

Aeres Hogeschool Wageningen heeft Leren en ontwikkelen als zwaartepunt. Vanuit de stelselverantwoordelijkheid binnen groen onderwijs is deze faculteit uniek in het opleiden van docenten in beroepsgerichte vakken voor de groene sector. Deze afgestudeerde docenten zijn bekwaam voor het verzorgen van groen (v)mbo-onderwijs. Daarnaast zijn er twee lerarenopleidingen, eveneens voor beroepsgerichte

vakken die gericht zijn op andere sectoren: de opleiding docent Consumptieve technieken en de opleiding docent en kennismanager Dienstverlening en Producten. Voor de groene sector en voor de consumptieve sector zijn er ook de Ad-opleidingen praktijkopleider en onderwijsondersteuner. Studenten zijn maatschappelijk geëngageerd en erop gericht duurzaam bij te dragen aan de ontwikkeling van zichzelf en hun omgeving. Ze leren met een breed ecologisch perspectief kijken, zichzelf, anderen en hun omgeving begrijpen, en van perspectief wisselen: van delen naar het geheel, van object naar relatie en van inhoud naar patronen.

Het zwaartepunt komt tot uiting in het bovengenoemde opleidingsportfolio, in het onderzoek en in de activiteiten rond (continue) professionalisering van docenten en kennisprofessionals. De valorisatie van aanwezige en ontwikkelde kennis sluit naadloos aan bij de zwaartepunten.

Zie voor meer informatie het instellingsplan 2016-2020: *Perspectief 2020*.

4.2.1 Kernactiviteiten

De kerntaken van Aeres Hogeschool zijn het in samenwerking met onze omgeving ontwikkelen en uitvoeren van onderwijs en onderzoek en het delen en toepasbaar maken van kennis (valorisatie).

Onderwijs

De beroepspraktijk en de maatschappij zijn de basis voor het leren van elke student, die van daaruit eigen talenten, denken en handelen verder ontwikkelt. De complexe omgeving is per definitie internationaal en voortdurend op zoek naar innovatie en duurzame concepten.

Aeres Hogeschool geeft het leren vorm middels een uniek opleidingsportfolio dat aansluit bij de zwaartepunten (§ 1.5 en 4.3.1) en bestaat uit voltijd- en deeltijdopleidingen op de volgende niveaus: associate-degree-opleidingen, bacheloropleidingen, masteropleidingen, internationale Engelstalige opleidingsvarianten en double-degree-programma's (zie bijlage 8, tabel AH 1a t/m c voor totaaloverzicht).

De hogeschool heeft zowel opleidingen die voorbereiden op een professionele loopbaan in de groene sector in de meest brede zin (agrarisch ondernemerschap en dienstverlening, diergezondheid en management, biologie, food business en gezonde leefomgeving) als opleidingen die opleiden tot onder andere docent, voorlichter of adviseur in de groene sector, consumptieve technieken en dienstverlening en producten.

Praktijkgericht onderzoek

Hogeschool en praktijk formuleren samen onderzoeksvragen die aansluiten bij de zwaartepunten van de faculteiten (§ 1.5 en 4.3.1). Het onderzoek is daardoor maatschappelijk relevant, de praktijk heeft er direct profijt van en het verrijkt het betreffende wetenschappelijke kennisdomein. Met dit evidence-based en evidence-informed praktijkgerichte practitioner onderzoek dragen lectoren, promovendi, docent-onderzoekers, studenten en externe partijen zoals

bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en instellingen bij aan de ontwikkeling van het werkveld, het eigen onderwijs en de wetenschap.

Elk onderzoek heeft een directe of indirecte verbinding met het eigen onderwijs door de aard van het onderzoek, de kennis die ontwikkeld wordt en de docent-onderzoekers en docenten die de nieuwe kennis meenemen in hun onderwijspraktijk. Zowel lectoren en docent-onderzoekers als docenten begeleiden studenten bij het (leren) doen van onderzoek. Voor het onderwijs relevante nieuwe informatie komt zo direct in de curricula en draagt bij aan de ontwikkeling van het werkveld. Subsidies komen onder andere van Centres of Expertise, uit Europese programma's, van het NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek) en SIA/RAAK. Ook zijn er volledig door het bedrijfsleven of beleidsinstellingen betaalde opdrachten.

Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)

Valorisatie of waardecreatie zit in de genen van Aeres Hogeschool. De hogeschool valoriseert door innovatieve kennis toepasbaar te maken voor de beroepspraktijk en het onderwijs en voegt daarmee aan beide waarde toe. Het valorisatieproces en de kenniscirculatie komen op gang door ontmoetingen te faciliteren, door contact- en koppelpunten in te richten en door het opbouwen van netwerken en allianties met onderzoek, onderwijs en het werkveld. Aeres Hogeschool deelt de opgedane kennis via lectoraten, projecten, publicaties, workshops, inspiratiesessies en samenwerking. Zie onder meer § 1.6 en § 4.14.3, § 4.15.4, § 4.16.2, § 4.17.5 en § 4.18.6. Daarnaast biedt Aeres Hogeschool in het kader van een leven lang leren commerciële dienstverlening voor professionals in het onderwijs en het bedrijfsleven.

4.3 Omgeving, strategie en plannen

Aeres Hogeschool maakt deel uit van de groene kenniskolom en heeft vanuit die positie functionele verbindingen met aoc's, andere (groene en niet-groene) hogescholen, Wageningen UR en andere universiteiten. In het Sectorplan Groene Hogescholen 2019-2023 'Duurzaam pionieren met groene generaties' komen samenwerking en gezamenlijke profilering van de groene hogescholen tot uiting. Aeres Hogeschool werkt vanuit de eigen zwaartepunten (§ 1.5 en 4.3.1) intensief en succesvol met groene hogescholen en de WUR samen in onder andere de Centres of Expertise (CoE's) en het gezamenlijke lectoraatsprogramma 'Impact: transitie in het groene domein'. Tegelijkertijd is de hogeschool een van de spelers in het hbo-veld, in de niet-groene domeinen rond consumptieve technieken en dienstverlening en producten en in het domein van de tweedegraads lerarenopleidingen.

4.3.1 Omgevingsfactoren en ontwikkelingen

De zwaartepunten van de faculteiten (en voor Aeres als geheel) sluiten goed aan bij de belangrijkste ontwikkelingen in de omgeving van Aeres Hogeschool. Zie profielen faculteiten, § 4.2.

Almere

De kwaliteit van de stedelijke en natuurlijke leefomgeving speelt een grote rol voor het welzijn van burgers. Een aantal opleidingen en onderzoeksactiviteiten van Aeres Hogeschool Almere richt zich op het verbeteren van die leefomgeving. Met diverse partners werkt de faculteit in dat kader ook in 2019 aan de voorbereiding van de Floriade die in 2022 in Almere plaatsvindt. Daarnaast spelen de thema's voedsel en gezond leven een belangrijke rol in onderwijsprogramma's en onderzoek. Daarmee sluit de faculteit aan bij het thema van de Flevo Campus, Feeding the City. De ontwikkeling van de Flevo Campus gaat gelijk op met de ontwikkeling van de Floriade. Aeres Hogeschool Almere stuurt met de verdere ontwikkeling van onderwijs en onderzoek op het optimaal benutten van de leidende thema's van de Floriade en de Flevo Campus. Zo werkt de faculteit in 2019 aan de ontwikkeling van een master Food Systems Innovation en start ze met de ontwikkeling van een master op het gebied van voedsel en gezond gedrag. Aeres Hogeschool Almere is één van de partners in de Floriade Academy. Deze Academy zorgt ervoor dat interessante stageopdrachten vanuit de Floriade bij studenten bekend worden en begeleidt stagiair(e)s bij de Floriade.

Dronten

In 2019 ontstaat veel dynamiek in de agrarische sector. Denk aan thema's als kringlooplandbouw vanuit de visie van het ministerie van LNV, de stikstofdiscussie en het klimaatakkoord. Thema's die ook onze studenten (en hun familiebedrijven), docenten en lectoren bezighouden. De thema's maken deel uit van de lectoraten Duurzaam bodembeheer, Agrarisch waterbeheer, Precisievoering en duurzame pluimveehouderij, Precisielandbouw en smart farming en Circulair ondernemen in de agri- en foodbusiness en spelen een belangrijke rol in toekomstgericht ondernemen. De faculteit werkt toekomstgericht ondernemerschap in alle opleidingen uit. Het zwaartepunt Dier en diergezondheid richt zich op de steeds hogere eisen die de maatschappij stelt aan de gezondheid, voeding en het welzijn van dieren. Aeres Hogeschool Dronten werkt op het gebied van de dierwetenschap, samen met Aeres Farms en het bedrijfsleven, aan verduurzaming van de dierlijke productie. Met Aeres Barneveld en het Poultry Expertise Centre (inclusief het Poultry Innovation Lab) werkt de faculteit samen aan gezondheid en nieuwe voedingsconcepten. In 2019 zijn docenten van Aeres Hogeschool Dronten en Aeres MBO Barneveld bewust gemaakt en getraind op de inhoud van de Wet op de dierproeven, waardoor de werkzaamheden en het onderwijs daar verantwoord op aansluiten.

Wageningen

De ontwikkelingen in het (v)mbo zijn van direct belang voor Aeres Hogeschool Wageningen. Deze ontwikkelingen

vragen om aansluiting bij de vraag naar voldoende bekwame leraren in de betreffende sectoren en aansluiting bij de inhoudelijke ontwikkelingen in het (v)mbo. Als aanbieder van lerarenopleidingen betekent dat ook zorgen voor flexibele leerroutes aansluitend bij zij-instromers. De bevoegdheidsdiscussie en verdere ontwikkelingen naar aanleiding van 'Ruim baan voor leraren' (Onderwijsraad 2018) raken de faculteit eveneens. Meer in het algemeen worden leer- en opleidingsvragen gevarieerder. Transities zijn op komst.

Het zwaartepunt Leren en ontwikkelen draagt bij aan de professionele ontwikkeling van docenten en andere medewerkers en aan de ontwikkeling van het onderwijs en de competentie- en kennisontwikkeling van studenten in de verschillende opleidingen.

Aeres Hogeschool zoekt aansluiting bij regionale ontwikkelingen, zoals de hierboven reeds genoemde Floriade 2022 (in samenwerking met de gemeente Almere en de provincie Flevoland) en Regio Zwolle (21 gemeenten hebben de handen ineengeslagen in het Agrofoodcluster voor innovatie), bij landelijke ontwikkelingen, onder andere met Centres of Expertise, bij regionale plattelandsontwikkelingen zoals POP3, bij interregionale samenwerking zoals SF4NN (Smart Farming voor Noord Nederland), bij de Mineral Valley Twente, bij de landelijke ontwikkelingen rond het leraarschap in het vmbo en mbo en het opleiden in school en internationaal met verschillende partijen.

4.3.2 Strategie, ambities en plannen

Het langetermijnbeleid van Aeres Hogeschool staat in het in 2016 ontwikkelde instellingsplan 2016-2020: *Perspectief 2020*. Dit plan geeft aan waar de hogeschool aan werkt en zich mee profileert. Het plan sluit aan op het strategisch plan van Aeres 'Verbindend perspectief' en op de ontwikkelingen in het hoger onderwijs zoals de strategische nota van de Vereniging Hogescholen '#hbo2025: Wendbaar & Weerbaar'. In 2019 start de ontwikkeling van het instellingsplan 2020-2024. Dit plan sluit aan op het Aeres-strategie 2019-2023, op het sectorplan 2019-2023 van de groene hogescholen en op de strategische agenda van de Vereniging Hogescholen 2019-2023 Professionals voor morgen en de strategische beleidsagenda Samen toekomstbestendige leraren opleiden 2019-2024 van de Vereniging Hogescholen.

Instellingsplan 2016-2020

Het instellingsplan geeft de volgende uitgangspunten:

- Professionaliteit ontwikkelen in interactie met anderen en in een kleinschalige omgeving.
- Grenzen verleggen verruimt de blik en stimuleert perspectiefwisseling.
- Innovatief ondernemen is ruimte bieden, kansen benutten en waarde toevoegen.
- Contextueel leren is leren werken in de authentieke context van werkveld en praktijk.
- Duurzaam handelen betekent toekomstgericht werken en handelen en dat vereist duurzaamheidsperspectief.

De wereld wordt beter als de hogeschool werkt aan de duurzame ontwikkeling van groen, leven en talent in de context van maatschappij en beroep. De hogeschool wil in het licht van de missie en de speerpunten (§ 4.2) het volgende, samengevat vanuit het instellingsplan, realiseren:

- Het aantal (internationale) studenten neemt toe, net als het aantal lectoraten en geaccrediteerde opleidingen. Het uitvalspercentage daalt iets, het bachelorrendement verbetert, net als de NSE-score, de waardering van de opleidingen en het percentage studenten dat na drie maanden een baan heeft.
- Onderwijs, onderzoek en valorisatie worden in samenhang uitgevoerd en hebben het werkveld als context. Opleidingen zijn geworteld in de praktijk.
- Iedere faculteit heeft een bij het zwaartepunt passend portfolio met associate degrees, bachelors en masters.
- Iedere faculteit heeft ten minste één onderzoeksprogramma met drie lectoraten die passen bij het eigen zwaartepunt. Het onderzoeksprogramma kan uitgewerkt zijn in onderzoeklijnen met daarbij passende lectoraten.
- Onderwijs en onderzoek hebben zichtbaar waarde voor studenten en werkveld.
- Sturing en professionele ruimte houden elkaar in evenwicht.
- Aeres Hogeschool heeft een eenduidige uitstraling.
- Ondersteuning van onderwijs en onderzoek is logisch georganiseerd.
- Medewerkers voelen zich uitgedaagd om gezamenlijk te werken aan de ambities.
- Er is blijvend aandacht voor (de ontwikkeling van) het menselijk kapitaal.
- Bijdragen aan de totstandkoming en uitvoering van de Aeres-strategie.

Plannen voor het onderwijs staan in § 4.12.2.

Plannen voor het onderzoek staan in § 4.20.

4.4 Organisatie

Aeres Hogeschool maakt, samen met Aeres AOC, deel uit van de rechtspersoon Stichting Aeres Groep. De BRIN-code van Aeres Hogeschool is 30TX. De sub-BRIN-codes van de faculteiten zijn voor Aeres Hogeschool Dronten 30TXo1, voor Aeres Hogeschool Almere 30TXo2 en voor Aeres Hogeschool Wageningen 30TXo3. Zie bijlage 8, tabel AH1 voor een overzicht van alle opleidingen.

De directie van Aeres Hogeschool bestaat uit een algemeen directeur, tevens faculteitsdirecteur van Aeres Hogeschool Dronten, en twee faculteitsdirecteuren, namelijk een van Aeres Hogeschool Almere en een van Aeres Hogeschool Wageningen. De algemeen directeur van Aeres Hogeschool rapporteert aan het College van Bestuur van Aeres en is lid van het Aeres-managementteam.

De bedrijfsvoering (studentenadministratie, onderwijslogistieke processen, mediatheek, marketing en communicatie, kwaliteitsmanagement en control van

financiën) is op hogeschoolniveau georganiseerd. Facilitaire zaken en ondersteuning van de faculteitsdirecteuren zijn binnen de faculteiten georganiseerd (zie ook § 4.4).

De organisatie van het onderwijs (§ 4.10), onderzoek (§ 4.13.1) en de commerciële dienstverlening (§ 4.21) zijn beschreven in aparte delen rond die onderwerpen.

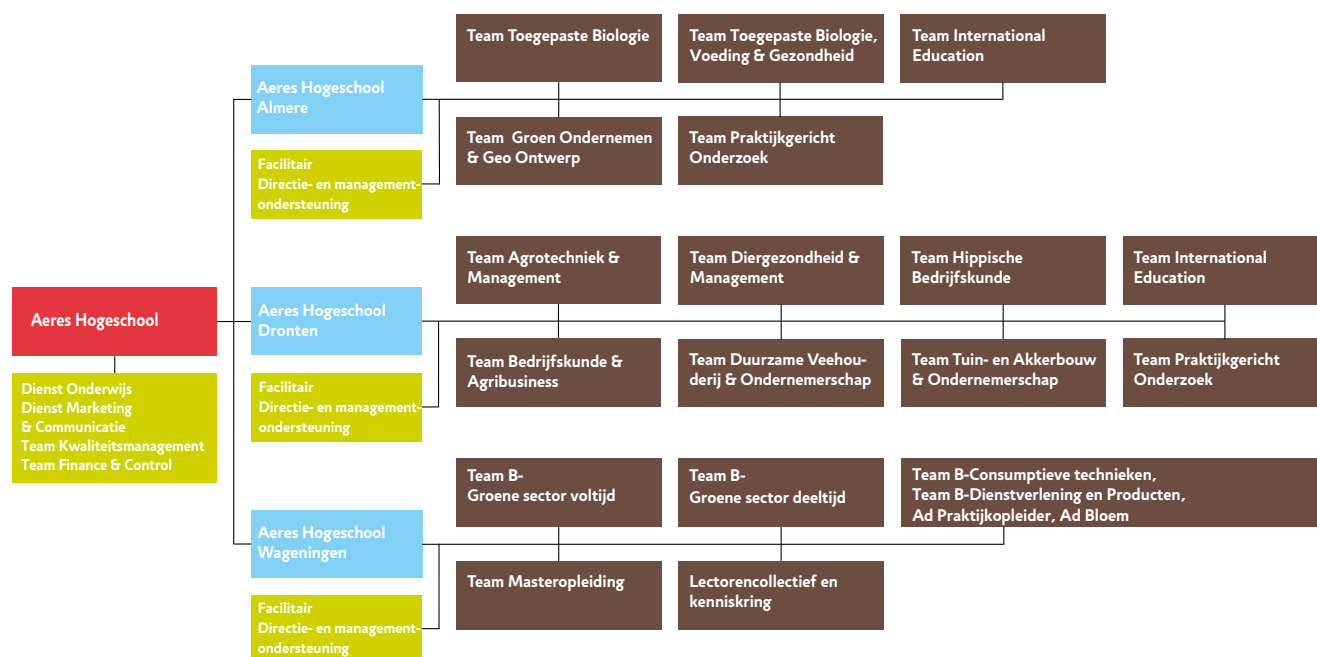
4.4.1 Organisatiestructuur en (opleidings)locaties

(Opleidings)locaties

- De faculteit Aeres Hogeschool Almere is een faculteit met een stevige groeiopgave.
- De faculteit Aeres Hogeschool Dronten voert op één uitzondering na de opleidingen uit in Dronten, een gedeelte van een van de Ad-opleidingen vindt, in samenwerking met het Clusius College, in 2018-2019 in Hoorn plaats. In 2019-2020 start deze opleiding niet, wegens te geringe belangstelling.
- De faculteit Aeres Hogeschool Wageningen, de educatieve faculteit, verzorgt lerarenopleidingen voor beroepsgerichte vakken, waaronder de groene lerarenopleiding. Daarnaast leidt zij samen met de aoc's in het Groen Consortium Opleiden in School studenten op.



Organisatiestructuur



4.4.2 Organisatieontwikkeling

Aeres Hogeschool heeft een organisatiemodel met drie faculteiten en een daarbij aansluitend directiemodel. Een deel van de ondersteunende activiteiten voert het Aeres Bestuursbureau uit (ICT, Personeel & Organisatie en Finance & Control), een deel gebeurt op hogeschoolniveau (Onderwijslogistiek, Marketing & Communicatie, Finance & Control en Kwaliteitsmanagement) en elke faculteit beschikt over teams die zich bezighouden met facilitaire zaken en die directeuren en management ondersteunen.

Overstap naar OCW

Met ingang van 2018 valt het groene onderwijs binnen de verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW. In 2019 is de discussie rond de bekostiging afgerond.

HR-cyclus

In 2019 start de hogeschool breed met eenzelfde HR-cyclus voor alle faculteiten, die zij volgens afspraak met de Ondernemingsraad in 2020 evalueert.

4.5 Horizontale dialoog Aeres Hogeschool

De dialoog met betrokkenen bij de hogeschool verloopt via bijeenkomsten en uitingen. Hier volgt een impressie: website en brochures, jaarverslag en jaarrekening (met ook een publicitair jaarverslag op www.dewereldvanaeres.nl), (drukbezochte) informatieve bijeenkomsten voor ouders van eerstejaars- studenten, informatiebijeenkomsten en inspiratiesessies voor het bedrijfsleven (regelmatig in

samenwerking met partners), persberichten en andere publicaties, op verzoek rondleidingen en ontvangsten.

De faculteiten werken met werkveldcommissies, critical friends, raden van advies, expertgroepen, interne en externe auditcommissies en peerreviews. Van alle bijeenkomsten vindt verslaglegging plaats, die onder de betrokkenen verspreid wordt.

Medezeggenschap

De medezeggenschapstructuur van Aeres Hogeschool is erop gericht om medewerkers en studenten op alle niveaus mee te laten denken en praten over beleid en toekomst. De personele medezeggenschap is geregeld op de verschillende Aeres-niveaus (zie § 10.15) met de Centrale Ondernemingsraad op Aeres-breed niveau en de ondernemingsraad op Aeres Hogeschoolniveau.

De OR-verslagen staan in § 10.15.1. De studenten zijn op hogeschool- en op faculteitsniveau georganiseerd: op Aeres-niveau is er de Centrale Studentenraad (CSR), op faculteitsniveau de Studentenraden (SR). Voor een aantal onderwerpen zitten personeel en studenten op hogeschoolniveau bij elkaar in een gemeenschappelijke vergadering (hogeschoolplan, systeem van kwaliteitsmanagement alsmede het beleid in het licht van de kwaliteitsafspraken, het bestuurs- en beheersreglement, kaders voor de onderwijs- en examenregeling). Voor alle opleidingen zijn opleidingscommissies actief.

Netwerken en samenwerkingsverbanden

Aeres Hogeschool zet in op het versterken van haar binnen- en buitenlandse netwerken. De hogeschool gebruikt deze netwerken om de praktijk in het onderwijs en het onderzoek te brengen.

Aeres Hogeschool onderhoudt contacten met Nederlandse en internationale onderwijsinstellingen (mbo, hbo en wo), kennisinstellingen en het bedrijfsleven. De lectoraten ondersteunen dit.

De hogeschool heeft het voorzitterschap van het Sectoraal adviescollege hoger agrarisch onderwijs van de Vereniging Hogescholen, waarin de groene hogescholen samenwerken. Aeres Hogeschool maakt deel uit van het HON (Hogescholen Onderzoeksnetwerk) en van het OiO-netwerk (Onderzoek in Onderwijs). De hogescholen maken binnen deze netwerken centraal afspraken rondom gedragscodes voor onderzoek en de herkenbaarheid van praktijkgericht onderzoek in het hbo. Aeres Hogeschool is ook actief in een aantal internationale netwerken. Aeres Hogeschool Wageningen participeert in het bestuur van het ENTER-netwerk (European Network of Learning and Teaching in Agriculture and Rural Development), en is actief in EAPRIL (praktijkgericht pedagogisch didactisch onderzoek) en in Europea, het netwerk van groen en agrarisch beroepsonderwijs met 26 lidstaten in Europa.

De hogeschool heeft een groot netwerk van stagebieders, opleidingsscholen, bedrijven, en instellingen waar(voor) bachelor- of masterstudenten hun afstudeeractiviteiten of -onderzoek uitvoeren.

Agribusiness Development-masterstudenten besteden ongeveer 70% van hun opleidingstijd aan het ontwerpen en ontwikkelen van een voor de mastercompany relevante innovatie.

De studenten van de master Leren en Innoveren brengen een onderzoeksopdracht en de opdrachtgever mee in de studie. De opdrachtgever is nauw betrokken bij de beoordeling van de resultaten.

Via de Centres of Expertise is het netwerk uitgebreid met bedrijven, instellingen en organisaties waarmee lectoren, docenten, docent-onderzoekers en studenten onderzoeksopdrachten en -projecten uitvoeren.

In het kader van kwaliteitsmanagement overleggen management en docenten met werkveldcommissies en critical friends. In datzelfde kader vinden consultaties met studentvertegenwoordigers plaats. Centres of Expertise hebben hun eigen partnerraden uit het werkveld. De Review Commissie Hoger Onderwijs en Onderzoek toetst de kwaliteitsplannen en treedt op als critical friend in het kader van praktijkgericht onderzoek.

Aeres Hogeschool heeft een groot aantal internationale partnercontacten voor internationale uitwisseling en samenwerking, gekoppeld aan de verschillende opleidingen. Samen met internationale partners werft de hogeschool projecten en voert ze uit. De contacten gaan over bilaterale samenwerking, bijvoorbeeld voor een double degree, mobiliteit van studenten en docenten, training en consultancy.

Dat intensieve samenwerking kan ontstaan, blijkt wel uit de cijfers van het Agrofoodcluster van Regio Zwolle. Daarin werken 21 gemeenten samen en ook Aeres Hogeschool Dronten is hierin (met een in-kind-bijdrage) al enkele jaren actief met nieuwe initiatieven, met het vinden van antwoorden op vragen en met het uitvoeren van opdrachten van het

bedrijfsleven. Studenten, docent-onderzoekers en lectoren spelen een rol bij symposia, congressen, innovatie-arena's en study tours.

In Regio Foodvalley werkt de hogeschool samen met Wageningen UR, de CHE, VHL en de scholen voor voortgezet onderwijs in het Food Valley Scholennetwerk. Een andere belangrijke samenwerkingsomgeving voor Wageningen is het domein van de lerarenopleidingen. Binnen ADEF (Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten) werkt de faculteit samen met alle directeuren van de tweedegraads lerarenopleidingen.

Aeres Hogeschool Almere hecht grote meerwaarde aan het partnerschap binnen de Flevo Campus, waarin de gemeente Almere, de provincie Flevoland en Amsterdam Institute for Metropolitan Solutions (AMS Institute) vertegenwoordigd zijn. Ook de samenwerkingscoalitie binnen Amsterdam Green Campus zorgt voor relevante verbindingen met andere kennispartijen en met bedrijfsleven.

4.6 Bedrijfsvoering

Om de hogeschool-brede ambities te realiseren stuurt de hogeschool op een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering, kwaliteit (§ 4.7) en onderzoek en innovatie (§ 4.12.2 t/m 4.20). Dit vindt in nauwe samenwerking plaats met het Aeres Bestuursbureau in Ede. Aeres-brede zaken staan in de hoofdstukken 1 Gezamenlijke kaders, 2 Aeres-brede kengetallen, financiële resultaten en continuïteit, 9 Bestuursbureau en 10 Sociaal jaarverslag. In deze paragraaf komen de voor Aeres Hogeschool specifieke aspecten van de bedrijfsvoering aan de orde.

4.6.1 Kengetallen en studentenpopulatie

Op 31 december 2019 heeft Aeres Hogeschool 400 medewerkers (315,04 fte). Het percentage onderwijspersoneel ten opzichte van het onderwijsondersteunende personeel is 75% (74,3% in 2018 en 73,5% in 2017). De medewerkers zijn, behalve in het onderwijs, een deel van hun tijd ook actief in (commerciële) projecten, onderzoek en valorisatie.

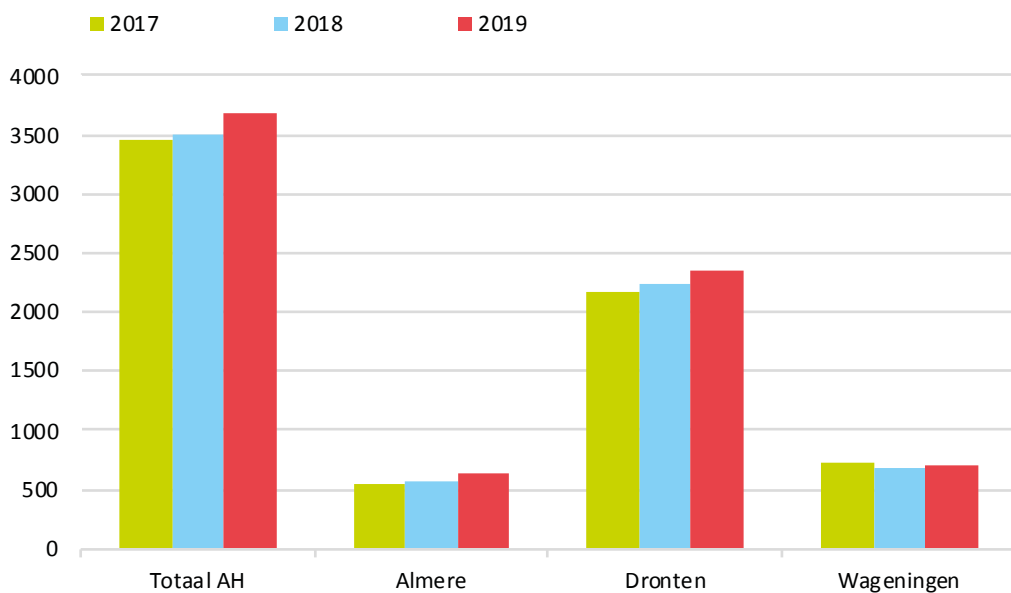
Bijlage 8 geeft een groot aantal kengetallen. In deze paragraaf volgt een deel daarvan.

Studentenaantallen

In 2019 heeft Aeres Hogeschool 3.680 ingeschreven studenten: 630 in Almere + 2.352 in Dronten + 698 in Wageningen. Dit is een toename van 5,0% ten opzichte van 2018 (3.505 totaal: 578 Almere, 2.245 Dronten, 682 Wageningen). Landelijk neemt het aantal ingeschreven hbo'ers toe met 1,7% in 2019 (0,7% in 2018 en 1,4% in 2017; bron: Vereniging Hogescholen). De docent-student-ratio van Aeres Hogeschool is 1: 15,7 (1:15,8 in 2018). Dit is inclusief projectuitvoering (13%) en leidinggevenden van onderwijzend personeel. Zonder

projectuitvoering bedraagt de docent-student-ratio 1:18,1 (1:20 in 2018).

De onderstaande grafiek geeft het verloop van de totale aantallen studenten weer. Deze aantallen zijn ontleend aan het eigen SIS Alluris.

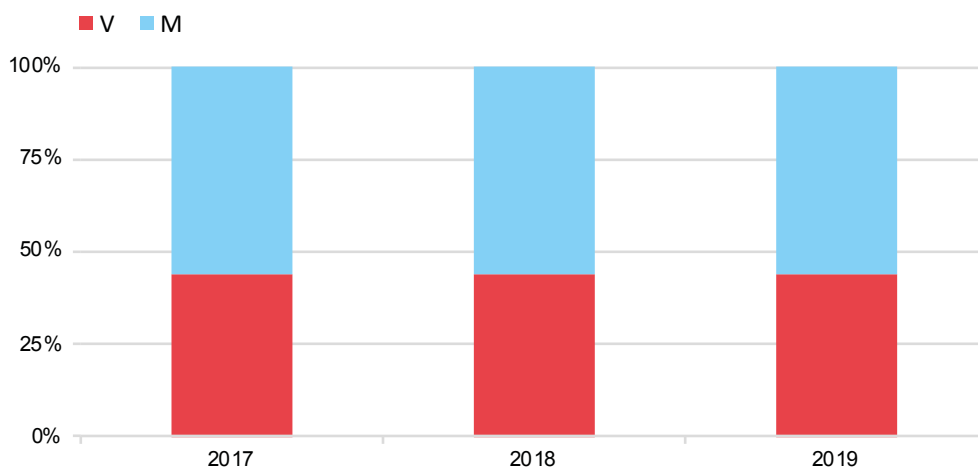


Grafiek 4.1 Studentenaantal, zie bijlage 8, tabel AH 2.

Per 1 oktober 2019 heeft Aeres Hogeschool 202 niet-Nederlandse studenten: 25 in Almere, 172 in Dronten en 5 in Wageningen (in 2018 221 in totaal: 25 in Almere, 191 in Dronten en 5 in Wageningen). Van de niet-Nederlandse studenten hebben er 61 (76 in 2018 en 89 in 2017) een niet-EER-nationaliteit. Studenten zonder EER-nationaliteit tellen niet mee in de bekostiging.

Op 1 oktober 2019 zijn 153 bachelorstudenten (32%) van de opleiding Educatie & Kennismanagement en twaalf studenten van andere opleidingen van Aeres Hogeschool Wageningen verbonden aan een opleidingsschool van het Groen Consortium. In het Groen Consortium Opleiden in School werkt de faculteit samen met negen aoc's aan de opleiding van docenten (www.groenconsortium.nl).

Verhouding man : vrouw ingeschreven studenten



Grafiek 4.2 Verhouding man : vrouw studenten, zie bijlage 8, tabel AH 2.

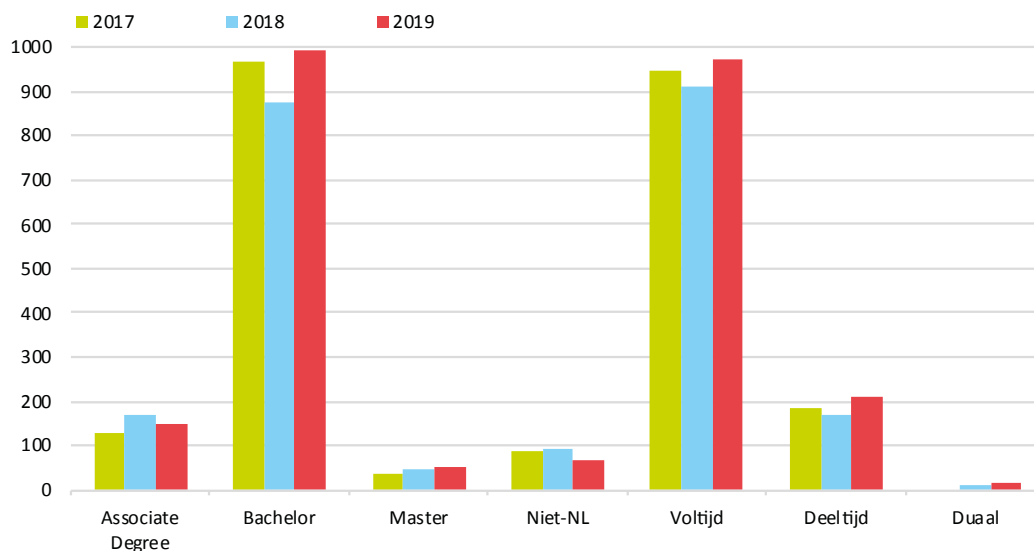
De verhouding man : vrouw is in 2019 bij Aeres Hogeschool 56% : 44% (56% : 44% in 2018). Bij de faculteit Almere is de verhouding 54% : 46% (52% : 48% in 2018), bij de faculteit Dronten 64% : 36% (64% : 36% in 2018) en bij de faculteit Wageningen 32% : 68% (34% : 66% in 2018).

faculteit in Almere neemt met 21% toe van 177 naar 214, in Dronten neemt de instroom met 1% toe van 710 naar 717. In Wageningen neemt de instroom met 32% toe van 201 naar 265 (zie bijlage 8, tabel AH 4). Landelijk neemt de instroom in het hbo in 2019-2020 toe met 2,8% (bron: Vereniging Hogescholen) na een toename van 3,4% in het jaar daarvoor.

Instroom

De totale instroom neemt met 9,9% toe (van 1.088 naar 1.196 studenten, bron: Alluris per 1-10-2019). De instroom bij de

Naar opleidingsniveau en -vorm

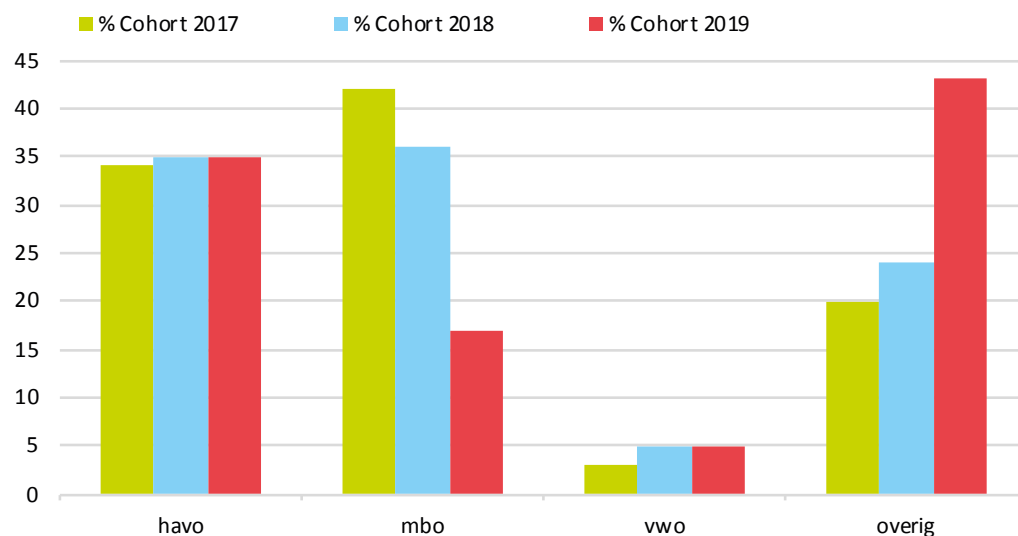


Grafiek 4.3 Uitsplitsing instroom naar opleidingsniveau en -vorm, zie bijlage 8, tabel AH 4.

De verdeling voltijd en deeltijd verschilt sterk per faculteit. Van de ingestroomde studenten op de faculteit Almere gaat 0% een deeltijdstudie doen, op de faculteit Dronten gaat 9%

(9% in 2018) een deeltijdstudie doen en 1,9% (1,5% in 2018) van de studenten volgt een duale opleiding (master), terwijl de deeltijdstudenten bij de faculteit Wageningen met 55% (51% in 2018) meer dan de helft van de populatie uitmaken. Deze percentages zijn iets hoger dan vorig jaar.

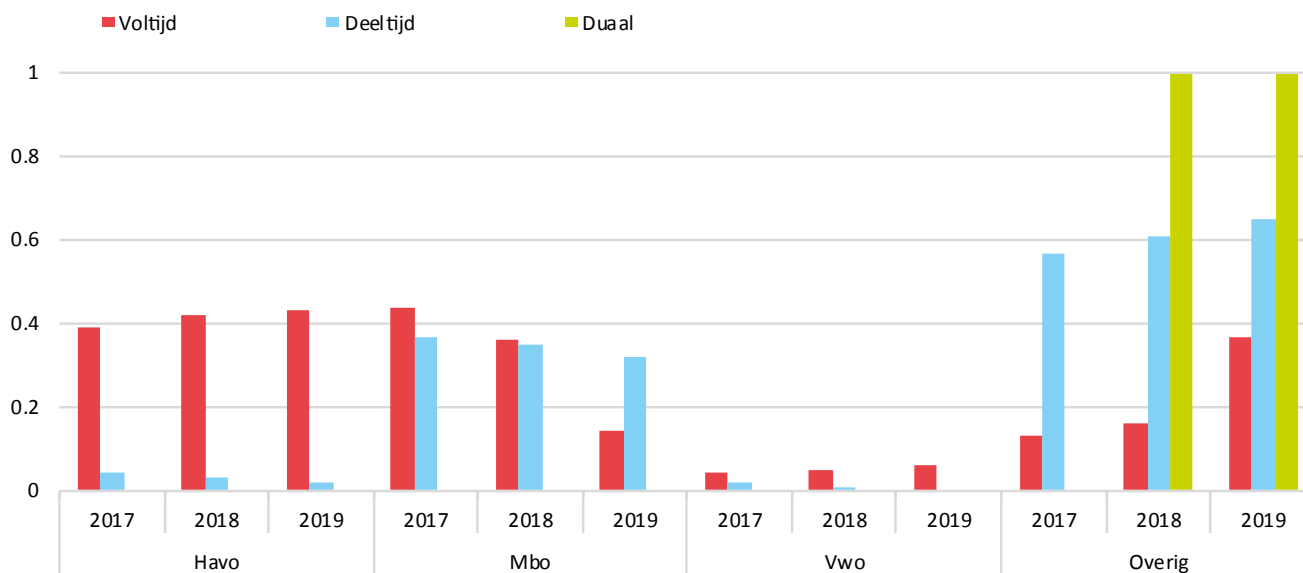
Naar vooropleiding



Grafiek 4.4 Uitsplitsing instroom naar vooropleiding, zie bijlage 8, tabel AH 4.

Bij de instroom zijn de grootste groepen qua vooropleiding voor de faculteit Almere de havo (66% in 2019, 67% in 2018), voor de faculteit Dronten de categorie overig (41% in 2019, 18% in 2018) en de havo (35% in 2019, 35% in 2018) en voor de faculteit Wageningen de groep overig (65% in 2019, 50% in 2018) en het mbo (23% in 2019, 35% in 2018). Voor de totale

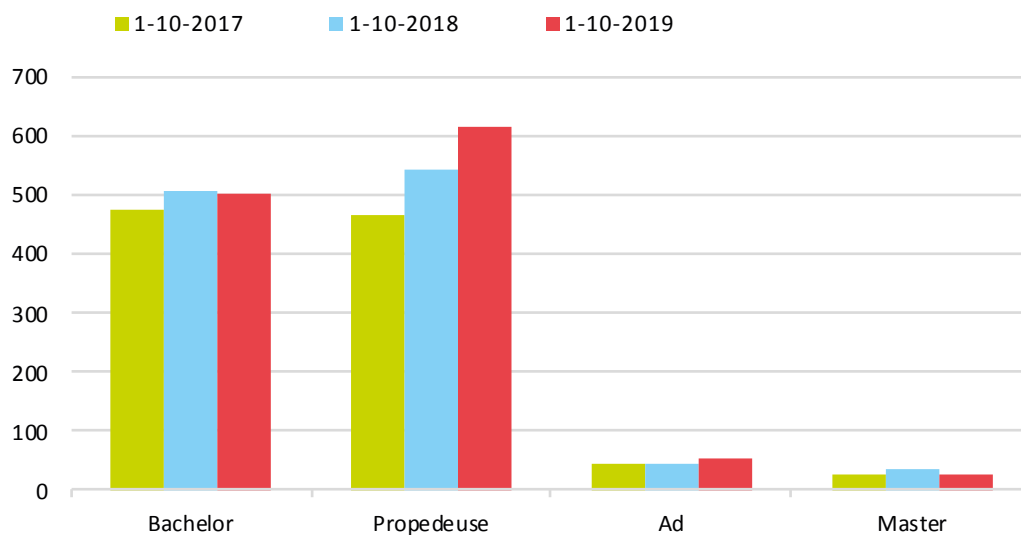
hogeschool is het percentage studenten dat van het mbo komt gedaald van 36% naar 17%. Dit komt doordat DUO de studenten de mogelijkheid geeft om de categorie overig in te vullen. Mbo'ers doen dit massaal.



Grafiek 4.5 Uitsplitsing instroom naar vooropleiding en opleidingsvorm, zie bijlage 8, tabel AH 5.

Resultaten

In bijlage 8 zijn in de tabellen AH 7, AH 8 en AH 9 de studieduur, uitval en studiestakers per onderwijstype gegeven.



Grafiek 4.6 Aantal geslaagden, zie bijlage 8, tabel AH 6.

4.6.2 Financiën

Het resultaat van Aeres Hogeschool is in 2019 € 2.742.408 positief.

Aeres Hogeschool neemt niet deel aan de experimenten flexibel hoger onderwijs en vraagfinanciering.

	Studenten in overmachtsituaties	Bestuurders van studentenraden of OR	Overig
Aantal aanvragen	0	0	0
Aantal toekenningen	0	0	0
Totaalaantal toekenningen	0	0	0
Gemiddelde hoogte toekenningen	€ 0	€ 0	€ 0
Gemiddelde duur toekenningen in dagen	0	0	0

Voor internationale zaken komt de ondersteuning van het Aeres International Student Fund (AISF, § 1.7.2). Voor het academisch jaar 2018-2019 stelt het fonds één beurs beschikbaar voor een buitenlandse student en zes beurzen voor Nederlanders die in het buitenland studeren (uitgaande beurzen). De beurs voor een buitenlandse student is inmiddels toegekend, van de uitgaande beurzen zijn er drie toegekend, de andere drie volgen in 2019 (zie § 1.7.2 AISF).

Uitgebreide informatie over de financiën is gegeven in hoofdstuk 2 en de jaarrekening. § 2.2. geeft een samenvatting van het financieel (strategisch) beleid. Daarin is onder meer beschreven hoe Aeres het geld over de onderdelen verdeelt.

4.6.3 Huisvesting, faciliteiten en omgeving

De algemene ontwikkelingen rond de huisvesting zijn beschreven in § 9.7. Hier volgen de bijzonderheden voor 2019.

Almere

In 2019 is het definitieve ontwerp voor de nieuwbouw van Aeres Hogeschool Almere goedgekeurd. De procedures die nodig zijn voor uiteenlopende vergunningen zijn in gang gezet en deels ook al afgerond. Er vindt regelmatig overleg plaats met de gemeente Almere en met de Floriade bv. De selectie van een aannemers- en een technisch installatiebedrijf is voorbereid. De faculteit gaat een samenwerking aan met een innovatief groenbedrijf, dat ontwerpen oplevert voor de groene gevels, het groene dak en voor het groen in het gebouw. Een projectteam met MT-leden van Almere vergadert geregeld met de projectleider en bouwbegeleiders. Ook organiseert de faculteit verschillende gebruikerssessies om te komen tot afstemming en besluitvorming rond de praktijkvoorzieningen, groenvoorziening en inrichting. De nieuwbouw is een belangrijk project voor de Flevo Campus. Voor het realiseren van een spraakmakend gebouw is, aanvullend op het budget dat vanuit Aeres beschikbaar is gesteld, subsidie verworven.

Profileringfonds

Hogescholen zijn verplicht studenten onder bepaalde omstandigheden financieel te ondersteunen bij het afronden van hun studie. Hiervoor is een voorziening opgenomen genaamd het Profileringsfonds. De commissie Profileringsfonds toetst iedere aanvraag op basis van het reglement Profileringsfonds.

Dronten

In Dronten groeit het aantal studenten sterk. In 2019 plaatst de faculteit een noodvoorziening met acht onderwijslokalen. Daarnaast werkt zij aan de voorbereiding van definitieve aanvulling van de huisvesting. De architect bereidt een massastudie voor aan de hand waarvan een aanbesteding is voorbereid. In december 2019 rond Aeres de aanbesteding af. In 2020 gaat een bouwteam verder aan concretisering van de plannen. De bouw moet in de zomer van 2020 starten. De ontwikkelingen rond de studentenhuysvesting staan in § 4.6.3, Studentvoorzieningen.

Wageningen

Het gebouw in Wageningen, inmiddels zeven jaar oud, voldoet goed. Om de nieuwe opleiding D&P te kunnen uitvoeren, doet de faculteit enkele aanvullingen die de betreffende beroepsgerichte vakken ondersteunen. Het visitatiepanel van die opleiding constateert dat de visie op onderwijs, leren en ontwikkelen in de haarvaten van gebouw en organisatie zit. Tevens waardeert het panel de invulling van de elektronische leeromgeving.

4.6.4 Lerende cultuur en personele zaken

De algemene kaders en de verantwoording professionalisering staan in § 10.6.2. De hogeschool bespreekt het professionaliseringsplan 2018-2023 verschillende keren met de OR en ook met de vakbonden. Het gesprek wordt voortgezet.

Almere en Dronten

- De faculteiten Almere en Dronten stimuleren alle medewerkers actief om zich bij te scholen. Elke medewerker praat hierover met zijn of haar leidinggevende in het kader van de HR-cyclus.
- Nieuwe docenten halen hun Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB), met ingang van 2019-2020 inclusief de Basiskwalificatie examinering (BKE). Alle docenten nemen deel aan deze scholing op het gebied van toetsen en examinering. In 2019-2020 haalt elke docent de BKE. Elk onderwijsteam heeft minimaal één docent met een

Seniorkwalificatie examinering (SKE). Deze docenten maken deel uit van de Toets Advies Commissie (TAC).

- Docenten die onderzoek van studenten begeleiden, volgen trainingen op het gebied van onderzoeksvaardigheden.
- De hogeschool biedt een scholingsaanbod aan op het gebied van onderwijs met ICT en coaching van studenten, in 2019-2020 vooral in het kader van de implementatie van een nieuw Learning Management System (Canvas).
- Ook in 2019 zijn medewerkers zodanig getraind, dat zij volgens de Wet op de dierproeven kunnen handelen.
- Ondersteunende medewerkers volgen bij hun werkzaamheden passende scholing.
- Directie en management werken tijdens twee managementtweedaagse aan persoonlijke en teamontwikkeling.

Wageningen

Blijven leren, duurzaam leren en je ontwikkelen, passen bij het zwaartepunt van de faculteit, en alle medewerkers zijn daar voortdurend mee bezig. Ze volgen cursussen, leergangen, een masteropleiding of promoveren. Er zijn jaarlijks vier studiedagen voor medewerkers, aangevuld met een specifieke dag met alle ondersteuners. Daarnaast zijn er enkele faculteitsbrede activiteiten. Alle docenten moeten in juli 2020 hun BKE-certificaat hebben behaald. Leden van de examencommissie en per team minimaal een docent moeten dan ook de SKE behaald hebben.

Er wordt gemeenschappelijk gewerkt aan het vergroten van de vaardigheden om ICT toe te passen in het onderwijs en bij het leren.

4.6.5 ICT

Zie § 9.8, ICT & IM.

4.6.6 Studentvoorzieningen

Dronten heeft aanvullende studentvoorzieningen zoals sportzalen (succesvol gebruikt door studenten en medewerkers), het guesthouse en Bar 't Lab. Deze activiteiten staan in de begroting van de hogeschool. Voor alle activiteiten geldt dat ze minimaal budgetneutraal draaien.

4.6.7 (Sociale) veiligheid en integriteit (incl. klachtenafhandeling)

Aeres Hogeschool biedt iedereen binnen de hogeschool een studie- en werkomgeving die (sociale) veiligheid en integriteit waarborgt. De gedragscodes liggen op Aeres-niveau vast in de integriteitscode. Op de websites staan verwijzingen naar die code. Op hogeschoolniveau staan de gedragscodes in het studentenstatuut en in de algemene informatiegids. In het studentenstatuut staat hoe de hogeschool stuurt op de omgang tussen studenten onderling, tussen studenten en docenten en tussen medewerkers onderling. De medewerkers houden zich aan de geschreven en ongeschreven regels die voor de eigen functie en de daarbij behorende rollen en taken gelden.

Klachten, incidenten en bezwaren Aeres Hogeschool

Aeres Hogeschool kent verschillende organen (commissies/colleges) waar studenten een forme(e)l(e) verzoek, klacht of bezwaar kunnen voorleggen ter beoordeling of waar ze in beroep kunnen gaan.

Op faculteitsniveau:

- loket voor klachten en verzoeken;
- examencommissie;
- faculteitsdirectie;
- Interne adviescommissie.

Op hogeschoolniveau:

- Loket rechtsbescherming studenten;
- College van Beroep voor de examens (COBEX);
- Geschillenadviescommissie (GAC).

Een student kan een formele klacht of een formeel verzoek indienen bij het (lokale) Loket voor klachten en verzoeken. Afhankelijk van de aard ervan neemt of de examencommissie of de faculteitsdirectie de klacht of het verzoek in behandeling.

In 2019 handelen de examencommissies 612 (514 in 2018 en 167 in 2017) zaken af. Met name in Dronten is er wederom sprake van een toename van het aantal verzoeken en bezwaren. In 2019 voert de hogeschool wederom aanpassingen door in de onderwijs- en examenregeling. De meeste verzoeken hebben betrekking op aanpassing van het toetsmoment (in een andere toetsperiode) en de studievoortgang (aanvang volgende studiefase).

Soort bezwaar/verzoek Almere	Aantal	Resultaat
Verzoek toets-, assessment-, inlevermoment	29	Afgehandeld door de examencommissie
Studievoortgang	15	Afgehandeld door de examencommissie
Overige communicatie	14	Afgehandeld door de examencommissie
Aangepast studiecontract	12	Afgehandeld door de examencommissie
Klachten	5	Afgehandeld door de examencommissie
Bezwaar besluit	3	Afgehandeld door de examencommissie
Verzoek vrijstelling	3	Afgehandeld door de examencommissie
Bezwaar toepassing procedures	2	Afgehandeld door de examencommissie
Wijzigingen moduleoverzichten	2	Afgehandeld door de examencommissie
Bezwaar beoordeling	1	Afgehandeld door de examencommissie
Verzoek uitstel P-eis	1	Afgehandeld door de examencommissie
Totaalaantal	87	

Soort bezwaar/verzoek Dronten	Aantal	Resultaat
Bezwaar tegen beoordeling van een module of beroepssituatie	88	Afgehandeld door de examencommissie of doorverwezen naar IAC
Verzoek vrijstelling	48	Afgehandeld door de examencommissie
Wijziging moduleoverzichten	24	Afgehandeld door de examencommissie
Verzoek om afwijking van toetsprocedure (toetsmoment, inlevermoment)	162	Afgehandeld door de examencommissie
Plagiaat en fraude vastgesteld	21	Afgehandeld door de examencommissie
Overig	155	Afgehandeld door de examencommissie
Totaalaantal	498	

Soort bezwaar/verzoek Wageningen	Aantal	Resultaat
Bezwaar tegen bindend negatief studieadvies	1	Afgehandeld door de examencommissie
Bezwaar tegen beoordeling van een module of beroepssituatie	2	Afgehandeld door de examencommissie
Verzoek om uitstel toetsen en/of afronding propedeutische fase	7	Afgehandeld door de examencommissie
Verzoek om afwijking van toetsprocedures (toetsmoment, inlevermoment)	9	Afgehandeld door de examencommissie
Plagiaat en fraude vastgesteld	4	Afgehandeld door de examencommissie
College van Beroep voor de examens	1	Afgehandeld door de examencommissie
Bezwaar of verzoek onderwijsorganisatie of algemene aard	3	Afgehandeld door de examencommissie
Totaalaantal	27	

Plagiaat

Voor het vaststellen van plagiaat maakt Aeres Hogeschool veelal gebruik van het digitaal inleveren via Ephorus of Turnitin. Daarnaast kan de hogeschool plagiaat constateren bij andersoortig in te leveren werk (denk aan ontwerptekeningen en collages). In dat geval is het de beoordelende docent die het plagiaat opmerkt. In 2019 is in 25 gevallen plagiaat of fraude

vastgesteld, dat zijn er veel minder dan de 38 gevallen in 2018 maar nog wel meer dan de 9 gevallen in 2017.

4.7 Kwaliteitsafspraken

Hbo-instellingen moeten, in het kader van de kwaliteitsafspraken informatie opnemen in het jaarverslag over de inhoud en de voortgang (thema, doelstellingen en resultaten) van de kwaliteitsafspraken. Dit zowel centraal als decentraal, indien van toepassing. Ook moet de hogeschool laten zien hoe de medezeggenschap over de studievoorschotmiddelen is geregeld.

4.7.1 De kwaliteitsafspraken en de PDCA-cyclus

Aeres Hogeschool sluit aan bij de PDCA-cyclus van Aeres. Elk jaar verschijnt een kaderbrief van Aeres met inhoudelijke en financiële kaders en aansluitend een jaarplan en begroting/meerjarenbegroting van Aeres Hogeschool. Daarnaast beschikt Aeres Hogeschool over een Handboek Kwaliteitsmanagement, aan de hand waarvan de hogeschool de kwaliteit van onderwijs en onderzoek meet. Aeres monitort en bespreekt financiële en kwaliteitsresultaten middels trimesterrapportages. Over elk kalenderjaar verschijnt een jaarverslag en een jaarrekening.

De financiële middelen, bedoeld voor de kwaliteitsafspraken staan in de begroting/meerjarenbegroting en worden uitgewerkt in de toelichting daarop. In de jaarplannen van de komende jaren zal Aeres Hogeschool eventuele aanpassingen van de kwaliteitsafspraken opnemen. In de jaarrekening en het jaarverslag van Aeres zijn de middelen kwantitatief opgenomen en worden ze kwalitatief verantwoord.

In het Handboek Kwaliteitsmanagement staat beschreven op welke wijze Aeres Hogeschool werkt aan de kwaliteit van haar onderwijs en onderzoek. Ze stelt, indien nodig, verbeterplannen op en monitort die. De hogeschool actualiseert het Handboek jaarlijks, mede in overleg met de Gezamenlijke Vergadering van Ondernemingsraad en Centrale Studentenraad. In trimesterrapportages en in het jaarverslag licht ze de kwaliteit van het onderwijs aan de hand van actuele onderzoeken toe.

4.7.2 Proces medezeggenschap

Het plan Kwaliteitsafspraken is in 2019 aangeboden aan de Gezamenlijke Vergadering (GV) van de OR en CSR. Daarin spreekt Aeres Hogeschool een proces af, dat aansluit op de planning- en controlcyclus. De leden van de GV zijn daardoor jaarlijks betrokken bij de wijze van besteding van de middelen. In het plan dat de hogeschool in 2020 voor de herstelbeoordeling door de NVAO aanbiedt, staan nu voor alle jaren afspraken voor besteding van de studievoorschotmiddelen. Er vindt een vergelijkbaar proces plaats voor eventuele bijstelling van de voornemens in dit plan en nadere concretisering voor de jaren 2023 en 2024, steeds op hoofdlijnen:

Tussen hogeschooldirectie en GV: delen van jaarplan en meerjarenbegroting (respectievelijk in juni/september en oktober/november).

Doel: de GV reflecteert op eventueel bijgestelde en nader geconcretiseerde plannen; de hogeschool neemt de hoofdlijnen van de plannen op in haar toelichting op de meerjarenbegroting (MJB).

Tussen College van Bestuur (CvB), instellingsdirecteur en GV: bespreken van MJB Stichting Aeres (in november/ december). De besteding van de studievoorschotmiddelen maakt deel uit van de MJB. In de begeleidende brief van de MJB 'Instemming op de hoofdlijnen van de begroting' geeft het CvB, eveneens op hoofdlijnen, eventueel bijgestelde en nader geconcretiseerde plannen aan.

Doel: instemmen door GV.

4.7.3 Kernpunten kwaliteitsafspraken

Aeres Hogeschool ontvangt aanvullend op de reguliere rijksbijdrage voor de jaren 2019-2024 een totaalbedrag van € 13.613.000 voor extra onderwijskwaliteit. Voor de besteding van dit bedrag schrijft Aeres Hogeschool in 2019 een plan, dat de NVAO met een onvoldoende beoordeelt. Het ministerie van OCW neemt deze onvoldoende beoordeling over. In 2020 vindt een herstelbeoordeling plaats. In het najaar van 2019 start de voorbereiding van deze herstelbeoordeling.

Aeres Hogeschool kiest voor de besteding van de kwaliteitsmiddelen voor de volgende thema's:

1. intensiever en kleinschalig onderwijs;
2. verdere professionalisering van docenten;
3. passende en goede onderwijsfaciliteiten.

Onze keuze voor de thema's 'Intensiever en kleinschalig onderwijs' en 'Passende en goede onderwijsfaciliteiten' sluit naadloos aan bij de speerpunten in het instellingsplan:

- Professioneel ontwikkelen: in interactie met anderen en in een kleinschalige omgeving.
- Contextueel leren: leren en werken in de authentieke context van werkveld en praktijk.

De uitwerking van 'Professionalisering van docenten' sluit aan bij het speerpunt Onderwijsinnovatie met ICT in het Strategieplan van Aeres 2019-2023.

De hogeschool heeft niet gekozen voor de thema's:

- Onderwijsdifferentiatie. De reden daarvoor is dat in alle drie de faculteiten Ad's, bachelors en masters deel uitmaken van het opleidingsaanbod. Het major/minor model (Almere, Dronten), het grote aantal studievarianten bij de lerarenopleidingen (Wageningen), de vele (onderzoeks)projecten en stagemogelijkheden, nationaal en internationaal, bieden veel keuzemogelijkheden. Daarnaast hebben studenten volop mogelijkheden zich te ontplooiën in raden, commissies, studie- en studentenverenigingen.
- Meer en betere begeleiding van studenten. Studiebegeleiding en mentoraat zijn goed georganiseerd. Docenten kennen hun studenten en zijn laagdrempelig. Bij de uitwerking van intensiever en kleinschalig onderwijs kiest

Aeres Hogeschool voor extra coaching en training gekoppeld aan het onderwijs.

- Studiesucces. De laatste jaren is veel aandacht besteed aan studiesucces en doorstroom: projecten lopen om de doorstroom mbo-hbo te verbeteren, binnen Aeres en in

samenwerking met andere aoc's. De hogeschool neemt maatregelen om de uitval in het eerste jaar, na aanscherping van de bsa-norm, weer op het oude niveau te krijgen. Analyses en genomen maatregelen resulteren in hogere bachelorrendementen. Het aantal langstudeerders neemt af.

De verdeling over de jaren en over de faculteiten is vergelijkbaar met die in het eerdere plan, dat toen is afgestemd

met de medezeggenschap. Voor 2019 gaat het om de volgende bedragen:

Bedragen in €	Intensiever en kleinschalig onderwijs	Verdere professionalisering van docenten	Passende en goede onderwijsfaciliteiten
Almere	59.700	18.190	15.464
Dronten	273.720	68.480	99.652
Wageningen	62.370	20.330	71.000
Aeres Hogeschool Totaal € 681.450	395.790	107.000	178.660

Inmiddels is duidelijk geworden dat de hogeschool deze middelen kan besteden aan het op orde houden van de basiskwaliteit van het onderwijs in het geval van groei van het aantal studenten. Aeres Hogeschool heeft de afgelopen jaren gemiddeld € 1.500.000 besteed aan voorfinanciering vanwege de t-2-bekostiging.

4.7.4 Verantwoording kwaliteitsafspraken

Het totale in 2019 te besteden bedrag valt binnen de voorfinanciering t-2 ten opzichte van de t = 0-situatie en kan dus geheel besteed worden aan het op orde houden van de basiskwaliteit van het onderwijs. Hieronder is een verantwoording gegeven van de besteding van de middelen in 2019.

Aeres Hogeschool	
Thema 1:	Intensiever en kleinschalig onderwijs
Doelstelling:	Op orde houden van de basiskwaliteit van het onderwijs.
Plannen:	Het omzetten van de bedragen in de middelenkaders voor onderwijsuitvoering en onderwijsinnovatie naar docenturen.
Besteding 2019-2020	
Almere	
Handhaven van de onderwijskwaliteit bij groei van het aantal studenten:	
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering van onderwijs aan extra groepen ten opzichte van t-2. • Generieke verhoging van normen voor toekenning van uren voor onderwijsuitvoering: <ul style="list-style-type: none"> - Het aantal docenturen van modules in de jaren 1 tot en met 3 stijgt van 310 naar 342 uren. - Het aantal docenturen voor minoren stijgt van 90 naar 120, waardoor meer lessen en begeleiding plaatsvinden. - Veel practica, vooral in het eerste jaar, biedt de faculteit aan aan halve groepen; datzelfde geldt voor trainingen. - Aan coaches zijn meer uren toegekend, waardoor meer ruimte ontstaat voor persoonlijke begeleiding van studenten en een betere voorbereiding van assessments. 	

Dronten

- Handhaven van de onderwijskwaliteit bij groei van het aantal studenten:
- Uitvoering van onderwijs aan extra groepen ten opzichte van t-2.
 - Generieke verhoging van normen voor toekenning van uren voor onderwijsuitvoering. Het aantal docenturen van modules in het eerste tot en met het derde jaar stijgt van 310 naar 342 uren. Het aantal docenturen voor minoren stijgt van 90 naar 135. Deze uren zijn als volgt besteed:
 - Bij de opleiding Dier- en veehouderij, waar door het grote aantal studenten de groepsgroottes in het eerste jaar groot zijn, is de maximale groepsgrootte teruggebracht naar 25 studenten.
 - Er zijn meer uren beschikbaar voor mentoraat, bijvoorbeeld twee mentoren voor een eerstejaars groep van meer dan 20 studenten met daarbij ook nog een extra 'overlegvergoeding' voor de beide mentoren.
 - Extra coachings- en trainingsuren bij modules en minoren. Naast per coach extra begeleidingstijd zijn bij bijvoorbeeld de opleiding Dier- en veehouderij bij groepen met meer dan 20 studenten twee coaches aanwezig.
 - Meer feedbackmomenten gericht op de persoonlijke begeleiding van assessments.
 - De uren voor presentatie- en sollicitatietrainingen zijn opgehoogd om meer individuele aandacht aan de studenten te geven waardoor ruimte ontstaat voor meer feedback op producten en meer individuele begeleiding.
 - Meer uren voor inhoudelijke begeleiding, bijvoorbeeld bij statistiek en logistiekvakken: extra theorielessen en werkcolleges (voor het maken van berekeningen), daarnaast extra oefentoetsen met feedback.
 - Meer uren voor begeleiding van studentbedrijven: meer uren voor vergaderingen met de studentbedrijven en meer uren voor het beoordelen van eindproducten.
 - Meer uren voor begeleiding van studenten bij hun afstuderen en proeven van bekwaamheid in het derde jaar.
 - Uitbreiding van het aantal practicumopstellingen in het Agri Innovation Centre voor meer practica in kleine groepjes. Bij de practica is zowel de docent als de onderwijsassistent aanwezig.
- Enkele specifieke aandachtspunten rond doorstroom- en schakelvakken in het eerste jaar en mentoraat:
 - Kleinere groepen voor het vak Engels in het eerste jaar. Op elke vier groepen Engels is een vijfde groep gecreëerd.
 - Voor wiskunde is een onderwijsassistent extra ingezet voor persoonlijke begeleiding van de studenten. Dit gebeurt in de vorm van werkcolleges elke tweede les van de week waarin de theorie toegepast wordt door middel van het uitwerken van opgaven. Voor de begeleiding zijn dan zowel de docent als de onderwijsassistent ter ondersteuning aanwezig. Daarnaast kiest de faculteit ervoor om quizen en filmpjes te maken die de studenten helpen om de moeilijke onderwerpen beter te begrijpen.

Wageningen

De faculteit Wageningen kiest ervoor de kwaliteitsmiddelen te benutten om de flexibilisering van de lerarenopleidingen verder mogelijk te maken en te blijven voldoen aan de stelselvraag om voldoende bekwame hybride leraren voor beroepsgerichte vakken in vmbo en mbo op te leiden. Om te voldoen aan de vraag van de deeltijdstudent verwacht de faculteit een vergaande mate van flexibilisering om aan te sluiten bij de verschillende achtergronden van studenten (vooropleiding en ervaring). Wageningen deed daar in de afgelopen 20 jaar ervaring mee op, maar de vraag neemt door de groei toe. In de praktijk betekent dit dat de faculteit deze studenten vaak in aparte, en daardoor kleinere, groepen en meer individueel begeleid dan standaard in voltijdopleidingen.

Aeres Hogeschool				
Thema 2:	Verdere professionalisering van docenten			
Doelstelling:	Extra inzetten op professionalisering in ICT & onderwijs: implementatie van een nieuw Learning Management System (LMS), toepassing van ICT in het onderwijs			
Plannen:	Groepen docenten, als sleutelfiguren extra professionaliseringsuren geven met als doel dat zij in hun teams (olievlekwerking) hun collega's verder professionaliseren.			
Besteding 2019-2020				
Professionaliseringsthema	Almere	Dronten	Wageningen	Doelstelling
Professionaliseren LMS (Canvas key-users)	320 uren	860 uren	400 uren	Verdere adoptie van Canvas Kennisdeling via best-practices, digitale nieuwsbrief, Canvas-café, lunchboxes en workshops
Onderwijs met ICT (diverse docenten)	140 uren	920 uren	112 uren	Verrijking van de digitale leer- en werk-omgeving van student en docent
Samenwerken O365 (faculteitsteam ICT & Onderwijs)	40 uren	80 uren	40 uren	Scholingsaanbod formuleren Bevorderen didactische ICT- bekwaamheid van docenten
Totaal	500 uren	1.860 uren	552 uren	

Aeres Hogeschool	
Thema 3:	Passende en goede onderwijsfaciliteiten
Doelstellingen:	Het uitbreiden van de praktijkfaciliteiten op de wijze waarop Aeres Hogeschool dat al doet en ze gaat meer doen dan ze al doet.
Plannen:	<p>In Almere betreft dit het aanvullen van practicummaterialen. Vanaf eind 2021 doet de kans zich voor om de experimentele kassen, die gebouwd worden voor de Floriade na afloop over te nemen voor het praktijkleren van onze studenten.</p> <p>Dronten beschikt over diverse landbouwbedrijven met verschillende bedrijfsvoering concepten en over goed geoutilleerde laboratoriumruimten. Steeds meer studenten gebruiken zowel de bedrijven als de laboratoriumruimten. Bovendien wil de faculteit mee blijven bewegen met ontwikkelingen in de agrofood sector, zelfs daarin vooroplopen. Dit vraagt om meer ondersteuning, om een nog gevarieerdere bedrijfsvoering en om faciliteiten waarin geëxperimenteerd kan worden.</p> <p>De faculteit Wageningen financiert praktijkweken voor diverse studierichtingen, die eerder vanuit voormalige Impulsgelden werden gefinancierd, werkweken in het buitenland en praktijktrainingen op locatie. Daarnaast vraagt de uitbreiding van het aantal opleidingen om uitbreiding van praktijkfaciliteiten.</p>
Besteding 2019	
Almere	
De bestedingen in Almere zijn gericht op uitbreiding van praktijkfaciliteiten voortkomend uit de groei van het aantal studenten en het bieden van meer praktijkonderwijs in goed geoutilleerde onderwijsfaciliteiten.	
In 2019 is het bedrag besteed aan de aanschaf van extra microscopen.	
Dronten	
Door de groei van het aantal studenten en de noodzaak om curricula te blijven bieden die aansluiten op de wensen van studenten, bedrijfsleven en overheid zijn in Dronten extra onderwijsfaciliteiten.	
In 2019 zijn de middelen besteed aan de volgende praktijkfaciliteiten:	
Praktijkfaciliteiten	In 2019 bestede bedragen
Wandcontactdozen	€16.456
Zuivelverwerking	€39.583
Project Business CirKI Lab	€32.000
Hightech meetapparatuur	€10.890
Huisdierendata	€725
Totaal	€99.654

Wageningen

De faculteit Wageningen beschikt jaarlijks over een additioneel budget van € 80.000 voor praktijkactiviteiten en praktijkfaciliteiten. Studenten bepalen aan welke vakverdieping zij het geld besteedt. De aanpak sluit aan bij de staande organisatie en wijze waarop de faculteit de studenten betreft bij hun programma (studieverenigingen e.d.). Het doel van de bestedingen is:

- Opdoen van specialistische verdiepende kennis als extra bovenop het curriculum.
- Aanschaffen van ondersteunende middelen om te leren experimenteren.

Voorop staat dat de faculteit flexibel kan handelen afhankelijk van de vraag van de studenten. Er is gekozen voor besteding binnen de bachelorlerarenopleiding beroepsgerichte vakken (Consumptieve technieken, Dienstverlening en Producten, Groene sector), en bijbehorende Ad's en binnen de master Leren en Innoveren.

In de bachelorlerarenopleidingen en Ad-opleidingen ondersteuner zijn de volgende bestedingen onderscheiden:

1. Leren in de praktijk in gespecialiseerde omgevingen in binnen- en buitenland.
2. Leren in gespecialiseerde omgevingen met studenten uit andere opleidingen of studieverenigingen.
3. Leren experimenteren met specialistische apparatuur.

De studenten en de opleidingen zijn aan zet: studieverenigingen en docenten doen voorstellen. In het plan Kwaliteitsafspraken zijn de procedures beschreven.

Het doel van de kwaliteitsmiddelen bij de master is het vergeven van extra vouchers voor studenten voor de inhuur van specialisten ter ondersteuning van de groepsopdrachten.

4.8 Kwaliteitsmanagement

Het Handboek Kwaliteitsmanagement beschrijft de instrumentaria en kwaliteitsmanagementprocedures van Aeres Hogeschool. Zij werkt met de zogenaamde PDCA-cyclus. Deze cyclus van integrale kwaliteitszorg brengt stelselmatig in beeld in welke mate de hogeschool voldoet aan de gewenste kwaliteit. De resultaten van dat onderzoek kunnen leiden tot aanbevelingen voor kwaliteitshandhaving of -verbetering. De medewerkers van het kwaliteitsmanagementteam volgen de realisatie van de verbeteracties.

Resultaten 2019

In 2019 zijn op het gebied van kwaliteitsmanagement de volgende zaken aan de orde.

Monitoring en evaluaties

Jaarlijks vinden de volgende activiteiten plaats om de kwaliteit van het onderwijs te monitoren en te verbeteren:

Jaarlijkse evaluatie onder studenten van de diverse voltijd- en deeltijdopleidingen:

- Nationale Studenten Enquête (heeft in 2019 niet plaatsgevonden), zie § 4.11.2.
- Jaarlijkse evaluatie onder afgestudeerden van de diverse voltijd- en deeltijdopleidingen (HBO-Monitor).
- Gesprekken met studenten over de evaluaties en mogelijke verbeterpunten.
- Gesprekken met teamleiders en directie over de evaluaties en mogelijke verbeterpunten.
- Incidentele evaluaties of specifieke onderzoeken.
- Monitoring en bewaking van de aanpak van de verbeterpunten alsmede het coachen van hierbij betrokken medewerkers.

Het kwaliteitsmanagementteam heeft verschillende instrumenten voor de planning-en-control-cyclus.

Instrumenten zijn:

- Trimesterrapportages en een jaarrapportage over kwaliteitsmanagementzaken.
- Een actiepuntenbestand voor het management. Dit bestand vermeldt alle actiepunten van alle evaluatievormen, de taken, verantwoordelijken en de stand van zaken. De kwaliteitsmedewerkers bespreken de actiepunten met de verantwoordelijken en zij monitoren of actiepunten zijn afgerond.
- Een dashboard met alle kwantitatieve evaluatiegegevens door de jaren heen, zoals indicatoren van de prestatieafspraken, resultaten van de Nationale Studenten Enquête (NSE) en de HBO-Monitor, module-evaluaties, overige evaluaties, verzuimgegevens, aantallen publicaties, enzovoort. Het dashboard is voor al het personeel toegankelijk en vormt een bijlage van de trimesterrapportages van het kwaliteitsmanagementteam.

Accreditaties en validaties

- In 2019 is er één accreditatie geweest: de opleiding Dienstverlening en Producten is positief beoordeeld door de NVAO en formeel geregistreerd.

Tussentijdse audits en reviews

In maart 2019 vindt in Dronten de tussentijdse evaluatie van de bachelor en de associate degree Dier- en Veehouderij plaats. Vier critical friends (externe deskundigen) voeren die uit. De aanbevelingen worden gebruikt voor het verder verbeteren van de opleiding.

Implementatie Nagoya Protocol

Voor het internationaal uitwisselen en het gebruiken van materiaal van bijvoorbeeld planten, dieren en schimmels dat van buiten Nederland komt, gelden internationale regels.

Deze regels liggen vast in internationale verdragen, zoals het Nagoya Protocol. Sinds 12 oktober 2014 geldt een Europese verordening voor bedrijven, instellingen en individuele gebruikers van genetische bronnen in de EU (Verordening (EU) nr. 511/2014).

Samen met een specialist van de genenbank is een document opgesteld over hoe het groene hbo om wil gaan met het Nagoya-protocol. Na overleg met de NVWA vult Aeres Hogeschool hun digitale vragenlijst in: wat doen we en hoe zit onze procedure in elkaar? De benodigde documenten zijn aangeleverd.

Nieuwe aanvragen

- De macrodoelmatigheidsaanvraag voor een master Food Innovation Systems in Almere loopt nog.
- De faculteit Almere voert overleg met HAS Hogeschool Venlo over een gezamenlijke aanvraag voor een opleiding als vervanger van de major Biologie, voeding en gezondheid.
- De faculteit Dronten start met een macrodoelmatigheidsaanvraag voor een master Agrotechniek Engineering.

4.9 Internationale activiteiten

Internationalisering is een Aeres-brede strategische keuze (§ 1.7) en een kernthema van Aeres Hogeschool: afgestudeerden van alle opleidingen hebben een internationale oriëntatie en professionals in het groene domein moeten hun beroep in een internationale en interculturele context kunnen uitoefenen. Uitgangspunt is dat alle majors (opleidingsvarianten) in Dronten en Almere een stevige internationale component hebben, waaronder een verplichte buitenlandstage.

Ontwikkeling en organisatie internationale activiteiten

Aeres Hogeschool is consistent in haar internationale beleid. De faculteiten Almere en Dronten hebben een vergelijkbare agenda voor internationalisering van onderwijs met Engelstalige specialisaties van majors. Daarnaast stuurt de hogeschool op verwerving van internationale projecten onder leiding van het programmahoofd internationaal. Dit zijn bijvoorbeeld projecten gericht op capaciteitsopbouw in het groene onderwijs, in Afrika of Azië, gefinancierd door Nuffic. Het kunnen ook projecten zijn waarin Aeres samenwerkt met het Nederlands bedrijfsleven en lokaal train-the-trainer-trajecten aanbiedt. De RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) financiert dit soort trajecten en de hogeschool is in 2019 actief geweest in landen als Tanzania, Myanmar en Kosovo. Aeres Hogeschool Almere en Dronten zijn ook actief in Erasmus+. Dit programma biedt mogelijkheden voor studenten en docenten om partnerhogescholen te bezoeken. Ten slotte is de hogeschool in toenemende mate internationaal actief in onderzoek middels Horizon 2020- en Interreg-projecten.

Aeres Hogeschool Wageningen kiest voor accenten die bij haar specifieke profiel passen. Medewerkers van de faculteit Wageningen zijn actief in verscheidene internationale projecten en zijn verantwoordelijk voor het management van een aantal omvangrijke KA2 Erasmus+-projecten. De faculteit is op bestuurlijk niveau actief in enkele internationale collegiale netwerken. Verder besteedt zij opnieuw aandacht aan het versterken van institutionele contacten voor onderzoek en kennisontwikkeling. Aandacht voor interculturele communicatie en multiculturaliteit is geïntegreerd in de studieprogramma's.

Op grond van wijzigingen in de Nuffic-regelgeving brengt Aeres de OKP-scholarships (Orange Knowledge Programme) van Nuffic voor Aeres Tech en Aeres Training Centre International onder bij Aeres Hogeschool. Aan Aeres zijn 36 OKP scholarships toegekend voor een totale waarde van € 764.800.

In 2019 is € 546.000 als opbrengst verantwoord.

Resultaten 2019

Internationale projecten

Aeres Hogeschool is actief in trainingsprogramma's, capaciteitsopbouwprogramma's en een aantal Europese Erasmus+-programma's (in totaal 16 in 2019):

- Aeres Hogeschool heeft een aanbod aan trainingsprogramma's in Nederland voor internationale doelgroepen. Ze zet daar, waar mogelijk, Aeres Farms bij in. In 2019 geeft de hogeschool trainingen aan mid-career-professionals van buiten Europa die met een Nuffic-beurs een training op het gebied van melkveehouderij of melkverwerking volgen. Ook ontvangt de hogeschool een groep studenten uit Zuid-Korea voor een training van drie maanden over internationale tuinbouw. Ten slotte traint ze een groep vertegenwoordigers uit Japan op het gebied van agrotechniek.
- In het buitenland verzorgt Aeres Hogeschool diverse zogenaamde tailormade trainingen op het gebied van tuinbouw, voedselveiligheid, pluimveehouderij, melkveehouderij en melkverwerking. De trainingen vinden plaats in Sri Lanka, Uganda, Tanzania, Myanmar, Indonesië, Pakistan, Kenia, Zambia, Zuid-Soedan en India.
- Op het gebied van capaciteitsopbouw in agrarisch onderwijs is de hogeschool actief in Kenia, Benin, Indonesië, Ghana, Palestina, Egypte en Mozambique. Nuffic financiert deze activiteiten.
- Samen met het bedrijfsleven voert de hogeschool projecten uit in Kosovo (melkveehouderij), Tanzania (aardappelteelt en pluimveehouderij) en Myanmar (pluimveehouderij). RVO financiert deze projecten.
- Binnen Europa werkt de hogeschool in een samenwerkingsverband met onder andere de provincie Flevoland aan het ontwikkelen van (internationale) kennis op het gebied van korte ketens. Interreg financiert dit project.
- Met financiering van Erasmus ondersteunt de hogeschool de mobiliteit van docenten en studenten in Europa.

Internationaal onderwijs in Nederland

Aeres Hogeschool Almere en Dronten bieden internationale onderwijsopleidingen aan. Mede hierdoor is ongeveer 5% van de totale studentpopulatie van internationale afkomst. In 2019 start het tiende cohort in de double-degree-opleiding International Food Business die de hogeschool samen met de Canadese universiteit Dalhousie aanbiedt. Ze werkt aan een nieuwe variant, die ze gezamenlijk met een Amerikaanse universiteit zal uitvoeren. De samenwerking met de Franse partnerschool ESA, met wie ze drie double-degree-opleidingen van 1,5 jaar aanbiedt op het gebied van plant, dier en agribusiness, wordt verder verstevigd. De bestaande drie opleidingen biedt de hogeschool in 2019 aan in een international classroom met Nederlandse studenten en ESA ontvangt ook Nederlandse studenten in dezelfde opleidingen in Frankrijk. Naast de double-degree-opleidingen zorgt de vierjarige European Food Business in Almere voor een vaste instroom van internationale studenten. Ten slotte ontvangen Aeres Hogeschool Almere en Dronten ook in 2019 weer een groep internationale studenten die voor een half jaar of jaar als diplomastudent of uitwisselingsstudent meedraaien in Engelstalige modules en minoren. Door de contacten met deze studenten krijgen de Nederlandse studenten ook thuis de mogelijkheid om aan hun internationaliseringscompetenties te werken.

Netwerken

De hogeschool is samen met andere Aeres-onderdelen actief betrokken bij het landelijke initiatief Borderless Network. Het doel van het Borderless Network is om gezamenlijk op te trekken met groene kennisinstellingen voor het verwerven en uitvoeren van grote internationale projecten. Daarnaast is er een stevig netwerk van bedrijfsleven, overheid en adviesorganisaties dat Aeres graag benadert voor internationale projecten en trainingen.



Onderwijs

Aeres Hogeschool verzorgt voltijd- en deeltijd-hbo-opleidingen voor beroepen in de groene sector en daarbuiten. Het betreft de volgende soorten opleidingen: associate degree (Ad), bachelor, master en post-hbo. De werkerterreinen zijn agrofood, natuur en leefomgeving en educatie (zie voor totaaloverzicht opleidingen bijlage 8, AH1).

Voor alle opleidingen van Aeres Hogeschool geldt dat ze door de NVAO geaccrediteerd zijn.

Ze zijn ontwikkeld op basis van wat de verschillende werkvelden vragen van onze afgestudeerden, gecombineerd met de Dublin-descriptoren en de algemene eisen die de overheid aan het hbo stelt.

4.10 Onderwijsvisie, -beleid en de organisatie van onderwijs

Instellingsplan

Het huidige instellingsplan is opgesteld voor de periode 2016-2020. Na de zomer van 2019 start een traject om het instellingsplan voor de periode 2020-2024 samen te stellen. Dat plan zal rond de zomer van 2020 gereed zijn.

Onderwijsvisie

De onderwijsvisie van de hogeschool staat in het instellingsplan. Voor 2016-2020 zijn de volgende speerpunten geformuleerd:

- Professioneel ontwikkelen: in interactie met anderen in een kleinschalige omgeving.
- Grenzen verleggen: verruimt de blik en stimuleert perspectiefwisseling.
- Innovatief ondernemen: is ruimte bieden, kansen benutten en waarde toevoegen.
- Contextueel leren: leren werken in de authentieke context van werkveld en praktijk.
- Duurzaam handelen: toekomstgericht werken en handelen vereist duurzaamheidsperspectief.

Organisatie van onderwijs

Aeres Hogeschool werkt op de verschillende locaties met onderwijsteams: drie in Almere, acht in Dronten en vier in Wageningen. De onderwijsteams sturen bachelor-, associate-degree- en/of masteropleidingen inhoudelijk aan.

De curricula van de opleidingen zijn uitgewerkt in onderwijsprogramma's bestaande uit onderwijseenheden. De omvang van deze eenheden is uitgedrukt in studiepunten

(ECTS). Bij de faculteiten Almere en Dronten heten de eenheden modules, bij faculteit Wageningen heten ze, in de Ad- en bacheloropleidingen, beroepssituaties (BS'en) en in de masteropleiding thema's. De minoren zijn te vinden via de eigen websites en via www.kiesopmaat.nl. Studenten kunnen minoren elders volgen, mits de student goedkeuring heeft van de examencommissie van zowel de zendende als de ontvangende hogeschool. Niet-ingeschreven belangstellenden kunnen losse onderwijseenheden volgen en krijgen daar een certificaat voor. Dit certificaat heeft echter geen juridische waarde.

Toegankelijkheid en toelatingsbeleid

Aeres Hogeschool hanteert de gangbare normen voor toelating van studenten. Voor bacheloropleidingen is de instroom in een vierjarige opleiding het uitgangspunt. De hogeschool werkt in overleg met aoc's en in het bijzonder met Aeres MBO, aan doorstroomprogramma's die het studiesucces in het hbo vergroten. Het voorkomen van overlap in onderwijsinhoud en het verkorten van het hbo-programma vormen geen doel op zich. De examencommissie neemt per individuele student besluiten over vrijstelling van onderdelen van de examenprogramma's.

Aeres Hogeschool wil aspirant-studenten zo goed mogelijk begeleiden in hun keuzeprocessen. De drie faculteiten werken met een procedure 'aanmelden voor 1 mei, gevolgd door een studiekeuzecheck'. Als de digitale studiekeuzecheck daartoe aanleiding geeft, heeft een deel van de studenten bij de faculteiten Almere en Dronten een studiekeuzegesprek. Bij de faculteit Wageningen krijgen alle aangemelde studenten een studiekeuzegesprek.

Alle studenten ontvangen een advies. Als er sprake is van uitzonderlijke situaties stelt de hogeschool, na overleg met de aspirant-student, een advies op dat beschrijft op welke basis de hogeschool hem of haar kan toelaten. Ze legt het advies voor aan de examencommissie, die vervolgens beslist over toelating. Voor specifieke groepen studenten zijn aansluitende intakeprocedures ontwikkeld. Dat geldt onder meer voor Ad-studenten en internationale studenten. In alle gevallen geldt dat de instroomcoördinator of de toelatingscommissie adviseert en de examencommissie besluit. Zij draagt de verantwoordelijkheid voor het toelaten van studenten.

4.11 (Onderwijs)resultaten

De in het volgende gedeelte gegeven kengetallen zijn ontleend aan het SIS Alluris (zie ook bijlage 8). Informatie over het kwaliteitsmanagement en de accreditaties van het onderwijs staan in § 4.7.

4.11.1 Studieresultaten

Bij de afgestudeerde voltijdstudenten van de 3- tot 4-jarige bacheloropleidingen is de gemiddelde studieduur in 2019 in Almere 4,29 jaar (4,54 jaar in 2018 en 3,66 in 2017), in Dronten 4,30 jaar (4,40 jaar in 2018 en 4,47 in 2017) en in Wageningen 4,66 jaar (5,09 in 2018 en 4,82 in 2017).

Bij de deeltijdstudenten van de 3- tot 4-jarige bacheloropleidingen is de gemiddelde studieduur in Dronten 3,82 jaar (3,82 jaar in 2018 en 4,20 in 2017) en in Wageningen 3,85 jaar (3,74 jaar in 2018 en 3,96 in 2017).

De gemiddelde studieduur bij voltijdstudenten is afgenomen. Bij deeltijdstudenten is er sprake van een afname in Dronten, maar van een lichte stijging in Wageningen. Het lijkt erop dat de strengere normen, die de afgelopen jaren zijn gehanteerd, effect hebben.

In 2019 is de gemiddelde studieduur van de studiestakers in de voltijddopleidingen 1,24 jaar (1,37 jaar in 2018 en 1,15 jaar in 2017) en in de deeltijddopleidingen 1,70 jaar (1,95 jaar in 2018 en 1,66 jaar in 2017).

Allerlei maatregelen moeten ervoor zorgen dat de uitval afneemt of eerder plaatsvindt. In 2018 was de uitval relatief hoog door de aanscherping van het BSA. In 2019 blijken de genomen maatregelen effect te hebben. De uitval BSA gaat in voltijd van 151 in 2018 naar 110 in 2019.

4.11.2 Studenttevredenheid: externe onderzoeken

Nederlandse Studenten Enquête (NSE)

Aeres Hogeschool wil dat de scores voor studenttevredenheid in de Nederlandse Studenten Enquête (NSE) en de Keuzegids Hbo nog meer verbeteren. Het streefcijfer voor de NSE-score voor de studie in het algemeen is 3,8. In 2019 is de NSE, door organisatorische problemen, niet uitgevoerd. De Keuzegids Hbo is wel uitgekomen, maar daarin is onder meer gebruikgemaakt van de NSE-resultaten van 2018.

Scores in Keuzegids bachelors	2018	2019	2020
Bedrijfskunde & agribusiness (Almere)	52	76	72
Geo, media & design (Almere)		58	62
Toegepaste biologie (Almere)	58	66	62
Bedrijfskunde & agribusiness (Dronten)	62	64	60
Dier- en veehouderij (Dronten)	74	68	66
Tuinbouw en akkerbouw (Dronten)	70	80	78
Consumptieve techniek (Wageningen)	68	72	64
Educatie & kennismangement (Wageningen)	54	46	46
Gemiddeld	63	66	64

De bovenstaande tabel geeft de resultaten van de bacheloropleidingen uit de keuzegidsen van 2018, 2019 en 2020 weer. Over het geheel is er sprake van een lichte daling. De score van Geo, media & design stijgt echter wel.

De faculteit Wageningen bekijkt met name hoe zij de opleiding Educatie & kennismangement kan verbeteren.

De opleiding Tuinbouw en akkerbouw in Dronten krijgt wederom het predicaat topopleiding.

Scores in Keuzegids masters	2018	2019
Master agribusiness development (Dronten)	52	68
Master leren innoveren (Wageningen)	96	94

De bovenstaande tabel geeft de resultaten van de masteropleidingen uit de keuzegidsen van 2018 en 2019 weer. De keuzegids voor 2020 komt pas in 2020 uit. De master Leren en innoveren in Wageningen scoort elk jaar enorm hoog en is al jaren een topopleiding.

HBO-Monitor

De HBO-Monitor is een tevredenheidsenquête onder alumni die twee tot drie jaar eerder zijn afgestudeerd. De resultaten van het verslagjaar komen vaak pas beschikbaar in het jaar erna. Onderstaande tabel geeft de resultaten van de afgelopen drie jaren weer. De faculteiten Almere en Dronten scoren hoger dan het hao-gemiddelde, dat weer hoger is dan het hbo-gemiddelde. De faculteit Wageningen scoort lager dan het hao-gemiddelde.

Almere

Voor de faculteit Almere betreft het resultaat slechts tien respondenten van de opleiding Toegepaste Biologie, waardoor er jaarlijks sterke fluctuaties optreden.

- De tevredenheid over de opleiding is hoog en ruim boven het hao-gemiddelde.
- De inbedding van praktijkgericht onderzoek scoort zeer hoog en ruim boven het hao-gemiddelde.
- De totale inhoud van de opleiding wordt goed beoordeeld en ruim boven het hao-gemiddelde.

- De tevredenheid over de docenten is zeer hoog en ruim boven het hao-gemiddelde.
- Ten aanzien van de arbeidsmarktintrede zijn de oordelen laag. Zowel de voorbereiding op de arbeidsmarkt als de aansluiting op het werk scoort absoluut en relatief laag. Een verklaring daarvoor is, dat Toegepaste biologie een brede opleiding is, die niet voor één specifiek beroep opleidt.

Dronten

- De tevredenheid over de opleiding is weer hoog en boven het hao-gemiddelde.
- De inbedding van praktijkgericht onderzoek scoort ruim voldoende en vergelijkbaar met het hao-gemiddelde.
- De totale inhoud van de opleiding wordt goed beoordeeld en ruim boven het hao-gemiddelde.
- De tevredenheid over de docenten is hoog en ruim boven het hao-gemiddelde.
- Ten aanzien van de arbeidsmarktintrede zijn de oordelen in Dronten hoog en boven het hao-gemiddelde. Met name de

goede basis om competenties verder te ontwikkelen staat op recordhoogte.

Wageningen

- De tevredenheid over de opleiding is 60% en lager dan de voorgaande jaren.
- De inbedding van praktijkgericht onderzoek scoort 45% en is gedaald.
- De tevredenheid over de totale inhoud van de opleiding is 51% en is iets gestegen.
- De tevredenheid over de docenten is 62% en gedaald ten opzichte van voorgaande jaren.
- Ten aanzien van de arbeidsmarktintrede zijn de oordelen in Wageningen gemiddeld. Met name het feit dat de opleiding goed aansluit bij de functie scoort hoog. De werkloosheid is laag en het uurloon hoog.

Momenteel onderzoekt de faculteit hoe zij de resultaten kan verbeteren.

Aeres Hogeschool		(Zeer) tevreden over studie	Opleiding opnieuw kiezen aan dezelfde hogeschool	Opleiding aanraden aan familie/vrienden
Almere	2016	100	75	88
	2017	63	50	38
	2018	91	90	80
Dronten	2016	81	79	84
	2017	74	84	85
	2018	78	80	87
Wageningen	2016	48	77	59
	2017	63	79	62
	2018	53	70	57
Hao	2017	74	77	80
	2018	73	76	79
Hbo	2017	66	71	68
	2018	65	70	68

4.11.3 Studenttevredenheid: eigen evaluaties onderwijseenheden

In 2019 evalueert Aeres Hogeschool alle onderwijseenheden (modules, minoren, beroepssituaties of thema's) conform het Handboek Kwaliteitsmanagement en verwerkt de resultaten.

Aeres Hogeschool Almere

In onderstaande tabel zijn de resultaten van 2019 van Almere vergeleken met de resultaten van 2017 en 2018. Het betreft de evaluaties van modules en minoren van de voltijd-bachelor- en -Ad-opleidingen.

Opleidingen Almere	Toegepaste biologie en Geo, media & design			Minoren jaar 4		
	'17	'18	'19	'17	'18	'19
Aantal geëvalueerde modules	33	36	31	3	1	4
Gemiddelde score per module	6,90	7,33	6,62	8,01	8,76	6,70
Modules met verbeterplannen (score < 6,0)	2	0	5	0	0	1
Percentage modules met verbeterplannen	6%	0%	16%	0%	0%	25%

Bij Toegepaste biologie en Geo, media & design is sprake van een daling ten opzichte van 2018. Bij de opleiding Toegepaste biologie neemt het aantal studenten sterk toe. Er zijn veel nieuwe docenten, die de faculteit moet inwerken. De verwachting is dat

er de komende jaren sprake van stabilisatie zal zijn. Daarnaast werkt het onderzoek sinds 2019 met een tienpuntsschaal. De iets lagere beoordeling is daar een gevolg van.

Aeres Hogeschool Dronten

In onderstaande tabel zijn de resultaten van 2019 van Dronten vergeleken met de resultaten van 2017 en 2018. Het betreft de evaluaties van modules en minoren van de voltijd-bachelor- en -Ad-opleidingen.

Opleidingen Dronten	Dier- en veehouderij en Tuinbouw en akkerbouw			Bedrijfskunde & agribusiness			Minoren jaar 4		
	'17	'18	'19	'17	'18	'19	'17	'18	'19
Aantal geëvalueerde modules	36	43	40	25	30	30	21	24	31
Gemiddelde score per module	6,88	6,94	6,54	6,59	6,58	6,33	7,06	6,81	6,82
Modules met verbeterplannen (score < 6,0)	4	0	7	2	3	6	3	3	5
Percentage modules met verbeterplannen	11%	0%	18%	8%	10%	20%	14%	13%	16%

De waardering voor de modules vertoont zowel bij Dier- en veehouderij en Tuinbouw en akkerbouw als bij Bedrijfskunde & agribusiness een licht dalende trend. Ook neemt het aantal noodzakelijke verbeterplannen toe. Sinds 2019 werkt het onderzoek met een tienpuntsschaal en dat zou een verklaring

kunnen zijn voor de iets lagere beoordeling. Bij de minoren is er sprake van een gelijkblijvende trend. Vanaf het cursusjaar 2018-2019 verhoogt de faculteit de urentoekenning voor minoren, waarmee een daling lijkt te zijn voorkomen.

Aeres Hogeschool Wageningen

Bachelor- en Ad-opleidingen Educatie & kennismangement Groene Sector (GS), Dienstverlening en Producten (DP) en Consumptieve techniek (CT)

De faculteit evalueert alle onderwijseenheden, beroepssituaties geheten, tweemaal per jaar. Gezien de omvang van de groepen en het aantal respondenten kan de faculteit voor sommige beroepssituaties, op basis van de cijfers,

geen conclusies trekken. De beroepssituatieteams bespreken wel de resultaten, inclusief aanbevelingen van studenten. Alle 24 bachelor-beroepssituaties en de masteropleiding zijn geëvalueerd. De analyse van de gegevens en eventuele verbeteringen zijn doorgesproken met de beroepssituatie- of themacoördinatoren.

Gemiddeld resultaten BS-evaluaties per bacheloropleiding, uitgedrukt als rapportcijfer

Gemiddelde tevredenheid	Bachelor GS, CT en DP (rapportcijfers)								
	1e semester			2e semester			gehele jaar		
	GS	CT	DP	GS	CT	DP	GS	CT	DP
2016 – 2017	6,8	6,8	N.v.t.	6,9	6,9	N.v.t.	6,9	6,9	N.v.t.
2017 – 2018	6,7	6,8	N.v.t.	6,7	6,8	N.v.t.	6,7	6,8	N.v.t.
2018 – 2019	6,5	7,1	N.v.t.	6,5	6,4	N.v.t.	6,5	6,8	N.v.t.
2019 – 2020	6,5	6,9	6,9						

De resultaten van de afzonderlijke onderwijseenheden (BS-en) zijn opgeleverd bij de opleidingsmanagers en besproken met of door de coördinatoren. De resultaten van de tussenevaluaties in november laten in totaal, ten opzichte van voorgaande jaren, een vergelijkbare tevredenheid zien. De resultaten van de

CT-opleidingen zijn vergelijkbaar met die van de opleidingen Educatie & kennismangement Groene Sector.

Gemiddelde tevredenheid op jaarbasis naar variant	Totaal	Voltijd	Deeltijd
2016 – 2017	6,9	6,9	6,8
2017 – 2018	6,7	6,8	6,5
2018 – 2019	6,6	6,3	6,8

Vergelijking voltijd met deeltijd

Het beeld is omgedraaid ten opzichte van het vorige jaar. Deeltijdstudenten ogen tevredener dan voltijdstudenten.

Masteropleiding Leren en Innoveren

De faculteit evalueert alle onderwijsenheden en het leerproces driemaal per jaar. De studenten zijn uitermate tevreden over deze topopleiding.

Ben je in zijn algemeenheid tevreden over de masteropleiding?	Periode 1			Periode 2		Periode 3	
	'17-'18	'18-'19	'19-'20	'17-'18	'18-'19	'17-'18	'18-'19
Zeer ontevreden	3%	0%	4%	0%	13%	0%	0%
Ontevreden	4%	0%	0%	0%	3%	0%	4%
Soms tevreden/soms ontevreden	8%	16%	11%	7%	10%	10%	9%
Tevreden	25%	42%	45%	39%	34%	35%	39%
Zeer tevreden	60%	42%	40%	54%	40%	55%	48%

4.12 Onderwijsontwikkeling en plannen

Onderwijsontwikkeling is een continu proces met stabiele periodes en kortlopende en majeure ontwikkelingen. De in 2019 bereikte resultaten worden in de volgende paragrafen per faculteit beschreven.

4.12.1 Resultaten onderwijsontwikkeling 2019

Doorstroomprogramma's

Aeres Hogeschool beschikt over één verkort doorstroomprogramma van mbo naar hbo van 6 jaar voor de opleiding Toegepaste biologie. Voor alle andere opleidingen geldt dat studiesucces het doel is en niet het verkorten van onderwijstrajecten. Meer studiesucces wil de hogeschool bereiken door inhoudelijk goed van elkaar (mbo en hbo) te weten wat studenten aangeboden krijgen in het mbo. In het eerste jaar van het hbo besteden we in het kader van de kwaliteitsafspraken meer docenturen, en daarmee meer aandacht dan voorheen, aan de zogenaamde doorstroom- en schakelvakken.

Promoveerbeleid

De afgelopen jaren neemt het aantal gepromoveerden bij de hogeschool als geheel toe. Daarmee versterkt de hogeschool een ontwikkeling die al in gang was gezet. Ze streeft ernaar het aandeel medewerkers met een masteropleiding te verhogen. Met de verdere professionalisering van het personeel wil de

hogeschool de onderzoekende cultuur bevorderen en het begeleiden van onderzoek door studenten optimaliseren. Aeres Hogeschool neemt gepromoveerde docenten aan en heeft zelf al docenten die, net als alle lectoren, gepromoveerd zijn. De hogeschool streeft naar meer dan 75% master- of hoger- opgeleiden in het docentenbestand (bron: Perspectief 2020, Aeres Hogeschool Instellingsplan 2016-2020), inclusief PhD's. Aanvullend streeft de hogeschool naar gemiddeld minimaal één gepromoveerde docent per team. Aangezien de meeste docenten echter aan meer opleidingen lesgeven, streeft ze naar minimaal 10% gepromoveerde docenten (exclusief lectoren) per faculteit. Om te stimuleren dat eigen docenten promoveren, wordt jaarlijks per faculteit één promotievoorstel gehonoreerd. De betreffende docent krijgt de kans om gedurende één jaar, één dag in de week een promotievoorstel uit te werken en de financiering voor een deeltijdpromotietraject rond te krijgen. De hogeschool stimuleert gepromoveerden een postdoc-beurs aan te vragen. De ambitie is om voortdurend minimaal één postdoc bij de faculteit werkzaam te hebben.

Specifiek Aeres Hogeschool Almere

Associate-degree-opleiding

In Almere start een eerste cohort studenten met de Ad-opleiding Duurzame Bedrijfskunde. Voor de uitvoering van de lessen breidt de faculteit het team van betrokken docenten uit met enkele personen, die naast een heel kleine aanstelling bij Aeres elders in het mbo of algemeen vo werken. Zij spelen een rol bij het beter bekend maken van deze opleiding bij studenten en leerlingen binnen het mbo en vo.

Bacheloropleidingen

- De opleiding Geo, media & design heroverweegt het curriculum, zodat de aansluiting van de opleiding bij de nieuw geformuleerde landelijke eindkwalificaties geborgd blijft.
- Samen met HAS Hogeschool Venlo start een proces dat ertoe moet gaan leiden dat de major Biologie, voeding en gezondheid (BVG) van Almere aan een nieuw CROHO wordt gekoppeld. Vooruitlopend op de uitkomst van dit proces is de naam al aangepast naar Voeding & Gezond leven.
- De ontwikkeling van een nieuwe major rond de thematiek van klimaat, bodem en water start onder het CROHO Geo, media & design.
- Binnen de bachelor European Food Business begint voor het eerst een 'Green Starters'-afstudeergroep.

Masteropleidingen

- De faculteit rondt de ontwikkeling van de master Food Systems Innovation vrijwel af. De procedure voor erkenning door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) is in 2019 doorlopen, maar nog niet succesvol afgerond. Eind 2019 biedt de faculteit het dossier opnieuw aan aan de CDHO. Besluitvorming is voorzien voor eind januari 2020.
- De ontwikkeling van de master Voedsel en Gedrag (werktitel) start. Er is een marktonderzoek verricht dat verder richting geeft aan het ontwikkelproces en dat dient als onderbouwing voor het proces toetsing macrodoelmatigheid en accreditatie.
- Voor beide masterontwikkelingen was en is een subsidie beschikbaar die alle kosten dekt.

Specifiek Aeres Hogeschool Dronten

Associate-degree-opleidingen

- Opvallend is dat sinds de duur van veel mbo-opleidingen van vier jaar naar drie jaar is gegaan, de instroom van Ad-opleidingen toeneemt.
- Besloten is om, in samenwerking met het werkveld en aoc's, een macrodoelmatigheidstoets en een Toets Nieuwe Opleiding voor te bereiden voor een Ad Diergezondheid.

Bacheloropleidingen

De voorbereiding voor een macrodoelmatigheidstoets en een Toets Nieuwe Opleiding voor een bachelor Agrotechniek & Engineering loopt. De technologische ontwikkeling van de agri- en foodsector rechtvaardigt een dergelijke aanvraag.

Masteropleidingen

De instroom van de master Agribusiness Development neemt vanwege het feit dat de opleiding nu bekostigd wordt toe.

Specifiek Aeres Hogeschool Wageningen

Bachelor- en associate-degree-opleidingen

De faculteit Wageningen bereidt zich voor op de toetsing van een nieuwe bacheloropleiding en master in 2020. Het gaat

om de bachelor Adventure Education en de master Natuurlijk oplossen van complexe opgaven (werktitels).

Master Leren en Innoveren (MLI)

De MLI draagt voor het zesde jaar op rij het predicaat topopleiding.

4.12.2 Lopende projecten onderwijsontwikkeling en plannen

In 2019 kiest Aeres Hogeschool Osiris als Student Informatie Systeem (SIS).

In 2018 komt de 'Beleidsnotitie onderwijs en onderzoek met ICT 2019-2023' tot stand. In 2019 vindt uitwerking hiervan plaats in een actieplan, jaarplannen, kritische succesfactoren, middelen en capaciteit. De faculteiten maken aansluitend een eigen actieplan met specifieke trainingen en aanpassingen.

Aeres Hogeschool Almere

- In Almere lopen ontwikkelprojecten voor een nieuwe Ad, een nieuwe bachelor en twee nieuwe masteropleidingen. Overeenkomstig het opgestelde ontwikkelplan voor Almere zal de faculteit aanvullend in 2020 nog meer stappen zetten om het opleidingsportfolio te verbreden.
- Ter ondersteuning van het onderwijs is ingezet op ICT en didactiek, inclusief het invoeren van Canvas. Er is veel tijd en aandacht besteed aan het invoeren van onderwijsmateriaal in dit systeem en aan het trainen van gebruikers.

Aeres Hogeschool Dronten

In Dronten lopen ontwikkelprojecten voor een nieuwe Ad Diergezondheid en een nieuwe bachelor Agrotechniek Engineering. Er is veel aandacht besteed aan scholing van docenten voor het gebruik van Canvas en het gebruik van ICT in het onderwijs.

Aeres Hogeschool Wageningen

In 2019 implementeert de faculteit de landelijke bekwaamheidseisen voor leraren in het curriculum van alle tweedegraads lerarenopleidingen beroepsgerichte vakken. Tevens is geborgd dat in alle opleidingstrajecten een specifieke vmbo-profielvakmodule is opgenomen. In het groot onderhoud van het curriculum voor 2020 werkt de faculteit verder aan het implementeren van de kennisbases. Daarnaast werkt ze sinds september 2019 in de nieuwe leeromgeving Canvas, wat een goede basis is voor de verdere didactische toepassingen van ICT in het onderwijs.

In 2019 is de campagne Vergroot je leerkracht voorbereid. De faculteit zal die in 2020 inzetten.

Onderzoek en innovatie

4.13 Visie op en organisatie van onderzoek

Hoger beroepsonderwijs en praktijkgericht onderzoek vormen samen het primaire proces van Aeres Hogeschool. Voor het onderzoek profileert Aeres Hogeschool zich met drie onderzoeksprogramma's (zie hieronder).

De onderzoeksmissie is uitgewerkt in vijf hoofddoelen, zoals die ook geformuleerd zijn door de Vereniging Hogescholen bij het instellen van lectoraten in het hbo:

- bijdragen aan kennisontwikkeling;
- bijdragen aan de ontwikkeling van het onderwijs;
- bijdragen aan de professionalisering van de docenten;
- bijdragen aan de verbinding van de beroepspraktijk en wetenschap door middel van praktijkgericht onderzoek;
- bijdragen aan samenwerking en kennisdeling.

In de onderzoeksprogramma's van Aeres Hogeschool staat een aantal ambities bij deze doelen. Die zijn uitgewerkt in onderzoekslijnen, waarin ook indicatoren en streefwaarden zijn benoemd.

In 2019 werkt Aeres Hogeschool aan de speerpunten uit de beleidsnotitie 'Vaart in praktijkgericht onderzoek 2016-2020':

- Erkende positie als kenniscentrum voor praktijkgericht onderzoek in de verschillende relevante domeinen, in de regio, nationaal en internationaal.
- Continueren, borgen en versterken van onderzoek door uitbreiding van aantal lectoren in 2019.
- In elk onderzoek valorisatie vanaf het begin vorm geven.
- Voortdurend onderzoeksopdrachten verwerven.
- De ontwikkeling van de onderzoekscultuur in de hogeschool, de verbinding met onderwijs en werkveld (en vice versa) en de professionalisering van medewerkers.

4.13.1 Organisatie van onderzoek

Onderzoeksprogramma	Onderzoekslijnen	Bestaande lectoraten
Gezond Leven in de Groene Stad (faculteit Almere)	Groene en Vitale Stad	• Groene en Vitale Stad
	Voedsel en Gezondheid	• Voedsel en Gezond Leven
Duurzaam ondernemen (faculteit Dronten)	Biobased & circulaire economie	• Circulair ondernemen in de agri- en foodbusiness
	Dier	• Grasland en beweiding • Precisievoeding en duurzame pluimveehouderij • Management van Rundergezondheid • Agrarisch waterbeheer (uitgewerkt bij Plant)
	Plant	• Aardappelinnovatie • Precisielandbouw en smart farming • Duurzaam bodembeheer • Agrarisch waterbeheer
Wijs(heid) (faculteit Wageningen)	Wijs(heid)	• Grenspraktijken van opleiders en onderzoekers • Professionele identiteit en organisatieontwikkeling • Responsief onderwijs • Biomimicry, leren van de natuur voor duurzame oplossingen • Kenniscreatie en ecologisch intelligent denken

Elke faculteit heeft een onderzoeksteam en een eigen onderzoeksprogramma. Binnen de onderzoekslijnen verrichten lectoren, in samenwerking met promovendi, docent-onderzoekers en studenten, praktijkgericht onderzoek. De lectoren zijn medeverantwoordelijk voor de valorisatie van de onderzoeksresultaten richting het onderwijs, de samenleving,

het bedrijfsleven, non-profit-instellingen en andere organisaties. De lectoren van de hogeschool zijn nadrukkelijk betrokken bij alle activiteiten die de faculteiten binnen het voor hen relevante zwaartepunt ontwikkelen.

De onderzoeksteams van de faculteiten in Almere en Dronten werken samen met de onderwijsteams en verschillende

partners uit het bedrijfsleven en onderzoeksorganisaties. De onderzoekslijnen zijn verankerd in de organisatie en vervullen een brugfunctie, zowel tussen de buitenwereld en het onderwijs als tussen het onderzoek en het onderwijs. In Almere en in Dronten vergaderen lectoren en onderzoekers samen met het onderwijs over projectideeën. Aan de hand van het kwaliteitshandboek checken ze samen de kwaliteit van een projectaanvraag.

In Wageningen werken lectoren en docent-onderzoekers uit de verschillende onderwijsteams samen aan onderzoek van de lectoraten in de kenniskring. De kenniskring komt negen keer per studiejaar bij elkaar en bespreekt onderzoeksvorstellen, vragen, uitwerkingen, methoden en technieken van eigen en elkaars onderzoek. De docent-onderzoekers leggen verbindingen met collega-docenten, studenten en opleidingen, in en buiten hun teams. Samen met andere docent-onderzoekers van de faculteit die niet in de kenniskring zitten, maar wel onderzoek doen, is dit de onderzoeksgroep. Alle docent-onderzoekers geven onderwijs en doen onderzoek. Daarmee legt de faculteit de basis voor de verbinding met de eigen praktijk (curricula en studenten). De lectoren zorgen voor de verbinding met de wetenschap.

Relatie tot de zwaartepunten

De onderzoekslijnen sluiten aan bij de zwaartepunten van de betreffende faculteiten. Zie § 1.5 en § 4.3.1.

4.13.2 Hogeschoolbrede onderzoeksresultaten

Het onderzoeksbeleid van de hogeschool ligt vast in de eerdergenoemde beleidsnotitie Vaart in praktijkgericht onderzoek 2016-2020. De onderzoeksresultaten worden per faculteit beschreven. Onderzoek staat in het Handboek Kwaliteitsmanagement (§ 4.8) en maakt daarmee deel uit van de gehele PDCA-cyclus. Ook de kwaliteitsborging en impactmeting zijn op faculteitsniveau uitgewerkt, aansluitend bij het proces aldaar.

4.13.3 Subsidies voor onderzoek

Het onderzoek van Aeres Hogeschool is inhoudgedreven. Concreet betekent dit dat de hogeschool een onderzoeksvraag formuleert in relatie met het bedrijfsleven en/of overheden. Consortiumvorming en aansluiting op onderzoeksprogramma van de hogeschool zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Vervolgens zoekt de hogeschool naar de optimale wijze van financieren. Zo is de financiering van een onderzoeksvorstel vaak een combinatie van financiering vanuit het bedrijfsleven, subsidies, overheden en de hogeschool. Veel gebruikte subsidies zijn subsidies via SIA, EFRO, POP3 en sinds kort ook topsectoren/NWO.

Aeres Hogeschool sluit met haar onderzoek aan op mondiale ontwikkelrichtingen. Deze trends schetsen een beeld van de toekomst en ze geven veel kansen voor doen van onderzoek en

vragen om actualisatie van onderwijs. Anderzijds biedt kennis van die trends bedrijven perspectieven om op natuurlijke wijze juist die producten te produceren waar veel consumenten behoefte aan hebben. De nieuwe landbouwnota van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV) is een uitstekend voorbeeld van de vertaling van mondiale trends naar regionale en nationale programma's.

De Nederlandse overheid richt zich op de intrinsieke kracht van het Nederlandse bedrijfsleven en vertaalt die naar de drie beleidsroutes Topsectoren (Topsectoren.nl), Nationale Wetenschapsagenda (NWA) en strategische kennis- en innovatieprogramma's (SKIP's). Het ministerie van LNV heeft deze drie beleidsroutes uitgewerkt tot zeven thema's met een rechtstreekse relatie tot de landbouw:

1. Resilience (veerkracht) van natuurlijke bronnen.
2. Digitalisering & hightech.
3. Vitaliteit stad & land.
4. (Gezond) voedsel met meerwaarde.
5. Nieuwe businessmodellen.
6. Samenwerken en governance.
7. (Re)design agrifood productiesystemen.

De drie beleidsroutes (Topsectoren, NWA en SKIP's) tonen hoe de overheid bepaalde ontwikkelingen wil stimuleren middels subsidiestromen en regelingen.

Het topsectorenbeleid formuleert de opgaven voor het bedrijfsleven. De doorontwikkeling daarvan is het missiegedreven innovatiebeleid met de bijbehorende transitieagenda. Belangrijke thema's zijn landbouw, water en voedsel. De Topsectoren Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Agri & Food spelen daardoor een belangrijke rol in de ontwikkeling van de kennis- en innovatieagenda voor het groene domein.

De NWA beschrijft de maatschappelijke opgaven van Nederland, die zijn verbijzonderd naar routes en onderzoeksprogramma's. Deze moeten leiden tot, voor het groene domein, een duurzame productie van gezond en veilig voedsel en een goede duurzame kwaliteit van de omgeving. De kennis- en innovatievragen zijn uitgewerkt in strategische kennis- en innovatieprogramma's (SKIP's). Deze laten zien dat het nieuwe regeerakkoord de voedseltransitie als een zeer belangrijk thema aanmerkt. Het ministerie van LNV vraagt het onderwijs een bijdrage te leveren aan het realiseren van een koppositie van Nederland op het vlak van kringlooplandbouw. De klimaatopgaven Landbouw en Landgebruik roept het onderwijs op de klimaatopgaven mee te nemen in het onderwijs. Daarbij zijn kansen voor versterkte samenwerking met meer inzet en aandacht voor kennisimplementatie, voor het organiserend vermogen, voor het verdienvermogen en voor professionalisering van innovatie en onderwijs.

Focus in koers

De grote diversiteit in (mega)trends op mondiaal, nationaal en regionaal niveau is niet in één kennisinstelling te incorporeren. Dit betekent dat het Team Praktijkgericht Onderzoek (TPO) Dronten niet tegelijkertijd aan alle ontwikkelrichtingen kan deelnemen. Aansluiting zoeken bij de zeven thema's van het ministerie van LNV ligt het meest voor de hand. Gezien het inhoudelijke profiel of zwaartepunt van Aeres Hogeschool

Dronten neemt TPO Dronten deel aan ontwikkelingen op de thema's Resilience (veerkracht) van natuurlijke bronnen, Digitalisering & hightech, (Gezond) voedsel met meerwaarde, Nieuwe businessmodellen, Samenwerken en governance, en (Re)design agrifood productiesystemen. Met deze thema's kiest TPO Dronten voor een profilering en positionering via het Centre of Expertise (CoE) Groen 2.0. Dit CoE start op per 1 januari 2019.

Naast dit door de overheden geïnitieerde programma maakt TPO Dronten gebruik van de strategie met impact van de Vereniging Hogescholen (VH). De VH heeft de strategische onderzoekagenda van de hogescholen vastgelegd in Onderzoek met Impact, Strategische onderzoeksagenda hbo 2016 – 2020. Eén van de thema's hierin is Duurzame landbouw, water en voedselvoorziening. Dit thema vraagt om een verdiepte samenwerking in de kennisketen en daarmee voor een nieuwe hbo-kennisinfrastructuur voor het groene domein, die als backbone kan dienen voor kennisdoorwerking in het kader van het Groenpact 2e fase (januari 2019). De strategie maakt het noodzakelijk dat TPO Dronten ook samenwerkt met niet-groene hogescholen om zo antwoord te kunnen geven op multidisciplinaire onderzoeksvraagstukken.

4.14 Onderzoeklijnen Groene en Vitale Stad en Voedsel en Gezondheid

De onderzoeklijnen Groene en Vitale Stad en Voedsel en Gezondheid vallen onder het nieuwe onderzoeksprogramma Gezond Leven in de Groene Stad. Vraagstukken die de gezondheid van de stadsbewoners en hun omgeving betreffen staan hierin centraal. De faculteit Almere betreft hier onderwerpen als sociale inclusie, biodiversiteit, ICT en geodata bij. Belangrijke vragen in het onderzoeksprogramma zijn: Hoe kan een vitale omgeving gecreëerd worden die uitdaagt tot gezond gedrag en een gezond eetpatroon? Welke omgevingsfactoren beïnvloeden onze gezondheid, onze leefstijl en ons eetpatroon? De faculteit ontwikkelt nieuwe businessmodellen, doet onderzoek naar de kansen voor stadslandbouw en nieuwe regionale voedselsystemen, de relatie tussen natuur en biodiversiteit in de stad en daarbuiten en naar de gezondheid en het welzijn van de stedeling. Onderzoek vindt plaats in de vorm van lectoraatopdrachten, praktijk- en afstudeeronderzoeken en stages. Daarnaast voert de faculteit experimenten uit die richting geven aan innovatie en levert zij met literatuuronderzoek, georganiseerde discussies en scenariostudies over complexe thema's een waardevolle bijdrage aan de toekomst van de groene sector en de vitaliteit van de stad.

De twee onderzoeklijnen bestaan elk uit één lectoraat: Groene en Vitale Stad en Voedsel en Gezond Leven. De lectoraten werken vanuit de faculteit Almere.

4.14.1 Lectoraat Groene en Vitale Stad

Het lectoraat Groene en Vitale Stad werkt in 2019 aan een scala van projecten en initiatieven met nieuwe partners en in nieuwe netwerken. Daarbij spitst het lectoraat zich meer en meer toe op vraagstukken rond vergroening van wijken. Met de gemeenten Den Haag, Zoetermeer en Heiloo loopt een onderzoeksproject rond groene gezonde wijken. Het lectoraat benadert vitaal groen op wijkniveau. Daarbij bestudeert het niet alleen het gezondheidsperspectief, maar ook klimaatadaptatie en biodiversiteit. Een dergelijke integrale benadering geeft het lectoraat mogelijkheden veel bredere verbindingen te leggen met het onderwijs in Almere. In 2019 starten twee andere projecten: één in de Regenboogbuurt in Almere met de Flevo Campus als financier, en één project over groen en participatie in Apeldoorn. Dit laatste project start na een succesvolle acquisitie. De lector wordt steeds vaker op basis van zijn expertise gevraagd voor lezingen, seminars en expertpanels. Ook krijgt het lectoraat subsidie voor een NWA Matchingsbijeenkomst.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Het project Groene Gezonde Wijk, gefinancierd door het KennisCentrum Natuur en Leefomgeving, gaat succesvol van start. Hierin participeren de gemeenten Den Haag, Zoetermeer en Heiloo, BTL Advies, hogeschool Inholland, Van Hall Larenstein, Wellantcollege en het Clusius College.
- Er is een oriëntatiebezoek gebracht aan de University of British Columbia, Vancouver, Canada in verband met een eventueel te starten samenwerking. Ter gelegenheid hiervan geeft de lector een seminar.
- Het lectoraat doet op verzoek in vier consortia mee in het kader van diverse aanvragen, drie daarvan zijn gehonoreerd: twee aanvragen met Wageningen UR in het kader van TKI Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en een NWA-aanvraag met de universiteiten van Leiden, Wageningen en Groningen.
- Het lectoraat dient met succes een aanvraag in in het kader van de NWA Ideeëngenerator; het ontwikkelt met GainPlay een tool om de participatie van burgers bij vergroening in de wijk te stimuleren.
- Op 23 mei 2019 vindt in Almere de Matchmakingsbijeenkomst Groen en Gezondheid plaats, met zestig deelnemers.
- Twee initiatieven starten om voor de L.INT-regeling van SIA een lector te verkrijgen; een met Deltares en een met Rijkswaterstaat.
- Met Naturalis Leiden start een project om mogelijkheden voor samenwerking te onderzoeken.
- Het lectoraat doet een aanvraag bij het Fonds Verstedelijking Almere voor een lectoraatsplan Duurzame verwaardiging van de groenstedelijke ruimte. In 2020 komt hierover uitsluitel.
- Er starten diverse projecten die het vergroenen van de werk- en/of leerplek betreffen.
- Het lectoraat participeert intensief in het project Nieuwbouw Aeres Hogeschool Almere.

4.14.2 Lectoraat Voedsel en Gezond Leven

Het lectoraat Voedsel en Gezond Leven onderzoekt welke relaties er zijn tussen voedselvoorziening, voedselconsumptie en gezond leven. In de westerse samenleving is voedsel overal verkrijgbaar. Voedselschaarste behoort tot het verleden en voedselzekerheid is voor de overgrote meerderheid van de bevolking een vanzelfsprekendheid. Maar stedelijke ontwikkelingen, een variëteit aan socio-economische en culturele achtergronden, de behoefte van consumenten aan transparantie, duurzaam en gezond voedsel en veranderingen in de voedselsystemen beïnvloeden de voedselconsumptie. De samenwerking met twee hoogleraren van Wageningen UR is geëvalueerd en beëindigd. De vrijkomende middelen wendt het lectoraat aan voor een postdoc. Overigens blijven de hoogleraren betrokken bij de begeleiding van de promovendi.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- De lector is een steeds vaker gevraagde expert in binnen- en buitenland (zie de publicatielijst).
- Het onderzoeksprogramma van de derde promovendus is gehonoreerd. Alle drie de promovendi zijn nu volop bezig met onderzoek. Twee promovendi schrijven hun eerste publicatie.
- De wervingsprocedure voor een postdoc start.
- Het lectoraat begeleidt vijf studenten die in het kader van dit lectoraat een masterthesis schrijven.
- Het lectoraat participeert in twee NWO-, twee NWA-, een TKI-WFC-, een SIA-Raak- en een Horizon 2020- aanvraag met een onderzoeksconsortium.
- De lector gaat op verzoek deelnemen aan de stuurgroep Voedsel Verbindt.
- Het lectoraat is betrokken bij een gehonoreerde Horizon 2020-aanvraag: Healthy Food Africa.
- Het lectoraat dient twee PhD-voorstellen in. Eén bij Wageningen School of Social Sciences (WASS): An inclusive food system for a diverse population – Exploring a multicultural approach to health and sustainability, en één in Rotterdam: Exploring representation in narratives and practices around sustainable food.
- Aeres Hogeschool Almere is initiatiefnemer van een nieuwe aanvraag (2020-2022) in het kader van het innovatieprogramma DuurzaamDoor van de Rijksoverheid.
- Het onderzoeksteam neemt vanaf 2019 structureel deel aan het programma Jong Leren Eten.

4.14.3 Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)

De lectoraten Groene en Vitale Stad en Voedsel en Gezond Leven sluiten aan bij het Aeres-brede zwaartepunt Groene en gezonde leefomgeving. Het lectoraat deelt zijn kennis via de nieuwe website van Aeres Hogeschool Almere, in het onderwijs van de opleidingen Toegepaste biologie, Biologie, voeding en gezondheid en Geo, media & design en door inleidingen en presentaties op nationale en internationale studiedagen, congressen en symposia. In 2019 versterken de

lectoraten hun netwerken en realiseren samenwerking met een scala aan nieuwe partners.

Output en activiteiten in 2019

De volgende activiteiten zijn uitgevoerd:

- Publicatie van het eerste digitale onderzoeksmagazine in mei 2019 met verslagen van diverse projecten van beide lectoraten.
- Publicatie van het onderzoeksprogramma Gezond Leven in de Groene Stad.
- Lectors zijn gevraagd deel te nemen aan diverse deskundigenpanels, stuurgroepen en besturen (zie publicatielijst).
- De lectoraten verzorgen weer meer inleidingen en leveren bijdragen aan congressen, studiedagen, seminars en conferenties. Er wordt steeds vaker een beroep gedaan op de expertise van het onderzoeksteam TPO Almere.
- De lectoraten nemen meer deel aan het onderwijs. Ze dragen kennis over aan ruim 350 studenten in gastcolleges, cursussen, projectbegeleiding, stages en afstudeerwerkstukken. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2018.
- De lector Groene en Vitale Stad levert een belangrijke bijdrage aan het plan voor de nieuwbouw van de hogeschool in Almere.

Zie bijlage 9 voor de publicatielijst 2019.

4.15 Onderzoekslijn Dier

De Nederlandse veehouderij zit in een spagaat. Enerzijds hecht de samenleving aan een respectvolle omgang met dieren, aan veilige productieomstandigheden en aan een zorgvuldig gebruik van natuurlijke hulpbronnen. Anderzijds stimuleren de liberalisering van de voedselmarkten en de wereldwijd groeiende behoefte aan dierlijk eiwit tot schaalvergroting. De dierlijke productiesector staat voor de belangrijke uitdaging om de omslag te maken naar integraal duurzame productiesystemen met innovaties op technisch, sociaal en maatschappelijk terrein, niet alleen in Nederland maar ook internationaal. Verduurzaming van de dierlijke productiesector vergt een omslag bij docenten, (toekomstige) beroepskrachten en ondernemers in denken, durven en doen. Om deze omslag te versnellen zijn extra impulsen nodig.

De biologische, economische én maatschappelijke complexiteit rondom dierlijke productie vraagt om een bundeling van expertise, passie en talent. De onderzoekslijn Dier richt zich op intensieve publiek-private samenwerking binnen de dierlijke productiesector met daaraan gekoppeld een hoogwaardig en praktijkgericht onderwijsaanbod met toegepast onderzoek als middel om de kwaliteit te versterken. De onderzoekslijn Dier richt zich op drie aandachtsvelden: 1) professionele vaardigheden, ondernemerschap en samenleving; 2) dierkennis (diergezondheid, dierenwelzijn, diermanagement); 3) bodem, water, lucht en gewas. Deze velden omvatten de basisdimensies van een duurzame dierhouderij.

Bij de onderzoekslijn Dier zijn in 2019 meerdere lectoraten actief: Precisievoeding en duurzame pluimveehouderij, Grasland en beweiding en Management van Rundergezondheid.

De verkenning voor een lectoraat Precisievoeding rundvee is gestopt. In 2019 start het lectoraat Agrarisch waterbeheer (§ 4.17.4), dat zowel onder de onderzoekslijn Dier als Plant valt. Het staat onder de onderzoekslijn Plant.

4.15.1 Lectoraat Precisievoeding en duurzame pluimveehouderij

Het lectoraat Precisievoeding en duurzame pluimveehouderij richt zich op het optimaliseren van pluimveevoeding, met aandacht voor zowel diergezondheid als milieu.

Aeres Hogeschool Dronten en Schothorst Feed Research werken binnen dit lectoraat nauw met elkaar samen. Het lectoraat Precisievoeding richt zich op:

- Het optimaliseren van nutriënten-benutting en rendementsverbetering en het voorkomen van voedingsstoornissen door vraag en aanbod van nutriënten met elkaar in balans te brengen.
- Het op behoefte voeren van pluimvee, wat bijdraagt aan het minimaliseren van de uitscheiding van nutriënten naar het milieu.
- De verduurzaming van pluimveevoer is een speerpunt, waarbij het lectoraat naar alternatieve grondstoffen en methoden kijkt om eiwit in een meer duurzame vorm aan pluimvee te verstrekken.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Inauguratie van de lector Precisievoeding en duurzame pluimveehouderij.
- Het lectoraat voert in samenwerking met diverse bedrijven meerdere onderzoeken uit op het gebied van transport en vroege voeding bij eendagskuikens. De subsidie komt van SIA en het Poultry Expertise Centre.
- Onder leiding van het lectoraat is een eerste proef uitgevoerd in het pps-project To Control Coccidiosis. Binnen dit pps-project werkt Aeres Hogeschool Dronten samen met Wageningen UR, Universiteit Utrecht, Schothorst Feed Research en negen bedrijven (ForFarmers, ABZ Diervoeding, Coppens Diervoeding, E.J. Bos Mengvoerders, De Hoop Mengvoerders, Vitelia Voeders, Biomin, Delacon en Orffa Additives).
- Het lectoraat werkt aan praktijkinnovaties – zoals het gebruik van big data in samenwerking met het Poultry Expertise Centre.
- Het lectoraat schrijft mee aan het businessplan van het Poultry Expertise Centre.
- Het lectoraat is betrokken bij het opzetten van een landelijk insecten Expertisecentrum vanuit Regio Foodvalley.
- Het uitvoeren van onderwijsprojecten in samenwerking met andere Aeres-onderwijsinstellingen:
 - E-learning alternatieve eiwitten.
 - Opzetten van een cursus/module over insectenweek.
 - Bijdragen aan symposium Pronken met Pluimvee.

- Buitenlandse projecten:
 - Volièrehuisvesting voor leghennen in Vietnam. Binnen dit project werkt Aeres Hogeschool Dronten samen met Wageningen UR en Universiteit Utrecht.
 - Workshop gegeven bij APAC in Portugal.
- Het lectoraat dient drie SIA KIEM hbo-projecten in, waarvan twee inmiddels zijn goedgekeurd. Eén RAAK-mkb-project is ingediend en goedgekeurd.
- Verzorgen van diverse presentaties in binnen- en buitenland.
- Realiseren van diverse publicaties (zie publicatielijst).

4.15.2 Lectoraat Grasland en beweiding

Het lectoraat Grasland en beweiding wil kennis en inzicht verkrijgen om de functies van grasland te optimaliseren en te benutten ten gunste van veehouder en maatschappij. Daarbij focust het vooral op die factoren die beïnvloedbaar zijn zonder voorbij te gaan aan zeer bepalende factoren zoals met name de grondsoort. Daarnaast wil het lectoraat deze kennis en dit inzicht inbedden in het curriculum van groen onderwijs. Het lectoraat wil het blikveld van de student (de toekomstige veehouder, adviseur, beleidsbepaler, etc.), docent, veehouder en bedrijfsleven verruimen en bijdragen aan de triple P van duurzaamheid: people (mensen/sociale duurzaamheid), planet (omgeving, milieu), profit (economie/economische duurzaamheid).

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- De lector is een steeds vaker gevraagde expert in binnen- en buitenland (zie de publicatielijst). Dit uit zich ook in deelname aan internationale werkgroepen, zoals de Scientific Advisory Board van de European Grassland Federation.
- Het lectoraat participeert met een onderzoeksconsortium in een CoE Groen-, een NWA- en drie Horizon 2020-aanvragen.
- Het lectoraat rondt het Horizon 2020-project Inno4Grass succesvol af. Enkele highlights: het lectoraat coördineert de Grassland syllabus for young farmers en realiseert diverse publicaties, met name over de uitkomsten van bijeenkomsten over innovaties bij grasland tussen wetenschap en praktijk.
- Het lectoraat kiest in 2019 een bredere inhoudelijke insteek en werkt nu, behalve aan beweiding, ook aan andere functies van grasland.
- Het nieuwe lectoraat organiseert een succesvolle kick-off (Gras: vaste grond onder je voeten) met deelname vanuit het gehele werkveld.
- Het lectoraat begeleidt tientallen studenten bij opdrachten en afstudeerwerkstukken die binnen de scope van het lectoraat Grasland en beweiding vallen.

4.15.3 Lectoraat Management van Rundergezondheid

Gezonde dieren staan aan de basis van een duurzame veehouderij. Sinds 1 januari 2018 werken Aeres Hogeschool

Dronten en de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) samen in het lectoraat Management van Rundergezondheid. Het lectoraat richt zich op bedrijfsgebonden aandoeningen in de Nederlandse rundveehouderij, waarbij preventief management een belangrijke rol speelt (gezonde koeien gezond houden). De focus ligt daarbij op de gezondheid van dieren, maar ook op de relatie met dierwelzijn en maatschappelijke acceptatie. Welke preventieve maatregelen kunnen veehouders nemen om dierziekten te voorkomen en hoe houden we gezonde koeien gezond?

Het lectoraat levert tevens een bijdrage aan de inhoud en vormgeving van onderwijs, onderzoek en kennisoverdracht op het gebied van rundergezondheid in relatie tot de maatschappij en dierwelzijn.

Resultaten 2019

- De inaugurele lezing van de lector vindt plaats op 12 juni 2019.
- De lector geeft een lezing op de SVEPM-conferentie 2019.
- De onderzoeker binnen het lectoraat Management van Rundergezondheid geeft een lezing over de hygiëne van de minmelker op het European Bovine Congress 2019.
- Het lectoraat schrijft diverse projectvoorstellen en legt die voor aan mogelijke financiers.
- Het SIA-projectvoorstel infectiedruk rondom het jonge kalf is gehonoreerd; het project start in oktober 2019.
- Acht groepjes studenten die in de hoofdfase Praktijkgericht Onderzoek (HPON) van de hogeschool zitten, gaan in opdracht van het lectoraat aan de slag.
- Het onderzoek naar de hygiëne van de minmelker is succesvol afgerond.
- Het onderzoek naar het desinfecteren van melkstellen is een stap verder. Het lectoraat verzorgt hier in januari 2020 een presentatie over op het internationale NMC-congres in Orlando.
- Binnen het lectoraat gaat één stagiair aan de slag en deze verricht onderzoek naar de relatie tussen biestkwaliteit en de ontwikkeling en gezondheid van kalveren.
- Het lectoraat is betrokken bij een GD-project rond de reductie van boterzuurbacteriesporen in de tankmelk.
Activiteiten:
 - Het doen van onderzoek naar het management op melkveebedrijven, dat van invloed is op de hoeveelheid boterzuurbacteriesporen in de tankmelk.
 - Het opleiden van vier studenten vanuit de minor Voeding en Gewas om samen met de buitendienstmedewerkers van diverse zuivelorganisaties veehouders te adviseren in het aanpassen van het management.
 - Het organiseren van een training voor 25 medewerkers van diverse zuivelorganisaties bij Aeres en Aeres Farms. Twee docenten van Aeres Hogeschool Dronten doen hier ook aan mee, om hun kennis op dit terrein te verbreden.
- Op 4 juli 2019 zit de lector in de beoordelingscommissie van het proefschrift 'Study perspective in health economic evaluations of prevention and acute care: fit for purpose, fit for future' van 'Luqman Tariq'.
- In de najaarseditie van het blad ZON staat een interview met de lector.

- Het lectoraat werkt aan twee wetenschappelijke publicaties: één over de hygiëne van de minmelker en één over het ontsmetten van melkstellen.

4.15.4 Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)

De onderzoekslijn Dier en de hierboven genoemde lectoraten sluiten aan bij het voor Aeres Hogeschool Dronten geformuleerde zwaartepunt Agrofood en ondernemen. Centraal daarbij staan praktijkonderzoek en kennis delen via het hoger en middelbaar beroepsonderwijs met de toekomstige beroepsbeoefenaren en de beroepspraktijk.

Output en activiteiten in 2019

De diverse activiteiten staan vermeld bij de lectoraten. Daarnaast levert de onderzoekslijn Dier substantiële bijdragen aan de CoE's Agrodier en Open Teelten (zie § 4.19.2) en participeert de onderzoekslijn in de volgende samenwerkingsverbanden: Poultry Expertise Centre; Dairy Triangle; Kennispoort Zwolle, Mineral Valley en de innovatieagenda Agro en Food van de gemeente Hardenberg/Ommen.

4.16 Onderzoekslijn Biobased & circulaire economie

Een biobased en circulaire economie streeft naar korte en eerlijke ketens, naar hergebruik van grondstoffen zodat afvalstromen verminderen en naar de gezondheid van mens en dier. Hoewel er nationaal en internationaal veel aandacht is voor deze thema's, blijken kennis en informatie over de effectiviteit van beleid beperkt te zijn en is het bovendien niet zo duidelijk welke kansen toepasbaar zijn.

De onderzoekslijn Biobased & circulaire economie zoekt naar oplossingen voor duurzaam ondernemen en bijpassende businessmodellen. De onderzoekslijn bestudeert de economische aspecten van een circulaire economie in de agri- en foodsector. Dit zijn studies naar de circulariteit van restafval, circulaire inpasbaarheid van bouw en verbouw van gebouwen en erven en het ontwikkelen van bijbehorende businessmodellen. Ook het stimuleren van innovaties om technieken te verbeteren die vervuiling door restafval terugdringen behoort hiertoe. Andere studies binnen de onderzoekslijn zijn meer conceptueel van aard, kijken naar aspecten die van toepassing zijn op verschillende ketens of doen empirisch onderzoek naar specifieke aspecten binnen één keten of onderdelen van ketens.

De onderzoekslijn Biobased & circulaire economie heeft in 2019 één lectoraat: Circulair ondernemen in de agri- en foodbusiness.

4.16.1 Lectoraat Circulair ondernemen in de agri- en foodbusiness

Het lectoraat Circulair ondernemen in de agri- en foodbusiness (formele naam Vitale agribusiness via cyclische proces- en productieketens) onderzoekt de vraag: op welke wijze kunnen agrarische ondernemers lokale energie- en grondstofstromen als natuurlijk proces incorporeren in hun businessmodellen en langetermijndenken?

Afgeleide vragen hiervan zijn:

- Op welke wijze kunnen cross-sectorale productie- en verwerkingsprocessen de eco-effectiviteit van grondstoffen en biomassabenuutting verhogen?
- Wanneer is regionale kleinschalige bioraffinage houdbaar op korte en lange termijn?
- Hoe kan een gezamenlijk gedragen ketenbenadering bijdragen aan een effectieve kringlooplandbouw?
- Welke circulaire innovatie is nodig om snel tot sociale acceptatie te komen opdat een sociale innovatie bewerkstelligd kan worden?
- Op welke wijze kunnen geografische en dynamische omgevingsinformatie, logistieke data en consumentgegevens geïntegreerd gebruikt worden om kringlooplandbouw tot een eco-effectief succes te maken?

Resultaten 2019

Het lectoraat werkt in de periode van september 2018 tot oktober 2019 zonder lector. Het lectoraat voert voldoende onderzoeksprojecten uit, waarbij andere lectoraten meekijken naar de inhoudelijke afronding. Per 1 oktober start een nieuwe lector.

De belangrijkste resultaten zijn:

- De kenniskring van het lectoraat krijgt een positieve reactie van RVO over de afronding van het Groene-plus-lectorat.
- De kenniskring rondt drie projecten met een positief resultaat af.
- De minor Circulaire Economie en nieuwe businessmodellen zijn doorontwikkeld.
- Het lectoraat doet twee succesvolle KIEM-hbo-aanvragen.
- Het lectoraat ontwikkelt een project rondom circulaire kip. SIA keurt een subsidieaanvraag voor dit project goed.
- Aeres Hogeschool stelt een nieuwe lector aan.
- De kenniskring schrijft mee aan de visie van het CoE Groen op de circulaire economie.
- Het project circulaire rundermest leidt tot enkele demonstraties en een boeiend onderzoeksrapport.
- Er is een grote binding met het circulaire onderwijs in Dronten.
- Het lectoraat geeft diverse workshops binnen Dronten.
- Het lectoraat voert twee projecten uit in samenwerking met Amsterdam Green Campus.

4.16.2 Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)

De onderzoekslijn Biobased & Circulaire economie en het hierboven genoemde lectoraat sluiten aan bij het voor Aeres

Hogeschool Dronten geformuleerde zwaartepunt Agrofood en ondernemen. Centraal daarbij staan praktijkonderzoek en kennis delen via het hoger en middelbaar beroepsonderwijs met de toekomstige beroepsbeoefenaren en de beroepspraktijk.

Output en activiteiten in 2019

De diverse activiteiten en de output staan vermeld bij de lectoraten en in de publicatielijst. Daarnaast levert deze onderzoekslijn substantiële bijdragen aan het CoE Open Teelten, RAAK-programmeringen en beleidsvraagstukken. Tevens participeert hij in de volgende samenwerkingsverbanden: het Poultry Expertise Centre (via cross-over met onderzoekslijn Dier), Kennispoort Regio Zwolle, Mineral Valley Twente en de Green Campus Amsterdam.

4.17 Onderzoekslijn Plant

De Nederlandse topsector Agri & Food is wereldwijd toonaangevend in de productie van kwalitatief hoogwaardig, veilig en gezond voedsel. Onze hoge kennisgraad en efficiënte productiemethoden, die gepaard gaan met innovatie en ondernemerschap, maken dat de sector mondiaal aan de top staat en een belangrijke bijdrage levert aan de economische stabiliteit (10% van de economie en werkgelegenheid) in Nederland. De opgave waar de sector nu voor staat is een vitaliteitsopgave.

Om de uitputting van de aarde en haar grondstoffen te voorkomen is de plantaardige productiesector genoodzaakt om versneld de transitie te maken naar een duurzaam systeem met voldoende veerkracht.

Fundament voor een bloeiende plantaardige sector is een sterke en gezonde primaire sector die zijn verantwoordelijkheid neemt. Het motto 'beter met minder' is gericht op drie aandachtsvelden: pre-field (vitaal uitgangsmateriaal), in-field (vitaal bodem-plant-systeem) en post-field (vitaal product).

De onderzoekslijn Plant richt zich op de beperking van het energie- en grondstoffengebruik, het sluiten van kringlopen, inpassing van precisielandbouw, goed beheer van agrarisch oppervlaktewater, biodiversiteit en innovaties via smart datamanagement, vertical farming en bewust omgaan met verduurzaming van de bodemkwaliteit.

De onderzoekslijn Plant heeft in 2019 vier lectoraten: Duurzaam bodembeheer, Precisielandbouw en smart farming, Aardappelinnovatie en Agrarisch waterbeheer.

4.17.1 Lectoraat Precisielandbouw en smart farming

Dit lectoraat bedient de sectoren akkerbouw, veehouderij en tuinbouw. Deze sectoren willen een minimale en vooral slimme input om tot een optimaal rendement te komen.

In de akker- en tuinbouw is de aandacht vooral gericht op de integrale strategische keuzes rond het bouwplan en het telen van gewassen (smart precision agriculture farming). In de veehouderij gaat het enerzijds om bewustwording en ontwikkeling van teeltkeuzes rond gras en maïs (smart precision agriculture farming), anderzijds om de ontwikkeling van optimaal koemanagement (smart precision dairy farming). Het lectoraat is in het najaar van 2016 afgerond, maar er is besloten dit lectoraat te verlengen en uit te breiden. De uitbreiding is gericht op de verdieping van de onderwerpen en de stap naar vertical farming. Het lectoraat doet substantieel onderzoek naar de (on)mogelijkheden van vertical farming in Nederland en in de internationale context.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Het lectoraat besteedt veel tijd aan de verankering van de Nationale Proeftuin Precisielandbouw (NPPL) in het groene onderwijs. Voorbeelden van activiteiten zijn het vergelijken van bodemscansensoren in praktijkonderzoek op NPPL-bedrijven, organisatie van NPPL-kennisdagen voor groen onderwijs-docenten, voor studenten en de praktijk, en het opzetten van studentenonderzoeken bij NPPL-deelnemers.
- Het lectoraat werkt aan de integratie van het Akkerweb data-platform in het hoger en middelbaar groene onderwijs.
- Het lectoraat rondt het project PPS PL2.0 van de topsector Agrifood af.
- De lectoren jagen big data-projecten aan. Voorbeeld is het aanhaken van het groene onderwijs bij het project PPS PL4.0 van de topsector Agrifood, dat werkt aan de verbetering van de datapositie van de boer. Tevens neemt Aeres deel aan een user case Opbrengstmonitoring op aardappel-rooimachines. Voor de big data-analyse gebruikt men hier AI.
- Het lectoraat begeleidt circa tien studenten bij hun afstudeeronderwerpen.
- De lectoren verzorgen diverse (internationale) presentaties en leveren publicaties op.

4.17.2 Lectoraat Aardappelinnovatie

De aardappelsector ontwikkelt zich volop en staat steeds voor nieuwe uitdagingen, zoals het bestrijden van ziektes en het vinden van de juiste gewasbeschermingsmiddelen. Het lectoraat Aardappelinnovatie levert een waardevolle bijdrage aan de sector door onderzoek te doen naar productinnovaties en het duurzaam maken van de aardappelteelt. Maar ook het verwaarden van reststromen en biobased toepassingen hebben de volle aandacht. Het lectoraat richt zich op productie-innovatie en nieuwe aardappelrassen, duurzame aardappelteelt en ecologische gewasbeschermingsmiddelen

Het lectoraat kent momenteel twee grote meerjarige onderzoekstrajecten. Het onderzoek 'Data boeren met boerendata' houdt zich bezig met het verzamelen van data. Het project 'Aardappelen uit zaad' gaat over de teelt van hybride aardappelen oftewel het kweken van een aardappel uit zaad.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Binnen het lectoraat vinden meerdere onderzoeken plaats op het gebied van aardappelen en databeheer.
- Het lectoraat is betrokken bij onderzoek voor brancheorganisatie (BO) Akkerbouw.
- Het lectoraat verzorgt maandelijks een column voor De Boerderij.
- Realisatie van meerdere presentaties en publicaties (zie publicatielijst).
- Het lectoraat is per december 2019 afgerond.

4.17.3 Lectoraat Duurzaam bodembeheer

Duurzaam bodembeheer is de basis van onze voedselproductie. Om uitputting van de bodem te voorkomen, zet het lectoraat zich in voor een integrale aanpak. Die aanpak heeft het optimaal gebruik van de natuurlijke biodiversiteit en reststromen tot doel, net als het ontwikkelen van bruikbare (hightech) tools en het overbrengen van kennis in de praktijk. Deze impulsen zijn nodig om duurzaam bodembeheer naar een hoger level te brengen. Het lectoraat Duurzaam bodembeheer leert (jonge) ondernemers op ecologische wijze omgaan met het milieu, de waterhuishouding en het welzijn van mens en dier.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten voor 2019 zijn:

- De lector is een veelgevraagde expert in uiteenlopende gremia, variërend van boeren, toeleveranciers, gemeenten, provincies en ministeries (zie publicatielijst).
- Het onderzoeksplan van de promovendus is goedgekeurd; de promovendus schrijft zijn eerste publicatie.
- Het lectoraat werft een extra docent-onderzoeker voor bodem en precisielandbouw.
- Het lectoraat begeleidt zeven studenten die in het kader van dit lectoraat een afstudeerwerkstuk schrijven.
- Het lectoraat participeert met een onderzoeksconsortium in een NWA-, een SIA-Raak-, een SIA-CoE-, twee LNV- en een UP Bodem en Ondergrond-projectaanvraag.
- De lector neemt op verzoek deel aan de Nationale Bodemtop, het Nationaal Programma Landbouwbodems en de werkgroep Bodem- en bemestingsplannen.
- Het lectoraat is bezig met de opzet van een opleiding voor geaccrediteerde bodemadviseurs (pilot).
- De lector wordt structureel betrokken bij de pps Beter Bodembeheer (als toegevoegd adviseur).
- Het lectoraat schaft een mobiele meetopstelling voor bodemdruk aan.
- Fieldlab Bodemverdichting is gebouwd.
- Het lectoraat begeleidt 21 studentenopdrachten, van circa zeventig studenten in totaal, gekoppeld aan tien verschillende regionale en nationale onderzoeks- en praktijkprojecten.

4.17.4 Lectoraat Agrarisch waterbeheer

Het lectoraat Agrarisch waterbeheer start in 2019 en valt onder zowel de onderzoekslijn Dier als de onderzoekslijn Plant. Het lectoraat wil een bijdrage leveren aan de realisatie van een robuust en schoon watersysteem in het agrarisch gebied. Daarbij zal de agrariër, met zijn bedrijf, het startpunt zijn. Het streven is dat agrariërs zelf allerlei maatregelen kunnen en willen nemen om de waterkwantiteit en -kwaliteit te verbeteren door ze inzicht te geven in de gevolgen van hun werkzaamheden.

Resultaten 2019

- Het nieuwe lectoraat legt met veel partijen contact.
- Het lectoraat maakt plannen voor onderzoek op Aeres Farms: de aanleg van een helofytensloot, het opstarten van het moerasinfiltratiedak en het maken van een biodiversiteitsplan.
- Het lectoraat dient verschillende projectvoorstellen in om het bovenstaande onderzoek te financieren.
- Het opzetten van een lectoraatsteam start op.
- Het doorvoeren van aanpassingen in het waterbeheersonderwijs in het tweede jaar.

4.17.5 Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)

De onderzoekslijn Plant en de hierboven genoemde projectlectoraten sluiten aan bij de Aeres-brede zwaartepunten Agrofood en ondernemen en Dier en diergezondheid. Hij deelt kennis via het (groene) hoger en middelbaar beroepsonderwijs, onderzoek, commerciële activiteiten, publicaties, lezingen, seminars en dergelijke.

Output en activiteiten in 2019

De output en activiteiten staan vermeld in de publicatielijst en bij de lectoraten. Daarnaast levert deze onderzoekslijn substantiële bijdragen aan het CoE Open Teelten, RAAK-programmeringen en de Nationale Proeftuin Precisielandbouw. Tevens participeert hij in de volgende samenwerkingsverbanden: Kennispoort Regio Zwolle, Mineral Valley Twente en de AgroFoodCluster Emmeloord.

4.18 Onderzoeksprogramma Wijs(heid)

Van professionals vraagt het wijsheid om op de toekomstige vragen uit de maatschappij en een nieuwe werkelijkheid in te kunnen spelen. In die werkelijkheid gaat het leren van meer informatief en uniform leren en ontwikkelen noodzakelijkerwijs over naar meer transformatief kunnen denken en handelen. Aeres Hogeschool Wageningen concentreert zich daarom op praktijkgericht onderzoek dat wijsheid van professionals (in opleiding) op het gebied van leren en ontwikkelen bevordert. Deze professionals werken in verschillende domeinen (zorg,

landbouw, onderwijs, techniek, overheid, medicijnen), op verschillende niveaus (individu, team, organisatie, netwerk) en in verschillende rollen (begeleiding, advies, docentschap, onderzoek). Wijs(heid) is de gemeenschappelijke focus in het onderzoek. Om wijsheid van de professionals te bevorderen, onderzoekt de faculteit wat wijs(heid) is, hoe ze zich ontwikkelt en hoe je die ontwikkeling kunt ondersteunen. Onder dit programma vallen vijf lectoraten.

4.18.1 Lectoraat Responsief onderwijs

In 2019 komt het lectoraat Responsief onderwijs aan het einde van zijn looptijd. In het lectoraat is onderzocht hoe het onderwijs de student kan uitrusten om toekomstige, vaak 'ill defined,' complexe vraagstukken aan te kunnen. Vraagstukken in de transitie in het groene domein gericht op het wereldvoedselvraagstuk, andere productiemethoden en ander grondstoffengebruik vragen om anders organiseren en andere businessmodellen en vooral om leren omgaan met andersoortige vraagstukken. Dus ook om onderwijs, waarin deelnemers anders leren en wat een meer ecologische manier van denken stimuleert. Dit is een manier van leren en denken, waarbij de koppeling tussen doen, denken, luisteren en verstaan en de omgeving als een co-creërend en betekenisgevend kennisproces gezien wordt. Tijdens dit proces ontwikkelen lerenden de vaardigheid om kennis te construeren.

Na afloop krijgt het lectoraat een vervolg in een bijzondere hoogleraarsstoel 'Responsief leren en kennis construeren' aan de Open Universiteit (OU). Deze heeft een looptijd van vier jaar, wat de voortzetting van het lectoraat borgt.

Zowel het lectoraat Responsief onderwijs als de bijzondere hoogleraarsstoel aan de OU krijgt vanuit het doorlopende lectoraat Kenniscreatie en ecologisch intelligent denken een concrete context. Dat lectoraat verbindt de praktijk met de wetenschappelijke wereld.

Het lectoraat Responsief onderwijs is een van de vijf lectoraten binnen het IMPACT-programma, dat is ingesteld door het ministerie van EZ/LNV.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Opleveren van de eindrapportage aan het ministerie van EZ/LNV.
- Dataverzameling en rapportage binnen het onderzoek van het NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek): 'De toekomst van de leerling centraal'. Ook dit project is inmiddels beëindigd.
- Intern inhoudelijk verslag van het Impact-lectorat (publicatie medio 2020).
- Realiseren boekje over Professionele Leergemeenschappen (publicatie medio 2020).
- Diverse presentaties op nationale en internationale congressen en meetings.

4.18.2 Lectoraat Kenniscreatie en ecologisch intelligent denken

Het lectoraat Kenniscreatie en ecologisch intelligent denken onderzoekt hoe kennis creëren en leren collectief plaatsvinden in een sociale, culturele context. En hoe we daarin de werelden van de lerende, de school en de praktijk op een responsieve manier met elkaar kunnen verbinden. Het lectoraat doet onderzoek naar leren als een constructief, cultureel en sociaal proces van kennisontwikkeling door studenten. Het proces waarin het collectieve en het individuele leren elkaar afwisselen, zich verbinden, en waarin wordt voortgebouwd op elkaars ideeën en deze worden overstegen in de vorm van nieuwe inzichten, verbeterde 'ideeën'.

De pedagogiek en didactiek van kennis construeren wordt gezien als een veelbelovend alternatief voor de huidige manier van leren. Dit in het licht van het ecologisch leren denken dat nodig is voor werknemers en burgers om de complexe problemen in de samenleving aan te pakken, zoals het CO₂- en stikstofprobleem, verzilting van de grond, de multiculturele samenleving, enzovoort.

Eén van de producten van het lectoraat is het belangrijke artikel Socio-cognitive openness in online knowledge building discourse. Ook draagt het lectoraat intensief bij aan het onderzoek naar het landelijk beroepsprofiel van de master Leren en Innoveren en de publicatie van de resultaten daarvan.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- De oplevering van het intermediaire rapport (18 maanden) van het Erasmus+ Knowledge Alliance-project ViSuAL (Video Supported Collaborative Learning). In dit project genereren (applied) universiteiten samen met bedrijven een hands-on didactiek voor het constructieve videogebruik en een kennisconstruerende didactiek binnen diverse lerarenopleidingen in Europa. Daarnaast ontwikkelen de betrokkenen ook een model van samenwerking tussen hoger onderwijs en bedrijven en genereren ze ontwerpprincipes voor de ontwikkeling van Video Supported Collaborative Learning-omgevingen op basis van ervaringen en onderzoek.
- Description report of selected European policies, pedagogical approaches and Practices in VET voor het Pro-VET (Professional Development of Vocation Education Teachers) Erasmus+-project. In dit Europese project werkt een team aan de professionele vaardigheden van Russische en Servische docenten in het beroepsonderwijs. De didactiek van samen leren, kennis construeren en e-leren staat hierin centraal.
- Eindrapport Erasmus+ staff exchange met de universiteiten Aoyama Gakuin University en National University Corporation Shizuoka University in Japan.

Detachering bijzonder hoogleraar

De lector van dit lectoraat is gedetacheerd bij de Open Universiteit voor het bekleden van de bijzondere leerstoel 'Responsief leren en kennis construeren' (ecologisch leren denken). De oratie van deze leerstoel, die voortkomt uit de samenwerking tussen de Open Universiteit en Aeres Hogeschool Wageningen, vindt plaats in november 2019.

In de oratie zijn de diepgaander analyses opgenomen, die voortkomen uit de Erasmus+ staff exchange met de Japanse collega's. Ook zet de oratie het kennis construeren als een psychologisch leerproces onderbouwd af tegen leren als een neurologisch proces. Verder zijn daarin praktische handreikingen voor studenten, docenten en technologische ondersteuning (middelen en mensen) van het kennisconstruerende gesprek geformuleerd op basis van de semantische analyses van dit soort gesprekken binnen de master Leren en Innoveren van Aeres Hogeschool Wageningen.

4.18.3 Lectoraat Professionele identiteit en organisatieontwikkeling

Nieuwe ontwikkelingen overspoelen professionals. Het is geen eenvoudige opgave om dan als professional te blijven staan, praktische wijsheid te laten zien en goed werk te leveren. Net zomin als het op organisatieniveau eenvoudig is om leren en ontwikkelen van professionals goed vorm te geven. Dit lectoraat houdt zich bezig met de vragen: Hoe verzeker je je van veerkrachtige, excellente professionals? Hoeveel ruimte moet je geven en waar moet je grenzen stellen?

Het lectoraat buigt zich alweer een aantal jaren actief over de ontwikkeling van professionele identiteit in het algemeen (dus voor allerlei soorten professionals in het onderwijs, de zorg, bij de overheid, politie/brandweer etc.). Het werkt nu met name aan de doorvertaling van die identiteit naar het initiële beroepsonderwijs (hoe geef je vorm aan beroepsidentiteit, learner-identity, leader-identity in de aanloop naar een professionele identiteit?), aan het realiseren van collectieve professionaliteit in het mbo en aan identiteitswerk vanuit het perspectief van de organisatie (wat kun je als organisatie doen om uitputting te voorkomen en je professionals te versterken, anders dan hen te laten werken aan hun professionele identiteit).

Verschillende onderzoeksgroepen werken op de rand van theorie en praktijk en op het snijvlak van Aeres Hogeschool Wageningen en andere organisaties, namelijk:

- De onderzoeksgroep Professionele identiteit, met tien praktijkonderzoekers.
- De onderzoeksgroep Professionele identiteit in de initiële opleiding, met, naast eigen onderzoekers, onderzoekers van Arteveldehogeschool, de CHE, Hanzehogeschool, de HvA, de Politieacademie, Avans, Fontys en de NSPOH.
- Het research-practice partnership, met ruim veertig professionals uit vijftien organisaties en zeven begeleiders.
- De onderzoeksgroep Framing (collectieve professionaliteit) in het mbo, met drie lectoren, van Aeres Hogeschool Wageningen, de Hogeschool voor de Kunsten en Hogeschool Utrecht, twee onderzoekers van Aeres Hogeschool Wageningen en drie begeleiders uit het mbo.
- Daarnaast is er een kenniskring van zes personen, waarvan er vier een promotieonderzoek doen. Gezamenlijk richt deze groep zich op het onderbouwen en uitbouwen van work based research.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Mijn Binnenste Buiten, een praktijkboek ter ondersteuning van het werken aan professionele identiteit (Vakmedianet, 2019).
- Het afronden van het onderzoek naar collectieve professionaliteit in het mbo.
- De totstandkoming van een conceptueel kader voor post-initiële opleidingen in het initiële beroepsonderwijs.
- Deelname als tafelwetenschappers aan De Avond van Wetenschap & Maatschappij, waar deelnemers hun meest recente inzichten rondom collectieve professionaliteit kunnen delen en bespreken.

4.18.4 Lectoraat Grenspraktijken van opleiders en onderzoekers

Het lectoraat Grenspraktijken van opleiders en onderzoekers (ook wel: Boundary-crossing praktijken van opleiders en onderzoekers) heeft als uitgangspunt dat zowel opleiders (leraren, lerarenopleiders, kennismangers, HRM'ers) als onderzoekers bepaalde kwaliteiten (wijsheid) nodig hebben om succesvol samen te werken aan praktijkvraagstukken. Als we van onderwijsprofessionals onderzoekend vermogen verlangen, vragen we van onderzoekers het vermogen om interactief samen te werken. Hoe werkt dat in de praktijk, hoe krijgt samenwerking vorm, hoe ga je om met dilemma's van praktijkgericht onderzoek?

Het lectoraat telt in 2019 aanvankelijk één lector (0,5 fte) en twee docent-onderzoekers (elk 0,2 fte). In september komt daar een derde docent-onderzoeker bij (0,2 fte), die onderzoek doet naar de mogelijkheden van art-based research in lerarenopleidingen met een creatieve component.

Het lectoraat participeert in het consortium Tools voor Teamleren, dat sinds 2019 met NRO-subsidie onderzoek doet naar masteropgeleide docenten als aanjagers van onderzoekend werken in het mbo.

Resultaten 2019

De belangrijkste resultaten zijn:

- Onderzoek naar en begeleidde gesprekken over de rol van onderzoek in vmbo en mbo van Aeres.
- Onderzoek naar de samenwerking binnen consortia voor praktijkgericht onderzoek.
- Diverse expertbijeenkomsten over de methodologie van praktijkgericht onderzoek en dilemma's wat betreft methodologische stevigheid, praktische relevantie en ethiek.

4.18.5 Lectoraat Biomimicry, leren van de natuur voor duurzame oplossingen

Het lectoraat Biomimicry, leren van de natuur voor duurzame oplossingen, is een samenwerkingsverband tussen Aeres Hogeschool Wageningen, Van Hall Larenstein en Inholland. Aeres Hogeschool Wageningen is penvoerder

en de basisstandplaats voor de lector. Het lectoraat, gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, had oorspronkelijk een looptijd van vier jaar. Omdat er na een jaar een andere lector is benoemd, die een nog onontgonnen thema onderzoekt, is de looptijd inmiddels verlengd van 31 augustus 2020 naar 31 augustus 2022. Het lectoraat Biomimicry, leren van de natuur voor duurzame oplossingen, sluit aan bij de onderzoeksprogramma's en onderzoeksgroepen van de samenwerkende instellingen en is een gezamenlijke exercitie, waarbij de drie invalshoeken van de instellingen elkaar versterken.

Het lectoraat Biomimicry richt zich op:

- Het ontwikkelen van nieuwe kennis en integrale concepten door samen met het onderwijs, nationale en internationale innovatieve bedrijven en kennisinstututen praktijkgericht onderzoek uit te voeren.
- De positionering van biomimicry in het domein van agri en food en in het groene beroepsonderwijs.

In 2019 werkt het lectoraat aan de volgende onderzoeksthema's:

- Bio-geïnspireerde automatisering (robots/drones/sensoren) om biodiversiteit en duurzaamheid in de land- en tuinbouw te verhogen.
- Bio-geïnspireerde filtersystemen om de nutriëntenkringlopen en gewasbeschermingsmiddelenkringlopen in de land- en tuinbouw te sluiten.
- Biomimicry in het onderwijs: onderwijsstrategieën en leeromgevingen creëren om de multidisciplinaire en interdisciplinaire aanpak te ondersteunen.

Resultaten 2019

Onderzoek

- Project Bio-inspired drones voor duurzame tuinbouw:
 - Het lectoraat dient twee onderzoeksprojectvoorstellen in: Idea generator NWA (niet toegekend) en RAAK KIEM (toegekend).
 - Ontwerp en realisatie van een experimentele opzet om de Aerodynamic performance of bio-inspired wings te testen.
- Project Biomimicry in onderwijs
 - De lector en een docent-onderzoeker van Aeres Hogeschool Wageningen verzorgen de presentatie van een artikel (peer-reviewed) tijdens de Higher Education Conference (HEC 2019) op 28 en 29 oktober in Amsterdam.
 - Ontwerp en organisatie van onderzoeksactiviteiten met studenten: Planet Texel en The biomimicry bootcamp. De hackathon Planet Texel vindt plaats in maart 2020, de bootcamp biomimicry in mei 2020.
- Het project Bio-inspired solutions to help people with dysphagia, werkt het lectoraat samen met het lectoraat Food Health and Safety van Van Hall Larenstein. Bij dit project zijn ook studenten van hogeschool Inholland ingezet. De betrokkenen werken aan de creatie van een Europees consortium ter voorbereiding van de aanvraag van een Europese subsidie.

- Supervisie van een postdoc hbo-student bij een project met de titel Versterking van co-creatie in het mkb, voor op circulaire economie georiënteerde innovatieprocessen.
- Het lectoraat dient een onderzoeksvoorstel in voor een NWO PhD-subsidie. De titel van de aanvraag luidt: To plant or not to plant: Can dry season stream flow in tropical areas subject to long-term slash-and-burn agriculture be enhanced by reforestation?

Onderwijs

In 2019 heeft het lectoraat onderwijs verzorgd in:

- het Honours programme van Hogeschool Inholland;
- een minor Bionica, die is ontwikkeld door Van Hall Larenstein, NHL Stenden, Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen.

Daarnaast zijn er veel gastlessen en cursussen gegeven bij Aeres Hogeschool, Hogeschool Inholland en Van Hall Larenstein.

Netwerken

- In 2019 breiden de netwerken van het lectoraat zich uit.
- Vier bedrijven zijn actief betrokken bij onderzoeksactiviteiten van het lectoraat: ADI, PATS Indoor Dronte Solutions, Demokwekerij Westland en Pixelfarming.
- De provincie Zuid-Holland participeert in het project Effect of the circular economy on the food footprint.
- In het project NS circulair challenge werkt het lectoraat samen met de provincie Noord-Holland.

- Diverse bedrijven en brancheorganisaties geven aan dat zij met het lectoraat willen samenwerken aan onderzoek dat aansluit bij hun vragen. Dit zijn Smart Yields, Festo, Bioclear-earth, BI-JOVIRA, LTO Noord, ZLTO, OVTP, BiomimicryNL (Bas Sanders) en Naturalis Biodiversity Center.
- Het lectoraat werkt samen met de volgende universiteiten: TU Delft, Wageningen UR en de Rijksuniversiteit Groningen.

4.18.6 Valorisatie (kennis delen en toepasbaar maken)

Het onderzoeksprogramma Wijs(heid) en de hierboven genoemde lectoraten sluiten aan bij het zwaartepunt Leren en ontwikkelen. De lectoraten delen kennis via het (groene) beroepsonderwijs, onderzoek, commerciële activiteiten, publicaties, lezingen, seminars en dergelijke.

Output en activiteiten in 2019

De volgende activiteiten zijn uitgevoerd: lopende activiteiten met de kenniskring, het begeleiden van onderzoekers en promovendi, het geven van workshops, wetenschappelijke publicaties, symposia, bijdragen aan congressen, vakpublicaties, boeken. Zie ook onderstaand overzicht en de publicatielijst 2019 in bijlage 9. Voor eerdere publicaties zie de website.



De kwantitatieve output van Aeres Hogeschool Wageningen 2011-2019

Aeres Hogeschool Wageningen gebruikt de Standard Evaluation Protocol-systematiek (SEP-systematiek) als richtlijn voor de kwantitatieve output van de lectoraten.

Aeres Hogeschool Wageningen Educatieve faculteit Onderzoeksoutput kwantitatief (jaar '11, '12, '13, '14, '15, '16, '17, '18 en '19).										
SEP category	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17	'18	'19	tot
1 Refereed articles	1	1	2	2	1	5	1		4	17
2 Non-refereed articles ⁽¹⁾										
3 Books (peer reviewed)		2	1			4	4		2	8(+5)=13
Book(s) (chapters) in press							2			2
Books/inauguration		2			4	2	1	1	1	11
4 Book chapters		5	2	1	1	2	3	4	2	15(+5)=20
5 PhD-theses				1	1					2
6 Conference papers reviewed	8	22	15	10	9	16	9	17	27	133
Conference (reviewed) abstracts presentations						4	31	6		10+31=41
7 Professional publications ⁽²⁾	1		7	10	8	7	10	9	4	56
External reports	1	4	3	1	2	1	5	2	9	28
Internal reports	1		1		1		3	2	5	13
8 Publications aimed at the general public ⁽³⁾			1			3		8 ⁴		12
9 Other research output <specify> ⁽⁴⁾		2 ⁵	3 ⁴	6 ^{3,6)}	2 ⁴	8(+2) ⁴	5	3 ²	3 ^{5/6}	32(+2)=34
Presentations for the professional public	13	22	13	12	46 ⁷	53 ⁷	12	7	16	194
Published interviews	7	6			1			1	6	21
Research proposals (NWO, RAAK-PROO, HPBO, min. EZ etc.)	5	3	5	9	4	5	11	2	4	48
Total output	37	69	53	52	80	112	97	62	83	645
Total scientific related publications	14	28	25	23	19	36	53	20	36	254
Total professional related publications	23	41	28	29	61	76	44	42	47	391
Refereed articles in submission				3	2	1		1	1	8
Conference papers in submission					2	3	2	3		10
Total output (including in submission)	37	69	53	55	84	116	99	66	84	663

2 = Wetenschappelijk gerelateerde publicaties (met name peer-reviewed).

Note 1: Artikelen in niet-peer-reviewed journals maar die van belang zijn voor het domein of veld.

Note 2: Publicaties die gericht zijn op professionals in de publieke en private sector (professionele publicaties, vakbladen), ook patenten en annotaties (i.g.v van recht en wet).

Note 3: Ook wel 'populariserende artikelen' genoemd.

Note 4: Ander type onderzoeksoutput zoals abstracts, editorschap, ontwerpen en prototypes (d.w.z. engineering), gepubliceerde interviews en optredens in media; courses; master thesis.

Note 5: Video on YouTube, folder.

Note 6: Websites, apps, ontwikkeld docentmateriaal vanuit onderzoek.

Note 7: Vijf masterclasses.

Zie ook bijlage 9 voor de publicatielijst 2019.

4.19 Innovatieprojecten en de Centres of Expertise

Aeres Hogeschool innoveert structureel. Dat doet ze via de lectoren, maar ook via landelijke regelingen en (innovatie) projecten en de Centres of Expertise.

4.19.1 (Landelijke) innovatieprojecten

Aeres Hogeschool neemt deel aan een groot aantal nationale en internationale innovatieprojecten.

De gelden daarvoor komen uit allerlei regelingen, zoals SIA/RAAK (Stichting Innovatie Alliantie), NICHE (Nuffic), NRO, KIEM, Impuls en dergelijke. Aeres Hogeschool is daarbij penvoerder of partner. Onderstaand geeft Aeres Hogeschool een selectie van nog niet elders in dit jaarverslag genoemde projecten op basis van hun impact/of omvang.

A gamified application for citizens' participation in urban green space design, NWA Ideeëngenerator.

Een aantrekkelijke groene ruimte draagt bij aan de gezondheid van mensen. Met dit project ontwikkelt Aeres Hogeschool een applicatie waarmee bewoners toegang krijgen tot een game om de groene ruimte om hen heen vorm te geven en zo actief zelf mee te denken over een groene, gezonde buurt.

Self Defense: Mimicking natural deterrent strategies in plants using adhesive spheres and volatiles. NWA.

Chemische gewasbescherming staat onder druk, biologische gewasbescherming is niet altijd effectief.

Het doel van dit project is het ontwikkelen van een revolutionaire nieuwe en milieuvriendelijke werkwijze voor gewasbescherming, bestaande uit niet-toxische hechtmiddelen. Dit zijn in dit geval bolletjes, die gevuld zijn met vluchtige stoffen die herbivore vijanden lokken.

Nationale Proeftuin Precisielandbouw (NPPL)

In deze grote pps werken inmiddels een kleine honderd deelnemers samen. Sommigen hebben een hoofdtaak rondom expertteams (WUR, Boerderij en Aeres), andere zijn projectdeelnemer als demonstratiebedrijf (twintig agrariërs) en de rest zijn docenten, erfbetreders, mechanisatiebedrijven en financiers van ondernemers (banken).

Het doel is praktijkrijpe precisietechnieken in de praktijk toepasbaar te maken en te demonstreren en daarbij kennis voor iedereen te ontwikkelen (inclusief onderwijs).

4.19.2 Centres of Expertise (CoE's)

De Rijksoverheid richt op hbo-niveau Centres of Expertise (op mbo-niveau: Centra voor Innovatief Vakmanschap, op wo-niveau: Centres of Excellence) in om de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren en om de kwaliteit van het technisch hbo-onderwijs te bevorderen.

Officieel zouden de CoE's in 2017 eindigen, maar er lopen nog projecten door in 2019. In al deze projecten werken mensen van het bedrijfsleven, lectoraten, docenten en studenten samen. Hieronder volgt een overzicht van de projecten die in 2019 zijn afgerond en waaraan Aeres een bijdrage heeft geleverd.

Afgeronde projecten 2019

CoE Open teelten

- In het project Grondgebonden Duurzame Landbouw werken het CoE, de provincie Flevoland en het bedrijfsleven (mkb en landbouwers) samen. Het project sluit af met een kleine publicatie.
- Het project Duurzaam Bodembeheer loopt momenteel door zonder CoE-subsidie. Een aantal onderdelen is verlengd en zit inmiddels in andere projecten. Het project heeft geleid tot structurele samenwerking tussen de betrokken partijen.
- Leven(de) Bodem is een project in samenwerking met Delphy en het bedrijfsleven. Project is afgerond en er ontstaat een vervolg qua samenwerking met Delphy.
- Bambooder gaat na afronding binnen het CoE verder in een nieuwe samenwerking met het bedrijfsleven. Doel is het ontwerpen van een nieuwe machine.
- City farming levert na afronding inhoudelijke kennis op voor Fresh Care en Aeres.
- Precisielandbouw 2.0 was een project met dertig bedrijven en kennisinstellingen en is afgerond. Het vervolg is een pps (Precisielandbouw 4.0) en Aeres Hogeschool maakt daar weer deel van uit.
- De kennisdisseminatie 2018-2019 rondt af en daarmee eindigen alle betaalde opdrachten voor lezingen die verrijkt zijn met een bijdrage vanuit het CoE. De kennisdisseminatie krijgt in 2020 een vervolg, maar dan zonder CoE-financiering.

Lectoraatsprogramma Impact

- Dit programma rondt rond de zomer af.
- Beide lectoraten van Aeres binnen dit programma ronden met succes af.
- Samen met de andere drie groene hogescholen is een boekje ontwikkeld, waar het hele verhaal van het lectoraatsprogramma Impact in staat (zie publicatielijst).

Plannen voor 2020 en verder

De CoE's krijgen een vervolg binnen één nieuw programma voor praktijkgericht onderzoek in het groene domein: CoE Groen 2.0. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), het Regieorgaan SIA en de agrarische hogescholen financieren dit programma. Met het geïnvesteerde geld kan het onderzoeksprogramma de kennisinfrastructuur in het groene domein verder doorontwikkelen en kunnen de betrokken hogescholen hun positie in de kennisketen verder versterken. Het meerjarige onderzoeksprogramma is opgezet door het ministerie van LNV, Regieorgaan SIA en de hogescholen Van Hall Larenstein, Aeres Hogeschool, Inholland en HAS Hogeschool. Het programma sluit aan op de nationale beleidsagenda en actuele maatschappelijke opgaven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het

duurzamer maken van onze landbouw en zorgvuldiger omgaan met hulpmiddelen zoals mest.

4.20 Plannen onderzoek en innovatie

Aeres Hogeschool formuleert jaarlijks plannen voor de valorisatie van onderzoek: de bijdragen die onderzoek levert aan de ontwikkeling van de zwaartepunten, aan internationale onderzoeksprogramma's en aan samenwerkingsverbanden waar zij als partner deel van uitmaakt.

Aeres Hogeschool-breed

In 2019 zijn de kaders op papier gezet voor het CoE Groen 2.0. Zie § 4.19.2. De uitdaging is om voldoende onderzoeksgelden te verwerven aan de hand van de calls van Regieorgaan SIA. Daarnaast zullen de betrokkenen meer en meer aangewezen zijn op andere financieringsbronnen, waaronder POP3, EFRO, innovatievouchers en NRO.

Aeres Hogeschool Almere (zie § 4.14)

- Het onderzoek van Almere was en blijft voor een belangrijk deel gekoppeld aan de ontwikkeling van de Flevo Campus, in partnerschap met Wageningen UR, de gemeente Almere en de provincie Flevoland.
- De faculteit voegt met subsidie een post doc toe aan het onderzoeksteam Voedsel en Gezond Leven.
- De interne Valorisatie vindt plaats doordat lectoren en andere onderzoekscollega's actief betrokken zijn bij onderwijsontwikkeling en onderwijsuitvoering. Dat laatste vooral via minoren en via het uitzetten en begeleiden van onderzoeksopdrachten in andere onderdelen van de curricula.
- Onderzoekers van de faculteit Almere maken actief deel uit van internationale coalities en presenteren zich tijdens internationale symposia in het buitenland, maar ook in Nederland.
- Voor het aanvragen van projecten gaat de faculteit samenwerkingsverbanden aan, bijvoorbeeld in het kader van L.INT-lectoraten en in het kader van NWO-aanvragen. In 2019 neemt zij het initiatief voor twee L.INT-lectoraten en twee NWO-aanvragen, waarvan zeker één tot een lectoraat kan leiden. Uitkomst van deze initiatieven komt in 2020.

Aeres Hogeschool Dronten (zie § 4.15, § 4.16 en § 4.17)

- Het onderzoeksprogramma Duurzaam ondernemen ontwikkelt zich aan de hand van de drie onderzoekslijnen Plant, Dier en Biobased & circulair ondernemen. Binnen de programmalijnen Plant en Dier start in 2020 het lectoraat Omgevingsinclusief ondernemen. Binnen de programmalijn Dier werkt de faculteit aan de concretisering van een lectoraat Human Animal Interaction. Samen met het ministerie van LNV en de andere groene hogescholen is een gezamenlijk onderzoeksprogramma Kringlooplandbouw in voorbereiding.

- Aeres Farms moet een inspiratiebedrijf voor kringlooplandbouw en klimaatopgaven worden. Lectoraten werken samen met studenten en docenten aan oplossingen voor de huidige maatschappelijke opgaven.
- Door het gehele jaar heen organiseert de faculteit kennisbijeenkomsten voor werkvelden, collega's en studenten. Zij deelt daar onderzoeksresultaten, maar doet dit ook door middel van publicaties en op symposia en congressen.

Aeres Hogeschool Wageningen (zie § 4.18)

- Het zwaartepunt Leren en ontwikkelen is actueler dan ooit, LLO staat op de kaart. Het onderzoeksprogramma Wijs(heid) gaat over in het onderzoeksprogramma Vergroot je leerkracht.
- In samenwerking met het buurinstituut NIOO is een L.INT-lectorat aangevraagd: Insecten en Maatschappij. Dit lectoraat draagt bij aan het ontwikkelen van de ecologische geletterdheid van de toekomstige docenten die afstuderen bij de faculteit.
- De faculteit voegt aan het bachelorcurriculum van de drie bachelorlerarenopleidingen vanaf 2020 keuzeonderdelen toe. Hierin is specifieke in de lectoraten ontwikkelde kennis opgenomen. Zo profiteren studenten en vervolgens het werkveld van de kennisontwikkeling in het praktijkgerichte onderzoek.



Commerciële dienstverlening

4.21 Visie, organisatie en aanbod commerciële dienstverlening

Aeres Hogeschool hecht waarde aan haar dienstverlenende activiteiten omdat die de kennisdeling en kennisdoorstroom bevorderen, bijdragen aan de professionalisering van de eigen docenten door hun directe betrokkenheid bij ontwikkelingen in de verschillende werkvelden en omdat ze een vorm van valorisatie zijn. Voor de faculteiten Almere en Dronten spelen de CoE's hierin een belangrijke rol.

Het nieuwe CoE Groen 2.0 en de opgebouwde relaties uit de afgeronde CoE's bieden mogelijkheden om het aantal commerciële projecten en opdrachten uit te breiden. De hogeschool biedt vanuit de verschillende domeinen consultancy, training en scholing aan. Op de faculteit Wageningen is het aanbieden van opleidingen en bij- en nascholing voor werkende professionals, en docenten in het bijzonder, een continue activiteit, waarbij kennis die op de faculteit aanwezig is waarde toevoegt aan de professionals in de praktijk.

Organisatie van commerciële dienstverlening

Aeres Hogeschool Almere is tot dusver alleen indirect betrokken bij de uitvoering van commerciële dienstverleningsprojecten. Aeres Hogeschool Dronten voert commerciële trajecten uit binnen de kaders van de projectorganisatie en -administratie van de faculteit. Bij Aeres Hogeschool Wageningen zet een groot aantal docenten hun expertise niet alleen in in het onderwijs en onderzoek, maar ook in de commerciële activiteiten. Een van de onderwijsmanagers is verantwoordelijk voor de aansturing van de zakelijke dienstverlening: afstemming, acquisitie, uitvoering en evaluatie. De activiteiten zijn integraal onderdeel van de faculteitsorganisatie en dragen bij aan kennisontwikkeling en -deling.

Commercieel aanbod

Aeres Hogeschool Almere

De faculteit Almere stelt in 2019 voor het eerst een aanbod samen. Naast adviseringstrajecten wil de faculteit cursorisch onderwijs gaan aanbieden. In 2019 stelt de faculteit een inventarisatie op van een passend aanbod om te vermarkten en bereidt ze een pilot voor van een korte training voor medewerkers van de gemeente Almere. De uitvoering van de beoogde training vindt nog niet plaats, wel gaan bij de gemeente enkele masterclasses door.

Medewerkers van de faculteit Almere raken in de loop van 2019 betrokken bij het trainingsproject Natuurboeren, in samenwerking met de faculteit Dronten. De faculteit Almere werft betaalde onderzoeksopdrachten, die de lectoren van Almere uitvoeren.

Aeres Hogeschool Dronten

Naast enkele adviseringstrajecten biedt faculteit Dronten voornamelijk cursussen aan, zoals de al bestaande:

- makelaardijcursussen;
- veterinaire cursussen;
- cursus natuurboeren;
- cursus gewasbescherming.

In 2019 zijn ook scholingstrajecten voor nieuwe thema's aangeboden: Therapie met inzet van dieren en de Kadercursus Melkveehouderij. Daarnaast groeit de instroom van externe cursisten in de minoren van het vierde jaar geleidelijk. De promoties van promovendi leiden inmiddels tot enkele commerciële consultancyopdrachten.

Aeres Hogeschool Dronten wil bij voorkeur geen projecten die uitsluitend commercieel gefinancierd worden. De filosofie is als volgt. Komt een bedrijf met een commerciële opdracht, dan zoekt de faculteit direct naar aanvullende financiering om de omvang van het project te vergroten.

Het commerciële geld wordt dan de cashbijdrage in een subsidieaanvraag. Door de grotere omvang van het project kan de faculteit meer voor de opdrachtgever bereiken, kan ze de inbedding van het resultaat in het onderwijs betalen of kan een trainee meelopen om te professionaliseren.

Aeres Hogeschool Wageningen

De faculteit in Wageningen neemt met name voor het beroepsonderwijs een markante positie in bij vragen rond professionalisering van hun personeel. Deze positie sluit inhoudelijk aan op de kerntaak. Het commerciële aanbod versterkt de aanwezige expertise van docenten, die nieuwe kennis inzetten in en buiten de reguliere taken. Bovendien vergroten de professionaliseringsactiviteiten de formatieruimte van de faculteit, waardoor er een grotere expertisepool ontstaat om studenten met specifieke expertise te ondersteunen.

De faculteit heeft een geïntegreerd model van de kerntaken onderwijs en onderzoek, projecten en valorisatie (dienstverlenende activiteiten gebaseerd op aanwezige en ontwikkelde kennis) op de scholingsmarkt. Daarmee borgt ze een optimale kennisdoorstroom. Elk personeelslid heeft een basisaanstelling die gericht is op de primaire taak: het verzorgen van onderwijs en onderzoeksbegeleiding. Daarnaast

kan een medewerker actief zijn in zakelijke dienstverlening, leidinggevende taken of praktijkgericht onderzoek. Nationaal en internationaal. Aeres Hogeschool Wageningen stimuleert docenten om een actieve rol te vervullen in het uitvoeren van activiteiten rond een leven lang ontwikkelen van alumni en anderen buiten de faculteit.

4.22 Resultaten en plannen commerciële activiteiten

De totale omzet aan commerciële projecten van Aeres Hogeschool bedraagt in 2019 € 1.413.771 (€ 1.231.164 in 2018).

4.22.1 Aeres Hogeschool Almere

De faculteit ontwikkelt pilots voor een commercieel onderwijsaanbod.

De totale omzet aan commerciële projecten bedraagt € 29.348.

Plannen commerciële dienstverlening Almere

In 2020 bereidt de faculteit qua trainingsaanbod kleinschalige pilots voor. Het onderzoeksteam zet in op het verwerven van betaalde opdrachten. Voorbeelden daarvan zijn een betaalde opdracht van de gemeente Amsterdam en een opdracht op het gebied van voedsel en gedrag.

De producten voor de dienstverlening derden die in 2019 zijn uitgevoerd, zijn:

Nascholing	Aantal trajecten 2019	Aantal deelnemers
(Beeld)coaching	6	21
(Responsief) Leiderschap	5	27
Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB)	4	64
Certificering en assesorentrainingen	1	2
Deep Democracy	1	4
Didactiek en Advies	13	57
Duurzame Ontwikkeling	1	12
EFDA (bloemsierkunst buitenland)	23	776
Goed Meesterschap	5	35
Interculturele competenties	2	12
Intervisie	2	24
NAEC Oezbekistan	1	6
Nascholing D&P	5	56
Onderzoek, ondersteuning vanuit master	4	14
Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG)	2	14
Presenteren	2	42
Proeve van Meesterschap	1	1
Professionele leergemeenschap	3	55
Training startende docenten	1	12

4.22.2 Aeres Hogeschool Dronten

In 2019 volgen ruim 750 cursisten (300 in 2018) een één- of meerdaagse cursus of opleiding bij Aeres Hogeschool Dronten. De totale omzet aan commerciële projecten bedraagt € 780.800 (€ 447.943 in 2018).

Plannen commerciële dienstverlening Dronten

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn zijn de belangrijkste speerpunten:

- voortzetten van cursussen voor natuurboeren;
- voortzetten van cursus Gewasbescherming;
- opzetten van nieuwe cursus voor bedrijfscoach.

4.22.3 Aeres Hogeschool Wageningen

In 2019 volgen 1.526 cursisten (1.133 in 2018) een één- of meerdaagse cursus of opleiding bij Aeres Hogeschool Wageningen. De totale omzet bedraagt € 603.623 (€ 727.005 in 2018)

Nascholing	Aantal trajecten 2019	Aantal deelnemers
Vaknascholing (WPB-training, SPV, bushcraft, workshops adviseurs gewasbescherming, beheerders kleine parken en diervverzorgers, veldbiologische dagen, knaagdierbeheersing, training diervverzorgers, training hydroliek)	15	292
Totaal aantal deelnemers nascholing AHW		1.526

Plannen commerciële dienstverlening Wageningen

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn zijn de belangrijkste speerpunten:

- Digitalisering (ontwikkelen van webinars, video's en podcasts en een app voor de nascholingen van de faculteit).
- Ontwikkeling aanbod voor en met leren op afstand, waarbij de faculteit aansluit op actuele en innovatieve ontwikkelingen. Denk hierbij aan aanbod dat aansluit op nieuwe ontwikkelingen zoals 3D-printen, robotisering, voedseltransitie, duurzaamheid, sustainable development, de relatie tussen voedsel-groen-energie in de toekomst et cetera.
- Ontwikkeling aanbod rond creativiteit en recreatie (verbinding, groen - food en D&P).
- Ontwikkeling van de teamexpeditie.
- Benadering nieuwe doelgroepen, onder andere D&P-docenten en docenten Food en CT.

Het uitbreiden en versterken van de commerciële activiteiten blijft een essentieel onderdeel van de zogenaamde valorisatie: het in de praktijk inzetten en daarmee waarde creëren van kennis die is opgedaan in het praktijkgerichte onderzoek en van kennis en ervaringen die zijn opgedaan in de bachelor- en masteropleidingen. Door wat daar geleerd en gevonden is in te zetten in het veld, creëert de faculteit een meerwaarde voor zichzelf, met en voor anderen. Ook omgekeerd komen kennis en ervaring van buiten naar binnen, wat ten goede komt aan het primaire proces: onderwijs, het opleiden van studenten en onderzoek.

Onderliggende beweegredenen voor deze doelen zijn:

- Leven Lang Ontwikkelen (LLO)
- Vergroot je LeerKRACHT
- Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO) en Sustainable Development Goals (SDG)

Leven Lang Ontwikkelen

LLO vloeit voort uit LLL: een Leven Lang Leren. Dit was al jaren Europees (sinds 1996) en Nederlands (sinds 1998, 2004) beleid. Het werd veelal vertaald in een al dan niet kwalificerend aanbod van leergangen, trainingen en cursussen. Vanaf 2018 wil het kabinet een doorbraak realiseren op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en een positieve en sterke leercultuur tot stand brengen. Kern van de voorgestelde aanpak is het stimuleren van de eigen regie van mensen op hun loopbaan en hun leven, zodat ze zich kunnen blijven ontwikkelen en hun eigen keuzes kunnen maken. LLO maakt mensen vitaal, flexibel en duurzaam inzetbaar op de arbeidsmarkt. Het voorkomt dat mensen vastlopen in hun loopbaan of werkloos raken. Daarnaast draagt LLO bij aan een soepel functionerende arbeidsmarkt. Het kabinet wil daarom van repareren naar vooruitkijken: mensen moeten zich niet

pas scholen bij werkloosheid of dreigend baanverlies, maar leren en ontwikkelen zien als vanzelfsprekende onderdelen van hun werk en hun leven. Aeres heeft LLO tot een van haar drie speerpunten benoemd voor de komende jaren.

Plannen voor de nascholingen van Aeres Hogeschool Wageningen

Alle nascholingen richten zich op vooruitkijken, op wat mensen nodig hebben om binnen hun vakgebied zo professioneel mogelijk uitgerust te zijn voor het heden en de toekomst. Dat gaat om een basishouding zoals Leren voor Duurzame Ontwikkeling en om vormen die LLO ook na een cursus of leergang ondersteunen. Voorbeelden zijn werken in PLG'S (professionele leergemeenschappen) en leren ondersteunen met moderne media. Dit sluit aan en draagt bij aan het Aeres-speerpunt Onderwijsinnovatie met ICT. Voor de inhoud werkt de faculteit samen met in- en externe experts, die onderwerpen vanuit meerdere perspectieven kunnen belichten. De vormen van LLO breidt de faculteit uit met podcasts, rondetafelgesprekken, met het toegankelijk maken van leren via social media en teamexpedities: teams scholen binnen bepaalde thema's middels PLG's en door vernieuwende en innoverende thema's op te nemen in het programma (o.a. in de vaknascholingen).

Leren voor Duurzame ontwikkeling en de SDG

Het terugbrengen van onze ecologische voetafdruk is een van de grootste hedendaagse uitdagingen. Dat vraagt om specifieke (transformatieve) leeractiviteiten, zowel binnen als buiten de schoolse context. Het gaat om het verwerven van discipline-overstijgende kennis en manieren van denken en handelen. Daarnaast is ook het daadwerkelijk participeren in duurzame ontwikkeling door de lerende zelf een belangrijk uitgangspunt.

UNESCO (2005) formuleerde het zo: "Education for Sustainable Development allows every human being to acquire the knowledge, skills, attitudes and values necessary to shape a sustainable future." De door UNESCO genoemde vaardigheden zijn: envisioning, kritisch denken en reflectie, systemisch denken, opbouwen van partnerschappen en empowerment.

"De overdracht van kennis is dus niet voldoende, omdat kennis alleen geen oplossingen biedt voor de mondiale problemen op het gebied van milieu, maatschappij en economie. Het gaat erom in een coöperatief en kritisch leerproces nieuwe kennis te produceren, op basis waarvan burgers kunnen handelen en participeren in de besluitvorming. Leren in dit verband is formeel leren, non-formeel leren en informeel leren. Dit vraagt om een multidisciplinaire aanpak, waarin de afweging tussen een sociaal, een ecologisch en een economisch perspectief (people, planet en prosperity) centraal staat." (uit 'Gewoon Doen', Frijters, 2016).

In het concept-instellingsplan 2020-2024 van Aeres Hogeschool staat dat Aeres Hogeschool bijdraagt aan de de Sustainable Development Goals (SDG's). Met de commerciële activiteiten draagt faculteit Wageningen bij aan zes van de zeventien genoemde duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: geen honger (2), kwaliteitsonderwijs (4), duurzame steden en gemeenschappen (11), verantwoorde consumptie en productie (12), klimaatactie (13) en leven op het land (15).

Aeres Hogeschool Wageningen ontwikkelt binnen het praktijkgerichte onderzoek een methodiek, die is opgenomen in het programma voor de nascholingen en die zij verder uitzet. De methodiek draagt bij aan het behalen van de SDG's.

Wat betekent dit voor de nascholingen van Aeres Hogeschool Wageningen?

De methodiek van Leren voor Duurzame ontwikkeling is te leren en toepasbaar in alle curricula en onderwijs. Leren voor Duurzame ontwikkeling is dan ook een thema dat in verschillende nascholingen een plek krijgt, maar dat de faculteit ook apart zal aanbieden. Het thema zelf sluit ook aan bij de Sustainable Development Goals.

De projectmanager nascholingen zal de cursussen en leergangen, lopend en nieuw, in samenspraak met de projectleiders inhoudelijk (door)ontwikkelen. Daarbij neemt hij nadrukkelijk Leren voor Duurzame Ontwikkeling en het bijdragen aan de gekozen SDG's mee en benoemt deze doelstellingen.

Vergroot je LeerKRACHT

Aeres Hogeschool Wageningen vergroot en innoveert de leerkracht van mensen en organisaties in Nederland. In de nascholingen belooft de faculteit ook dat ze deelnemers:

1. Laten ontdekken wie ze zijn, wat ze kunnen - wat hun identiteit is - en hoe zij van daaruit kunnen leven in en bijdragen aan de toekomstige wereld.

2. Laten ontdekken hoe ze leren, wat hun unieke leerkracht is.
3. Leren hoe ze de potentiële leerkracht in hun omgeving kunnen opsporen en voor mens en organisatie productief kunnen maken.
4. Leren dat ze anderen de kunst van het leren leren kunnen bijbrengen.
5. De kracht van collectief leren laten ervaren.
6. Toerusten om de leerkracht van mensen en organisaties in Nederland als geheel te vergroten.

Wat betekent dit voor de nascholingen van Aeres Hogeschool Wageningen?

Vergroot je LeerKRACHT gaat over de professionele ontwikkeling en identiteit van alle mensen die betrokken zijn bij de nascholing. Het heeft invloed op de didactiek en bewustwordingsprocessen van deelnemers en van de uitvoerders. Dit uitgangspunt staat centraal bij elke acquisitie. De inhoud van een nascholing wordt gekoppeld aan leerkracht: hoe vergroten we uw leerkracht en die van het team? wat heeft u nodig om die leerkracht door te geven aan anderen? Uiteindelijk draagt dit weer bij aan LLO. We vragen deelnemers bewust hiernaar en evalueren hoe de nascholing heeft bijgedragen aan het vergroten van eigen leerkracht.



Commerciële en dienstverlenende onderdelen





5 Aeres Farms



Leeswijzer

Stichting Aeres Farms, verder Aeres Farms, wil in dit jaarverslag laten zien wat er in 2019 is gebeurd en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Dit hoofdstuk is bedoeld voor iedereen die direct of indirect bij Aeres Farms is betrokken: deelnemers van Aeres, onderzoekers uit het bedrijfsleven en overige stakeholders.

Aeres Farms maakt deel uit van Aeres. Niet alle informatie over Aeres Farms staat in dit ene hoofdstuk. Zo zijn de kaders waarbinnen alle Aeres-onderdelen werken gegeven in hoofdstuk 1 en staat er een samenvatting van de financiële stand van zaken en toekomstverwachtingen in hoofdstuk 2.

Het komende hoofdstuk geeft per onderwerp een verwijzing naar de relevante paragrafen in de andere hoofdstukken.

Inhoud

5.1	Wat gebeurt er bij Aeres Farms in 2019?	146	5.5.3	Aeres Landbouwbedrijf bv (incl. EWI)	147
5.2	Missie, visie en kernactiviteiten	146	5.5.4	Aeres Biologisch Bedrijf bv	148
5.3	Omgeving en strategie	146	5.5.5	Aeres Weidebedrijf bv	149
5.4	Organisatie(structuur)	146	5.5.6	Aeres Studentbedrijven bv	149
5.5	Resultaten en plannen	147	5.6	Kwaliteits- en personeelsbeleid	150
5.5.1	Stichting Aeres Farms	147			
5.5.2	Aeres Farms Holding bv	147		De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.	

5.1 Wat gebeurt er bij Aeres Farms in 2019?

De bedrijven van Aeres Farms en Aeres Farms Holding bv zijn in 2019 ondergebracht in de Stichting Aeres Farms. Met de oprichting van deze zelfstandige stichting geeft Aeres de scheiding tussen regulier onderwijs en overige activiteiten nog duidelijker vorm.

5.2 Missie, visie en kernactiviteiten

Aeres Farms is een unieke faciliteit waarin kennis, vaardigheden en ondernemerschap samenkomen binnen een goed uitgedacht didactisch concept: learning by doing. Aeres Farms staat voor een state-of-the-art leer- en onderzoeksomgeving die het onderwijs, onderzoek en de valorisatie van Aeres in de volle breedte van de landbouw ondersteunt. De resultaten van (eigen) innovaties worden geïmplementeerd en daarmee direct in de praktijk toegepast.

Aeres Farms levert een bijdrage aan de levenslange ontwikkeling en bewustwording van ondernemende (toekomstige) professionals en het oplossen van voedselvraagstukken. Studenten en onderzoekers zijn direct (management, organisatie en uitvoering) of indirect (onderzoek, effectueren curricula en examinering) betrokken bij de landbouwbedrijven (melkveehouderij en akkerbouw) en de studentbedrijven (varkens, pluimvee, schapen en paarden).

De bedrijven van Aeres Farms kenmerken zich door een hoog dierenwelzijn en goede gezondheid van de dieren, emissiearme productie, het streven naar energieneutraliteit, verantwoord landgebruik, maximale integrale duurzaamheid en een optimale, transparante verbinding met de omgeving.

5.3 Omgeving en strategie

Deze paragraaf geeft de omgevingsfactoren en strategie van Aeres Farms.

Omgevingsfactoren en ontwikkelingen

- Praktijkfaciliteiten verhogen de aantrekkelijkheid en relevantie van de Aeres-opleidingen en bieden ruimte aan onderzoek en experimenten.
- De financiering van top-praktijkfaciliteiten, die nodig zijn om de toekomstige ondernemers in de agrarische sector op te leiden, is een serieus punt van aandacht.
- De wereldmarkt bepaalt meer en meer de prijs van de producten (veehouderij en teelt). De prijs wisselt daardoor

en kan dus stijgen, maar ook flink dalen. Dit maakt het landbouwresultaat van Aeres Farms onvoorspelbaar. Door duurzamer te produceren, is werken met andere prijsfactoren (Skal) mogelijk.

- De afhankelijkheid van informatietechnologie en de maatregelen rond veiligheid nemen toe.

Strategie en doelstellingen

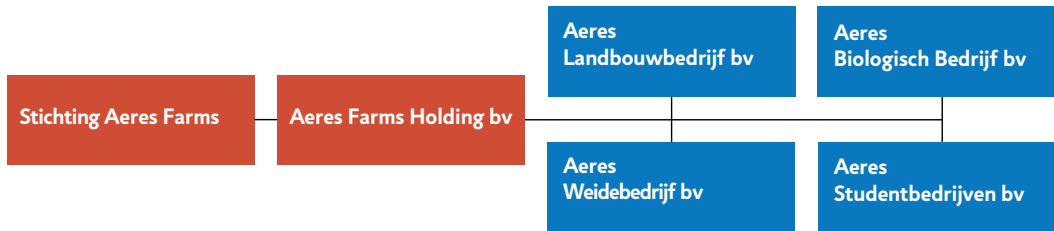
- De hoofddoelstelling van Aeres Farms is maximaal en optimaal bijdragen aan competentieontwikkeling van studenten op het gebied van ondernemen, experimenteren en onderzoeken in samenwerking met het werkveld. Die vindt plaats in een zo realistisch mogelijke setting, waarin alle ruimte is voor implementatie van innovaties.
- Het onderwijs van Aeres onderscheidt zich door zijn praktijkgerichtheid en beroepsauthenticiteit. Aeres realiseert deze ambitie enerzijds door een nauwe samenwerking met het bedrijfsleven en anderzijds met haar moderne praktijkfaciliteiten. Het doel van deze faciliteiten is studenten en leerlingen verschillende vormen van produceren te laten ervaren, zodat zij (later) onderbouwde keuzes kunnen maken.
- Aeres biedt deelnemers moderne praktijkfaciliteiten. De faciliteiten van Aeres Farms zijn gericht op de primaire productie. Hoe Aeres dit vormgeeft, ligt vast in het why-what-how-document.
 - Why: Aeres Farms levert een bijdrage aan het opleiden van innovatieve professionals op mbo- en hbo-niveau. Zij hebben hart voor een duurzame voedselproductie, een gezonde leefomgeving en de gezondheid van mens, dier en plant, waardoor de kwaliteit van de bedrijfsvoering van agrarische ondernemingen zich voortdurend ontwikkelt.
 - What: Aeres Farms is een gezond agrarisch bedrijf, gericht op een duurzame toekomst, waar veel kan en mag en, voor een gezonde bedrijfsvoering, ook zaken moeten.
 - How: Aeres Farms werkt met een praktijkleerlijn mbo-hbo en biedt op de bedrijfsvoering geënte casuïstiek voor het onderwijs.

5.4 Organisatie(structuur)

Stichting Aeres Farms bestaat uit een holding (Aeres Farms Holding bv) en vier onderliggende bv's: Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Biologisch bedrijf bv, Aeres Studentbedrijven bv en Aeres Weidebedrijf bv. Aeres Landbouwbedrijf heeft een belang van 10% in EWI Windpark bv.

Het College van Bestuur van Aeres vormt ook het bestuur van Stichting Aeres Farms. De directeuren van Aeres Hogeschool en Aeres MBO Emmeloord/Dronten vormen de directie van Aeres Farms Holding bv en de onderliggende bedrijven.

Organisatieontwikkeling



- Aeres Farms Holding bv en de onderliggende bedrijven van Aeres Farms zijn per 6 november 2019 ondergebracht in de Stichting Aeres Farms.
- Binnen het project en studentenbedrijf LONK exploiteren studenten van Aeres MBO Dronten Warmonderhof een biologische kavel (I E85 in de NOP) van Aeres Biologisch Bedrijf. Daarnaast is het studentenbedrijf LOT (Leren Ondernemen in de Tuinbouw) op het erf van Aeres Farms opgericht.

Samenwerkingsverbanden

Aeres Farms maakt, samen met Aeres Hogeschool Dronten, deel uit van de Dairy Triangle. Dit is een samenwerkingsverband van Knowledge Transfer Centre (KTC) De Marke, Veenweiden Innovatiecentrum (VIC) Zegveld en de Dronter onderdelen van Aeres.

Het doel van de Dairy Triangle is het realiseren van toekomstgericht veehouderijonderwijs en grondsoortspecifiek vakman- en ondernemerschap. In de samenwerking met de Dairy Triangle werkt het landbouwbedrijf aan een complementair programma dat het Nederlandse melkveehouderijonderwijs versterkt.

Daarnaast heeft Aeres Farms veel goede en wisselende samenwerkingsverbanden met diverse bedrijven op het gebied van onderwijs en praktijkonderzoek.

Horizontale dialoog

Aeres Farms heeft direct en indirect contact met Aeres-studenten en het bedrijfsleven. In het kader van valorisatie-activiteiten organiseren Aeres Hogeschool en Aeres Farms jaarlijks evenementen op het terrein van Aeres Farms. Aeres Farms neemt ook deel aan privaat-publieke projecten (o.a. CIV) en onderzoek.

Aeres Farms legt periodiek verantwoording af aan haar aandeelhouder, Stichting Aeres Groep. Er zijn tevens overlegstructuren gecreëerd om de studenten te betrekken bij het beleid van Aeres Farms.

5.5 Resultaten en plannen

Deze paragraaf geeft de resultaten van de dochtermaatschappijen van Aeres Farms Holding bv.

5.5.1 Stichting Aeres Farms

De in 2019 opgerichte Stichting Aeres Farms is een onderdeel van Aeres.

5.5.2 Aeres Farms Holding bv

Het resultaat van Aeres Farms Holding bv bestaat uit de productieopbrengst van de onderliggende bedrijven, de opbrengst van onderzoeksopdrachten en ondersteuning vanuit het onderwijs. Het resultaat van 2019 is € 10.301 negatief (+ € 132.096 in 2018).

5.5.3 Aeres Landbouwbedrijf bv (incl. EWI)

Aeres Landbouwbedrijf staat als gemengd (agrarisch) bedrijf (melkvee, akkerbouw en energie) midden in de nationale en internationale dagelijkse praktijk van de landbouw en de voedselproductie.

Het bedrijf is uniek in Nederland: het combineert de opgave om onderwijs te faciliteren en, in samenwerking met Aeres Hogeschool Dronten, praktijkgericht onderzoek uit te voeren. Studenten kunnen zo praktijkervaring opdoen. Onderzoek voert het bedrijf vaak uit in opdracht van en in samenwerking met het bedrijfsleven. Dat vraagt iedere dag flexibiliteit in de bedrijfsvoering.

Daardoor ontstaat een uitdagende en complexe werk- en leeromgeving. De melkveehouderij zoekt bijvoorbeeld oplossingen voor (maatschappelijke) vragen over diergezondheid, dierenwelzijn, emissies van mineralen en broeikasgassen en weidegang. Bij de akkerbouw is bodemvruchtbaarheid een belangrijk thema. Smart farming staat voor alle onderdelen op de agenda.

Aeres Landbouwbedrijf neemt deel in het windmolenpark EWI. Dit park exploiteert het bedrijf samen met negen andere agrarische ondernemers.

De opbrengsten van het landbouwbedrijf bestaan voornamelijk uit de omzet vanuit de productgroepen akkerbouw en veehouderij en de opbrengst uit het 10%-belang in het windmolenpark EWI. Daarnaast zijn er inkomsten vanuit het uitvoeren van onderzoek en draagt het onderwijs financieel bij aan personeelskosten en bedrijfsvoering.

Hoofddoelstellingen

- Het Aeres Landbouwbedrijf staat voor kwaliteit, is financieel gezond en heeft een goede bedrijfsvoering die continuïteit op korte en langere termijn borgt.
- Het zoekt en vindt de balans tussen productie, onderwijs, onderzoek en valorisatie.
- Het geeft studenten voldoende ruimte voor het ontwikkelen van vakmanschap en om te experimenteren met (praktijkgericht) onderzoek en ondernemerschap.

Opbrengsten melkvee

Aantal melkkoeien	% jongvee	Kg melk per koe	% vet	% eiwit	Tussenkalftijd	Afkalfleeftijd vaarzen	Kg mengvoer/100 kg meetmelk
124	25	11.297	4.30	3.59	381	23	25

Opbrengsten akkerbouw

Product	Hectare	ton Geoogst	Ton/ha
Frietaardappelen	35,3	1.650	46,7
Soja	5	0	0
Suikerbieten	33	3.413	103,4
Tafelaardappelen	19,7	1.165	59,1
Uien	25,2	1.317,8	52,3
Winterpeen	12,3	343,5	27,9
Wintertarwe	55	582	10,6
Witlof	12,3	Verhuur	Verhuur

Plannen

De belangrijkste speerpunten zijn:

- Een goed geoutilleerd bedrijf zijn waarin een goede bedrijfsuitrusting en adequate protocollen zorgen voor stabiele en aansprekende resultaten.
- Een partner zijn voor studenten om mee te werken, stage bij te lopen en gezamenlijk experimenten en onderzoek uit te voeren.
- In samenwerking met lectoraten van Aeres Hogeschool Dronten onderzoek uitvoeren.
- Landelijke bekendheid in de sector door regelmatig naar buiten te treden met berichten in de landbouwers en op social media.
- Het akkerbouwbedrijf optimaal inzetten voor onderwijs en onderzoek, waarbij de mogelijkheid om een deel van het akkerbouwareaal om te schakelen naar een biologische bedrijfsvoering een van de aandachtspunten is.
- De samenwerking tussen de melkvee- en de akkerbouwbedrijven optimaliseren om een voorbeeld te zijn in de kringlooplandbouw.

- Het wil een grote betrokkenheid van en sterke verbinding met studenten en docenten van Aeres-onderdelen en andere onderwijsinstellingen, (praktijkgericht) onderzoek en het bedrijfsleven.
- Het wil een goed voorbeeldbedrijf zijn en daarmee een inspirerend en stimulerend modelleerbedrijf.

Resultaten 2019

- Aeres Landbouwbedrijf heeft 220 hectare land en 124 melkkoeien, plus bijbehorend jongvee.
- Het jaarresultaat van het landbouwbedrijf (incl. EWI Windpark) is € 94.192 negatief (+ € 171.815 in 2018). Het jaarresultaat van de deelneming in EWI is vastgesteld op € 79.244 positief (+ € 77.423 in 2018).

5.5.4 Aeres Biologisch Bedrijf bv

Aeres Biologisch Bedrijf heeft in totaal 18 hectare land in gebruik. Alle in 2019 geteelde producten hebben het Demeter-keurmerk met Skal-certificering.

Drie studenten van Aeres MBO Dronten Warmonderhof zijn dit jaar verantwoordelijk voor de teelt van biologische gewassen. Naast een succesvol teeltseizoen bewerkstellingen deze studenten de verbinding tussen Aeres Biologisch Bedrijf en Aeres MBO Dronten.

Resultaten 2019

- Het bedrijfsresultaat is € 5.939 positief (+ € 17.766 in 2018).
- Producten in 2019: wintertarwe, consumptie-aardappels, winterpeen, uien, pompoenen, erwten, gras/klaver.
- Skal voert een inspectie uit en beoordeelt het bedrijf als goed.

- Demeter voert een inspectie uit en beoordeelt het bedrijf als goed.
- Het project en studentenbedrijf LONK (akkerbouw) krijgt navolging met het project en studentenbedrijf LOT (tuintbouw). LOT is een kleinschalig tuintbouwbedrijf met zowel kas- als vollegrondsgroenten.

Plannen

De belangrijkste speerpunten zijn:

- Voortzetting en optimalisatie van de huidige werkwijze.
- Verminderen van de afhankelijkheid van de beschikbaarheid van machines van derden.
- Het aan de Wisentweg opgestarte tuintbouwproject (LOT) zal net als de akkerbouwkavel (LONK) een onderdeel gaan vormen van Aeres Biologisch Bedrijf bv. Na verkrijging van de Skal-licentie vindt de overgang plaats van het mbo naar Aeres Biologisch Bedrijf bv. LOT gaat de producten net als LONK via Demeter afzetten.

5.5.5 Aeres Weidebedrijf bv

Het oprichten van Aeres Weidebedrijf is een direct gevolg van de keuze voor een biologische productiewijze op dit bedrijf. De Skal-regelgeving vereist een juridisch zelfstandige eenheid voor deze productiewijze. De bv is per 1 januari 2018 opgericht.

Aantal melkkoeien	% jongvee	Kg melk per koe	% vet	% eiwit	Tussenkalf tijd	Afkalfleeftijd vaarzen	Kg mengvoer/100 kg meetmelk
60	25	8.189	4.03	3.45	383	35	16

Plannen

- In 2020 zet Aeres Weidebedrijf nadrukkelijk in op een hogere standvastigheid van witte klaver in blijvend grasland. Ook besteedt het bedrijf aandacht aan het op peil houden van een goede bodemvruchtbaarheid in het bedrijfssysteem, waarbij er een lage aanvoer van mineralen via krachtvoer is.
- Verder zet Aeres Weidebedrijf in 2020 in op een gestage groei van het aantal melkkoeien naar circa 75 stuks. De vruchtbaarheid in het fokkerijbeleid blijft continu aandacht vragen, waarbij de focus ligt op de groep koeien die vroeg in het voorjaar kalven en meerjarig hebben laten zien dat ze een korte tussenkalf tijd realiseren.

5.5.6 Aeres Studentbedrijven bv

Aeres Studentbedrijven bv maakt sinds 1 januari 2016 deel uit van Aeres Farms Holding bv.

Het motto is 'voor en door studenten'. Daarom is de bedrijfsomvang van elk studentbedrijf beperkt. Studenten uit verschillende leerjaren zijn betrokken bij de gehele exploitatie van de bedrijven.

Zij dragen een groot deel van de verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Aeres Weidebedrijf is een biologisch melkveebedrijf met circa 65 melkkoeien plus bijbehorend jongvee en circa 45 hectare grasland. Studenten van Aeres MBO Dronten Warmonderhof spelen een belangrijke rol in de dagelijkse werkzaamheden op het weidebedrijf.

Resultaten 2019

- Het bedrijfsresultaat over 2019 is € 24.783 negatief (- € 63.272 in 2018).
- Eerste- en derdejaarsstudenten van Aeres MBO Dronten Warmonderhof lopen stage op het bedrijf, waarbij de derdejaarsstudenten aan het einde van hun jaarstage de bedrijfsvoering vrijwel zelfstandig kunnen uitvoeren.
- In 2019 voert een aantal hbo-studenten opdrachten uit op Aeres Weidebedrijf, waaronder het verminderen van strooiselverbruik bij de potstal, het inzichtelijk maken van de grasgroei/het grasperceel, het monitoren van kruidenrijk grasland en het volgen van de vruchtbaarheid en uiergezondheid van de veestapel.
- Het jaar 2019 laat opnieuw een klein ruwvoertekort zien, mede door de droogte en de lage bezetting/standvastigheid van witte klaver als stikstofleverancier voor het gras.
- Het jaar 2019 is financieel gezien een gunstig jaar. De diergezondheid is goed op orde en de totale melkleverantie is hoger dan verwacht.

Aeres Studentbedrijven bv bestaat uit: een gesloten varkensbedrijf, waarbij zij de biggen in principe zelf afmest; een pluimveebedrijf met leghennen; een schapenbedrijf voor wol- en vleesproductie; een paardenpensionstal met 40 paardenboxen (de Paardenplaats). De exploitatie van de Paardenplaats is in handen van de ernaast gelegen particuliere manege, het Paardencentrum Dronten.

Onderdeel van het varkensbedrijf is een studentleerbedrijf dat, in samenwerking met een keurslager, verantwoordelijk is voor de verkoop van varkensvlees (PolderPorque). In 2016 is het student-leerbedrijf Polder Products opgericht, dat zich vooral richt op de verkoop van eigen (streek)producten, zoals zelfgemaakte advocaat. PolderPorque maakt hier deel van uit. Sinds 2017 heeft Aeres Studentbedrijven bv een pluimveestal voor 1.000 leghennen in gebruik, die voldoet aan de richtlijnen van het driesterren-Beter Leven-keurmerk van de Dierenbescherming. In de stal voert de hogeschool voederonderzoek uit op het gebied van korte duurzame ketens.

Resultaten 2019

- Het financiële resultaat is € 105.998 positief (+ € 6.238 in 2018). Dit resultaat is deels veroorzaakt door de positieve ontwikkeling van de markt voor vleesvarkens, waardoor de marktprijzen aantrekken.

Aantal fokzeugen	Aantal vleesvarkens	Aantal geboren biggen	Aantal biggen per zeug per jaar	Groei vleesvarkens gram per dag	Voederconversie	Vervanging zeugen %
33	196 gem.	895	24.42	910	2.43	66.6

Aantal leghennen	Aantal leghennen voor proef	Legpercentage %	Eigewicht gram	Eierprijs euro	Voederconversie
1.000	0	87.9	62.5	0.0817	2.4

Aantal oaien	Aantal geboren lammeren
30 gem	58

Plannen

De belangrijkste speerpunten voor 2020 en verder zijn:

- Installeren voerstation dragendezeugenstal.
- Vervangen kraamafdeling.
- Optimaliseren ventilatie- en voersysteem pluimveestal.
- Ontwikkelen plan voor fokkerijstrategie schapenbedrijf.

5.6 Kwaliteits- en personeelsbeleid

In 2016 startte het in overeenstemming brengen van het kwaliteitsbeleid van de verschillende onderdelen van Aeres Farms. De RI&E en het Bedrijfsnoodhulpplan zijn voor Aeres Landbouwbedrijf op orde. Aan die van de andere bedrijven wordt gewerkt. De resultaten daarvan zijn te verwachten in 2020.

Het werken met aparte bedrijfsleiders voor de melkveebedrijven en voor het akkerbouwbedrijf leidt tot meer aandacht voor de verschillende bedrijfsonderdelen.

Het personeelsbeleid van Aeres Farms Holding bv is beschreven in het sociaal jaarverslag van Aeres (§ 10.13).

6 Stichting PTC⁺ (Aeres Tech e.a.)



Leeswijzer

Stichting PTC⁺ bestaat uit Aeres Tech in Ede, ACOLE Productions bv, Fedecom Academy bv en hun overkoepelende activiteiten. Zij laten in dit jaarverslag zien wat er gebeurt in 2019 en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Dit hoofdstuk is bedoeld voor iedereen die direct of indirect bij Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy is betrokken: klanten in het bedrijfsleven, deelnemers aan trainingen en overige stakeholders.

Vanwege de veranderde organisatorische positie van Aeres Training Centre International staat de informatie over dit centrum in § 3.26.

Stichting PTC⁺ maakt deel uit van Aeres. Niet alle informatie staat in dit ene hoofdstuk. Zo zijn de kaders waarbinnen alle Aeres-onderdelen werken gegeven in hoofdstuk 1 en staat er een samenvatting van de financiële stand van zaken en toekomstverwachtingen in hoofdstuk 2.

Het komende hoofdstuk geeft per onderwerp een verwijzing naar de relevante paragrafen in de andere hoofdstukken.

Inhoud

6.1	Wat gebeurt er bij Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy in 2019?	152	6.7	Aeres Tech	154
6.2	Missie, visie en kernactiviteiten	152	6.7.1	Aeres Tech-brede resultaten en plannen	155
6.3	Omgeving, strategie en plannen	153	6.7.2	Expertisecentrum Koudetechniek (Ede)	155
6.3.1	Omgevingsfactoren en ontwikkelingen	153	6.7.3	Expertisecentrum Mobiele techniek (Ede)	156
6.3.2	Strategie en doelstellingen	153	6.8	ACOLE Productions bv	156
6.4	Organisatie	154	6.9	Fedecom Academy bv	157
6.5	Horizontale dialoog	154	6.10	Kwaliteitsbeleid	157
6.6	Stichting PTC ⁺	154		De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.	

Stichting PTC* (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy) maakt deel uit van Aeres. Vooralsnog bewerken Aeres Tech (incl. Fedecom Academy) en ACOLE ieder hun eigen markt en neemt Aeres Tech het aanbod van beide mee naar klanten. Dit hoofdstuk is, tenzij anders vermeld, vanuit het perspectief van Aeres Tech geschreven. Het aanbod van ACOLE en Fedecom Academy is er zonder naamsvermelding wel in verwerkt. De specifieke informatie over ACOLE staat in § 6.8., de specifieke informatie over Fedecom Academy in § 6.9.

6.1 Wat gebeurt er bij Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy in 2019?

Het jaar 2019 staat bij Aeres Tech, Fedecom Academy en ACOLE in het teken van de versterking van de onderlinge samenwerking. Ze zoeken bewust en actief naar mogelijkheden om de markt gezamenlijk te benaderen, zowel inhoudelijk als commercieel. Dat gebeurt door elkaar waar mogelijk intensief te betrekken en aanvullend in te zetten bij werkzaamheden voor elkaars klanten. Dat leidt tot ontzorging van en een betere dienstverlening aan de klanten. De meerwaarde die hierdoor ontstaat, waarden klanten zeer, blijkt onder andere uit het klanttevredenheidsonderzoek dat Aeres Tech in 2019 onder haar klanten houdt.

Meerwaarde ontstaat ook door Aeres-brede samenwerking. Een voorbeeld hiervan is de inzet van ACOLE als eigentijdse lesstofontwikkelaar, zowel voor de klanten van Aeres Tech als voor diverse onderdelen van de Aeres-organisatie. Zo is ACOLE met de ontwikkeling van moderne leermiddelen betrokken bij de RIF-aanvraag (Regionaal Investeringsfonds mbo) van Aeres MBO Plant & Business.

Het expertisecentrum Koudetechniek van Aeres Tech zet in 2019 met name in op expertiseontwikkeling en trainingen op het gebied van energiebesparing en energietransitie. Het doel is bij te dragen aan de (inter)nationale klimaatdoelstellingen. De warmtepomp is in opkomst; dat gaat gepaard met een vraag naar kennisontwikkeling in die sector. In de koeltechniek is bovendien een omslag gaande van synthetische naar natuurlijke koudemiddelen, die minder schadelijk zijn voor het milieu.

Het expertisecentrum Mobiele techniek van Aeres Tech richt zich in 2019 met name op het zo totaal mogelijk ontzorgen van de klanten met nieuwe producten en diensten. Onderdeel daarvan zijn adviestrajecten bij bedrijven op het gebied van de technische én persoonlijke ontwikkeling van medewerkers, met het oog op een snel veranderende toekomst. Voorbeelden van aanbod dat aansluit op recente ontwikkelingen zijn de behoefte aan certificering op het gebied van veiligheid en de behoefte aan training op het gebied van precisielandbouw. Mobiele techniek richt zich verder op internationalisering met trainingen in het buitenland.

Aeres Tech gaat in 2019 samenwerkingen aan met partners om nieuwe concepten te ontwikkelen, mede om bij te dragen aan oplossingen voor duurzaamheidsthema's in zowel de koude- als mobiele techniek en om te werken aan het ontwikkelen van het nieuwe eigentijdse leren met oog voor digitale en blended learningconcepten. Voorbeeld hiervan is de samenwerking met bedrijven in de koudetechniek, die de ontwikkeling van duurzame producten hoog in het vaandel hebben staan.

Mondiaal

De internationale ambities van Aeres Tech zijn onverminderd groot. De contacten met de grote internationale merken zijn op nationaal niveau heel goed en dat vertaalt zich in een vraag naar trainingen in het buitenland. ACOLE speelt hierin een belangrijke ondersteunende rol, want ook bij ACOLE neemt de behoefte toe aan de ontwikkeling van moderne - digitale - lesstof als onderdeel van blended learning.

6.2 Missie, visie en kernactiviteiten

Stichting PTC* (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy) werkt binnen de gezamenlijke Aeres-kaders. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 1 en 2.

Missie

Aeres Tech is de totaalontzorgers voor bedrijven en professionals in de mobiele en koudetechniek. Ze ontzorgt met totaaloplossingen, ongeëvenaarde praktijklocaties, een schat aan vakkennis en bevoegde trainers en adviseurs. De organisatie verzorgt trainingen, business-support, advies en consultancy. Zowel bij Aeres Tech als op de locaties van netwerkpartners en bij trainingscentra in binnen- en buitenland worden vaardigheden direct in de beroepspraktijk ontwikkeld en versterkt. Aeres Tech is samen met ACOLE en Fedecom Academy actief in de volle breedte van de groene en grijze sector op het gebied van voedselproductie, -veiligheid en logistiek en richt zich op de ontwikkeling van professionals die bijdragen aan een productieve en duurzame samenleving.

Visie

Aeres Tech gelooft in anders denken en anders opleiden, altijd met de dagelijkse beroepspraktijk als vertrekpunt, in samenwerking met vakgenoten in de sectoren koudetechniek en mobiele techniek.

De rijke leeromgevingen van Aeres Tech zijn erop gericht dat de deelnemer vaardigheden ontwikkelt vanuit zijn of haar individuele doelstellingen, op zo'n manier dat deze direct zelfstandig in de praktijk toe te passen zijn. Het motto is: learning by doing.

Goed ontwikkelde en opgeleide professionals zijn een voorwaarde voor het succesvol functioneren van iedere organisatie of onderneming. Ze zijn zich daardoor meer bewust van de manier waarop zij bijdragen aan de doelstellingen van

hun organisatie én de toegevoegde waarde die hun organisatie heeft.

Aeres Tech, Fedecom Academy en ACOLE ondersteunen bedrijven, professionals en leerlingen en studenten vanuit hun persoonlijke ontwikkelingsplan. Ruim vijftig ervaren, professionele medewerkers staan daarvoor garant; mannen en vrouwen met didactische kwaliteiten, liefde voor hun vak en een schat aan inhoudelijke kennis.

Het praktische advies van Aeres Tech is erop gericht werkprocessen sneller, effectiever en soepeler te laten verlopen. Aeres Tech verzorgt zowel in Nederland als in het buitenland trainingen en opleidingen voor grote multinationale merken. Daarnaast vervult Aeres Tech ook een belangrijke rol bij het opzetten van internationale praktijktrainingscentra (PITC's).

Beleid en kernactiviteiten

Aeres Tech, Fedecom Academy en ACOLE bouwen hun toonaangevende positie op het gebied van training en advies verder uit tot totaalontzorgers voor bedrijven en individuele medewerkers op het gebied van professionele ontwikkeling en verbetering. Ze koppelen die activiteiten aan een specifieke leerbeleving in de expertisecentra Koudetechniek en Mobiele techniek. Ook willen ze doorgaan met het delen van kennis en expertise met partners uit de wereld van onderzoek en ontwikkeling, nationaal én internationaal.

Kernactiviteiten

- Verzorgen totaaloplossingen rond het ontwikkelen en opleiden van professionals in het bedrijfsleven, zowel nationaal als internationaal.
- Het aanbieden van advies en consultancy gericht op de ontwikkeling van branches en bedrijven.
- Het opzetten van opleidingscentra in het buitenland en deelname aan internationale projecten.
- Het verzorgen van een aanbod van relevante producten en diensten voor kennisinstellingen.

6.3 Omgeving, strategie en plannen

Aeres Tech, Fedecom Academy en ACOLE bedienen in Nederland vier marktgroepen: het bedrijfsleven, particulieren, kennisinstellingen (wo, hbo, mbo, vmbo) en de overheid (gemeenten, provincies, Rijksoverheid). De activiteiten van Aeres Tech hebben primair een commerciële doelstelling. Behalve met nationale activiteiten profileert Aeres Tech zich ook internationaal. Dat doet ze door samen met het bedrijfsleven en overheden activiteiten te ontwikkelen.

Bedrijfsleven

Aeres Tech is steeds actiever op de (inter)nationale commerciële markt. De strategie is erop gericht om partnerships aan te gaan met het (inter)nationale bedrijfsleven

en brancheorganisaties. De Nederlandse agri- en foodsector staat internationaal aan de top; het rendement van investeringen in Nederlandse producten hangt echter nauw samen met een juist gebruik en adequate toepassing van techniek en technologie.

Hier speelt Aeres Tech op in met haar producten en diensten.

Aeres Tech is internationaal partner van een groot aantal wereldspelers in de mobiele techniek.

Kennisinstellingen

De dienstverlening aan kennisinstellingen bestaat voor het overgrote deel uit het aanbod van specifiek praktijkleren op het gebied van techniek en agrofood, volgens het unieke didactische concept dat het watermerk van Aeres Tech is: learning by doing.

6.3.1 Omgevingsfactoren en ontwikkelingen

- Krapte op de arbeidsmarkt en de vergrijzing leiden zowel voor Aeres Tech zelf als voor haar klanten tot een uitdaging als het gaat om de gewenste groeiende instroom van goed opgeleid personeel.
- Snelle technische ontwikkelingen en de energietransitie volgend op de vraag naar duurzaamheid vanuit de samenleving en de daaruit voortvloeiende wens tot kennisverbreding en -verdieping.
- Differentiatie: de kansen en bedreigingen verschillen per expertisecentrum (zie § 6.7). Wat de centra delen, is de groeiende maatschappelijke aandacht voor techniek en de opkomst van (nieuwe) technologieën.
- De maatschappelijke ontwikkelingen rond energietransitie leiden tot activiteiten met een toenemende multidisciplinaire benadering. Dat is zichtbaar in de klimaattechniek (bijvoorbeeld het gebruik van restwarmte uit koelprocessen), maar ook in de mobiele techniek (datatoepassingen en gps-technieken).
- De samenwerking met bedrijven en sectoren wordt steeds intensiever. Bedrijven vragen vaker om een totaalpakket dat past bij hun wensen en waarin hun eigen kleur zichtbaar wordt.
- De trend naar striktere regelgeving voor duurzaamheid, milieu, veiligheid en energie zet door.
- Nationale en internationale vraag naar aantoonbare kwaliteit; certificering is het antwoord dat Aeres Tech daarop geeft.

6.3.2 Strategie en doelstellingen

De huidige missie, visie en strategie van Aeres Tech dateren uit 2017. Ze zijn verwoord in het businessplan 2017-2020, dat nu wordt uitgevoerd. De kern van dat businessplan behelst het verbreden en verdiepen van het aanbod van producten en diensten voor de technische sectoren, wat leidt tot het ontzorgen van bedrijven. Daarbij maakt Aeres Tech steeds beter gebruik van de meerwaarde van de samenwerking met Fedecom Academy en ACOLE.

Door het draagvlak op deze manier te vergroten groeit Aeres Tech uit tot een totaalaanbieder voor bedrijven en professionals die zich wensen te ontwikkelen in de mobiele en koudetechniek.

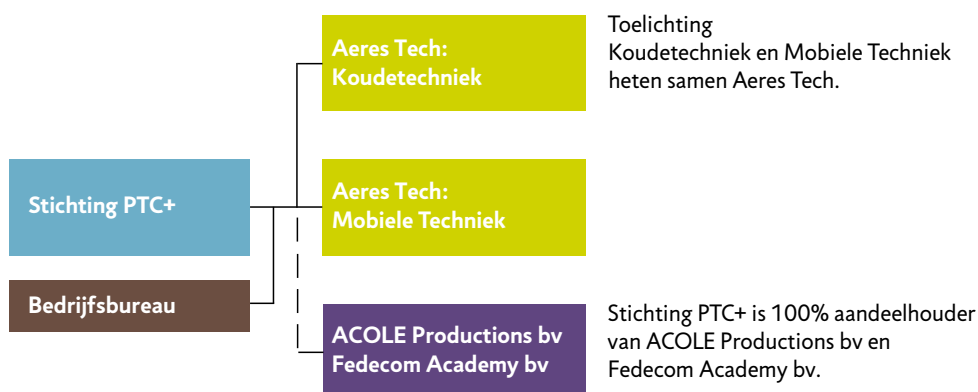
Doelstellingen

- Aeres Tech breidt het aantal (inter)nationale activiteiten verder uit door haar productportfolio te verbreden en te verdiepen.
- Aeres Tech groeit, met het oog op haar toekomstscenario, verder door het overnemen van bedrijven die complementair zijn en in de periferie van de technische sectoren operationeel zijn.

6.4 Organisatie

Stichting PTC⁺ bestaat uit de (inter)nationaal opererende expertisecentra Koeltechniek en Mobiele techniek van Aeres Tech. Ze is gevestigd in Ede. Daarnaast is de stichting 100% eigenaar van ACOLE Productions bv (Aalsmeer) en Fedecom Academy bv (Ede).

De stichting is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel (Veluwe en Twente) geregistreerd. Het dossiernummer is 41051485. In het handelsregister zijn ook de statuten en algemene leveringsvoorwaarden in het Nederlands, Engels en Duits gedeponeerd.



Organisatieontwikkeling

- De medewerkers van Aeres Training Centre International treden per 1 januari 2019 in dienst bij Stichting Aeres Groep.
- Hotel PTC⁺ aan de Zandlaan in Ede is verkocht.

6.5 Horizontale dialoog

Contact met het bedrijfsleven en particulieren

Via trainers en accountmanagers is er dagelijks contact met het nationale en internationale bedrijfsleven. De producten en diensten van Aeres Tech zijn gericht op bedrijven en professionals uit de sectoren koude- en mobiele techniek. Nauwe samenwerking en goede contacten zijn essentieel.

Contact binnen Aeres

Aeres Tech werkt nauw samen met andere partijen binnen Aeres:

- De Aeres (v)mbo-scholen, vooral met het oog op het techniekonderwijs.
- Aeres Hogeschool Dronten en Wageningen, met name om de aandacht te vestigen op het belang van meer en beter techniekonderwijs. Immers: techniek is een belangrijk instrument als het gaat om ontwikkelingen in de sectoren groen en voedsel.
- Ontwikkeling leermiddelen: meerdere Aeres-onderdelen profiteren van de inbreng van ACOLE op het gebied van leermiddelenontwikkeling, op papier en digitaal. Onderzoek vindt plaats naar hoe technieken als virtual en augmented reality kunnen bijdragen aan effectiever leren.

6.6 Stichting PTC⁺

Stichting PTC⁺ heeft meerdere inkomstenbronnen, buiten Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy om. In de volgende paragrafen zijn de expertisecentra uitgewerkt.

- In 2019 is het totaalresultaat van Stichting PTC⁺ € 660.209 positief (€ 1.318.726 in 2018) bij een totale omzet van € 6.850.189 (€ 9.590.389 in 2018).
- De integratie van activiteiten van Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy leidt tot meer efficiency, betere kwaliteit en uiteindelijk een beter financieel resultaat.

6.7 Aeres Tech

Aeres Tech onderscheidt zich door het aanbieden van een totaalpakket van training, advies, consultancy, assessments en businesssupport. Deze activiteiten worden in verscheidene onderdelen en dochterondernemingen uitgevoerd.

6.7.1 Aeres Tech-brede resultaten en plannen

Resultaten

- Aeres Tech viert haar 65-jarig jubileum met het MECHAfestijn in Ede om jong en oud kennis te laten maken met (de ontwikkelingen in de) techniek.
- Aeres Tech werkt gestaag aan haar relevantie voor haar doelgroepen. Zo introduceert ze blended learning om de effectiviteit van de opleidingen te vergroten.
- De expertisecentra voor Mobiele techniek en Koudetechniek sluiten met hun activiteiten en aanbod aan bij de maatschappelijk actuele thema's energietransitie, CO₂-reductie en duurzaamheid. Zo zijn de gebouwen van Aeres Tech klimaatneutraal. Daarmee kan ze de mogelijkheden van klimaattechniek in de dagelijkse praktijk laten zien.
- Aeres Tech ontwikkelt trainingen voor didactische vaardigheden van technici in het bedrijfsleven, met het oog op een effectievere samenwerking met de klanten. Zo zet Aeres Tech een schil van hybride trainers op die op de hoogte zijn van de laatste technische ontwikkelingen.
- Aeres Tech versterkt de banden met brancheorganisaties zoals de NVKL en Fedecom en breidt haar netwerk uit met de wetenschappelijke vereniging KNVvK, de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Koude.
- Aeres Tech zet in 2019 de verjonging van het trainerskorps door, ook om goed te blijven aansluiten bij de doelgroepen.
- Aeres verzorgt het personeelsbeleid van Aeres Tech. De resultaten zijn ondergebracht in het sociaal jaarverslag van Aeres, zie § 10.12 en § 10.15.2.

Plannen Aeres Tech-breed 2020 en verder

- Aeres Tech past de inhoud en vorm van haar beide expertisecentra (Mobiele techniek en Koudetechniek) aan de ontwikkelingen die gaande zijn in de sector. Zo blijven de expertisecentra de klant concrete producten, evenementen en ontmoetingsmogelijkheden bieden op het gebied van vakinhoudelijke kennisontwikkeling. Voorbeelden daarvan zijn de inmiddels jaarlijks terugkerende Dag van de Werkplaatschef en de Dag van de Warmtepomp.
- De samenwerking tussen Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy zet door en intensiveert, zodat zij meer innovatieve trainingen kunnen ontwikkelen. Aeres Tech streeft voor de komende jaren naar meer helderheid voor de markt over de relatie tussen de drie onderdelen en ontwikkelt daar een visie voor.
- Naast de al bestaande talentenklas voor mobiele techniek komt er ook een talentenklas voor de koudetechniek.
- Voortzetten brede samenwerking met de vmbo- en mbo-opleidingen van Aeres.
- Voortzetten en uitbreiden associate-degree-opleidingen in samenwerking met Aeres Hogeschool in Dronten en Wageningen.
- Voortzetting van de internationalisering van de activiteiten.
- Aeres Tech streeft naar verdere groei om een nog stevigere basis te verkrijgen. Ze kijkt naar samenwerkingspartners en eventuele fusiepartners vanuit de gedachte dat schaalvergroting leidt tot meer stabiliteit en continuïteit.

- Aeres Tech blijft actief werken aan het op peil houden van de eigen trainingscapaciteit. Daarvoor werkt ze ook aan het opzetten van een betrouwbare flexibele schil.
- Verbetering van de dienstverlening, specifiek gericht op punten die klanten aangeven in het in 2019 gehouden klanttevredenheidsonderzoek.

6.7.2 Expertisecentrum Koudetechniek (Ede)

Het expertisecentrum Koudetechniek biedt trainingen, advies en expertise aan op het gebied van airco, elektrotechniek, F-gassen, koudetechniek, luchtbehandeling en klimaatbeheersing, natuurlijke koudemiddelen en warmtepompen.

Opleidingscentrum GO°

Aeres Tech is de vaste uitvoerder van het programma van Opleidingscentrum GO°: een samenwerkingsverband tussen Aeres Tech en de brancheorganisatie NVKL. Dit opleidingscentrum groeit in de afgelopen jaren uit tot dé toonaangevende speler in het vakgebied van de koudetechniek en klimaatbeheersing. GO° biedt een totaalaanbod van kennis delen, certificeringen, begeleiding, advies en consultancy. Het volgen van deze opleidingen en het behalen van de certificaten zijn voor beroepsbeoefenaren grotendeels wettelijke verplichtingen.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen ruim 1.535 cursisten een één- of meerdaagse cursus of opleiding bij het expertisecentrum Koeltechniek van Aeres Tech.
- De omzet is in 2019 € 1.743.849 (€ 1.512.681 in 2018). Het resultaat is € 301.697 positief (€ 369.474 in 2018).
- Het expertisecentrum organiseert in 2019 opnieuw de Dag van de Warmtepomp, een evenement waar 250 belangstellenden uit het bedrijfsleven zich laten inspireren door nieuwe kennis en inzichten. Dit evenement komt elke derde donderdag in september terug en is inmiddels een begrip in de sector.
- Het expertisecentrum sluit in 2019 contracten af met nieuwe grote spelers in de markt van koudetechniek en klimaatbeheersing.
- Het expertisecentrum werkt hard aan de duurzaamheid van de eigen gebouwen door het in werking stellen van warmtepompen, het opwekken van zonne-energie en een milieuvriendelijke afvoer van regenwater, onder het motto: practice what you preach.

Plannen voor de middellange (2-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

- Het expertisecentrum Koudetechniek ontwikkelt zich gestaag: het expertisecentrum breidt alle aanwezige nieuwe faciliteiten uit met nieuwe trainers, nieuwe kennis en vernieuwde trainingsmethoden.
- Het expertisecentrum ontwikkelt nieuwe mobiele praktijkfaciliteiten, zodat ze vaker trainingen kan verzorgen op door de klant gewenste locaties.

- In 2020 start de bbl-talentenklas: het expertisecentrum leidt vmbo-leerlingen op tot volwaardige allround technici voor de koudetechniek. Met dit initiatief wil Aeres Tech bijdragen aan een oplossing voor de krapte aan medewerkers in de sector.
- Het expertisecentrum werkt aan kennisontwikkeling op het gebied van energietransitie en duurzaamheid. Het doet dit door samen te werken in zijn netwerk van relaties met onder andere de NVKL en de KNVvK.
- Het expertisecentrum wil alle opleidingen aanbieden, van beginnend koudetechnicus tot gespecialiseerd expert.
- In het expertisecentrum is ook ruimte voor groepen in de periferie: brandweer, ambulancepersoneel en (overheids) handhavers. Deze doelgroepen kunnen trainingen volgen, die speciaal zijn gericht op hun kennisbehoefte.
- Het expertisecentrum Koudetechniek blijft op zoek naar nieuwe partners ter versterking van zijn missie, ook op het gebied van geografische spreiding.

6.7.3 Expertisecentrum Mobiele techniek (Ede)

Aeres Tech en Fedecom Academy bieden vanuit het expertisecentrum Mobiele techniek in Ede producten en diensten op het gebied van de agrarische techniek, weg- en waterbouw en intern transport.

Resultaten 2019

- In 2019 volgen 2.357 deelnemers een één- of meerdaagse cursus of opleiding bij het expertisecentrum Mobiele techniek van Aeres Tech.
- De omzet is in 2019 € 3.528.497 (€ 3.415.687 in 2018). Het resultaat is € 16.112 positief (€ 47.978 in 2018). Dat betekent dat na een reeks van verliesjaren de inkomsten en uitgaven ongeveer in evenwicht zijn.
- Het aantal studenten op de bbl-opleidingen stabiliseert na een sterke groei in 2018.
- De samenwerking met brancheorganisatie Fedecom intensiveert als gevolg van de overname van Fedecom Academy; dat levert ook extra trainingen op.
- In 2019 vernieuwt het expertisecentrum voor de bbl-trajecten een groot deel van het lesmateriaal voor Mobiele techniek. ACOLE ontwikkelt het lesmateriaal en Fedecom doet hier een voorinvestering in. In 2020 volgt de rest van de ontwikkeling, zodat er voor alle niveaus binnen de bbl eigentijdse leermiddelen zijn, die de hele branche kan gebruiken.

Adviesdiensten

- De integratie van de activiteiten van Aeres Tech, Fedecom Academy en ACOLE zorgt in 2019 voor meerwaarde. Samen kunnen ze meer deelnemers begeleiden en aantrekkelijke en eigentijdse lesstof ontwikkelen, op papier maar ook digitaal. Daarbij is er ook aandacht voor de toepassing van vernieuwende technieken zoals virtual en augmented reality.
- Voor één van de grote wereldspelers op het gebied van tractoren verzorgt Aeres Tech wereldwijd trainingen volgens het concept train-de-trainer.

Aeres Tech slaagt erin om het trainerskorps geleidelijk te verjongen; de didactische bevoegdheid van onze nieuwe aanwas sluit goed aan bij onze doelgroepen.

Plannen voor de middellange (2-5 jr.) en lange termijn

- Voor Aeres Tech en Fedecom Academy voorziet Aeres de komende jaren een verdere integratie van activiteiten. Ze versterken de wisselwerking en gaan de activiteiten in de toekomst meer en meer als een eenheid presenteren.
- Het expertisecentrum Mobiele techniek zet zichzelf de komende jaren nog steviger in de markt, zowel nationaal als internationaal. Het doet dit onder meer met nieuwe en extra producten, bijvoorbeeld (inter)nationale masterclasses op het gebied van de nieuwste technieken, die onder andere in de precisielandbouw worden gebruikt.
- Het expertisecentrum blijft zoeken naar samenwerking met andere partijen, bijvoorbeeld brancheorganisaties in de aanpalende markten zoals VIV (motoraandrijftechniek), BMWT (veiligheid in logistiek) en Cumela (Groen, grond en infra).

6.8 ACOLE Productions bv

ACOLE Productions houdt zich bezig met lesstofontwikkeling, documentbeheer en learningmanagementsystemen. Denk bij lesstofontwikkeling aan (maatwerk) e-learningmodules voor (technische) klanten, lesboeken, bedieningsinstructies en audiovisuele producties. De activiteiten zijn complementair aan die van Aeres Tech. Met ACOLE anticipeert Aeres Tech op de veranderende vraag naar e-trainingen en e-opleidingen uit het bedrijfsleven.

Resultaten 2019

- De omzet van 2019 is € 653.411 (€ 574.625 in 2018). Het resultaat is € 13.502 positief (€ 40.432).
- Per 31-12-2019 heeft ACOLE zes medewerkers (4,9 fte) in dienst (5 wns en 4,1 fte in 2018).
- Eén medewerker werkt fulltime.
- De gemiddelde leeftijd van de medewerkers is 54,18 jaar (52,4 in 2018). 1 medewerker is ouder dan 60 jaar.
- Het ziekteverzuim (exclusief zwangerschap) is 1,0%.
- ACOLE ontwikkelt in 2019 voor vijf grote klanten van Aeres Tech nieuw trainingsmateriaal.
- ACOLE vernieuwt de gehele leergang Mobiele Werktuigen van Fedecom Academy en moderniseert het lesmateriaal voor e-learning bij Aeres Tech.
- ACOLE start met het experimentele gebruik van virtual en augmented reality in lesmethoden.

Plannen voor de middellange (2-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

- ACOLE ontwikkelt voor Aeres (Tech) en haar klanten state-of-the-art-materialen en waar mogelijk hele leergangen.
- De verdere ontwikkeling en toepassing van virtual- en augmented-reality-technieken. Met deze computertechnieken is het mogelijk om direct of indirect elementen toe te voegen aan of weg te halen uit een beeld

- van de werkelijkheid. Zo kan een cursist bijvoorbeeld virtueel 'sleutelen' aan geprojecteerde machines. Deze techniek zal in de komende jaren steeds belangrijker worden voor leer- en trainingsdoeleinden
- ACOLE draagt waar mogelijk bij aan RIF-aanvragen van Aeres-onderdelen.
- ACOLE blijft ook eigenstandig functioneren als ontwikkelaar van trainingsproducten voor het onderwijs en het bedrijfsleven.

6.9 Fedecom Academy bv

Fedecom Academy valt onder de aansturing van de directie van Aeres Tech en voorziet in landelijke examinering, (bedrijfs) advies en leerlingbegeleiding in de beroepspraktijk. Aeres Tech en Fedecom Academy streven daarbij naar meer uniformiteit in het opleiden, begeleiden én examineren van professionals in de mobiele techniek. De mogelijkheden daartoe zijn groter door het onder één noemer brengen van de activiteiten. Aeres Tech en Fedecom Academy bieden nu hun programma's gezamenlijk aan.

Resultaten 2019

- In 2019 doen 400 cursisten een landelijk assessment bij Fedecom Academy en begeleidt de academy 400 studenten tijdens hun bpv.
- De omzet is in 2019 € 840.470 (€ 724.486 in 2018), het resultaat is € 5.967 (€ 2.197 in 2018).
- Per 31-12-2019 heeft Fedecom Academy bv 13 medewerkers (10,9 fte) in dienst (13 wns en 10,9 fte in 2018). Daarvan werken er vier fulltime (4 in 2018).
- De gemiddelde leeftijd is 29,69 jaar (28,68 in 2018). Geen van de medewerkers is ouder dan 60 jaar.
- Het ziekteverzuim (exclusief zwangerschap) is 0,003% (0,003% in 2018)

- Het lukt steeds beter om op een natuurlijke manier samen te werken met Aeres Tech en ACOLE, taken van elkaar over te nemen en elkaar aan te vullen als dat nodig is.
- Fedecom Academy en Aeres Tech starten een onderzoek naar verdere integratie van hun activiteiten en organisatie.
- In 2019 voert Fedecom Academy een nieuwe praktijkopleidersopleiding uit.

Plannen voor de middellange (2-5 jr.) en lange (> 5 jr.) termijn

- Fedecom Academy wil zich op zo kort mogelijke termijn ontwikkelen tot hét examencentrum van Nederland voor opleidingen in de mobiele techniek.
- Fedecom Academy gaat vanaf 2020 landelijke assessments afnemen in samenwerking met het platform TIM.

6.10 Kwaliteitsbeleid

Aeres Tech spant zich in om de kwaliteit van de organisatie aantoonbaar op peil te houden en te verbeteren. Dat vindt zijn weerslag in het verlengen en opnieuw verstrekken van bestaande erkenningen, maar ook in nieuw verkregen erkenningen. Aeres Tech is trots op het met vlag en wimpel opnieuw verkrijgen van de ISO-erkenning.

Resultaten 2019

- Aeres Tech heeft het ISO 9001-2015-kwaliteitscertificaat. Deze certificering is behaald zonder commentaar van de auditoren. Ze geven wel aan dat zij bij weinig bedrijven zoveel bevoegdheid aantreffen voor het behalen van kwaliteitsdoelstellingen als bij Aeres Tech.
- Het behalen van de ISO-certificering is uiteraard een technische aangelegenheid, maar gedurende het auditproces en de voorbereiding daarop blijkt dat kwalitatief goed werken en voortdurend verbeteren in het DNA zit van de Aeres-medewerkers.





7 Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten



Leeswijzer

Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten (ABC) willen in dit jaarverslag laten zien wat er in 2019 is gebeurd en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Dit hoofdstuk is bedoeld voor iedereen die direct of indirect bij Aeres Agree of Aeres Bedrijvencentrum Dronten betrokken is: van klanten, partners en medewerkers tot de omgeving en meer.

Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten maken deel uit van Aeres en dat is te zien in dit jaarverslag. Niet alle informatie die betrekking heeft op Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten staat in dit ene hoofdstuk. Zo zijn de kaders waarbinnen alle Aeres-onderdelen werken gegeven in hoofdstuk 1 en staat er een samenvatting van de financiële stand van zaken en de toekomstverwachtingen in hoofdstuk 2. Het komende hoofdstuk geeft per onderwerp een verwijzing naar de relevante paragrafen in de andere hoofdstukken.

Inhoud

7.1	Wat gebeurt er bij Aeres Agree en ABC in 2019?	160	7.3.2	Ontwikkelingen	161
7.2	Stichting Agrotransfer Dronten en werkmaatschappij Agrotransfer Holding bv	160	7.3.3	Strategie, ambities en plannen	162
7.2.1	Horizontale dialoog	160	7.3.4	Resultaten Aeres Agree	163
7.3	Aeres Agree	161	7.3.5	Kwaliteitszorg	163
7.3.1	Missie en kernactiviteiten	161	7.4	Agrotransfer bv: Aeres Bedrijvencentrum Dronten	163
			7.5	Personeelsbeleid Agrotransfer Holding bv	164

7.1 Wat gebeurt er bij Aeres Agree en ABC in 2019?

Voor Aeres Agree Recruitment is 2019 een goed jaar. Het aanbod van vacatures blijft hoog in de sectoren agrofood en groene ruimte en milieu. In jaar 2019 krijgt Aeres Agree met een belangrijke wetswijziging te maken in de Wet arbeidsmarkt in balans (WAB). Hierdoor ontstaat onzekerheid over de inzet van payrolling. Dit resulteert in het besluit om per 1 januari 2020 met de payrollactiviteiten te stoppen en volop in te zetten op recruitment in het groene domein.

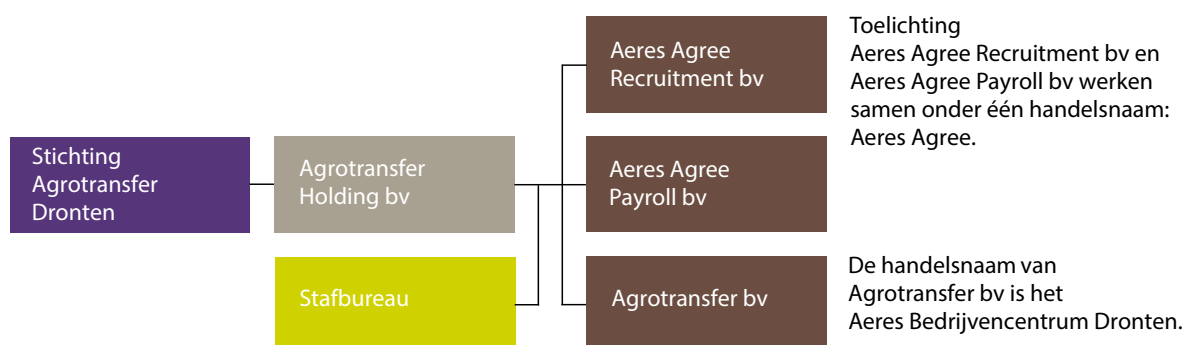
Aeres Bedrijvencentrum Dronten heeft een goed jaar achter de rug. Totaal beschikt het over 2.818 m² verhuurbaar oppervlak. Eind 2019 is daarvan 2.714 m² verhuurd. Dit betekent een dekkingsgraad van 96% en die is ongekend hoog. In de praktijk is er bij bedrijvencentra altijd sprake van frictieleeftijd van 10 tot 15%.

7.2 Stichting Agrotransfer Dronten en werkmaatschappij Agrotransfer Holding bv

Stichting Agrotransfer Dronten is een van de juridische rechtspersonen van Aeres. De stichting is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel geregistreerd onder dossiernummer 39060957.

In het handelsregister zijn ook de statuten en algemene leveringsvoorwaarden, in het Nederlands, Engels en Duits, gedeponeerd.

De werkmaatschappijen van Agrotransfer Holding bv hebben primair een commerciële doelstelling en werken met een eigen team dat niet rechtstreeks voor andere Aeres-activiteiten wordt ingezet. Vanzelfsprekend streeft de organisatie ernaar om de kennis binnen Aeres te versterken of nieuwe kennis te ontwikkelen.



Resultaat Agrotransfer Holding bv

Het jaarresultaat van Agrotransfer Holding bv is € 54.560 negatief (- € 51.528 in 2018) zonder de deelnemingsresultaten (dochter Aeres Agree Recruitment bv, Aeres Agree Payroll bv en Agrotransfer bv). Inclusief die resultaten is het € 61.050 negatief (- € 8.605 in 2018).

7.2.1 Horizontale dialoog

Aandeelhouders

Agrotransfer Holding bv plant drie keer per jaar een aandeelhoudersvergadering. De eerste staat in het teken van het vaststellen van de jaarrekeningen en de winstbestemming van Agrotransfer Holding bv en haar dochters: Aeres Agree Recruitment bv, Aeres Agree Payroll bv en Agrotransfer bv (handelsnamen Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten). De tweede vergadering staat in het teken van de resultaten en ontwikkelingen van de activiteiten van Agrotransfer Holding bv in het desbetreffende boekjaar.

De laatste aandeelhoudersvergadering van het boekjaar staat in het teken van het vaststellen en goedkeuren van de begrotingen.

Contacten binnen Aeres

De directeur van Aeres Agree is aanwezig bij de halfjaarlijkse strategische sessies met het Aeres MT.

In gesprekken met de directie van diverse Aeres-locaties deelt zij onder meer de kennis die Aeres Agree heeft over de behoeften van de arbeidsmarkt en hoe Aeres Hogeschool studenten kan voorbereiden op hun eerste stappen op de arbeidsmarkt. Ook heeft de directeur zitting in de werkveldcommissie van Aeres Hogeschool Dronten. Zij wisselt hier informatie uit over eisen en kwalificaties die bedrijven in hun functieprofielen stellen en bespreekt of de opleidingen aansluiten bij deze eisen en kwalificaties.

Aeres Agree helpt Aeres bij het flexibel inrichten van de personeelsorganisatie. De dienstverlening is veelomvattend en levert Aeres heel wat op: gemak, minder risico's, flexibiliteit en een betere kostenbeheersing.

Netwerk en samenwerkingsverbanden

Iedere werkmaatschappij van Agrotransfer Holding bv heeft een netwerk van relaties. Die relaties liggen vast in een database die voor iedere consultant/accountmanager toegankelijk is. De werkmaatschappijen maken gebruik van elkanders netwerk (cross-selling). Agrotransfer Holding bv is ervan overtuigd dat de bereidheid en het vermogen tot samenwerken de mate van succes van een organisatie bepalen. Samenwerken is het nieuwe concurreren en daarom is samenwerking een strategisch speerpunt.

De medewerkers van Aeres Agree hebben een achtergrond in de groene sector. Zij zijn daarmee onderscheidend in gesprekken met kandidaten en opdrachtgevers en beschikken over een goed netwerk.

De verdergaande specialisatie in de arbeidsbemiddelingsbranche dwingt Agrotransfer Holding bv tot keuzes die de kernactiviteiten versterken. Denk hierbij aan de samenwerking die Aeres Agree heeft met alle groene hogescholen, met Wageningen UR en met bedrijven om strategische personeelsplanning optimaal te kunnen uitvoeren voor hun klanten. Door de samenwerking met de kennisinstellingen heeft Aeres Agree optimaal toegang tot kandidaten. Daarnaast zijn er diverse samenwerkingsverbanden met instanties die bijdragen aan het kunnen uitvoeren van de kernactiviteiten van onze organisaties.

7.3 Aeres Agree

Aeres Agree is dé partij voor het vinden en binden van de juiste professionals in de agri- en foodsector.

Of het nou gaat om werving en selectie, uitzenden of detacheren, zij is een strategische gesprekspartner voor alle personeelsvraagstukken binnen het groene domein. Aeres Agree is de schakel tussen onderwijs en arbeidsmarkt doordat zij als inhouse-partner bij de groene hogescholen als eerste toegang heeft tot talent.

7.3.1 Missie en kernactiviteiten

Missie

Vanuit de perspectieven groen en groei helpt Aeres Agree talenten te vinden en te ontwikkelen voor de groene sector. Zij zorgt voor de optimale match tussen professionals op hbo- en wo-niveau en bedrijven in de sectoren agribusiness, food, en groene ruimte en milieu. Door de kennis van onderwijs en praktijk en een landelijk netwerk kan Aeres Agree talent selecteren, bemiddelen en opdrachtgevers ontzorgen. Vanuit vakmanschap legt zij de basis voor een verantwoorde groei, duurzame inzetbaarheid en ontwikkeling van de groene sector.

Visie

De arbeidsmarkt is volop in beweging. Talent is schaars. In de groene sector is de vraag naar professionals groot. Aeres Agree draagt graag oplossingen aan voor het vinden en

ontwikkelen van talenten voor deze sector. Zo ondersteunt ze kandidaten door ze al tijdens de opleiding bijvoorbeeld sollicitatietrainingen te laten volgen. Ook na de opleiding bieden de consultants coaching, zodat talent groeit en behouden blijft voor de sector. Via haar netwerk verbindt Aeres Agree kandidaten aan opdrachtgevers. Het kan daarbij gaan om vaste, maar ook om tijdelijke opdrachten. Voor opdrachtgevers betekent dit de mogelijkheid om professionals in te zetten op zowel vaste als tijdelijke basis.

Kernactiviteiten, uitgangspunten en doelstellingen van Aeres Agree

Aeres Agree bemiddelt hbo- en wo-professionals, van starters tot kandidaten met tien jaar werkervaring, naar banen bij opdrachtgevers in de groene sector. Dit kunnen vaste of een tijdelijke banen zijn. Aeres Agree richt zich op functies in het middensegment. Deze positionering past goed bij de afgestudeerden van de agrarische hogescholen en Wageningen UR.

Als onderdeel van Aeres gelooft Aeres Agree in een absolute win-winsituatie, gebruik makend van ieders kracht:

- die van Aeres voor het opleiden in de groene sector;
- die van Aeres Agree voor het bemiddelen in de groene sector en het delen van arbeidsmarktkennis, waarbij 'Talent voor groei' onze gemeenschappelijke deler is.

Doelstellingen

- Aeres Agree wil toegevoegde waarde leveren aan opdrachtgevers en professionals in de niches agribusiness, food, en groene ruimte en milieu. Hiervoor gebruikt ze haar kennis van de sector en de arbeidsmarkt en haar netwerk.
- Aeres Agree wil een van de drie grootste marktspelers zijn voor bedrijven en organisaties in bovengenoemde niches en zo continuïteit realiseren.
- Vanuit de perspectieven groen en groei wil Aeres Agree zich ontwikkelen tot een kwalitatief sterke, nationaal herkenbare organisatie.
- Aeres Agree wil een optimaal rendement op geïnvesteerd vermogen, een rendement dat de continuïteit bevordert en een redelijke beloning van de samenwerkende partijen realiseert. Aeres Agree streeft naar een rendement van 3%.
- Het uitbouwen van de dienstverlening bij gerenommeerde opdrachtgevers.
- Het toevoegen van nieuwe opdrachtgevers aan het klantenbestand.

7.3.2 Ontwikkelingen

De schaarste aan kandidaten is ook het komende jaar een uitdaging. Daarom blijft het belangrijk om goed zichtbaar te zijn op de hogescholen en online.

- In de agri- en foodsector is nog steeds veel vraag naar hbo+ geschoold personeel en dat is schaars. Veel afgestudeerden hebben al een baan of studeren door. Een aanzienlijk aantal afgestudeerden gaat aan de slag in het ouderlijk bedrijf, zet een eigen onderneming op of gaat als zzp'er aan de slag.

- In de food sector is er een tekort aan kwaliteitsmanagers. Ook leidinggevende functies als die van teamleider en R&D'ers zijn schaars. Gelukkig kiezen steeds meer studenten voor de opleiding Food & Business, die onder meer voor deze functies opleidt. Kansen liggen in de bemiddeling in commerciële functies.

Wervingstrajecten duren langer. Veel bedrijven hebben dezelfde ideale kandidaat voor ogen: een hbo'er met vier tot tien jaar relevante werkervaring. Maar verbreding van de horizon door te investeren in starters of door ervaren kandidaten aan het eind van hun carrière aan te nemen, biedt kansen. De consultants van Aeres Agree kunnen in gesprekken met opdrachtgevers als arbeidsmarktspecialist in de sector goed meedenken over het invullen van moeilijke vacatures. Dit vraagt vaak om een creatievere blik en die hebben zij.

De wetwijziging (WAB) heeft impact op de dienstverlening van de uitzendbranche. Voor Aeres Agree betekent dit dat zij stopt met payroll-activiteiten en dat zij zich als nichespeler in de groene sector volledig gaat richten op recruitment-activiteiten. Met de nieuwe wet wil de regering werkgevers stimuleren dat zij medewerkers een vast dienstverband bieden en flexibele contracten aan banden leggen. Voor Aeres Agree betekent dit, naast de keus om te stoppen met payroll-activiteiten, mogelijk een verschuiving in de verdeling van dienstenaanbod: minder uitzenden en detacheren en meer werving en selectie.

7.3.3 Strategie, ambities en plannen

Vanuit de perspectieven groen en groei wil Aeres Agree zich ontwikkelen tot een kwalitatief sterke, nationaal herkenbare organisatie, die streeft naar groei. Het kader bij het nastreven van deze ambitie is:

- Aeres Agree is nichespecialist voor het groene domein en het (groene) onderwijs voor functies op hbo- en wo-niveau. Zij voegt waarde toe door een brede dienstverlening: het bieden van de diensten werving en selectie, uitzenden en detacheren.
- Voor aanvullende diensten werkt de organisatie met partnerships; denk hierbij aan vragen op het gebied van mobiliteit, assessments, carrière-scans, coaching en dergelijke.
- Aeres Agree is en blijft een dochter van Aeres en splitst zich niet af. Aeres behoudt altijd een meerderheidsbelang. Hierdoor ontstaat een win-win situatie.

Plannen

Ontwikkelingen gaan snel in de arbeidsbemiddelingsbranche. De markt groeit, zet digitalisering volop in en de concurrentie neemt nog steeds toe. Aeres Agree zal hierop aan moeten haken.

Hoe gaat Aeres Agree zich als arbeidsbemiddelingsbureau onderscheiden in deze competitieve markt?

- Aeres Agree heeft een duidelijke profilering in de markt, zij kent de sectoren agribusiness, food en groene ruimte en milieu en de opdrachtgevers die hierin actief zijn.
- Met haar inhouse-locaties bij de groene hogescholen en Wageningen UR heeft Aeres Agree al in een vroeg stadium contact met toekomstig arbeidspotentieel.
- Duurzame inzetbaarheid meer laden. Hoe kan Aeres Agree bijdragen om professionals duurzaam inzetbaar te houden op de arbeidsmarkt, in de groene sector? Een voorbeeld is loopbaancoaching: millennials willen zich ontwikkelen. Het aanbieden van trainingen en cursussen biedt kansen.
- Kandidaten als klant behandelen, zodat ze Aeres Agree altijd een warm hart toedragen. Dit maakt dat veel kandidaten bij ons terugkomen als ze een vervolgstap in hun carrière willen maken.
- Het leveren van kwaliteit staat voorop. Om tot de perfecte match te komen kan het inzetten van een assessment of persoonlijkheidstest nodig zijn.
- Candidate experience: de verwachting van de sollicitant overtreffen in de verschillende fases van het recruitmentproces.
- Focus houden op het kandidaten- en opdrachtgeversbestand. Aandacht blijven geven aan je kandidaat en opdrachtgever loont. Aeres Agree gaat voor duurzame relaties.
- Interne netwerk met Aeres intensiveren: opgeleide docenten groen (Aeres Hogeschool Wageningen) bemiddelen in groen onderwijs.

Om haar doelstellingen en plannen te realiseren zet Aeres Agree in op de volgende speerpunten:

1. Commerciële groei.
 - Meer begeleiding en coaching op het gebied van commercie en grip op het commerciële proces (funnel management) moeten ervoor zorgen dat consultants hun commerciële doelstelling halen.
2. Professionalisering.
 - Digitalisering. Werken vanuit het Aeres-platform. Dit werkt efficiënter en maakt samenwerken op afstand makkelijker. Recruitment-ontwikkelingen gaan snel. Meegaan in slimme digitale tools.
 - Talentmanagement. Hebben we de juiste medewerkers in huis, nu en in de toekomst? Inzetten op strategisch personeelsbeleid is belangrijk om de juiste medewerkers te vinden voor en te binden aan Aeres Agree. In de huidige arbeidsmarkt is het een uitdaging om gekwalificeerd personeel te vinden. Het vinden en binden van gekwalificeerde professionals voor Recruitment heeft de hoogste prioriteit.
 - Inzet dedicated recruiters. Kandidaten zijn schaars. Het vraagt meer tijd en een andere manier van benaderen om kandidaten (latent en actief zoekend) te vinden. De recruiters blijven de recruitmenttrends, waaronder de inzet van social media, volgen en delen hun kennis en expertise met de consultants. Zij dragen ook zorg voor herkenbare Aeres Agree-uitingen (vb. vacatures op dezelfde manier vormgeven, LinkedIn-posts).

- Employer branding. Ervoor zorgen dat Aeres Agree als aantrekkelijk werkgever wordt gezien bij huidige, toekomstige en voormalige werknemers.
3. Samenwerking en groei.
- Versterken van werkplezier, teamspirit en succesbeleving.
 - Persoonlijke groei én teamontwikkeling.
 - Synergie in samenwerking binnen Aeres Agree. Er is meer aandacht voor het teamgevoel en een heldere teamdoelstelling. De medewerkers werken goed samen, waarbij zij informatie delen en vastleggen. Aeres Agree zet de talenten van medewerkers organisatiebreed in. Dit maakt de organisatie wendbaarder.

7.3.4 Resultaten Aeres Agree

Aeres Agree Recruitment

Het boekjaar 2019 sluit af met een omzet van € 1.737.000 (€ 1.808.857 in 2018). Voor aftrek van de vennootschapsbelasting is het bedrijfsresultaat € 174.000 negatief (- € 54.000 in 2018).

Aeres Agree Payroll

Aeres Agree Payroll kent dit jaar een omzet van € 4.114.000 (+ € 5.238.000 in 2018). Voor aftrek van de vennootschapsbelasting is het bedrijfsresultaat € 155.000 positief. (+ € 96.000 in 2018).

7.3.5 Kwaliteitszorg

Aeres Agree werkt haar kwaliteitscyclus uit op basis van door de NEN-certificering voorgeschreven instructies en procedures.

NEN 4400-1

Voor alle ondernemingen die arbeidskrachten ter beschikking stellen en voor (onder)aannemers van werk is er één onafhankelijk betrouwbaarheidskeurmerk: de NEN 4400-1 van de Stichting Normering Arbeid (SNA). Aeres Agree is gecertificeerd. Zij is gecontroleerd op de juiste afdrachten van belastingen en sociale premies. Daarnaast is gecontroleerd of de identiteit van de medewerkers vastligt en of deze medewerkers tijdens de arbeidsperiode gerechtigd zijn om te werken in Nederland.

Bedrijven die voldoen aan de norm, staan in het register van de SNA. (Potentiële) opdrachtgevers kunnen dit register raadplegen om te kijken of ze te maken hebben met een betrouwbare partner die voldoet aan de NEN 4400-1-eisen. CROP Certificering uit Arnhem voert jaarlijks twee audits uit.

7.4 Agrotransfer bv: Aeres Bedrijvencentrum Dronten

Aeres Bedrijvencentrum Dronten (ABC) kent twee gebouwen gebouw A en gebouw B. In gebouw A verhuurt Aeres flexibele kantoorruimte met een goed niveau aan

facilitaire dienstverlening die geschikt is voor de zakelijke dienstverlening. Gebouw B is geschikt voor maatschappelijke instellingen. Aeres Bedrijvencentrum kent reeds verschillende type gebruikers, die in meer of mindere mate ruimte huren in de gebouwen.

- Het (praktijk)onderwijs met bijbehorende voorzieningen.
- Het gevestigde bedrijfsleven dat een brugfunctie (en dus directe relatie) met het onderwijs heeft.
- De startende en innovatieve ondernemer die gebruik wil maken van het kenniscentrum/onderwijs en of projectmatig deelnemen in het onderwijs.
- Overige bedrijfsleven in de vorm van zakelijke dienstverlening.
- Overige maatschappelijke instellingen.

Omgevingsfactoren

- De aard van het onderwijs en de vraag naar de daarbij behorende voorzieningen veranderen de laatste jaren enorm. Aeres zoekt daarom in een scope van 5 tot 10 jaar naar alternatieven voor het niet-direct-onderwijsgebonden vastgoed. Aeres en de gemeente Dronten werken samen aan een nieuw en ruimer bestemmingsplan. Dit resulteert in een gebiedsvisie.
- De vraag naar flexconcepten of zogenaamde serviced offices neemt toe. Naar verwachting zal het marktaandeel van deze concepten in de huurmarkt in vijf jaar groeien van 2 tot 3% nu tot 5 tot 10% dan. Het flexconcept van Aeres Bedrijvencentrum Dronten sluit aan bij deze ontwikkeling en blijkt interessant voor starters die hun thuissituatie zijn ontgroeid en professioneler willen werken. Ze kunnen klein starten en na verloop van tijd meer ruimte huren.

Doelstellingen

De hoofddoelstelling is de bedrijfsvoering dusdanig in te richten dat het totaalconcept van faciliteiten en verhuur een constante geldstroom oplevert. Afgeleide doelstellingen zijn:

- Aeres Bedrijvencentrum Dronten draagt bij aan de versterking van het Agripark door het vestigen van instituten, bedrijven en instellingen die betrokken zijn bij de agrarische sector.
- De commerciële doelstellingen zijn om jaarlijks 85% van de beschikbare m² te verhuren en een rendement van 3% (nettoresultaat/omzet).

Resultaten Agrotransfer bv 2019

- Het jaar is afgesloten met een omzet van € 492.000 (€ 466.000 in 2018). Dit is beter dan de afgegeven begroting. Het nettoresultaat voor aftrek van de vennootschapsbelasting (vpb) is € 14.959 positief (+ € 824 in 2018).
- 95% van de aanwezige flexibele ruimtes is in 2019 verhuurd. De groei zit niet in het aantal huurders, maar zittende huurders groeien en hebben behoefte aan meer m² kantoorruimte.
- Het is zaak om de kwaliteit van de dienstverlening op peil te houden en de huurders optimaal te faciliteren. Aeres investeert in 2019 in nieuwe audiovisuele apparatuur in de vergaderzalen en in narrowcasting bij de receptie. Narrowcasting is een mooie en moderne manier om naar

binnen (huurders) of naar buiten toe (klanten, bezoekers, patiënten) te communiceren.

- Ook het gebouw ondergaat een facelift: denk hierbij onder andere aan het nodige schilderwerk en vervanging van de vloerbedekking.
- In 2019 stelt Aeres vast, dat de verhuur van commercieel vastgoed niet aansluit bij de kernactiviteit van Agrotransfer Holding bv en daardoor niet de aandacht krijgt die het verdient. Daarom besluit Aeres om de activiteiten van Agrotransfer bv met ingang van 1 januari 2020 onder te brengen bij de stafdienst Huisvesting & Beheer van Aeres (H&B). Ze liquideert daarna de entiteit Agrotransfer bv.

Plannen

- H&B belegt in 2020 een huurdersbijeenkomst om de behoeftes van de huurders in kaart te brengen.
- H&B onderzoekt welke duurzaamheidsverbeteringen mogelijk zijn in Aeres Bedrijvencentrum Dronten.
- Aeres gaat vorm en inhoud geven aan een Aeres-brede toekomstvisie op commercieel vastgoed en de benodigde professionalisering van de dienstverlening en de bedrijfsprocessen.

7.5 Personeelsbeleid Agrotransfer Holding bv

Het verslag van het personeelsbeleid is ondergebracht in het sociaal jaarverslag van Aeres. Zie § 10.14 en § 10.15.2.



8 Stichting Bureau Erkenningen



Leeswijzer

Stichting Bureau Erkenningen wil in dit jaarverslag laten zien wat er in 2019 is gebeurd en wat de plannen voor de komende jaren zijn. Dit hoofdstuk is bedoeld voor iedereen die direct of indirect bij Stichting Bureau Erkenningen betrokken is: van klanten, partners en medewerkers tot de omgeving en meer.

Inhoud

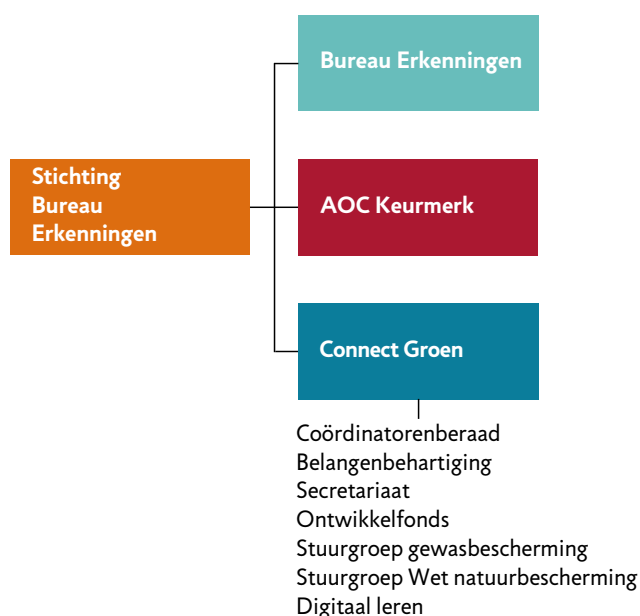
8.1	Wat gebeurt er bij Bureau Erkenningen in 2019?	166	8.6	Horizontale dialoog	167
8.2	Kennismaken met Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk	166	8.7	Bureau Erkenningen	168
8.3	Missie, visie en kernactiviteiten	166	8.8	AOC Keurmerk	168
8.4	Omgeving, strategie en plannen	167	8.9	Kwaliteit	168
8.5	Organisatie	167	8.10	Personeelsbeleid Stichting Bureau Erkenningen	169

8.1 Wat gebeurt er bij Bureau Erkenningen in 2019?

Stichting Bureau Erkenningen maakt sinds 1 april 2019 deel uit van Aeres. De stichting is in het leven geroepen om de resterende activiteiten van de ontbonden AOC Raad in voort te zetten.

Binnen de Stichting Bureau Erkenningen zijn te onderscheiden:

- AOC Raad boedel: nu genoemd Connect Groen, inclusief Belangenvertegenwoordiging VMBO en het Beraad Cursuscoördinatoren;
- Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk.



De activiteiten van Connect Groen bouwt Aeres de komende jaren af. Om die reden spitst dit hoofdstuk zich toe op de activiteiten, die blijven bestaan: Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk.

Van Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk zijn separate jaarberichten 2019 beschikbaar met de gedetailleerde onderbouwing van de cijfers en uitsplitsingen naar niveau, aanbieder et cetera. Ook geven deze berichten de leden van de Commissie Bezwaar en Advies Bureau Erkenningen, de vakcommissie Adviseren Gewasbescherming (specifiek Bureau Erkenningen) en het Beraad Cursus&Contract (specifiek voor AOC Keurmerk).

Resultaat 2019 van alle activiteiten (incl. Connect Groen)

- Omzet is € 305.541 over de periode 1 april t/m 31 december 2019.
- Het financiële resultaat in 2019 is over de periode 1 april tot en met 31 december 2019 € 67.297 negatief.
- Er zijn geen cijfers over 2018. Toen bestond deze stichting nog niet.

8.2 Kennismaken met Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk

Vanaf 1990 groeit het bewustzijn dat agrarisch Nederland minder gewasbeschermingsmiddelen (toen bestrijdingsmiddelen) moet gebruiken. Dit bewustzijn vertaalt zich in tal van beleids-, technische- en uitvoeringsmaatregelen en leidt in 1997 tot de oprichting van Bureau Erkenningen. Het bureau gaat mede vorm en inhoud geven aan de permanente scholing op het gebied van gewasbescherming en dan met name aan de landelijke en daardoor eenduidige beoordeling daarvan. Door die eenduidige beoordeling kunnen (toekomstig) houders van het vakbekwaamheidsbewijs overal cursussen volgen die meetellen om het vakbekwaamheidsbewijs gewasbescherming te halen of te verlengen.

Sinds 2007 reikt Bureau Erkenningen de vakbekwaamheidsbewijzen uit, nadat gebruikers voldoende cursussen hebben gevolgd. Daarvoor liep dat via de Plantenziektenkundige Dienst. In 2019 zijn er ruim 72.000 bewijzen van vakbekwaamheid in omloop.

Drie mbo-modules vormen de basis voor de permanente scholing voor gebruikers van professionele gewasbeschermingsmiddelen. De modules vormen samen het minimumniveau dat de gebruikers moeten hebben en waarvoor ze onder andere bij aoc's cursussen kunnen volgen. In de loop der jaren wijzigen er vakbekwaamheidsbewijzen en komen er vakbekwaamheidseisen bij: ontkoppelen distributie, invoeren biocidenbewijzen (ministerie IenW), aanpassen bewijzen mollen- en woelrattenbestrijding (ministerie SZW), certificering van adviseurs gewasbescherming.

In 2016 breidt het bureau zijn activiteiten uit met AOC Keurmerk. Met dit keurmerk willen de aoc's hun marktaandeel van commerciële scholingen rond de Wet natuurbescherming (Wnb) versterken.

8.3 Missie, visie en kernactiviteiten

Missie

Het, namens alle aoc's in Nederland, laten organiseren van scholingen, die leiden tot een vakbekwaamheidsbewijs. De scholingen voldoen aan de eisen van onderwijs, overheid en bedrijfsleven.

Visie

De ontwikkeling en uitvoering van de scholingen en de organisatie daarvan is een creatief proces, waaraan de administratie in hoge mate dienend hoort te zijn.

Kernactiviteiten

- Bureau Erkenning beoordeelt nieuwe cursusprogramma's gewasbescherming en registreert de deelname aan de gewasbeschermingscursussen. Nadat een deelnemer voldoende scholing heeft gevolgd, reikt Bureau Erkenningen een nieuw bewijs van vakbekwaamheid aan hem of haar uit. Het bureau houdt een (besloten) register van vakbekwaamheidshouders bij.
- AOC Keurmerk staat borg voor een eenduidige kwaliteit van alle aoc-scholingen rond de vier gedragscodes voor natuurbescherming (zie § 8.8).

8.4 Omgeving, strategie en plannen

Ontwikkelingen in de omgeving

- De AOC Raad is in 2019 opgeheven.
- Het bewijs van vakbekwaamheid voor adviseurs gewasbescherming is ingevoerd en bij Bureau Erkenningen belegd.
- De overheid wijzigt de regels en maatregelen rond gewasbeschermingsmiddelen geregeld, ook in 2019.
- De aandacht voor de natuur en daarmee voor natuurbescherming groeit.
- De wetenschap rond gewasbeschermings- en bestrijdingsmiddelen leidt tot discussies en nieuwe technieken.
- De maatschappij zoekt naar onafhankelijke adviseurs gewas- en natuurbescherming.

Het is voor Bureau Erkenningen een uitdaging om te functioneren in het nieuwe aoc-samenwerkingsmodel.

Doel en strategie

Namens de gezamenlijke aoc's stroomlijnt en administreert Bureau Erkenningen de scholingen gewasbescherming en natuurbescherming. Bureau Erkenningen is daarin uniformerend, faciliterend, betrouwbaar en slagvaardig. Zijn bestaan is geen doel op zich.

Plannen

Implementatie van technische vernieuwingen om de strategie inhoud te blijven geven.

8.5 Organisatie

Bureau Erkenningen is een private organisatie die eigendom is van de gezamenlijke aoc's, zoals vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst Connect Groen. Het bureau voert de afspraak uit die is gemaakt tussen overheid (LNV), het bedrijfsleven (LTO, Agrodix, Cumela, VHG, etc) en het onderwijs (aoc's). Uitvoeringstaken voor de overheid zijn vastgelegd in het Aansturingsprotocol.

Vanwege rechtspositionele redenen zijn de activiteiten en medewerkers van Bureau Erkenningen, ondergebracht in de Stichting Bureau Erkenningen. Deze stichting is sinds 2019 onderdeel van Aeres.

Aan Bureau Erkenningen zijn drie commissies verbonden:

- de Commissie Bezwaar en Advies Bureau Erkenningen;
- de vakcommissie Adviseren Gewasbescherming (specifiek Bureau Erkenningen);
- het Beraad Cursus&Contract (specifiek voor AOC Keurmerk).

Waarborgen onafhankelijkheid

Het Functioneel Statuut Bureau Erkenningen waarborgt de onafhankelijkheid van het bureau. Het statuut is verbonden aan het eerder genoemde Aansturingsprotocol.

Om toe te zien op de onafhankelijkheid van Bureau Erkenningen in zijn taakuitvoering, is een Commissie Bezwaar en Advies actief. Deze commissie bestaat uit mensen afkomstig uit het bedrijfsleven, die zonder last en ruggespraak hun taak uitvoeren.

Relatie tot andere organisaties

Bureau Erkenningen verifieert de NAW-gegevens van de deelnemers verplicht bij de Basisregistratie Personen. Hiervoor maakt het bureau gebruik van een gespecialiseerde verwerkingsorganisatie uit Eindhoven. De individuele voorlichting aan vakbekwaamheidshouders verloopt via het RVO-loket in Assen. Het databasebeheer en de softwareontwikkeling voor Bureau Erkenningen zijn uitbesteed.

AOC Keurmerk heeft een relatie tot Groene Norm, waar ze op termijn de examens wil onderbrengen. De financiële administratie van het Beraad Cursus&Contract ligt per 1 januari 2020 bij Zonecollege.

8.6 Horizontale dialoog

Overleg en verbinding met stakeholders vinden plaats in regulier en extra overleg. Diverse geledingen van overheid, semioverheid, bedrijfsleven en onderwijs zijn betrokken bij heden en toekomst van Bureau Erkenningen.

In 2019 zijn er ruim 72.000 bewijzen van vakbekwaamheid in omloop. Individuele vakbekwaamheidshouders kunnen hun vragen via het RVO-loket stellen en beantwoord krijgen. Bureau Erkenningen is daarbij achtervang voor nieuwe en onvermoede vragen.

Bureau Erkenningen houdt de 68 examen- en kennisorganisaties via mailberichten op de hoogte van de ontwikkelingen. Daarnaast fungeert het secretariaat van Bureau Erkenningen als onmisbaar verbindingselement.

Voor AOC Keurmerk is het Beraad van Cursuscoördinatoren de belangrijkste gesprekspartner. Het beraad is, als netwerk van de aoc's, opdrachtgever en afnemer. Het bureau overlegt regulier vijfmaal per jaar met het beraad, meer als daar aanleiding toe is.

Bureau Erkenning informeert en communiceert met betrokkenen via www.erkenningen.nl. AOC Keurmerk via www.aockeurmerk.nl.

8.7 Bureau Erkenningen

Bureau Erkenningen bestaat sinds 1997. De werkwijze en inhoud van Bureau Erkenningen zijn bepaald in overleg met overheid en de brancheorganisaties van het bedrijfsleven. Het bureau beoordeelt het kennisaanbod, inspecteert kennisbijeenkomsten, registreert deelnames en geeft de bewijzen van vakbekwaamheid uit.

Registratie kandidaten

Landelijk erkende vakbekwaamheidsbewijzen vragen om een centrale registratie van kandidaten. Daar draagt Bureau Erkenningen zorg voor. Via Bureau Erkenningen leveren alle aoc's en één niet-gesubsidieerde instelling kandidaten aan voor een bewijs van vakbekwaamheid gewasbescherming. Daarnaast zijn er 68 organisaties die bijeenkomsten verzorgen voor het verlengen van de vakbekwaamheidsbewijzen gewasbescherming.

Fonds Kennisoverdracht en gewasbescherming

Met het Fonds Kennisoverdracht en gewasbescherming wilde de toenmalige AOC Raad eventuele efficiencyoverschotten van Bureau Erkenningen een gerichte bestemming geven. Twee of meer aoc's mogen de middelen van het fonds benutten om de kennisoverdracht op het gebied van gewasbescherming te bevorderen. Beslissingen over bestedingen van het Fonds is aan de huidige Coördinatiecommissie Connect Groen.

Resultaten 2019

- In 2019 zijn er 72.000 geregistreerde vakbekwaamheidsbewijzen.
- Financieel resultaat zie § 8.1.
- Bureau Erkenningen schakelt externe deskundigen in. In 2019 zijn vijf beoordelaars en negen inspecteurs actief.
- Er zijn 3.581 (3.408 in 2018, 2575 in 2017) bijeenkomsten met 52.162 deelnemers (45.921 in 2018 en 46.113 in 2017).
- Starten driejarig programma 'Van 7 naar 8'. Met dit programma wil Bureau Erkenningen de algemene waardering van kennisbijeenkomsten verhogen van gemiddeld 7,3 naar gemiddeld 8.
- Ontvlechten licentiecombinaties.
- Verbeteren informatievoorziening via www.erkenningen.nl

8.8 AOC Keurmerk

De aoc's hebben AOC Keurmerk in 2016 in het leven geroepen om het marktaandeel te verstevigen van de aoc's die commerciële scholingen natuurbescherming aanbieden in aansluiting op de Wet natuurbescherming (Wnb). Hiertoe ontwerpen de aoc's, in samenspraak met het bedrijfsleven, eigen lesmateriaal en examens en stellen die vast. AOC Keurmerk faciliteert de marktbenadering. De scholingen Wnb komen voort uit afspraken tussen overheid en bedrijfsleven. De afspraken liggen vast in vier zogenaamde gedragscodes voor natuurbescherming: Groenvoorziening, Bosbouw, Waterschappen en Natuurbeheer. De scholingen Wnb van AOC Keurmerk onderscheiden zich doordat zij de vier gedragscodes geïntegreerd behandelen.

Het lesmateriaal en de examens van de scholingen Wet natuurbescherming zijn van het Beraad Cursus&Contract. Elf aoc's voeren daarmee de cursussen van AOC Keurmerk uit, zij verzorgen ook de voorlichting en administratie daarvoor en dragen zorg voor het uitreiken van de vakbekwaamheidsbewijzen (pasjes). De aoc's melden deelnemers bij AOC Keurmerk. AOC Keurmerk richt de database voor registratie in en onderhoudt die; draagt zorg voor de registratie van de deelname aan examens en hercertificeringen; houdt toezicht op de uitvoering; levert deelnamebewijzen aan aoc's en houdt het scholingsregister bij. AOC Keurmerk gebruikt daarvoor een administratiesysteem, dat is gebaseerd op het systeem van Bureau Erkenningen. AOC Keurmerk is uitgesloten van het gebruik van BSN-gegevens.

Resultaten 2019

- Financieel resultaat zie § 8.1.
- In 2019 registreert AOC Keurmerk 1.335 examenkandidaten, waarvan 79% slaagt.
- Er vinden 72 bijeenkomsten (73 in 2018, 71 in 2017) voor hercertificeringen plaats, waaraan 388 mensen deelnemen (484 in 2017, 511 in 2017).
- AOC Keurmerk schakelt extern deskundigen in: één beoordelaar en er zijn twee inspecteurs in 2019.

8.9 Kwaliteit

Bureau Erkenningen legt de onderwijskundige beoordeling van cursusplannen (het kennisaanbod) en de inspectierapportages tweemaal per jaar voor aan een onafhankelijke commissie. De leden daarvan zijn afkomstig uit bedrijfsleven en de NVWA. Jaarlijks bezoekt een inspecteur van Bureau Erkenningen 10% van de te organiseren kennisbijeenkomsten. De rapportages van het team inspecteurs gaan integraal naar de commissie die toezicht houdt op Bureau Erkenningen.

Ook bij AOC Keurmerk vinden inspectiebezoeken plaats die tot rapportages leiden.

8.10 Personeelsbeleid Stichting Bureau Erkenningen

- Het personeelsbeleid van Bureau Erkenning is ondergebracht bij Aeres.
- Per 31-12-2019 heeft Bureau Erkenningen 3 medewerkers (1,8 fte) in dienst. 0,5 fte daarvan werkt voor Connect Groen. Geen van de medewerkers werkt full time.
- Twee medewerkers (één van Connect Groen) zijn ouder dan 60 jaar.



Bedrijfsvoering en toezicht



9 Bestuursbureau



Het Bestuursbureau van Aeres in Ede verzorgt alle overkoepelende bestuurlijke, afstemmende en administratieve activiteiten en daarmee ook de verantwoording naar derden. Daarnaast ondersteunen de stafdiensten het College van Bestuur.

Leeswijzer

Het Bestuursbureau in Ede verzorgt de randvoorwaardelijke en administratieve bedrijfsfuncties voor heel Aeres en voert de regie in de onderdelen overstijgende processen. Dit hoofdstuk beschrijft per stafdienst de activiteiten en resultaten. Uitzondering zijn de personele zaken, die komen in het volgende hoofdstuk aan de orde.

Inhoud

9.1	Wat gebeurt er bij het Bestuursbureau in 2019?	174	9.6	Personeel, organisatie en salarisadministratie	177
9.2	Organisatie(structuur)	174	9.7	Huisvesting & Beheer	177
9.3	Horizontale dialoog	174	9.7.1	Beleid	177
9.4	Ontwikkeling & Innovatie (incl. internationalisering)	174	9.7.2	Resultaten H&B 2019	177
9.5	Financiën & Control (incl. Inkoop)	176	9.8	ICT & IM	178
9.5.1	Financiën & Control	176	9.8.1	Resultaten ICT & IM 2019	179
9.5.2	Inkoop	176	9.9	Corporate Communicatie	180
			9.10	Kwaliteitszorg en optimalisatie samenwerking	180

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.

9.1 Wat gebeurt er bij het Bestuursbureau in 2019?

Bij het Bestuursbureau staat de verkenning van een fusie met Nordwin College centraal. Er vindt een fusie-onderzoek plaats, waar de stafdiensten, in samenwerking met collega's van Nordwin College, veel tijd en energie in investeren.

In het voorjaar van 2019 licht het College van Bestuur de aangescherpte Aeres-strategie 2019-2023 toe als uitgangspunt voor de verdere planvorming. Voor de stafdiensten betekent dit dat zij zoveel mogelijk werken vanuit het principe Gemeenschappelijk, tenzij ...

Per 1 januari 2019 is een nieuw lid van het College van Bestuur benoemd. Per 1 mei 2019 treedt een nieuwe voorzitter van de Raad van Toezicht aan.

Uitdagingen

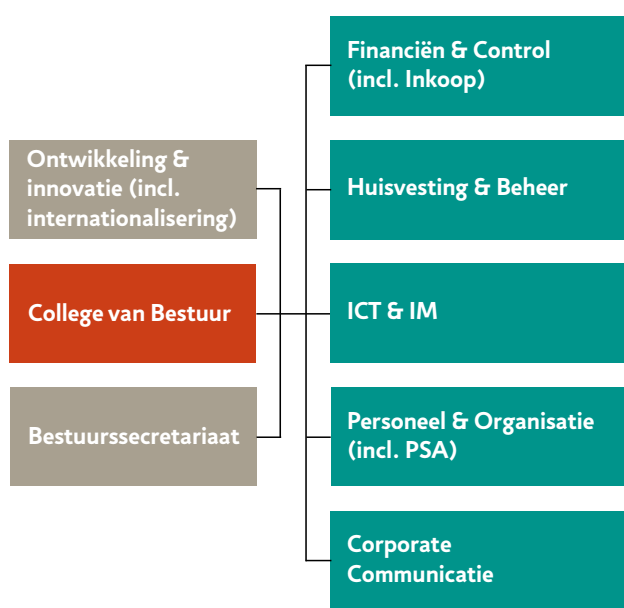
Extern

- Omgaan met veranderingen in wetgeving.
- Discussie met betrekking tot het onderwijsbestel doorvertalen naar Aeres.
- Relevante speler zijn en blijven in groene transitie.

Intern

- Versnellen onderwijsontwikkeling, vooral op het gebied van ICT en Leven Lang Ontwikkelen.
- Doorvertaling strategie naar jaarplannen en activiteiten.
- Het profiel van Aeres versterken, in- en extern.
- Synergie creëren door efficiënte en kwalitatieve bedrijfsvoering.

9.2 Organisatie(structuur)



Het tweehoofdige College van Bestuur wordt ondersteund door het Bestuursbureau.

Dit bureau bestaat uit vijf stafdiensten, het bestuurssecretariaat en de bestuursdienst Ontwikkeling & Innovatie.

De stafdiensten zijn Personeel & Organisatie (incl. Personeels- & Salarisadministratie: PSA), Huisvesting & Beheer (incl. receptie Ede), ICT & IM, Financiën & Control (incl. inkoop) en Corporate Communicatie. Daarnaast heeft het Bestuursbureau doorsnijdende taken met betrekking tot Ontwikkeling & Innovatie (incl. internationalisering). De bestuursdienst Ontwikkeling & Innovatie heeft een eigen directeur die Aeres-breed werkzaam is. Het Bestuursbureau werkt voor de vier onderdelen die deel uitmaken van Stichting Aeres Groep en de daaronder vallende onderdelen. Alle werkzaamheden die de aangesloten stichtingen en daaronder vallende onderdelen zelf het meest efficiënt kunnen uitvoeren, zijn gedecentraliseerd.

9.3 Horizontale dialoog

Aeres staat continu in contact met haar interne en externe omgeving (§ 1.3). De stafdiensten hebben functionele contacten met medewerkers op de locaties en communiceren met leveranciers en relevante afdelingen bij de overheden en vakgenoten via de onderwijskoepels VO-raad, MBO-raad en VH.

Het contact met onderwijsdeelnemers of hun ouders verloopt via de onderwijsinstellingen en staat beschreven in de hoofdstukken van de onderdelen.

De horizontale dialoog helpt Aeres bij het doorontwikkelen van de profilering, om positie te bepalen voor ontwikkelingen in de buitenwereld en bij het afstemmen op vragen uit het bedrijfsleven.

9.4 Ontwikkeling & Innovatie (incl. internationalisering)

De bestuursdienst Ontwikkeling & Innovatie (O&I) faciliteert het optimaal verzilveren van innovatiekansen en het realiseren van meerwaarden die meer zijn dan de som der delen.

De bestuursdienst is op basis van de door Aeres gekozen strategische thema's verantwoordelijk voor het samen met de Aeres-onderdelen verder ontwikkelen van de organisatie en het uitvoeren van gezamenlijke innovaties. O&I verbindt de vakinhoudelijk verwante onderdelen van Aeres met elkaar en met de buitenwereld, nationaal en internationaal. In deze rol is O&I verantwoordelijk, voor zowel de procesontwikkeling als de processturing.

De visie op ontwikkeling en innovatie is onderdeel van het algemeen strategisch beleid van Aeres. Deze is gegeven in § 1.5.2.



Projecten vanuit alle lagen van de organisatie

Sinds 2018 roept Aeres intern op om bottom-up-projectenvoorstellen in te dienen. Iedereen vanuit de organisatie mag dat doen. Criteria waaraan de voorgestelde projecten moeten voldoen, zijn onder andere dat er meerdere Aeres-onderdelen in samenwerken, ze moeten vernieuwend zijn, iets blijvends opleveren voor het onderwijs en de verbinding met het beroepenveld verbeteren.

In 2019 zijn de eerste vijftien interne O&I-projecten van het schooljaar 2018-2019 afgerond. Bij alle projecten werken meerdere Aeres-onderdelen met elkaar samen. Een aantal mooie voorbeelden zijn:

- Het ontwikkelen van een Drone Academy.
- Het ontwikkelen van een Burgerlab.
- Het aanpassen van het curriculum van de bloemopleidingen inzake duurzaamheid.
- Het opnemen van digitalisering (Smart Dairy Farming Data) in het onderwijsmateriaal voor melkveehouderij.
- Het ontwikkelen van e-learning-modules op het gebied van dierverzorging van gezelschapsdieren.
- Het doen van onderzoek naar de introductie van alternatieve eiwitte, waaronder insecten, in kippenvoer in samenwerking met een lectoraat, Aeres Hogeschool en Aeres MBO.

Begin 2019 kent O&I zeventien nieuwe projecten toe voor het schooljaar 2019-2020, waarbij weer sprake is van samenwerking tussen verschillende Aeres-onderdelen. De projecten zijn gekoppeld aan de Aeres-zwaartepunten. De eerste contouren van de eindresultaten zijn bij afsluiting van het boekjaar zichtbaar aan het worden.

Overige resultaten 2019

- In 2019 vindt periodiek overleg plaats tussen Aeres-onderdelen op zwaartepunten- en vakgroepniveau. Zo leren de Aeres-onderdelen voortdurend met en van elkaar. Trends en actualiteiten als duurzaamheid en dierenwelzijn staan op de agenda, evenals aansluiting tussen de onderwijsonderdelen.

- Aeres haalt in achttien centrale docentebijeenkomsten inspiratie op uit de buitenwereld. Voorbeelden zijn een bijeenkomst over Paardenhouderij 2.0, met allerlei voorbeelden van nieuwe bedrijvigheden in de sector, een bijeenkomst bij Naturalis voor docenten Toegepaste biologie en een bijeenkomst om de kunstkoe te introduceren bij veehouderijdocenten.
- Aeres ontwikkelt factsheets per vakgroep. Deze geven het aanbod van opleidingen en onderwijsniveaus van elke vakgroep weer. Daaruit ontstaat een beeld van het unieke onderwijsaanbod, de toegepaste onderzoeksvelden en het grote netwerk met de buitenwereld van Aeres op een aantal belangrijke groene thema's.
- Veel van de bottom-up-projecten die O&I dit jaar toewijst, raken aan het speerpunt Transities in het groene domein. Daarnaast organiseert de bestuursdienst bijeenkomsten rond actuele thema's zoals eiwittransitie. Ook in de docentebijeenkomsten zijn thema's gerelateerd aan Transities in het groene domein, zeer prominent aanwezig. Onderwerpen rond dierenwelzijn, digitalisering, robotisering en duurzaamheid zijn onderdeel van de programma's.
- De bestuursdienst O&I geeft ook ondersteuning aan bijvoorbeeld het binnenhalen van projecten met tweede en derde financieringsmogelijkheden. Daarbij is het van belang dat het uiteindelijke project of de uiteindelijke activiteit impact biedt voor meer dan één Aeres-onderdeel.
- In overleg met het vmbo-managementteam bereidt O&I speciale activiteiten voor die impact hebben op de innovatie van het vmbo-onderwijs.

Plannen

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange termijn zijn de belangrijkste speerpunten:

- Voortzetten uitzetten bottom-up projectvoorstellen.
- Voortzetten ondersteuning binnenhalen projecten tweede en derde geldstroom.
- In 2020 starten specifieke O&I-activiteiten in het vmbo. Daarbij betreft de bestuursdienst natuurlijk de expertise van de andere Aeres-onderdelen. Het principe van samen leren, samen groeien en samen vernieuwen blijft ook hierbij leidend.
- Voor de Aeres-speerpunten Onderwijsvernieuwing met ICT en Leven Lang Ontwikkelen is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en kansen om Aeres-breed op te trekken bij de ontwikkeling van activiteiten. Dit moet in het komend jaar leiden tot concrete activiteiten.

9.5 Financiën & Control (incl. Inkoop)

De financiële resultaten van Aeres en de toekomstverwachtingen zijn beschreven in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 1 beschrijft de strategie en het financieel overzicht is terug te vinden in de jaarrekening. Deze paragraaf beschrijft de resultaten van de stafdienst Financiën & Control in 2019.

9.5.1 Financiën & Control

Financiën & Control (F&C) voert de administratie, levert periodieke voortgangsgegevens en stelt de jaarrekening op. Control heeft een tweeledige taak. Naast het opstellen van (meerjaren)begrotingen en het ondersteunen van het management met beleidsadviezen, planningen, prognoses en analyses (o.a. van voortgangsinformatie met betrekking tot de financiële resultaten), toetst de stafdienst het te voeren en het gevoerde beleid rond regelgeving en good governance. F&C streeft naar het 'in control' zijn van heel Aeres op financieel gebied. De stafdienst levert budgethouders en financiers structureel en ad hoc informatie die betrouwbaar, relevant en tijdig is. Ook verzorgt F&C de financiële transacties (salarissen en declaraties, facturen) van Aeres.

Resultaten 2019

- De herstructurering van de leningen- en derivatenportefeuille van Stichting Aeres Groep krijgt haar beslag. De financiering gaat volledig over naar schatkistfinanciering door het rijk.
- Het belastingonderzoek naar de btw is afgerond. Aeres maakt met de belastingdienst afspraken over de werkwijze in de toekomst en de daarbij behorende aanpassingen in de financiële administratie. Ook besteedt F&C veel aandacht aan het vergroten van de btw-kennis in de organisatie.
- Er ligt een plan van aanpak voor het ontwikkelen van de soft skills van de medewerkers F&C.
- Op het gebied van projectcontrole voert F&C diverse verbeterlagen in de administratieve organisatie en interne controle (AO-IC) door: invoering van een stappenplan, afsluiting projecten en uniformering van de verwerking van penvoerderschappen. Ook ontwikkelt de stafdienst een nieuwe projectrapportage en neemt die in gebruik.
- Afronding van het traject om te komen tot eigen tarieven op basis van het systeem voor integrale kostensystematiek (IKS) van RVO.
- Vereenvoudiging van het opstellen van de jaarrekeningen binnen Aeres door deze te koppelen aan het rapportagesysteem LucaNet.
- Het genereren van intercompany-boeking met het rapportagesysteem LucaNet.
- Aeres voert diverse wijzigingen door in de organisatiestructuur die gevolgen hebben voor de financiële administratie: de wijziging van het commercieel vastgoed (opheffen Agrotransfer bv) en de komst van Stichting Bureau Erkenningen.

- Uniformering van het crediteurenbeheer voor heel Aeres.
- Afronding van een Europese aanbesteding van een inkoopordersysteem.
- Voor de aanstaande fusie met Nordwin College stelt F&C, in samenwerking met de collega's bij Nordwin, een notitie op die de contouren schetst die voor F&C van belang zijn bij een fusie.

Plannen 2020 en verder

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange termijn zijn de belangrijkste speerpunten:

- De implementatie van het inkoopordersysteem.
- Het uitbreiden en opnemen van niet-financiële informatie in de rapportages, zowel bij het onderwijs als bij de commerciële entiteiten.
- Periodieke uitvoer van audits van alle kritische bedrijfsprocessen en een rapportage hierover aan het management en bestuur.
- Actualiseren en verder uitbreiden van de procesbeschrijvingen.
- Ontwikkeling van de softs skills van de medewerkers.
- Meer toepassen van big-data-analyses en anticiperen op technologische veranderingen, waaronder robotisering van zowel het administratieve proces alsook financiële analyses.

9.5.2 Inkoop

De dienst Inkoop is verantwoordelijk voor het opstellen van het inkoopbeleid, het inkoophandboek en de inkoopvoorwaarden en het faciliteren/informerende van budgethouders. Bij Aeres-brede (Europese) aanbestedingen verzorgt Inkoop de procesbegeleiding: (juridische) advisering, procesbegeleiding/-optimalisatie en ondersteuning. Daarnaast vormen het (on)gevraagd adviseren en het toetsen van allerhande contractstukken een wezenlijk onderdeel van de verantwoordelijkheid van de dienst.

Resultaten 2019

- Het (deels) zelfstandig uitvoeren van Europese aanbestedingen voor de inkoopsegmenten sanitair, groenvoorziening, inkoopordersysteem, studentinformatiesysteem mbo en hbo.
- Bijdrage leveren aan het project CFI (commercieel, facilitair en inkoop): het positioneren van commercieel vastgoed, inkoop en facilitair, alsmede aan het project fusie Aeres-Nordwin.
- Aandacht voor de werkwijze rondom het beheer van de contracten in samenhang met de invoering van het DMS-systeem voor archivering. In 2020 krijgt het contractbeheer verder vorm.
- Een spendanalyse is opgesteld en periodiek voeren Inkoop en F&C een analyse uit op nieuwe crediteuren en grote transacties.

Plannen 2020 en verder

- Inkoop gaat per 1 januari 2020 deel uitmaken van de stafdienst Huisvesting & Beheer.

- De toename van de professionaliteit van de inkoopfunctie binnen Aeres, door onder andere het zelfstandig uitvoeren van aanbestedingen, het aanbesteden van nieuwe segmenten vanuit duurzaamheids- en/of doelmatigheidsperspectief en periodieke rapportage aan het management over inkoopaspecten.
- Een adequaat en eenduidig beheer van de contracten binnen Aeres.
- Contractmanagement positioneren en verder vormgeven.
- Meer advisering en grotere betrokkenheid van Inkoop aan de voorkant van het proces.

9.6 Personeel, organisatie en salarisadministratie

De stafdienst Personeel & Organisatie (P&O) en de Personeels- & Salarisadministratie (PSA) komen terug in het sociaal jaarverslag (hoofdstuk 10).

9.7 Huisvesting & Beheer

Huisvesting & Beheer (H&B) faciliteert nagenoeg alle Aeres-onderdelen. Samen met de verschillende onderdelen streeft H&B een hoog kwaliteitsniveau en een goed onderhouden vastgoedportefeuille na. Belangrijkste thema's zijn:

- Duurzaamheid en kwaliteit: samen met de Aeres-onderdelen alert zijn op de meerjareneffecten van handelen op de samenleving en het milieu.
- Efficiënt en effectief: transparante bedrijfsvoering voeren en (financiële) continuïteit op lange termijn.
- Flexibiliteit: schoolruimte (lesruimten en werkruimten medewerkers) en de bijbehorende verkeersruimte zijn maximaal flexibel inzetbaar voor onderwijsdoeleinden inclusief de praktijkgerichte aspecten daarvan.

Kerntaken

- Ontwikkelen en actualiseren van het vastgoedbeleid.
- Opstellen (meerjaren)begroting (incl. investeringen) en -planning voor onderhoud en renovatie.
- Voorbereiden en realiseren verbouw- en nieuwbouwinvesteringen.
- Onderhouden en beheren van de gebouwen, gronden en terreinen.
- Verzorgen van structurele huur en verhuur.
- Zorgdragen voor receptie Bestuursbureau Ede.
- Uitvoeren facilitymanagement voor Bestuursbureau Ede.
- Uitvoeren nota 'duurzaamheidsbeleid Aeres Groep'.

9.7.1 Beleid

Duurzaamheid

Aeres werkt in het kader van de huisvesting en bouwactiviteiten vanuit de nota 'duurzaamheidsbeleid Aeres Groep'. In de voorbereiding van renovatie- en bouwprojecten maakt ze bijvoorbeeld gebruik van het rekeninstrument GPR (Gebouw) voor duurzaam bouwen. Ze stuurt in haar plannen aan op een GPR-score van gemiddeld 7 of hoger. Dit leidt tot maatregelen als isolatie van wanden, glasoppervlakken, vloeren et cetera. Aeres hanteert 'Frisse Scholen' klasse B als het aankomt op een gezond binnenklimaat. Verder laat Aeres energiebesparende voorzieningen ontwerpen en realiseren.

Planning en gebruik gebouwen eigendom, flexibel, huur

De gebouwen die Aeres voor 100% inzet voor onderwijs en aan onderwijs gerelateerde activiteiten, stelt zij direct aan de scholen ter beschikking. Daar waar Aeres gebouwen geheel of gedeeltelijk niet voor het onderwijs benut, hevelt ze deze administratief over naar H&B. H&B exploiteert deze gebouwen door gedeeltelijke terugverhuur aan onderwijsactiviteiten of verhuur aan derden. De gebouwen vormen zo een buffer voor mogelijke groei en krimp van de huisvestingsbehoefte van het onderwijs.

Een bij Aeres horend knelpunt is de spreiding van vestigingen. Groei en krimp kan ze in de meeste gevallen niet tussen locaties onderling opvangen. Aeres heeft de meeste gebouwen in eigendom, maar ze huurt op enkele locaties ook. Bij nieuw te realiseren projecten neemt H&B in de ontwerpfase alternatieve aanwendbaarheid als criterium mee. Een deel van het pand kan dan afgestoten worden als zich krimp van het aantal studenten voordoet.

9.7.2 Resultaten H&B 2019

Het (meerjarige) investeringsbeleid met alle informatie over de (des)investeringen in huisvesting en bedrijfsmiddelen staat in § 2.5.6.

Algemeen of Aeres-breed

In het Strategisch Huisvestingsplan 2015-2020 zijn de volgende prioriteiten gesteld:

- Opvangen verwachte toename huisvestingsvraag. Door toenemende aantallen deelnemers neemt de huisvestingsvraag tot 2024 naar verwachting toe met circa 10%. Om aan die veranderende vraag te voldoen, is flexibiliteit in de gebouwcapaciteit nodig. Aeres kan wisselingen in de vraag opvangen door extern te (ver)huren.
- Afweging maken tussen flexibiliteit en kwaliteit als de vergrote huisvestingsvraag structureel wordt.
- Handhaven onderhoud van gebouwen op conditieniveau 3.

Het in 2019 begrote onderhoudsbudget en budget voor vervangingsinvesteringen vastgoed

Eigenaarsonderhoud vastgoed Stichting Aeres Groep (hogeschool en aoc)	€	805.000
Budgetten en gebruikersonderhoud locaties	€	587.000
Vervangingsinvesteringen Stichting PTC*	€	65.000
Vervangingsinvesteringen Stichting Aeres Groep (incl. kleine projecten, calamiteiten en duurzaamheid)	€	1.610.000
Totaal	€	3.067.000

- Streven naar het realiseren van duurzaamheid van de gebouwen op basis van GPR-score 7 of hoger en een EPC van 1,0 of lager.
- Streven naar een gezond binnenklimaat conform 'Frisse Scholen' klasse B.
- Handhaven personeelsformatie H&B op 5,3 fte, inclusief inhuur.
- Aeres heeft een calamiteitenfonds. Ze zet dit ook in als een 'Investeringsruimte onvoorzien'.

Energiebesparing

Sinds 1 juli 2019 levert Aeres verplicht informatie aan over de wijze van energiebesparing. De verplichting bestaat uit een informatieplicht energiebesparing (eLoket). In 2018 is een plan van aanpak opgesteld dat per locatie de te realiseren energiebesparende maatregelen beschrijft van 2019 tot en met 2023. De maatregelen rapporteert H&B jaarlijks aan de omgevingsdiensten.

Uitgevoerde projecten 2019

- Uitbreiding Aeres (V)MBO Emmeloord met 600 m².
- Zonnepanelen Aeres MBO Barneveld.
- Uitbreiding werkplekken Aeres Hogeschool Dronten.
- Tijdelijke huisvesting Aeres Hogeschool Dronten en Aeres VMBO Lelystad.
- Studentenhuisvesting Aeres Hogeschool Dronten.
- Ontwerpfase opgestart voor uitbreiding van Aeres (V)MBO Nijkerk.
- Ontwerpfase opgestart voor renovatie van Aeres VMBO Maartensdijk.
- Strategisch Huisvestingsplan opgesteld.
- Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor de lange termijn inzichtelijk gemaakt.
- Raamcontracten gesloten voor onderhoud gevels en daken.

De belangrijkste plannen voor 2020

- Start realisatie nieuwbouw Aeres Hogeschool Almere.
- Start realisatie aanbouw Aeres (V)MBO Nijkerk.
- Start renovatie Aeres VMBO Maartensdijk.
- Ontwerp en start realisatie uitbreiding Aeres Hogeschool Dronten.
- Studentenhuisvesting Hogeschool Dronten.
- Voorbereiding renovatie G-gebouw Aeres MBO Barneveld.
- Routekaart verduurzaming.
- Onderhoud Aeres Farms structureel vormgeven.
- Exploitatie niet onderwijsgebonden vastgoed inrichten en structureren.

Vanaf 1 januari 2020 maakt de afdeling Inkoop deel uit van H&B. In de loop van het jaar voegt Aeres daar ook de

discipline facility aan toe, zodat er sprake is van een nieuwe multidisciplinaire stafdienst genaamd Facilitair bedrijf. Locatieoverstijgende facilitaire processen pakt het Facilitair bedrijf centraal op om zo de locaties te ontzorgen. Belangrijke onderwerpen zijn onder andere veiligheid en duurzaamheid.

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange termijn zijn de belangrijkste speerpunten:

- Inrichten van het Facilitair bedrijf in 2020.
- Stapsgewijs invulling geven aan de klimaatopgave.
- Daar waar mogelijk verbeteren van de kwalitatieve uitstraling en verhoging van de verblijfs- en gebruikskwaliteit van de gebouwen.

9.8 ICT & IM

De stafdienst ICT & IM (informatiemanagement) levert Aeres-breed diensten rond de ICT-infrastructuur, informatiemanagement en telefonie. Het ICT-beleid van Aeres en de aangesloten onderdelen richt zich op de optimalisatie van de IT-infrastructuur en de aansluiting op de behoeftes van de Aeres-onderdelen.

Voor de instandhouding van het ICT-landschap en voor de nodige innovatie neemt de dienst de regie meer in eigen handen. Dit in samenwerking met het onderwijs, diverse partners en andere instellingen zoals SURF. Aeres bouwt kennis op en neemt zelf beslissingen, waardoor de kosten goed onder controle blijven. Uitgangspunt is altijd dat ICT het onderwijsveld moet dienen binnen de kaders van veiligheid en kosten. De ICT-architectuur van Aeres moet flexibel zijn en kunnen meebewegen met de ontwikkelingen op het gebied van ICT en onderwijs en op het gebied van technologische ontwikkelingen in de markt. De meerwaarde van ICT voor het onderwijs komt alleen dan tot zijn recht bij goed gebruik van ICT door het onderwijs.

De strategische ICT-afwegingen (o.a. architectuur en investeringen), de prioritering van ICT-projecten en de vorming van het ICT-beleid verlopen via het STIB (Strategisch ICT Beraad) en het ICTO-kernteam. De directies van de onderdelen zijn vertegenwoordigd in het STIB onder voorzitterschap van de vicevoorzitter van het College van Bestuur. Het ICTO-kernteam, met technische en onderwijskundige expertise, is adviserend richting het STIB en borgt de toepasbaarheid, ICT-architectuur en veiligheid. Een deeloverleg per Aeres-onderdeel is de basis voor de vraagarticulatie.

Informatie over de financiën en het investeringsbeleid van onder meer ICT-projecten (hard- en software) staat respectievelijk in § 2.3.2 onder Bestuursbureau en § 2.5.6 onder Vervangingsinvesteringen.

9.8.1 Resultaten ICT & IM 2019

Onderwijs en ICT

- Het LMS Canvas is in combinatie met Urkund-software (plagiaatcontrole), inclusief borging van het mentoraat, mede dankzij inzet van de onderwijs- en ICT-specialisten succesvol ingebied in de hogeschool.
- Het verzorgen van diverse trainingen en workshops op het gebied van digitale didactiek en het gebruik van Canvas.
- Bij het (v)mbo krijgt het aoc-ICT-overleg gestalte en inhoud. Dit overleg is vergelijkbaar met het FICTO-overleg van de hogeschoolfaculteiten. Daarnaast zijn de i-coaches geïnstalleerd, in samenwerking met Kennisnet en saMBO-ICT.
- Toenemend (goed) gebruik van laptops binnen het aoc door studenten en docenten.
- Het treffen van voorbereidingen voor een informatieplatform voor het aoc, realisatie begin 2020.

ICT Services

- De ICT-architectuur moderniseert en flexibiliseert verder. Hiermee legt Aeres het ICT-fundament voor modern onderwijs en een moderne werkomgeving waarbij tijd- en plaatsonafhankelijk werken en leren belangrijke termen zijn. Dit betekent onder meer de verdere afbouw van het datacentrum in Dronten en het verder uitbouwen van het gebruik van clouddiensten. Deze flexibilisering vereist in het algemeen minder investeringen maar hogere exploitatiekosten.
- Met de invoering van IT-servicemanagement van TOPDesk Aeres-breed (fase 1) zet Aeres een belangrijke stap in de (verdere) professionalisering van de ICT-serviceorganisatie.
- De nieuwe werkplekconfiguratie, die flexibiliteit en veiligheid van gegevens borgt, doorloopt de eerste fase goed.
- Het treffen van voorbereidingen voor komende aanbesteding ICT-dienstverlener via logische percelen.

Informatiemanagement

- Het bijstellen van beleid om aan de AVG-eisen te blijven voldoen. Daarnaast vinden er interne en externe audits plaats ter verificatie en bijsturing, en neemt Aeres deel aan de jaarlijkse benchmark IBP (informatiebeveiliging en privacy).
- Aandacht voor het datafundament van basisregistraties is nodig, omdat dit datafundament de uitwisseling tussen systemen vergemakkelijkt.
- Functioneel beheer, als onderdeel van IM, krijgt verder gestalte:
 - Het inrichten van functioneel beheer voor de financiële systemen.

- Het continueren van de harmonisatie van applicaties zoals Canvas, Itslearning (leeromgevingen), Xedule (roosterplanning) en DPO (Data Platform Onderwijs, dashboard).
- Het aansluiten van functioneel beheer op het strategisch overleg onderwijslogistiek ho en aoc.
- Het realiseren van diverse koppelingen, waaronder de koppeling van Canvas met XIMES en Raet.
- Het implementeren van Coachview (fase 1) binnen de ATC's is afgerond.
- Het afronden van de aanbesteding DMS en het starten van de implementatie van het DMS in 2020.
- Het ondersteunen van de aanbestedingen van Studentinformatiesystemen (SIS). Er is gekozen voor Eduarte ((v)mbo) en OSIRIS (hogeschool).
- Het implementeren van WIS Communicator in relatie tot de AVG.
- In het kader van de AVG meldt Aeres negentien meldingen van beveiligingsincidenten in 2019. Daarvan meldt ze er vijf als datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens (twee door Aeres en drie door externe partijen). Aeres bekijkt per incident of er maatregelen nodig zijn om herhaling te voorkomen.

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange termijn zijn de belangrijkste speerpunten voor ICT & IM:

- Nu de infrastructuur steeds meer op orde komt, zal de focus verschuiven naar het versterken van de didactiek met digitale middelen. Door de digitalisering van diverse sectoren keren werkenden geregeld terug in het onderwijs om bij te leren. ICT kan dit flexibelere onderwijs voor diverse doelgroepen faciliteren, zowel voor de inhoudelijke als de logistieke kant van het onderwijs. Dit vereist een integrale aanpak van het toepassen van ICT, waarbij het onderwijs de regisseur is bij het leven lang leren en de individuele student maatgevend is.
- Vergroten van de ICT-vaardigheid van docenten. De onderwijsspecialisten van het ICT-team zullen in nauwe samenwerking met het onderwijs de didactiek en de vaardigheden in lijn moeten brengen met de moderne mogelijkheden.
- Intensievere samenwerking met het bedrijfsleven. De regionale samenwerking met het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en andere partijen neemt toe. De grens tussen leerbedrijf en onderwijs vervaagt en onderwijs wordt vaker op locaties verzorgd. Hiervoor is een veilig ICT-platform nodig, dat zich leent voor samenwerken en het delen van data. De dienst ICT & IM werkt aan dit platform.
- Verder professionaliseren en versterken van de ICT-regieorganisatie en daarmee investeren in kennis en kunde van medewerkers.

9.9 Corporate Communicatie

De stafdienst Corporate Communicatie richt zich op de Aeres-brede profilering, positionering en communicatie. Tot de taken behoren ook het bewaken van het merk, het ontwikkelen van merk- en communicatiestrategie en het op corporate niveau coördineren van de online activiteiten van Aeres.

Resultaten 2019

- Om externe stakeholders de gelegenheid te geven de actuele ontwikkelingen binnen Aeres te volgen, start Corporate Communicatie begin 2019 met het uitgeven van een externe nieuwsbrief. Via de corporate website aeres.nl kunnen geïnteresseerden zich hierop abonneren.
- In samenwerking met de stafdienst Personeel & Organisatie besteedt Corporate Communicatie in 2019 extra aandacht aan de profilering van Aeres als werkgever en aan de professionalisering van het sollicitatieproces. Dit leidt tot de inrichting van een Werken-bij-Aeres-site waar de vacatures van Aeres op te vinden zijn.
- In 2019 moderniseert Aeres de opbouw en structuur van al haar websites. Dit is nodig om een update van het contentmanagementsysteem (CMS) door te kunnen voeren. De verschillende Aeres-onderdelen combineren dit proces met het grondig updaten van de content van hun websites. Zo'n update geldt ook voor de dienst Corporate Communicatie, die de verantwoording draagt voor de Nederlandstalige en Engelstalige corporate sites van Aeres.
- In samenwerking met de afdeling communicatie van Nordwin College geeft de stafdienst invulling aan de communicatie rond de fusieverkenning die tussen Nordwin College en Aeres plaatsvindt.

Voor de middellange (2-5 jr.) en lange termijn zijn de belangrijkste speerpunten:

- Profilering en monitoring van het merk Aeres: het doel is om de profilering verder te versterken en toe te werken naar inhoudelijk leiderschap op de aangewezen inhoudelijke zwaartepunten. Merk- en marktmonitoring moeten meer zicht geven op de marktpositie van Aeres als geheel.
- Doorontwikkeling merkenbeleid: Aeres kent veel verschillende onderdelen, waardoor het een uitdaging is om Aeres als eenduidig merk te positioneren. In samenwerking met de onderdelen werkt Corporate Communicatie aan een merkenbeleid dat zorgt voor eenduidigheid en tegelijk ruimte biedt voor een sterke profilering van de afzonderlijke onderdelen.
- Doorontwikkeling websites en online marketing: de snelle ontwikkelingen op het gebied van online vragen voortdurend de aandacht. Het ontwikkelen van een middellange- en langetermijnstrategie leidt tot het bepalen van de ontwikkelrichting en ondersteuning van investeringsbesluiten op dit gebied.
- Verbetering interne communicatie en samenwerking: in dit kader gaat Aeres onder meer werken aan vernieuwing van het intranet, op een wijze die goed aansluit op de functies van het binnen Aeres gebruikte pakket Office 365.

9.10 Kwaliteitszorg en optimalisatie samenwerking

Het Bestuursbureau wil adequate, kwalitatief hoogwaardige ondersteuning bieden binnen het groene Aeres-collectief. Elke stafdienst beschrijft zijn specifieke doelstellingen in het eigen jaarplan.

Dit jaarplan vormt de leidraad tijdens de voortgangsgesprekken tussen de hoofden van de stafdiensten en het College van Bestuur. De hoofddoelstellingen van de jaarplannen zijn een afgeleide van de geactualiseerde Aeres-strategie.

Resultaten 2019

De dienst Financiën & Control voert gedurende het jaar diverse audits uit op het vlak van kwaliteitszorg.

Eind 2018 valt het besluit om in 2019 een visie te ontwikkelen op de borging van de kwaliteitsprocessen van de (corporate) ondersteunende processen. Eerder is hier met Certiked al een aanzet toe gegeven.

10 Sociaal jaarverslag



Aeres is de werkgever van alle medewerkers die in dienst zijn bij een onderdeel of eenheid waar het College van Bestuur van Aeres verantwoordelijk voor is (zie organogram bij § 1.2.1). Alle personele zaken die betrekking hebben op die medewerkers zijn centraal geïmplementeerd binnen het Bestuursbureau. De enige uitzonderingen zijn Stichting Agrotransfer Dronten en Stichting Aeres Farms. Zij verzorgen hun personele zaken zelf.

P&O (beleidsmedewerkers) en PSA (Personeels- & Salarisadministratie) verlenen diensten aan alle onderdelen van Aeres.

Leeswijzer

Dit hoofdstuk geeft alle personele informatie van alle Aeres-onderdelen. Er staan verwijzingen naar dit hoofdstuk in de andere hoofdstukken. Omdat de meeste onderdelen inmiddels een OR hebben, is het sociaal jaarverslag opgesteld volgens de WOR-richtlijn. Ook gebruikt Aeres het verslag om de ontwikkelingen binnen Aeres af te zetten tegen landelijke benchmarks.

De verslagen van het personeelsbeleid zijn voor de publieke en commerciële activiteiten gescheiden:

- Het verslag begint met de Aeres-brede resultaten, kaders en resultaten in § 10.1 tot en met § 10.3.
- De resultaten en cijfers van de Stichting Aeres Groep (onderwijsonderdelen aoc en hogeschool) zijn gegeven in de paragrafen 10.4 tot en met 10.9 en 10.11 (cijfers).
- De resultaten van het Bestuursbureau zijn gegeven in paragrafen 10.10 en 10.11 (cijfers).
- Personeelsbeleid van Stichting PTC+ (Aeres Tech e.a.) staat in § 10.12.
- Personeelsbeleid Aeres Farms Holding bv staat in § 10.13.
- Personeelsbeleid Agrotransfer Holding bv (Aeres Agree en Aeres Bedrijfscentrum Dronten) staat in § 10.14.
- Horizontale verantwoording HRM heel Aeres: medezeggenschap staat in § 10.15.
- Horizontale verantwoording HRM heel Aeres: medewerkersvertegenwoordiging staat in § 10.16.

De onderbouwende cijfers staan in bijlage 5, Kengetallen personeel.

Inhoud

10.1	Belangrijke items personele zaken 2019	183
10.2	Totale omvang personeelsbestand Aeres	183
10.3	Omgeving, strategie en plannen personele zaken	183
10.3.1	Het strategisch HR-beleid	183
10.3.2	P&O-dienstverlening binnen HR-beleid	184
10.3.3	Aeres-brede resultaten	184

Onderwijsonderdelen en Bestuursbureau

10.4	Personeelsbeleid Stichting Aeres Groep: de onderwijsonderdelen	185
10.4.1	Visie op vaste, tijdelijke of flexibele inzet	185
10.5	Aeres-brede resultaten personele zaken onderwijsonderdelen	188
10.5.1	Reductie uitkeringskosten	188
10.5.2	Onderzoeken onder medewerkers onderwijsonderdelen	188
10.6	Scholing en professionalisering onderwijsonderdelen	189
10.6.1	Aeres AOC: Aeres Praktijkonderwijs, Aeres VMBO en Aeres MBO	189
10.6.2	Aeres Hogeschool	189
10.7	Arbeidsvoorwaarden onderwijsonderdelen	190
10.8	Arbo en ziekteverzuim onderwijsonderdelen	190
10.8.1	Ziekteverzuim en veiligheid onderwijsonderdelen	190
10.8.2	Resultaten arbobeleid	191
10.8.3	Sociaal veiligheidsbeleid	191
10.8.4	Klachten en bezwarenprocedures personele zaken	191
10.8.5	Banenaafspraak mbo en hbo	192
10.8.6	Aanpak werkdruk	192
10.9	HR-cyclus onderwijsonderdelen	192
10.9.1	Functiebouwwerk onderwijsonderdelen	193

10.9.2	Professionele ruimte en statuut onderwijsonderdelen	193
10.10	Personeelsbeleid Bestuursbureau	193
10.11	Cijfers personeelsbestand Stichting Aeres Groep (onderwijsinstellingen én Bestuursbureau)	194
10.11.1	Kengetallen	194
10.11.2	Overzicht onderwijsfuncties en niet-onderwijsfuncties	198
10.11.3	Leeftijdsopbouw en vergrijzing	199

Commerciële en dienstverlenende activiteiten

10.12	Personeelsbeleid Stichting PTC ⁺ (Aeres Tech e.a.)	201
10.12.1	Resultaten 2019	201
10.13	Personeelsbeleid Stichting Aeres Farms	203
10.13.1	Resultaten 2019 en plannen	203
10.14	Personeelsbeleid Agrotransfer Holding bv	204
10.14.1	Resultaten 2019 en plannen	204

Medezeggenschap

10.15	Horizontale verantwoording binnen Aeres	207
10.15.1	Verslagen medezeggenschap Aeres AOC	207
10.15.2	Verslagen medezeggenschap Aeres Hogeschool	208
10.15.3	Verslag Centrale Ondernemingsraad (COR) Stichting Aeres Groep	209
10.15.4	Verslag Ondernemingsraad Bestuursbureau	210
10.15.5	Verslagen ondernemingsraden commerciële activiteiten	210
10.15.6	Horizontale verantwoording Aeres-totaal: medewerkersvertegenwoordiging	210

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.

De onderbouwende cijfers staan in bijlage 5.

10.1 Belangrijke items personele zaken 2019

2019 staat in het teken van een doorgaande organisatieontwikkeling binnen Aeres met als belangrijkste speerpunten:

- Versterking van activiteiten om medewerkers vitaal te houden (gezondheidsmanagement, professionalisering, werkdrukbeleving).
- Versterking besturingsfilosofie: Gemeenschappelijk tenzij ... Daarbij ligt het eigenaarschap laag in de organisatie (professionalisering, doorontwikkelen feedbackcultuur en versterken HR-cyclus).
- Versterken van profilering van Aeres als werkgever door verbeterde arbeidsmarktcommunicatie.
- Vertalen van wet- en regelgeving (o.a. WAB) naar de bedrijfsvoering.
- Opleveren van nieuwe of geactualiseerde personeelsregelingen, waaronder een nieuw arbeidsvoorwaardenpakket voor Stichting PTC⁺.
- Het verder stroomlijnen van commerciële organisatieonderdelen, zoals Aeres Agree en Aeres Farms.

10.2 Totale omvang personeelsbestand Aeres

Op 31 december 2019 heeft Aeres 1.404 (1.330 in 2018 en 1.245 in 2017) medewerkers (1.118,29 fte, 1.069,87 fte in 2018 en 1.002,55 fte in 2017) in dienst.

- Eind 2019 hebben de onderwijsonderdelen van de Stichting Aeres Groep (aoc en hogeschool) 1.229 (1.157 in 2018) medewerkers en 970,53 fte. Dit is exclusief inhuur via derden. Dit is een toename van 46,82 fte ten opzichte van het vorige jaar (was 923,71 fte).
- Eind 2019 werken er bij het Bestuursbureau (ook Stichting Aeres Groep) 85 medewerkers (71,32 fte). De formatie is toegenomen ten opzichte van 2018.
- Stichting Aeres Farms heeft 5 medewerkers (5 fte) in dienst en 10 studenten (3,3 fte) die deels bekostigd worden. De studenten zijn niet in de overzichten opgenomen. De overige medewerkers die hier werken zijn ingehuurd van het aoc en de hogeschool. Zij zijn in de overzichten van die onderdelen opgenomen.
- Eind 2019 heeft Stichting PTC⁺ 38 medewerkers (32,85 fte) in dienst (50 wns, 43,15 fte in 2018). Dit is exclusief de 19 medewerkers (15,8 fte) van ACOLE Productions bv en Fedecom Academy. De formatie van Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy samen neemt af met 11,1 fte.
- Eind 2019 heeft Stichting Agrotransfer Dronten (Holding, Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten) 25 medewerkers (20,9 fte). Dit is 2,3 fte meer dan in 2018 (18,6 fte).

- Eind 2019 heeft Stichting Bureau Erkenningen 3 medewerkers (1,8 fte).
- De medewerkers van de ondersteunende stichting AISF zijn ingehuurd van het aoc en de hogeschool en zijn in de overzichten van die onderdelen opgenomen.
- 62,96% van de Aeres-medewerkers (wns) (61,4% in 2018 en 60,8% in 2017) heeft een deeltijdbaan, dit betreft 53,47% van de fte's (52,0% in 2018 en 51,3% in 2017).
- 14,03% (13,25% in 2018 en 13,09% in 2017) van de fte's van Stichting Aeres Groep is ouder dan 59 jaar. Bij Aeres Tech is 28,35% van de fte's (32,45% in 2018 en 28,61% in 2017) ouder dan 59 jaar tegen 4,0% van de fte's (4,30% in 2018 en 3,85% in 2017) bij Stichting Agrotransfer Dronten.
- Zowel in absolute aantallen als in fte's werken bij de onderwijsinstellingen (incl. Bestuursbureau) meer vrouwen dan mannen. Bij Aeres Tech zijn de mannen zowel in absolute zin als ook in fte's in de meerderheid. Absoluut (wns) werken er bij heel Aeres meer vrouwen.

10.3 Omgeving, strategie en plannen personele zaken

De buitenwereld verandert continu en snel. Er zijn maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die leiden tot keuzes van overheden, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en individuen. Deze (politieke) keuzes hebben direct en indirect effect op groene kennisinstellingen zoals Aeres. Als gevolg daarvan evolueert Aeres en daarmee veranderen ook de observaties van mensen binnen Aeres over de te maken keuzes voor de toekomst. De mate waarin Aeres de kwaliteit van het primaire proces kan blijven borgen en ontwikkelen, bepaalt haar relevantie en levensvatbaarheid op de lange termijn sterk en daarom moeten de Aeres-medewerkers zich blijvend kunnen ontwikkelen.

10.3.1 Het strategisch HR-beleid

Aeres werkt sinds 2018 vanuit de geactualiseerde Aeres-strategie 2019-2023 met als titel 'Talent voor groei' Aeres maakt daarin keuzes om goed alle (duurzame) uitdagingen aan te kunnen die op haar afkomen.

De Aeres-strategie 'Talent voor groei' benoemt het belang van de ontwikkeling van het talent van de medewerkers. Zij bepalen immers het succes van de organisatie. Vanuit dit plan ontwikkelt Aeres het bijpassende HR-beleid.

Thema's als goed werkgever- en werknemerschap, groei, ondernemerschap, samenwerking en verbinding zijn belangrijke elementen in dat HR-beleid. Aeres stemt het HR-beleid zoveel mogelijk af op hetgeen nodig is om het primaire proces en de daarbij betrokken medewerkers zo goed mogelijk te laten functioneren.

Aeres biedt haar medewerkers dan ook volop mogelijkheden voor professionele ontwikkeling. De sleutel tot succes is de samenwerking tussen de Aeres-medewerkers en tussen de

professionele teams die zij samen vormen. Dit betekent dat de uitwerking van het HR-beleid plaatsvindt in samenspraak met de directeuren en medewerkers van de diverse onderdelen. Beide groepen zijn duidelijk betrokken bij de ontwikkelde HR-projecten. Vanuit de onderdelen en locaties werkt Aeres ook samen met het bedrijfsleven en andere partijen in het werkveld. Dit contact zorgt voor een continue prikkeling voor de ontwikkeling van de inhoud van het werk en het onderwijs, de werkwijzen en het leren.

De inspraakorganen zijn betrokken bij het HR-beleid. Het gaat daarbij om activiteiten die voortvloeien uit de formele rol van de inspraakorganen of die voortvloeien uit de persoonlijke zienswijze en betrokkenheid van individuele leden. Ook hun inbreng draagt bij aan goed HR-beleid. Vanuit die betrokkenheid spreekt Aeres na de implementatie van strategische HR-thema's veelvuldig af om de uitvoering en effecten in de praktijk te monitoren en waar nodig samen bij te stellen.

In voorkomende gevallen betreft Aeres deelnemers en de inspraakorganen bij de uitvoering van HR-activiteiten. Voorbeelden zijn de benoeming van nieuwe medewerkers of het bijstellen van het functiebouwwerk.

Het strategisch personeelsbeleid en de daaruit voortvloeiende activiteiten staan geregeld op de agenda van de reguliere overlegvormen met het College van Bestuur en managementteams. Hierdoor kan HR waar nodig haar beleid bijsturen.

10.3.2 P&O-dienstverlening binnen HR-beleid

De dienstverlening van P&O draagt zoveel mogelijk bij aan het realiseren van de bovengenoemde strategie van (de onderdelen van) Aeres met daarbij de lerende professional als cruciale factor.

De P&O-dienstverlening richt zich in belangrijke mate op de verdere ontwikkeling van de Aeres-medewerkers tot vitale medewerkers. Dit komt op diverse manieren tot uiting, bijvoorbeeld door het verder verbeteren van de HR-cyclus, het voorkomen van of ondersteunen bij ziekteverzuim, het mogelijk maken van scholing tot bevoegd docent of het in de vingers krijgen van ICT-vaardigheden. Daarnaast kent P&O de klassieke, meer beheersgerichte en tegelijk noodzakelijke taken zoals het borgen van correcte toepassing van de diverse cao's en wet- en regelgeving.

De bijdrage aan de organisatiekant vindt op diverse wijzen plaats in de volle breedte van Aeres. P&O is bijvoorbeeld actief in het optimaliseren van besturingsmodellen, het (her) inrichten van afdelingen of het ondersteunen bij de strategische koers van een specifiek Aeres-onderdeel.

10.3.3 Aeres-brede resultaten

Aeres-brede thema's die in 2019 aandacht krijgen zijn onder meer:

- het verder professionaliseren van de HR cyclus;
- het onderzoeken van de medewerkerstevredenheid gekoppeld aan werkdruk;
- het verder professionaliseren van medewerkers;
- het stroomlijnen van de organisatie en de werkprocessen binnen diverse onderdelen (onderwijs, commercieel of stafdiensten).





Onderwijsonderdelen en Bestuursbureau

10.4 Personeelsbeleid Stichting Aeres Groep: de onderwijsonderdelen

Aeres Praktijkonderwijs, Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres Hogeschool zijn onderdelen van de Stichting Aeres Groep. Het Bestuursbureau in Ede valt ook onder de stichting, maar wordt hier apart behandeld. Bij de onderwijsonderdelen voert de stafdienst P&O (incl. PSA), samen met collega's op de locaties, diverse activiteiten uit in het verlengde van het hierboven genoemde Aeres-brede beleid. Ze worden hieronder per onderwerp voor Aeres AOC en Aeres Hogeschool beschreven.

De P&O-/PSA-ondersteuning richt zich op de volgende onderwerpen:

- team- en organisatieontwikkeling, organisatie van werk, begeleiding van reorganisaties en voorbereiding van fusies;
- HR-gesprekscyclus;
- gezondheidsmanagement en verzuim;
- conflictmanagement, bezwaarprocedures, sociale veiligheid, arbeidsjuridische zaken, rechtspositionele vraagstukken;
- professionalisering, coördinatie en bevoegdheden;
- recruitment en mobiliteitsvraagstukken;
- arbeidsomstandighedenbeleid (arbo), risico-inventarisatie & -evaluatie (RI&E), bedrijfshulpverlening en medewerkerstevredenheidmeting (MTM);
- arbeidsvoorwaardenbeleid en wachtgeldreductie;
- formatieontwikkeling en -beheer, formatiebeleid, functie-/loongebouw, functiebeschrijvingen en functiewaardering;
- personeels- en salarisadministratie;
- toepassing cao en wet- & regelgeving.

De cijfers van de onderwijsonderdelen van de Stichting Aeres Groep en het Bestuursbureau zijn in § 10.11 samen gegeven, omdat de medewerkers van het Bestuursbureau zoals gezegd binnen dezelfde stichting vallen.

10.4.1 Visie op vaste, tijdelijke of flexibele inzet

Zicht op de omvang van flexibiliteit in de formatie is een belangrijk gegeven. De organisatorische flexibiliteit geeft Aeres onder andere weer in de verhouding tussen de vaste en flexibele formatie-inzet. Zowel het aoc als de hogeschool geeft op basis van de cao's, invulling aan dit onderwerp.

Aeres AOC

Kaders cao mbo

De cao mbo definieert in artikel 3.5 flexibele formatie als 'uitzendarbeid'. Het strikt hanteren van die definitie leidt tot een verkeerd en te smal beeld van de flexibele formatie. Bovendien is uitzendarbeid in de administratie niet te onderscheiden van detacheringen. Aeres hanteert een bredere definitie van flexibele formatie. Onder flexibele formatie verstaat Aeres binnen Aeres AOC de tijdelijke formatie (niet de tijdelijken met uitzicht op vast) in loondienst, de inhuurformatie en de formatie op ziektevervangings. Cao mbo art. 13.4 lid 2 bepaalt dat het formatiebeleid in ieder geval gaat over onder andere 'de (gewenste) verhouding vaste en tijdelijke (flexibele) formatie van de mbo-instelling'.

Flexformatie Aeres AOC

Aeres neemt de omvang van de tijdelijke financieringen als grondslag voor de flexibele formatie. Een deel van de activiteiten van Aeres VMBO en Aeres MBO heeft een tijdelijk karakter. Hierbij past het om in de personeelsformatie flexibiliteit aan te brengen. De omvang van de flexibiliteit in de activiteiten bestaat uit:

- Het volume aan tijdelijke financiële middelen. Dit zijn middelen uit projectmatig werk en contract- en cursusonderwijs.
- Budget ziektevervangings.

Hieronder is een tabel opgenomen waarin de omvang van de vaste formatie ten opzichte van de flexibele formatie is weergegeven.

In € 1.000	Real 2019	MJB 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023	MJB 2024
Totale personele inzet	51.588	51.451	51.154	51.419	51.952	52.838
Eigen personeel	45.721	45.598	44.921	45.224	45.721	46.561
<i>Formatie niet in loondienst (flexformatie)</i>	<i>5.364</i>	<i>3.515</i>	<i>3.540</i>	<i>3.468</i>	<i>3.465</i>	<i>3.495</i>
Inhuur onderwijzend personeel	2.229	1.187	1.185	1.195	1.205	1.215
Inhuur onderwijs ondersteunend personeel	1.042	806	806	806	806	806
Ziektevervang	2.093	1.522	1.549	1.467	1.454	1.474
Percentage flexibele inzet	10,1%	7,7%	7,9%	7,7%	7,6%	7,5%

Het aoc zet het personeel in loondienst vooral in op blijvende activiteiten. Personeel met een tijdelijk contract betreft personeel in het eerste jaar van een aanstelling en medewerkers in verband met bijvoorbeeld ziektevervang met een tijdelijk contract of tijdelijke uitbreiding. Met name het onderdeel inhuur onderwijzend en ondersteunend personeel gaat vanaf 2019 afnemen. De reden is dat veel inhuur in 2019 via Aeres Agree loopt. Dit wordt nu eigen personeel. Tegelijkertijd krijgt een aantal locaties de opdracht mee om in 2020 hun formatie naar beneden te brengen. Daardoor is er qua eigen personeel weinig verschil tussen real 2019 en MJB 2020. De mogelijkheid tot inhuur van onbevoegden via Aeres Agree blijft bestaan, waardoor de tijd om de bevoegdheid te halen ruimer is. In 2020 bedraagt de totale inzet van formatie niet-in-loondienst ten opzichte van het eigen personeel 7,7%. Dit loopt in de loop van de jaren terug naar 7,5%.

In 2020 bedraagt de totale inzet van formatie niet-in-loondienst ten opzichte van het eigen personeel 7,7%. Dit loopt in de loop van de jaren terug naar 7,5%. In de begroting van 2019 is dit percentage nog 10%. Dit percentage neemt in de huidige meerjarenbegroting af, omdat een deel van de mensen die Aeres tot nu toe nog inhuurt via Aeres Agree vanaf 2020 onder het eigen personeel zullen vallen. De mogelijkheid tot inhuur van onbevoegden via Aeres Agree blijft bestaan, waardoor de tijd om de bevoegdheid te halen ruimer is.

Bij de formatie niet in loondienst gaat het vooral om:

- Inhuurkosten onderwijzend personeel. Dit is de inzet van (gast)docenten, denk hierbij vooral aan moeilijk opvulbare vacatures.
- Inhuurkosten onderwijs ondersteunend personeel. Dit betreft vooral inhuur van medewerkers bij de trainingscentra.
- Inhuurkosten vanwege ziektevervang, berekend op 4% van twee derde deel van de rijksbijdrage.

Aeres Hogeschool

Kaders cao hbo

De cao hbo stelt in de preambule bij paragraaf 3: 'In de begroting van de hogeschool vermeldt zij welk percentage flexibiliteit nodig is en van welke contractvormen (tijdelijk, uitzendarbeid, zzp) zij gebruik zal maken. Daarnaast legt de hogeschool een percentage flexibiliteit als bovengrens vast, afhankelijk van haar profiel. Binnen dit kader bepaalt Aeres de maximale omvang van de buffer voor het risico op het niveau van de hogeschool, in overeenstemming met de PMR.'

In artikel V-3 staat:

- De ontwikkeling van de kwalitatieve en kwantitatieve formatie bespreekt de hogeschool jaarlijks in het lokaal overleg van cao-partijen.
- De werkgever tracht flexibele arbeidsovereenkomsten (waaronder oproepcontracten en dergelijke) die de werknemer in een nadelige positie brengen zoveel mogelijk te voorkomen.
- Ter voorkoming van ongewenste gevolgen van freelance-overeenkomsten kan de werkgever gebruikmaken van zogenaamde nulurencontracten.
- De werkgever verantwoordt het gebruik van zogenaamde min-max-contracten in het sociaal jaarverslag onder vermelding van het aantal contracten en de bandbreedte (verschil tussen het minimale en maximale aantal uren) van de contracten.

Flexformatie Aeres Hogeschool

De omvang tijdelijke financieringen is de grondslag voor de flexibele formatie. Een deel van de activiteiten van de hogeschool heeft een tijdelijk karakter. Hierbij past het ook in de personeelsformatie die flexibiliteit aan te brengen.

De omvang van de flexibiliteit in de activiteiten bestaat uit:

- Het volume aan tijdelijke financiële middelen. Dit zijn middelen uit projectmatig werk in onderzoeksprojecten en commerciële activiteiten (baten werk in opdracht van derden).
- De tijdelijke studievoorschotmiddelen die de overheid tot en met 2024 aan de instellingen toekent.
- Budget ziektevervang.

Het bedrag aan activiteiten is in onderstaande tabel opgenomen:

Bovengrens flexibele formatie	Real 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Volume aan tijdelijke financiële middelen	6.299.000	6.514.000	4.703.000	4.554.000	4.687.000	4.868.000
Tijdelijke studievoorschotmiddelen	0	1.254.000	2.130.000	2.665.000	2.810.000	3.179.000
Budget ziektevervang	314	144.000	149.000	153.000	160.000	167.000
Totaal	6.613.000	7.912.000	6.982.000	7.372.000	7.657.000	8.214.000
Percentage eerste geldstroom (waarvan 80% personeelsbudget)	19%	22%	19%	19%	19%	20%

Het budget voor ziektevervang is gebaseerd op een gemiddeld ziekteverzuim van 3%, waarvan 50% vervangen moet kunnen worden.

Het percentage eerste geldstroom is de omvang van de flexibele middelen die beschikbaar zijn voor flexibele formatie uitgedrukt in de totale middelen in de lumpsum voor personeel.

De begrote omvang van de flexibele inzet bij de processen is:

	Real 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Formatie niet in loondienst (NIL) voor opdrachten van derden	1.347.000	2.599.000	1.924.000	1.926.000	1.997.000	2.086.000
Formatie inzet NIL voor overige activiteiten en ziektevervang	1.053.000	1.580.000	1.122.000	1.157.000	1.246.000	1.228.000
Personeel met tijdelijk contract/ziektevervang	3.673.000	4.272.000	4.404.000	4.594.000	4.909.000	5.228.000
Totaal	6.073.000	8.451.000	7.450.000	7.677.000	8.152.000	8.542.000
Percentage van eerste geldstroom (waarvan 80% personeelsbudget)	18%	24%	20%	20%	20%	21%

Formatie niet-in-loondienst (NIL) voor opdrachten van derden betreft in het verleden een aantal categorieën:

- partners in projecten waarvan Aeres de penvoerder is;
- gespecialiseerde bedrijven;
- hooggekwalificeerd personeel dat elders een dienstverband heeft, bijvoorbeeld bij een andere onderwijsinstelling.

Bij formatie NIL voor overige activiteiten en ziektevervang gaat het om:

- ingehuurde derden voor moeilijk te vervullen vacatures;
- kosten van partner-hogescholen/-universiteiten met wie een uitwisselingsprogramma is afgesloten;
- bij ondersteunend personeel kosten van surveillanten en studenten die meehelpen met open dagen, beurzen, et cetera;
- ziektevervang.

Personeel met een tijdelijk contract betreft personeel in het eerste jaar van een aanstelling en medewerkers met een tijdelijk contract of tijdelijke uitbreiding in verband met bijvoorbeeld ziektevervang. De omvang van deze inzet is gerelateerd aan de omvang van het totale personeelbestand. Vanuit de inzet van de studievoorschotmiddelen breidt de

hogeschool de formatie de komende vier jaren uit, waardoor een geleidelijke stijging naar 2024 zichtbaar is.

In de praktijk zet de hogeschool de tijdelijke formatie niet alleen voor tijdelijke activiteiten in. Zoals eerder vermeld, is de deelname aan activiteiten van de tweede en derde geldstroom een vorm van professionalisering en van vernieuwing van het curriculum. Deze invulling kan vast personeel beter borgen dan dat tijdelijk personeel dat kan. Het tijdelijk personeel neemt een deel van het meer reguliere werk over.

In totaliteit valt de omvang van het tijdelijke personeel binnen de kaders die Aeres op basis van tijdelijke financiering stelt.

Met de bonden en de medezeggenschap komt Aeres overeen, dat zij vanaf het jaardocument 2019 verantwoording aflegt over de feitelijke inzet van flexformatie in het verslagjaar. Zie § 10.11.1.

10.5 Aeres-brede resultaten personele zaken onderwijsonderdelen

De belangrijkste algemene Aeres-brede activiteiten binnen de onderwijsonderdelen zijn in 2019:

- evaluatie HR-cyclus;
- actualisatie functiebouwwerken;
- professionalisering werving en selectie, onder andere ontwikkelen Werken-bij-Aeres-site;
- organisatieontwikkeling Aeres, Aeres Hogeschool en Aeres AOC;
- professionalisering docenten;
- implementatie nieuwe cao-bepalingen en wet en regelgeving;

- doorontwikkeling Aeres-brede introductiebijeenkomsten;
- uitvoering van projecten in het kader van werkdruk;
- professionalisering stafondersteuning.

Resultaten Personeels- & Salarisadministratie (PSA)

In 2019 besluit Aeres om de aanbesteding van het personeelsinformatiesysteem met een jaar uit te stellen. Het toekomstige pakket moet voorzien in het verder digitaliseren en optimaliseren van de in-, door- en uitvoerprocessen.

10.5.1 Reductie uitkeringskosten

Aeres neemt haar re-integratieplicht serieus: ex-medewerkers krijgen begeleiding bij het vinden van ander werk. De opbouw van dit beleid krijgt stap voor stap vorm.

2019	Begroot	Werkelijke uitgaven	Verschil	Oorzaak eventuele verschillen
Aeres VMBO en MBO (incl. TC's)	330.151	154.598	175.553	De begroting is ten opzichte van het vorige jaar lager, maar wel realistisch. De uitgaven zijn grillig. Het aantal uitkeringen is in 2019 lager dan voorzien.
Aeres Praktijkonderwijs	0	0	0	
Aeres Hogeschool	227.006	173.506	53.500	
Bestuursbureau	83.345	58.577	24.768	
Totaal	640.502	386.681	253.821	

Bron: wachtgeld 2019 Aeres-versie 11

Het bovenstaande overzicht geeft de begrote en werkelijke uitkeringskosten. Sinds 1998 is Stichting Aeres Groep (volledig) eigenrisicodragers voor de WW en de bovenwettelijke uitkeringen van ex-medewerkers.

Dit geldt niet voor Stichting Agrottransfer Dronten en Stichting PTC⁺ (Aeres Tech). Stichting PTC⁺ is alleen eigenrisicodragers voor de bovenwettelijke uitkeringskosten. Het begrote bedrag baseert Aeres op de beschikkingen die UWV en WWplus/Loyalis opstellen na een WW-aanvraag (en eventuele bovenwettelijke uitkering) van ex-medewerkers. De werkelijke uitgaven zijn de verzilverde rechten van de ex-medewerkers over heel 2019.

Aeres Hogeschool

Aeres Hogeschool heeft een beperkte instroom in de WW, er zijn een aantal uitkeringen beëindigd in verband met einde looptijd en de ex-medewerkers vinden na begeleiding snel ander werk.

Er stromen in 2019 vier ex-medewerkers in in de WW.

Aeres AOC

- Bij Aeres VMBO en MBO stromen in 2019 acht ex-medewerkers in in de (BW)WW.
- Bij Aeres Praktijkonderwijs stromen in 2019 geen ex-medewerkers in in de (BW)WW.

Bestuursbureau

Bij het Bestuursbureau stromen in 2019 geen ex-medewerkers in in de (BW)WW.

10.5.2 Onderzoeken onder medewerkers onderwijsonderdelen

De medewerkerstevredenheidsonderzoeken (MTO's) vinden volgens planning om de vier jaar plaats. Een enkele keer kan er aanleiding zijn om na twee jaar een extra onderzoek te doen. Bijvoorbeeld bij grote organisatorische veranderingen in een onderdeel.

Op basis van het medewerkerstevredenheidsonderzoek en de gemaakte plannen van aanpak uit 2018 hebben de teams van Aeres Hogeschool ook in 2019 gewerkt aan verbetering van de werkomstandigheden. In januari 2020 vindt er een evaluatie van dit proces plaats.

In maart 2020 neemt een extern bureau het medewerkerstevredenheidsonderzoek af bij Aeres AOC en Aeres Bestuursbureau. De voorbereidingen hiervoor starten in september 2019. Het onderzoek zal Aeres mede gebruiken als een nulmeting in het kader van de werkdruk.

10.6 Scholing en professionalisering onderwijsonderdelen

Goed onderwijs staat of valt met de professionaliteit en het vakmanschap van de medewerkers. Aeres hecht daarom veel belang aan scholing en professionalisering en het creëren van ontplooiingsmogelijkheden.

10.6.1 Aeres AOC: Aeres Praktijkonderwijs, Aeres VMBO en Aeres MBO

Het locatiemanagement is, samen met de eigen teams, verantwoordelijk voor scholing en professionalisering en dat is een leidend principe. Waar zinvol organiseert het aoc activiteiten gemeenschappelijk.

Voor docenten zijn belangrijke scholingsonderwerpen in 2019:

- Het behalen van een (extra) onderwijsbevoegdheid.
- Centraal aangeboden trainingen onder de naam Goed Bezig op het gebied van ICT en onderwijs en slimmer werken met Office.
- Centraal aangeboden nascholingen zoals Breinleren, Leren voor Duurzame Ontwikkeling, Leervoorkeuren, Mediawijsheid en Beeldcoaching. Dit aanbod is gedaan onder de naam Goed Meesterschap.

Voor het management zijn belangrijke activiteiten in 2019:

- 10+-trajecten die bijdragen aan professionalisering op het gebied van projectmanagement.
- Bijeenkomsten van het programmteam leren en ontwikkelen.
- Workshops tijdens 24 uurs-Aeres MT bijeenkomsten.
- Professionaliseringsactiviteiten als bijeenkomsten MT Aeres AOC onder andere gericht op innovatie en LLO.

10.6.2 Aeres Hogeschool

De out-of-pocketkosten van Aeres Hogeschool over 2019 bedragen € 600.000 (€ 526.000 in 2018). Dit is 3,19% van het getotaliseerde jaarinkomen.

Aeres Hogeschool geeft professionalisering, mede op grond van het cao-hbo hoofdstuk O, vorm in het plan voor professionalisering van Aeres Hogeschool, Professioneel van nature. De professionaliseringsregeling is een stap op weg naar een eigentijdse arbeidsrelatie. Medewerker en leidinggevende gaan daarbij met elkaar in gesprek om die relatie vorm te geven. Inhoudelijke professionaliseringsthema's zijn onderzoeksvaardigheid (ter verhoging van de responsiviteit en innovatiekracht van het onderwijs) en toetsen en beoordelen. Doorlopend thema is het op peil brengen van de didactische bekwaamheid van startende docenten middels een BDB-traject (Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid). Ook investeert de hogeschool in het verhogen van het aantal masteropgeleide docenten. In 2019 hebben 186 (161 in 2018) van de in totaal 262 docenten van de hogeschool een master. Deze groei ten opzichte van 2018 heeft ook te maken met een betere registratie van de diploma's.

Verantwoording professionalisering Aeres Hogeschool

Het onderwerp professionalisering staat landelijk hoog op de agenda bij de hogescholen, zo ook bij Aeres Hogeschool. De hogeschool maakt, mede op grond van de cao hbo, hoofdstuk O, een professionaliseringsplan op. Ze ziet professionalisering nadrukkelijk als een gedeelde verantwoordelijkheid van leidinggevend en medewerkers. Cao-hbo-hoofdstuk O, artikel O-1 stelt dat de hogeschool jaarlijks minstens 6% van het jaarinkomen van alle medewerkers, die op de loonlijst staan en onder de cao hbo vallen, aan professionalisering besteedt. De helft van deze 6% besteedt de hogeschool aan het basisrecht in uren. De andere helft besteedt ze aan out-of-pocketkosten.

In 2014 is met de vakcentrales overeengekomen dat Aeres Hogeschool de 3% out-of-pocketkosten voor professionaliseringsactiviteiten in het jaarverslag in het onderstaande format verantwoordt. Dit leidt voor 2019 tot de volgende resultaten:

Getotaliseerde jaarinkomen	Budget out-of-pocketkosten	Uitgaven out-of-pocketkosten	Percentage van getotaliseerde jaarinkomen	Procentuele afwijking t.o.v. de 3% norm	Afwijking uitgaven t.o.v. het budget
€ 18.790.600	€ 621.600	€ 600.000	3,19%	-0,19%	-21.600

Toelichting:

In de uitgaven out-of-pocketkosten zijn meegenomen: alle bij- en nascholingsactiviteiten, als ook lidmaatschappen, abonnementen op vakbladen voor medewerkers voor het bijhouden van de ontwikkeling op het vakgebied en boeken aangeschaft in het kader van professionaliseringstrajecten. Vermeldingswaardig is dat medewerkers voor de mastertrajecten lerarenbeurzen verwerven (9 in 2019, 14 in 2018). Deze trajecten neemt de hogeschool om die reden niet in de out-of-pocketkosten mee.

Met ingang van 1 augustus 2018 rekt Aeres op grond van de cao hbo ook de daadwerkelijke vervangingskosten – op basis van de gemiddelde personeelslasten – van degene die voor professionalisering of voor het doen van onderzoek is vrijgesteld tot de out-of-pocketkosten.

Het restantbudget van € 21.600 (€ 59.600 in 2018) wordt toegevoegd aan het budget out-of-pocketkosten professionalisering 2020.

10.7 Arbeidsvoorwaarden onderwijsonderdelen

Voortgezet onderwijs (vo)

De cao vo is van toepassing op de medewerkers werkzaam bij Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord.

De cao vo loopt van 1 juni 2018 tot 1 oktober 2019, maar is met instemming van de bonden en werkgeversorganisatie VO-raad verlengd. De VO-raad streeft naar een nieuwe cao per uiterlijk 1 oktober 2020.

Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bve)

De cao mbo is van toepassing op de medewerkers werkzaam bij Aeres (V)MBO en het Bestuursbureau. De nieuwe cao mbo heeft een looptijd van 1 oktober 2018 tot 1 juli 2020.

De inzet van de middelen uit de Regeling versterking van salarismix leraren mbo in de Randstadregio's is gemonitord en met de diverse locaties afgestemd. Op deze wijze blijft de 92 fte aan promoties, gemiddeld genomen, in stand.

Hoger beroepsonderwijs (hbo)

De cao hbo is van toepassing op de medewerkers werkzaam bij Aeres Hogeschool. De cao hbo heeft een looptijd van 1 april 2018 tot 1 april 2020.

In overleg met de vakbonden komt Aeres voor 2019 overeen dat de hogeschool de middelen voor decentrale arbeidsvoorwaarden inzet voor:

- een IPAP-verzekering (arbeidsongeschiktheid) bij Loyalis voor alle medewerkers binnen Aeres Hogeschool;
- een bijdrage voor kinderopvang aan de Belastingdienst;
- een deel van de reiskosten woon-/werkverkeer.

10.8 Arbo en ziekteverzuim onderwijsonderdelen

Aeres wil duurzaam leven en leren stimuleren en de medewerkers faciliteren om de regie te nemen over hun eigen (mentale) gezondheid. In 2019 biedt Aeres trainingen aan onder de noemer Goed Bezig en het thema voor 2019 is; Aandacht voor jouw persoonlijke ontwikkeling. Zij biedt tien interventies proactief aan: regie houden bij verandering en werkdruk, effectief omgaan met je tijd, slimmer werken met Excel en Word voor gevorderden, groeien in persoonlijke kracht, voorkom fysieke klachten, slimmer online samenwerken in Teams, Engels op jouw niveau, gedrag spiegelen met paarden, conflicthantering van bedreiging naar kans en feedback leren geven en ontvangen. Behalve dat medewerkers zich inschrijven voor de aangeboden trainingen, leidt deze aandacht voor de (mentale) gezondheid ook tot aanvragen voor coaching.

10.8.1 Ziekteverzuim en veiligheid onderwijsonderdelen

Aeres wil een veilige en gezonde leer- en werkomgeving voor haar medewerkers, deelnemers en bezoekers. Het Arbobeleidsplan 2018-2022 beschrijft wat Aeres doet op het gebied van arbeidsomstandigheden, welzijn, ziekteverzuim en terugkeer in het arbeidsproces.

Resultaten 2019

De werkgeversverzekering (Livvit) kent diverse interventies gericht op preventie. In 2019 maken 409 (154 in 2018) medewerkers gebruik van diverse gezondheidsoplossingen, waaronder de mogelijkheid om hun werkplek op de juiste manier in te stellen. In onderstaande tabel zijn deze gespecificeerd naar zorgaanbieder. Daarnaast organiseert Aeres in 2019 vanuit het Livvitpakket binnen de instellingen ook diverse trainingen (49) gericht op werkdrukreductie in de brede context van dit begrip. Het totaal van 409 in de onderstaande tabel geeft het totale aantal aanvragen aan. Het aantal deelnemers is echter aanzienlijk groter (1.442 medewerkers).

Gezondheidsoplossing	Aanvragen	Gezondheidsoplossing	Aanvragen
Leefstijl Training & Coaching	143	Tigra Werkplekinstructie	49
Shared Ambition loopbaanonderzoek en coaching	39	Van Opstal & Partners mediation	5
Connexion taxi	59	Margolin Arbeidsdeskundige	31
Psychologische zorg	19	Winnock re-integratieprogramma	9
Bedrijfsmaatschappelijk werk	4	Workshop gericht op gezonde werkdruk	51
Totaal			409

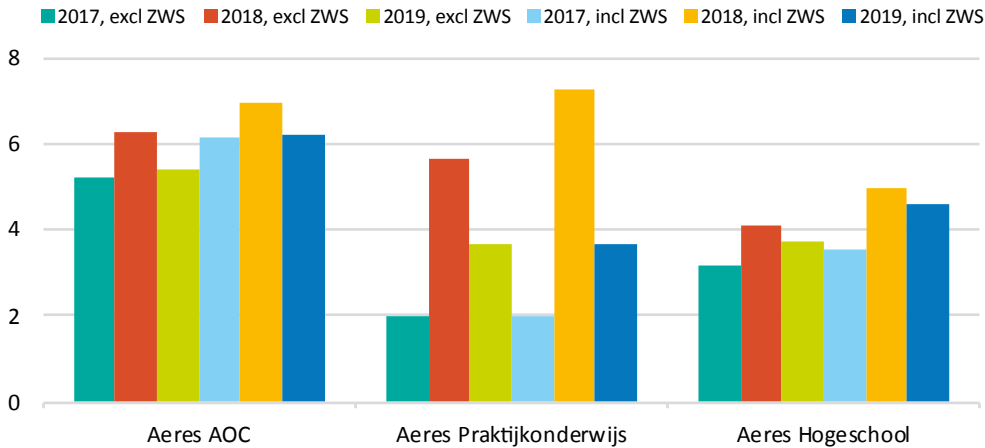
Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage is het aantal kalenderdagen aan ziekteverlof gedeeld door het aantal kalenderdagen (x 100).

Het percentage is inclusief het tweede jaar ziekte/WIA en wordt zowel exclusief als inclusief zwangerschapsverlof weergegeven.

Bij meerdere verzuimdossiers of specifieke problematiek (hoog verzuimpercentage) op een locatie plant P&O een Sociaal Medisch Overleg (SMO). Naast de individuele casuïstiek zijn de aandachtspunten: gezonde werkdruk, frequente en langdurige verzuimers en gezondheidsmanagement.

De ontwikkeling van het verzuimpercentage in 2019 laat voor de gehele Stichting Aeres Groep een daling zien. Het verzuim exclusief zwangerschap binnen Aeres AOC is 5,39% (6,26% in 2018 en 5,25% in 2017), binnen Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord 3,66% (5,66% in 2018 en 1,99% in 2017) en binnen Aeres Hogeschool 3,72% (4,10% in 2018 en 3,19% in 2017).



Grafiek 10.1 Ziekteverzuim onderwijsonderdelen. Zie bijlage 5, tabel 4 a t/m c.

10.8.2 Resultaten arbobeleid

De Stichting Aeres Groep werkt vanuit het Arbobeleidsplan 2018-2022.

Risico-inventarisatie & -evaluatie (RI&E)

Het merendeel van de locaties voert in 2019 een RI&E uit. In 2019 introduceert P&O een arbomanagementsysteem ter ondersteuning van toekomstige RI&E's. Dit betekent dat de locaties vanaf 2020 hun RI&E's gaan uitvoeren met het nieuwe systeem.

Keuring arbeidsmiddelen

Sinds 2018 besteedt Aeres de keuringen van alle arbeidsmiddelen uit. In het eerste kwartaal van 2019 is het keuren van alle arbeidsmiddelen afgerond. Conform de toepasselijke wetgeving continueert Aeres de keuring van de arbeidsmiddelen in 2020.

Bhv-cursus

Brandpreventie.com verzorgt de bhv-cursussen voor Aeres. In 2019 volgen 72 personen (57 in 2018) de herhalingscursus en 25 personen (10 in 2018) de basiscursus bedrijfshulpverlening. Daarnaast volgen zes personen de reanimatietraining en acht personen de cursus voor ploegleider.

Registratie ongevallen

In 2019 zijn er geen ongevallen gemeld bij de Inspectie SZW.

10.8.3 Sociaal veiligheidsbeleid

Studenten kunnen alleen leren en zich ontwikkelen als zij zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Datzelfde geldt voor de medewerkers. Zij kunnen hun werk pas goed doen als ze zich veilig voelen op de werkvloer, zich kwetsbaar op kunnen stellen en zich gezien en gehoord voelen. Sociale veiligheid gaat dus over meer dan het tegengaan van onveiligheid.

Ook in 2019 besteedt Aeres aandacht aan opleiding en coaching van interne vertrouwenspersonen. De teams van de locaties besteden aandacht aan (on)gewenste omgangsvormen.

In 2019 doet geen van de medewerkers een melding bij de externe vertrouwenspersonen over ongewenste omgangsvormen.

10.8.4 Klachten en bezwarenprocedures personele zaken

Deze paragraaf concentreert zich uitsluitend op de klachtenprocedures die het personeel betreffen. Klachten en bezwaren van leerlingen en studenten rond toelating, beoordeling en examens zijn opgenomen in de hoofdstukken van Aeres VMBO (§ 3.13.2), Aeres MBO (§ 3.21.3) en Aeres Hogeschool (§ 4.6.7).

Klachten medewerkers

Aeres is aangesloten bij de Landelijke Klachtencommissie Onderwijs te Utrecht. Een student of medewerker kan er ook voor kiezen een klacht in te dienen bij het College van Bestuur.

In 2019 is bij de Landelijke Klachtencommissie 1 klacht ingediend. Deze klacht loopt op het moment van schrijven van dit jaarverslag nog. Het College van Bestuur heeft geen klachten ontvangen.

10.8.5 Banenafspraken mbo en hbo

Aeres werkt mee aan een inclusieve arbeidsmarkt. Dit betekent dat zij actief inzet op het plaatsen van kandidaten voor participatiebanen in bestaande functies.

Aeres AOC en Aeres Hogeschool hebben in 2019 de opdracht om 25,5 banen (23 in 2018) van 25,5 uur per baan te realiseren in het kader van de banenafspraken. Die banen zijn als volgt verdeeld: het mbo 19,1 (17,1 voor 2018) en de hogeschool 6,4 (5,1 voor 2018). Er is een onderlinge afspraak gemaakt van het aantal verloonde uren. Aeres verloont in 2019 gemiddeld 67,2 uren (125 in 2018) die voldoen aan de criteria van de banenafspraken. Dit is 2,637 fte (4,9 fte in 2018).

Aeres spant zich in om aan de doelstelling van de Participatiewet te voldoen. Het blijkt dat het invullen van participatiebanen in het onderwijs inhoudelijk geen eenvoudige opdracht is. Meermaals blijkt dat UWV geen (geschikte) kandidaten kan leveren. De keuze van Aeres om binnen de bestaande formatie kandidaten uit de doelgroep te bemiddelen voor bestaande vacatures (geen jobcrafting) speelt hierbij een belangrijke rol. Daarnaast zijn de werkzaamheden catering, schoonmaak en tuinonderhoud middels inkoopcontracten uitbesteed.

De landelijke overheid en de marktsector voldoen samen inmiddels wel aan de gezamenlijke opdracht, het quotum. Gezien de genoemde knelpunten bij het voldoen aan de opdracht is de wet op een belangrijk punt gewijzigd. Het onderscheid tussen markt- en de overheidswerkgevers is opgeheven en de quotumregeling is opgeschort. Dit leidt ertoe dat binnen Aeres verkennende gesprekken plaatsvinden om de inkoopcontracten te voorzien van een social-return-verplichting.

10.8.6 Aanpak werkdruk

Op 9 februari 2018 sluit de minister van OCW een werkdrukakkoord met de sociale partners af.

Werkdruk is binnen Aeres een belangrijk aandachtspunt. Aeres heeft als doel het realiseren van een optimale balans tussen werkbelasting en belastbaarheid. P&O brengt in 2019 de factoren en maatregelen in kaart die de werkdruk kunnen verlagen en het werkplezier verhogen. Deze zijn vertaald in een werkdrukplan, voor zowel het aoc als de hogeschool, dat zich richt op een gezonde werkdruk en ontwikkeling van

de vitale Aeres-professional. Aeres bekostigt de uitvoering van de werkdrukplannen uit de reguliere middelen. Om de verdere uitvoering van de werkdrukplannen te ondersteunen allocceert ze budgetten in de decentrale begrotingen 2021. Het uitgangspunt bij het gezonde-werkdruk-beleid is dat Aeres vooral aansluit bij bestaande maatregelen, activiteiten en ontwikkelingen.

Aeres AOC kiest nadrukkelijk voor een plan dat gaandeweg vorm krijgt. Vanuit de input van de personeelsinventarisatie en de wens van de OR om op korte termijn voelbare maatregelen te realiseren, is er onderscheid gemaakt in maatregelen voor de korte, de middellange en de lange termijn. Dit onderscheid is ook nodig omdat het aoc niet alle zaken tegelijkertijd op kan pakken of omdat er soms een volgordelijkheid in zit. Het aoc maakt, waar nodig onderscheid tussen de aanpak op organisatie-, team- en individueel niveau.

Aeres Hogeschool onderzoekt in haar aanpak de oorzaken van een hoge werkdruk middels de data die beschikbaar zijn vanuit het MTO van 2018. Dit is de uitkomst van de afspraken met de OR.

Daarnaast is de bespreking van het MTO in de teams met name gericht op het streven naar een gezonde werkdruk en wat daarvoor nodig is. In januari 2020 worden de gesprekken geëvalueerd.

Op deze wijze past de aanpak van de werkdruk binnen de huidige processen.

Als gevolg van de gesprekken en de extra aandacht binnen Aeres voor een gezonde werkdruk, neemt de benutting van de interventiemogelijkheden die Livvit biedt enorm toe. Daarnaast laat het verzuimpercentage een algehele daling zien.

10.9 HR-cyclus onderwijsonderdelen

Aeres AOC

De HR-cyclus richt zich op het voeren van een jaarlijks resultaat- en ontwikkelingsgesprek. Ter verdieping van de gesprekken kunnen de locaties feedbackinstrumenten zoals lesobservaties, rubrics en de Reflector 360 inzetten.

Bij Aeres AOC is in 2019 met 82% (80% in 2018) van de medewerkers een functioneringsgesprek gevoerd.

	2017	2018	2019
Almere	56%	84%	60%
Barneveld	48%	60%	95%
Bilthoven	96%	100%	100%
Dronten	90%	100%	100%
Ede	80%	80%	80%
Emmeloord	92%	84%	92%
Emmeloord PrO	82%	80%	90%

	2017	2018	2019
Lelystad	80%	70%	100%
Maartensdijk	30%	75%	85%
Nijkerk	85%	96%	79%
Velp	55%	70%	30%

Aeres Hogeschool

Bij Aeres Hogeschool ligt de focus op ontwikkeling van ieders kwaliteiten en op ieders bijdrage aan het resultaat van de hogeschool. In een professionele cultuur is terugkoppeling oftewel feedback van groot belang. Aeres Hogeschool hanteert sinds het schooljaar 2017-2018 één HR-gesprekscyclus.

De HR-cyclus bestaat uit een functioneringsgesprek, een beoordelingsgesprek, een voortgangsgesprek en een loopbaangesprek.

De HR-cyclus biedt leidinggevende en medewerker het instrumentarium om tot het goed gesprek over het functioneren te komen. Ze markeren tijdens de gesprekken de ontwikkeling van de medewerker, stellen de doelstellingen voor de komende periode vast en bespreken het functioneren in de afgelopen periode.

Aeres Hogeschool voert in 2019 met alle medewerkers een functioneringsgesprek. De faculteit Wageningen is daar in 2018 vanuit de nieuwe HR-cyclus ook mee gestart. De eerste beoordelingsgesprekken zijn in 2019 gevoerd. De faculteiten Dronten en Almere voeren ook met alle medewerkers beoordelingsgesprekken.

Beoordeling Aeres Hogeschool

Het maken van goede resultaatafspraken en het uitspreken van verwachtingen aan het begin van de HR-cyclus maken een goede beoordeling na een jaar mogelijk. Om tot een juiste beoordeling te komen, is intersubjectiviteit als voorwaarde gesteld. Leidinggevenden hanteren het vierogenprincipe om tot een beoordeling te komen. In de notitie HR-cyclus is de normering 'onvoldoende-voldoende-goed-uitstekend' vastgesteld. Van een beoordeling 'uitstekend' of 'onvoldoende' is een schriftelijke onderbouwing vereist. Een dergelijke beoordeling wordt ook met de faculteitsdirecteur doorgesproken.

Leidinggevenden kunnen gebruikmaken van trainingsaanbod voor het voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken.

De beoordelingen 'uitstekend' en 'onvoldoende' staan voor de hogeschool in onderstaand overzicht weergegeven, ter vergelijking is ook het overzicht 2018 toegevoegd.

Beoordeling	2019	Functie	2018	Functie
Uitstekend	19	onderwijs/onderzoek – 16x onderwijsondersteuning – 3x	15 x	(hoofd)docent/trainer – 14 x OOP-functie – 1 x
Onvoldoende	3	Onderwijsondersteuning – 3x	1 x	OOP-functie – 1 x

10.9.1 Functiebouwwerk onderwijsonderdelen

Aeres AOC

P&O beschrijft en waardeert voor Aeres AOC enkele functies opnieuw, zoals die van de senior docent (LC) en die van de instructeur. In afstemming met de OR zijn afspraken gemaakt over de inzet van deze functies. Verder is er geen sprake van bijstelling van het functiebouwwerk.

Aeres Hogeschool

Aeres Hogeschool kent één functiebouwwerk, waarbij de diverse functies inzetbaar zijn op alle faculteiten van de hogeschool. Enkele functies zijn in het kader van het onderhoud van het functiebouwwerk bijgesteld. Er was verder geen sprake van een belangrijke wijziging van het bouwwerk.

10.9.2 Professionele ruimte en statuut onderwijsonderdelen

Onder professionele ruimte verstaat Aeres de ruimte voor de docent om eigen, gelegitimeerde keuzes te maken bij de vormgeving en de uitvoering van het onderwijs. De

docent is zowel in staat als in de gelegenheid om dit te doen. Professionele ruimte hangt nauw samen met een professionele cultuur. Betrokkenen leveren daar elk hun bijdrage aan. Deze ruimte sluit aan bij de Aeres-besturingsfilosofie met eigenaarschap op elk niveau en bij iedereen in de organisatie. Professionele ruimte dient geboden en genomen te worden en is in balans met sturing en verantwoording afleggen. Professionele ruimte is ingekaderd binnen de teamsamenwerking.

10.10 Personeelsbeleid Bestuursbureau

Het merendeel van de medewerkers van het Bestuursbureau heeft een aanstelling bij de Stichting Aeres Groep. Voor de meeste medewerkers van het Bestuursbureau gelden de arbeidsvoorwaarden van de cao mbo.

Resultaten Bestuursbureau

- Doorontwikkeling van F&C op basis van de eerdere herinrichting. Deze verbeteringen maken onderdeel uit van de reguliere bedrijfsvoering.
- ICT & IM evalueert in het kader van de ICT-regieorganisatie de nieuwe ontstane functies en past die waar nodig aan.
- Inkoop bereidt de aanbestedingen inhuur personeel en HR-systeem voor.
- Aeres brengt de afdeling Inkoop en het beheer en de exploitatie van het ABC-gebouw te Dronten onder bij de stafdienst H&B.

- Optimalisering van de P&O- en PSA-processen, waaronder verdere digitalisering.
- Professionalisering van recruitment door het opleveren van de Werken-bij-Aeres-site en het sollicitantenvolgsysteem.
- Uitwerking en implementatie van de AVG.
- Oplevering van diverse projectresultaten en -stukken als input voor het fusiedocument voor de voorgenomen fusie met Nordwin College.

10.11 Cijfers personeelsbestand Stichting Aeres Groep (onderwijsinstellingen én Bestuursbureau)

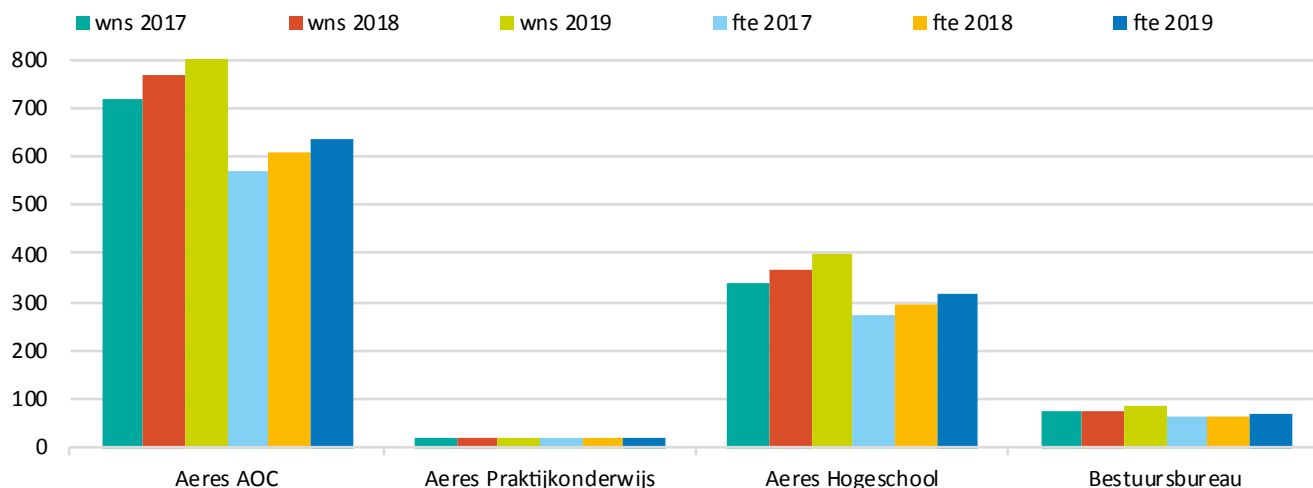
10.11.1 Kengetallen

Formatie, vaste en tijdelijke dienstverbanden

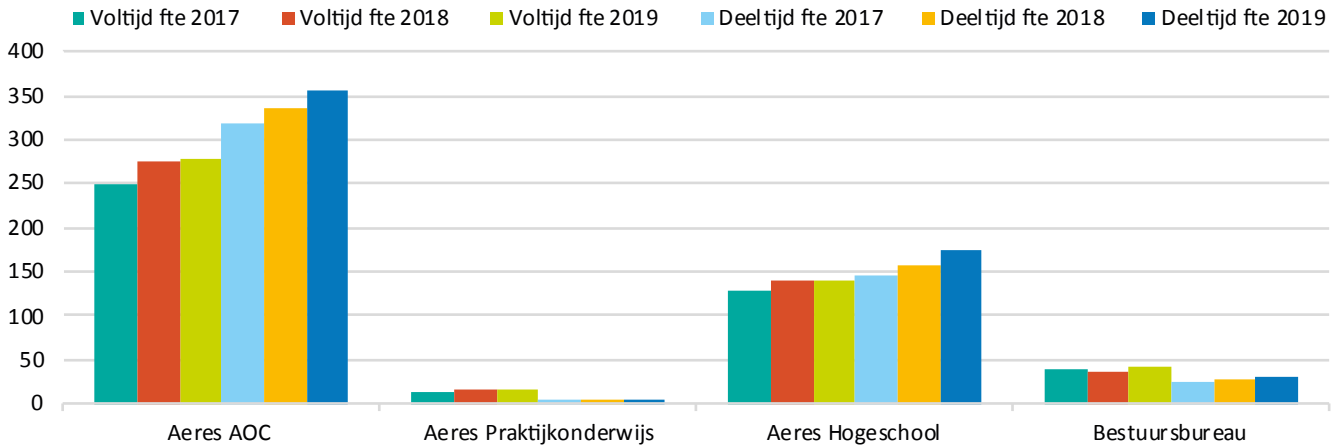
Eind 2019 heeft de Stichting Aeres Groep binnen de onderwijsonderdelen (Aeres AOC, Aeres Hogeschool en Aeres Pro) 1.229 medewerkers (970,53 fte) in dienst (1.157 medewerkers (923,71 fte) in 2018). Het Bestuursbureau maakt ook deel uit van de Stichting Aeres Groep, maar werkt voor

heel Aeres. Daarom staat het apart. Het Bestuursbureau heeft 85 medewerkers (71,32 fte) in dienst (77 medewerkers (64,42 fte) in 2018).

Van de medewerkers die in dienst zijn bij Aeres AOC en Aeres Hogeschool werken 434 medewerkers in voltijd en 795 medewerkers (536,14 fte) in deeltijd. Binnen het Bestuursbureau werken 42 medewerkers in voltijd en 42 medewerkers (29,32 fte) in deeltijd.



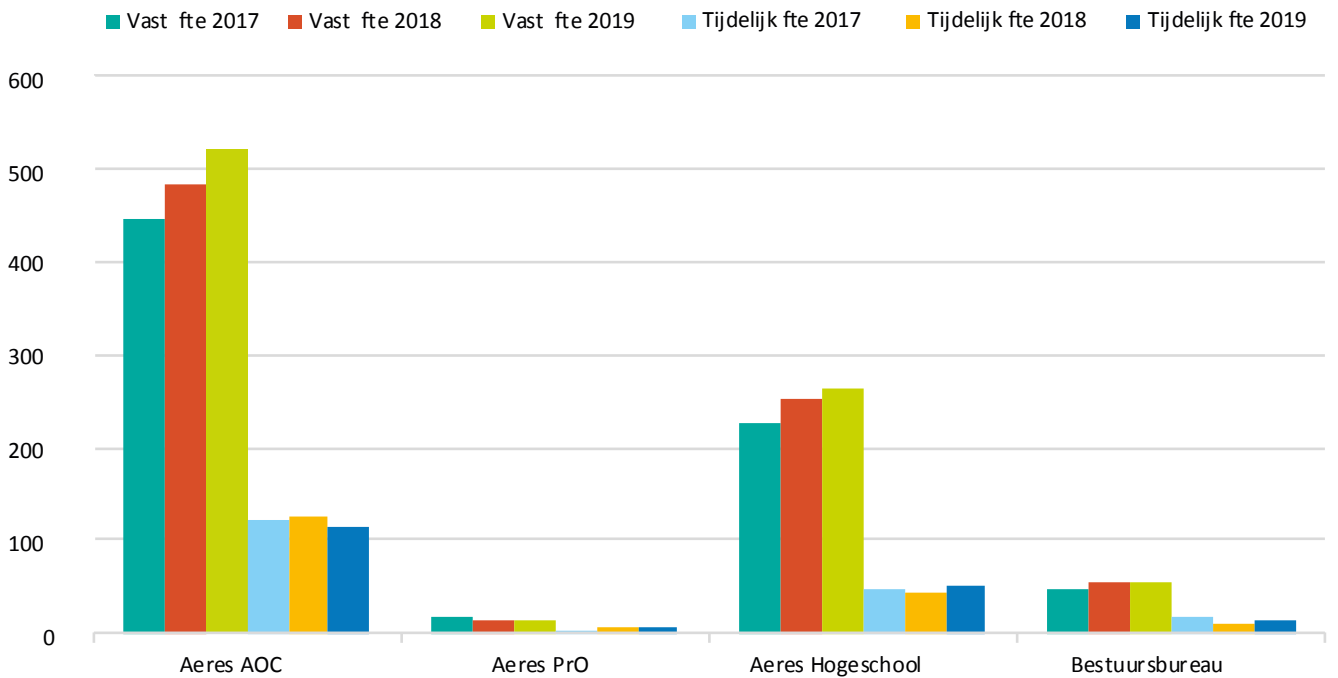
Grafiek 10.2 Totaal aantal medewerkers en fte's Stichting Aeres Groep (zie bijlage 5, tabel 1 en 2)



Grafiek 10.3 Voltijd- en deeltijd dienstverband (zie bijlage 5, tabel 1 en 2)

In 2019 heeft 82,23% (855,46 fte) een vast dienstverband (81,31% (803,41 fte) in 2018) en 17,77% (184,84 fte) een tijdelijk (18,69% (184,72 fte) in 2018). Tijdelijk slaat hier op alle mensen die een arbeidscontract voor een bepaalde

tijd hebben, met uitzicht op een contract voor onbepaalde tijd. De flexibele inzet staat onder het volgende kopje.



Grafiek 10.4 Vast of tijdelijk dienstverband Stichting Aeres Groep (zie bijlage 5, tabel 5 at/m e).

Percentage flexibele inzet (loondienst en niet in loondienst)

Aeres is in 2018 nieuwe kaders voor flexwerk overeengekomen met de medezeggenschap (zie § 10.4.1). Vanaf het verslagjaar 2019 legt Aeres binnen die kaders verantwoording af over de feitelijke inzet van flexformatie.

Feitelijke inzet flexibele arbeid (in fte's)

Inzet per 31-12-2019	Ziektevervanging	Extra formatie OP	Extra formatie OOP	Totale inzet
Aeres AOC	22,6	24,8	12,3	59,7
Aeres Hogeschool	3,5	13,6	4,0	21,1
Bestuursbureau	1,0	0,0	4,9	5,9
Totaal Stichting Aeres Groep				86,7

Toelichting

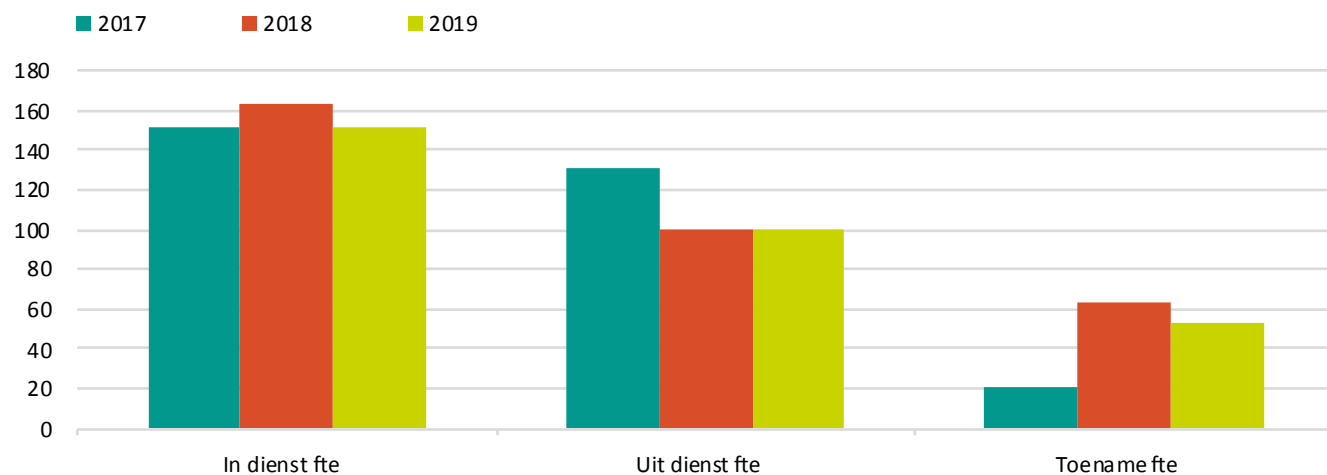
Met flexibele arbeid wordt bedoeld de inhuur van derden, zoals beschreven in § 10.4.1.

Instroom en uitstroom personeel

In 2019 komen 226 (151,54 fte) nieuwe medewerkers in dienst (233 (163,28 fte) in 2018) en vertrekken 146 (100,04 fte) medewerkers (155 (99,87 fte) in 2018) bij de Stichting Aeres Groep (onderwijsonderdelen en Bestuursbureau). Daardoor

stijgt het aantal medewerkers met 80 (53,73 fte, zie bijlage 5, tabel 6).

In 2019 zijn in totaal circa 165 vacatures gepasseerd (177 in 2018), waarvan 104 bij Aeres AOC, 49 bij Aeres Hogeschool en 12 bij het Bestuursbureau. Er zijn meerdere medewerkers op één vacature aangenomen. De toename in het aantal medewerkers is het gevolg van het oplossen van de onderbesteding.



Grafiek 10.5 Aantal fte's in en uit dienst (zie bijlage 5, tabel 6).

Prognose verloop Aeres AOC (PrO, vmbo, mbo, voorheen Groenhorst)

De uitstroom als gevolg van pensionering ziet er vanaf het verslagjaar waarschijnlijk zo uit:

	2019	2020	2021	2022	2023
Pensioneringen	14 personen 11,59 fte	12 personen 10,25 fte pensioen	11 personen 6,51 fte pensioen	13 personen 11,67 fte pensioen	10 personen 7,56 fte pensioen

De leeftijdsverdeling van Aeres AOC-medewerkers zal de komende jaren gelijke tred houden met het landelijk gemiddelde in de benchmark. Reden hiervoor is dat het aoc

een reguliere leeftijdsopbouw kent en een gemiddeld verloop en een gemiddelde uitstroom in verband met pensionering. Er is geen reden voor Aeres AOC om in haar werving en selectie op leeftijdsopbouw te sturen.

Prognose verloop Aeres Hogeschool

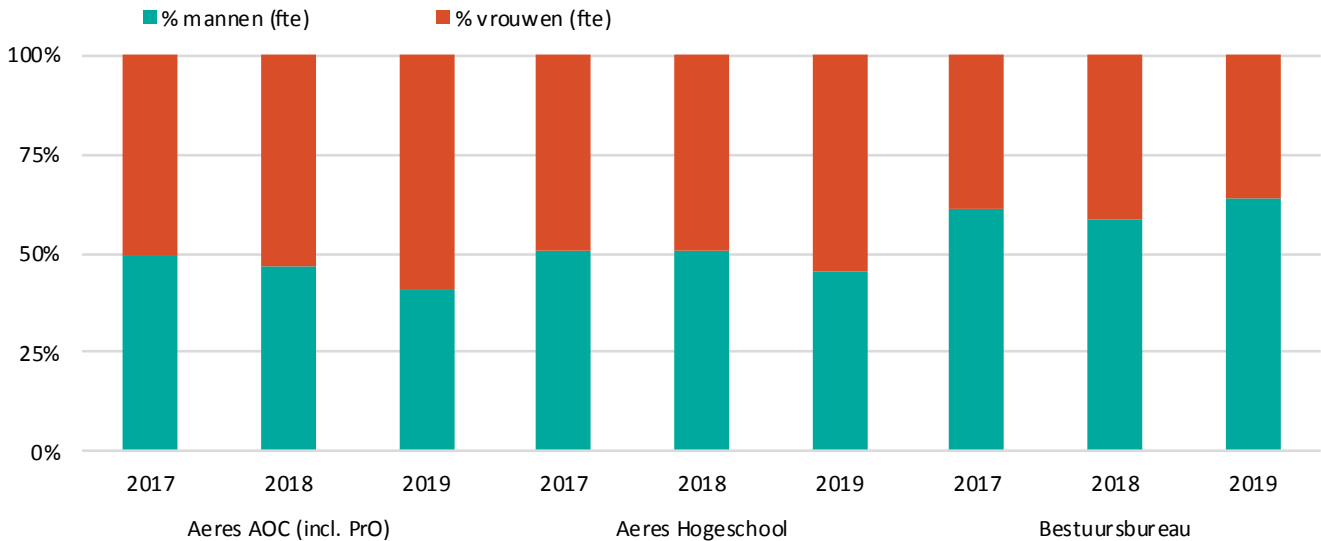
De uitstroom als gevolg van pensionering ziet er vanaf het verslagjaar waarschijnlijk zo uit:

	2019	2020	2021	2022	2023
Pensioneringen	5 personen 3,1 fte	8 personen 5,94 fte pensioen	4 personen 2,28 fte pensioen	7 personen 5,02 fte pensioen	11 personen 7,69 fte pensioen

De leeftijdsverdeling van hogeschoolmedewerkers zal de komende jaren gelijke tred houden met het landelijk gemiddelde en de benchmark. Reden hiervoor is dat Aeres Hogeschool een reguliere leeftijdsopbouw kent en een gemiddelde uitstroom in verband met pensionering. Er is geen reden voor Aeres Hogeschool om in haar werving en selectie op leeftijdsopbouw te sturen.

Verhouding mannen en vrouwen

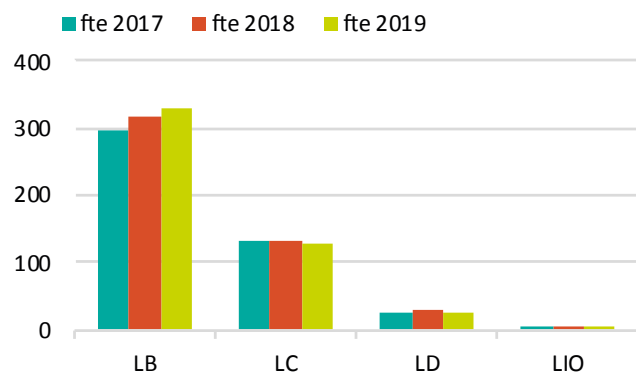
De verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen met een dienstverband bij de Stichting Aeres Groep is in 2019 ten opzichte van 2018 iets veranderd. Het percentage vrouwen stijgt nog steeds gestaag en ook qua aantallen medewerkers zijn er meer vrouwen dan mannen in dienst. Aeres AOC heeft 58,9% fte vrouwen (53,1% fte in 2018). Deze trend is ook in de hbo-sector waarneembaar. Aeres Hogeschool heeft 54,8% fte vrouwen (49,3% fte in 2018). Gezien de evenwichtige samenstelling van het personeelsbestand voert Aeres geen specifiek voorkeursbeleid.



Grafiek 10.6 Verhouding man : vrouw Stichting Aeres Groep (zie bijlage 5, tabel 7a en b).

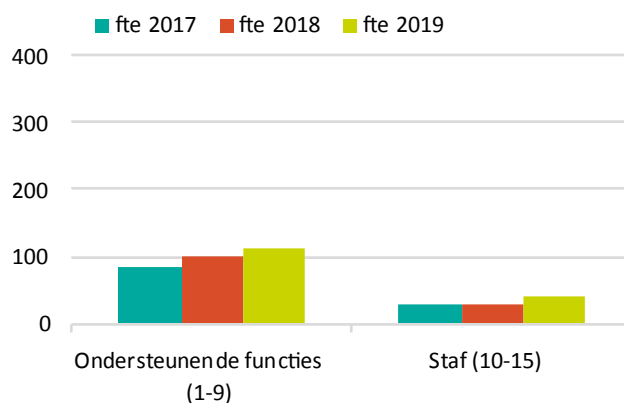
10.11.2 Overzicht onderwijsfuncties en niet-onderwijsfuncties

De onderbouwing van de onderstaande grafieken is gegeven in bijlage 5, tabel 8 a t/m 8f en tabel 9 a t/m d).



Aeres AOC

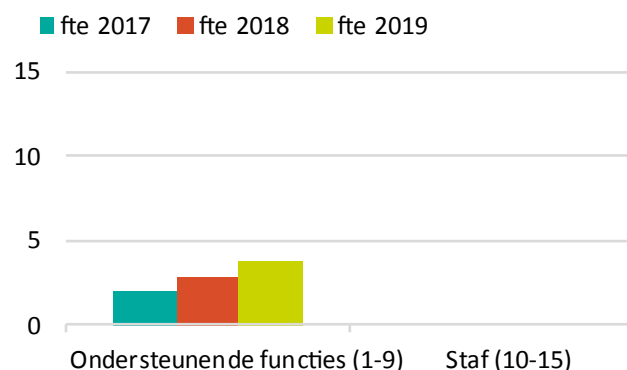
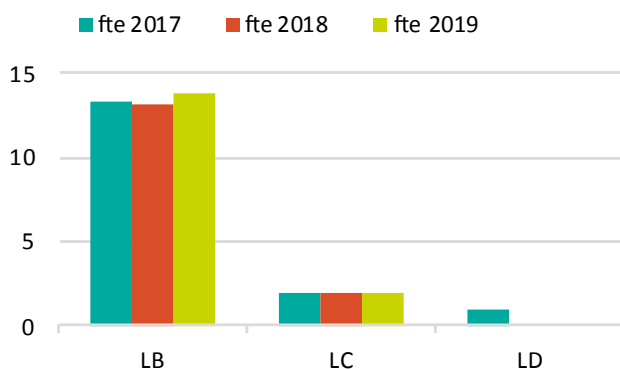
Het percentage onderwijzend personeel (OP) van het totale aantal medewerkers is bij Aeres AOC 76,23% (78,5% in 2018 en 80,0% in 2017). Het overige percentage is het onderwijsondersteunende personeel (OOP). Deze verhouding loopt iets terug, maar is wel min of meer stabiel te noemen. De daling van het aantal LC-docenten in 2019 ten opzichte van 2018 kan verklaard worden door het vertrek van LC-docenten met een (HOS-)garantieschaal.



Grafieken 10.7 Onderwijsfuncties docent/coördinator en 10.8 Onderwijsondersteunende functies Aeres AOC (zie bijlage 5, tabel 8a en b en 9a).

Aeres Praktijkonderwijs

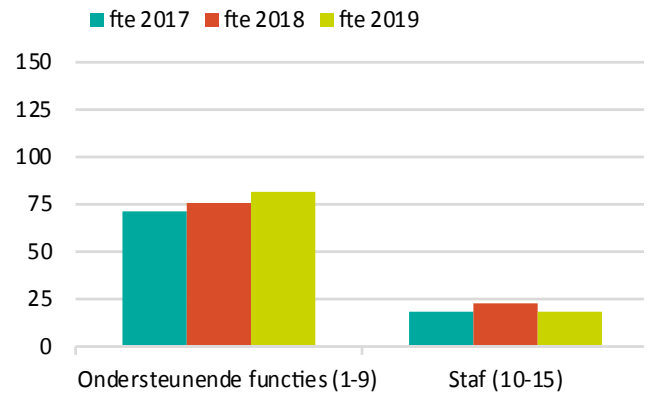
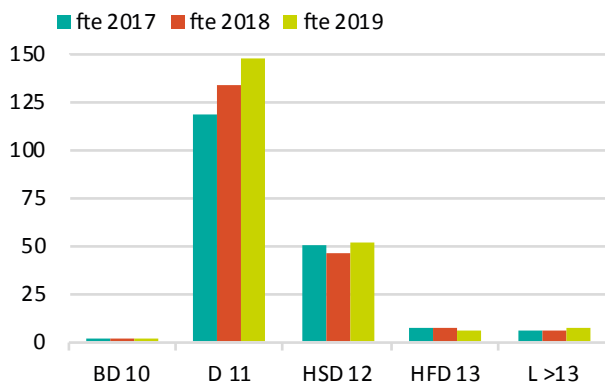
Het percentage OP van het totale aantal medewerkers is bij Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord 81,6% (85,3% in 2018 en 89,1% in 2017). Het overige percentage is het OOP.



Grafieken 10.9 Onderwijsfuncties leraar/coördinator en 10.10 Onderwijsondersteunende functies Aeres Praktijkonderwijs (zie bijlage 5, tabel 8c en d en 9b).

Aeres Hogeschool

Het percentage OP van het totale aantal medewerkers is bij Aeres Hogeschool 68,2% (66,7% in 2018 en 67,8% in 2017). Het overige percentage is het OOP. Dit wisselt per jaar.

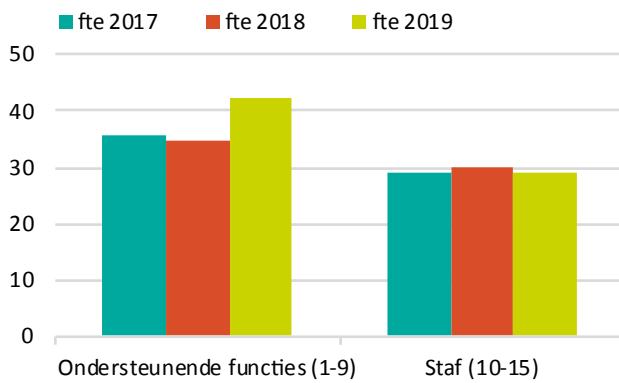


BD 10 = basisdocent; D 11 en 12 = docent; HSD 12 = hogeschooldocenten; HFD; 13 = hogeschoolhoofddocent; L= lector.

Grafieken 10.11 OP en 10.12 OOP Aeres Hogeschool (zie bijlage 5, tabel 8e en f en 9c).

Bestuursbureau

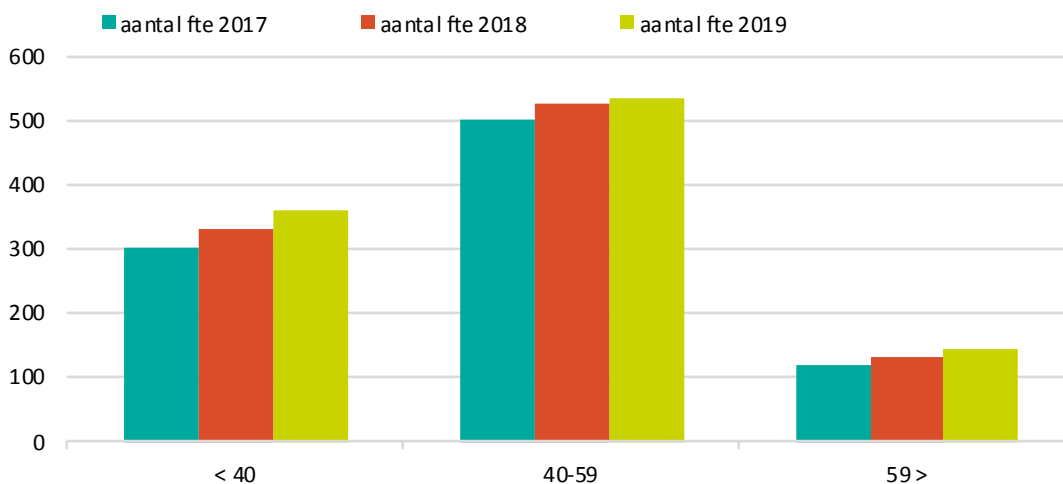
Het Bestuursbureau van Aeres heeft geen onderwijsfuncties.



Grafiek 10.13 Functies Bestuursbureau (zie bijlage 5, tabel 9d).

10.11.3 Leeftijdsopbouw en vergrijzing

De grafiek van de leeftijdsopbouw laat zien dat het aantal medewerkers vanaf 60 jaar voor de hele Stichting Aeres Groep toeneemt.



Grafiek 10.14 Leeftijdsopbouw (zie bijlage 5, tabel 10 a t/m f).

Duurzame inzetbaarheid

Aeres heeft financiële voorzieningen getroffen voor duurzame inzetbaarheid.

Vergrijzing

Of de uitstroom van de medewerkers ouder dan 59 jaar op termijn een tekort aan bekwaam en/of bevoegd personeel oplevert, is afhankelijk van meerdere ontwikkelingen. Aeres monitort die ontwikkelingen.

	Gemiddelde leeftijd			Fte ouder dan 59 jaar		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Aeres AOC	44,9	44,6	44,2	12,10	12,36	12,39
Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord	42,5	40,7	42,5	8,74	5,26	9,71
Aeres Hogeschool	47,3	47,2	46,9	15,73	15,23	17,76
Bestuursbureau	46,4	46,8	47,1	11,87	15,01	13,54
Totaal Stichting Aeres Groep	45,7	45,4	45,2	13,09	13,25	14,03

Commerciële en dienstverlenende onderdelen

Net als voor de onderwijsonderdelen beoogt Aeres voor de onderdelen die commerciële activiteiten ontplooiën kwalitatief goede, competente medewerkers aan te trekken en te behouden, die actief betrokken zijn bij de organisatie en de sector waarvoor zij werken. Daarnaast zijn goed werkgeverschap, het opbouwen van netwerken en flexibiliteit de belangrijkste thema's.

10.12 Personeelsbeleid Stichting PTC⁺ (Aeres Tech e.a.)

De medewerkers van Stichting PTC⁺ werken bij Aeres Tech. De medewerkers van Aeres Training Centre International hebben per 1 januari 2019 een betrekking aanvaard bij Stichting Aeres Groep. ACOLE Productions bv en Fedecom Academy bv zijn 100% eigendom van Stichting PTC⁺. Deze twee aparte

juridische eenheden zijn niet meegenomen in de onderstaande grafieken. Hun kengetallen staan apart in respectievelijk § 6.8 en § 6.9.

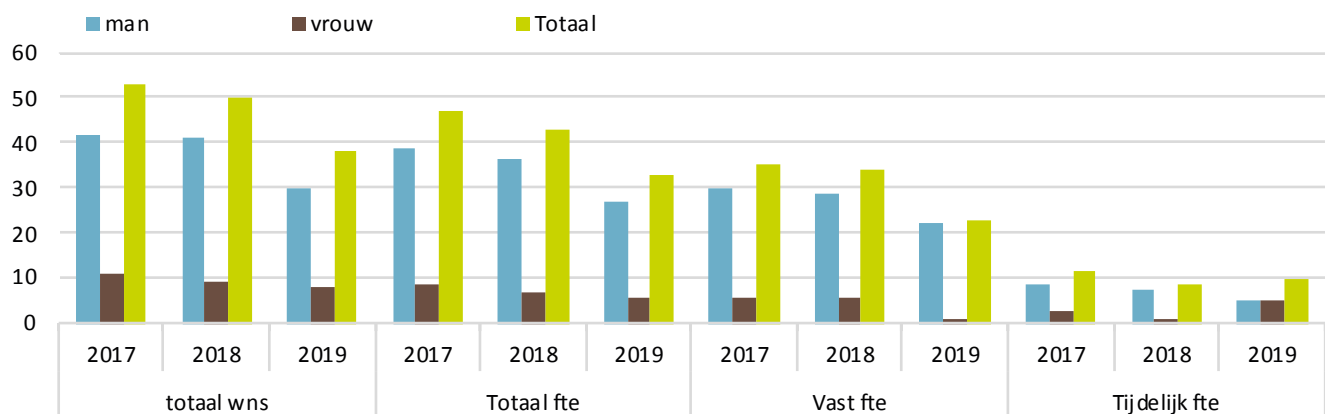
10.12.1 Resultaten 2019

Formatie en verschuivingen en aantal medewerkers/fte en de omvang van de baan

Op 31 december 2019 heeft Stichting PTC⁺ (excl. ACOLE en Fedecom Academy bv) 38 medewerkers (32,85 fte) in dienst (50 wns, (43,14 fte) in 2018). Dit is 12 medewerkers en 10,05 fte minder dan in 2018. Bij een aantal zittende medewerkers is de omvang dienstverband verminderd. 23 medewerkers werken in voltijd, 15 (9,85 fte) in deeltijd.

32 (27,45 fte) medewerkers zijn vast in dienst en 6 (5,40 fte) tijdelijk met uitzicht op vast dienstverband.

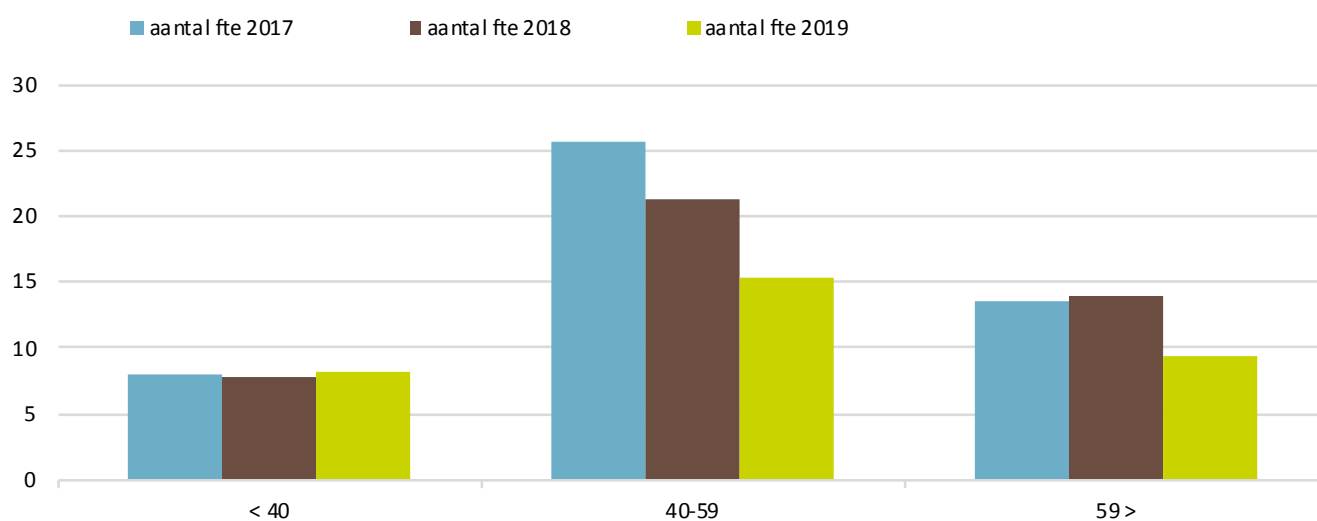
Stichting PTC⁺ heeft 30 mannen (26,92 fte) en 8 vrouwen (5,93 fte) in dienst. Ruim 73% van de mannen werkt fulltime, ruim 87% van de vrouwen werkt parttime.



Grafiek 10.15 Verhouding man : vrouw met vaste of tijdelijke betrekking (zie bijlage 5, tabel 12 en 14).

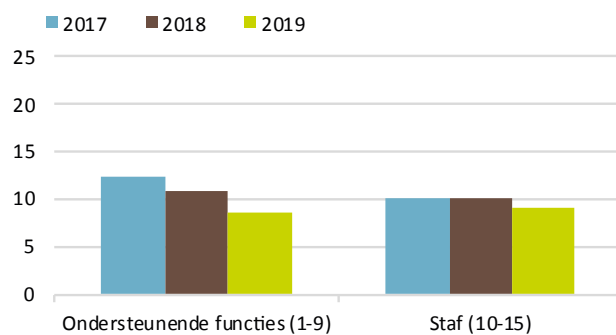
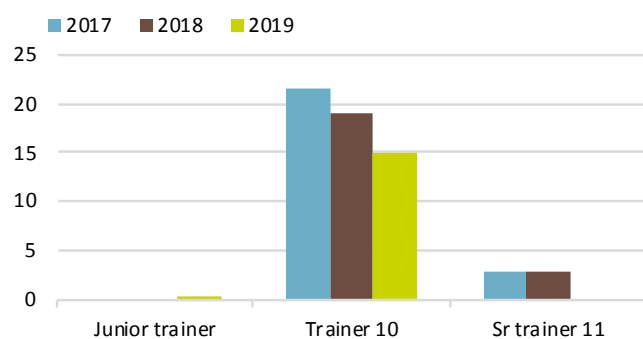
Leeftijdsopbouw en vergrijzing

Ten opzichte van het totale aantal medewerkers van de Stichting PTC* neemt de leeftijdsgroep van 59 jaar en ouder af tot 28,4% (32,5% in 2018 en 28,6% in 2017).



Grafiek 10.16 Leeftijdsopbouw (zie bijlage 5, tabel 15a en 15b).

Overzicht carrièrepatroon: aantallen medewerkers per functieschaal



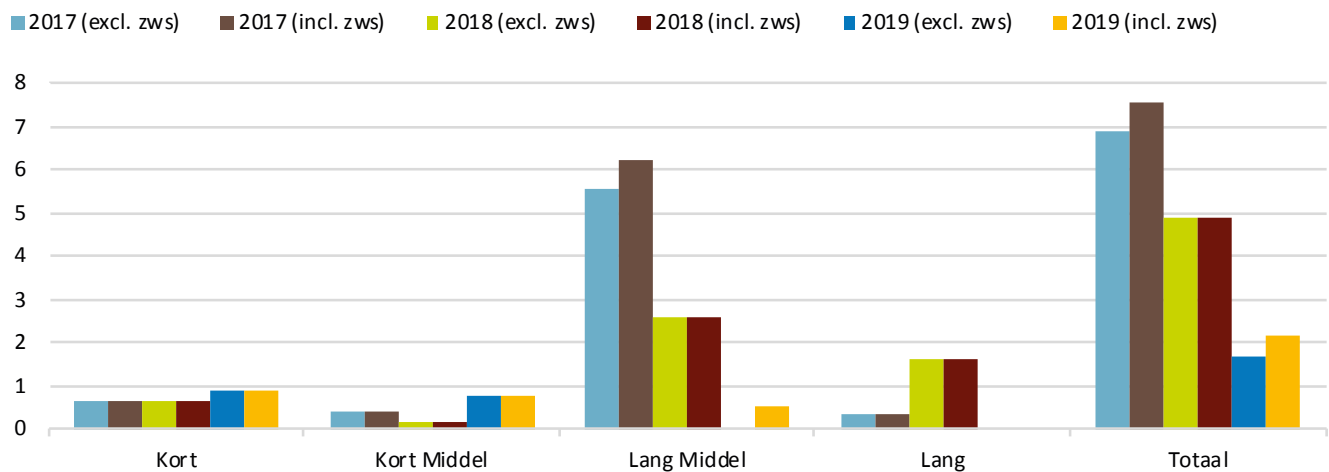
Grafiek 10.17 Carrièrepatroon trainers (zie bijlage 5, tabel 16).

Grafiek 10.18 Carrièrepatroon ondersteunende medewerkers (zie bijlage 5, tabel 17).

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage is 1,67% (excl. zwangerschapsverlof) in 2019, er is voor 0,5% sprake van

zwangerschapsverlof. Dit is een aanzienlijke daling van het verzuimpercentage van 3,24% ten opzichte van vorig jaar (4,91% excl. zwangerschapsverlof in 2018).



Grafiek 10.19 Ziekteverzuim exclusief en inclusief zwangerschap (zie bijlage 5, tabel 18).

Uitkeringskosten

Stichting PTC⁺ betaalt in 2019 voor 17 oud-medewerkers de (boven)wettelijke werkloosheidsuitkering (33 in 2018). Dat is een afname van 16 sinds 2018. Vanaf 2009 spreken de ex-medewerkers van Stichting PTC⁺ de aansluitende uitkering aan. De voorziening voor de uitkeringskosten is gedaald naar 1,689 miljoen (2,035 miljoen in 2018). Het totale bestand van ex-medewerkers van Stichting PTC⁺ met een uitkering is goed in

beeld. Indien de uitkeringsgerechtigden in de eerste drie jaren na het beëindigen van het dienstverband geen ander werk vinden, verslechtert de arbeidsmarktsituatie zo sterk dat het aannemelijk is dat zij in een uitkeringssituatie blijven.

Bij Stichting PTC⁺ (Aeres Tech e.a.) stromen in 2019 geen ex-medewerkers in in de (BW)WW.

2019	Begroot	Werkelijke uitgaven	Vershil
Stichting PTC ⁺ (Aeres Tech)	€ 268.456	€ 262.984	5.472

Bron : wachtgeld 2019 Stichting PTC⁺.

10.13 Personeelsbeleid Stichting Aeres Farms

Stichting Aeres Farms bestaat in 2019 uit een holding en vier dochterondernemingen: Aeres Farms Holding bv, Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Biologisch bedrijf bv, Aeres Weidebedrijf bv en Aeres Studentbedrijven bv. De directeur van Aeres MBO en Aeres Training Centre Emmeloord/Dronten en de directeur van Aeres Hogeschool voeren samen de directie.

10.13.1 Resultaten 2019 en plannen

In 2019 voert Aeres Farms het in 2016 vastgestelde personeelsplan verder uit. De belangrijkste wijziging daarin is dat Aeres Farms nu werkt met twee bedrijfsleiders, een voor het melkveegedeelte en een voor het akkerbouwgedeelte.

Formatie en contracten

Op 31 december 2019 werken er bij Aeres Landbouwbedrijf vijf medewerkers in vaste dienst (4,0 fte).

Eén medewerker is in dienst op basis van een jaarcontract (1,0 fte). Daarnaast voeren studenten (6 studenten, ca. 0,8 fte) activiteiten uit in het kader van hun opleiding en krijgen daar (deels, naast studiepunten) een financiële vergoeding voor. Ze zijn werkzaam op basis van een nulurencontract voor een bepaalde periode (1 jaar) en voeren ook dat hele jaar werkzaamheden uit, met name in de periode van september tot juni. Deze tijdelijke krachten zijn niet meegenomen in de totale Aeres-formatie. Daarnaast werken er medewerkers van Aeres AOC en Aeres Hogeschool in het kader van projecten of onderzoek mee bij Aeres Landbouwbedrijf. Zij begeleiden onder andere hun eigen studenten die praktijkervaring opdoen.

Vier studenten van Aeres Hogeschool Dronten doen de bedrijfsvoering van Aeres Studentbedrijven, onder begeleiding van één medewerker (totaal 1,0 fte) die in dienst is van de

hogeschool. Deze studenten zijn werkzaam op basis van een nulurencontract en krijgen deels studiepunten voor hun werkzaamheden.

Het beheer van de paardenpensionstal (Paardenplaats) ligt met ingang van 1 april 2017 bij het Paardencentrum Dronten.

Plannen

De personele beleidsprioriteiten van Aeres Farms zijn in 2020 en verder:

- Verder inbedden van Lean Management in alle geledingen.
- Iedere medewerker volgt een vakgerichte of onderwijskundige cursus.

10.14 Personeelsbeleid Agrotransfer Holding bv

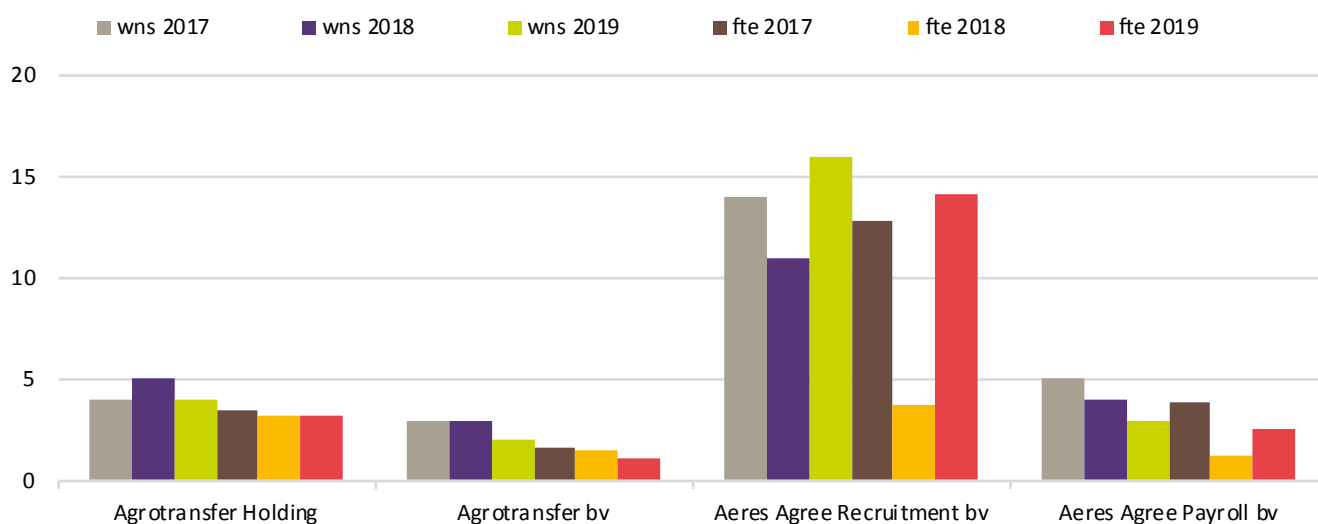
P&O van Stichting Agrotransfer (Agrotransfer Holding bv, Aeres Agree Recruitment bv, Aeres Agree Payroll bv en

Agrotransfer bv) met de handelsnamen Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten streeft naar professionaliteit. Hierbij horen het onderhouden en ontwikkelen van de eigen competenties, een proactieve en ondernemende houding en het inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen. De organisatie hecht waarde aan goede interne en externe communicatie, zowel intern richting eigen medewerkers als extern, bijvoorbeeld bij de werving van nieuwe medewerkers. De P&O-afdeling streeft daarbij naar het creëren van een aantrekkelijke werkomgeving met aandacht voor welzijn en veiligheid.

10.14.1 Resultaten 2019 en plannen

Formatie en verschuivingen

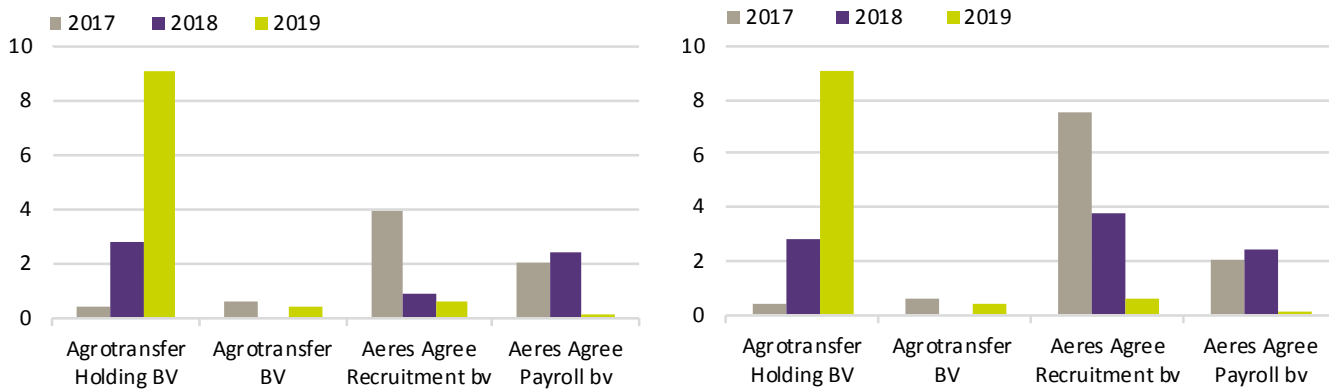
Stichting Agrotransfer Dronten (Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten) heeft 25 medewerkers (20,9 fte). Dit is een toename van 2,3 fte ten opzichte van 2018 (18,6 fte). 4% van de medewerkers is in 2019 ouder dan 59 jaar (4,3% in 2018 en 3,9% in 2017).



Grafiek 10.20 Formatie en verschuivingen. Zie bijlage 5, tabel 19 a en b.

Ziekteverzuim

De doelstelling is een ziekteverzuim van onder de 4%. In 2019 is die doelstelling voor Stichting Agrotransfer Dronten (Agrotransfer Holding bv, Agrotransfer bv, Agrojobs bv en Payrolljobs bv) ruimschoots gehaald. In 2020 blijft de doelstelling staan en blijft het ziekteverzuim wederom onder de aandacht.



Grafieken 10.21 en 10.22 Ziekteverzuimpercentage (excl. en incl. zwangerschapsverlof). Zie bijlage 5 tabel 21a en 21b.

Plannen

Voor de middellange termijn is het van belang om een nieuwe strategische koers uit te stippelen waardoor Aeres Agree een stevige speler blijft in de markt van werving en selectie en daardoor voldoende toekomstbestendig is.

De personele beleidsprioriteiten van Aeres Agree zijn in 2019:

- medewerkers inzetten op basis van hun talenten;
- persoonlijke ontwikkeling bieden;
- aanpassing belonings- en beoordelingsregeling.



Medezeggenschap

10.15 Horizontale verantwoording binnen Aeres

De medezeggenschap van Aeres is gebaseerd op de Wet op de ondernemingsraden (WOR), de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB), de Wet op het hoger onderwijs en

wetenschappelijk onderzoek (WHW) en het professioneel statuut.



Ondernemingsraden (OR's) binnen de Stichting Aeres Groep
De personele medezeggenschap is per onderdeel en op de verschillende Aeres-niveaus geregeld en heeft de volgende inspraakorganen:

- Centrale Ondernemingsraad Stichting Aeres Groep;
- Ondernemingsraad Aeres AOC;
- Centrale ouderraad Aeres AOC;
- Centrale deelnemersraad Aeres AOC;
- Medezeggenschapsraad Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord;
- Ondernemingsraad Aeres Hogeschool;
- Centrale Studentenraad Aeres Hogeschool;
- Studentenraden op faculteit Dronten, Wageningen en Almere;
- Opleidingscommissies Aeres Hogeschool;
- Gezamenlijke vergadering Aeres AOC (geen verslag);
- Gezamenlijke vergadering Aeres Hogeschool (geen verslag);
- Ondernemingsraad Bestuursbureau;
- Ondernemingsraad Aeres Agree;
- Ondernemingsraad Stichting PTC* (Aeres Tech, Aeres Training Centre International, ACOLE en Fedecom Academy).

De wettelijke kaders bepalen of een onderwerp advies- of instemmingsplichtig is of dat het informatierecht van toepassing is. Naast het wettelijke kader bepaalt ook de organisatiecontext aan welke 'medezeggenschapstafel' een onderwerp besproken wordt. Voor het bepalen van de gesprekspartners is naast de bevoegdheid de inhoud van een onderwerp leidend. Daarbij staan drie opties open:

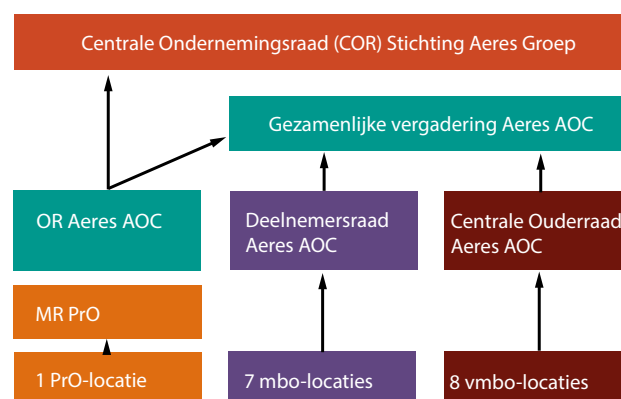
- Het CvB stelt vast/beslist en voert het overleg.
- Het CvB stelt vast/beslist en de directie voert het overleg.
- De directie beslist en voert het overleg.

In de subparagrafen 10.15.1, 10.15.2 en 10.15.3 zijn de verslagen gegeven van de ondernemingsraden van de Aeres-onderdelen.

De onderstaande paragraaf geeft de verslagen van de OR's en de raden van Aeres AOC en Aeres Hogeschool, de OR van het Bestuursbureau, de COR en de MR van Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord.

10.15.1 Verslagen medezeggenschap Aeres AOC

De Ondernemingsraad van Aeres AOC is het medezeggenschapsorgaan voor de medewerkers. Daarnaast heeft het aoc een centrale deelnemers- en een ouderraad en raden per locatie.



Verslag Ondernemingsraad Aeres AOC

De OR van Aeres AOC vergadert tien keer per jaar. In 2019 komen diverse zaken in de OR aan de orde. Deze paragraaf geeft de belangrijkste punten uit het overleg van het verslagjaar.

Jaarlijks terugkerende onderwerpen zijn:

- de kaderbrief;
- rapportages T-1, T-2, T-3;
- formatietoewijzing;
- diverse rapportages onderwijskwaliteit (o.a. examenresultaten);
- de vakantieregeling;
- de organisatie van werk.

Voor de laatste twee punten volgt de OR of de juiste procedures in acht worden genomen.

Verder is in 2019 in de OR aandacht voor:

- fusie Aeres en Nordwin College
- Europese aanbestedingen;
- toewijzing innovatiegelden;
- functiemix in het mbo;
- aanbesteding studentinformatiesysteem;
- aanpassingen aan het functiebouwwerk;
- beleid ten aanzien van startende werknemers;
- schoolplan vmbo;
- meerjarenformatieplan;
- werkkostenregeling;
- het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO).

Verslag Centrale deelnemersraad (CDR) Aeres AOC

In het eerste deel van het jaar bestaat de CDR uit zes leden: twee studenten Aeres MBO Barnveld, één student Aeres MBO Almere, één student Aeres MBO Dronten, één student Aeres MBO Emmeloord en één student Aeres Nijkerk. Wegens onder andere het afstuderen van studenten, werft de CDR bij aanvang van het schooljaar 2019-2020 nieuwe leden.

De Centrale deelnemersraad vergadert in 2019 viermaal. De CDR bespreekt onder andere:

- notitie schoolkosten en de schoolnota;
- toelatingsbeleid;
- begroting;
- kaderbrief;
- kwaliteit onderwijs;
- keuzedelen;
- vakevaluaties;
- Kwaliteitsagenda MBO;
- OER.

Daarnaast is de CDR vertegenwoordigd bij twee bijeenkomsten met de Raad van Toezicht en een gezamenlijke vergadering met de OR en de CO.

Vanaf 2020 verandert de naam van de Centrale deelnemersraad, de nieuwe naam is de Centrale Studentenraad.

Verslag Centrale ouderraad (CO) Aeres AOC

Aeres AOC belegt de medezeggenschap van ouders, zoals vastgelegd in de Wet medezeggenschap educatie en beroepsonderwijs (WMEB) bij de CO. De CO behartigt in het bijzonder de belangen van de deelnemers in de leeftijd tot 18 jaar. Elke locatie heeft vanuit de Ouderadviesraad (OAR) een afgevaardigde in de raad. De CO vergadert jaarlijks viermaal.

In 2019 bespreekt de CO onder andere de volgende onderwerpen:

- examenreglement;
- vrijwillige ouderbijdrage;
- resultaten leerling- en oudertevredenheidsonderzoeken;
- schoolplan;
- financieel jaarverslag;
- kaderbrief;
- begroting;
- protocol anti-pestten en schorsing en verwijdering.

Daarnaast is de CO vertegenwoordigd bij twee bijeenkomsten met de Raad van Toezicht en een gezamenlijke vergadering met de OR en de CDR.

Medezeggenschapsraad Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord

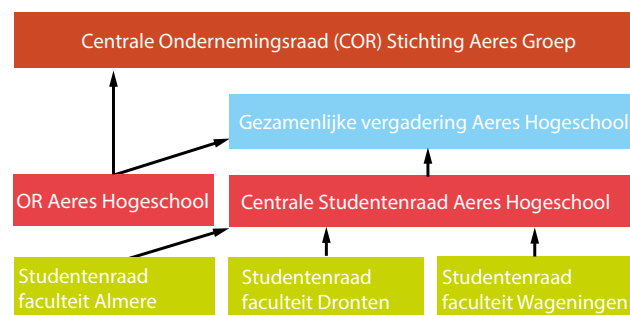
Aeres Praktijkonderwijs Emmeloord heeft een medezeggenschapsraad (MR), waarin drie personeelsleden en twee ouders zitting hebben. De MR vergadert minimaal vijf keer per jaar, waarvan twee keer met de instellingsdirecteur en de directeur van de locatie Emmeloord.

In 2019 bespreekt de MR de volgende onderwerpen:

- financiën;
- fusie Aeres-Nordwin College;
- huisvesting kantine;
- ontwikkeltijd personeel;
- algemeen en strategisch beleid;
- personeel en organisatie.

10.15.2 Verslagen medezeggenschap Aeres Hogeschool

De Ondernemingsraad van Aeres Hogeschool is het medezeggenschapsorgaan voor de medewerkers. Daarnaast heeft de hogeschool een Centrale Studentenraad met raden per faculteit.



Verslag ondernemingsraad Aeres Hogeschool

In 2019 komt de OR 16 keer in vergadering bijeen, waarbij de vergaderlocaties zoveel mogelijk rouleren tussen de faculteiten Almere, Dronten en Wageningen en het Bestuursbureau in Ede. De agenda is in het algemeen goed gevuld tot overvol en het aanwezigheidspercentage van de leden was zeer hoog.

De samenstelling van de raad is als volgt:

Functie	Faculteit
Voorzitter	Wageningen
Secretaris	Almere
Lid	Dronten
Lid	Dronten
Lid	Dronten
Lid	Dronten
Lid	Wageningen
Lid	Almere

In 2019 treden verschillende leden af, onder meer vanwege pensionering. Na verkiezingen in september is de raad weer compleet.

Een keuze uit de onderwerpen die in 2019 tijdens de vergaderingen aan de orde zijn geweest:

- kaderbrief, Jaarplan en instemming begroting 2020;
- instemming studentenstatuut en OER 2019/20;
- het professionaliseringsplan 2018-2023;
- het instellingsplan 2020-2024;
- de kwaliteitsafspraken 2019-2024;
- jaarverslag 2018;
- verkiezingen voor de raad;
- de voorgenomen fusie met Nordwin College;
- werkdrukbeleid;
- instemmingsverzoek basisdocent schaal 10.

Gezamenlijke vergadering (GV)

De samenwerking met de Centrale Studentenraad verloopt prettig, ondanks de soms lage opkomst. De GV komt in 2019 vijf keer bij elkaar.

Professionalisering van de raad

Afgelopen jaar volgen sommige OR-leden een zelf gekozen cursus, passend bij hun specialisme. Diverse leden bezoeken themadagen, bijvoorbeeld rondom duurzame inzetbaarheid.

Transparantie naar het personeel

De OR communiceert in 2019 met regelmaat naar het personeel via de digitale nieuwsbrief Up2date/ AHWeetjes. Daarin houdt de OR het personeel op de hoogte van zaken die binnen de OR aan bod komen. Ook organiseert de raad inloopmomenten per faculteit, waarbij de OR input vanuit het personeel krijgt, bijvoorbeeld rondom de BSA-norm.

Tot slot

De sfeer in de OR is open en constructief, wat de samenwerking binnen de raad ten goede komt. De OR tracht zich open op te stellen richting het College van Bestuur en de directie om in bepaalde trajecten al in een vroeg stadium met elkaar in gesprek te raken om in gezamenlijkheid tot (proces) voorstellen en inhoudelijke keuzes te komen. Verschil van rol en daarmee ook van inzicht blijft op bepaalde onderdelen aanwezig. Zolang het vertrouwen bestaat dat ieder het beste

met de hogeschool voorheeft, ziet de OR mogelijkheden om in dialoog nader tot elkaar te komen.

Verslag Centrale Studentenraad (CSR) Aeres Hogeschool

De CSR bestaat uit vier leden:

Functie	Faculteit
Voorzitter	Wageningen
Secretaris	Dronten
Algemeen adjunct	Dronten
Algemeen adjunct	Almere

Activiteiten

De CSR onderneemt verschillende activiteiten om overal van op de hoogte te blijven.

- Er vindt verschillende keren per jaar overleg plaats met de faculteitsdirecteuren.
- Er vinden geregeld overleggen plaats met de voorzitters van CSR en OR, om verschillende zaken en belangen te bespreken vanuit CSR- en OR-inzicht.
- De CSR levert input voor en geeft goedkeuring voor de kwaliteitsafspraken.
- De CSR zit één keer per jaar samen met de instellingscontroller voor uitleg over de begrotingen.
- De studentleden hebben de mogelijkheid om op studentniveau ontwikkelingen in de gaten te houden en, indien nodig, dit aan te kaarten bij de directie.

Besproken onderwerpen

Een greep uit onderwerpen die tijdens vergaderingen in 2019 aan bod komen:

- Het aanstellen van schaal 10-docenten. Dit is voor de studenten van belang, omdat hierdoor meer docenten beschikbaar zijn en de kwaliteit van het onderwijs hierdoor zal verbeteren.
- De fusie met Nordwin College.
- De begroting van Aeres Hogeschool.
- De werving van een lid voor de Raad van Toezicht.
- De kwaliteitsafspraken 2019-2024.

10.15.3 Verslag Centrale Ondernemingsraad (COR) Stichting Aeres Groep

De COR komt in 2019 zesmaal in regulier verband bijeen, waarbij de vergaderlocaties rouleren. De agenda is in het algemeen goed gevuld, de aanwezigheidspercentages van de leden zijn hoog. Daarnaast vindt er zevenmaal formeel overleg plaats met het College van Bestuur, tweemaal met de Raad van Toezicht en tweemaal met de vakbonden.

De samenstelling van de raad

Vertegenwoordigt	Rol
OR Aeres AOC	Voorzitter
OR Aeres Hogeschool	Secretaris
OR Aeres AOC	Lid
OR Bestuursbureau	Lid
OR Aeres Hogeschool	Lid
OR Aeres AOC	Lid

De onderwerpen die tijdens de vergaderingen aan de orde zijn geweest:

- medezeggenschapsstatuut;
- arbobeleidsplan;
- rookbeleid;
- overleg met de vakbonden;
- beoogde fusie Aeres-Nordwin;
- advies beoogd voorzitter Raad van Toezicht;
- voordracht lid RvT namens medezeggenschap;
- kaderbrief 2020;
- jaarrekening 2018;
- jaarverslag Aeres 2018;
- arbo en gezondheid, onder andere overleg met bedrijfsarts;
- werkdrukbeleid;
- goed werkgeverschap;
- vergaderrooster 2019-2020;
- Aeres-begroting 2020.

10.15.4 Verslag Ondernemingsraad Bestuursbureau

De OR Bestuursbureau is het medezeggenschapsorgaan van de stafdiensten in Ede. De in 2019 gerealiseerde OR Bestuursbureau heeft formeel vijf zetels. De raad overlegt regelmatig met het College van Bestuur over diverse onderwerpen.

De samenstelling van de raad

Vertegenwoordigt	Rol
Stafdienst H&B	Voorzitter
Stafdienst ICT & IM	Lid
Stafdienst ICT & IM	Lid
(Vacature)	
(Vacature)	

Er is in 2019 overleg over de volgende besluitvormingen en onderwerpen:

- organisatie stafdiensten;
- strategie Aeres Groep;
- jaarplannen stafdiensten;
- begroting en financiële zaken bestuursdienst;

- evaluatie regieorganisatie afdeling ICT & IM;
- voorgenomen fusie met Nordwin;

In het gemeenschappelijk overleg worden diverse onderwerpen besproken die in de Centrale Ondernemingsraad van Aeres aan bod komen. De OR Bestuursbureau heeft daar ook een zetel in.

10.15.5 Verslagen ondernemingsraden commerciële activiteiten

Verslag ondernemingsraad Stichting PTC*

De Ondernemingsraad van Stichting PTC* overlegt regulier met de eigen directie. Daarnaast vindt ook overleg plaats met het Stichting PTC*- bestuur. Dat is het CvB van Aeres.

Het meest voorname punt van overleg is in 2019 het pakket van nieuwe arbeidsvoorwaarden voor de Aeres Tech-medewerkers. Dit pakket past beter bij het karakter van Aeres Tech als commerciële dienstverlener. De OR is nauw betrokken geweest bij dit proces en gaat ermee akkoord. De OR wordt in de nieuwe situatie een personeelsvertegenwoordiging (PVT), met de bijbehorende wijzigingen in verantwoordelijkheid en bevoegdheid.

Verslag ondernemingsraad Agrotransfer (Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten)

De OR van Stichting Agrotransfer overlegt met de eigen directie, niet met leden van het College van Bestuur. De belangrijkste punten uit het overleg in het verslagjaar zijn:

- jaarcijfers 2019 Agrotransfer Holding bv en haar werkmaatschappijen;
- begroting 2020;
- invoeren van de nieuwe regeling Beoordeling & Belonen voor Aeres Agree;
- consequenties Wet arbeidsmarkt in balans (WAB) voor personeel (Aeres Agree Payroll bv);
- het opheffen van Agrotransfer bv, dat per 1 januari 2020 integreert in het Aeres Agripark van Stichting Aeres Groep.

10.15.6 Horizontale verantwoording Aeres-totaal: medewerkersvertegenwoordiging

Voor de onderdelen Stichting Aeres Groep (Aeres AOC en Aeres Hogeschool) en Stichting PTC* (Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy) wordt jaarlijks overleg gevoerd met de vakbonden.

11 Verslag Raad van Toezicht



Leeswijzer

De Raad van Toezicht werkt binnen de kaders van de governancecode hbo (zie hoofdstuk 1).

Het onderstaande verslag wil voldoen aan die gezamenlijke afspraken en een beeld schetsen van het werk van de raad in het afgelopen jaar.

Inhoud

11.1	Belangrijke items en uitdagingen		
	Raad van Toezicht 2019	212	
11.2	Toeziethouder	212	
11.3	Adviseur	213	
11.4	Werkgever	213	
11.5	Netwerker	213	
			11.6 Werkwijze 213
			11.6.1 Deelname en honorering 214
			11.6.2 Deskundigheidsbevordering 214
			11.6.3 Overleg inspraakorganen 214
			11.7 Rol Raad van Toezicht in ontwikkelingen Aeres 215

De verklarende woordenlijst staat in bijlage 1.
Samenstelling, hoofd- en nevenfuncties van de Raad van Toezicht staan in bijlage 3.

11.1 Belangrijke items en uitdagingen Raad van Toezicht 2019

Het jaar 2019 staat voor de Raad van Toezicht onder meer in het teken van de verkenning van de voorgenomen fusie met Nordwin College, de kwaliteitsafspraken hbo, de nieuwbouw- en verbouwplannen van Aeres Hogeschool Almere op het Floriadeterrein, van Aeres Hogeschool Dronten en van Aeres VMBO Maartensdijk en de herfinanciering van leningen bij de Staat der Nederlanden (schatkistbankieren).

In februari 2019 bespreekt de raad de kengetallen van de instelling via het Toetsingskader Raad van Toezicht. De raad beschouwt dit toetsingskader als voldoende compleet en hanteert het in de komende jaren als basis.

Op basis van de in 2018 uitgevoerde zelfevaluatie richt de raad in 2019 onder andere de Commissie Onderwijs & Kwaliteit in, bestaande uit twee leden van de raad. De commissie heeft als primaire opdracht om tweemaal per jaar (maart en november) een agendapunt over onderwijs en kwaliteit uit te diepen en voor te bereiden voor de raad. Op 8 februari 2019 stelt de raad het reglement van de Commissie Onderwijs & Kwaliteit vast, waarna de commissie per 1 mei 2019 operationeel wordt. Een afvaardiging van de Raad van Toezicht voert op 21 juni 2019 een gesprek met de NVAO, tijdens het panelbezoek in het kader van de kwaliteitsafspraken Aeres Hogeschool.

De raad voert in 2019 twee keer overleg met de verschillende medezeggenschaps- en inspraakorganen, waaronder die van studenten en ouders. Voorafgaand aan het tweede overleg vindt een informele lunch plaats. In deze overleggen spreken de betrokken partijen inhoudelijk over de samenwerking met Nordwin College, de eindrapportage Kwaliteits- en Excellentieplan Aeres MBO 2015-2018, de Jaarrapportage 2018 Kwaliteitsmanagement Aeres Hogeschool en het hiervoor genoemde Toetsingskader.

Tevens bespreken zij de tweede rapportage (Q2) 2019, de eindrapportage (T3) 2019 en de kaderbrief 2020. Tenslotte komt de werving van een nieuw lid RvT, dat wordt gekozen door de inspraakorganen, aan de orde.

Op 1 mei 2019 vindt de benoeming plaats van de nieuwe voorzitter van de raad. Twee leden nemen in 2019 afscheid. Met het oog op de voorgenomen fusie met Nordwin College besluit de raad slechts één van beide leden te vervangen en de raad met zeven leden voort te zetten.

11.2 Toezichthouder

De Raad van Toezicht heeft conform de statuten de rol van toezichthouder van Stichting Aeres Groep, Stichting Aeres Farms, Stichting Agrotransfer Dronten, Stichting PTC*, Stichting Bureau Erkenningen en Stichting Aeres International

Student Fund (AISF). Taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in het bestuurs- en beheersreglement, het reglement Raad van Toezicht.

Als gevolg van de samenstelling van de groep heeft Aeres feitelijk te maken met drie governancecodes, te weten:

1. de Code Goed Onderwijsbestuur VO;
2. de Branchecode goed bestuur in het mbo;
3. de Branchecode goed bestuur hogescholen.

Als gevolg van ontwikkelingen in de maatschappij en het onderwijs, nieuwe omstandigheden en gebeurtenissen, wijzigen deze codes geregeld. In 2019 zijn de drie codes op een aantal punten bijgesteld.

Aeres onderstreept het belang van good governance. Aeres leeft de Branchecode goed bestuur hogescholen systematisch na als leidraad voor de principes, uitgangspunten en verantwoordelijkheden van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht. Uit een analyse blijkt dat deze code bijna alle issues afdekt (ook die welke genoemd zijn in de codes voor vmbo en mbo), zodat de Aeres-governance geborgd is conform maatschappelijk aanvaardbare normen. Aanvullend op de branchecode voor het hbo wordt vanuit in het jaarverslag ook verantwoording afgelegd over:

- betaalde en onbetaalde (neven)functies van de bestuurders en toezichthouders zie bijlage 3 en 4;
- het verloop van het proces rondom de jaarlijkse accountantscontrole;
- de evaluatie van het eigen functioneren.

Financieel toezicht

De raad ziet toe op rechtmatige en doelmatige verwerving en besteding van rijksmiddelen. Middel om hier inzicht in te krijgen is het geïntegreerd jaarverslag 2018, bestaande uit het bestuursverslag 2018 en de jaarrekening 2018. Dit bespreekt de raad goed, net als het accountantsverslag 2018. Dit gebeurt in het bijzijn van de accountant. Bij voldoende vertrouwen keurt de raad het geïntegreerd jaarverslag en de jaarrekeningen van 2018 daarna goed.

De Raad houdt toezicht op het instellen en handhaven van interne procedures die ervoor zorgen dat het College van Bestuur beschikt over alle financiële informatie, zodat tijdigheid, volledigheid en juistheid van de interne en externe financiële verslaglegging zijn gewaarborgd. Hiervoor bespreekt de Raad van Toezicht in zijn vergadering de kaderbrief 2020, de eerste rapportage (T1), de tweede rapportage (T2), de eindrapportage (T3) en het treasuryjaarplan 2019.

De voorzitter en de vicevoorzitter van de raad bereiden een pre-audit voor met het College van Bestuur en de accountant. Ze maken afspraken over de issues die een plek dienen te krijgen in de managementrapportage.

Toeicht op maatschappelijke verbinding

De Raad van Toezicht ziet erop toe dat het College van Bestuur de bijdrage van strategische samenwerking met andere kennisinstellingen, bedrijven en overige organisaties

aan de realisatie van de missie en de doelstellingen van Aeres bevordert en bewaakt.

Hiervoor belegt de raad in 2019 een extra vergadering met het College van Bestuur over het verloop van de verkennende gesprekken met Nordwin College. Het College van Bestuur brengt de raad in zijn reguliere vergaderingen op de hoogte van het verloop van het proces inzake de voorgenomen fusie. Twee leden van de raad voeren het gesprek over de voorgenomen fusie met leden van de Raad van Toezicht van Norwin College.

11.3 Adviseur

De Raad van Toezicht volgt voor zijn rol van adviseur externe en interne ontwikkelingen via vakbladen, traditionele en nieuwe media, door participatie in de Platforms Raden van Toezicht, middels de in de reguliere vergaderingen ingebrachte stukken en via persoonlijke contacten met de netwerken van de verschillende leden.

De Raad van Toezicht stelt in de gesprekken met het College van Bestuur kritische vragen en geeft advies. Dit gaat in een open dialoog vanuit de verschillende disciplines die in de raad vertegenwoordigd zijn. Hierbij blijft de raad zich bewust van het verschil in verantwoordelijkheid tussen de Raad van Toezicht en het College van Bestuur.

De Raad van Toezicht adviseert het College van Bestuur om te onderzoeken of het maken van een duurzaamheidsverslag wenselijk kan zijn. Ook adviseert de raad om als organisatie expliciet te maken welke plaats digitalisering moet innemen in het onderwijs.

De adviesrol van de raad uit zich ook via de Commissie Onderwijs & Kwaliteit. Zij bespreekt onder andere de wijze waarop het bestuur zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid oppakt, in een structuur waarin de kwaliteitsborging is belegd bij de instellingen.

11.4 Werkgever

De Raad van Toezicht vult zijn rol van werkgever in met de remuneratiecommissie. De commissie voert een functioneringsgesprek met de voorzitter van het College van Bestuur. Begin januari 2019 verwelkomt de raad de nieuwe vicevoorzitter van het College van Bestuur.

In gesprekken is aandacht voor de mate van realisatie van het geformuleerde strategische beleid, voor organisatiedoelen, voor competenties van de bestuurders en voor verwachtingen en wensen voor de toekomst.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de leden van het College van Bestuur zijn omschreven in het bestuurs- en beheersreglement. De honorering van het College van Bestuur is getoetst aan de bezoldigingscode en past binnen de wetgeving (WNT) rond de bezoldiging van bestuurders (zie ook § 2.4).

11.5 Netwerker

De netwerkrol betreft de relaties van de raad met de omgeving, waarin hij opereert. Die rol is essentieel voor een organisatie die zich wil kunnen aanpassen aan een veranderende omgeving. Daarvoor is het nodig om tijdig te kunnen anticiperen op relevante informatie uit andere sectoren en van verschillende groepen.

De leden van de raad vervullen deze rol door gebruik te maken van de kennis die ze verwerven binnen de eigen netwerken. Door een evenwichtige samenstelling vanuit verschillende werkvelden en achtergronden kan de raad bij het vervullen van zijn rollen als toezichthouder en adviseur ontwikkelingen in zowel de groene sector als de onderwijssector meenemen. Zie ook bijlage 3 voor de achtergrond en netwerken van de leden van de Raad van Toezicht.

11.6 Werkwijze

De Raad van Toezicht belegt in 2019 zes reguliere vergaderingen. Daarnaast vindt er één extra vergadering plaats in het kader van de verkennende gesprekken met Nordwin College. Tevens vindt er regelmatig tussentijdse afstemming plaats per mail, onder andere over de voorgenomen fusie met Nordwin College.

De Raad heeft de goede gewoonte om op Aeres-locaties te vergaderen; een ontmoeting met de medewerkers op deze locaties vormt een onderdeel van het bezoek. Op deze wijze nemen de leden van de Raad kennis van de diverse onderdelen van Aeres.

De voorzitter en vicevoorzitter van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur bereiden de reguliere vergaderingen samen voor. Het College van Bestuur verschaft de Raad van Toezicht alle informatie die nodig is om adequaat toezicht te kunnen houden. Belangrijke beslissingen en complexe zaken worden voor advies of goedkeuring voorgelegd. De raad vergadert in principe in aanwezigheid van het College van Bestuur. Tweemaal vindt vooroverleg plaats zonder het College van Bestuur. Hierbij bespreekt de raad het functioneren van het College van Bestuur.

De Raad van Toezicht is integraal verantwoordelijk voor alle aandachtsgebieden. De raad heeft een remuneratiecommissie, waarin de voorzitter en de vicevoorzitter zitting hebben, en een Commissie Onderwijs & Kwaliteit. De specifieke kennis op onderdelen waarborgt de raad middels het profiel van de leden van de Raad van Toezicht. De raad hecht eraan dat alle leden van de raad hun verantwoordelijkheid voor het toezicht op Aeres op alle domeinen en onderdelen in gelijke mate dragen.

De Raad van Toezicht houdt conform de afgesproken planning-en-control-cyclus toezicht op de financiën en ontvangt hiervoor per trimester een rapportage. Deze rapportages bevatten de benodigde financiële kengetallen

en sturingsinformatie. Het College van Bestuur en het hoofd Financiën & Control lichten de informatie in de vergaderingen toe. Ook risicomangement is hierbij een belangrijk bespreekpunt. Naast trimesterrapportages bieden de managementletters en het accountantsverslag houvast in het toezicht houden op de financiële gang van zaken bij Aeres. Aeres volgt de punten uit de managementletters en het accountantsverslag van 2018 op of ze zijn onderhanden. De Raad van Toezicht is tevreden over de financiële continuïteit en stabiliteit van Aeres, maar blijft strikt toezien op de financiële ontwikkelingen en zal hierbij de ontwikkeling van de deelnemersaantallen nauwlettend volgen. Binnen Aeres is de begroting een belangrijk middel om op te sturen. De raad heeft het recht om deze jaarlijks goed te keuren. De begroting laat de ruimte en de kaders zien waarbinnen budgethouders mogen opereren. De meerjarenbegroting is een vertaling van de visie van Aeres op de planning en sturing voor de komende jaren. Zij biedt, samen met de gerelateerde investeringsplannen, inzicht in het financiële beleid van Aeres en de haalbaarheid van de ambities op het vlak van groei en onderwijsvernieuwingen. De raad keurt naast de begroting ook de geconsolideerde jaarrekening van Aeres en de bijbehorende jaarrekeningen van de stichtingen en bv's goed. Door het bieden van tussentijdse informatie zitten hier doorgaans geen verrassende zaken tussen.

11.6.1 Deelname en honorering

Samenstelling Raad van Toezicht

Alle zaken rond de samenstelling, de onafhankelijkheid van de Raad van Toezicht en de zittingsperiode van de leden zijn geregeld in het bestuurs- en beheersreglement. De in de Branchecode goed bestuur hogescholen genoemde afhankelijkheidscriteria zijn niet op hen van toepassing. De Raad van Toezicht handelt proactief in situaties waarin sprake is van een (potentieel) tegenstrijdig belang inzake het aftreden/(tijdelijk) neerleggen van functies van een lid of voorzitter RvT.

De samenstelling van de raad en de hoofd- en nevenfuncties van de leden zijn opgenomen in bijlage 3.

Honorering

De honorering van de leden van de Raad van Toezicht is in 2019 aangepast. Op basis van de CBS-index voor de cao-sector gesubsidieerde instellingen bedraagt het indexpercentage 1,9% ten opzichte van het jaar daarvoor. Aeres verhoogt de vergoeding 2019 met dat percentage ten opzichte van 2018. De vergoedingen blijven onder de norm van de WNT.

De leden van de raad ontvangen tevens een brutovergoeding van € 0,50 per km voor hun reiskosten.

11.6.2 Deskundigheidsbevordering

Onderwerpen deskundigheidsbevordering

De Raad van Toezicht blijft werken aan de bevordering van de eigen deskundigheid en zorgt zo voor continuïteit in ervaring en expertise rond de verschillende domeinen, zoals onderwijs, onderzoek, kennisvalorisatie, het bedrijfsleven en financiën. Hij creëert bovendien relevante netwerken en inzicht in maatschappelijke ontwikkelingen, zowel nationaal als internationaal. De raad vult de deskundigheidsbevordering collectief in. Daarnaast participeren leden bij toerbeurt in de Platforms Raden van Toezicht mbo en hbo. Terugkoppeling van de bevindingen vanuit deze platforms vindt plaats in de eerstvolgende reguliere vergadering.

In 2019 verzorgt de directeur van Floriade Almere een presentatie voor de raad over Floriade Almere 2022, gevolgd door een bezoek aan de Flevo Campus in Almere.

Een adviesbureau geeft de presentatie 'In dialoog over de kwaliteit van het onderwijs'. De presentatie beoogt het onderstaande.

4. De leden van de Raad van Toezicht kennis nemen van de meest recente inzichten uit onderzoek die gaan over intern toezicht, de rolverdeling tussen bestuur vs. toezichthouder en het belang van een goede dialoog.
5. De leden van de Raad van Toezicht inzicht hebben in de wijze waarop het interne en externe toezicht zich tot elkaar (gaan) verhouden (jaarwerkplan 2020 IvHO - specifiek Governance, veranderende wet- en regelgeving, toezichtskader).
6. De leden van de Raad van Toezicht kennismaken met het Dialoogmodel (ontwikkeld door het Kwaliteitsnetwerk MBO) als een manier om de dialoog te voeren.

Ook vindt er deskundigheidsbevordering plaats op het thema 'doelmatigheid mbo'. De senior beleidsmedewerker van Aeres MBO verzorgt deze presentatie.

Zelfevaluatie

De driejaarlijks voorgeschreven bespreking van het eigen functioneren onder onafhankelijke, externe begeleiding vond plaats in oktober 2018. In 2019 geeft de raad uitvoering aan de uitkomsten van deze bespreking, onder andere door het instellen van de Commissie Onderwijs & Kwaliteit en het uitvoeren van de afspraak om de overleggen met de medezeggenschapsorganen met een bredere vertegenwoordiging vanuit de Raad van Toezicht te voeren.

De jaarlijkse evaluatie van het eigen functioneren van de raad staat begin 2020 gepland.

11.6.3 Overleg inspraakorganen

Conform het reglement Raad van Toezicht voert de raad twee keer per jaar formeel overleg met de Centrale Ondernemingsraad (COR), de Centrale ouder- en -deelnemersraad van Aeres AOC en de Centrale Studentenraad (Aeres Hogeschool). De raad neemt de bevindingen inzake het toezicht op de horizontale dialoog mee in zijn

werk. Het College van Bestuur is in vergaderingen met de inspraakorganen voornamelijk toehoorder. In het algemeen constateert de raad dat het investeren in de relatie met de inspraakorganen belangrijk is. In 2019 starten de overleggen daarom met een informele lunch. Net als bij andere gremia binnen Aeres is er voor de vergaderingen van de Raad van Toezicht in onderling overleg met de inspraakorganen een jaaragenda opgesteld. Thema's in deze agenda's zijn bijvoorbeeld strategisch beleid, medewerkerstevredenheid, (onderwijs)kwaliteit en financiën. Om de interne checks-and-balances te versterken, neemt de overheid de Wet versterking bestuurskracht aan.

11.7 Rol Raad van Toezicht in ontwikkelingen Aeres

De Raad van Toezicht is voor het College van Bestuur een belangrijke sparringpartner in gesprekken over zowel interne als externe ontwikkelingen. Gesprekken over mogelijke consequenties van bepaalde ontwikkelingen en het anticiperen hierop, gesprekken over het zien van kansen en het uitzetten van strategische lijnen, maar ook gesprekken over het borgen en monitoren van kwaliteit of het nemen van maatregelen indien noodzakelijk. De raad is zich hierbij wel bewust van zijn rol: het College van Bestuur bestuurt, de Raad van Toezicht houdt toezicht.

Fusieproces Nordwin College

In 2019 pakt de Raad van Toezicht zijn rol in de ontwikkelingen rondom het fusieproces met Nordwin College.

De ontwikkelingen rondom het fusieproces zijn een vast agendapunt op alle vergaderingen in 2019. Halverwege 2019 vraagt de raad het College van Bestuur, in vervolg op de intentieverklaring d.d. 8 mei 2019, een advies te formuleren met betrekking tot de inrichting van het bestuur en het toezicht na de fusie, de naamgeving en de hoofdvestigingsplaats van de samengevoegde organisatie. Tevens vraagt de raad inzicht te geven in de formele positie van de verschillende medezeggenschapsorganen in het fusieproces Aeres - Nordwin College. Tenslotte is er een aantal keer contact geweest tussen (een afvaardiging van) de Raden van Toezicht van beide instellingen.

Onderwijs en kwaliteit

Het houden van toezicht op de onderwijskwaliteit maakt een essentieel onderdeel uit van het werk van de raad en staat structureel op de agenda. De raad ontvangt bij elke reguliere vergadering relevante informatie. Hierbij valt te denken aan rapportages en correspondentie van de Onderwijsinspectie, de NVAO (Nederlands-Vlaams Accreditatieorganisatie), de CEKO (Commissie Evaluatie Kwaliteitszorg Onderwijs), MBO in Bedrijf en het ministerie van OCW. Twee keer per jaar bespreekt de raad een interne rapportage over onderwijs en kwaliteit, die gebaseerd is op voorgenoemde rapporten en de landelijke ontwikkelingen.

Per 1 mei 2019 is de Commissie Onderwijs & Kwaliteit operationeel. In 2019 komt de commissie twee keer bijeen. Ze bespreekt de inhoudelijke focus van de commissie aan de hand van onder andere de onderzoekskaders (v)mbo en de onderwijs- en kwaliteitsafspraken van zowel het vmbo en het mbo en de hogeschool.

Ook bereidt ze het panelbezoek van 21 juni 2019 in het kader van de kwaliteitsafspraken Aeres Hogeschool voor.

Huisvesting en beheer

Om goed toezicht te kunnen houden op de bouwprojecten van Aeres ontvangt de raad elk trimester een voortgangsrapportage met daarin de stand van zaken per project. Risicomanagement is een vast onderdeel van de bouwplannen. De strategie voor het huisvestingsbeleid zal de raad in de komende jaren vanuit een breder perspectief benaderen, onder andere door de ontwikkelingen in het opleidingsportfolio mee te nemen en door de alternatieve aanwendbaarheid van bouwplannen te beschouwen.

Financiën en control

In het jaar 2019 speelt specifiek de herstructurering van de leningen- en derivatenportefeuille van de Stichting Aeres Groep. De Raad van Toezicht is hier nauw bij betrokken en verleent hier goedkeuring voor. Aeres besluit in dit kader tot herfinanciering van leningen bij de Staat der Nederlanden (schatkistbankieren).

De accountant waardeert de interne beheersing van de processen positief en de Raad van Toezicht neemt hier naar tevredenheid kennis van middels het accountantsverslag en de managementletter. De accountant geeft daarnaast een mondelinge toelichting in de vergadering waarin de raad de verschillende jaarrekeningen goedkeurt.

De Raad van Toezicht is periodiek geïnformeerd over de financiële resultaten op basis van uitgebreide tussentijdse rapportages van alle onderdelen. Aeres slaagt erin de positieve lijn van het resultaat vast te houden en weet de solvabiliteit (het weerstandsvermogen) te verbeteren.

Dit zijn mooie resultaten, die dankzij de inzet van de medewerkers, het management en het College van Bestuur tot stand zijn gekomen en een goed uitgangspunt vormen voor onze studenten, deelnemers, cursisten en afnemers.

Theo Koekkoek, voorzitter van de Raad van Toezicht

Bijlagen



Inhoud

Bijlage 1	Verklarende woordenlijst	219	Bijlage 6	Overzicht en kengetallen Aeres VMBO	241
Bijlage 2	Verklaring bevoegd gezag	223	Bijlage 7	Overzicht en kengetallen Aeres MBO	247
Bijlage 3	Samenstelling Raad van Toezicht	224	Bijlage 8	Overzicht en kengetallen Aeres Hogeschool	256
Bijlage 4	Samenstelling College van Bestuur	226	Bijlage 9	Publicatielijst Aeres Hogeschool	267
Bijlage 5	Kengetallen personeel	227	Bijlage 10	Helderheid in bekostiging	278

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

ABC	Agrarisch Bedrijvencentrum Dronten.	BTEC	Business and Technology Education Council. Het BTEC National Diploma is een wereldwijd erkend diploma.
Ad	Associate degree is een wettelijk erkende graad zoals de bachelor en de master.	BVG	major Biologie, voeding en gezondheid
ADEF	Algemeen Directeurenoverleg Educatieve Faculteiten	BVO	bruto-vloeroppervlakte
AISF	Stichting Aeres International Student Fund; draagt bij aan de studiekosten van buitenlandse Studenten.	(BW)WW	Bovenwettelijke werkloosheidsuitkering als aanvulling op de WW
AMN	AMN is de bedrijfsnaam van een organisatie die gespecialiseerd is in testen.	CAH	Christelijke Agrarische Hogeschool (tot 2013), daarna CAH Vilentum
AO-IC	administratieve organisatie en interne controle	cao	collectieve arbeidsovereenkomst
aoc	agrarisch opleidingscentrum	CDHO	Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
ATCB/I/E/V	Aeres Training Centre Barneveld/ International/Emmeloord/Velp. Ede gebruikt de afkorting niet.	ce	centraal examen (cijfer)
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming	CEC (Ceco)	Centrale Examencommissie
BA	basisarrangement	CEKO	Commissie Evaluatie Kwaliteit Onderzoek
bb	basisberoepsgerichte leerweg vmbo	CHE	Christelijke Hogeschool Ede
bbi	beroepsbegeleidende leerweg mbo	CIV	Centrum voor Innovatief Vakmanschap (mbo)
B-CT	bachelor Consumptieve techniek	CKMBO	Commissie Kwaliteitsafspraken MBO
BD	Biologisch Dynamisch	CO	Centrale Ouderraad
BDB	Basis Kwalificatie Didactische Bekwaamheid	COBEX	College van Beroep voor de examens
B-EKM	bachelor Educatie & kennismanagement groene sector	CoE	Centre of Expertise (hbo)
benchmark	Systematisch onderzoek naar de prestaties en de onderliggende processen en methoden van een of meer leidende referentieorganisaties op een bepaald gebied. Het doel is de eigen prestaties door vergelijking te kunnen iken en te verbeteren.	COR	Centrale Ondernemingsraad
bhv	bedrijfshulpverlening	CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
neutraal bijzondere grondslag	Bijzonder verwijst naar het feit dat de school bestuurd wordt door een vereniging of stichting en niet door de overheid zoals de openbare scholen. De neutrale grondslag geeft aan dat de school uitgaat van gelijkwaardigheid van alle levensbeschouwingen en maatschappelijke stromingen.	CRV	Coöperatieve Rundvee Verbeteringsorganisatie
BKE	Basis Kwalificatie Examinering	CSR	Centrale Studentenraad
BMWT	belangenbehartiger van leveranciers bouwmachines, magazijninrichtingen, wegenbouwmachines en transportmateriaal	CT	Consumptieve techniek
bol	beroepsopleidende leerweg mbo	CvB	College van Bestuur
BOOT	beoordelings- en ontwikkelingstool (webapplicatie)	deelnemer	Zowel de naam voor een mbo-bbi-deelnemer als voor de groep leerlingen, studenten en cursisten.
bpv	beroepspraktijkvorming mbo	derivaat	Financiële derivaten zijn beleggingsinstrumenten die hun waarde ontleen aan de waarde van een ander goed, zoals een afspraak dat je een bepaalde uitgave gaat doen tegen een vastgestelde prijs. Het diplomaresultaat is het percentage leerlingen/studenten dat met een diploma het onderwijsonderdeel van Aeres verlaat ten opzichte van het totale aantal leerlingen/studenten dat in het verslagjaar het onderdeel verlaat.
BRIN	Basisregistratie Instellingen (zie ook BRON en RIO)	diploma- resultaat	Het diplomaresultaat is het percentage leerlingen/studenten dat met een diploma het onderwijsonderdeel van Aeres verlaat ten opzichte van het totale aantal leerlingen/studenten dat in het verslagjaar het onderdeel verlaat.
BRON	Basisregister Onderwijs (zie ook BRIN en RIO)	DMS	Documentmanagementsysteem
BS	Beroepssituatie	doorlopende leerlijn	Een geheel van maatregelen en afspraken dat ervoor zorgt dat er zo min mogelijk overlap, breuken of lacunes zijn bij de overstap van het ene onderwijstype naar het andere of van niveau/leerweg naar niveau/leerweg. Binnen Aeres zijn een aantal doorlopende leerlijnen, waaronder de leerlijn mbo-hbo Dier & Gezondheidszorg.
BSA	bindend studieadvies	DOT	Digitale Observatie Tool
		D&P of DP	Dienstverlening en Producten
		DPO	Data Platform Onderwijs

DSCR	Debt Service Coverage Ratio	jaarverslag	Is het gehele verslagleggingsdocument. Dit bestaat uit het beschrijvende deel, dat het Bestuursverslag heet, de jaarrekeningen en de bijlagen.
DT	deeltijd		
DUO	DUO is de uitvoeringsorganisatie van de Rijksoverheid voor het onderwijs. DUO financiert en informeert onderwijsdeelnemers en onderwijsinstellingen en organiseert examens.	JOB JR	Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs jaarresultaat
EBITDA	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization; dit is het resultaat voor afschrijvingen en rente.	kb KNVvK	kaderberoepsgerichte leerweg vmbo Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Koude
ECTS of EC	European Credit Transfer System. De studiebelasting wordt sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur uitgedrukt in internationaal vergelijkbare ECTS. Een credit is ook bekend onder de oude naam studiepunten.	L.INT LEO lgf	Regeling Lectorposities bij instituten Lokale Examencommissie Leerlinggebonden financiering of rugzakje voor leerlingen met een zorgvraag.
EER	Europese Economische Ruimte	liquiditeit	Het totaal aan middelen dat Aeres kan aanwenden om betalingen te verrichten. Het gaat meestal om cash geld of bezittingen of beleggingen die snel omgezet kunnen worden in contact geld.
EFDA	European Floral Design Academy van Aeres Hogeschool Wageningen		
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	LLO	Leven Lang Ontwikkelen
EKM	hbo-opleiding Educatie & kennismanagement groene sector van Aeres Hogeschool	LMS LNV	Learning Management Systeem ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
EZ	ministerie van Economische Zaken	LOB	loopbaanoriëntatie en -begeleiding
F&C	Financiën en control of Finance & Control	LONK	Leren Ondernemen op Nagele Kavel
FAN	Food Academy Nijkerk	LOT	Leren Ondernemen in de Tuinbouw
FICTO	Faculteiten ICT-overleg	lwo	leerwegondersteunend onderwijs
GAC	Geschillenadviescommissie	mbo	middelbaar beroepsonderwijs
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren	MJB	meerjarenbegroting
gl	gemengde leerweg vmbo	MJOB	meerjarenonderhoudsplan
GS	Educatie & Kennismanagement Groene Sector	mkb	midden- en kleinbedrijf
GV	Gezamenlijke vergadering (medezeggenschap hogeschool)	MLI MT MTM	Master Leren en Innoveren Managementteam medewerkerstevredenheidsmeting
H&B	Huisvesting & Beheer	MTO	medewerkerstevredenheidsonderzoek
hao	hoger agrarisch onderwijs	MVT	moderne vreemde talen
hbo	hoger beroepsonderwijs		
HGL	Het Groene Lyceum	nb	Nota Bene: (cijfers) nog niet bekend. Deze cijfers van het verslagjaar komen pas na de oplevering van het jaarverslag beschikbaar.
HON	Hogescholen Onderzoeksnetwerk		
HPBO	Het Platform Beroepsonderwijs		
HRM	Human Resources Management	NEN NIL	Nederlandse Norm niet in loondienst
IAC	Interne Adviescommissie	ngo	Niet-gouvernementele organisatie of ook wel non-gouvernementele organisatie: is een organisatie die onafhankelijk is van de overheid en zich op een of andere manier richt op een verondersteld maatschappelijk belang.
ICT	informatie- en communicatietechnologie		
ICTO	ICT-overleg		
IM	Informatiemanagement		
IOP	individueel ontwikkelplan		
IPAP	Individuele Premie Aanvullingsplan (verzekering gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid)	NOP NPPL NRO	Noordoostpolder Nationaal Proeftuin Precisielandbouw Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek
ISO	International Organization for Standardization	NSE NSPOH	Nationale Studenten Enquête Netherlands School of Public & Occupational Health
Itslearning	Leerplatform speciaal voor het onderwijs		
IvhO	Inspectie van het Onderwijs of Onderwijsinspectie	NVAO NVKL	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie Nederlandse Vereniging van ondernemingen op het gebied van de Koudetechniek en Luchtbehandeling
		NVO	netto verhuurbaar oppervlak

NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	SBB	Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven
NWA	Nationale Wetenschapsagenda	SDG	Sustainable Development Goals van UNESCO
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	se	schoolexamen(cijfer)
O&I	Ontwikkeling & Innovatie	SEP	Standard Evaluation Protocol
O&K	Stafafdeling Onderwijs & Kwaliteit Aeres AOC	SF4NN	Smart Farming voor Noord-Nederland
OCW	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	SIA/RAAK	Stichting Innovatie Alliantie (ook RAAK-regelingen)
OER	Onderwijs- en Examenreglement	SIS	Studenten Informatie Systeem
OiO	Onderzoek in Onderwijs	SISD	Support International Subsidy Desk
OKP	Orange Knowledge Programme	SKE	Senior Kwalificatie Examinering
OOK	Onderwijsvereenkomst	SKIP	strategisch kennis- en innovatieprogramma
OOP	onderwijsondersteunend personeel	slb	studieloopbaanbegeleider
OP	onderwijzend personeel	SMO	Sociaal Medisch Overleg (tussen bedrijfsarts, P&O en leidinggevende)
OR	ondernemingsraad	SNA	Stichting Normering Arbeid
PDCA	(kwaliteitscyclus) Plan-Do-Check-Act	solvabiliteit	Mate waarin Aeres aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.
PEC	Poultry Expertise Centre		Het is de verhouding tussen de totale bezittingen (eigen vermogen) en schulden (vreemd vermogen).
PITC	Practical Innovation Training Centre		Solvabiliteit 2 is de solvabiliteit inclusief voorzieningen.
PLG	professionele leergemeenschap	SR	studentenraad
PMR	personeelsgeleding van de medezeggenschap(sraad)	STIB	Strategisch ICT-Beraad
P&O	Personeel & Organisatie	SW	sociale werkvoorziening
pps	publiek-private samenwerking	SZW	ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
POP3	Derde Europese plattelandsontwikkelingsprogramma		
privaat-privaat-financiering	Een financiering van een private financier door een private organisatie. Dit betekent dat er geen publiek geld voor private activiteiten gebruikt wordt.	TAC	Toets Advies Commissie
PrO	praktijkonderwijs	TC of ATC	Aeres Training Centre(s)
PSA	Personeels- & Salarisadministratie	Technologie-route	Geïntegreerde leerroute voor vmbo-mbo die vooral is ingericht voor leerlingen van vmbo-gl en vmbo-tl en leidt tot een diploma van een middenkaderopleiding (mbo 4).
PT	Programmteam	TKI	Topconsortium of topconsortia voor Kennis en Innovatie
PTA	Programma van Toetsing en Afsluiting	tl	theoretische leerweg vmbo
PTC	Praktijk Training Centrum	TMT	Tailor-Made Trainingen
PvB	proeve van bekwaamheid	TPO	Team Praktijkgericht Onderzoek
PVT	personeelsvertegenwoordiging		
rentabiliteit	Verhouding tussen opbrengsten en de lasten die gemaakt zijn om dat resultaat te maken. Met andere woorden: rentabiliteit zegt iets over de resultaatgerichtheid (winst) van een organisatie.	UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
RIG&E	risico-inventarisatie & -evaluatie	VACE	Vaststeladviescommissie
RIF	Regionaal Investeringsfonds (mbo)	VBW	Exameninstrumenten
RIO	Registratie Instellingen en Opleidingen (opvolger BRIN, zie ook BRON)	VCA	Vereniging Bloemist-Winkeliers
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiepunt of Coördinatiefunctie	VH	Veiligheid, Gezondheid en Milieu Checklist Aannemers
ROA	Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt	VHG	Vereniging Hogescholen
roc	regionaal opleidingscentrum	VHL	Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners
RvC	Raad van Commissarissen	VHL	hogeschool Van Hall Larenstein
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	ViSuAL	Video Supported Collaborative Learning
RvT	Raad van Toezicht	VIV	Vereniging voor Importeurs van Verbrandingsmotoren
		VN	Verenigde Naties
		vo	voortgezet onderwijs
		vpb	vennootschapsbelasting

vso	voortgezet speciaal onderwijs
vsv'ers	voortijdig schoolverlaters
VT	voltijd
WAB	Wet arbeidsmarkt in balans
WASS	Wageningen School of Social Sciences
WBIO	Wet BIO of Wet op de beroepen in het onderwijs
WEB	Wet educatie en beroepsonderwijs
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek
WMEB	Wet medezeggenschap educatie en beroepsonderwijs
Wnb	Wet op de natuurbescherming
wns	werknemers/medewerkers
WNT	Wet normering topinkomens (lange versie: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector)
WOR	Wet op de ondernemingsraden
WUR	Wageningen University & Research (Wageningen Universiteit en Researchcentrum) of Wageningen UR
WVO	Wet op het voortgezet onderwijs

Bijlage 2 Verklaring bevoegd gezag

Het College van Bestuur van Aeres verklaart dat alle opleidingen voldoen aan de wettelijke vereisten. Hieronder is beschreven welke maatregelen Aeres AOC (PrO, vmbo en mbo) en Aeres Hogeschool (hbo) nemen om dat te kunnen garanderen.

Aeres AOC

In § 3.4.1 is aangegeven hoe Aeres AOC zorgdraagt voor de kwaliteit en wat de resultaten hiervan zijn, in § 3.4. Lerende cultuur en personele zaken, en in § 10.6.1 hoe het aoc zorgt voor competente medewerkers die de vertaalde eisen kunnen implementeren en uitvoeren.

Vo (praktijkonderwijs en vmbo)

De wettelijke vereisten waaraan het vmbo moet voldoen, liggen vast in de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) en de overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarnaast voldoet het onderwijs aan de governancecode hbo, de cao vo, de Wet op de ondernemingsraden en de Wet op de beroepen in het onderwijs (wet BIO).

Aeres Praktijkonderwijs en Aeres VMBO volgen de (nieuwe) wettelijke bepalingen jaarlijks. Zij stellen vierjaarlijks een schoolplan op grond van artikel 24 van de Wet op het voortgezet onderwijs. Het schoolplan bevat een beschrijving van het beleid voor de kwaliteit van het onderwijs dat binnen het aoc wordt gevoerd, en omvat in ieder geval:

- het onderwijskundig beleid;
- het personeelsbeleid;
- het beleid voor de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

Het bevoegd gezag van Aeres AOC stelt het schoolplan op voorstel van de medezeggenschapsorganen voor een periode van vier jaar vast. Beleidsthema's worden periodiek behandeld in vo-beleidsverleg.

Mbo

De wettelijke vereisten waaraan het mbo moet voldoen, liggen vast in de Wet educatie en beroepsonderwijs en de overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Economische Zaken. Daarnaast voldoet het onderwijs aan de governance-code hbo, de cao mbo, de Wet op de ondernemingsraden en de Wet beroepen in het onderwijs (wet BIO).

Aeres MBO volgt de wettelijke bepalingen jaarlijks. Beleidsthema's worden periodiek behandeld in mbo-beleidsverleg.

Aeres Hogeschool

De wettelijke vereisten waaraan het hbo moet voldoen, liggen vast in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) en de overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Economische Zaken. Daarnaast voldoet het onderwijs aan de governancecode hbo, de cao-hbo en de Wet op de ondernemingsraden.

De stafdienst van Aeres Hogeschool volgt de wettelijke bepalingen en ontwikkelingen. Vervolgens vertaalt hij de nieuwe vereisten naar het beleid en het onderwijs door jaarlijks de curricula van de opleidingen aan te passen.

In § 4.7 is aangegeven hoe Aeres Hogeschool zorgdraagt voor de kwaliteit en wat de resultaten daarvan zijn, in § 10.6.2 hoe de hogeschool zorgt voor competente medewerkers die de vertaalde eisen kunnen implementeren en uitvoeren.

Bijlage 3 Samenstelling Raad van Toezicht

	Geb. datum	Hoofdfunctie/ beroepsuitoefening	Nevenfunctie(s)
De heer T.P. Koekkoek (Theo) (M) Voorzitter vanaf 01-05-2019	05-09-1971	Akkerbouwer/ pluimvee-houder sinds 1992.	Voorzitter RvC Vion, lid RvT Cosun, lid RvC Efteling.
De heer E.J.F. Alderkamp (Evert) (M) Vicevoorzitter, waarnemend voorzitter tot en met 30-04-2019	07-08-1959	Melkveehouder sinds 1982.	Lid geschillencommissie CRV per december 2017.
Mevrouw I. Mastenbroek (Ineke) (V) Lid en waarnemend vicevoorzitter tot en met 30-04-2019	08-10-1954	Strategisch adviseur Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland tot 1 april 2019 Eigenaar IMagribusiness-advies.	Lid bestuur Stichting ERF. Lid RvT Stichting Hemus. Lid RvT Stichting Visitatie Woningcorporaties Nederland tot 1 sept 2019. Lid RvT Raad voor Accreditatie. Lid bestuur Stichting Administratiekantoor FleXentral. Voorzitter Advies Raad Skal Biocontrole per 1 sept 2019. Lid bestuur Stichting Batavialand per 1 sept 2019.
De heer S.H. Galema (Sjoerd) (M) Lid	25-11-1962	Melkveehouder in Friesland en Rusland.	DB VNO-NCW Noord, lid Bestuur VNO-NCW Friesland, voorzitter. Taraeda B.V, strategisch adviseur. IPF, Innovatie PactFryslân, lid. Lid bestuur WTC Coöperatie, Leeuwarden (WTC = World Trade Centre). Voorzitter RvT Stichting Sence of Place Lid RvT RAV Fryslân
Mevrouw A.J.H. Knoet-Michels (Antoinette) (V) Lid	06-03-1954	(1) Interim, advies en toezicht. (2) Lid Provinciale Staten Noord- Brabant PvdA, 15 maart 2011-19 januari 2018 en 9 november 2018-20 maart 2019.	Voorzitter Raad van Toezicht Daelzicht te Heel november 2016-heden. Voorzitter Raad van Toezicht Oktober te Bladel februari 2019-heden. Vicevoorzitter Raad van Toezicht Spring Kinderopvang te Boxmeer 2016-heden. Lid bestuur Driessen Foundation te Helmond 2017-heden. Lid/Voorzitter Raad van Toezicht Openbaar Onderwijs Jan van Brabant te Helmond maart/juli 2019-heden.
De heer R.A. Kip (Roland) (M) Lid Einde functie 01-10-2019	31-08-1958	Algemeen directeur Stichting IZZ en IZZ B.V. (per 1 februari 2018 algemeen directeur IZZ).	Lid Begeleidingscommissie Sociaal Plan FNV Voorzitter Comité van Toezicht EFRO, Operationeel programma Oost Voorzitter Stuurgroep fusie Univé Onderlingen Noord Nederland/Groningen Lid Auditcommissie SBB Penningmeester Stichting Proeftuin Zwaagdijk Informatie gemeente Dalfsen.
Mevrouw J.A.M. Pronk (Joke) (V) Lid	10-10-1965	Consultant & eigenaar SterkMerk BV.	Lid Raad van Commissarissen Agrofair Lid Raad van Advies Burst Digital Member Board of Advisory & Business Dev. AgUnity.
De heer J.N.P. Janssen (Jack) (M) Lid Einde functie 08-02-2019	29-08-1968	Algemeen directeur Coöperatie AB Werkt Zuid-Nederland	Vicevoorzitter Raad van Commissarissen Rabobank Westelijke Mijnstreek Eigenaar Akkerbouwbedrijf Janssen

Voor actuele informatie zie www.aeres.nl » Raad van Toezicht

Loopbaan	Tijdstip 1e benoe-ming	Lopende termijn tot	Herbenoembaar
Naast bedrijf voorzitter RvC Agrifirm (2002-2018), voorzitter RvC Rabobank (2009-2018), lid bestuur CDA (2013-2019).	2019	05/2023	J
Tussen 1984 en 2000 lid afdelingsbesturen KI Gelderland, Coberco, Dumeco. 1995-2000 lid commissie melkveehouderij LTO Zuid Gelderland. 2001-2010 lid hoofdbestuur CR-Delta. 2002-2010 lid RvC CRV. 2010-2014 vz. RvC CRV.	2014	07/2022	N
1979-1982: onderzoeker in kader Ph.D. in Urbana-Champagn, Illinois VS. 1982-2007: directiefuncties bij de Nederlandse Algemene Keuringsdienst. 2007-2010: CEO Coöperatie Agrico UA. 2013-2018 Directeur Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland.	2012	07/2020	N
Melkveehouder sinds 1983, in Rusland sinds 2004. Bestuurlijk actief geweest in LTO, AB Waterschap, Gezondheidsdienst voor Dieren en PR, Praktijkonderzoek Veehouderij. Van 1999 tot 2011 actief geweest als Statenlid en Gedeputeerde en loco CdK bij de provincie Friesland. Tot 2013 RvC-voorzitter Rabobank Sneek ZuidwestFriesland. Tot 2015 bestuur, lid en RvC van Royal FrieslandCampina.	2014	07/2022	N
Voortgezet onderwijs docent en management, 1974-2000. Voorzitter College van Bestuur ROC Ter AA te Helmond, oktober 2000-mei 2016. Lid bestuur BVE Raad (huidige MBO Raad) 2003-2006. Voorzitter Stichting Praktijkleren, 2007-2012. Toezichthouder woningbouw en welzijn, 2004-2008. Voorzitter Betaald Voetbal Helmond Sport, 2009-2012. Lid bestuur Museum Klok & Peel, 2016-oktober 2017.	2015	01/2023	N
Adjunct-directeur IVIO 1992-1997. Directeur Start Holding 1997-2000. Alg directeur Tecpool Holding 2000-2002. Hoofd P&O/HR NS Reizigers en Regiodirecteur Noordoost NS 2002-2007. Directeur HR Univé-VGZ 2007-2012. Algemeen directeur LTO Noord 2012-2018.	2016	09/2020	J
Beiersdorf 1992-1998. PwC Consultancy 1998-2002. HJHeinz 2002-2006. HAK 2006-2011. Ahold 2011-2014.	2018	07/2022	J
Coördinator personeelsvoorziening Stg. Arbeidsvoorziening Limburgse Land- en Tuinbouw AB Service Limburg 1991-1996. Hoofd bedrijfssecretariaat AB Werkt Zuid-Nederland 1997.	2018	07/22	J

Bijlage 4 Samenstelling College van Bestuur

	M/ V	Geb. Datum	Nevenfunctie(s) - uit hoofde van functie -		
De heer B.M.P. Pellikaan (Bastiaan) Voorzitter sinds 28-06-2012	M	13-04-1959	Voorzitter Groene Tafel. Voorzitter regieteam Groenpact. Lid DB Connect Groen. Lid Algemene Vergadering Vereniging Hogescholen en MBO Raad. Lid Financiële commissie MBO Raad. Lid commissie Early Warning Systems MBO Raad. Bestuurslid Stichting CIV Agri & Food. Lid bestuurlijk overleg Onderwijs Foodvalley. Lid bestuurlijk overleg Kenniscampus. Lid Gebiedsraad O-gen. Lid Hippisch Innovatie Platform. Lid commissie Strategische Agenda Regio Foodvalley. Lid Triple Helix Regio Foodvalley. Lid Agro Expert Raad Flevoland. Lid stuurgroep Poultry Expertise Centrum. Lid Tac Doelmatigheid SBB. Lid AgriFoodTech Platform.		
			Nevenfunctie(s) - niet uit hoofde van functie -	Werkzaam bij Aeres sinds	In het CvB sinds
			-	01-01-2006	01-01-2006
	M/ V	Geb. Datum	Nevenfunctie(s) - uit hoofde van functie -		
De heer M.H.C. Komen (Rien) Vice-voorzitter sinds 01-01-2019	M	23-12-1968	Voorzitter Bestuurlijk Overleg Kenniscampus Ede. Lid Gelders MBO overleg. Lid ALV MBO Raad. Lid ALV Vereniging Hogescholen. Lid Commissie Onderzoek Vereniging Hogescholen. Lid bestuur Stichting Ieder MBO een Practoraat. Lid validatiecommissie kwaliteitskring MBO. Lid bestuurlijk overleg Flevocampus. Lid Vernellingskamer Living Lab Circulair Food Valley. Lid bestuurlijk overleg HAO. Lid Groene Tafel. Lid Economic Board Almere. Lid bestuurlijk overleg MBO-HBO NH/Flevoland. Lid kerngroep Kwaliteitskring Publiek Verantwoorden Almere. Lid advisory board Application Centre for Renewable Resources (ACCRES). Lid bestuur Stichting GWIA (Gezondheidsfabriek) Almere.		
			Nevenfunctie(s) - niet uit hoofde van functie -	Werkzaam bij Aeres sinds	In het CvB sinds
			-	01-01-2019	01-01-2019

Bijlage 5 Kengetallen personeel

De kengetallen van Stichting PTC⁺ (Aeres Tech e.a.) en Stichting Agrotransfer Dronten (Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten) zijn apart gegeven aan het einde van de bijlage. Cijfers voor de onderwijsonderdelen en Stichting PTC⁺ komen uit Raet (eigen personeelssysteem). De cijfers van Stichting Agrotransfer Dronten en Aeres Farms Holding bv komen van een extern administratiebureau.

In de tabellen over de personele formatie is de flexibele inzet niet opgenomen. Deze staat in § 10.11.1. Meer informatie over de definitie die Aeres hanteert voor vaste, tijdelijke en flexibele formatie staat in § 10.4.1.

Tabel 1 en 2 Aantal personeelsleden gesorteerd op onderdeel en dienstverband

De onderstaande cijfers onderbouwen de inleidende tekst van hoofdstuk 10 (met name § 10.2) en de grafieken 10.2 en 10.3.

Aantal medewerkers (wns) per 31-12-2019	Totaal wns		Voltijd wns			Deeltijd wns		
	2018	2019	2018	2019	2019	2018	2019	2019
	wns	wns	wns	wns	%	wns	wns	%
Stichting Aeres Groep								
Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres TC	769	807	274	279	34,6%	495	528	65,4%
Aeres Praktijkonderwijs	20	22	15	15	68,2%	5	7	31,8%
Aeres Hogeschool	368	400	139	140	35,0%	229	260	65,0%
Bestuursbureau	77	85	36	42	49,4%	41	43	50,6%
Stichting Aeres Farms*	5	5	5	5	100%	0	0	0,0%
Stichting PTC***	50	38	31	23	60,5%	19	15	39,5%
ACOLE Productions bv	5	6	1	1	16,7%	4	5	83,3%
Fedecom Academy bv	13	13	4	4	30,8%	9	9	69,2%
Stichting Agrotransfer Dronten***	23	25	9	11	44%	14	14	56,0%
Stichting Bureau Erkenningen	-	3	0	0	0,0%	-	3	100%
Ondersteunende stichting****	0	0	0	0	-	0	0	-
Totaal Aeres	1.330	1.404	514	520	37,0%	816	884	63,0%

* Stichting Aeres Farms bestaat uit Aeres Holding bv en haar dochters Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Studentbedrijven bv, Aeres Biologisch bedrijf bv en Aeres Weidebedrijf bv. Stichting Aeres Farms heeft vier (4 fte) vaste medewerkers en een medewerker (1 fte) met een jaarcontract. Daarnaast voeren tien studenten (3,3 fte) activiteiten uit in het kader van hun opleiding. Zij krijgen daar (deels, naast studiepunten) een financiële vergoeding voor. Ze zijn werkzaam op basis van een nulurencontract voor een bepaalde periode (1 jaar) en voeren ook dat hele jaar werkzaamheden uit, met name in de periode van september tot juni. Deze tijdelijke krachten zijn niet meegenomen in de totale Aeres-formatie. Daarnaast werken er medewerkers die in het overzicht zijn opgenomen bij Aeres AOC of Aeres Hogeschool mee in het kader van onderwijs, projecten of onderzoek. Zij begeleiden onder andere hun eigen studenten.

** Stichting PTC⁺ bestaat sinds 2019 uit Aeres Tech (koude- en mobiele techniek), ACOLE Productions bv en Fedecom Academy bv (nieuw per 2018). ACOLE Productions bv en Fedecom Academy bv zijn apart opgenomen in de tabel omdat deze medewerkers niet via PSA worden verlood.

*** Stichting Agrotransfer Dronten is de gedeponeerde naam van het moederbedrijf van de activiteiten met de (handels)namen Agrotransfer Holding bv, Aeres Agree (Aeres Agree Recruitment bv en Aeres Agree Payroll bv) en Aeres Bedrijvencentrum Dronten (ABC-gebouw, Agrotransfer bv). Aeres Agree Payroll bv en Agrotransfer bv worden in 2020 beëindigd.

**** De ondersteunende stichting Aeres International Student Fund heeft geen personeelsleden. Het werk voor deze stichting wordt uitgevoerd door mensen die onder Stichting Aeres Groep vallen en daar zijn opgenomen.

Aantal fte's per 31-12-2019	Totaal fte		Voltijd fte			Deeltijd fte		
	2018	2019	2018	2019	2019	2018	2019	2019
	fte	fte	fte	Fte	%	fte	Fte	%
Stichting Aeres Groep								
Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres TC	609,36	634,90	274	279,22	44,0%	335,36	355,68	56,0%
Aeres Praktijkonderwijs	19,00	20,60	15	15,00	72,8%	4	5,60	27,2%
Aeres Hogeschool	295,35	315,04	139	140,18	44,5%	156,35	174,86	55,5%
Bestuursbureau	64,42	71,32	36	42,00	58,9%	28,42	29,32	41,1%
Stichting Aeres Farms*	5,00	5	5	5	100%	0	0	0,0%
Stichting PTC**	43,14	32,85	31	23	70,0%	12,14	9,85	30,0%
ACOLE Productions bv	4,10	4,9	1	1	20,4%	3,1	3,9	79,6%
Fedecom Academy bv	10,90	10,9	4	4	36,7%	6,9	6,9	63,3%
Stichting Bureau Erkenningen	-	1,81	-	0	0%	-	1,81	100%
Stichting Agrotransfer Dronten***	18,60	20,9	9	11	52,6%	9,6	9,9	47,4%
Ondersteunende stichting ****	0	0	0	0	-	0	0	-
Totaal Aeres	1.069,87	1.118,29	514	520,4	46,5%	555,87	597,9	53,5%

Zie boven de tabel voor *, **, *** en ****.

***** Het surplus van 0,4 in de kolom Voltijd fte is het gevolg van medewerkers die meer dan een voltijd baan werken.

Tabel 3 Gemiddelde fte's en loonkosten per onderdeel

Ontwikkeling gemiddelde leeftijd is weergegeven in tabel 11.

In het onderstaande overzicht zijn geen stagiair(e)s opgenomen.

	Gemiddeld aantal fte's			Gemiddelde loonkosten €		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Stichting Aeres Groep						
Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres TC	550,71	578,6	616,9	€ 69.314	€ 71.529	72.502
Aeres Praktijkonderwijs	17,83	18,8	19,8	€ 67.096	€ 68.218	65.877
Aeres Hogeschool	270,91	290,8	307,2	€ 76.784	€ 77.313	80.847
Aeres Bestuursbureau*****	65,01	65,0	72,8	€ 65.566	€ 64.439	69.117
Stichting Aeres Farms*	7,81	7,5	8,3	€ 51.019	€ 48.360	44.749
Stichting PTC**	47,78	44,7	36,4	€ 64.075	€ 67.028	71.732
ACOLE Productions bv	4,20	4,0	4,9	€ 48.897	€ 52.230	54.239
Fedecom Academy bv**	-	10,9	10,2	-	€ 31.213	41.436
Stichting Agrotransfer Dronten***	21,30	21,6	20,4	€ 54.490	€ 63.066	67.740
Stichting Bureau Erkenningen	-	-	1,81	-	-	36.125
Ondersteunende stichtingen ****	0	0	0	0	0	0
Totaal Aeres	985,55	1041,9	1.098,58	€ 489.542,00	€ 543.396,00	€ 604.364,11

• Zie onder tabel 1 voor *, **, *** en ****.

• De gemiddelde loonkosten bij de onderwijsinstellingen zijn gestegen door de cao-verhoging.

• Bij Aeres Farms zijn, om de gemiddelde loonkosten te kunnen berekenen, de studenten (3,3 fte) wel meegenomen.

• Het verschil bij Stichting Agrotransfer Dronten tussen 2017 en 2018 wordt met name veroorzaakt doordat met een medewerker een afkoopregeling is afgesproken die ten laste van 2018 komt.

Stichting Aeres Groep

Tabel 4a t/m d Ziekteverzuimpercentages

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.1 en de tekst van § 10.8.1.

Aeres AOC (VMBO, MBO en Training Centres)

	2017 (excl. zwangerschapsverlof)	2017 (incl. zwangerschapsverlof)	2018 (excl. zwangerschapsverlof)	2018 (incl. zwangerschapsverlof)	2019 (excl. zwangerschapsverlof)	2019 (incl. zwangerschapsverlof)
Kort	0,89	0,89	0,91	0,91	0,90	0,91
Kort middel	0,80	0,83	0,81	0,86	0,77	0,80
Lang middel	3,11	4,01	3,52	4,19	3,22	4,03
Lang	0,44	0,44	1,01	1,01	0,50	0,50
Totaal	5,25	6,17	6,26	6,98	5,39	6,24

Aeres Praktijkonderwijs

	2017 (excl. zwangerschapsverlof)	2017 (incl. zwangerschapsverlof)	2018 (excl. zwangerschapsverlof)	2018 (incl. zwangerschapsverlof)	2019 (excl. zwangerschapsverlof)	2019 (incl. zwangerschapsverlof)
Kort	0,63	0,63	0,70	0,70	1,34	1,34
Kort middel	0,64	0,64	0,52	0,52	1,08	1,08
Lang middel	0,72	0,72	4,44	6,07	1,24	1,24
Lang	0	0	0	0	0	0
Totaal	1,99	1,99	5,66	7,29	3,66	3,66

Aeres Hogeschool

	2017 (excl. zwangerschapsverlof)	2017 (incl. zwangerschapsverlof)	2018 (excl. zwangerschapsverlof)	2018 (incl. zwangerschapsverlof)	2019 (excl. zwangerschapsverlof)	2019 (incl. zwangerschapsverlof)
Kort	0,58	0,58	0,63	0,63	0,62	0,62
Kort middel	0,66	0,66	0,72	0,77	0,60	0,61
Lang middel	1,53	1,91	2,44	3,28	2,41	3,29
Lang	0,42	0,42	0,31	0,31	0,09	0,09
Totaal	3,19	3,57	4,10	4,99	3,72	4,61

Aeres Bestuursbureau

	2017 (excl. zwangerschapsverlof)	2017 (incl. zwangerschapsverlof)	2018 (excl. zwangerschapsverlof)	2018 (incl. zwangerschapsverlof)	2019 (excl. zwangerschapsverlof)	2019 (incl. zwangerschapsverlof)
Kort	0,37	0,37	0,59	0,59	0,39	0,39
Kort middel	0,52	0,52	0,55	0,55	0,69	0,69
Lang middel	0,69	0,69	0,24	0,68	2,71	3,01
Lang	0	0	1,52	1,52	1,16	1,16
Totaal	1,58	1,58	2,91	3,34	4,95	5,25

Tabel 5a t/m e Vaste en tijdelijke betrekkingen

De onderstaande tabellen onderbouwen grafiek 10.4.

Aeres AOC (VMBO, MBO en Training Centres)

	Vast			Tijdelijk		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Totaal wns	545	592	638	173	177	169
Totaal fte	446,34	484,44	521,29	121,32	124,56	113,61
Percentage fte	78,6%	79,6%	82,11%	21,4%	20,4%	17,89%

Aeres Praktijkonderwijs

	Vast			Tijdelijk		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Totaal wns	19	15	16	2	5	6
Totaal fte	16,80	14,20	15,10	1,50	4,80	5,50
Percentage fte	91,8%	74,7%	73,30%	8,2%	25,3%	26,7%

Aeres Hogeschool

	Vast			Tijdelijk		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Totaal wns	281	310	328	60	58	72
Totaal fte	227,52	250,70	262,39	46,20	44,65	52,65
Percentage fte	83,1%	84,9%	83,29%	16,9%	15,1%	16,7%

Bestuursbureau

	Vast			Tijdelijk		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Totaal wns	55	63	70	21	14	15
Totaal fte	47,18	53,71	56,24	17,86	10,71	13,08
Percentage fte	72,5%	83,4%	81,34%	27,5%	16,6%	18,66%

Stichting Aeres Groep totaalpercentage vast en tijdelijk

fte	Vast	Tijdelijk
2017	79,79%	20,21%
2018	81,31%	18,69%
2019	82,23%	17,77%

Tabel 6 Instroom en uitstroom personeel Stichting Aeres Groep

De onderstaande tabel onderbouwt de tekst § 10.11.1 en de grafiek 10.5.

*	In dienst		Uit dienst		Toename	
	wns	fte	wns	fte	wns	fte
2017	216	151,69	182	130,31	34	21,38
2018	233	163,28	155	99,87	78	63,41
2019	226	151,54	146	100,04	80	53,73

* Een eventueel verschil tussen de fte's in deze tabel en die in tabel 2 komt door mutaties in de werktijdfactor in het kalenderjaar.

Tabel 7a en b Verhouding man : vrouw

De onderstaande tabellen onderbouwen grafiek 10.6.

Verhouding in aantallen medewerkers (wns en fte)

	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	wns	fte	wns	fte	wns	fte
Aeres VMBO, Aeres MBO (incl. Aeres TC)	332	288,76	475	346,13	807	634,90
Aeres Praktijkonderwijs	12	11,70	10	8,90	22	20,60
Aeres Hogeschool	181	156,07	219	158,97	400	315,04
Bestuursbureau	47	45,37	38	25,96	85	71,33
Totaal	572	501,90	742	539,96	1.314	1.041,87

Fte	Mannen	Vrouwen	Fte	Mannen	Vrouwen
Aeres AOC 2017	49,6%	50,4%	Aeres Hogeschool 2017	50,8%	49,2%
Aeres AOC 2018	46,9%	53,1%	Aeres Hogeschool 2018	50,7%	49,3%
Aeres AOC 2019	41,1%	58,9%	Aeres Hogeschool 2019	45,3%	54,7%

In aantallen (wns) heeft Aeres AOC 41,1% mannen (42,4% in 2018) en 58,9% vrouwen (57,6% in 2018), de hogeschool 45,3% mannen (46,5% in 2018) en 54,8% vrouwen (53,5% in 2018).

Tabel 8a t/m 8f Overzicht onderwijsfuncties per onderdeel

De onderstaande gegevens onderbouwen de grafieken 10.7, 10.9 en 10.11.

Aeres AOC (VMBO, MBO en Training Centres, voorheen Groenhorst)

	Functie-schaal	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
		N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Docent en/of coördinator	LB	386	415	431	295,28	318,44	329,54
	LC	153	153	149	131,33	131,28	126,77
	LD	29	30	28	26,35	28,15	26,65
	LIO	2	1	2	1,00	0,50	1,00
	Totaal	570	599	610	453,95	478,37	483,96

	2017	2018	2019
Percentage OP ten opzichte van OOP	79,97%	78,50%	76,23%

Aeres Praktijkonderwijs (voorheen Groenhorst College Praktijkonderwijs)

	Functie-schaal	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
		N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Leraar en/of coördinator	LB	15	14	15	13,3	13,2	13,8
	LC	2	2	2	2	2	2
	LIO	0	0	0	0	0	0
	LD	1	1	1	1	1	1
	Totaal	18	17	18	16,3	16,2	16,8

	2017	2018	2019
Percentage OP ten opzichte van OOP	89,74%	89,07%	81,55

Aeres Hogeschool

	Functie-schaal	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
		N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Basisdocent	10	2	2	2	2	2	2
Docent	11	151	170	191	118,06	133,43	147,33
Hogeschooldocent	12	58	55	61	50,58	46,68	51,76
Hogeschoolhoofddocent	13	9	9	7	8,25	8,25	6,15
Lector	>13	10	10	12	6,65	6,75	7,65
	Totaal	230	246	273	185,53	197,11	214,89

	2017	2018	2019
Percentage OP ten opzichte van OOP	67,78%	66,74%	68,21

Het Bestuursbureau heeft geen onderwijsfuncties.

Tabel ga t/m d Overzicht onderwijsondersteunende functies per onderdeel

De onderstaande gegevens onderbouwen de grafieken 10.8, 10.10, 10.12 en 10.13.

Aeres AOC (VMBO, MBO en Training Centres)

Functie (schaal)	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
	N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Ondersteunende functies (1-9)	115	135	149	85,69	101,17	110,61
Staf (10-15)	33	35	48	28,02	29,82	40,32
Totaal	148	170	197	113,71	130,99	150,93

Aeres Praktijkonderwijs

Functie (schaal)	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
	N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Ondersteunende functies (1-9)	3	3	4	2,0	2,8	3,8
Staf (10-15)	0	0	0	0	0	0
Totaal	3	3	3	2,0	2,8	3,8

Aeres Hogeschool

Functie (schaal)	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
	N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Ondersteunende functies (1-9)	92	98	106	71,12	75,75	81,30
Staf (10 >)	19	24	21	17,80	22,50	18,85
Totaal	111	122	127	88,92	98,25	100,15

Bestuursbureau

Functie (schaal)	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
	N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Ondersteunende functies (1-9)	44	44	52	35,78	34,52	42,29
Staf (10 >)	32	33	33	29,25	29,90	29,03
Totaal	76	77	85	65,03	64,42	71,32

Tabel 10a t/m f Aantal personeelsleden verdeeld naar leeftijd

De onderstaande gegevens onderbouwen grafiek 10.14 en vullen deze aan. Waar mogelijk zijn er ook landelijke cijfers ter vergelijking gegeven.

Aeres AOC (VMBO, MBO en Training Centres)	Totaal	< 40	40 - 59	> 59
Aantal personen 2017	718	249	389	80
Aantal personen 2018	769	276	402	91
Aantal personen 2019	807	302	408	97
Bezetting in fte 2017	567,67	196,13	302,83	68,71
Bezetting in fte 2018	609,36	216,84	317,22	75,30
Bezetting in fte 2019	634,90	236,86	319,44	78,59
Percentage fte in 2017	100	34,68	54,18	11,14
Percentage fte in 2018	100	35,58	52,06	12,36
Percentage fte in 2019	100	37,31	50,31	12,38
Landelijk percentage vo*	100	40,1	45,2	14,7
Landelijk percentage mbo*	100	30,8	50,4	18,8

* Bron: website Onderwijs in cijfers, Leeftijdsverdeling leraren per sector, 2018.

Aeres Praktijkonderwijs	Totaal	< 40	40 - 59	> 59
Aantal personen 2017	21	10	9	2
Aantal personen 2018	20	11	8	1
Aantal personen 2019	22	11	9	2
Bezetting in fte 2017	18,30	9,50	7,20	1,60
Bezetting in fte 2018	19,00	10,60	7,40	1,00
Bezetting in fte 2019	20,60	10,40	8,20	2,00
Percentage fte in 2017	100	51,92	39,34	8,74
Percentage fte in 2018	100	55,79	38,95	5,26
Percentage fte in 2019	100	50,49	39,81	9,71

Aeres Hogeschool				
	Totaal	< 40	40 - 59	> 59
Aantal personen 2017	341	100	190	51
Aantal personen 2018	368	113	200	55
Aantal personen 2019	400	121	209	70
Bezetting in fte 2017	273,72	78,83	151,83	43,06
Bezetting in fte 2018	295,35	90,48	159,88	44,99
Bezetting in fte 2019	315,04	97,82	161,27	55,94
Percentage fte in 2017	100	28,80	55,47	15,73
Percentage fte in 2018	100	30,64	54,13	15,23
Percentage fte in 2019	100	31,05	51,19	17,76

Aeres Bestuursbureau				
	Totaal	< 40	40 - 59	> 59
Aantal personen 2017	76	18	49	9
Aantal personen 2018	77	17	49	11
Aantal personen 2019	85	19	55	11
Bezetting in fte 2017	65,05	16,81	40,52	7,72
Bezetting in fte 2018	64,42	15,00	39,75	9,67
Bezetting in fte 2019	71,32	16,6	45,06	9,66
Percentage fte in 2017	100	25,84	62,29	11,87
Percentage fte in 2018	100	23,29	61,70	15,01
Percentage fte in 2019	100	23,28	63,18	13,54

Totaal Stichting Aeres Groep				
	Totaal	< 40	40 - 59	> 59
Aantal personen 2017	1156	377	637	142
Aantal personen 2018	1234	417	659	158
Aantal personen 2019	1314	453	681	180
Bezetting in fte 2017	924,73	301,26	502,38	121,09
Bezetting in fte 2018	988,13	332,92	524,25	130,96
Bezetting in fte 2019	1.041,85	361,69	533,98	146,19
Percentage fte in 2017	100	32,58	54,33	13,09
Percentage fte in 2018	100	33,69	53,06	13,25
Percentage fte in 2019	100	34,72	51,25	14,03

Tabel 11 Gemiddelde leeftijd en fte ouder dan 59 jaar in %

	Gemiddelde leeftijd			Percentage fte ouder dan 59 jaar		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Aeres AOC	44,90	44,57	44,19	12,10	12,36	12,38
Aeres Praktijkonderwijs	42,52	40,70	42,50	8,74	5,26	9,71
Aeres Hogeschool	47,29	47,17	46,90	15,73	15,23	17,78
Aeres Bestuursbureau	46,40	46,81	47,09	11,87	15,01	13,55
Totaal Stichting Aeres Groep	45,66	45,42	45,17	13,09	13,25	14,03

Stichting PTC⁺ (Aeres Tech e.a.)

De informatie over ACOLE Productions bv staat in paragraaf § 6.8, die over van Fedecom Academy bv in § 6.9. De medewerkers van die bv's worden niet verloond via PSA, vandaar dat de cijfers apart staan.

Let op! In 2019 hebben de medewerkers van Aeres Training Centre International een betrekking aanvaardt bij Stichting Aeres Groep en zijn daardoor niet meer opgenomen in de onderstaande tabellen.

Tabel 12 Aantallen medewerkers en verhouding man : vrouw, voltijd of deeltijd

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.15.

31-12-2019	totaal fte	totaal wns	fulltime wns/fte	parttime wns	parttime fte
Man	26,92	30	22	8	4,92
Vrouw	5,93	8	1	7	4,93
Totaal	32,85	38	23	15	9,85

Tabel 13 Instroom en uitstroom personeel Stichting PTC⁺

De onderstaande tabel onderbouwt de gegevens in § 10.12.1.

	Uit dienst		In dienst		Toename	
	wns	fte	wns	fte	wns	fte
2017	15	13,04	15	12,74	0	-0,30
2018	8	6,15	5	3	-3	-3,15
2019	20	17,00	8	6,95	-12	-10,05

Tabel 14 Vaste en tijdelijke betrekking, verhouding man : vrouw

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.15.

	Vast						Tijdelijk					
	2017		2018		2019		2017		2018		2019	
	wns	fte	wns	fte	wns	fte	wns	fte	wns	fte	wns	fte
Man	32	29,87	31	28,77	24	21,52	10	8,80	10	7,70	6	5,40
Vrouw	7	5,52	7	5,47	8	5,93	4	3,00	2	1,20	0	0,00
Totaal	39	35,39	38	34,24	32	27,45	14	11,80	12	8,90	6	5,40

Tabel 15a en b Leeftijdsopbouw

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.16.

	Totaal	< 40	40 - 59	> 59
Aantal personen 2017	53	10	28	15
Aantal personen 2018	50	11	23	16
Aantal personen 2019	38	10	17	11
Bezetting in fte 2017	47,19	7,97	25,72	13,50
Bezetting in fte 2018	43,14	7,87	21,27	14,00
Bezetting in fte 2019	32,85	8,14	15,40	9,31
Percentage fte in 2017	100%	16,89	54,50	28,61
Percentage fte in 2018	100%	18,24	49,31	32,45
Percentage fte in 2019	100%	24,77	46,88	28,35

	2017	2018	2019
Gemiddelde leeftijd	50	51,08	49,61

Tabel 16 Carrièrepatroon trainers

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.17.

Functie	Schaal	Medewerkers (N)			Betrekkingsomvang		
		N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Junior trainer	9			1			0,4
Trainer	10	22	21	16	21,6	19,1	14,9
Senior trainer	11	3	3	0	3,0	3,0	0,0
	Totaal	25	24	17	24,6	22,1	15,3

Tabel 17 Carrièrepatroon ondersteunend personeel

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.18.

Functie (schaal)	Medewerkers			Betrekkingsomvang		
	N 2017	N 2018	N 2019	FTE 2017	FTE 2018	FTE 2019
Ondersteunende functies (1-9)	17	15	11	12,39	10,84	8,45
Staf (10-15)	11	11	10	10,20	10,20	9,10
Totaal	28	26	21	22,59	21,04	17,55

Tabel 18 Ziekteverzuim

De cijfers onderbouwen grafiek 10.19.

	2017 (excl. zwangerschapsverlof)	2017 (incl. zwangerschapsverlof)	2018 (excl. zwangerschapsverlof)	2018 (incl. zwangerschapsverlof)	2019 (excl. zwangerschapsverlof)	2019 (incl. zwangerschapsverlof)
Kort	0,63	0,63	0,62	0,62	0,89	0,89
Kort middel	0,37	0,37	0,14	0,14	0,78	0,78
Lang middel	5,53	6,20	2,57	2,57		0,50
Lang	0,34	0,34	1,59	1,59		
Totaal	6,87	7,55	4,91	4,91	1,67	2,17

Stichting Agrotransfer Dronten

Stichting Agrotransfer Dronten is eigenaar van Agrotransfer Holding bv. De holding heeft drie actieve dochterondernemingen: Aeres Agree Recruitment bv, Aeres Agree Payroll bv en Agrotransfer bv. De laatste twee bv's worden in 2020 opgeheven. De dochterondernemingen gebruiken de handelsnamen Aeres Agree en Aeres Bedrijvencentrum Dronten.

Tabel 19a en b Formatie en verschuivingen

De onderstaande cijfers onderbouwen grafiek 10.20 en de tekst van § 10.14.1.

Peildatum 31-12-19	Medewerkers	Fte	Voltijd wns	Deeltijd wns	Voltijd fte	Deeltijd fte
Stichting Agrotransfer Dronten						
Agrotransfer Holding bv	4	3,2	1	3	1	2,2
Agrotransfer bv	2	1,1	0	2	0	1,1
Aeres Agree Recruitment bv	16	14,1	8	8	8	6,1
Aeres Agree Payroll bv	3	2,5	2	1	2	0,5
Totaal	25	20,9	11	14	11	9,9

	Uit dienst over alle bv's		In dienst over alle bv's	
	wns	fte	wns	Fte
2017	4	2,9	6	4,7
2018	6	5,2	3	2,5
2019	7	5,7	9	7,8

Tabel 20 Gemiddelde leeftijd en > 59 jaar

De onderstaande cijfers onderbouwen de tekst van § 10.14.1.

	2017	2018	2019
Gemiddelde leeftijd	42,3	44,0	38,7
Percentage medewerkers > 59 jaar	3,85%	4,30%	4,0%

Tabel 21a en b Ziekteverzuim

De onderstaande percentagecijfers zijn exclusief zwangerschapsverlof. Ze onderbouwen de grafieken 10.21 en 10.22.

	2017	2018	2019
Agrotransfer Holding bv	0,4	2,8	9,1
Agrotransfer bv (gebouwen)	0,6	0,0	0,4
Aeres Agree Recruitment bv	4,0	0,9	0,6
Aeres Agree Payroll bv	2,0	2,4	0,1

Percentage ziekteverzuim, inclusief zwangerschapsverlof voor de verschillende bv's.

	2017	2018	2019
Agrotransfer Holding bv	0,4	2,8	9,1
Agrotransfer bv (gebouwen)	0,6	0,0	0,4
Aeres Agree Recruitment bv	7,5	3,8	0,6
Aeres Agree Payroll bv	2,0	2,4	0,1

Bijlage 6 Overzicht en kengetallen Aeres VMBO

Let op! Tenzij anders vermeld, zijn de cijfers gebaseerd op de gegevens uit de eigen deelnemersadministratie. DUO en de eigen administratie lopen niet altijd synchroon.

Tabel 1 Kengetallen Aeres VMBO per locatie – vmbo 2019

Onderstaande gegevens onderbouwen § 2.1, § 3.4 en § 3.11.1.

		Almere	Bithoven	Ede	Emmeloord	Lelystad	Maartensdijk	Nijkerk	Velip
Inschrijvingen	lj 1+2	412	95	208	170	278	136	178	256
Aantal leerlingen per 1-10-2019	bl	133	0	59	66	95	84	74	71
	kl	152	0	85	73	86	68	62	101
	gl	84	0	53	35	67	20	41	47
	tl	0	100	0	0	0	0	0	0
	vavo	0	5	2	0	0	0	0	0
	HGL	41*	0	0	0	0	0	0	0
	techniek	30	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		852	200	407	344	526	308	355	475
Gediplomeerde uitstroom 2018-2019	bl	58	0	32	37	20	49	40	37
	kl	65	0	40	34	30	37	16	34
	gl	77	0	25	28	27	12	19	22
	tl	0	56	0	0	0	0	0	0
Totaal gediplomeerde uitstroom		200	56	97	99	77	98	75	93
Afgewezen 2018-2019	bl	0	0	1	0	2	0	0	0
	kl	2	0	1	1	2	0	0	0
	gl	4	0	1	2	0	1	0	0
	tl	0	11	0	0	0	0	0	0
Totaal afgewezen		6	11	3	3	4	1	0	0

*Deze HGL-leerlingen zijn ingeschreven als gl-leerlingen.

Tabel 2 Totalen Aeres VMBO 2016–2018

Onderstaande gegevens onderbouwen § 2.1, § 3.4 en § 3.11.1.

	2017		2018		2019	
Inschrijvingen vmbo	bavo	1.736	bavo	1.674	bavo	1.733
	bl	626	bl	587	bl	582
	kl	605	kl	571	kl	627
	gl	448	gl	465	gl	347
	tl	145	tl	125	tl	100
	vm	0	vm	0	vm	0
	HGL	0	HGL	0	HGL	41
	Vavo	8	vavo	1	vavo	7
	techniek	-	techniek	27	techniek	30
	Totaal	3.568	Totaal	3.450	Totaal	3.467
Instroom vmbo (incl. lwoo)	tlj 1	848	tlj 1	795	tlj 1	855
Instroom lwoo	lj 1	262	lj 1	205	lj 1	131
lwoo alle leerjaren	Totaal	1.110	Totaal	1.000	Totaal	986
Gediplomeerde uitstroom	bl	266	bl	290	bl	273
	kl	255	kl	275	kl	256
	gl	186	gl	192	gl	210
	tl	99	tl	65	tl	56
	Totaal	806	Totaal	822	Totaal	795
Afgewezen	bl	3	bl	7	bl	3
	kl	12	kl	13	kl	6
	gl	8	gl	7	gl	8
	tl	15	tl	9	tl	11
	Totaal	38	Totaal	36	Totaal	28
Ongediplomeerde uitstroom	bl	2	bl	5	bl	14
	kl	8	kl	3	kl	7
	gl	0	gl	3	gl	2
	tl	4	tl	1	tl	4
	Totaal	14	Totaal	12	Totaal	27
Doorstroom binnen Aeres		133		131		131

Tabel 3 Opbrengsten Aeres VMBO-scholen

De onderstaande tabellen tonen de opbrengsten van de Aeres VMBO-scholen per onderwijssoort over de afgelopen vijf jaar en onderbouwen § 3.11.1, onderwijsopbrengsten en examinering.

De kolom Slaagpercentage geeft aan hoeveel procent van de leerlingen geslaagd is voor het examen ten opzichte van het landelijk gemiddelde en de percentielscore. De kolom Verschil se-ce laat zien hoe groot het verschil is tussen de schoolexamens (se) en de centrale examens (ce-inspectienorm is max. 0,5 punt) ten opzichte van het landelijk gemiddelde en de percentielscore. De kolom Gemiddeld ce-cijfer toont het gemiddelde examencijfer van het centraal examen ten opzichte van het landelijk gemiddelde en de percentielscore.

Vmbo-b	Slaagpercentage 2018-2019	Aantal deelnemers	Gemiddeld ce-cijfer 2018-2019	Verschil se-ce
Landelijk	98,0%		6,74	-0,30
Almere	100%	58	6,99	-0,75
Ede	97,0%	33	6,89	-0,59
Emmeloord	100%	37	6,74	-0,30
Lelystad	90,9%	22	6,73	-0,58
Maartensdijk	100%	49	7,13	-0,74
Nijkerk	100%	40	6,92	-0,37
Velp	100%	37	6,96	-0,75

Vmbo-k	Slaagpercentage 2018-2019	Aantal deelnemers	Gemiddeld ce-cijfer 2018-2019	Verschil se-ce
Landelijk	95,8%		6,35	0,1
Almere	97,0%	66	6,44	-0,18
Ede	97,6%	41	6,40	-0,12
Emmeloord	97,1%	35	6,77	-0,24
Lelystad	93,8%	32	6,29	-0,09
Maartensdijk	100%	37	6,44	-0,12
Nijkerk	100%	16	6,87	-0,54
Velp	100%	34	6,77	-0,47

Vmbo-gt	Slaagpercentage 2018-2019	Aantal deelnemers	Gemiddeld ce-cijfer 2018-2019	Verschil se-ce
Landelijk	93,0%		6,37	0,1
Almere	95,1%	81	6,49	0,06
Bilthoven	83,6%	67	6,36	-0,18
Ede	96,2%	26	6,34	0,07
Emmeloord	93,3%	30	6,54	0,32
Lelystad	100%	18	6,19	0,28
Maartensdijk	92,3%	13	6,40	0,35
Nijkerk	100%	19	6,76	-0,06
Velp	100%	15	6,40	0,28

De onderstaande tabel komt van DUO en wijkt hier en daar af van de eigen cijfers. De Onderwijsinspectie is hiervan op de hoogte. DUO-cijfers worden aangepast.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gediplomeerd	628	641	727	806	824	806
Afgewezen	23	13	47	38	36	29
Slaagpercentage vmbo-b	98%	99%	96%	99%	98%	99%
Slaagpercentage vmbo-k	98%	97%	91%	96%	95%	98%
Slaagpercentage vmbo-gt	94%	98%	95%	93%	94%	93%

Het slaagpercentage 2018-2019 stijgt voor de basis- en kadergerichte leerweg ten opzichte van vorig schooljaar. Voor geheel Aeres VMBO geldt:

- Afdeling vmbo-basis behoort tot het 56e percentiel, 56% van de Nederlandse vo-scholen scoort lager of gelijk en 44% scoort hoger.
- Afdeling vmbo-kader behoort tot het 68e percentiel, 68% van de Nederlandse vo-scholen scoort lager of gelijk en 32% scoort hoger.
- Afdeling vmbo-gt behoort tot 43e percentiel, 43% van de Nederlandse vo-scholen scoort lager of gelijk, 57% scoort hoger.

De afdeling vmbo-kader heeft hiermee een positieve ontwikkeling doorgemaakt ten opzichte van de lagere percentielscores van vorig jaar.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Gemiddeld ce vmbo-b	6,63	6,72	6,75	6,90	6,79	6,94
Gemiddeld ce vmbo-k	6,26	6,46	6,29	6,38	6,36	6,53
Gemiddeld ce vmbo-gt	6,25	6,51	6,37	6,37	6,33	6,44
Vershil se-ce vmbo-b	-0,2	-0,3	-0,4	-0,6	-0,44	-0,60
Vershil se-cevmbo-k	0,1	-0,1	0,0	0,1	-0,11	-0,22
Vershil se-cevmbo-gt	0,3	0,0	0,2	0,1	0,14	0,06

Het verschil se-ce blijft voor alle afdelingen binnen de inspectienorm van 0,5.

Tabel 4 Beroepsgerichte keuzevakken

In het vernieuwde vmbo kunnen leerlingen keuzevakken kiezen. Het aanbod verschilt per locatie. Dit zijn de keuzevakken die de verschillende locaties aanbieden in het schooljaar 2018-2019.

	Almere	Bithoven	Ede	Emmeloord	Lelystad	Maartensdijk	Nijkerk	Velp
Keuzevakken groen								
Het groene machinepark	X	-	X	X	-	X	X	-
Groei en oogst	-	-	-	X	-	-	-	-
Het houden van dieren	X	-	X	X	X	X	X	X
Gezonde dieren	X	-	X	X	-	X	X	X
Voeding: hoe maak je het?	X	X	X	X	X	X	X	X
Tuinontwerp en -aanleg	X	X	X	X	X	X	X	X
Werk in tuin en landschap	-	-	X	X	-	X	X	X
Groene zorg	X	X	X	X	X	-	X	-
Natuurlijk groen	X	-	-	X	-	X	X	-
Bloemwerk	X	-	X	X	X	X	X	-
Groene vormgeving en styling	X	-	X	X	-	X	X	X
Visstand beheer en sportvissen	-	-	-	X	-	-	-	-
Keuzevakken D&P (groen georiënteerd)								
Voeding en beweging	X	X	X	X	-	X	-	-

	Almere	Bithoven	Ede	Emmeloord	Lelystad	Maartensdijk	Nijkerk	Velp
Overige keuzevakken								
Ondernemen	-	-	X	X	X	X	X	-
Internationale handel	-	-	X	-	-	-	-	-
Applicatieontwikkeling	-	-	-	-	X	-	-	-
Robotica	-	-	X	-	-	-	-	-
Presentatie en styling	X	-	X	-	-	X	X	-
Administratie	-	-	-	-	-	-	-	X
Tekenen, schilderen en illustreren	-	-	-	-	X	-	-	X
Interieurontwerp en -design	-	-	-	-	-	-	X	-
Mode en design	X	-	-	-	-	-	-	-
Hout- en meubelverbindingen	X	-	-	-	-	-	-	-
Design en decoratie	X	-	-	-	-	-	-	-
Installeren en monteren	X	-	-	-	-	-	-	-
Bakkerij	X	-	-	-	-	-	-	-
Brood- en banketspecialisatie	-	-	X	-	-	-	X	-
Patisserie	-	-	-	-	-	X	-	-
Gastheerschap	X	-	-	-	-	-	X	-
Interieurbouw, stands en betimmeringen	X	-	-	-	-	-	-	-
Keukenspecialisatie	-	-	-	-	-	-	X	-
Evenementen	-	-	-	-	-	-	X	-
Praktisch booglassen	-	-	X	-	-	-	X	-
Gemotoriseerde twewieler	-	-	-	-	X	-	-	-
Dans-, acteer- en zangactiviteiten	-	-	X	-	-	-	-	-
Welzijn volwassenen en ouderen	-	-	-	-	X	-	-	-
De bijzondere keuken	-	-	-	-	-	X	-	-
De keuken	-	-	-	-	-	X	-	-
Fotografie	-	-	X	-	-	X	-	-
Actief in de natuur	-	-	X	-	-	-	-	-
Podium	-	-	-	X	X	-	-	-
Ondersteuning bij sport- en bewegingsactiviteiten	-	-	X	-	X	-	-	-
Totaal	18	4	20	15	12	16	18	8

Bijlage 7 Overzicht en kengetallen Aeres MBO

Tabel 1 Overzicht mbo-opleidingen en uitvoeringslocaties

De onderstaande gegevens onderbouwen met name de tekst in § 3.18.2. De tabel geeft een overzicht van de opleidingen.

Niveau 1	
Opleiding	Uitvoeringslocatie(s)
Assistent plant of (groene) leefomgeving	Emmeloord, Velp
Niveau 2	
Opleiding	Uitvoeringslocatie(s)
Medewerker agrarisch loonwerk	Emmeloord
Medewerker akkerbouw en teelt	Emmeloord
Medewerker biologisch-dynamisch bedrijf	Dronten
Medewerker bloemist	Almere, Velp
Medewerker cultuurtechnisch loonwerk	Barneveld
Medewerker diervverzorging	Almere, Barneveld, Velp
Medewerker hovenier	Almere, Emmeloord, Nijkerk, Velp
Medewerker natuur, water en recreatie	Nijkerk
Medewerker paardenhouderij	Barneveld
Medewerker veehouderij	Barneveld, Emmeloord
Voedingsoperator	Ede
Medewerker agrohandel en logistiek	Ede
Medewerker pluimveehouderij	Barneveld
Medewerker varkenshouderij	Barneveld
Niveau 3	
Diervorzorger hokdieren (pluimveehouderij)	Barneveld
Diervorzorger hokdieren (varkensveehouderij)	Barneveld
Diervorzorger melkvee	Barneveld, Emmeloord
Hoefsmid	Barneveld
Vakbekwaam stylist	Velp
Vakbekwaam hovenier	Almere, Emmeloord, Nijkerk, Velp
Vakbekwaam medewerker agrarisch loonwerk	Emmeloord
Vakbekwaam bloemist	Almere, Velp
Vakbekwaam medewerker natuur, water en recreatie	Nijkerk
Vakbekwaam medewerker groen, grond en infra	Barneveld
Vakbekwaam medewerker food & technology	Ede
Vakbekwaam medewerker paardensport en -houderij	Almere, Barneveld, Emmeloord
Vakbekwaam medewerker diervorzorger	Almere, Barneveld
Proefdierverzorger	Barneveld
Vakbekwaam medewerker plant & business (teelt)	Emmeloord
Vakbekwaam medewerker plant & business (agrohandel en logistiek)	Ede
Werkbegeleider biologisch-dynamisch bedrijf (teelt)	Dronten
Werkbegeleider biologisch-dynamisch bedrijf (veehouderij)	Dronten
Begeleider stadslandbouwbedrijf (teelt)	
Begeleider stadslandbouwbedrijf (veehouderij)	Dronten
	Dronten

Niveau 4	
Specialist stylist	Velp
Paraveterinair dierenartsassistent	Barneveld
Bedrijfsleider diervverzorging	Barneveld
Bloem en groen stylist	Almere
Ondernemer bloemist	Almere, Velp
Specialist bloem	Velp
Vakexpert food & technology	Ede
Vakexpert food & quality	Ede
Vakexpert food & lifestyle	Almere, Ede
Vakexpert akkerbouw, teelt en groene technologie	Velp
Vakexpert plant & business (groene technologie)	Emmeloord
Vakexpert plant & business (agrohandel en logistiek)	Emmeloord
Bedrijfsleider biologisch-dynamisch bedrijf	Dronten
Ondernemer agrarisch loonwerk	Emmeloord
Ondernemer groen, groen en infra	Barneveld
Opzichter/uitvoerder groene ruimte	Almere, Emmeloord, Nijkerk, Velp
Toegepaste biologie (onderzoeker leefomgeving)	Almere, Ede, Emmeloord
Bedrijfsleider paardensport en -houderij	Almere, Barneveld, Emmeloord
Instructeur paardensport en -houderij	Barneveld
Melkveehouder	Barneveld, Emmeloord
Pluimveehouderij	Barneveld
Varkenshouderij	Barneveld

Tabel 2 Keuzedelen

In de herziene kwalificatiestructuur mbo krijgen studenten keuzedelen aangeboden. Dit zijn de keuzedelen per locatie (zie ook § 3.19.1).

Keuzedelen per locatie		Almere	Barneveld	Dronten	Ede	Emmeloord	Nijkerk	Velp	Totaal
K0003	Arbo, kwaliteitszorg en hulpverlening geschikt voor niveau 2	X			X				2
K0008	Basismanagement		X						1
K0022	Digitale vaardigheden		X		X				2
K0023	Digitale vaardigheden gevorderd		X		X				2
K0028	Duurzaamheid in het beroep A							X	1
K0029	Duurzaamheid in het beroep B		X		X			X	3
K0030	Duurzaamheid in het beroep C	X	X		X			X	4
K0031	Duurzaamheid in het beroep D	X	X		X			X	4
K0055	Internationaal I: bewustzijn (interculturele diversiteit)		X					X	2
K0059	Klantcontact en verkoop	X	X						2
K0060	Landbouwhuisdieren		X						1
K0072	Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 3 en 4)		X	X	X	X		X	5
K0080	Oriëntatie op ondernemerschap		X				X		2
K0084	Paardenkliniek		X						1
K0087	Praktijkopleider				X				1
K0089	Rekenen 3F						X		1
K0097	Solliciteren	X							1
K0114	Verdieping hoefkunde		X						1
K0125	Vorbereiding hbo	X	X		X	X			4

Keuzedelen per locatie		Almere	Barneveld	Dronten	Ede	Emmeloord	Nijkerk	Velp	Totaal
Ko132	Voortplanting en fokkerij	X	X			X			3
Ko161	Keuringsklaar maken en voorbrengen	X	X						2
Ko165	Ondernemerschap mbo	X			X	X	X		4
Ko202	Internationaal II: werken in het buitenland	X	X				X		3
Ko210	Internationaal I: overbruggen (interculturele) diversiteit	X			X			X	3
Ko211	Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 1 en 2)		X		X	X		X	4
Ko221	Ondernemend gedrag (geschikt voor niveau 1 en 2)		X					X	2
Ko224	Inspelen op innovaties (geschikt voor niveau 2)		X		X	X			3
Ko225	Inspelen op innovaties (geschikt voor niveau 3)		X			X			2
Ko226	Inspelen op innovaties (geschikt voor niveau 4)	X	X			X			3
Ko255	Agrarisch loonwerk		X						1
Ko256	Dak- en gevelbegroening (geschikt voor niveau 2)	X						X	2
Ko257	Dak- en gevelbegroening (geschikt voor niveau 3)	X						X	2
Ko262	Arbo, kwaliteitszorg en hulpverlening (geschikt voor niveau 3)	X	X		X				3
Ko263	Arbo, kwaliteitszorg en hulpverlening (geschikt voor niveau 4)		X						1
Ko264	Klauwverzorging		X	X		X			3
Ko272	Automatisch melken		X	X		X			3
Ko274	Verdieping diergedrag, dierenwelzijn en ethiek (geschikt voor niveau 3)	X	X						2
Ko275	Verdieping diergedrag, dierenwelzijn en ethiek (geschikt voor niveau 2)	X	X					X	3
Ko276	Zorg (geschikt voor niveau 3)			X					1
Ko281	Cultuurtechniek					X			1
Ko282	Bedrijfsindividualiteit biologisch-dynamische landbouw			X					1
Ko284	Precisielandbouw			X					1
Ko294	Landbouwhuisdieren in de proefdiersector (geschikt voor niveau 3)		X						1
Ko295	Watermanagement	X							1
Ko310	Dak- en gevelbegroening (geschikt voor niveau 4)	X						X	2
Ko311	De Levende Tuin	X				X	X		3
Ko312	Organiseren evenement of educatie	X	X						2
Ko316	Melken		X	X		X			3
Ko317	Melkwinning		X	X		X			3
Ko318	Teeltspecialisatie (geschikt voor niveau 2)			X		X		X	3
Ko319	Teeltspecialisatie (geschikt voor niveau 3)			X					1
Ko320	Teeltspecialisatie (geschikt voor niveau 4)			X		X		X	3
Ko321	Veehouderijspecialisatie (geschikt voor niveau 2)		X						1
Ko322	Veehouderijspecialisatie (geschikt voor niveau 3)		X						1
Ko323	Veehouderijspecialisatie (geschikt voor niveau 4)		X						1
Ko333	Productietechniek (geschikt voor niveau 2)				X				1
Ko334	Productietechniek (geschikt voor niveau 3)				X				1
Ko335	Productietechniek (geschikt voor niveau 4)				X				1
Ko341	Biologisch-dynamische landbouw			X					1
Ko342	Trends en bloemwerk	X						X	2

Keuzedelen per locatie		Almere	Barneveld	Dronten	Ede	Emmeloord	Nijkerk	Velp	Totaal
Ko343	Trends, conceptueel bloemwerk en marktinnovaties	X						X	2
Ko353	Specialisatie technische werken in het groen	X					X	X	3
Ko386	Verdieping diergedrag, dierenwelzijn en ethiek (geschikt voor niveau 4)	X	X						2
Ko435	Experimenteren met materialen en technieken							X	1
Ko440	Verrijking leervaardigheden	X							1
Ko469	Houder van herpeten		X						1
Ko470	Houder van honden en katten		X						1
Ko471	Houder van overige zoogdieren		X						1
Ko472	Houder van vissen		X						1
Ko473	Houder van vogels		X						1
Ko475	Opzetten en starten stadslandbouwbedrijf/project			X					1
Ko512	Lean en creatief				X				1
Ko517	Verdieping blijvend fit, veilig en gezond werken (geschikt voor niveau 3 en 4)		X						1
Ko601	Doorstroom groen hbo	X	X		X				3
Ko604	Lesgeven paardensport op instructeursniveau		X						1
Ko605	Paardensport op instructeursniveau		X						1
Ko606	Uitvoeren proefdierbehandelingen		X						1
Ko612	Coaching bij voeding en beweging in de wellness	X							1
Ko614	Topsportvaardigheden		X						1
Ko615	Urban Sports						X		1
Ko758	T-rijbewijs		X						1
Ko802	Engels A2/B1	X	X	X	X	X	X		6
Ko803	Engels B1/B2						X		1
Ko871	Onderhoud van sportvelden en golfbanen		X						1
Ko874	Paardengezondheid		X						1
Ko875	Paardenkennis		X						1
Ko927	Praktijkonderzoek				X				1
Ko959	Duits A1/A2 in het beroepsonderwijs				X				1
Ko984	Engels A1/A2 in het beroepsonderwijs					X			1
K1048	Verdieping vachtverzorging		X						1
K1074	Bedrijfseconomie geschikt voor niveau 3		X						1

Tabel 3 Aantal studenten Aeres MBO 2016 tot 2019

Deze tabel onderbouwt de cijfers in § 2.1 en § 3.18.1.

	Totaal 1-10-2016	Totaal 1-10-2017	Totaal 1-10-2018	Totaal 1-10-2019
Almere	411	381	378	379
Barneveld	1.913	1.877	1.938	1.967
Dronten	286	278	258	253
Ede	211	214	163	149
Emmeloord	282	294	325	340
Nijkerk	75	68	73	66
Velp	273	247	247	239
Totaal bol + bbl	3.451	3.359	3.382	3.393
Totaal nieuwe instroom	963	1.143	1.084	1.298
Totaal bol	2.637	2.596	2.721	2.757
Totaal bbl	814	763	661	636
Niet-Nederlandse studenten	4	10	14	10
Aantal gediplomeerd niv. 3 (bol + bbl)	308	355	301	376
Aantal gediplomeerd niv. 4 (bol + bbl)	425	572	435	450

Tabel 4 Kengetallen Aeres MBO 2019 per locatie

De onderstaande gegevens onderbouwen de tekst in § 2.1 en § 3.18.1 en de informatie op de websites van de locaties.

	Niveau	Almere	Barneveld	Dronten	Ede	Emmeloord	Nijkerk	Velp	Totaal
Inschrijvingen bol	1	0	0	0	0	1	0	7	
	2	29	170	3	0	33	7	28	
	3	87	407	23	7	82	11	37	
	4	232	1.175	82	110	176	0	50	
	Totaal bol	348	1.752	108	117	292	18	122	2.757
Inschrijvingen bbl	1	0	0	0	0	0	0	0	
	2	15	57	33	9	17	22	26	
	3	16	137	112	13	27	26	61	
	4	0	21	0	10	4	0	30	
	Totaal bbl	31	215	145	32	48	48	117	636
Totaal bol + totaal bbl		379	1.967	253	149	340	66	239	3.393
Gediplomeerde uitstroom bol	1	1	0	0	0	1	1	4	
	2	22	75	7	0	12	6	12	
	3	33	143	9	3	8	4	12	
	4	58	288	13	18	0	0	10	
	Totaal bol	114	506	29	21	21	11	38	740

	Niveau	Almere	Barneveld	Dronten	Ede	Emmeloord	Nijkerk	Velp	Totaal
Gediplomeerde uitstroom bbl	1	2	0	0	0	1	0	2	
	2	1	34	12	10	14	3	10	
	3	1	50	40	22	23	8	20	
	4	0	8	0	2	38	0	15	
	Totaal bbl	4	92	52	34	76	11	47	316
Totaal gediplomeerde uitstroom bol + bbl		118	589	81	55	97	22	85	1.056

Tabel 5 Driejaarsresultaat Aeres MBO schooljaren, 2015-2016, 2016-2017 en 2017-2018 (driejaarsresultaat 2015-2018)

De Onderwijsinspectie heeft een nieuwe indicator: het startersresultaat. Dat is het aandeel nieuwe starters dat in een instelling blijft of uitstroomt met een diploma van deze instelling. Het is in wezen het omgekeerde van eerstejaarsuitval. Het gaat telkens om het gemiddelde over drie jaren.

Bc-code	Bc-naam	Niveau	Jaarresultaat	Diplomaresultaat	Startersresultaat
069	Hoefsmederij	3	46,7%	42,5%	79,6%
330	Milieuonderzoek en –inspectie	4	39,5%	39,5%	85,8%
390	Voeding	2	80,6%	80,4%	83,6%
	Voeding	3	68,3%	66,7%	82,6%
	Voeding	4	73,2%	75,9%	82,1%
391	Agro productie, handel en technologie	2	76,1%	72,2%	81,5%
		3	77,7%	78,2%	82,3%
		4	82,6%	85,8%	90,5%
392	Diervverzorging	2	79,1%	70,0%	85,3%
		3	73,5%	72,8%	84,2%
		4	80,2%	81,5%	88,9%
393	Bloem, groen en styling	2	84,0%	78,9%	90,3%
		3	64,7%	61,5%	82,6%
		4	79,2%	81,1%	75,0%
394	Groene ruimte	2	73,3%	66,0%	85,1%
		3	74,1%	76,2%	86,4%
		4	85,0%	87,7%	90,7%
Normering driejaarsresultaat per 1-8-2018					
			Jaarresultaat	Diplomaresultaat	Startersresultaat
	Niveau	2	67%	61%	79%
	Niveaus	3 + 4	68%	70%	82%

Bron: Opbrengsten aanlevering mbo via Internetschooldossier – Onderwijsinspectie (mei 2019).

Tabel 6 omzwaaiers en uitvallers

Omzwaaiers 2018-2019 en uitvallers in cohort 2017, 2018 en 2019, na 1 oktober.
Deze tabel onderbouwt de tekst in § 3.18.5, Voortijdig schoolverlaters.

Omzwaaiers periode 1-10-2019 tot 01-02-2020

Omzwaaiers van bol- naar bbl-opleiding	
Locatie	Aantal
Almere	0
Barneveld	7
Dronten	0
Ede	0
Emmeloord	1
Nijkerk	1
Velp	0
Totaal	9

Omzwaaiers van bbl- naar bol-opleiding	
Locatie	Aantal
Almere	0
Barneveld	0
Dronten	0
Ede	0
Emmeloord	0
Nijkerk	0
Velp	0
Totaal	0

Mbo-uitstroom (uitval) in periode 01-10 t/m 30-11	2017	2018	2019
Verkeerde keuze, andere opleiding gekozen of vergelijkbaar	4	3	22
Fysieke beperkingen of gezondheidsredenen, lichamelijk te zwaar	2	-	6
Psychosociale beperkingen (gedrag) of persoonlijke problemen (o.a. thuissituatie)	1	1	3
Gaat werken/vindt werken leuker dan naar school gaan	7	4	8
Opleiding afgebroken, niet te combineren met werk	1	-	-
Geen bpv-plaats, stage of werkplek kunnen vinden of ontslag van/door ov-bpv	3	1	-
Gediplomeerd (en Aeres AOC verlaten)	7	1	4
Geen aansluiting theorie-praktijk	-	-	-
Onvoldoende capaciteit of onvoldoende beheersing Nederlandse taal	-	-	1
Mist discipline of ziet nut diploma, naar school gaan niet in.	5	1	-
Reistijd/bereikbaarheid	-	1	-
Niveau opleiding werkelijk te laag	-	-	-
Ontheffing leerplicht	-	1	-
Van school verwijderd	1	-	-
Reden onbekend	1	-	3
Financiële redenen	-	1	1
Zorgtaken	-	1	-
Totaal	32	15	48

Gelders mbo-overleg over afstemming aanbod opleidingen

Hieronder staat de gezamenlijke tekst van de deelnemers van het Gelders mbo-overleg. Deze tekst hoort bij § 3.18.2 Aanbod opleidingen:

Aeres, Aventus, Christelijke Onderwijs Groep, Graafschap College, Helicon, Rijn-IJssel, Rivor, ROC Nijmegen en Zone College werken samen in het Gelders mbo-overleg. Helicon draagt begin 2019 het roulerende voorzitterschap over aan Aventus. Landstede en het SOMA College participeren niet actief in de samenwerking, maar zijn agenda-lid.

De belangrijke onderwerpen van gesprek in 2019 waren de onderlinge afstemming van het opleidingsaanbod en het thema Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Daarnaast is er een gezamenlijke professionaliseringsagenda die momenteel wordt herijkt.

In 2019 is gesproken over de opleidingen die de diverse mbo-instellingen willen starten of stoppen, de opleidingen die landelijk aandacht krijgen in verband met de macrodoelmatigheid en de doelmatigheid van kleine opleidingen. In het kader van macrodoelmatigheid wordt landelijk vooral gekeken naar de creatieve opleidingen Mediavormgeving, Mode en Maatkleding, DTP en Artiësten. De mbo-instellingen moeten voldoen aan de hierover gemaakte landelijke afspraken. De ontwikkeling van de opleidingen bij de afzonderlijke mbo-instellingen is onderling besproken en op elkaar afgestemd. Naast de opleidingen in het kader van macrodoelmatigheid, zijn tevens de ontwikkelingen van ieders verdere opleidingsaanbod besproken en afgestemd. Dit om er gezamenlijk voor te zorgen dat het beschikbare opleidingsaanbod aansluit op de vraag van de arbeidsmarkt in het gezamenlijke werkgebied en effectief en efficiënt georganiseerd is.

Een leven lang ontwikkelen

De provincie Gelderland heeft een nieuw beleid voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Daarin staan inhoudelijke thema's centraal, zoals de zorg, techniek en energie/duurzaamheid. Dit zijn tevens de thema's waar de Gelderse mbo's samen naar kijken in het kader van een leven lang ontwikkelen. De provincie faciliteert het uitwerken van de ambities en aanpak van deze thema's. Bij de uitwerking worden zowel de interne organisaties als de externe stakeholders van de mbo-instellingen betrokken. In relatie tot deze uitwerkingen is tevens gesproken over het actieplan Leven Lang Gelders Vakmanschap en One Planet.

Gezamenlijke tekst aoc's bij de verantwoording 2019 kwaliteitsagenda's 2019-2022

Aoc's werken al langdurig samen en trekken ook bij de kwaliteitsagenda's al vanaf de opstelling ervan samen op. Ook in de uitvoering wordt samengewerkt.

In maart 2019 werd de AOC Raad opgeheven en verenigden de instellingen zich in Connect Groen. Een samenwerkingsverband waarin in wisselende samenstellingen gewerkt kan worden aan gedeelde ambities. Op verschillende niveaus is men duidelijk nog als geheel verbonden. Ideeën en materiaal wordt gedeeld, niet alleen met elkaar maar steeds vaker in bredere samenwerkingen met andere instellingen.

Connect Groen is net als de AOC Raad goed vertegenwoordigd in relevante gremia.

Ook op gebied van de arbeidsmarkt van de toekomst, werken de aoc's, met het groen hbo, Wageningen UR, het bedrijfsleven en het Ministerie van LNV in het Groenpact samen in het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Groen, de voortzetting van de eerdere groene CIV's. De vorming van sectorale praktijkclusters binnen het CIV Groen maakt dat de opgedane kennis en ervaring behouden blijven alsmede de samenwerking tussen de soms kleine opleidingen op het gebied van ontwikkeldoelmatigheid verder wordt geïntensiveerd. De partners die zich hebben verenigd in Groenpact (onderwijs, bedrijfsleven en overheid) vinden het belangrijk dat ook kleine opleidingen, die soms opleiden voor een specifiek deel van de arbeidsmarkt, blijven bestaan.

De aoc's vinden steeds vaker verbinding met elkaar. Het realiseren van een toekomstbestendig groen onderwijs kent echter meer kleuren dan enkel het fuseren van instellingen. Door een te grote focus op bestuurlijk-juridische oplossingen, bestaat de kans dat de vlakken waarop nu al intensief wordt samengewerkt als autonome instellingen niet of onvoldoende gezien worden. Te denken valt aan de samenwerking op het gebied van keuzedelen, bpv, examinering (Groene Norm), innovatie en kennisuitwisseling (via Groenpact en CIV Groen). Hierbij geldt bovendien dat steeds meer de samenwerking wordt gezocht met roc's en vakinstellingen, zoals onder andere door het aanvragen van en uitvoeren van cross-over-kwalificaties. Vanuit dit kader is eind 2019 door de aoc's besloten om de examenleverancier (Groene Norm) aan te laten sluiten bij Examservices, dat ook actief is buiten de groene sector, juist om de blik van buiten naar binnen verder te versterken. Binnen de regio opereert geen enkel aoc alleen en is men continu in gesprek over de toekomst en toegankelijkheid van het groene onderwijs. De kwaliteitsagenda's zijn aangegrepen om die samenwerkingen te verstevigen of te initiëren.

Van oudsher hebben de aoc's nauwe banden met het bedrijfsleven. Deze worden ingezet om samen na te denken over en vorm te geven aan onderwijs dat aansluit bij de vragen uit de arbeidsmarkt, voor zowel initiële als post-initiële trajecten. Het groene onderwijs kent als enige sector al vanaf de invoering van de herziene kwalificatiestructuur (groene) certificaten en heeft een lange traditie in het aanbieden van certificaatgerichte trajecten aan werkenden in de sector (bv. bij gewasbescherming). Door diverse instellingen wordt nu ervaring opgedaan met het mbo-certificaat op basis van delen van een kwalificatie of keuzedelen. Vrijwel alle aoc's hebben Crebo-licenties in de derde leerweg in aanvraag.

Het versterken van de beroepskolom is serieus opgepakt waarbij de aoc's het voordeel hebben doorlopende leerlijnen te kunnen opzetten met hun eigen vmbo. De kamerbrief 'Op weg naar versterkt beroepsonderwijs in elke regio' van 26 augustus 2019 geeft duidelijke actielijnen weer die voor aoc's de mogelijkheid bieden om samen met het niet-groene onderwijs naar interessante samenwerkingen te zoeken.

De commissie refereert aan de huiver om opleidingen met een laag arbeidsmarktperspectief af te bouwen. Het bedrijfsleven en de aoc's hebben, verenigd in de sectorkamer VGG, wat betreft de niveau 2- en 3- opleidingen diervoorzorging stelling genomen. Het belang van deze opleiding is in de duiding en het advies zoals aangeboden aan het bestuur van de SBB nadrukkelijk beschreven als het beschermen van een kwetsbare doelgroep. Door het voortzetten van de opleiding die aansluit bij de persoonlijke interesse van deze studenten, waardoor ze op school blijven en in een passende context een startkwalificatie behalen. Uit het hoge aandeel doorstroom naar een hoger niveau voor zowel N2- als N3-studenten uit deze opleidingen blijkt bovendien dat de opleiding een substantieel positief effect heeft op de ontwikkeling van deze doelgroep. Dit laat onverlet dat we goed moeten kijken naar het arbeidsmarktperspectief van onze opleidingen; om die reden is in het uiteindelijke advies ook opgenomen dat het kwalificatiedossier versneld in onderhoud genomen dient te worden. Het advies en het traject om te komen tot dit advies hebben een groot draagvlak onder de aoc's.

De aangekondigde verruiming van het palet aan samenwerkings- en fusiemogelijkheden zullen de aoc's zeker ondersteunen bij de verkenningen die nu al plaatsvinden op het gebied van vergaande samenwerkingen met andere aoc's of roc's in de regio.

Bijlage 8 Overzicht en kengetallen Aeres Hogeschool

Tabel AH 1a t/m c Overzicht opleidingen

In 2019 biedt Aeres Hogeschool met faculteiten in Almere, Dronen en Wageningen de onderstaande opleidingen aan.

Naam locatie	Isat-code	Naam opleiding	Vorm
Faculteit Aeres Hogeschool Almere	80028	Ad Bedrijfskunde & agribusiness <ul style="list-style-type: none"> Ad Duurzame bedrijfskunde 	Voltijd
	30009	B Toegepaste biologie <ul style="list-style-type: none"> Toegepaste biologie Biologie, voeding en gezondheid Aquatic Ecosystem Analysis (int.) Plant Breeding (int.) 	Voltijd
	30033	B Geo media & design <ul style="list-style-type: none"> Geo media & design 	Voltijd
	34859	B Management van de leefomgeving <ul style="list-style-type: none"> Groene stedelijke ontwikkeling Urban Dynamics (int.) Rural Innovation & Development (int.) Geo, media & design 	Voltijd
	34866	B Bedrijfskunde & agribusiness <ul style="list-style-type: none"> European Food Business (Int.) Food Safety Management (Int.) 	Voltijd

Naam locatie	Isat-code	Naam opleiding	Vorm
Faculteit Aeres Hogeschool Dronten	80006	Ad Dier- en veehouderij <ul style="list-style-type: none"> Ad Agrarisch ondernemerschap Dier- en veehouderij Ad Veterinair praktijkmanager 	Voltijd
	80012	Ad Tuinbouw en akkerbouw <ul style="list-style-type: none"> Ad Agrarisch ondernemerschap Tuinbouw en akkerbouw 	Voltijd
	80028	Ad Bedrijfskunde & agribusiness <ul style="list-style-type: none"> Ad Managementbeleid & buitenruimte (DT) Ad Ondernemerschap Bedrijfskunde & agribusiness (DT) Ad Agrotechniek en Management (DT) Ad Bedrijfskunde & agrifoodbusiness 	Voltijd + deeltijd
	34866	B Bedrijfskunde & agribusiness <ul style="list-style-type: none"> Agrotechniek en management Bedrijfskunde & agrifoodbusiness EED International Agribusiness (Int.) Food Chain Management (Int.) Financiële dienstverlening agrarisch Hippische bedrijfskunde Bedrijfskunde & agribusiness (DT) International Food Business (int.) Equine Business Management (Int.) Hippische bedrijfskunde (DT) 	Voltijd + deeltijd
	34868	B Tuinbouw en akkerbouw <ul style="list-style-type: none"> EED Plant Production (int.) Tuinbouw en akkerbouw Tuinbouw en akkerbouw (DT) Agrarisch ondernemerschap Tuinbouw en akkerbouw International Horticulture & Management (int.) 	Voltijd + deeltijd
	34869	B Dier- en veehouderij <ul style="list-style-type: none"> Diergezondheid en management Dier- en veehouderij Dier- en veehouderij (DT) Agrarisch ondernemerschap Dier- en veehouderij Varkens- en pluimveehouderij EED Livestock Production (int.) International Pig management (Int.) 	Voltijd + deeltijd
	70147	M Agribusiness Development (int.)	Duaal

		01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019		
Totaalaantal ingeschreven studenten in CROHO-opleidingen per 1-10 (def. 1)	Aeres Hogeschool	3.446	3.505	3.680		
	Almere	549	578	630		
	Dronten	2.160	2.245	2.352		
	Wageningen	737	682	698		
Studenten met een niet-Nederlandse nationaliteit als 1 ^e nationaliteit (incl. Suriname en Antillen)	Aeres Hogeschool	215	221	202		
	Almere	29	25	25		
	Dronten	183	191	172		
	Wageningen	3	5	5		
Studenten met een niet EER-nationaliteit	Aeres Hogeschool	89	76	61		
Opleidingsniveau	Aeres Hogeschool	Master	83	85	99	
		Bachelor	3.165	3.149	3.282	
		Ad	198	271	299	
	Almere	Master	-	-	-	
		Bachelor	546	576	622	
		Ad	3	2	8	
	Dronten	Master	13	12	17	
		Bachelor	1.979	2.010	2.093	
		Ad	168	223	242	
	Wageningen	Master	70	73	82	
		Bachelor	640	563	567	
		Ad	27	46	49	
Opleidingsvorm	Aeres Hogeschool	voltijd	2.919	2.972	3.120	
		deeltijd	527	522	544	
		duaal	-	11	16	
	Almere	voltijd	549	578	630	
		deeltijd	-	-	-	
	Dronten	voltijd	1.980	2.055	2.145	
		deeltijd	180	179	191	
		duaal	-	11	16	
	Wageningen	voltijd	390	339	345	
		Deeltijd	347	343	353	
	Geslacht	Aeres Hogeschool	v	1.504	1.533	1.621
			m	1.942	1.972	2.059
Almere		v	253	275	287	
		m	296	303	343	
Dronten		v	769	811	856	
		m	1.391	1.434	1.496	
Wageningen		v	482	447	478	
		m	255	235	220	

			01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019
Gemiddelde leeftijd	Aeres Hogeschool	voltijd	21	21	21
		deeltijd	35	35	35
		duaal	-	25	27
	Almere	voltijd	21	21	21
		deeltijd	-	-	-
	Dronten	voltijd	21	21	21
		deeltijd	30	29	30
		duaal	-	25	27
	Wageningen	voltijd	23	23	23
		deeltijd	38	38	38

Tabel AH 3 Populatie per CROHO-opleiding

Titel	Isat-code	1-10-2017	1-10-2018	1-10-2019
Ad Dier- en veehouderij	80006	62	78	83
Ad Educatie & kennismanagement groene sector	80015	14	25	33
Ad Bedrijfskunde & agribusiness	80028	88	119	126
Ad Onderwijsondersteuner CT	80052	2	5	2
Ad Onderwijsondersteuner educatie	80064	11	16	14
Ad Tuinbouw en akkerbouw	80012	21	28	41
B Bedrijfskunde & agribusiness	34866	847	871	859
B Dier- en veehouderij	34869	897	922	984
B Docent en kennismanager Dienstverlening en Producten	39301	-	-	23
B Educatie & kennismanagement groene sector	34899	568	497	474
B Geo media & design	30033	-	-	53
B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs CT	35423	72	66	70
B Management van de leefomgeving	34859	45	49	2
B Toegepaste biologie	30009	459	480	520
B Tuinbouw en akkerbouw	34868	277	264	297
M Agribusiness Development	70147	13	12	17
M Leren en Innoveren	44135	70	73	82

Tabel AH 4 Instroom

Deze tabel onderbouwt de grafieken 4.3 en 4.4 en vult deze aan.

		01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019	
Totaalaantal ingestroomde studenten in CROHO-opleidingen per 1-10 (def. 2)	Aeres Hogeschool	1.131	1.088	1.196	
	Almere	197	177	214	
	Dronten	687	710	717	
	Wageningen	247	201	265	
Studenten ingestroomd met een niet- Nederlandse nationaliteit als 1 ^e nationaliteit (incl. Suriname en Antillen)	Aeres Hogeschool	89	93	69	
	Almere	18	14	10	
	Dronten	71	77	56	
	Wageningen	-	2	3	
Opleidingsniveau	Aeres Hogeschool	Master	36	45	52
		Bachelor	968	874	995
		Ad	127	169	149
	Almere	Master	-	-	-
		Bachelor	197	177	206
		Ad	0	0	8
	Dronten	Master	11	11	14
		Bachelor	561	554	582
		Ad	115	145	121
	Wageningen	Master	25	34	38
		Bachelor	210	143	207
		Ad	12	24	20
Specifieke opleidingstypes	Almere	1/1,5 jr.	4	3	1
	Dronten	1/1,5 jr.	28	40	21
	Wageningen	Kop	16	18	17
		Deeltijd hao	25	16	21
		Deeltijd hpo	14	5	13
Opleidingsvorm	Aeres Hogeschool	voltijd	948	910	974
		deeltijd	183	167	208
		duaal	-	11	14
	Almere	voltijd	197	177	214
		deeltijd	-	-	-
	Dronten	voltijd	623	635	641
		deeltijd	64	64	62
		duaal	-	11	14
	Wageningen	voltijd	128	98	119
		deeltijd	119	103	146

			01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019
Geslacht	Aeres Hogeschool	v	505	482	549
		m	626	606	647
	Almere	v	94	85	84
		m	103	92	130
	Dronten	v	247	268	278
		M	440	442	439
	Wageningen	v	164	129	187
		m	83	72	78
Vooropleiding instroom in percentage van instroom per studiejaar	Aeres Hogeschool	havo	34% (381)	35% (386)	35% (423)
		mbo	42% (480)	36% (391)	17% (205)
		vwo	3% (39)	5% (50)	5% (56)
		overig*	20% (231)	24% (261)	43% (512)
	Almere	havo	70% (137)	67% (119)	66% (141)
		mbo	14% (27)	12% (21)	6% (13)
		vwo	5% (10)	2% (4)	7% (16)
		overig*	12% (23)	19% (33)	21% (44)
	Dronten	havo	32% (218)	35% (245)	35% (253)
		mbo	49% (340)	42% (299)	18% (132)
		vwo	4% (26)	5% (38)	5% (37)
		overig*	15% (103)	18% (128)	41% (295)
	Wageningen	havo	11% (26)	11% (22)	11% (29)
		mbo	46% (113)	35% (71)	23% (60)
		vwo	1% (3)	4% (8)	1% (3)
		overig*	43% (105)	50% (100)	65% (173)

*De groep met vooropleiding 'overig' is bedoeld voor studenten met een buitenlands diploma, studenten met een eerder behaalde propedeuse en zij met een andersoortig recht tot toelating. Studenten kiezen bij de aanmelding in Studielink zelf de categorie, hierdoor kan een student in een andere categorie terecht komen dan wij verwachten.

Tabel AH 5 Vooropleiding instroom in % van instroom per studiejaar verdeeld in opleidingsvorm

Deze tabel onderbouwt grafiek 4.5 en vult deze aan.

		01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019
Aeres Hogeschool voltijd	Havo	39% (373)	42% (381)	43% (418)
	Mbo	44% (413)	36% (332)	14% (139)
	Vwo	4% (36)	5% (49)	6% (55)
	Overig	13% (126)	16% (148)	37% (512)
Aeres Hogeschool deeltijd	Havo	4% (8)	3% (5)	2% (5)
	Mbo	37% (67)	35% (59)	32% (66)
	Vwo	2% (3)	1% (1)	0% (1)
	Overig	57% (105)	61% (102)	65% (136)
Aeres Hogeschool duaal	Overig	-	100% (112)	100% (14)
Almere voltijd	Havo	70% (137)	67% (119)	66% (141)
	Mbo	14% (27)	12% (21)	6% (13)
	Vwo	5% (10)	2% (4)	7% (16)

		01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019
Dronten voltijd	Overig	12% (23)	19% (33)	21% (44)
	Havo	34% (210)	38% (241)	39% (250)
	Mbo	48% (302)	42% (264)	16% (100)
	Vwo	4% (23)	6% (38)	6% (37)
Dronten deeltijd	Overig	14% (88)	14% (92)	40% (254)
	Havo	13% (8)	6% (4)	5% (3)
	Mbo	59% (38)	55% (35)	52% (32)
	Vwo	5% (3)	0% (0)	0% (0)
Dronten dual	Overig	23% (15)	39% (25)	44% (27)
	Overig	-	100% (11)	100% (14)
Wageningen voltijd	Havo	20% (26)	21% (21)	23% (27)
	Mbo	66% (84)	48% (47)	22% (26)
	Vwo	2% (3)	7% (7)	2% (2)
	Overig	12% (15)	23% (23)	54% (173)
Wageningen deeltijd	Havo	0% (0)	1% (1)	1% (2)
	Mbo	24% (29)	23% (24)	23% (34)
	Vwo	0% (0)	1% (1)	1% (1)
	Overig	76% (90)	75% (77)	75% (109)

Tabel AH 6 Resultaten: aantal geslaagden

Deze tabel onderbouwt grafiek 4.6.

			01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019
Totaalaantal geslaagde studenten in CROHO-opleidingen per bekostigingsjaar (def. 3) gesplitst naar type graad	Aeres Hogeschool	Bachelor	476	508	502
		Propedeuse	465	543	616
		Ad	44	44	52
		Master	26	35	26
	Almere	Bachelor	34	48	66
		Propedeuse	79	111	109
		Ad	-	1	2
		Master	-	-	-
	Dronten	Bachelor	293	341	309
		Propedeuse	274	362	402
		Ad	26	35	42
		Master	7	11	6
	Wageningen	Bachelor	149	119	127
		Propedeuse	112	70	105
		Ad	18	8	8
		Master	19	24	20

			01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019
Aantal graden per opleidingsvorm (exclusief propedeuse-graad)	Aeres Hogeschool	Voltijd	411	463	449
		Deeltijd	135	124	125
		Duaal	-	-	6
	Almere	Voltijd	34	49	68
		Deeltijd	-	-	-
	Dronten	Voltijd	304	344	315
		Deeltijd	22	43	36
		Duaal	-	-	6
	Wageningen	Voltijd	73	70	66
		Deeltijd	113	81	89
Gemiddelde studieduur geslaagden in jaren (exclusief propedeuse-graad)	Aeres Hogeschool	Voltijd	3,85	4,05	3,94
		Deeltijd	3,00	2,88	2,67
		Duaal	-	-	1,00
	Almere	Voltijd	3,58	4,36	4,18
		Deeltijd	-	-	-
	Dronten	Voltijd	4,02	4,04	3,97
		Deeltijd	2,70	2,83	2,53
		Duaal	-	-	1,00
	Wageningen	Voltijd	3,26	3,84	3,56
		Deeltijd	3,06	2,91	2,72

Tabel AH 7 Resultaten: studieduur

Uitsplitsing van studieduur geslaagden over verschillende opleidingstypes:			01-10-2017	01-10-2018	01-10-2019	
1- tot 1,5-jarige bacheloropleidingen	Almere	Voltijd	1,00	1,35	1,00	
		Deeltijd	-	-	-	
	Dronten	Voltijd	1,33	1,43	1,40	
		Wageningen	Voltijd (kop-opleiding)	1,15	1,48	0,88
			Deeltijd hao	1,30	1,44	1,73
Deeltijd hpo	-	-	1,73			
3- tot 4-jarige bacheloropleidingen	Almere	Voltijd	3,66	4,54	4,29	
		Deeltijd	-	-	-	
	Dronten	Voltijd	4,47	4,40	4,30	
		Deeltijd	4,20	3,82	3,82	
	Wageningen	Voltijd	4,82	5,09	4,66	
		Deeltijd	3,96	3,74	3,85	
Ad-opleidingen	Almere	Voltijd	-	2,00	2,06	
		Deeltijd	-	-	-	
	Dronten	Voltijd	1,97	2,10	1,91	
		Deeltijd	2,00	2,05	1,97	
	Wageningen	Voltijd	2,33	2,45	1,73	
		Deeltijd	1,97	0,81	0,84	
Masteropleidingen	Dronten	Duaal	1,03	1,05	1,00	
	Wageningen	Deeltijd	2,04	2,41	2,33	

Tabel AH 8 Resultaten: uitval

			2016-2017	2017-2018	2018-2019
Totaalaantal studiestakers (def. 4)	Aeres Hogeschool	Voltijd/	360	433	440
			(BSA:87)	(BSA: 151)	(BSA:110)
		deeltijd	65 (BSA: 1)	76 (BSA: 8)	75 (BSA:2)
	Almere	Voltijd	90 (BSA: 33)	101	102
				(BSA: 37)	(BSA:42)
		Deeltijd	-	-	-
	Dronen	Voltijd	200	247	284
			(BSA: 27)	(BSA: 90)	(BSA:57)
		Deeltijd	12 (BSA: 0)	25 (BSA: 3)	15 (BSA:0)
	Wageningen	Voltijd	70 (BSA: 27)	85 (BSA: 24)	54 (BSA:11)
Deeltijd		53 (BSA: 1)	51 (BSA: 5)	60 (BSA:2)	
Gemiddelde studieduur studiestakers in jaren	Aeres Hogeschool	Voltijd	1,15	1,37	1,24
		Deeltijd	1,66	1,95	1,70
	Almere	Voltijd	1,05	1,14	1,10
		Deeltijd	-	-	-
	Dronen	Voltijd	1,07	1,37	1,25
		Deeltijd	2,30	2,58	1,57
	Wageningen	Voltijd	1,52	1,67	1,42
		Deeltijd	1,51	1,64	1,73

Tabel AH 9 Resultaten: studiestakers per onderwijstype

Uitsplitsing van studieduur studiestakers over verschillende opleidingstypes:			2016-2017	2017-2018	2018-2019	
1-tot 1,5-jarige bacheloropleidingen	Almere	Voltijd	2,00	1,29	-	
		Deeltijd	-	-	-	
	Dronen	Voltijd	0,84	0,95	1,14	
		Deeltijd	-	-	-	
	Wageningen	Voltijd	0,87	0,61	2,25	
		Deeltijd hpo	-	0,25	0,62	
3- tot 4-jarige bacheloropleidingen	Almere	Voltijd	1,04	1,13	1,10	
		Deeltijd	-	-	-	
	Dronen	Voltijd	1,18	1,49	1,36	
		Deeltijd	2,76	3,89	2,57	
	Wageningen	Voltijd	1,54	1,74	1,39	
		Deeltijd	1,75	2,04	2,15	
	Ad-opleidingen	Almere	Voltijd	-	2,00	-
			Deeltijd	-	-	-
Dronen		Voltijd	0,63	0,90	0,93	
		Deeltijd	0,00	0,91	0,91	
Wageningen		Voltijd	1,17	0,88	0,83	
		Deeltijd	0,56	1,46	0,85	
Masteropleidingen		Dronen	Voltijd	-	1,25	0,58
		Wageningen	Deeltijd	1,81	1,60	1,43

Tabel AH 10 Docentinformatie en student/fte-ratio

Onderbouwt de tekst van § 4.6.1.

	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Omvang docerend personeel in fte (afgerond)	206	222	236
Omvang onderwijsondersteunend personeel in fte (afgerond)	73	77	79
Het percentage docenten (OP) van het totaal met een master/PhD, dan wel studerend daarvoor.	70%	73%	71%
Ingeschreven studenten/fte-ratio ¹	16,7	15,8	15,7

¹ Docenten zijn gemiddeld 13% van hun tijd actief in projecten en valorisatie, naast onderwijs.

Bijlage 9 Publicatielijst Aeres Hogeschool

Faculteit Almere

Vakpublicaties

- Raneri, J.E., and Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Retail Diversity for Dietary Diversity: Resolving the conflicting priorities of food safety and nutrition for the urban poor within a transitioning food environment. *UNSCN Nutrition 44 Food environments: Where People meet the food system*, 61-69.

Publicaties in de media

- Janssen, G. (2019). Afgrijzen over en bewondering voor stadsboer. Interview met Jan Eelco Jansma, *Reformatorisch Dagblad*, 31 Juli 2019.
- Graanoogst, L., (2019). DIY in Oosterwold: korte kringloop voor voedsel. Over Dichterbij Almere, Rabobank Almere: 28-30.

Voordracht, inleiding, lezing

- Brons, A. (2019). Guest lecture, Eating Customs & Health, Wageningen University, Wageningen.
- Brons, A. (2019). Gastcollege Interviewen. HEGO, 2BVG, Aeres Hogeschool Almere.
- Brons, A. (2019). Wrap-up presentatie tijdens Flevo Campus Live, Almere.
- Ekkel, E.D. (2019). Groen, gezond en vitaal Almere. Inspiratie lezing Growing Green Cities, gemeente Almere, Almere.
- Ekkel, E.D. (2019). Inleiding over gezonde leefstijl en groene stad bij de inauguratie van lector Henk Rosendal, lector De Gezonde Wijk, Rotterdam.
- Ekkel, E.D. (2019). Green and vital cities. Guest lecture Students' Challenge University of West England, Bristol, Almere.
- Ekkel, E.D. (2019). Inleiding en workshop De Groene Buitenruimte in de wijk. NWA Matchmakingseven, Aeres Hogeschool Almere.
- Ekkel, E.D. (2019). Oogst KCNL Groene en Gezonde wijk, project 2018-2019. KCNL-studiedag Amsterdam, Amsterdam.
- Ekkel, E.D. (2019). Een groene stad, een gezonde stad. Gastcollege Windesheim in kader van cursus Leren voor Duurzaamheid.
- Ekkel, E.D. (2019). Minder ongelijkheid in gezondheid, Dag van de Stad, Tweegesprek tussen Ingrid Bakker, associate lector De Gezonde Stad (Hogeschool Windesheim, Zwolle), en Dinand Ekkel, lector Groene en Vitale Stad (Aeres Hogeschool, Almere) Dag van de Stad, Den Haag.
- Ekkel, E.D. (2019). KCNL-project Groene en Vitale Wijk. Aftrap opdracht module De Duurzame Stad, Van Hall Larenstein Velp.
- Ekkel, E.D. (2019). Een groene, fietsvriendelijke stad; hoe ziet die eruit? Inleiding congres 'Fietsend Vooruit à', Almere.
- Ekkel, E.D. (2019). Inleiding en workshop Week van de Toekomst; GROEN, gemeente Breda, Breda.

- Jansma, J.E. (2019). The emergence of a new urban landscape: Oosterwold. Almere, Floriade Dialogue Summit.
- Jansma, J.E. (2019). Almere Oosterwold: Planning an urban food scape. Aeres University of Applied Sciences, Introduction for 45 students of UWE Bristol (UK).
- Jansma, J.E. (2019). De stad, ons eten en het landschap; Het veranderende voedsellandschap van Nederland. Herenboeren, Boxtel.
- Jansma, J.E. (2019). Inleiding en rondleiding Oosterwold, Summerschool Flevo Campus.
- Jansma, J.E. (2019). Voedsel Anders - Voedsel Dichtbij: het experiment Oosterwold, Lezing over Oosterwold voor Agro Expertraad Flevoland.
- Jansma, J.E. (2019). Stedelijk Voedsel Landschap. Almere, Gastcollege aan derde jaars TB en BVG, Aeres Hogeschool Almere.
- Van der Gaast, K. (2019). Practicing the future. Pathways and Barriers to Sustainable Food Entrepreneurship, PhD proposal presentation, Aeres Hogeschool Almere.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). webinar Aesop: 'Feeding Tomorrow's cities' hosted by Aesop, 28 January 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Retail diversity for dietary diversity, webinar Drivers of Food Choice, hosted by University of South Carolina, Arnold School of Public Health and Nutrition.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Voedsel en gedrag inde stad, gastcollege Biologie Voeding en Gezondheid, Aeres Almere, PUV002 - 1BVGa,1BVGb.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Voedsel transitie – een consumptie perspectief, Stichting Natuur en Milieu, Zwolle.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Masterclass Feeding the city – Social Practice Theory, International Aesop PhD workshop Almere.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Feeding the city, Institute National de la Recherche Agronomique (INRA), Montpellier.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Mixed Methods in Social Sciences, WUR ENP PhD course.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Meeting the growing appetite of cities: A cross-contextual consumption perspective', Urban Economics and Analysis Course Closure, Urban Economics Wageningen University.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Rethinking markets, during the event 'Markets - mirror of Society' in the context of 'We make the City' at NEMO Amsterdam, hosted by Pakhuis de Zwijger,
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). City-Region Food Systems – het ontwikkelen van een evidence base, Rabobank Almere, Almere.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Van fingerspitzengefühl naar evidence base, Amsterdam Metropolitan Solutions Institute.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). De smaak van Flevoland, Flevo Campus Summer School, de Kemphaan, Almere.

- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Feeding tomorrow's cities, Metropolitan Challenges course – theme Food, Amsterdam Metropolitan Solutions Institute, Amsterdam.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). De stad op het bord van het platteland, expert consultation for Agro Expert Raad Flevoland, Dronten.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Future consumption and the role of plant breeding, Guest lecture Applied Biology course Aeres Almere (APSPo4 – plant breeding and seed production).
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019) Meeting the growing appetite of cities sustainably - a consumption perspective. Several open and closed Lectures in the Series Dutch Science Talks at Universities in Moscow and St Petersburg.

Boekdeel

- Van den Ende, E. and Wertheim-Heck, S. (2019). De groeiende stad in de eeuw van klimaatverandering - een tweegesprek. In: J. Lanjouw (ed.) Boze boeren, LED-lampen en kipdino's. Van Gennep Publishers BV, Nederland.
- Wertheim-Heck, S.C.O and Lanjouw, J. (2019). What's for dinner today? A plea for the human dimension in the food industry. In: J. Lohman (ed.) Feeding the city. Farming and the future of food. Van Gennep Publishers BV, Netherlands.

Voordracht, lezing, wetenschappelijk (non-refereed)

- Brons, A. (2019). Feeding the Melting Pot: Inclusive strategies to the multicultural city. Paper presentation Lancaster Intellectual Party, Lancaster (UK), 2-4 juli 2019.
- Ekkel, E.D. (2019). Green and vital cities. Seminar University of British Columbia, 9 October 2019, Vancouver, Canada.
- Jansma, J.E. (2019). Planning Practice for (urban) Agriculture. Groningen, Nationaal Geografisch en Planologisch Symposium (NGPS), 8 februari 2019.
- Jansma, J.E. (2019). Thought for Food: A social practice perspective at planning of urban agriculture in Almere Oosterwold (NL), Summer Conference 2019, Lancaster University (UK).
- Ekkel, E.D. (2019). De groene, speelvriendelijke stad. OBB Kennisdag Circulaire Speelruimte, Woerden, 16 mei 2019.
- Van der Gaast, K. (2019). Practicing Futures. Lancaster Intellectual Party/Summer Conference, Lancaster University, United Kingdom. 2nd July.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Meeting the growing appetite of cities sustainably a consumption perspective. Several open and closed Lectures in the Series Dutch Science Talks at Universities in Moscow and St Petersburg 8-12 December, <http://dutchsciencetalks.com>.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Food Environments – a consumption sociology perspective The Academy Colloquium Food environments and public health: interdisciplinary perspectives and prospects, KNAW International Expert Meeting hosted by Prof E. de Vet, Dr. J. Mackenbach and Dr. M. Poelman, Trippenhuis, Amsterdam, 11-12 Nov 2019.

Voordracht, lezing, wetenschappelijk (refereed)

- Brons, A., Oosterveer, P. and Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Feeding the Melting Pot: Inclusiveness in Accessing healthy and sustainable food in multi-cultural cities. Track: Sociology

- of Consumption, Paper presentation 14th conference of the European Sociological Association (ESA) Europe and Beyond: Barriers, Boundaries and Belongings, Manchester, 20-23 August 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O., and Raneri, J.E. (2019). Understanding how food retail transformations impact the diets of the urban poor. An evidence base from Vietnam. Long paper, 170th EAAE Seminar 15-17 May 2019 Montpellier.

Wetenschappelijke publicaties

- Brons, A., Oosterveer, P., and Wertheim-Heck, S.C.O. Feeding the Melting Pot: inclusive strategies for the multi-ethnic city. Agriculture and Human Values (under review).
- Van Asselt, M., Ekkel, E.D., Kemp, B. and Stassen, E.N., (2019). The Trade-Off Between Chicken Welfare and Public Health Risks in Poultry Husbandry: Significance of Moral Convictions, Journal of Agriculture and Environmental Ethics, 32(2), 293-319.
- Wertheim-Heck, S.C.O. and Raneri, J.E., (2019). A cross-disciplinary mixed-method approach to understand how food retail environment transformations influence food choice and intake among the urban poor: Experiences from Vietnam. Appetite 142, 104370.
- Wertheim-Heck, S.C.O., Raneri, J.E., and Oosterveer, P.M., (2019). Food safety and nutrition for low-income urbanites - exploring a social justice dilemma in consumption policy. Environment and Urbanisation 31(2), 397-420.
- Zwart, T.A. and Wertheim-Heck, S.C.O. Retailing Local Food: supermarkets beyond the 'alternative' versus 'conventional' binary. Agriculture and Human Values (under review).

Conference proceedings (refereed)

- Brons, A., Jansma, J.E. and Van der Gaast, K. (2019). Feeding the City or The Feeding City? AESOP Sustainable Food Planning Workshop, Almere, 27-29 March 2019.
- Ekkel, E.D. and Van den Doef, I. (2019). The use of urban green spaces in Spoorwijk, The Hague, NL. An exploratory study. Ecocity Summit, 7-11 October 2019, Vancouver, Canada.
- Raneri, J., Kennedy, G., Nguyen, T., Wertheim-Heck, S.C.O., Do, H., De Haan, S. et al. (2019). Determining key research areas for healthier diets and sustainable food systems in Vietnam. IFPRI Discussion paper 01872.
- Van der Gaast, K. (2019). Practicing Futures. Lancaster Intellectual Party/Summer Conference, Lancaster University, United Kingdom. 2nd July.
- Van der Gaast, K. (2019). From emerging theories to practice theories: building a conceptual framework for studies of transition Entrepreneurship as Practice Conference, Amsterdam, 13 December 2019.

Rapport

- Akkerman, R., Pauls, K., Ren, Y., Wertheim-Heck, S.C.O., Van der Gaast, K., Levelt, M., Van Bossum, J. and Rademakers, K.W. (2019). Towards efficient and sustainable local food distribution systems. An explorative study. Research Report, AMS/Flevocampus, Almere

Erkenningen, prijzen

- Ekkel, E.D. (2019). Expertsessie geleid voor Raad van Toezicht/College van Bestuur Citaverde College over nieuwe strategie 2020 – 2024.
- Ekkel, E.D. (2019). Panellid Week van de Toekomst: dinsdag 10 december 2019, thema GROEN. Breda.
- Ekkel, E.D. (2019). Sinds december bestuurslid Stichting Nationaal Dakenplan i.o. namens de kennisinstellingen.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Steering Committee Member 'Voedsel Verbindt' Metropolitan Region Amsterdam. www.voedselverbindt.nl.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expertise recognition: Dutch Science Talks Neso NUFFIC Rusland, 9-12 December 2019; <http://dutchsciencetalks.com/speakers>.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expertise recognition: NWO – Sandpit invitation Transitie naar een Duurzaam Voedselsysteem: interdisciplinair project formulation 21-24 Januari 2020.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expert consultation: DSM, Danone, Nestle, Pepsico and Russian National Institute of Nutrition, Consultation meeting on how to advance research on food consumption, food environments and public health; Moscow, 9 December 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expert consultation: Dutch Embassy in Russia on Urban Food System Transitions and bilateral cooperation, consultation meeting with the Ambassador, the Economic and Innovation attachés, 8 December 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expert consultation: Transitie Coalitie Voedsel: The next Step, JIM Beatrixgebouw Utrecht, 3 October 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expert consultation: MASH UP World Food Center (WFC) Experience, Akoesticum, Ede, 15 March 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expert consultation voor AgroExpert Raad Flevoland (AER) op het gebied van Food Health, Citizen and City, verzocht om meeting van 4 oktober inhoudelijk voor te bereiden met essay/ppt en een presentatie te geven.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Expert consultation: Formulation Social Science Component and participation in selection committee WUR Urban Green House Challenge, 2nd edition; <https://urbangreenhousechallenge.nl/organisation>.
- Kamp, N. van den. (2019). Inspiratieverhaal project Jong Leren Eten <https://www.jonglereneten.nl/inspiratie/mbo-studenten-ontwikkelen-duurzame-voedselconcepten-voor-stadsboerderij-almere>
- Raneri, J. and Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Blog: Choosing between supermarkets and wet markets. Posted at SciDevNet - Bringing science and development together through news and analysis: <https://www.scidev.net/asiapacific/health/opinion/choosing-between-supermarkets-and-wet-markets.html>
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Niks dagelijkse kost. 'Normale' eetgewoonten zijn altijd in beweging. Blog. Posted at Flevocampus: <https://flevocampus.nl/niks-dagelijkse-kost>
- Rampalli, K. and Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Retail Diversity for Dietary Diversity. Blog. Posted at Drivers of Food Choice: <https://driversoffoodchoice.org/2019/09/16/dfc-project-spotlight-retail-diversity-for-dietary-diversity>
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Voedsel Verbindt Metropool Regio Amsterdam. Van Fingerspitzengefühl naar evidence-based. Blog. Posted at VoedselVerbindt: <https://voedselverbindt.nl/items/voedsel-verbindt-metropool-regio-amsterdam-2/>
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Met het klimaat aan tafel, Blog. NRC Wetenschap, ENP WUR: <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/03/29/met-het-klimaat-aan-tafel-a3955089>
- Wertheim-Heck, S.C.O. and Raneri, J. (2019). Retail diversity for dietary diversity – Food safety and Nutrition for the urban poor. Documentary. <https://www.youtube.com/watch?v=3ZiZ2xSvffY>
- Wertheim-Heck, S.C.O. and Raneri, J. (2019). Retail Diversity for Dietary Diversity. Policy Brief. Resolving conflicting priorities of food safety and nutrition for the urban poor in Hanoi, Vietnam. <https://www.wur.nl/en/show/Retail-Diversity-for-Dietary-Diversity-Policy-Brief.htm>
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Interview about Consumer engagement; We need open dialogue with consumers; pp 10-13 TiFN Glossy 2019. <https://www.tifn.nl/wp-content/uploads/2019/09/TiFN1902-Magazine2019.pdf>
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Interview, Banking For Food – Samenwerken aan Voedseloplossingen, Lifestyle Almere Zomer 2019 (verschenen 13 juni 2019).
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Bijdrage aan talk show: RaboBank – Food and the City – Dutch Agro Food Week, Almere Centrum; 10 oktober 2019.
- Wertheim-Heck, S.C.O. (2019). Video: WeMake the City – Pakhuis de Zwijger, <https://www.youtube.com/watch?v=ODOqzF8Q5VY>

Internetuitingen

- Ekkel, E.D. (2019). Waarom groene schoolpleinen en geen groene lokalen? Blog BIIND, Platform voor de fysieke leefomgeving. 11 maart 2019, <https://www.biind.nl/blog/waarom-groene-schoolpleinen-en-geen-groene-lokalen>
- Ekkel, E.D. (2019). Burgerparticipatie in het groen, hoe doe je dat? Blog BIIND, Platform voor de fysieke leefomgeving. 30 september 2019, <https://www.biind.nl/blog/burgerparticipatie-in-het-groene-domein-hoe-doe-je-dat>
- Jansma, J.E. (2019). Oosterwold: een hybride tussen stad en platteland. Weblog, WUR. <https://weblog.wur.nl/metropolitan-solutions/oosterwold-een-hybride-tussen-stad-en-platteland>. Wageningen University and Research.

Overige

- Brons, A. (2019). Studenten Aeres zoeken mensen met diabetes type 2 voor onderzoek. Artikel Almere Deze Week. 27 november 2019.
- Ekkel, E.D. (2019). Groen gaat het doen. Magazine: Gezond leven in de groene stad, Aeres Hogeschool, Almere, mei 2019.
- Ekkel, E.D. (2019). Mensen houden van groen. Magazine: Gezond leven in de groene stad, Aeres Hogeschool, Almere, mei 2019.

- Jansma, J.E. (2019). Mensen maken de stad. Magazine: Gezond leven in de groene stad, Aeres Hogeschool, Almere, mei 2019.
- Kamp, N. van den. (2019). Project Duurzaam Door 'De jeugd heeft de toekomst'. Masterclass Voedseltransities voor 40 mbo- en hbo-docenten. <https://vimeo.com/301570894/b930986118>
- Kamp, N. van den. (2019). Project Duurzaam Door 'De jeugd heeft de toekomst'. Lesprogramma voedseltransities voor mbo. <https://www.ivn.nl/provincie/flevoland/lancering-gratis-lespakket-voor-voortgezet-onderwijs-en-mbo-over-duurzame-voedseltransitie>
- Kamp, N. van den. (2019). Project Duurzaam Door 'De jeugd heeft de toekomst'. Factsheets voedselketen Flevolandse producten.
- Kamp, N. van den. (2019). Project Duurzaam Door 'De jeugd heeft de toekomst'. Tool 'De schijf van vijf dichtbij.'
- Methorst, B. (2019). Een groenere leefwereld begint bij jezelf. Magazine: Gezond leven in de groene stad, Aeres Hogeschool, Almere, mei 2019.
- Renting, H. (2019). Visie Food Aeres Denktank. Resultaat Aeres O&I-project.
- Van der Gaast, K. (2019). Naar een duurzaam en inclusief voedselsysteem. Magazine: Gezond leven in de groene stad, Aeres Hogeschool, Almere, mei 2019.
- Van der Gaast, K. (2019). De voedselsector verduurzamen is een collectieve en geen individuele opgave. Magazine: Socialisme & Democratie. Issue nummer 4, 8 augustus 2019.
- Van der Gaast, K. (2019). Practicing the Future: Pathways and Barriers to Sustainable Food Entrepreneurship. Research Proposal PhD Project Wageningen School for Social Sciences (WASS).
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., de Kort, H. (2019). The Netherlands. In: Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M., Huyghe, C. (Eds), Grassland Use in Europe - a syllabus for young farmers (pp. 173-187): Éditions Quae.
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Carlsson, A. (2019). Rapport sur les freins et leviers à l'innovation sur les prairies.
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Kaemena, F. (2019). Carbon sequestration. In: Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M., Huyghe, C. (Eds), Grassland Use in Europe - a syllabus for young farmers (pp. 109-112): Éditions Quae.
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Kaemena, F. (2019). Greenhouse gas emissions. In: Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M., Huyghe, C. (Eds), Grassland Use in Europe - a syllabus for young farmers (pp. 113-119): Éditions Quae.

Publicaties in vakbladen en de media

- Akker, J. v. d., en Bree, L. van. (2019). Nationale Omgevingsvisie onvoldoende uitdagend en verleidend. Tijdschrift Milieu, 25(2019 nr. 6), 18-19.
- Andreoli, T. (2019). Het eetpatroon waar wij als maatschappij aan verslaafd zijn geraakt is niet goed meer (een interview met Aeres Hogeschool m.b.t. sojateelt en de eiwittransitie). Scienceguide (www.ScienceGuide.nl).
- Boerriqter, H. (2019). DAW investeert in kennis met ontwikkeling opleidingsmodule bodembeheer. DAW Jaarverslag 2018.
- Bron, J.C. (2019). Beweiding: economisch voordeel ook bij grotere, geautomatiseerde bedrijven. Landbouwleven, 8/3/2019, 22.
- De Haas, M., Aantjes, L., Borkent, H., Kwakernaak, C., Meindertsma, S., Van Os, G., Voskamp-Harkema, W. (2019). Grassland Compass: a practical tool to improve grass production and grass utilization on Dutch dairy farms. Grassland Science in Europe, 24, 494 - 496.
- Engwerda, L.T. e. J. (2019). Extensivering aardappelen onnodig. Boerderij, 105-10, 30-33, 3 december 2019.
- Klaassen, M.T., Bourke, P.M., Maliepaard, C., & Trindade, L.M. (2019). Multi-allelic QTL analysis of protein content in a bi-parental population of cultivated tetraploid potato. Euphytica, 215(2), 14.
- Klaassen, M.T., Willemsen, J.H., Vos, P.G., Visser, R.G., van Eck, H.J., Maliepaard, C., & Trindade, L.M. (2019). Genome-wide association analysis in tetraploid potato reveals four QTLs for protein content. Molecular Breeding, 39(11), 151.
- Klootwijk, C.W., Holshof, G., de Boer, I.J., Van den Pol-van Dasselaar, A., Engel, B., & Van Middelaar, C. E. (2019). Correcting fresh grass allowance for rejected patches due to excreta in intensive grazing systems for dairy cows. Journal of dairy science, 102(11), 10451-10459.
- Klootwijk, C.W., Holshof, G., Van den Pol-van Dasselaar, A., van Helvoort, K.L., Engel, B., de Boer, I.J., & van Middelaar, C.E. (2019). The effect of intensive grazing systems on the rising plate meter calibration for perennial ryegrass pastures. Journal of dairy science, 102(11), 10439-10450.
- Kooij, W. v. d. (2019). Beloon duurzame omgang water. In M. d. Vries (Ed.), (Nr. 8 ed.): Veldpost.

Faculteit Dronten

Boek(deel)

- Bogue, F., O'Donovan, M., Bastiaansen-Aantjes, L., van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). Grazing management. In: Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M., Huyghe, C. (Eds), Grassland Use in Europe - a syllabus for young farmers (pp. 41-72): Éditions Quae.
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L. (2019). Inno4Grass - Education material on practical grassland management of the Netherlands (power point). In: A. van den Pol-van Dasselaar, L. Bastiaansen-Aantjes, Bogue, F., O'Donovan, M. (Eds), Specific grassland syllabus and power point presentations available for young farmers and advisors (pp. 334-376).
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M. (Eds). (2019). Specific grassland syllabus and power point presentations available for young farmers and advisors (Deliverable 5.3 of Inno4Grass (727368)).
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M., Huyghe, C. (Eds) (2019) Grassland use in Europe - a syllabus for young farmers, Éditions Quae. <https://www.quae.com/produit/1630/9782759231461/grassland-use-in-europe>

- Kooman, P. (2019). Demonstration experiments. Potato world magazine, 23.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Demo's oppassen. Boerderij, A24, 12 juni 2019.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Duurzaam Avebe. Boerderij, A24, 3 september 2019.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Kilo's of kwaliteit. Boerderij, A24, 15 oktober 2019.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Percentages. Boerderij, A24, 30 april 2019.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Pootgoedbegrip. Boerderij, A24, 23 juli 2019.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Te nat of te droog. Boerderij, A24, 26 november 2019.
- Kooman, P. (2019). Expert Akkerbouw: Versnippering. Boerderij, A29, 29 maart 2019.
- Kooman, P. (2019). Formula 1. Potato world magazine, 42.
- Kooman, P. (2019). PotatOlympics. Potato world magazine, 23.
- Kooman, P. (2019). To a tropical potato production. Potato world magazine, 42.
- Mairhofer F., Weiss A., Pfeifer A., Pitzner C., Prünster T., Van den Pol-van Dasselaar A. and Peratoner G. (2019). A method to lead discussion groups for the analysis of grassland innovations. *Grassland Science in Europe*, 24, 500-502.
- Methorst, R.G. (2019). Waken voor het zielige-boer-verhaal. In H. Boersma & J. Lanjouw (Eds.). Amsterdam: De Groene Amsterdammer.
- Oosterhoff, W. (2019). Samenwerken: veehouder en akkerbouwer. In J. Lentz (Ed.), (pp. 2). Wageningen: V-focus, Agrimedia Wageningen.
- Peratoner, G., Florian, C., Mairhofer, F., Baste-Sauvaire, F., Bogue, F., Carlsson, A., Van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). Effect of training and methodology development on the effectiveness of discussion groups on grassland innovation. *Grassland Science in Europe*, 24, 509 - 511.
- Pluimveehouderij. (2019). Lector pluimveevoeding geïnaugureerd. Pluimveehouderij, 7.
- Ruis, M., Star, L., Heerkens, J., Katoele, J. (2019). Black soldier fly larven verrijken het leven van leghennen. Pluimveehouderij.
- Schils, R., Philipsen, B., Hoekstra, N., Holshof, G., Zom, R., Hoving, I., Van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). Amazing grazing: A public and private partnership to stimulate grazing practices in intensive dairy systems. *Sustainability*, 11(20), 5868. doi:10.3390/su11205868
- Steendam, C. (2019). Kip duurzaam en precies voeren. De Molenaar, 6-7.
- Swinnen, N. (2019). Landbouwers laten bodem bewerken door beestjes. In G. Van Os (Ed.). Pers Vlaams Brabant.
- Tönjes, J. (2019). Bij verzilting zoete en zoute bron soms dicht naast elkaar. In P. C. Pepers K (Ed.). Top Bodem.
- Tönjes, J. (2019). Bodemdruk piekt onder drukwielen van de rupsband. In W.K (Ed.). Top Bodem.
- Van Asselt, M. (2019, june). Welzijn van kippen versus volksgezondheid; Opvattingen van stakeholders. Pluimveekrant, 14.
- Van Asselt, M., Ekkel, E.D., Kemp, B., & Stassen, E.N. (2019). The Trade-Off Between Chicken Welfare and Public Health Risks in Poultry Husbandry: Significance of Moral Convictions. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 32(2), 293-319. doi:10.1007/s10806-019-09774-3
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Baste-Sauvaire F., Bogue F., Carlsson A., Delaite B., Golinski P., Isselstein J. and Peratoner G. (2019). Using the influencing factors for grassland farmers in bridging the gap between practitioners and scientists. *Grassland Science in Europe*, 24, 530-532.
- Van den Pol-van Dasselaar, A., Kaemena, F. (2019). Greenhouse gas emissions. In: Van den Pol-van Dasselaar, A., Bastiaansen-Aantjes, L., Bogue, F., O'Donovan, M., Huyghe, C. (Eds), *Grassland Use in Europe - a syllabus for young farmers* (pp. 113-119): Éditions Quae.
- Van Os, G. (2019). Aeres Department Sustainable soil management. In. ISSPA 2019: Dronten.
- Van Os, G. (2019). Een gezonde bodem doet leven, leven geeft een gezonde bodem. In *Landbouwleven*.
- Van Os, G. (2019). Goed gesoigneerde bodem geeft een landbouwer veel terug. In *VILT*.
- Van Os, G. (2019). Humus bestaat niet meer. *Fruittel*, 109, 5.
- Van Os, G. (2019). Kansrijke opties voor gezonde bodem.
- Van Os, G. (2019). Nieuw Handboek Groenbemesters. In nieuwsbrief Evergreen, Greenport Noord-Holland Noord.
- Van Os, G. (2019). Onderwijsmateriaal over groenbemesters beschikbaar. *Gewasbescherming*, 50(5), 213.
- Van Os, G. (2019). Van containerveld naar het Van der Puttenplein. *Gewasbescherming*, 50(3), 99.
- Van der Mersch, M. (2019). Veel interesse voor de Bodemlevendag. In *Levende Bodem Nieuwsbrief*, Van Os, G. (Ed.).
- Visser, E. K. (2019). De psyche van de huisdiereigenaar. *De Petmonitor* 2019, 3.
- Westerdijk, K. (2019, 2019 07 10). Bodemdruk in beeld. *Flevopost*, p. 38.
- Westerdijk, K. (2019). Bodemdruk meetsysteem.
- Westerdijk, K. (2019, 2019 05 25) Lege machines zijn te zwaar voor de bodem. *Nieuwe Oogst*, interviewer: R. H.
- Westerdijk, K. (2019). Mobiel systeem meet bodemdruk. In *Akkerwijzer*.

Rapporten

- CINOP (auteur), Oosterhoff, W., Selles, N., Vlieger, R. de (tekstredactie). (2019). *Onderwijs*.
- Delaite, B. Van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). Demand-driven research agenda for increased productivity and sustainability for European Productive Grasslands.
- Goudappel, H.A., Laarhoven, S., Oosterhoff, W., Selles, N., Vlieger, R. de (tekstredactie). (2019). *Ondernemen*.
- Jochemsen, H., Oosterhoff, W. (redactie). (2019). *Concurreren of co-creëren? Rentmeesterschap als voorwaarde voor een rechtvaardige mondiale samenleving.* <https://www.aereshogeschool.nl/aeres-hogeschool-dronten-kennisbank/life-lezingen>
- Kocks, C., Laarhoven, S., Oosterhoff, W., Selles, N., Vlieger, R. de (tekstredactie). (2019). *Onderzoek*.
- Kooman, P. L., Oosterhoff, W. (2019). *Gezonde bodem, gezonde gewassen, gezond verstand.*

- Laarhoven, S., Oosterhoff, W., Selles, N., Vlieger, R. de (tekstredactie). (2019). Ons IDee. Retrieved from Dronten: <https://www.aereshogeschool.nl/over-aeres-hogeschool/dronten/economy-of-life>
- Peratoner, G., Mairhofer, F., Höllrigl, P., Van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). Annual report 2 on innovation meetings Practice and Science meet (Deliverable 3.4 of Inno4Grass (727368)).
- Peratoner, G., Mairhofer, F., Höllrigl, P., Van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). Annual report 3 on innovation meetings Practice and Science meet.
- Pol, T.S., Damme van, M., Honk, P. van (2019). Duurzaamheidsscan Paardenhouderij - Status en ambitieniveau duurzaamheid van paardenbedrijven in Nederland 2018 en 2019. Retrieved from Dronten.
- Schierholz, V.O., Mulder, Schoorl, Heuvelink. (2019). Evaluating different subsoil compaction depth estimation methods. In.
- Van Asselt, M. (2019). Conflicts between chicken welfare and public health risks in poultry husbandry. Stakeholders' perceptions and moral convictions. (PhD), Wageningen University, Wageningen. Retrieved from <http://edepot.wur.nl/469482>
- Van der Wekken, E. (2019). Innovatieve meettechnieken voor een effectief en duurzaam bodembeheer. L. Bos (Ed.). recording and analysis of the behaviour of animals kept in groups. Paper presented at the 70th Annual Meeting of the European Federation of Animal Science, Gent, Belgium.
- Oosterhoff, W. (2019). Handboek Samenwerken Akkerbouw & Veehouderij (ISBN: 978-90-78712-39-8). Retrieved from Dronten: [file:///C:/Downloads/1901105A4%20ligHandboek%20Samenwerken%20Akkerbouw%20%20VeehouderijHR%20intern%20los%20\(1\).pdf](file:///C:/Downloads/1901105A4%20ligHandboek%20Samenwerken%20Akkerbouw%20%20VeehouderijHR%20intern%20los%20(1).pdf)
- Oosterhoff, W. (2019). Ondernemerschap vanuit hogescholen. Paper presented at the Maatschappelijke Impact van Praktijkgericht Onderzoek, Rotterdam, 27 juni 2019.
- Schierholz, V.O., Mulder, Schoorl, Heuvelink. (2019). Evaluating different soil compaction measurements techniques: simplicity versus complexity. Paper presented at the Wageningen Soil Conference, Wageningen, 28-31 augustus 2019.
- Van Asselt, M. (2019). Differences in perceptions of animal husbandry; How to deal with them? Farewell symposium Prof. E.N. Stassen: Perceptions of animal husbandry [Presentation]. Wageningen.
- Van Asselt, M. (2019). Toekomst van de pluimveehouderij; Opvattingen over de pluimveehouderij. Agivaknet-bijeenkomst.
- Van Asselt, M., & Velthuis, A.G.J. (2019). Impact of cleaning and disinfection of milking equipment on bacterial counts in first colostrum. Paper presented at the European Bovine Conference, 's Hertogenbosch, the Netherlands.
- Van Orsouw T.L., Schoorl, J.M., Heuvelink, G.B.M., Van Os, G. (2019). Usability of Ground Penetrating Radar for (Semi-) Automatic Mapping of Subsoil Compaction and soil layers in an Agricultural Field. In.
- Van Orsouw T.L., Schoorl, J.M., Heuvelink, G.B.M., Van Os, G. (2019). Usability of ground penetrating radar with complementary sensors for 3D mapping of bulk density in an agricultural field with variable subsoil compaction. Paper presented at the Wageningen Soil Conference, Wageningen, 28-31 augustus 2019.
- Van Os, G. (2019). Bodembeheer: verleden-heden-toekomst. In. Greenport Noord-Holland Noord - Contactdag broccolien bloemkooltelers: Wervershoof.
- Van Os, G. (2019). Bodembiodiversiteit uitgelegd in Groot Bodemcollege. Gewasbescherming, 50(1).
- Van Os, G. (2019). Bodemleven: wat mag je ervan verwachten. In. Bodemsymposium Aequator: Bennekom.
- Van Os, G. (2019). Dit is Aeres Hogeschool - Duurzaam bodembeheer. AH Dronten (Ed.). Dronten.
- Van Os, G. (2019). Het bodemleven helpt ons, hoe helpen wij het bodemleven. In Kennistrip Bodem & Teelt vanuit de onderzoekskeuken Amsterdam Green Campus, Amsterdam.
- Van Os, G. (2019). Het bodemleven helpt ons, hoe helpen wij het bodemleven. In. Bodemlevenstudiedag, Vlaamse Landmaatschappij: Leuven, België.
- Van Os, G. (2019). Het bodemleven helpt ons, hoe helpen wij het bodemleven. In. Bodemkundige Dienst: Bodemlevendag: Heverlee, België.
- Van Os, G. (2019). Het klimaat en onze bodem. In. Levende Bodem: netwerkbijsamenkomst: Erp.

Voordracht, inleiding, lezing

- De Haas M.J.G., Borkent H., Kwakernaak C., Meindertsma S., Van Os, G., Van den Pol-van Dasselaar A, and Voskamp-Harkema W. (2019). 'Grassland Compass': a practical tool to improve grass production and grass utilization at Dutch dairy farms. Paper presented at the EGF-EUCARPIA 2019, Zürich, Zwitserland.
- Dittrich, K. (2019). Food waste - bad apple or cream of the crop? Business model innovation in the Dutch agrifood industry. Paper presented at the Open and user innovation, Utrecht University.
- Gijssel, A. v., Loke, B.J., Ouweltjes, W., Rodenburg, T.B., Visser, E.K., & Noldus, L.P.J.J. (2019). TrackLab 2: a new solution for automatic recording of location, activity and social behavior of group-housed animals. Paper presented at the Proc. 9th European Conference on Precision Livestock Farming, Cork, Ireland, 26-29 August 2019.
- Heerkens, J. (2019). Larven als stalverrijking. P. Relatiedag (Ed.). Veenendaal.
- Heerkens, J. (2019). Safeguarding laying hen welfare and production in cage-free systems. In Day, D.K. (Ed.). Hyderabad, India.
- Heerkens, J., Ruis, M., Kuipers, H., Katoele, J., & Star, L. (2019). Feeding insects to laying hens during peak of lay: effects on production performance, behaviour and welfare. Paper presented at the 22nd European Symposium on Poultry Nutrition, Gdansk, Poland, 10-13 June 2019.
- Methorst, R. G. (2019). Ondernemer, Omgeving, Toekomst, Strategie. Rotterdam: Landelijke Onderwijsdag Veehouderij.
- Nijman, J. (2019). Innovatieve gewasbescherming centraal op studiedag voor docenten. Van Os, G. (Ed.).
- Noldus, L.P.J.J., Ouweltjes, W., Rodenburg, T.B., Visser, E.K., Loke, B. J., & Van Gijssel, A. (2019). TrackLab 2: automatic

- Van Os, G. (2019). Het klimaat en onze bodem. In: What about soil, HAS: Den Bosch.
- Van Os, G. (2019). Het klimaat en onze bodem. In: LTO Noord: Bodemmiddag Veenkoloniën Valthermond.
- Van Os, G. (2019). Het klimaat en onze bodem. In: Der Verenigde Hagel, jaarvergadering: Zuidbroek.
- Van Os, G. (2019). Kringlooplandbouw, wat betekent dat. In: NFO Jaarvergadering: Lelystad.
- Van Os, G. (2019). Lectoraat Duurzaam Bodembeheer. In: Horizon Flevoland: Aeres Hogeschool, Dronten.
- Van Os, G. (2019). Lectoraten: voorbeeld Duurzaam Bodembeheer. In: Nieuwjaarsbijeenkomst pensionado's, Aeres Hogeschool: Dronten.
- Van Os, G. (2019). Pitch Bodembeheer. In: Waterschap Zuiderzeeland: Klimaatstresstest landelijk gebied: Lelystad.
- Van Os, G. (2019). Pitch Kennisverspreiding. In: LNV Nationaal Programma Landbouwbodems: Den Haag.
- Van Os, G. (2019). SIA Duurzaam bodembeheer. In: LNV Lunchlecture: Den Haag.
- van Os, G. (2019). Soil management - past, present, future. In: Potato Days Poland: Udanin, Polen.
- Van Os, G. (2019). Workshop Bodemkennis - waar haal je het vandaan. In: LNV Bodemtop: Rotterdam.
- Visser, E.K. (2019). Mens-dier interactie. Presentatie voor ministerie van LNV. Dronten.
- Visser, E.K. (2019). Passie voor Paarden. Presentatie op Animal Event Dronten.
- Vleeschouwers, B. (2019). Bodemleven: onderwereld controleert bovenwereld. In: BoerenBond, Van Os, G. (Ed.).

Internetuitingen

- Bal, A. (2019). The search for alternative proteins.
- Den Haan, T. (2019). Akkerbouwers hebben beloningssysteem nodig voor CO₂-opslag in de bodem. In: Van Os, G. (Ed.). Groene Ruimte Nieuws.
- Den Haan, T. (2019). Verdienmodel nodig voor CO₂-opslag in de bodem. In: Van Os, G. (Ed.). GroenKennisnet.
- Klaassen, M. T. (Producer). (2019). De eiwittransitie: geen hype maar trend.
- Knegt, S., de. (2019). De lector als schakel in de duurzame transitie.
- Lenkens, H. (2019). Wateropslag kan droogteschade in aardappelen voorkomen. Retrieved from <https://www.akkerwijzer.nl/artikel/179533-wateropslag-kan-droogteschade-in-aardappelen-voorkomen/>
- Plumveekrant. (2019). Oprichting Poultry Star Foundation.
- Van Os, G. (2019). Nieuw Handboek Groenbemers verschenen. In: Groenkennisnet.
- Van Os, G. (2019). Wetenschappers pleiten voor afschaffen van het begrip 'humus'. In: AgriHolland.

Overige

- Kooij, W. v. d. (2019). Radio interview lectoraat Agrarisch Waterbeheer. In: O. Flevoland (Ed.). Lelystad.
- Lenders, S. (2019). Grip op bodemdruk. In: K. Westerdijk (Ed.).
- Methorst, R.G. (2019). Bedrijfsovername. In: E. Vandaag (Ed.). Een Vandaag. Hilversum: AvroTros.

- Methorst, R.G. (2019). De dag na het boerenprotest - wat is het effect. In: O. Flevoland (Ed.), Dit is Flevoland. Lelystad: Omroep Flevoland.
- Methorst, R.G. (2019). Radio-interview Kringlooplandbouw. In: O. Flevoland (Ed.). Lelystad.
- Van den Pol-van Dasselaar, A. (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=VvyeEb2FZIML>: Aeres Hogeschool Dronten - Netwerk Event - Agnes van den Pol - Grasland en beweiding.
- Van Os, G. (2019). Aanschaffing mobiele meetopstelling. In: W. K (Ed.). Aeres Nieuwsbrief.
- Van Os, G. (2019) Zomer was een wake-up call: lector wil boeren inspireren dat het ook anders kan/Interviewer: O. D. De Noordoostpolder, 17 april 2019.

Faculteit Wageningen

Wetenschappelijke publicaties

- Head, A.J., Novara, M., Gallo, M., Schrijer, F., & Colonna, P. (2019). Feasibility of particle image velocimetry for low-speed unconventional vapor flows. *Experimental Thermal and Fluid Science*, 102, 589-594.
- Rozendaal, J., Van den Berg, N., & Van Doesum, K. (2019). Expliciteren van cocreatieopbrengsten. *Kwalon*, 24(2), 24-33.
- Van Heijst, H., de Jong, F.P., van Aalst, J., de Hoog, N., & Kirschner, P. A. (2019). Socio-cognitive openness in online knowledge building discourse: does openness keep conversations going? *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*, 14, 165-184. doi: 10.1007/s11412-019-09303-4.
- Rozendaal, J.S., Van Sandick, A., & De Jong, F. (2019). Participatief actieonderzoek: effectief voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk beroepsprofiel. Casus: landelijke masters Leren & Innoveren. *Tijdschrift voor Leraren Opleiders* 40 (3), 223-238.

Boeken

- Ruijters, M., Houtkamp, B., & De Vries, C.A. (2019). Opgavegericht teamleren: samenwerken aan een groter goed. Deventer: Management Impact.
- Ruijters, M., Van Luin, G., & Wortelboer, F.Q.C. (Reds.). (2019). Mijn binnenste buiten: werken aan je professionele identiteit. Deventer: Management Impact.

Boeken en inauguratie

- De Jong, F. (2019). Kennis in-(ter)-actie: responsief leren als kennis construeren. Heerlen: Open Universiteit.

Boekdelen

- Seuneke, P., Van den Berg, N., & De Jong, F. (2019). From suspicion towards co-creation: facilitating boundary crossing in further developing hybrid vocational learning environments. In: S. Beusaert, E. Kyndt & I. Zitter (Red.), *Designing for connectivity between education and work: Principles and practices*. London: Routledge (submitted).
- Schellings, G., Helms-Lorenz, M., & Runhaar, P. (2019). *Begeleiding startende leraren: praktijk en theorie*. Antwerpen: Garant. Bijdrage door Wallenaar, M., in het kader van het project *Begeleiding startende leraren*.

- Vollaard, J., Vissers, R., & Van der Wolk, J. (Reds.). (2019). We zijn begonnen!: Begeleiding Startende Leraren 2013-2019. 's-Hertogenbosch: Graphic in Mind. Bijdrage door Wallenaar. M., in het kader van het project 'Begeleiding startende leraren'.
- Conference papers (reviewed)**
- De Jong, F., Bent, M., Ermers, C., Seuneke, P., Van Steenbergen, R., & Sturkenboom, I. (2019). Kenniscreatie in de praktijk: een collectief zelfexperiment door docent-onderzoekers. Posterpresentatie tijdens het postersymposium 'Innoveren van Leren en Ontwikkelen in onderwijs en bedrijfsleven en de waarde van kennis construeren' voorafgaand aan de oratie van Frank de Jong op 15 november 2019. Heerlen: Open Universiteit.
 - De Jong, F. (2019). The ViSuAL project. University Business cooperation – a crucial partnership for innovation and sustainability development. Directorate General for Education and Culture (DG EAC) and the Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA). The 8th European University-Business Forum conference. 24/10/2019 - 25/10/2019 in Brussels.
 - De Jong, F. (2019). Worldcafé Practice-Based Research. EAPRIL-invited symposium. EARLI conference. 18th Biennial EARLI Conference, RWTH Aachen, 12-16 August.
 - Gallo, M., & Van der Wielen, S. (2019). Biomimicry: transformative learning for sustainable solutions. Higher Education Conference 2019, 28-29 Oktober 2019, Amsterdam University of Applied Sciences.
 - Matsuzawa, Y., & De Jong, F. (2019). Knowledge building in the Master learning and innovating of Aeres Applied University the Netherlands. KBSI Knowledge building Summer Institute, Hiroshima University, Japan, March 18.
 - Mazereeuw, M., Van den Berg, N., Coenders, M., Oonk, C., & Zitter, I. (2019). Zekerheid over (on) zekerheden van hybride leeromgevingen in het beroepsonderwijs. Rondetafel, Parallelsessie 3 tijdens de OnderwijsResearchDagen, 26-29 juni 2019, Heerlen. <https://ord2019.nl/programma/>
 - McAuley, S., & De Jong, F. (2019). A Master of Education in Knowledge Building & Innovation. A promising idea? Knowledge Building Summer Institute. Lyon, France, June 17, 2019.
 - Munneke, L., Van den Berg, N., & Masereeuw, M. (Chairs) (2019). The issue concerning the quality of practice-based research. Cloud 11 spotlight session. EAPRIL-Conference, 27-29 November 2019, Tartu. https://eapril.org/sites/default/files/2019-11/EAPRIL2019%20Programme_v13.pdf
 - Nawijn, A. P., & Van den Berg, N. (2019). Grenspraktijken van docenten in het mbo met een afgeronde master. Workshop tijdens het Velon/VELOV-congres, 18-19 maart 2019, Breda.
 - Pedaste, M., Ramos, J., De Jong, F., Vonk, M., Espadeiro, R., Cattaneo, A., H., Leijen, A., Laitnen-Vaananen, S., Burns, E., Tiebosch, N., & Bent, M. (2018). ViSuAL the video supported collaborative learning knowledge alliance Erasmus+ (eu)-project. Session G1, 11/14/2018; 11:20-12:50 pm. Guidbook app; EAPRIL 2018 guide.
 - Ramos, J., Cattaneo, A., De Jong, F., Laitinen-Vaananen, S., & Leijen, A. (2019). Video-supported collaborative learning: A literature review towards the identification of sound pedagogical models for conceptual thinking and professional development. Paper presented at the 6th Congress on Research in Vocational Education and Training, Zollikofen, Switzerland. In: Symposium "Innovative video uses for VET purposes: Addressing contemporary educational challenges", chaired by Flandin, S. and Cattaneo A.; Discussant Hans van der Meij; Session Details: Wednesday, 06/Mar/2019, 1:50pm-3:20pm. Conference4Me-app.
 - Seuneke, P., & Van der Heul, W. (2019). Jump in!: round tables about your research project plans, dilemma's, questions etc. EAPRIL 2019 Conference, (27-29 November 2019), Tartu.
 - Van Beek, J., & Van den Berg, N. (2019). Onderzoek van betekenis: Zelf onderzoek doen naar vraagstukken in je werkpraktijk. Workshop tijdens het Velon/VELOV-congres, 18-19 maart 2019, Breda.
 - Van den Berg, N., De Jong, F., & Seuneke, P. (2019). Cocreëren van reguleren in groen mbo. Posterpresentatie tijdens het postersymposium 'Innoveren van Leren en Ontwikkelen in onderwijs en bedrijfsleven en de waarde van kennis construeren' voorafgaand aan de oratie van Frank de Jong op 15 november 2019. Heerlen: Open Universiteit.
 - Van den Berg, N., Driessen, R., Elings, G., & Braaksma, M. (2019). Worldcafé naar aanleiding van Ruim baan voor leraren. Een nieuw perspectief op het leraarschap. Worldcafé door de Velon-ledenraad in samenwerking met de Onderwijsraad, tijdens het Velon/VELOV-congres, 18-19 maart 2019, Breda.
 - Van den Berg, N., Masereeuw, M., & Munneke, L. (Chairs) (November 2019). From practical issue to research question. Cloud 11 spotlight session. EAPRIL-Conference, 27-29 November 2019, Tartu. https://eapril.org/sites/default/files/2019-11/EAPRIL2019%20Programme_v13.pdf
 - Van den Berg, N., & Nawijn, A. (2019). Samenwerking in het NRO-project Toekomstperspectief van de Leerling Centraal (TLC). Presentatie/workshop tijdens het Slotsymposium NRO-onderzoeksprogramma Groen Beroepsonderwijs – Verbinden over grenzen, 20 september 2019, Amersfoort. Zie programma op <https://www.nro.nl/20-september-slotsymposium-groen-beroepsonderwijs-verbinden-over-grenzen/>
 - Van den Berg, N., & Nawijn, A. (2019). Preparing VET-students for a dynamic future. Co-creating research. Posterpresentation at Van den Berg, N., Van der Meijden, A., Meijer, L., Schalkwijk, B., Nawijn A., & Cattaneo, A. (2019). Preparing VET-students for a dynamic future. Content and methodology of practice based research. Symposium EAPRIL-Conference, 27-29 November 2019, Tartu. https://eapril.org/sites/default/files/2019-11/EAPRIL2019%20Programme_v13.pdf
 - Van den Berg, N., & Seuneke, P. (2019). Ethiek van praktijkgericht onderzoek. Masterconferentie, 26 maart 2019, Haagse Hogeschool, Den Haag.
 - Van den Berg, N., Van Beek, J., & Van Heijst, H. (2019). Hoe 'klein' betekenisvol onderzoek kan zijn. Vormgeving

en opbrengsten van een module praktijkonderzoek in groen beroepsonderwijs. Posterpresentatie tijdens het postersymposium 'Innoveren van Leren en Ontwikkelen in onderwijs en bedrijfsleven en de waarde van kennis construeren' voorafgaand aan de oratie van Frank de Jong op 15 november 2019. Heerlen: Open Universiteit.

- Van den Berg, N., Van der Meijden, A., Meijer, L., Schalkwijk, B., Nawijn A., & Cattaneo, A. (2019). Preparing VET-students for a dynamic future. Content and methodology of practice based research. Symposium EAPRIL-Conference, 27-29 November 2019, Tartu. https://eapril.org/sites/default/files/2019-11/EAPRIL2019%20Programme_v13.pdf
- Van den Berg, N., Wools, S., Khaled, A., & Masereeuw, M. (2019). Valide analyses nemen de context serieus. Gezamenlijk divisieslot BBV en ME, Parallelsessie 5 tijdens de OnderwijsResearchDagen, 26-29 juni 2019, Heerlen. <https://ord2019.nl/programma/>
- Van Heijst, H., de Jong, F.P.C.M., & Kirschner, P.A. (2019, June). Knowledge building discourse: Socio-cognitive openness as a precondition for developing embedded cognition. Paper presented at the Knowledge Building Summer Institute, Lyon.
- Van Heijst, H., de Jong, F.P.C.M., Van Aalst, J., de Hoog, N., & Kirschner, P.A. (2019, August). Socio-Cognitive Openness in Online Knowledge Building: Does Openness keep Conversations Going? Paper presented at the Earli 2019 conference, Aachen.
- Van Heijst, H., de Jong, F.P., van Aalst, J., de Hoog, N., & Kirschner, P. A. (2019). Socio-cognitive openness in online knowledge building discourse: does openness keep conversations going? Posterpresentatie op symposium 'Innoveren van leren en ontwikkelen in onderwijs en bedrijfsleven en de waarde van kennis construeren', Open Universiteit Heerlen.
- Velazquez-Godinez, E., Ratté, S., & De Jong, F. (2019). Coverage of syllabus concepts in students' written productions: An asymmetric approach. In: ORD 2019.
- Velazquez-Godinez, E., Ratté, S., & De Jong, F. (2019). Evaluating the coverage of syllabus terminology in student's dissertations. Paper presented at the EdMedia+ Innovate Learning.

Publicaties

- Ruijters, M., & Verborg, F. (2019). Ruimte voor professionaliteit. *TvOO: Tijdschrift voor Ontwikkeling in Organisaties* 9(2), 42-48.
- Schalkwijk, B., & Van den Berg, N. (2019). De meerwaarde van perspectiefwisseling tussen studenten, docenten en onderzoekers. *Profiel*, 28(9), 11-13.
- Van den Berg, N., & De Jong, F. (2019). Toekomstperspectieven centraal in groen beroepsonderwijs. *Profiel*, 28(7), 24-16.
- Van den Berg, N., & Onstenk, J. (2019). Evidence-informed werken aan werkplekieren in het mbo. Drie decennia onderzoek en wat schoolleiders kunnen doen. *De Nieuwe Meso, Vakblad over onderwijs en leiderschap*, 6(4), 57-61.

Rapporten (extern)

- Beers, P.J., De Jong, F., Huntjens, P., Kocks, C., Nederhof, E., & Seuneke, P. (2019). IMPACT-post-ambule: begin van een andere toekomst. Een lectoratenprogramma voor transitie in het groene domein. (z.p.): IMPACT.
- De Jong, F. (2019). Final report Erasmus+ Staff exchange. NLO1 National Agency Erasmus+. (2017-1-NLO1-KA107-035062) 2019-8-23 13_41_27.pdf
- De Jong, F. (2019). Eindverslag Groene plus lectoraat: Responsief Onderwijs GPL14005. Rijksdienst voor ondernemend Nederland.
- De Jong, F. (2019). Activiteitenplan groene Plus Lectoraten. Responsief onderwijs, GPL1405MIV4U. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- De Jong, F. & Van Steenberghe, R. (2019). Interim report, Erasmus+ Knowledge Alliance. Video-Supported Education Alliance 588374-EPP-1-2017-1-NL-EPPKA2-KA.
- Frijters, S., Wesselink, R., Van Eck, P., Swart, H., Wals, A., De Waal, A., & Fekkes, M. (2019). The Whole School Approach to Sustainability. Een integrale aanpak voor duurzame ontwikkeling in het onderwijs. Den Haag: NRO.
- Gallo, M. (2019). Lectoraat Biomimicry: Activiteiten Plan, Sept 2019 - Sept 2020. Ministerie van Economische Zaken, Directie Agro- en Natuurkennis.
- Harbers, J., Van den Berg, N., Biemans, H., Fekkes, M., Hakkaart, Q., De Jong, F., Nawijn, A. (2019). Toekomstperspectief van de leerling centraal (onderzoeksverslag NRO project 404-17-850). Den Haag: NRO. <https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2019/07/eindrapport-toekomstperspectief-van-de-leerling-centraal.pdf>
- Wesselink, R., Van Eck, P., Frijters, S., De Waal-Verkooijen, A., Swart, H., Fernandes, E., Fekkes, M., & Wals, A. (2019). De Hele School door een Groene Bril: Eindrapportage. Den Haag: NRO.

Rapporten (intern)

- Albone, S. (2019). Het doen van onderzoek doet wat met je. Een kwalitatief onderzoek naar de positionering van masteropgeleide docentonderzoekers binnen Aeres MBO. Wageningen: AHW.
- Albone, S. & Van den Berg, N. (2019). Onderzoek in Aeres VMBO en Aeres MBO onder het vergrootglas. Notitie ter bespreking in het MT van Aeres VMBO en Aeres MBO op 27 juni 2019. Wageningen: AHW.
- De Jong, F., & Seuneke, P. (2019). Responsief (beroeps) onderwijs voor transitie in agro-food: hoe ziet dat eruit en hoe komen we daar? Wageningen: Aeres Hogeschool Wageningen.
- Van den Berg, N. (2019). Visies op onderzoek in Aeres MBO. Praatpapier n.a.v. interviews met directeuren Aeres MBO, voor het mbo directeurenoverleg op 17 januari 2019. Wageningen: AHW.
- Van den Berg, N. (2019). Visies op onderzoek in Aeres VMBO en Aeres MBO. Praatpapier n.a.v. interviews met directeuren Aeres VMBO en Aeres MBO, voor het MT Aeres (v)mbo op 18 april 2019. Wageningen: AHW.

Voordracht voor professionals (masterclasses; workshops op basis van onderzoek)

- De Jong, F. (2019). Several presentations/workshops during the EU Erasmus+ Knowledge Alliance-project ViSuAL transnational project meeting (4-7 June 2019). Hosted LAMK University of Applied Sciences, Lahti, Finland.
- De Jong, F. (2019). Several presentations/workshops during the EU Erasmus+ project 'Pro-VET' transnational meeting (Monday, 10 to Friday, 14 June 2019). Hosted by JAMK University of Applied Sciences, Jyväskylä, Finland.
- De Jong, F. (2019). Several presentations/workshops during the EU Erasmus+ project 'Pro-VET' transnational meeting (30 September-4 October 2019). Hosted by Tver State University, Tver, Russian Federation.
- De Jong, F. (2019). Several presentations/workshops during the EU Erasmus+ Knowledge Alliance project ViSuAL transnational project meeting (25-26 November 2019). Hosted by Tartu University, Tartu, Estonia.
- Fishbowl Actieonderzoek in organisaties, op 11 september 2019 bij Avans Hogeschool in 's-Hertogenbosch georganiseerd door Marco Mazereeuw, Niek van den Berg en Lisette Munneke, (EAPRIL Cloud 11, methodology of practice-based research), Wilbert van der Heul en Pieter Seuneke, (EAPRIL Cloud 13, starting researchers), Tom De Schryver (EAPRIL Cloud 14, learning in organisations) en Ann Van Der Auweraert (Hogeschool Avans).
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. BiomimicryNL network meeting. Wageningen: Aeres Hogeschool, , 11 January 2019.
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. TOI management team meeting. Bergen: Inholland Hogeschool, , 17 January 2019.
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. Den Burg: Inholland Hogeschool, 5 March 2019.
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. Kenniswerkplaats (KWP) – Biomimicry masterclass. Alkmaar (Telefoon central): Inholland Hogeschool, 14 May 2019.
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. Lunch met de lector. Haarlem: Inholland Hogeschool, 14 May 2019.
- Gallo, M. (2019). Bio-inspired drones for sustainable horticulture. Final Symposium Hipergreen project. Naaldwijk: World Horti center, 27 September 2019.
- Gallo, M. (2019). Can biomimicry unlock renewable energy? Terra Technica. Alkmaar: Inholland Hogeschool, 18 November 2019.
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. OVTP meeting. Wageningen: Aeres Hogeschool, 27 November 2019.
- Gallo, M. (2019). Biomimicry: learning from nature for sustainable solutions. Biomimicry lectoraat – ATOS meeting. Delft: Inholland Hogeschool, 6 December 2019.
- Seuneke, P. (2019). Presentatie / workshop 'Samenwerken voor preventie en bestrijding: communicatie, co-innovatie en onderzoek', op 13 november 2019, Jaarlijkse scholingsdag knaagdierbeheersing. Aeres Hogeschool Wageningen (i.s.m. Hendrik Schouwenaar).

- Seuneke, P. (2019). Several presentations / workshops during the EU Erasmus+ project 'Pro-VET' transnational meeting (30 September – 4 October 2019). Hosted by Tver State University, Tver, Russian Federation.

Interviews

- Andreoli, T. (2019). Kritisch leren denken is niet genoeg. Interview met Frank de Jong. Science guide. <https://www.scienceguide.nl/2019/11/kritisch-leren-denken-is-niet-genoeeg/>
- Arbeek, S. (2019). Onderwijs kan anders: kenniscreatie en ecologisch intelligent handelen: Interview met Frank de Jong. Schooldomein, 32(oktober), 8-12.
- De Compliance Officer. (2019). Integriteit ontwikkelt zich in de dialogen rondom het werk: interview met Manon Ruijters. De Compliance Officer 9 (33), 4-8.
- Derksen, K. (2019). Goed werk: interview met Manon Ruijters. O&O Opleiding en ontwikkeling 32(4), 8-12.
- Schrijvers, J. (2019). De boekenkast van Manon Ruijters, onderzoeker/bruggebouwer. Interview. Coachlink magazine (12), 42-45.
- Van den Born, T. (2019). Wat brengt de toekomst. Interview met Frank de Jong en Stan Frijters. Groen Pact. <https://www.groenpact.nl/nl/groenpact/show/Wat-brengt-de-toekomst-.htm?fbclid=IwAR3NfCyaNLMHj6qVrRQrat1WJQon3oAK-Gu31ZbKp4dKFioNs9MhuEoZv9A>

Projectvoorstellen (gehonoreerd/niet gehonoreerd)

- Aeres Hogeschool, Has Hogeschool, Inholland & Van Hall Larenstein (2019). Het Nieuwe Telen: Gas erop! Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA, Programma Praktijkkennis voor Voedsel en Groen: Duurzame plantaardige ketens, september 2019 (gehonoreerd). Bijdrage namens Aeres Hogeschool door Pieter Seuneke.
- Gallo, M. (2019). Lectoraat Biomimicry: research proposal, bio-inspired drones for Sustainable horticulture. NWA Idea generator, NWO (not granted).
- Gallo, M. (2019). Lectoraat Biomimicry: research proposal, bio-inspired drones for sustainable horticulture. RAAK Kiem, SIA (granted).
- Groenink, K., Van den Berg, N., Rozendaal, J., Teurlings, Ch., Albone, S., Nawijn, A., et al. (2019). Masteropgeleide docenten als aanjagers van onderzoekend werken aan onderwijskwaliteit in het mbo. Uitgewerkte aanvraag voor PPO Beroepsonderwijs, derde ronde 2018-2019, NRO (gehonoreerd). <https://www.nro.nl/onderzoeksprojecten-vinden/?projectid=40-5-19620-046-masteropgeleide-docenten-als-aanjagers-van-onderzoekend-werken-aan-onderwijskwaliteit-in-het-mbo>

Overige

- MBO raad. (2019). Startwijzer MBO. <https://www.startwijzermbo.nl/Account/Login?ReturnUrl=%2FForm%2FFillIn> Bijdrage door Wallenaar, M., in het kader van het project Begeleiding startende leraren.

- VO raad. (2019). Startwijzer VO.
<https://www.startwijzervo.nl/Account/Login?ReturnUrl=%2F>. Bijdrage door Wallenaar, M., in het kader van het project Begeleiding startende leraren.
- Visueel verslag van het Worldcafé naar aanleiding van Ruim baan voor leraren. Een nieuw perspectief op het leraarschap. Ggeorganiseerd door Van den Berg, N., Driessen, R., Elings, G., (namens Velon-ledenraad) & Braaksma, M. (namens de Onderwijsraad), tijdens het Velon/VELOV-congres, 18-19 maart 2019, Breda. <https://veloncongres.nl/archief/veloncongres-2019/videosveloncongres2019/>

Bijlage 10 Helderheid in bekostiging

In deze bijlage legt Aeres verantwoording af over de juiste toepassing van de bekostigingsvoorwaarden op basis van de onderwerpen in de notities 'Helderheid in de bekostiging van het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie 2004' en 'Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs',

1 Uitbesteding

Uitbesteding van bekostigd onderwijs aan een andere, al dan niet bekostigde, instelling of organisatie tegen betaling voor de geleverde prestaties vindt binnen Aeres incidenteel plaats. Het betreft dan vmbo-leerlingen die het aoc bijvoorbeeld tijdelijk op een reboundvoorziening plaatst of leerlingen die via de vavo-route (al dan niet gedeeltelijk) hun diploma behalen. Bij de faculteiten Almere en Dronten van Aeres Hogeschool is een zogenaamd double-degree-programma met partners in Canada en Frankrijk. Studenten kunnen over en weer gedurende maximaal een jaar onderwijs ontvangen, waarbij sprake is van een verrekenmodel. Daarnaast kunnen hogeschoolstudenten via Kiezen op Maat minoren volgen bij andere hogescholen en ontvangt Aeres Hogeschool studenten van andere hogescholen. Ook in beide laatste gevallen geldt dat onderlinge verrekening plaatsvindt.

Aeres Tech verzorgt voor roc Aventus een deel van de uitvoering van het bekostigde onderwijs van de bbl-opleidingen van importeurs in de mobiele techniek en van de bbl-opleidingen in de koudetechniek.

2 Investeren van publieke middelen in private activiteiten

Aeres investeert vanuit de publieke middelen niet in private activiteiten. Alle investeringen in private activiteiten binnen het onderwijs (locatiegebonden contractactiviteiten) en in de private entiteiten binnen Aeres worden vanuit de private middelen bekostigd.

Kostprijsberekening privaot

Wat betreft de kostprijsberekening hanteert Aeres een integraal tarief voor haar publieke en private activiteiten. Dit tarief bestaat uit de directe loonkosten met daarop een opslag voor indirecte kosten. Aeres ontleent de tarieven aan de Handleiding Overheidstarieven zoals het ministerie van Financiën die jaarlijks beschikbaar stelt. In 2019 rondt Aeres het traject af om te komen tot eigen tarieven op basis van het IKS-systeem van RVO en ze gaat de eigen tarieven met ingang van 2020 hanteren. Voor een juiste toerekening van de kosten aan private activiteiten zijn medewerkers die zowel publieke als private activiteiten uitvoeren verplicht uren te schrijven in het programma TimeTell en het hierbij behorende tarief is niet door de medewerker te beïnvloeden. Uitgangspunt voor het aangaan van private activiteiten is dat de activiteit minimaal een rendement van nihil moet behalen of dat de toegevoegde waarde aan het publieke deel navenant is.

gepubliceerd in 2003 met een aanvulling in 2004, en de 'Handreiking voor de inrichting van onderwijskundige publiek-private arrangementen' d.d. 25 maart 2011. Deze onderwerpen zijn onderstaand per thema uiteengezet.

Aeres omvat in 2019 vijf hoofdstichtingen en een nevenstichting:

1. Stichting Aeres Groep, met daarin alle onderwijsactiviteiten, hoofdstuk 3 en 4.
2. De commerciële en dienstverlenende stichtingen:
 - Stichting Aeres Farms (hoofdstuk 5);
 - Stichting PTC+ (hoofdstuk 6);
 - Stichting Agrotransfer Dronten (hoofdstuk 7);
 - Stichting Bureau Erkenningen (hoofdstuk 8)
3. De onderwijsondersteunende nevenstichting AISF (§ 1.7.2). Deze onderdelen worden centraal ondersteund door het Bestuursbureau (hoofdstuk 9).

Ad 1 Stichting Aeres Groep

Stichting Aeres Groep exploiteert alle onderwijseenheden alsmede de daarbij behorende gronden en gebouwen. De onderwijsonderdelen zijn:

- Aeres Praktijkonderwijs te Emmeloord;
- Aeres VMBO en MBO (Almere, Barneveld, Bilthoven, Dronten, Ede, Emmeloord, Lelystad, Maartensdijk, Nijkerk, Velp);
- Aeres Hogeschool (faculteit Almere, Dronten, Wageningen).

Locatiegebonden contractactiviteiten:

- cursusonderwijs mbo-locaties: Aeres Training Centre Barneveld (dier), Aeres Training Centre International (Barneveld), Aeres Training Centre Emmeloord (agrarisch en groen), Aeres Training Centre Ede (food) en Aeres Training Centre Velp (groen en bloem);
- contractactiviteiten Aeres Hogeschool Almere, Dronten en Wageningen.

Overig vastgoed (onroerend goed) dat via stafdienst Huisvesting & Beheer wordt verhuurd:

- grond Aeres Landbouwbedrijf bv Dronten;
- Aeres Bedrijfscentrum Dronten (ABC-gebouwen);
- terreinen rond Aeres Hogeschool Dronten;
- gebouw Bestuursbureau Aeres Ede;
- grond en bijgebouwen campus Aeres Barneveld.

Ad 2 Commerciële en dienstverlenende activiteiten

- Stichting Aeres Farms en de daarbij behorende entiteiten Aeres Farms Holding bv, Aeres Landbouwbedrijf bv (deelname in EWI Windpark bv), Aeres Weidebedrijf bv, Aeres Studentbedrijven bv en Aeres Biologisch bedrijf bv. Stichting Aeres Farms is 100% eigenaar van de holding.

Het College van Bestuur van Aeres is het bevoegd gezag van de stichting.

- Stichting PTC* (handelsnamen Aeres Tech, ACOLE en Fedecom Academy) verzorgt praktijktrainingen voor onderwijs en bedrijfsleven en ontwikkelt (e-)leermiddelen. De stichting is 100% aandeelhouder van ACOLE Productions bv en Fedecom Academy bv.
Het College van Bestuur van Aeres is het bevoegd gezag.
- Stichting Agrotransfer Dronten en de daaronder vallende Agrotransfer Holding bv met werkmaatschappijen (Aeres Agree Recruitment bv, Aeres Agree Payroll bv en Agrotransfer bv (handelsnaam Aeres Bedrijvencentrum Dronten). Aeres Agree Payroll bv en Agrotransfer bv worden in 2020 opgeheven.
Het College van Bestuur van Aeres is het bevoegd gezag.
- Stichting Bureau Erkenningen (handelsnamen Bureau Erkenningen en AOC Keurmerk).
Het College van Bestuur van Aeres is het bevoegd gezag.

Ad 3 Nevenstichtingen ten dienste van onderwijs

Ondersteunende private activiteit (nevenstichting die een directe ondersteuning biedt voor het onderwijs, met het College van Bestuur van Aeres als bevoegd gezag):

- Stichting Aeres International Student Fund.

Aeres wendt in 2019 geen publieke middelen aan voor activiteiten die niet behoren tot de kerntaak van de onderdelen. In alle gevallen vinden de investeringen vanuit publieke middelen plaats in het kader van het realiseren van de doelstellingen van het onderwijs.

3 Het verlenen van vrijstellingen

Voor de onderwijseenheden (Aeres VMBO, Aeres MBO en Aeres Hogeschool) geldt dat zij geen vrijstelling verlenen voor volledige opleidingen en dat de vrijstellingen die zij voor onderdelen geven, geregeld zijn in het OER (Onderwijs- en Examenreglement). De Centrale Examencommissie mbo (CEC) stelt de vrijstellingen in het mbo vast. Bij Aeres Hogeschool Almere en Dronten kunnen studenten met een mbo-4-diploma in aanmerking komen voor een vrijstelling van 60 of minder studiepunten, indien zij aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoen. Met deeltijdstudenten spreekt Aeres Hogeschool een specifiek traject af in een intakegesprek. Aeres Hogeschool stelt op basis van relevante vooropleidingen en werkervaring vrijstellingen en het onderwijsprogramma vast. In alle gevallen verstrekt alleen een examencommissie vrijstellingen.

Aeres Hogeschool toetst de studieloopbaan van de internationale studenten. Dit gebeurt tijdens de opbouw van het dossier/het portfolio en via een persoonlijk intakegesprek met alle kandidaten.

Een beoordelingscommissie, waar een lid van de examencommissie deel van uitmaakt, beoordeelt de dossiers en brengt advies uit aan de examencommissie, die uiteindelijk beslist.

4 Les- en cursusgeld niet betaald door de deelnemer zelf

Het is geen beleid van Aeres om les- of cursusgeld voor eigen rekening te nemen. Aeres Hogeschool heeft een fonds (AISF) waarop internationale studenten in voorkomende gevallen een beroep kunnen doen voor de betaling van het collegegeld. Indien deelnemers niet zelf hun cursusgeld betalen maar dit door derden is gedaan, dan ligt hier in alle gevallen een schriftelijke machtiging aan ten grondslag. Bij Aeres VMBO en Aeres MBO is dit geregeld door ondertekening van de onderwijsovereenkomst. Dit kan voorkomen bij bbl-deelnemers. De bbl-praktijkovereenkomst vangt af dat er geen derde machtiging nodig is als het bedrijf waar de leerling stage loopt de factuur voor het cursusgeld betaalt. Aeres VMBO en Aeres MBO betalen daarnaast incidenteel lesgeld via het educatiebudget van de gemeente indien de ouder/verzorger van de leerling of student daar een beroep op doet of via UWV als de deelnemer dit heeft aangevraagd. Tot slot stelt het ministerie van OCW een fonds in voor een tegemoetkoming in de studiekosten voor studenten die leven op of onder de armoedegrens. Het ministerie onderzoekt op dit moment of dit onder de vlag van de mbo-instelling kan vallen.

In 2019 neemt Aeres geen gelden voor eigen rekening, anders dan de afboekingen van oninbare vorderingen. Per balansdatum 31 december 2019 staat er nog voor circa € 1.559.526 vorderingen open inzake college-, les- en cursusgeld. Per 1 maart 2020 is een deel van deze vorderingen geïnd: er staat nog € 464.559 open. Voor oude vorderingen geldt een stringent incassobeleid.

5 In- en uitschrijving, inschrijving van deelnemers voor meer dan één opleiding tegelijk en uitschrijving in periode na 1 oktober

Aeres VMBO en Aeres MBO kunnen leerlingen inschrijven voor meer dan één opleiding tegelijkertijd. Bij een van de opleidingen is dan sprake van een bekostiging, de andere opleiding is niet bekostigd. Er is nooit sprake van dubbele bekostiging.

Aeres Hogeschool kan studenten inschrijven voor meer dan één opleiding tegelijkertijd. Inzake de inschrijving is aan alle relevante bekostigingseisen voldaan. Er is er nooit sprake van twee bekostigingsstromen voor één student.

Aeres kent geen bovenmatige uitstroom in de periode na 1 oktober. In 2019 zijn bij Aeres Hogeschool Almere 4 studenten die 1 september zijn begonnen voor 31 oktober gestopt, bij Aeres Hogeschool Dronten zijn 5 studenten gestopt en bij Aeres Hogeschool Wageningen 2 studenten. Bij Aeres VMBO en Aeres MBO zijn in 2019 tussen 1 oktober en 30 oktober 33 mbo-studenten uitgestroomd, 18 bol- en 15 bbl-studenten. Het overzicht omzwaaiers/switchers per maand en de reden van uitval staan voor het mbo in bijlage 7. De cijfers van de hogeschool staan in bijlage 8.

6 De deelnemer volgt een andere opleiding dan die waarvoor hij is ingeschreven

Aeres schrijft deelnemers in alle gevallen in en brengt hen voor bekostiging in aanmerking voor de opleiding die zij op dat moment daadwerkelijk volgen. Vanzelfsprekend is het niet te voorkomen dat in individuele gevallen deelnemers tussentijds van opleiding veranderen. In deze gevallen wordt intern aan alle administratieve verplichtingen voldaan.

Bij Aeres Hogeschool is voor geen enkele opleiding een beperking in de instroom.

Een enkele keer komt het voor dat een bve-/vo-leerling overstapt naar een andere school. Wanneer dit gebeurt, wordt onderling een factuur gestuurd. Leerlingen die overstappen vanuit een andere school neemt Aeres niet mee in de bekostiging.

7 Bekostiging van maatwerktrajecten voor bedrijven

Het komt voor dat een bedrijf de kosten betaalt voor een studie van een werknemer. Aeres voert verder enkele bbl-trajecten uit op verzoek van een bedrijf. Dit is maatwerk, maar daarbij wordt voldaan aan alle gestelde eisen vanuit OCW/de Onderwijsinspectie en Aeres ontvangt hier reguliere bekostiging voor, soms aangevuld met extra betalingen van het bedrijf om extra aanbod mogelijk te maken.

Alle opbrengsten en kosten van de maatwerktrajecten worden afzonderlijk geadministreerd. Het resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve cursus- en contractonderwijs.

De niet-bekostigde (commerciële) activiteiten van Aeres VMBO en MBO zijn beschreven in § 3.24 t/m 3.30 en die van Aeres Hogeschool in § 4.21 en 4.22.

8 Buitenlandse deelnemers en onderwijs in het buitenland

Aeres verzorgt geen regulier onderwijs (vmbo, mbo en hbo) in het buitenland, wel zijn er commerciële leertrajecten in het buitenland. Aeres heeft buitenlandse deelnemers, die ingeschreven zijn bij de diverse opleidingen. Per 1 oktober 2019 zijn er 212 buitenlandse studenten (Aeres Hogeschool 202 en Aeres MBO 10). Hiervan hebben 43 studenten een niet-EER-nationaliteit en deze worden niet meegenomen voor de bekostiging.

Bij Aeres Hogeschool vindt studentenuitwisseling plaats vanuit het Europese studentenuitwisselingsproject Erasmus. Voor de buitenlandse studenten die in het kader van deze uitwisseling bij Aeres Hogeschool studeren vraagt zij geen inschrijfgeld.

DEEL V

Jaarrekening



Contents

Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)	284
Geconsolideerde staat van baten en lasten	285
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	286
Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening	287
Toelichting geconsolideerde balans	296
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	301
Toelichting geconsolideerde staat van baten en lasten	304
Enkelvoudige balans	307
Enkelvoudige staat van baten en lasten	308
Grondslagen bij de enkelvoudige balans	309
Toelichting enkelvoudige balans	310
Toelichting enkelvoudige staat van baten en lasten	312
Verbonden partijen Stichting Aeres Groep	315
Gebeurtenissen na balansdatum	316
Staat van baten en lasten Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)	317
Toelichting staat van baten en lasten Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)	318
Staat van baten en lasten Aeres Hogeschool (30TX)	321
Toelichting staat van baten en lasten Aeres Hogeschool (30TX)	322
G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule	325
G2A Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule	326
G2B Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule	327
WNT Topfunctionarissen	328
Overige gegevens	330
Voorstel inzake resultaatbestemming	330
Controleverklaring	331

Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)

1	Activa	2019		2018	
		EUR	EUR	EUR	EUR
	Vaste Activa				
1.1.1.	Immateriële vaste activa	446.744		641.896	
1.1.2.	Materiële vaste activa	107.335.305		112.434.781	
1.1.3.	Financiële vaste activa	8.542.728		1.704.859	
	Totaal vaste activa		<u>116.324.777</u>		<u>114.781.536</u>
	Vlottende Activa				
1.2.1.	Vorraden	747.881		665.636	
1.2.2.	Vorderingen	7.144.354		5.270.467	
1.2.4.	Liquide middelen	19.466.675		21.589.438	
	Totaal vlottende activa		<u>27.358.910</u>		<u>27.525.541</u>
	Totaal Activa		<u>143.683.687</u>		<u>142.307.077</u>
2	Passiva				
	Eigen vermogen				
2.1.	Eigen vermogen	67.360.444		61.971.914	
			<u>67.360.444</u>		<u>61.971.914</u>
2.2.	Voorzieningen		4.800.855		6.508.313
2.3.	Langlopende schulden		41.237.948		43.371.860
2.4.	Kortlopende schulden		30.284.440		30.454.990
	Totaal Passiva		<u>143.683.687</u>		<u>142.307.077</u>

Geconsolideerde staat van baten en lasten

Baten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Rijksbijdragen OCW/EZ	92.866.815		90.192.057		85.483.548	
Overige subsidies OCW/EZ	6.808.673		5.186.441		5.022.255	
Inkomenoverdracht van rijksbijdragen	2.140.820		1.752.628		1.597.900	
Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden	166.788		92.000		41.819	
Wettelijke college- / cursus- / examengelden	6.568.333		6.269.577		6.595.028	
Baten werk in opdracht van derden	29.519.457		30.145.903		29.487.391	
Overige baten	5.614.872		5.215.457		6.540.711	
Totaal Baten		143.685.758		138.854.062		134.768.652
Lasten						
Personeelslasten	82.757.700		79.841.436		75.483.643	
Afschrijvingen	9.135.717		8.158.545		8.308.738	
Huisvestingslasten	8.479.335		7.558.321		6.726.560	
Overige lasten	36.592.161		38.435.741		38.187.256	
Totaal Lasten		136.964.913		133.994.043		128.706.197
Saldo baten en lasten		6.720.845		4.860.019		6.062.454
Financiële baten en lasten		-1.922.098		-2.149.364		-1.851.484
Resultaat		4.798.747		2.710.655		4.210.970
Belastingen	-118.268		-27.573		145.656	
Resultaat deelnemingen	79.244		10.000		77.424	
		-39.024		-17.573		223.079
Resultaat aandeel van derden		-		-		-
Totaal resultaat		4.759.723		2.693.082		4.434.049

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Saldo Baten en Lasten		6.720.845		6.062.454
Aanpassingen voor:				
-Afschrijvingen		9.135.717		8.308.738
-Resultaat deelnemingen		79.244		77.424
-Mutaties eigen vermogen		628.808		3
-Mutaties voorzieningen		-1.707.458		-930.796
		<u>14.857.156</u>		<u>13.517.823</u>
Veranderingen in vlottende middelen:				
-Vorraden		-82.245		-195.697
-Vorderingen		-1.873.887		1.932.230
-Schulden		-170.550		-3.419.036
		<u>-2.126.682</u>		<u>-1.682.503</u>
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		12.730.474		11.835.320
Ontvangen interest		176.611		404.359
Betaalde interest		-2.098.709		-2.255.843
		<u>-1.922.098</u>		<u>-1.851.484</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		10.808.376		9.983.836
Investeringen materiële vaste activa		-5.380.037		-6.432.889
Desinvesteringen materiële vaste activa		1.545.816		-32.370
Investeringen immateriële vaste activa		-223.090		-150.863
Desinvesteringen immateriële vaste activa		216.223		-
Investeringen in deelnemingen		-43.244		-58.373
Belastingen		-118.268		145.656
Overige investeringen in financiële vaste activa		-6.794.626		-609.753
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-10.797.226		-7.138.592
Opgenomen kasgeldlening/rekening-courant krediet		-11.655.236		-
Aflossing langlopende schulden		9.521.324		-2.427.942
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten		-2.133.912		-2.427.942
Mutatie liquide middelen		-2.122.763		417.302
Beginstand liquide middelen		21.589.438		21.172.136
Mutatie liquide middelen		-2.122.763		417.302
Eindstand liquide middelen		19.466.675		21.589.438

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Juridische vorm en voornaamste activiteiten

Stichting Aeres Groep is gevestigd te Ede, Bovenbuurtweg 27 6717 XA en is ingeschreven onder het kvk-nummer 41246832. De stichting is een groene onderwijs- en kennisorganisatie met onderwijs, onderzoek en commerciële activiteiten als kerntaken. De organisatie heeft alle niveaus van het beroepsonderwijs in huis: van praktijkonderwijs, vmbo en mbo tot hbo, master- en contractonderwijs.

Stichting Aeres Groep is de hoofdstichting van Aeres, een groep activiteiten die bestaat uit zes stichtingen. Zie voor de betrokken entiteiten pagina 13 van het jaarverslag.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. Deze regeling stelt dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen balans en staat van baten en lasten

Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij anders staat vermeld.

Een actief wordt alleen opgenomen in de balans:

- als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen de in de consolidatiekring betrokken entiteiten toekomen;
- de waarde ervan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen als:

- het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard gaat met een uitstroom van middelen;
- de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de in de consolidatie betrokken entiteiten. Alle financiële informatie in euro's is afgerond.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De waarderingsgrondslag van voorzieningen is naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereist schattingen en veronderstellingen.

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Salderen

"Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen."

Consolidatiegrondslagen

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van Stichting Aeres Groep en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten betrokken die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend. Participaties die zijn verworven uitsluitend met het doel om ze binnen afzienbare termijn weer te vervreemden, worden niet geconsolideerd. Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte resultaten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht. Voor de in de consolidatie betrokken entiteiten verwijzen wij naar pagina 13.

Financiële instrumenten

De jaarrekening bevat de volgende financiële instrumenten: verstrekte leningen aan deelnemingen en verbonden partijen, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en te betalen posten. De in de consolidatie betrokken entiteiten houden geen afgeleide financiële instrumenten, met uitzondering van Stichting Aeres Groep. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten direct verwerkt in de staat van baten en lasten. In contracten besloten financiële instrumenten, die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract. Voor de grondslagen van de primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

Renterisico en kasstroomrisico

Stichting Aeres Groep heeft een aantal leningen met variabele rente afgesloten. Het hieruit volgende kasstroomrisico is nagenoeg volledig afgedekt. De swaps hebben een looptijd zoals toegelicht in de jaarrekening; het hoofdsomverloop van de swaps is nagenoeg gelijk aan het verloop van de schuldrest van de betreffende leningen. Stichting Aeres Groep heeft als beleid om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. Gezien de koppeling tussen de lening en de swap is de waardemutatie niet in de resultatenrekening verwerkt. Op basis van het voorgaande is gekozen voor kostprijs-hedge-accounting op basis van generieke documentatie. Per 31-12-2013 zijn alle swaps gekoppeld aan langlopende leningen en zijn er geen ongedekte posities meer. Alle swap posities zijn tussentijds afgewikkeld in 2019

Liquiditeitsrisico

De organisatie bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de entiteiten steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte binnen de beschikbare faciliteiten beschikbaar blijft om steeds binnen de gestelde convenanten te blijven.

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Kredietrisico

De instelling loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, handels- en overige vorderingen en liquide middelen. De overige vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn niet geconcentreerd bij grote debiteurenrelaties. De kredietrisico's inzake de vorderingen op deelnemingen en de overige vorderingen worden eveneens gering geacht. Stichting Aeres Groep handelt enkel met kredietwaardige partijen en heeft procedures opgesteld om de kredietwaardigheid te bepalen. Tevens heeft Stichting Aeres Groep richtlijnen opgesteld om de omvang van het kredietrisico bij elke financiële instelling en debiteur te beperken. Bovendien bewaakt Stichting Aeres Groep voortdurend haar vorderingen en hanteert een strikte aanmaningsprocedure. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico minimaal. Het maximale kredietrisico aangaande vorderingen, liquide middelen en niet in de balans opgenomen financiële activa is weergegeven onder de desbetreffende toelichtingen.

Prijrisico

Gezien het karakter van de instelling is het prijrisico gering.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Immateriële vaste activa

Onderzoek en ontwikkeling

Uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs minus cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing verminderd met de cumulatief bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

Goodwill

Goodwill betreft het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van deelnemingen en de nettovermogenswaarde op het moment van verkrijging, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

Afschrijving immateriële vaste activa

- Initiële kosten software 5 jaar
- Intranet/Internet - website 5 jaar
- Goodwill 5 jaar

Materiële vaste activa

De gebouwen en terreinen, inventaris en apparatuur, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs minus cumulatieve afschrijvingen, en indien van toepassing verminderd met de cumulatief bijzondere waardeverminderingen. Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van materiële vaste activa. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op terreinen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Met ingang van boekjaar 2004 worden alle nieuwe investeringen binnen Aeres conform bovenstaande richtlijnen geactiveerd. Tot en met 2003 werd geactiveerd op basis van grondslagen voor de bve-sector en afzonderlijke grondslagen voor de hbo-sector. Investerings tot en met 2003 zijn geactiveerd op basis van de toen geldende grondslagen. Kosten van herstel en groot onderhoud worden geactiveerd indien en voor zover deze de economische levensduur van het actief verlengen, op basis van de componentenbenadering.

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Aanschaffingen met een waarde van € 450 of hoger worden geactiveerd, evenals aanschaffingen met een lagere waarde die deel uitmaken van een groter geheel.

Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen na vervreemding of wanneer geen toekomstige prestatie-eenheden van het gebruik of de vervreemding worden verwacht. De bate of last die voortvloeit uit de desinvestering van een materieel vast actief, ook als deze nog niet volledig is afgeschreven, wordt in de staat van baten en lasten verwerkt.

Hierna volgt een opsomming van de gehanteerde afschrijvingstermijnen:

Gebouwen en terreinen

- Terreinen
 - Aanschaf terreinen n.v.t.
 - Terreinen voorzieningen 10 jaar
- Casco
 - Casco nieuwbouw 40 jaar
 - Casco tijdelijke huisvesting 2 tot 6 jaar
- Afbouw
 - Afbouw nieuwbouw 30 jaar
- Inbouw en installaties
 - Inbouw en installaties nieuwbouw 15 jaar
- Onderhoud gebouwen
 - Renovatie 20 jaar
 - Daken/goten 15 jaar
 - Vloeren 10 jaar
 - Schilderwerk 7 jaar
 - Terrein onderhoud 10 jaar
 - Onderhoud algemeen 10 jaar
- Kassen 15 jaar

Inventaris en apparatuur

- Meubilair 20 jaar
- Inventaris 15 jaar
- Practicum inventaris 15 jaar
- Gym inventaris 10 jaar
- ICT apparatuur
 - PC's, Laptops, Randapparatuur 4 jaar
 - Smartphones 3 jaar
 - Netwerkkomponenten 5 tot 7 jaar
 - Netwerkserver 4 jaar
- ICT overige apparatuur
 - Netwerkbekabeling 15 jaar
- Software 5 en 7 jaar
- Audiovisuele middelen 4 jaar
 - Elektronische Audiovisuele middelen
 - Fotoapparatuur/Bea'ers
 - Digiborden
 - Lichtkranten
- Repro apparatuur 8 jaar
- Kantine apparatuur 15 jaar
- Telefooncentrales 8 jaar
- Diverse machines 10 jaar
- Gereedschappen 10 jaar

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

- Kunstwerken 7 jaar
- Landbouwwerktuigen 10 jaar

Buitenverblijven

- Dierverblijven, schuren, fietsenhokken e.d. 10 jaar

Overige materiële vaste activa

- Overige investeringen 10 jaar
- Auto's 5 jaar

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de moedermaatschappij. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de moedermaatschappij garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de moedermaatschappij ten behoeve van deze deelneming. Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of duurzaam lagere bedrijfswaarde.

Langlopende vorderingen

De verstrekte vorderingen op en leningen aan deelnemingen en gelieerde entiteiten via de Stichting Aeres Groep alsmede de overige verstrekte vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde vermeerderd met de direct daaraan toe te rekenen transactiekosten en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Rentebaten uit leningen u/g worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Vordering op OCW

De vordering op OCW is opgenomen conform bepaling van art. 5 van de Regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs. De vordering houdt verband met de wijziging in het betaalritme voor vo-bekostiging van schooljaarbasis naar kalenderjaarbasis per 1 januari 2006. Op grond van de wijziging in RJ 660.204 is deze vordering in 2013 afgewaardeerd en opgenomen onder de niet uit balans blijvende verplichting.

Effecten

Hieronder worden opgenomen kapitaalbelangen die niet kunnen worden aangemerkt als deelneming en bestemd zijn om duurzaam te worden aangehouden. Waardering geschiedt tegen reële waarde.

Bijzondere waardeverminderingen of vervreemding van vaste activa

"Vaste activa moeten worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen als zich wijzigingen of omstandigheden voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. Is de boekwaarde van een actief hoger dan de geschatte waarde, wordt een bedrag voor impairment ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van het actief. Activa die beschikbaar zijn voor verkoop worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere actuele waarde, onder aftrek van verkoopkosten. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de directe opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of de kasstroom -genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of de kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzondere waardevermindingsverlies voor het actief (of de kasstroom-genererende eenheid) zou zijn verantwoord."

Flottende activa

Vorraden gebruiksgoederen

De gebruiksgoederen zijn gewaardeerd tegen marktprijs. Binnen Aeres wordt geen gebruik gemaakt van een voorziening voorraden. Het is mogelijk een voorziening voorraden te vormen in verband met risico's in het kader van voorraadverschillen op de voorraad handelsgoederen waarvan het economisch eigendom niet bij Aeres ligt.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen actuele waarde onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor het risico van oninbaarheid. De hoogte van de voorziening is bepaald op basis van individuele waardering van de posten bij grotere vorderingen. Kleinere vorderingen worden percentagegewijs voorzien en bepaald op basis van ervaringen uit het verleden

Liquide middelen

Hieronder zijn opgenomen de kas- en banksaldi per 31 december alsmede deposito's met een looptijd korter dan 1 jaar.

Algemene reserve

De bestemming van het exploitatiesaldo is in de jaarrekening verwerkt. Het eigen vermogen van geconsolideerde rechtspersonen is afzonderlijk benoemd.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves kunnen gevormd worden voor toekomstige uitgaven en lasten die uit de huidige middelen gedekt moeten worden, gelet op het feit dat toekomstige middelen daartoe tekort (kunnen) schieten. De vorming van bestemmingsreserves geschiedt op basis van concrete beleids- en financieringsplannen. Sinds 2004 worden bestemmingsreserves nog slechts in uitzonderlijke gevallen gebruikt en is het beleid er op gericht bestaande bestemmingsreserves af te bouwen.

Voorzieningen

"Onder de voorzieningen worden de personele voorziening en de overige voorzieningen gepresenteerd. Zij zijn opgenomen tegen nominale waarde. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen. Een voorziening in verband met verplichtingen als bedoeld in artikel 2:374 lid 1, eerste volzin BW wordt uitsluitend opgenomen indien op de balansdatum aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- 1 de rechtspersoon heeft een verplichting (in rechte afdwingbaar of feitelijk);
- 2 het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is;
- 3 er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting."

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Voorziening wachtgeld

De voorziening wachtgeld betreffen de verplichtingen die voortvloeien uit de wachtgeldrechten op basis van de cao bve en de cao hbo. Alle medewerkers die per 31-12-2019 een aanspraak hebben gedaan op de wachtgeldregeling zijn in de voorziening meegenomen. De voorziening is gevormd tegen nominale waarde. De eventuele vrijval uit de voorziening voor personen die tot einddatum uitkering overlijden is te verwaarlozen en niet meegenomen.

Ingaande boekjaar 2019 is een wijziging in de bepaling opgenomen, waarbij de kans op werkhervatting is toegevoegd aan de berekening. Deze schattingswijziging leidt in 2019 tot € 263.000 lagere voorziening. Deze schattingswijziging is prospectief verwerkt.

Voorziening inactiviteitenregeling

De inactiviteitenregeling bevat werknemersrechten op basis van de mobiliteitsregeling in de overeengekomen cao van Stichting PTC⁺. Deze verplichtingen zijn opgenomen onder de voorziening inactiviteiten. De kosten op basis van de inactiviteitenregeling zijn ingeschat op basis van een drietal indicatoren: domein (sector), leeftijd en duur dienstverband. Voor elke indicator zijn percentages opgenomen gebaseerd op de kans van succes op de arbeidsmarkt. De vermenigvuldiging van alle percentages geeft uiteindelijk aan hoe groot de kans is dat een mobiliteitsverplichting zich gaat voordoen. Dit percentage maal de totale verplichting per persoon is in de voorziening inactiviteiten opgenomen.

Voorziening ambtsjubilea

Jubileumgratificaties worden toegerekend aan de periode waarin de rechten daarvoor worden opgebouwd. Voor een jubileumuitkering bij 25-jarig dienstverband en 40-jarig dienstverband wordt gedurende de periode tot het jubileum jaarlijks een deel van de contante waarde van de verwachte kosten in een voorziening opgenomen. Hierbij is onder andere rekening gehouden met een blijfkans en een disconteringsrente van 2,5%.

Projectvoorziening

Voor te verwachten verliezen op lopende projecten wordt een voorziening gevormd. Verwachte verliezen op onderhanden projecten worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag van het verlies wordt bepaald ongeacht of het project reeds is aangevangen, het stadium van realisatie van het project of het bedrag aan winst dat wordt verwacht op andere, niet gerelateerde projecten.

Voorziening boekenonderzoek

Deze voorziening is gebaseerd op de voorlopige uitkomsten van het onderzoek, rekening houdend met daarmee samenhangende heffingen, boetes en andere kosten. De voorziening is opgenomen tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden worden de schulden opgenomen met een looptijd korter dan een jaar. Onder de kortlopende schulden worden onder andere opgenomen:

- Aflossingen op langlopende leningen, waarvan de aflossing in het komende kalenderjaar plaatsvindt.
- Rekening courant-verhoudingen met samenwerkingsverbanden.
- Schulden aan reguliere crediteuren.
- Vooruit gefactureerde en -ontvangen termijnen onderhanden projecten.

Overlopende passiva betreffen:

- Vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend.
- Nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Onderhanden projecten

Onderhanden projecten heeft betrekking op projecten die in opdracht van derden worden uitgevoerd en die op de balansdatum nog niet gereed zijn. Het saldo onderhanden projecten is gewaardeerd tegen de direct toegerekende kosten van arbeid en materiaal met een opslag voor indirecte kosten van personele lasten. Gedeclearde termijnen / ontvangen voorschotten worden in mindering gebracht op het saldo onderhanden projecten. Winstneming van door derden gefinancierde projecten is bepaald volgens de "percentage of completion-methode" ofwel de PoC-methode. Voor meerjarige projecten wordt het saldo van de vooruitontvangen subsidies en/of vooruitgefactureerde bedragen

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

verantwoord als kortlopende schuld. Verwachte verliezen worden in de staat van baten en lasten verwerkt zodra deze bekend zijn.

Pensioenen

Voor de pensioenen is Aeres aangesloten bij het ABP, het pensioenfonds voor overheid en onderwijs. Deze pensioenregeling kan op basis van RJ 271 worden geëvalueerd als een toegezegde bijdrageregeling. Aeres is slechts verplicht een vooraf door ABP vastgestelde premie te betalen. Er bestaat geen enkele reglementaire of statutaire verplichting om eventuele tekorten van het pensioenfonds aan te zuiveren. Aeres kan ook geen aanspraak maken op eventuele opgebouwde overschotten. De pensioenregeling kan daarom gekwalificeerd worden als een toegezegde bijdrageregeling. Aeres heeft dan ook geen voorziening voor pensioenverplichtingen in de jaarrekening opgenomen. Ultimo 2019 bedraagt de dekkingsgraad 97,8%. De Nederlandse Bank stelt een minimale beleidsdekkingsgraad van 128%. Aanvullend is vereist dat de dekkingsgraad gedurende maximaal 5 jaar onder de 104,2% mag liggen.

Bepaling van het resultaat

Hierbij gelden de volgende beginselen:

- Toerekeningsbeginsel: lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Hierbij wordt er van uitgegaan dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn verspreid.
- Realisatiebeginsel: baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd.
- Voorzichtigheidsbeginsel: lasten en risico's worden in acht genomen die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar.

Opbrengstverantwoording

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Overige overheidsbijdragen en -subsidies worden aanvankelijk in de balans opgenomen als vooruit ontvangen baten zodra er redelijke zekerheid bestaat dat zij zullen worden ontvangen en dat Aeres zal voldoen aan de daaraan verbonden voorwaarden. Subsidies ter compensatie van door de groep gemaakte kosten worden systematisch als opbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen in dezelfde periode als die waarin de kosten worden gemaakt. Subsidies ter compensatie van de groep voor de kosten van een actief worden systematisch in de staat van baten en lasten opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

Cursusgelden

De cursusgelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar zijn gespreid.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten van werk in opdracht van derden (waaronder contractonderwijs) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de kosten als vast staat dat deze kosten declarabel zijn.

Overige baten en overige opbrengsten

Overige baten en overige opbrengsten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Aandeel in het resultaat van organisaties waarin wordt deelgenomen

"Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van Aeres in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen Aeres en de niet-geconsolideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van Aeres."

Grondslagen bij de geconsolideerde jaarrekening

Renteopbrengsten

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig in de winst- en verliesrekening verwerkt. Hierbij wordt rekening gehouden met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Personele lasten

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting. Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen.

De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (cao en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van het resultaat gebracht.

Rentelasten

Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zijn verschuldigd zijn.

Belastingen

"Hierbij gaat het om de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. Deze belastingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen, behalve als deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen. In het laatste geval wordt de belasting in het eigen vermogen verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar. Deze is berekend aan de hand van de geldende belastingtarieven en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten.

Een actieve belastinglatentie wordt alleen opgenomen als het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend.

Stichting Aeres Groep maakt voor de vennootschapsbelasting gebruik van de subjectvrijstelling, dat wil zeggen dat lichamen waarvan de werkzaamheden voor 90% of meer bestaan uit het geven van onderwijs of het verrichten van onderzoek zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting, mits dat onderwijs en onderzoek voor 70% wordt bekostigd uit publieke middelen."

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens indirecte methode. Voor een goed begrip van het kasstroomoverzicht wordt verwezen naar de individuele toelichting op de posten in de jaarrekening.

Toelichting geconsolideerde balans

1.1.1. Immateriële vaste activa

	Aanschafprijs 1-1-2019	Afschrijving cumulatief 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Des- investerings	Afschrijvingen	Aanschafprijs 31-12-2019	Afschrijving cumulatief 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2019
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.1.1.2. Concessies, vergunningen en intellectueel eigendom	687.997	255.943	432.054	223.090	198.405	143.396	721.998	408.655	313.343
1.1.1.3. Goodwill	330.162	120.320	209.842	-	17.818	58.623	299.529	166.128	133.401
Totaal immateriële vaste activa	1.018.159	376.263	641.896	223.090	216.223	202.019	1.021.527	574.783	446.744

1.1.2. Materiële vaste activa

	Aanschafprijs 1-1-2019	Afschrijving cumulatief 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Des- investerings	Afschrijvingen	Aanschafprijs 31-12-2019	Afschrijving cumulatief 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2019
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.1.2.1. Gebouwen en terreinen	162.874.630	63.436.845	99.437.785	3.947.480	1.173.048	6.513.629	160.909.353	65.210.765	95.698.588
1.1.2.2. Terreinen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.2.3. Inventaris en apparatuur	36.833.867	26.849.448	9.984.419	2.355.236	392.236	2.165.948	36.754.900	26.973.429	9.781.471
1.1.2.4. Overige materiële vaste activa	3.809.042	2.380.378	1.428.664	571.809	19.468	254.121	2.956.805	1.190.985	1.765.820
1.1.2.5. Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaald	1.583.913	-	1.583.913	1.494.487	-	-	89.426	-	89426
Totaal materiële vaste activa	205.101.452	92.666.671	112.434.781	5.380.038	1.545.816	8.933.698	200.710.484	93.375.179	107.335.305

Toelichting in uitvoering en vooruitbetalingen

Naam nieuwbouwproject	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Des- investerings (Gereed)	Boekwaarde 31-12-2019
Barneveld G-gebouw renovatie	5.441	24.143	29.584	-
Barneveld tijdelijke huisvesting	482	-	482	-
Dronten HBO werkplekken personeel	804	298.754	299.558	-
Hippisch centrum	279.360	-	279.360	-
Maartensdijk VMBO	3.083	17.560	-	20.643
Almere Flevocampus *1	102.431	-	-	-
Emmeloord MBO-VMBO uitbreiding	1.099.069	719.321	1.818.390	-
Realisatie van Techniek 1 gebouw in Ede	93.242	-	93.242	-
Nijkerk renovatie en vervanging externe huisvesting MBO	-	34.272	-	34.272
Dronten Studentenhuisvesting	-	156.555	156.555	-
Barneveld tijdelijk parkeren en overkapping GGI	-	2.492	-	2.492
Hogeschool Dronten Uitbreiding Drieslag 4	-	12.626	-	12.626
Zuivellokaal Dronten	-	19.392	-	19.392
	1.583.913	1.285.115	2.677.171	89.426
Niet-gebouwen				
Projecten ICT	-	-	-	-
	-	-	-	-
Totaal ultimo kalenderjaar	1.583.913	1.285.115	2.677.170	89.426

*1 Almere Flevocampus, ontvangen van de gemeente voor dit project € 1.357.000,-, besteed in dit project € 937.949, nog niet besteed € 419.051

Toelichting geconsolideerde balans

1.2.a verzekerde waarde gebouwen en terreinen

			Bedrag EUR
1.2.a.	Verzekerde waarde gebouwen		
	Agripark Oost 2	Dronten	4.884.213
	Agripark West 100-114	Dronten	906.593
	Balkan 16	Emmeloord	11.326.692
	Beukenweg 4-10	Velp	-
	Bovenbuurtweg 27	Ede	7.854.866
	Dierenriem 2	Maartensdijk	7.765.790
	Drieslag 1	Dronten	10.617.165
	Drieslag 2	Dronten	6.134.842
	Drieslag 21	Dronten	887.946
	Drieslag 30	Dronten	8.861.439
	Drieslag 4	Dronten	13.425.446
	Heliumweg 1	Almere	5.986.475
	Luxoolseweg 1	Nijkerk	9.050.727
	Mansholtlaan 18	Wageningen	11.448.621
	Overboslaan 15	Bilthoven	10.446.163
	Pilootweg 5	Emmeloord	180.271
	Pinkenbergs eweg 5f	Velp	15.594.870
	Scandinavialaan 33	Emmeloord	2.999.256
	Tjalk 25-28	Lelystad	5.986.587
	Wesselseweg 32-34	Barneveld	983.304
	Wesselseweg 32	Barneveld	13.909.023
	Wesselseweg 32-34	Barneveld	7.531.943
	Wesselseweg 34	Barneveld	776.292
	Wesselseweg 42	Barneveld	809.779
	Wisentweg 10	Dronten	1.070.189
	Wisentweg 11	Dronten	245.393
	Wisentweg 11-13	Dronten	4.102.965
	Wisentweg 11A	Dronten	1.826.370
	Wisentweg 13A	Dronten	1.581.427
	Wisentweg 13C (Aeres Praktijkcentrum)	Dronten	7.645.288
	Zandlaan 27	Ede	-
	Zandlaan 29	Ede	12.968.459
	Zandlaan 31	Ede	10.980.429
	Zonnepanelen		
	Heliumweg 1	Almere	
	Zandlaan 27-29	Ede Tech	226.270
	Scandinavialaan 33 a	Emmeloord PRO	56.870
	Balkan 16	Emmeloord	55.684
	Tjalk 25-58	Lelystad	68.256
	Luxoolseweg 1	Nijkerk	52.030
	Pinkenbergs eweg 1	Velp	52.030
	Wisentweg 11-13	Dronten	122.000
	Hogeschool, tuinpaviljoen	Wageningen	11.000
	MBO, techniekhal	Barneveld	111.000
	Totaal verzekerde waarde gebouwen		199.543.963

1.1.3. Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings en verstrekte leningen*	Uitgekeerd dividend	Des- investerings en afgeloste leningen*	*Resultaat deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2019
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.1.3.2. Overige deelnemingen	215.294	-	-	43.244	79.244	258.538
1.1.3.3. Vorderingen op groepsmaatschappijen	3-	-	-	-	-	4-
1.1.3.7. Effecten	436.780	7.876-	-	-	-	428.903
1.1.3.8. Overige vorderingen	1.052.788	7.134.163	-	331.660	-	7.855.291
Totaal financiële vaste activa	1.704.859	7.126.287	-	374.904	79.244	8.542.728

* bedrag bij overige vorderingen betreft actieve belasting latentie en vordering transitievergoeding

Toelichting geconsolideerde balans

Toelichting andere deelnemingen		Boekwaarde 1-1-2019 EUR	Investerings en verstrekte EUR	Uitgekeerd dividend EUR	Des- investerings EUR	Resultaat deelnemingen EUR	Boekwaarde 31-12-2019 EUR
EWI Windpark BV	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	215.294	-	43.244	-	79.244	258.538
		215.294	-	43.244	-	79.244	258.538
Toelichting effecten		Boekwaarde 1-1-2019 EUR	Mutaties EUR	Boekwaarde 31-12-2019 EUR			
Aandelen Cosun	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	17.105	-	17.105			
Certificaten Agrico	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	7.691	7.691-	-			
Agrico lening u/g	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	2.500	2.500-	-			
Friesland Campina ledenobligaties	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	181.100	2.300	183.400			
Nedato	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	550	-	550			
Ledenrekening Potatopol	Landbouwonderneming De Drieslag B.V.	1.570	15	1.585			
Friesland Coberco Dairy Foods	Stichting PTC+	221.650	-	221.650			
Overige	Groenhorst	4.614	-	4.614			
		436.780	7.876-	428.904			
1.2.1. Voorraden							
			31-12-2019 EUR			31-12-2018 EUR	
1.2.1.1. Voorraden			747.881			665.636	
Totaal voorraden			747.881			665.636	
1.2.2. Vorderingen							
			31-12-2019 EUR			31-12-2018 EUR	
1.2.2.1. Debiteuren algemeen			3.632.288			2.863.649	
1.2.2.7. Vorderingen ouders van studenten/deelnemers/cursisten			1.685.735			1.051.434	
1.2.2.6. Vorderingen op personeel			22.036			18.959	
1.2.2.10. Overige vorderingen			149			2.845	
			5.340.208			3.936.887	
Overlopende activa							
1.2.2.12. Vooruitbetaalde kosten		11.109		47.730			
1.2.2.13. Verstrekte voorschotten		18.136		6.246-			
1.2.2.15. Overige overlopende activa		2.353.005		1.796.850			
			2.382.250			1.838.334	
1.2.2.16. Voorziening oninbaarheid			578.104-			449.229-	
Totaal vorderingen			7.144.354			5.325.992	
Toelichting voorzieningen wegens oninbaarheid							
Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid is als volgt:							
		31-12-2019 EUR		31-12-2018 EUR			
Stand per 1 januari		504.755		449.229			
Bij: Dotaties		73.640		177.778			
Af: Onttrekkingen		291		122.252			
Af: Vrijval		-		-			
Stand per 31 december		578.104		504.755			
1.2.4. Liquide middelen							
			31-12-2019 EUR			31-12-2018 EUR	
1.2.4.1. Kasmiddelen			28.521			44.017	
1.2.4.2. Tegoeden op bankrekeningen			12.987.398			9.047.194	
1.2.4.3. Rekening courant tegoed Schatkistbankieren			3.799.792			9.672.166	
1.2.4.4. Deposito's			2.368.841			2.436.688	
1.2.4.5. Overige liquide middelen			282.123			27.929-	
Totaal liquide middelen			19.466.675			21.172.136	

Toelichting geconsolideerde balans

2.1. Eigen vermogen

	Stand per 01-01-2019	Resultaat EUR	Overige mutaties EUR	Stand per 31-12-2019 EUR	Enkelvoudig per 31-12-2019
2.1.1.1. Algemene reserve (publiek)					
Algemene reserve Stichting Aeres Groep	36.732.424	3.871.774		40.604.198	40.604.198
	36.732.424	3.871.774	-	40.604.198	40.604.198
Algemene reserve (privaat)					
Algemene reserve Stichting Aeres Groep	8.217.008	355.176	-	8.572.184	8.572.184
Algemene reserve Farms Holding B.V.	2.256-	3.263-	-	5.519-	
Algemene reserve Aeres Biologisch bedrijf B.V.	15.430	5.939	-	21.369	
Algemene reserve Aeres Landbouwbedrijf 1)	2.300.271	94.192-	-	2.206.079	
Algemene reserve Aeres Weidebedrijf 1)	63.272-	24.783-	-	88.055-	
Algemene reserve AISF	53.053	10.912	-	63.965	
Algemene reserve SBE		67.297-	628.807	561.510	
Algemene reserve Aeres Studentbedrijven B.V. 1)	27.784-	105.998	-	78.214	
Algemene reserve Aeres Agree 1)	897.256	60.750-	-	836.506	
Algemene reserve Acole Productions B.V. 1)	207.122	13.502	-	220.624	
Algemene reserve Fedecom Academy 1)	2.197	5.967	-	8.164	
Algemene reserve PTC+ 1)	13.409.863	640.741	-	14.050.604	
	25.008.888	887.949	628.807	26.525.644	8.572.184
2.1.1.4. Bestemmingsfondsen publiek					
	48.591	-	-	48.591	48.591
	48.591	-	-	48.591	48.591
2.1.1.8. Statutaire reserves: Stichtingskapitaal PTC+					
	182.011	-	-	182.011	-
	182.011	-	-	182.011	-
Totaal eigen vermogen	61.971.914	4.759.723	628.807	67.360.444	49.224.973

1) Dit betreffen allemaal commerciële instellingen. Het verschil tussen het geconsolideerde- en het enkelvoudige eigen vermogen wordt veroorzaakt door horizontale consolidatie.

2.2. Voorzieningen

	Stand per 01-01-2019	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31-12-2019	Looptijd <1 jaar	Looptijd 1-5 jaar	Looptijd >5 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.2.1. Personele voorzieningen	5.396.970	586.749	1.080.183	486.493	-	4.417.043	827.145	2.102.122	1.487.776
2.2.2. Voorziening verlieslatende contracten	390.739	-	110.095	280.644	-	-	-	-	-
2.2.4. Overige voorzieningen	720.604	243.836	287.578	293.050	-	383.812	383.812	-	-
Totaal voorzieningen	6.508.313	830.585	1.477.856	1.060.187	-	4.800.855	1.210.957	2.102.122	1.487.776
Toelichting personeelsvoorzieningen									
	Stand per 01-01-2019	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31-12-2019	Looptijd <1 jaar	Looptijd 1-5 jaar	Looptijd >5 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.2.1.5. Werkloosheidsbijdragen	1.833.495	323	361.620	248.537	-	1.223.661	398.563	664.023	161.075
2.2.1.4. Jubileumvoorzieningen	875.887	166.442	63.573	11.172	-	967.584	59.353	225.868	682.363
2.2.1.1. Voorziening sociaal beleid, reorganisaties	2.034.575	287.381	541.237	61.039	-	1.719.680	343.012	1.008.693	367.975
2.2.1.8. Voorziening inactiviteitsregeling	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.1.3. Eigen risico WGA	168.506	117.191	82.929	159.965	-	42.803	26.217	16.586	-
2.2.1.7. Overige personele voorzieningen	484.507	15.412	30.824	5.780	-	463.315	-	186.952	276.363
	5.396.970	586.749	1.080.183	486.493	-	4.417.043	827.145	2.102.122	1.487.776

Toelichting geconsolideerde balans

2.3. Langlopende schulden

	Stand per 1-1-2019 EUR	Aangegane leningen 2019 EUR	Aflossingen 2019 EUR	Stand per 31-12-2019 EUR	Looptijd >1 jaar EUR	Looptijd >5 jaar EUR
2.3.3. Schulden aan kredietinstellingen		28.013.059	30.146.972	2.133.913-	41.215.886	14.014.077
Totaal langlopende schulden	-	28.013.059	30.146.972	2.133.913-	41.215.886	14.014.077

Toelichting kredietinstellingen

Lening	Locatie	Stand per 1-1-2019 EUR	nieuwe leningen 2019 EUR	Aflossingen 2019 EUR	Stand per 31-12-2019 EUR	Looptijd >1 jaar EUR	Looptijd >5 jaar EUR	Rentevoet
ABN-AMRO Leningnummer 62.81.97.004	Hogeschool Dronten	1.573.237	-	1.573.237	-	-	-	
ABN-AMRO Leningnummer 52.15.00.524	VMBO en MBO Emmeloord	3.540.000	-	3.540.000	-	-	-	
ABN-AMRO Leningnummer 52.14.60.832	VMBO en MBO Nijkerk	2.080.000	-	2.080.000	-	-	-	
ABN-AMRO Leningnummer 20.08.41.324	VMBO en MBO Ede	4.170.252	-	4.170.252	-	-	-	
ABN-AMRO Leningnummer 20.08.41.324	MBO Almere	2.230.749	-	2.230.749	-	-	-	
Schatkistbankieren	Bestuursbureau	17.688.205	27.937.392	5.368.295	40.257.302	40.257.302	13.415.827	0,02%
BNG LENING 1495122	Aeres Hogeschool	3.437.500	-	3.437.500	-	-	-	
BNG LENING 1495084	Aeres Hogeschool	3.500.000	-	3.500.000	-	-	-	
BNG Lening 110580	MBO Almere	4.166.668	-	4.166.668	-	-	-	
Rabobank lening .857	De Drieslag B.V.	409.750	-	33.000	376.750	376.750	211.750	3,65%
Rabobank lening .859	De Drieslag B.V.	448.000	-	24.000	424.000	424.000	304.000	3,65%
Rabobank lening .716	De Drieslag B.V.	127.500	-	7.500	120.000	120.000	82.500	3,20%
CNH	De Drieslag B.V.		75.667	15.771	59.896	37.834		0,00%
		43.371.860	28.013.059	30.146.972	41.237.948	41.215.886	14.014.077	

2.4. Kortlopende schulden

	31-12-2019		31-12-2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.4.3. Schulden aan kredietinstellingen		2.463.971		2.511.269
2.4.7. Vooruit gefactureerde termijn projecten		-		217.885-
2.4.8. Crediteuren		4.834.293		4.052.392
2.4.1. Schulden aan groepmaatschappijen				1
2.4.9. Belastingen en premies sociale verzekeringen		3.966.300		4.130.613
2.4.10. Pensioenen		1.115.699		977.658
2.4.12. Overige kortlopende schulden		843.379		869.509
2.4.13. Vooruit ontvangen college-, cursus- les en examengelden		4.745.362		3.957.057
2.4.16. Vooruit ontvangen bedragen		4.449.895		4.179.066
2.4.19. Overige overlopende passiva		7.865.541		9.995.310
Totaal kortlopende schulden		30.284.440		30.454.990
Uitsplitsing belasting en premies sociale verzekeringen:				
2.4.9.1. Loonheffing		3.581.347		3.339.746
2.4.9.2. Omzetbelasting		373.913		788.735
2.4.9.3. Overige belastingen		11.040		2.132
2.4.9. Belastingen en premies sociale verzekeringen		3.966.300		4.130.613
Uitsplitsing overlopende passiva:				
2.4.14. Vooruit ontvangen subsidies OCW/EZ		2.115.071		3.999.814
2.4.17. Vakantie geld en vakantiedagen		3.905.033		3.993.606
2.4.19. Overige overlopende passiva		1.845.437		2.001.890
		7.865.541		9.995.310

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Huurverplichtingen

Rijksvastgoedbedrijf, Marknessenweg Emmeloord	€ 330.636
Rijksvastgoedbedrijf, prof. Brandsmaweg, los land Dronten	€ 17.959
Klepierre, Stadhuisplein Almere	€ 513.963
Heeren Vijf bv, Kapweg 30 Kootwijkerbroek, met optie tot koop	€ 280.000
BR Music, Two Holding bv Oude Barneveldseweg	€ 40.848

Huur-, pacht- en leaseovereenkomsten Stichting PTC+

Stichting PTC+ heeft een groot aantal langlopende huur- en pachtovereenkomsten. De resterende looptijden zijn zeer divers en doorlopend, maar zijn opzegbaar met een opzegtermijn van een aantal maanden. De jaarlijkse huur- en pachtkosten bedragen in 2019 € 20.464. De looptijden variëren, maar zijn zeer divers en doorlopend, maar zijn opzegbaar met een opzegtermijn van een aantal maanden.

(Onderwijshouds)contracten

Leverancier	Ingangsdatum	< 1 jaar	> 1 jaar < 5 jaar	Einddatum
Vancis C&MS B.V.	25-4-2017	452.964	1.132.409	1-6-2021
Alferink Installatietechniek	6-1-2016	155.328	621.311	onbepaalde tijd
Asito BV	jul-15	283.982	1.135.929	onbepaalde tijd
BCT	22-5-2013	85.467	341.868	onbepaalde tijd
Eduarte	1-1-2018	227.375	0	31-12-2019
Eurofiber	12-1-2016	236.023	944.090	1-7-2026
Exact	5-9-2012	23.595	94.380	onbepaalde tijd
Surfmarket	30-12-2018	124.473	497.894	onbepaalde tijd
Mirliton	jul-15	433.009	1.732.038	onbepaalde tijd
Raet	28-9-2009	170.237	0	28-9-2019
Ricoh Nederland B.V.	6-6-2018	71.154	260.898	1-9-2024
Tomin Groep	jul-15	308.666	1.234.665	onbepaalde tijd
Ultimo	7-9-2011	1.248	4.992	onbepaalde tijd
Up learning	5-10-2018	53.240	0	1-1-2020
Van Ree accountants	1-1-2019	157.905	552.668	1-7-2024
Wouda Installatietechniek	1-1-2018	197.226	788.905	n.v.t.
Xedule	1-9-2016	64.241	42.827	31-8-2020
Instructure	1-1-2020	0	336.259	1-4-2026
Willis	1-1-2019	138.210	0	1-1-2020
Renewi (was Van Gansewinkel)	1-10-2016	75.000	281.250	30-9-2024

Kredietfaciliteiten

- Per 16 januari 2013 is een Schatkistbankieren door de ministerie van Financiën verstrekt aan Stichting Aeres Groep van € 8,5 miljoen.
- Er loopt een kredietfaciliteit bij de ING Bank ad. € 400.000 voor Agrotransfer Holding bv, Agrotransfer bv, Aeres Agree Recruitment bv en Aeres Agree Payroll bv. Als zekerheid zijn alle vorderingen in onderpand gegeven.

Garanties/verstreckte zekerheden

- Per 15-08-2010 is pandrecht verleend voor huidige en toekomstige voorraden, inventaris en vorderingen.
- Inzake de langlopende lening en de kredietfaciliteit schatkistbankieren (15-1-2013) is het recht van hypotheek verstrekt op de terreinen en panden van het hbo (Wageningen, Dronten, Mangaanstraat Almere, Bovenbuurtweg Ede) en de landbouwgrond in Dronten. Herfinanciering per 01/10/2020.
- Inzake de langlopende leningen BNG (FRL630.01 en 108359 en 110580) een borging door de Stichting Waarborgfonds BVE ad. € 12.687.500,-. Leningen zijn in september/oktober 2019 volledig afgelost. Borg is vrijgegeven door Waarborg op basis van aflossingsverklaringen banken.
- Stichting Aeres Groep heeft, conform art. 4 van de 'Overeenkomst van Borgstelling', de plicht om het aangaan van nieuwe leningen aan Stichting Waarborgfonds BVE te melden. Tevens zal conform art. 7 van de Overeenkomst van Borgstelling, de Stichting Waarborgfonds BVE om schriftelijke toestemming gevraagd worden voor het vervreemden of bezwaren van registergoederen die als onderpand aangewezen zijn van de Stichting Waarborgfonds BVE. Bij herfinanciering via Staat der Nederlanden per 1/10/2019 is alle borg weg bij het waarborgfonds.
- Voor de verstreckte leningen van de Rabobank aan Aeres Landbouwbedrijf bv zijn de volgende zekerheden verstrekt: agrarisch bedrijf met grond, bedrijfsopstallen en woning gelegen aan de Wisentweg 11-13 te Dronten, kadastraal bekend als:
 - sectie B nummer 1428 (1.75.65 ha), Dronten
 - sectie B nummer 1419 ged. (0.63.73 ha), Dronten
 - sectie B nummer 1920 (2.36.27 ha), Dronten
 - sectie B nummer 2023 (0.49.35 ha), Dronten

Intercompany leningen

- Stichting Aeres Groep heeft op 15 december 2009 een 26 jarige lening van € 200.443 verstrekt aan Aeres Landbouwbedrijf bv. De eerste zes jaar aflossingsvrij, daarna af te lossen in 20 jaarlijkse termijnen.
- Stichting Aeres Groep heeft op 15 december 2009 een 26 jarige lening van € 579.022 verstrekt aan Aeres Landbouwbedrijf bv. De eerste zes jaar aflossingsvrij, daarna af te lossen in 20 jaarlijkse termijnen.
- Stichting Aeres Groep heeft op 1 januari 2013 een lening van € 498.328 verstrekt aan Aeres Studentbedrijven bv. De lening wordt in 131 maanden annuïtair afgelost.
- Stichting Aeres Groep heeft op 1 januari 2013 een lening van € 286.935 verstrekt aan het Aeres Studentbedrijven bv. De lening wordt in 12 jaar annuïtair afgelost.
- Stichting PTC+ heeft op 30 november 2017 een vijfjarige lening van € 500.000 verstrekt aan Aeres Landbouwbedrijf bv. De lening is aflossingsvrij, maar mag zonder extra kosten vervroegd afgelost worden.

Fiscale eenheid

Met ingang van 1 januari 2019 zijn de volgende rechtspersonen voor de heffing van de omzetbelasting als een fiscale eenheid aan te merken: Stichting Aeres Groep, Stichting PTC+, Stichting Aeres Farms, Aeres Farms Holding bv, Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Weidebedrijf bv, Aeres Biologisch Bedrijf bv, Aeres Studentbedrijven bv, Stichting Agrotransfer Dronten, Agrotransfer Holding BV, Aeres Agree Recruitment bv, Aeres Agree Payroll bv, Agrotransfer BV, ACOLE Productions bv, Fedecom Academy bv, Stichting Bureau Erkenningen en Stichting Aeres International Student Fund.

Fiscale eenheid Vennootschapsbelasting

Agrotransfer Holding bv heeft samen met haar deelnemingen een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting. Stichting Aeres Farms, Aeres Farms Holding bv, Aeres Landbouwbedrijf bv, Aeres Weidebedrijf bv, Aeres Studentbedrijven bv en Aeres Biologisch Bedrijf bv maken deel uit van een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Uit hoofde van de deelname aan de fiscale eenheden zijn deelnemende rechtspersonen hoofdelijk aansprakelijk voor de betreffende belastingschulden van de andere leden van de fiscale eenheid.

Vordering op OCW

Conform bepaling van art. 5 van de Regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voorgezet onderwijs heeft Aeres een vordering op OCW ter hoogte van de tot en met december van een bepaald kalenderjaar

opgebouwde bruto vakantie-aanspraken en de over de maand december verschuldigde afdracht pensioenpremies en loonheffing. Ultimo 2019 bedraagt deze vordering € 2.552.435,-. Deze vordering houdt verband met de wijziging in het betaalritme voor vo-bekostiging van schooljaarbasis naar kalenderjaarbasis per 1 januari 2006.

Duurzame inzetbaarheid

In de cao hoger onderwijs zijn met de regelingen duurzame inzetbaarheid en werktijdvermindering senioren, mogelijkheden opgenomen om uren op te sparen of onder bepaalde voorwaarden verlof op te nemen. Voor de gespaarde uren in het kader van de regeling duurzame inzetbaarheid is, indien deze in uren of in geld opgenomen zullen worden, een voorziening gevormd. Met betrekking tot het seniorenverlof dient een voorziening te worden opgenomen voor medewerkers die gebruik maken van de verlofregeling. Daarnaast dient een inschatting te worden gemaakt voor medewerkers die in de toekomst mogelijk gebruik zullen maken van deze verlofregeling. Op dit moment zijn echter nog onvoldoende gegevens beschikbaar om een betrouwbare schatting te kunnen maken. Daarom is geen bedrag voorzien voor mogelijke toekomstige verlofaanvragen in het kader van de regeling voor het seniorenverlof.

Toelichting geconsolideerde staat van baten en lasten

3.1. Rijksbijdragen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1.1.1.1. Rijksbijdrage sector VO	34.032.473		34.627.907		32.653.145	
3.1.1.1.2. Rijksbijdrage sector BVE	29.131.494		26.900.294		26.540.993	
3.1.1.1.3. Rijksbijdrage sector HBO	29.702.848		28.663.856		26.289.410	
3.1.1. Rijksbijdragen OCW/EZ		92.866.815		90.192.057		85.483.548
3.1.2.1. Overige subsidies OCW	6.623.817		5.066.160		4.733.491	
3.1.2.2. Overige subsidies EZ	184.856		120.281		288.763	
3.1.2. Overige subsidies OCW/EZ		6.808.673		5.186.441		5.022.254
3.1.3.3. Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		2.140.820		1.752.628		1.597.900
Totaal Rijksbijdragen		101.816.308		97.131.126		92.103.702

Toelichting Rijksbijdragen

- 3.1.1. Door de reparatie van de onderbesteding en CAO-stijgingen zijn de rijksbijdragen over 2019 hoger dan begroot.
 3.1.2. De overige subsidies zijn hoger dan begroot door hogere resultaatafhankelijk subsidies

3.2. Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.2.2.2. Overige gemeentelijke en GR-bijdragen en –subsidies	27.944		82.000		18.750	
3.2.2.3. Overige overheden	138.844		10.000		23.069	
Totaal overheidsbijdragen / subsidies overige overheden		166.788		92.000		41.819

3.3. Wettelijke college- / cursus- / examengelden	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.3.2. Cursusgelden sector MBO	266.380		280.250		266.180	
3.3.3. Collegegelden sector HBO	6.301.953		5.989.327		6.328.849	
Totaal wettelijke college- / cursus- / examengelden		6.568.333		6.269.577		6.595.029

3.4. Baten werk in opdracht van derden (contractactiviteit)	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.4.1.1. Contractonderwijs (excl. Inburgering)	2.999.093		2.444.947		1.632.951	
3.4.1.4. Baten projecten	113.12.307		12.784.021		11.702.058	
3.4.1.3. Baten commerciële activiteiten	15.208.057		14.916.934		16.152.382	
Totaal baten werk in opdracht van derden (contractactiviteiten)		29.519.457		30.145.902		29.487.391

3.5. Overige baten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.5.1. Opbrengst verhuur	1.309.527		1.283.754		1.272.594	
3.5.2. Detachering personeel	146.498		112.299		154.976	
3.5.3. Schenkingen	300		-		5.588	
3.5.4. Sponsoring	1.168		3.500		3.961	
3.5.5. Bijdragen ouders / leerlingen / studenten	2.387.329		2.398.408		2.207.971	
3.5.10. Overige	1.772.386		1.348.496		2.895.623	
Totaal overige baten		5.614.872		5.215.457		6.540.713

Toelichting Overige baten

- 3.5.10. Vanwege nog te ontvangen transitievergoedingen van het UWV en diverse inkomsten zijn de overige baten hoger dan verwacht.

Toelichting geconsolideerde staat van baten en lasten

4.1. Personeelslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1.1.1. Lonen en salarissen	61960.999		62.308.361		57.121.648	
4.1.1.2. Sociale lasten	8.511.385		7.009.498		7.494.531	
4.1.1.5. Pensioenlasten	9.510.885		8.898.592		8.255.692	
4.1.1. Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		79.983.269		78.216.451		72.871.871
4.1.2.1. Mutatie personele voorzieningen	323.478		1020.465		487.408	
4.1.2.2. Lasten personeel niet in loondienst	6.010.995		3.773.545		5.311.477	
4.1.2.3. Overige personeelslasten	3.995.453		3.726.891		4.207.215	
4.1.2.4. Doorbelaste personeelskosten	6.268.841		6.885.916		5.881.850	
4.1.2. Overige personele lasten		3.414.129		1634.985		3.149.434
4.1.3. Ontvangen vergoedingen		639.698		10.000		537.662
Totaal personeelslasten		82.757.700		79.841.436		75.483.643

Toelichting lonen en salarissen

Gemiddeld aantal fte per instelling:

	Aantal fte's 2019	Aantal fte's 2018
Aeres (V)MBO	636,7	597,4
Aeres Hogeschool Hogeschool	307,2	290,8
PTC+	51,5	55,4
Aeres Agree	20,4	21,6
Aeres Farms	8,3	7,5
Bestuursbureau	72,8	65,0
Totaal	1.096,9	1.037,7

Voor aanvullende cijfers verwijzen we naar bijlage 5 bij het jaarverslag.

- 4.1.1. De hogere loonkosten worden enerzijds veroorzaakt door de nieuwe CAO en anderzijds doordat enkele locaties meer personeel ingezet hebben dan begroot
- 4.1.2.2. Mede door de krapte op de arbeidsmarkt zijn de lasten voor inhuur hoger dan begroot

4.2. Afschrijvingen

4.2. Afschrijvingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.2.1. Afschrijvingen immateriële vaste activa	202.019		194.293		199.082	
4.2.2.1. Gebouwen en terreinen	6.513.629		5.250.745		5.545.097	
4.2.2.2. Inventaris en apparatuur	2.165.948		2.440.229		2.316.689	
4.2.2.3. Andere vaste bedrijfsmiddelen	254.121		273.278		247.870	
4.2.2. Afschrijvingen materiële vaste activa		9.135.717		7.964.252		8.308.738
Totaal afschrijvingen		9.135.717		8.158.545		8.308.738

4.3. Huisvestingslasten

4.3. Huisvestingslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.3.1. Huurlasten	1806.885		1731.005		1570.905	
4.3.2. Verzekeringslasten	155.502		96.275		114.260	
4.3.3. Onderhoudskosten (klein onderhoud)	1884.115		1487.957		1317.909	
4.3.4. Energie en water	1622.264		1537.900		1338.108	
4.3.5. Schoonmaakkosten	1819.743		1609.765		1654.556	
4.3.6. Belastingen en heffingen ter zake van huisvesting	512.946		487.500		516.708	
4.3.8. Overige huisvestingslasten	677.880		607.919		214.514	
Totaal huisvestingslasten		8.479.335		7.558.321		6.726.560

Toelichting geconsolideerde staat van baten en lasten

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.4. Overige lasten						
4.4.1.1. Onderzoek jaarrekening	159.662		154.350		168.582	
4.4.1. Administratie en beheer		159.662		154.350		168.582
4.4.2.1. Kantoorkosten	1226.692		1576.211		1326.899	
4.4.2.2. ICT	3.420.213		3.265.282		3.233.112	
4.4.2. Inventaris en apparatuur		4.646.905		4.841.493		4.560.011
4.4.3.1. Kosten cursusgeldens BE	1595		-		-	
4.4.3.2. Leerling gebonden lasten	4.162.672		3.816.513		4.017.985	
4.4.3.3. Praktijkleren	512.879		727.664		426.040	
4.4.3. Leer- en hulpmiddelen		4.677.146		4.544.182		4.444.025
4.4.4. Dotatie overige voorzieningen		138.596		504.444		99.1272
4.4.5.1. Contributies, abonnementen, vakliteratuur	640.355		650.287		681.363	
4.4.5.2. Communicatie	2.307.208		2.214.777		2.218.433	
4.4.5.3. Bestuurskosten	1296.111		1250.322		1419.832	
4.4.5.4. Verrekeningen / doorbelastingen	438.394		401.452		411.73	
4.4.5.5. Kosten projecten	10.487.413		12.491.443		11.224.511	
4.4.5.6. Kosten commerciële activiteiten	7.430.409		7.531.671		8.929.275	
4.4.5.7. Kosten contractactiviteiten	2.131.647		1.557.712		884.950	
4.4.5.8. Diverse organisatiekosten	3.115.103		3.096.512		2.706.175	
4.4.5. Overige		26.969.852		28.391.272		28.023.366
Totaal overige lasten		36.592.161		38.435.741		38.187.256

Toelichting overige lasten

4.4.5.5 In 2019 zijn minder projecten uitgevoerd dan begroot

Accountantskosten

	Van Ree 2019	Alfa 2019	Totaal 2019	Van Ree 2018	Alfa 2018	Totaal 2018
Onderzoek van de jaarrekening	116.863	19.011	135.874	126.875	-	126.875
Andere controleopdrachten	18.434	-	18.434	11.804	-	11.804
Adviesdiensten op fiscaal gebied	-	-	-	-	-	-
Andere niet controle diensten	17.438	-	17.438	-	18.600	18.600
Totaal	152.735	19.011	171.746	138.679	18.600	157.279

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
6.1. Financiële baten						
6.1.1. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	176.611		76.075		404.359	
6.2.1. Rentelasten en soortgelijke lasten	2.098.709		2.225.439		2.255.843	
Totaal financiële baten		1.922.098-		2.149.364-		1.851.484-

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
7. Belastingen		118.268-		27.573-		145.656

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
8. Resultaat deelnemingen		79.244		10.000		77.424

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
9. Resultaat aandeel van derden		-		-		-

Enkelvoudige balans

1	Activa	2019		2018	
		EUR	EUR	EUR	EUR
	Vaste Activa				
1.1.1	Immateriële vaste activa	296.044		431.581	
1.1.2	Materiële vaste activa	97.261.448		101.223.818	
1.1.3	Financiële vaste activa	7.900.746		1.107.026	
	Totaal vaste activa		<u>105.458.238</u>		<u>102.762.425</u>
	Vlottende Activa				
1.2.1	Voorraden	1.380		4.552	
1.2.2	Vorderingen	4.082.756		3.252.585	
1.2.4	Liquide middelen	9.450.485		11.778.051	
	Totaal vlottende activa		<u>13.534.621</u>		<u>15.035.188</u>
	Totaal Activa		<u>118.992.859</u>		<u>117.797.613</u>
2	Passiva				
	Eigen vermogen				
2.1	Eigen vermogen	49.224.973		44.998.023	
			<u>49.224.973</u>		<u>44.998.023</u>
2.2	Voorzieningen		2.851.787		4.180.591
2.3	Langlopende schulden		40.257.302		42.386.610
2.4	Kortlopende schulden		26.658.797		26.232.389
	Totaal Passiva		<u>118.992.859</u>		<u>117.797.613</u>

Enkelvoudige staat van baten en lasten

Baten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Rijksbijdragen OCW/EZ	92.866.815		90.192.057		85.483.548	
Overige subsidies OCW/EZ	6.808.673		5.186.441		5.022.255	
Inkomensoverdracht van rijksbijdragen	2.140.820		1.752.628		1.597.900	
Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden	166.788		92.000		41.819	
Wettelijke college- / cursus- / examengelden	6.568.333		6.269.577		6.589.778	
Baten werk in opdracht van derden	15.685.987		17.058.118		15.060.475	
Overige baten	5.145.578		4.722.844		5.528.144	
Totaal Baten		<u>129.382.994</u>		<u>125.273.665</u>		<u>119.323.919</u>
Lasten						
Personeelslasten	79.493.698		77.142.208		71.918.201	
Afschrijvingen	8.308.892		7.323.876		7.388.072	
Huisvestingslasten	7.301.545		6.185.519		5.941.692	
Overige lasten	28.163.852		29.988.738		29.283.032	
Totaal Lasten		<u>123.267.987</u>		<u>120.640.341</u>		<u>114.530.997</u>
Saldo baten en lasten		6.115.007		4.633.324		4.792.922
Financiële baten en lasten		-1.888.057		-2.093.614		-1.852.936
Resultaat		4.226.950		2.539.710		2.939.986
Belastingen	-		-		-	
Resultaat deelnemingen	-		-		-	
Resultaat aandeel van derden		-		-		-
Totaal resultaat		<u>4.226.950</u>		<u>2.539.710</u>		<u>2.939.986</u>

Grondslagen bij de enkelvoudige balans

Algemene grondslagen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de geconsolideerde jaarrekening van de organisatie. Ten aanzien van de enkelvoudige staat van baten en lasten van de organisatie is gebruik gemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Voor zover posten uit de balans en staat van baten en lasten hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

Grondslagen Balans en Staat van baten en lasten

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten, met uitzondering van het volgende:

Financiële instrumenten

In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm.

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van Stichting Aeres Groep. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer Stichting Aeres Groep garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door Stichting Aeres Groep ten behoeve van deze deelneming. Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of duurzaam lagere bedrijfswaarde.

Resultaat deelnemingen

Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen Stichting Aeres Groep en de deelnemingen en tussen deze deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Toelichting enkelvoudige balans

1.1.1. Immateriële vaste activa

	Aanschafprijs 1-1-2019	Afschrijving cumulatief 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Des- investerings	Afschrijvingen	Aanschafprijs 31-12-2019	Afschrijving cumulatief 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2019
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.1.1.2. Concessies, vergunningen en intellectueel eigendom	682.717	251.136	431.581	3.789	2.783	136.543	686.506	390.462	296.044
Totaal immateriële vaste activa	682.717	251.136	431.581	3.789	2.783	136.543	686.506	390.462	296.044

1.1.2. Materiële vaste activa

	Aanschafprijs 1-1-2019	Afschrijving cumulatief 1-1-2019	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Des- investerings	Afschrijvingen	Aanschafprijs 31-12-2019	Afschrijving cumulatief 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2019
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.1.2.1. Gebouwen en terreinen	141.946.992	52.102.411	89.844.581	3.408.226	253.864	5.975.427	144.779.016	57.755.500	87.023.516
1.1.2.3. Inventaris en apparatuur	33.744.559	25.087.192	8.657.367	2.044.229	120.249	1.945.775	31.797.257	23.161.685	8.635.572
1.1.2.4. Overige materiële vaste activa	3.665.535	2.434.336	1.231.199	559.403	26.521	251.147	2.695.948	1.183.014	1.512.934
1.1.2.5. Vaste bedrijfsmiddelen in uitvoering en vooruitbetaald	1.490.671		1.490.671	-	1.401.245		89.426	-	89.426
Totaal materiële vaste activa	180.847.757	79.623.939	101.223.818	6.011.858	1.801.879	8.172.349	179.361.647	82.100.199	97.261.448

In de geconsolideerde balans is de boekwinst ad € 1.789.375,- van PTC+ inzake de verkoop van de Wisentweg in Dronten en de Wesselseweg in Barneveld gecorrigeerd ten laste van de investeringen in gebouwen en terreinen.

Impairment locatie Bilthoven

Locatie Bilthoven is een VO school welke deel uitmaakt van Stichting Aeres Groep. Stichting Aeres Groep heeft in december 2019 besloten om per 1 augustus 2021 de activiteiten van locatie Bilthoven te beëindigen. Het gebouw is economisch gezien eigendom van de gemeente. Juridisch gezien is het gebouw eigendom van de onderwijsinstelling. Stichting Aeres Groep heeft in de voorbije jaren geïnvesteerd in de locatie Bilthoven. Op basis van RJ 121 is sprake van een trigger tot impairment. Zowel vanuit de meerjarenbegroting, de leegstand en de beëindiging van de activiteiten blijkt een lagere bedrijfswaarde dan boekwaarde. De directe opbrengstwaarde is nihil gegeven het feit dat de gemeente geen vergoeding wil verstrekken ten aanzien van de door Stichting Aeres Groep gedane investeringen. De toekomstige kasstroom zijn ontoereikend om het primaire proces exclusief afschrijvingslasten te financieren. Daarmee komt de gehele boekwaarde met een bedrag van € 1.052.399 in aanmerking tot impairment.

1.1.3. Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings en verstrekte leningen*	Des- investerings en afgeloste leningen	Resultaat deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2019
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.1.3.2. Overige deelnemingen		118			118
1.1.3.3. Vorderingen op groepsmaatschappijen	873.183	110.586-			762.597
1.1.3.7. Effecten	4.614	-			4.614
1.1.3.8. Overige vorderingen	229.111	6.904.306			7.133.417
Totaal financiële vaste activa	1.107.026	6.793.720	-	-	7.900.746

* De investeringen en verstrekte leningen zijn gefinancierd uit het privaat vermogen. Bedrag bij overige vorderingen betreft de aankoopsom van de derivatenportefuille.

1.2.1. Voorraden

	31-12-2019		31-12-2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR
1.2.1.1. Voorraden		1.380		4.552
Totaal voorraden		1.380		4.552

1.2.2. Vorderingen

	31-12-2019		31-12-2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR
1.2.2.1. Debiteuren algemeen		1.064.452		1.779.778
1.2.2.4. Vorderingen op groepsmaatschappijen		294.984		-
1.2.2.7. Vorderingen ouders van studenten/deelnemers/cursisten		1.685.735		1.051.434
1.2.2.6. Vorderingen op personeel	22.036		18.638	
1.2.2.10. Overige vorderingen	713		2.845	
Overlopende activa		22.749		21.483
1.2.2.12. Vooruitbetaalde kosten	934		-	
1.2.2.13. Verstrekte voorschotten	18.136		14.496	
1.2.2.15. Overige overlopende activa	1.556.850		791.143	
Overlopende activa		1.575.920		805.639
1.2.2.16. Voorziening oninbaarheid		561.084-		405.750-
Totaal vorderingen		4.082.756		3.252.584

Toelichting enkelvoudige balans

1.2.4. Liquide middelen

	31-12-2019	31-12-2018
	EUR	EUR
1.2.4.1. Kasmiddelen	25.370	25.177
1.2.4.2. Tegoeden op bankrekeningen	2.974.358	658.535
1.2.4.3. Rekening courant tegoed Schatkistbankieren	3.799.793	9.998.645
1.2.4.4. Deposito's	2.368.841	1.097.639
1.2.4.5. Overige liquide middelen	282.123	1.945-
Totaal liquide middelen	9.450.485	11.778.051

2.1. Eigen vermogen

	Stand per 1-1-2019 EUR	Resultaat EUR	Overige mutaties EUR	Stand per 31-12-2019 EUR
2.1.1.1. Algemene reserve publiek	36.732.425	3.871.774		40.604.199
2.1.1.2. Algemene reserve privaat	8.217.007	355.176	-	8.572.183
2.1.1.4. Bestemmingsfondsen publiek	48.591	-	-	48.591
Totaal eigen vermogen	44.998.023	4.226.950	-	49.224.973

Het verschil tussen het geconsolideerde- en het enkelvoudige eigen vermogen wordt veroorzaakt door horizontale consolidatie.

2.2. Voorzieningen

	Stand per 1-1-2019 EUR	Dotaties EUR	Onttrekkingen EUR	Vrijval EUR	Rente mutatie (bij contante EUR)	Stand per 31-12-2019 EUR	Looptijd <1 jaar EUR	Looptijd 1-5 jaar EUR	Looptijd >5 jaar EUR
2.2.1. Personele voorzieningen	3.289.852	326.787	506.497	425.455	-	2.684.687	492.160	1.085.635	1.106.892
2.2.2. Voorziening verlieslatende contracten	390.739	-	110.095	280.644	-	-	-	-	-
2.2.4. Overige voorzieningen	500.000	-	182.543	150.357	-	167.100	167.100	-	-
Totaal voorzieningen	4.180.591	326.787	799.135	856.456	-	2.851.787	659.260	1.085.635	1.106.892

De overige voorzieningen ziet toe op een boekenonderzoek van de belastingdienst omtrent omzetbelasting over de periode 2014-2016. De voorziening betreft de beste inschatting van het management over de verwachte af te dragen omzetbelasting en samenhangende kosten waarbij in de voorziening ook rekening is gehouden met de periode 2017-2019.

Toelichting personeelsvoorzieningen

	Stand per 1-1-2019 EUR	Dotaties EUR	Onttrekkingen EUR	Vrijval EUR	Rente mutatie (bij contante EUR)	Stand per 31-12-2019 EUR	Looptijd <1 jaar EUR	Looptijd 1-5 jaar EUR	Looptijd >5 jaar EUR
2.2.1.5. Werkloosheidsbijdragen	1.833.495	323	361.619	248.538	-	1.223.661	398.563	664.023	161.075
2.2.1.4. Jubileumvoorzieningen	859.247	168.378	61.949	11.172	-	954.504	67.380	217.670	669.454
2.2.1.3. Eigen risico WGA	168.506	117.191	82.929	159.965	-	42.803	26.217	16.586	-
2.2.1.7. Overige personele voorzieningen	428.604	40.895	-	5.780	-	463.719	-	187.356	276.363
Totaal toelichting personeelsvoorzieningen	3.289.852	326.787	506.497	425.455	-	2.684.687	492.160	1.085.635	1.106.892

2.3. Langlopende schulden

	Stand per 1-1-2019 EUR	Aangegane leningen 2019 EUR	Aflossingen 2019 EUR	Stand per 31-12-2019 EUR	Looptijd >1 jaar EUR	Looptijd >5 jaar EUR
2.3.3. Schulden aan kredietinstellingen	42.386.610	-	2.129.308	40.257.302	37.895.664	28.449.112
Totaal langlopende schulden	42.386.610	-	2.129.308	40.257.302	37.895.664	28.449.112

2.4. Kortlopende schulden

	31-12-2019 EUR	31-12-2018 EUR
den aan groepmaatschappijen	289.932	-
2.4.3. Schulden aan kredietinstellingen	2.361.638	2.446.769
2.4.7. Vooruit gefactureerde termijn projecten	-	217.885-
2.4.8. Crediteuren	3.265.057	3.869.755
2.4.9. Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.513.789	3.041.511
2.4.10. Pensioenen	1.043.603	905.394
2.4.12. Overige kortlopende schulden	536.807	450.360
2.4.13. Vooruit ontvangen college-, cursus- les en examengelden	4.745.362	3.957.057
2.4.16. Vooruit ontvangen bedragen	4.204.505	3.104.698
2.4.19. Overige overlopende passiva	6.698.104	8.674.730
Totaal kortlopende schulden	26.658.797	26.232.389

Uitsplitsing belasting en premies sociale verzekeringen:

2.4.9.1. Loonheffing	3.299.813	3.042.696
2.4.9.2. Omzetbelasting	213.414	1.591-
2.4.9.3. Overige belastingen	562	406
2.4.9. Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.513.789	3.041.511
Uitsplitsing overlopende passiva:		
2.4.14. Vooruit ontvangen subsidies OCW/EZ	2.115.071	3.999.814
2.4.17. Vakantie geld en vakantiedagen	3.513.988	3.426.741
2.4.19. Overige overlopende passiva	1.069.045	1.248.175
	6.698.104	8.674.730

Toelichting enkelvoudige staat van baten en lasten

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1. Rijksbijdragen						
3.1.1.1.1. Rijksbijdrage sector VO	34.032.473		34.627.907		32.653.145	
3.1.1.1.2. Rijksbijdrage sector BVE	29.131.494		26.900.294		26.540.993	
3.1.1.1.3. Rijksbijdrage sector HBO	29.702.848		28.663.856		26.289.410	
3.1.1. Rijksbijdragen OCW/EZ		92.866.815		90.192.057		85.483.548
3.1.2.1. Overige subsidies OCW	6.623.817		5.066.160		4.733.491	
3.1.2.2. Overige subsidies EZ	184.856		120.281		288.763	
3.1.2. Overige subsidies OCW/EZ		6.808.673		5.186.441		5.022.254
3.1.3.3. Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		2.140.820		1.752.628		1.597.900
Totaal Rijksbijdragen		101.816.308		97.131.126		92.103.702
3.2. Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden						
3.2.2.2. Overige gemeentelijke en GR-bijdragen en -subsidies	27.944		82.000		18.750	
3.2.2.3. Overige overheden	138.844		10.000		23.069	
Totaal overheidsbijdragen / subsidies overige overheden		166.788		92.000		41.819
3.3. Wettelijke college- / cursus- / examengelden						
3.3.2. Cursusgelden sector MBO	266.380		280.250		266.180	
3.3.3. Collegegelden sector HBO	6.301.953		5.989.327		6.323.599	
Totaal wettelijke college- / cursus- / examengelden		6.568.333		6.269.577		6.589.779
3.4. Baten werk in opdracht van derden (contractactiviteit)						
3.4.1.1. Contractonderwijs (excl. Inburgering)	2.697.197		2.089.897		1.661.331	
3.4.1.4. Baten projecten	113.230.7		12.779.021		11.707.661	
3.4.1.3. Baten commerciële activiteiten	167.648,3		2.189.199		1.691.483	
Totaal baten werk in opdracht van derden (contractactiviteiten)		15.685.987		17.058.117		15.060.475
3.5. Overige baten						
3.5.1. Opbrengst verhuur	941.243		821.954		923.724	
3.5.2. Detachering personeel	146.498		181.299		154.976	
3.5.3. Schenkingen	300		-		-	
3.5.4. Sponsoring	1.188		3.500		4.961	
3.5.5. Bijdragen ouders / leerlingen / studenten	2.387.329		2.398.408		2.216.245	
3.5.10. Overige	167.137,6		13.17.684		2.228.238	
Totaal overige baten		5.145.578		4.722.845		5.528.144

Toelichting enkelvoudige staat van baten en lasten

4.1. Personeelslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1.1.1. Lonen en salarissen	58.321.445		58.331.220		53.140.529	
4.1.1.2. Sociale lasten	7.830.935		6.656.277		6.827.264	
4.1.1.5. Pensioenlasten	9.056.679		8.580.642		7.805.014	
4.1.1. Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		75.258.059		73.568.139		67.772.807
4.1.2.1. Mutatie personele voorzieningen	163.125-		1080.465		400.324-	
4.1.2.2. Lasten personeel niet in loondienst	7.790.391		5.853.147		7.236.179	
4.1.2.3. Overige personeelslasten	3.490.138		3.378.268		3.862.645	
4.1.2.4. Doorbelaste personeelskosten	6.242.067-		6.727.812-		6.022.444-	
4.1.2. Overige personele lasten		4.875.337		3.584.068		4.676.056
4.1.3. Ontvangen vergoedingen		639.696-		10.000-		530.662-
Totaal personeelslasten		79.493.698		77.142.207		71.918.201

4.2. Afschrijvingen

4.2. Afschrijvingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.2.1. Afschrijvingen immateriële vaste activa		136.543		136.543		136.543
4.2.2.1. Gebouwen en terreinen	5.975.427		4.728.845		4.918.999	
4.2.2.2. Inventaris en apparatuur	1945.774		2.189.211		2.084.660	
4.2.2.3. Andere vaste bedrijfsmiddelen	251.147		269.278		247.870	
4.2.2. Afschrijvingen materiële vaste activa		8.172.349		7.187.334		7.251.529
Totaal afschrijvingen		8.308.892		7.323.877		7.388.072

Toelichting afschrijvingen

4.2.2.1. De reguliere afschrijvingslasten van gebouwen en terreinen bedragen € 4.923.028,- De afschrijvingslasten door impairment van de locatie Bilthoven bedragen € 1.052.399,-

4.3. Huisvestingslasten

4.3. Huisvestingslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.3.1. Huurlasten	1.03.076		855.785		841.221	
4.3.2. Verzekeringslasten	142.343		96.275		102.384	
4.3.3. Onderhoudslasten (klein onderhoud)	180.1446		139.1982		1222.608	
4.3.4. Energie en water	1479.890		1383.400		1243.489	
4.3.5. Schoonmaakkosten	1691.331		1488.675		1502.093	
4.3.6. Belastingen en heffingen ter zake van huisvesting	466.979		419.500		470.981	
4.3.8. Overige huisvestingslasten	616.480		549.902		558.916	
Totaal huisvestingslasten		7.301.545		6.185.519		5.941.692

Toelichting enkelvoudige staat van baten en lasten

4.4. Overige lasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.4.1.1. Onderzoek jaarrekening	154.313		110.000		154.500	
4.4.1. Administratie en beheer		154.313		110.000		154.500
4.4.2.1. Kantoorkosten	105.195,7		135.762,1		145.120	
4.4.2.2. ICT	3.154.953		2.989.000		3.004.124	
4.4.2. Inventaris en apparatuur		4.206.910		4.346.621		4.149.244
4.4.3.1. Kosten cursusgeld en BE	1.595		-		-	
4.4.3.2. Leerling gebonden lasten	4.152.672		3.815.518		4.041.110	
4.4.3.3. Praktijkleren	528.421		727.664		613.726	
4.4.3. Leer- en hulpmiddelen		4.692.688		4.544.182		4.654.836
4.4.4. Dotatie overige voorzieningen		138.596		504.444		991.272
4.4.5.1. Contributies, abonnementen, vakliteratuur	610.526		609.642		644.533	
4.4.5.2. Communicatie	1.996.765		1.892.039		1.972.432	
4.4.5.3. Bestuurskosten	1.231.937		1.236.322		1.373.328	
4.4.5.4. Verrekeningen / doorbelastingen	330.013		322.727		322.960	
4.4.5.5. Kosten projecten	1.554.322		1.491.443		1.166.736	
4.4.5.6. Kosten commerciële activiteiten	292.123		261.000		221.642	
4.4.5.7. Kosten contractactiviteiten	2.035.397		1.437.710		896.067	
4.4.5.8. Diverse organisatiekosten	2.580.288		2.848.062		2.869.402	
4.4.5. Overige		18.971.345		20.453.491		19.323.180
Totaal overige lasten		28.163.852		29.988.738		29.283.032

6. Financiële baten en lasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
6.1.1. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	92.478		-		305.961	
6.2.1. Rentelasten en soortgelijke lasten	1.980.535		2.093.614		2.158.897	
Totaal financiële baten en lasten		1.888.057		2.093.614		1.852.936

7. Belastingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
		-		-		-

8. Resultaat deelnemingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
		-		-		-

9. Resultaat aandeel van derden	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
		-		-		-

Verbonden partijen Stichting Aeres Groep

Meerderheidsdeelneming (BV of NV)

Naam	Jur. Vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2019	Resultaat 2019	Verklaring art. 2:403 BW	Deelname-percentage	Consolidatie ja/nee
				EUR	EUR		%	
Agrotransfer Holding bv	BV	Dronten	3	103.599	61050-	Nee	100%	Ja
Agrotransfer bv	BV	Dronten	3	169.264	14.959	Nee	100%	Ja
Aeres Agree Recruitment bv	BV	Dronten	3	403.796	173.718-	Nee	100%	Ja
Aeres Agree Payroll bv	BV	Dronten	3	124.604	155.289	Nee	100%	Ja
Aeres Farms Holding bv	BV	Dronten	3	-	-	Nee	100%	Ja
Aeres Biologisch Bedrijf bv	BV	Dronten	3	30.945	5.939	Nee	100%	Ja
Aeres Studentbedrijven bv	BV	Dronten	3	78.222	105.998	Nee	100%	Ja
Aeres Landbouwbedrijf bv	BV	Dronten	3	2.206.170	94.192-	Nee	100%	Ja
Aeres Weidebedrijf bv	BV	Dronten	3	88.055-	24.783-	Nee	100%	Ja
Acole Productions bv	BV	Aalsmeer	1	220.624	13.502	Nee	100%	Ja
Fedecom Academy bv	BV	Ede	1	19.286-	5.967	Nee	100%	Ja

Bovenaande meerderheidsdeelnemingen worden geconsolideerd binnen de Stichting Agrotransfer en Stichting Aeres. (zie onder beslissende zeggenschap). Het eigen vermogen van Agrotransfer Holding BV betreft de saldering (incl. eliminaties) van de overige BV's uit bovenstaand overzicht.

Belissende zeggenschap (stichting of vereniging)

	Jur. Vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2019	Resultaat 2019	Verklaring art. 2:403 BW	Consolidatie ja/nee
				EUR	EUR		
Stichting PTC+	Stichting	Barneveld	1	16.250.778	660.209	Nee	Ja
Stichting Agrotransfer	Stichting	Dronten	3	836.505	60.750-	Nee	Ja
Stichting Aeres International Student Fund	Stichting	Dronten	3	63.964	10.912	Nee	Ja
Stichting Aeres Farms	Stichting	Dronten	3	2.212.088	10.301-	Nee	Ja
Stichting Bureau Erkenigen	Stichting	Ede	3	56150	67.297-	Nee	Ja
Totaal				19.924.845	532.773		

Geen hoofdelijke aansprakelijkheid onderling

Zowel voor meerderheidsdeelnemingen als bij beslissende rechtspersoon is er geen hoofdelijke aansprakelijkheid voor een andere rechtspersoon. De genoemde rechtspersonen zijn alle juridische zelfstandige eenheden. Consolidatie is noodzakelijk, omdat voor alle rechtspersonen geldt dat het College van Bestuur van de Stichting Aeres Groep ook College van Bestuur is van de andere rechtspersonen.

Overige verbonden partijen (minderheidsdeelneming en geen beslissende zeggenschap)

	Juridische vorm	Statutaire zetel	Vestigings plaats	Code activiteiten
EWI Windpark	BV	Dronten	Dronten	3

De Stichting Aeres neemt deel in diverse regionale samenwerkingsverbanden binnen het VO.

Landbouwonderneming de Drieslag heeft een belang van 10% in EWI Windpark B.V.

Code activiteiten: 1. trainingen en contractonderwijs 2. onroerende zaken 3. overige

Gebeurtenissen na balansdatum

Gevolgen van COVID-19-crisis

De wereldwijde crisis in verband met COVID-19 en de daarmee samenhangende overheidsmaatregelen heeft een grote impact op de gehele mensheid en op het bedrijfsleven. De gevolgen van de noodzakelijk genomen overheidsmaatregelen zijn voor een ieder groot.

Voor de cursus- en contractactiviteiten en de commerciële onderdelen Aeres Tech en Aeres Agree ontstaat een moeilijke situatie. Zij maken, waar mogelijk, met klanten afspraken om de dienstverlening om te zetten naar online dienstverlening of om de dienstverlening zo nodig te verschuiven in de tijd. Deze situatie betekent voor de private omzet binnen Aeres een forse terugval. De crisis heeft hierdoor een groot effect op de financiën van Aeres en met name op die van de commerciële entiteiten. Voor het onderwijs zijn de kosten, die gerelateerd zijn aan online onderwijs, te overzien. De commerciële onderdelen Aeres Tech en Aeres Agree doen een beroep op een compensatieregeling uit het noodfonds van de overheid.

Gezien de gezonde financiële positie van Aeres zijn er voor de korte termijn geen diepgaande gevolgen voor de waardering, het resultaat en de continuering, maar de crisis zal wel een groot effect hebben op de verwachte resultaten van 2020 en de financiële positie van Aeres verzwakken.

Fusie Aeres en Nordwin College

OCW-minister Van Engelshoven geeft in 2020 officieel groen licht voor de fusie tussen Aeres en Nordwin College per 1 juni 2020. Als gevolg van de fusie vallen Aeres en Nordwin College per 1 juni onder één Raad van Bestuur en Raad van Toezicht. Beide organisaties gaan nu zorgvuldig hun processen integreren. Daarna vormen beide organisaties door middel van een institutionele fusie één AOC. Het streven is dat alle onderwijslocaties met ingang van het schooljaar 2021-2022 onder één naam actief zijn: Aeres.

Staat van baten en lasten Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)

Baten

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Rijksbijdragen OCW/EZ	63.163.967		61.528.201		59.194.138	
Overige subsidies OCW/EZ	6.623.817		5.066.160		4.733.491	
Inkomensoverdracht van rijksbijdragen	2.140.820		1.752.628		1.597.900	
Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden	148.788		92.000		41.819	
Wettelijke college- / cursus- / examengelden	272.961		280.250		268.130	
Baten werk in opdracht van derden (contractactiviteiten)	6.474.966		7.248.360		3.759.607	
Overige baten	3.101.531		3.058.364		3.080.102	
Totaal baten		81.926.850		79.025.963		72.675.187

Lasten

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Personeelslasten	51.588.041		49.635.686		47.971.839	
Afschrijvingen	975.299		1.342.363		989.245	
Huisvestingslasten	10.109.173		8.393.179		8.562.701	
Overige lasten	17.675.947		18.386.938		15.229.528	
Totaal lasten		80.348.460		77.758.166		72.753.313
Saldo baten en lasten		1.578.390		1.267.797		78.126-
Financiële baten en lasten		14.781-		13.550-		13.676-
Resultaat		1.563.609		1.254.247		91.802-
Belastingen	-		-		-	
Resultaat deelnemingen	-		-		-	
Resultaat aandeel van derden		-		-		-
Totaal resultaat		1.563.609		1.254.247		91.802-

Toelichting staat van baten en lasten Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1. Rijksbijdragen						
3.1.1.1.1. Rijksbijdrage sector VO	34.032.473		34.627.907		32.653.145	
3.1.1.1.2. Rijksbijdrage sector BVE	29.131.494		26.900.294		26.540.993	
3.1.1.1.3. Rijksbijdrage sector HBO	-		-		-	
3.1.1. Rijksbijdragen OCW/EZ		63.163.967		61.528.201		59.194.138
3.1.2.1. Overige subsidies OCW	6.623.817		5.066.160		4.733.491	
3.1.2.2. Overige subsidies EZ	-		-		-	
3.1.3.3. Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		6.623.817 2.140.820		5.066.160 1.752.628		4.733.491 1.597.900
Totaal Rijksbijdragen		71.928.604		68.346.989		65.525.529
3.2. Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden						
3.2.2.2. Overige gemeentelijke en GR-bijdragen en –subsidies	27.944		82.000		18.750	
3.2.2.3. Overige overheden	120.844		10.000		23.069	
Totaal overheidsbijdragen / subsidies overige overheden		148.788		92.000		41.819
3.3. Wettelijke college- / cursus- / examengelden						
3.3.2. Cursusgelden sector MBO	266.380		280.250		266.180	
3.3.3. Collegegelden sector HBO	6.581		-		1.950	
Totaal wettelijke college- / cursus- / examengelden		272.961		280.250		268.130
3.4. Baten werk in opdracht van derden (contractactiviteit)						
3.4.1.1. Contractonderwijs (excl. Inburgering)	1.336.988		1.177.700		430.168	
3.4.1.4. Baten projecten	3.406.866		4.250.650		1.637.956	
3.4.1.3. Baten commerciële activiteiten	1.731.112		1.820.010		1.691.483	
Totaal baten werk in opdracht van derden (contractactiviteiten)		6.474.966		7.248.360		3.759.607
3.5. Overige baten						
3.5.1. Opbrengst verhuur	148.748		119.200		120.468	
3.5.2. Detachering personeel	92.183		120.314		102.577	
3.5.3. Schenkingen	300		-		-	
3.5.4. Sponsoring	591		3.500		3.473	
3.5.5. Bijdragen ouders / leerlingen / studenten	2.066.395		2.215.350		1.954.589	
3.5.10. Overige	794.486		600.000		898.996	
Totaal overige baten		3.101.531		3.058.364		3.080.103

Toelichting staat van baten en lasten Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)

4.1. Personeelslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1.1.1. Lonen en salarissen	35.386.029		34.378.074		32.239.044	
4.1.1.2. Sociale lasten	4.864.172		4.003.962		4.234.000	
4.1.1.5. Pensioenlasten	5.470.600		5.051.853		4.738.109	
4.1.1. Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		45.720.801		43.433.889		41.211.153
4.1.2.1. Mutatie personele voorzieningen	145.537-		800.000		204.838-	
4.1.2.2. Lasten personeel niet in loondienst	5.364.130		4.424.123		5.400.625	
4.1.2.3. Overige personeelslasten	2.929.717		2.967.810		2.572.083	
4.1.2.4. Doorbelaste personeelskosten	1919.072-		1990.137-		662.292-	
4.1.2. Overige personele lasten		6.229.238		6.201.796		7.105.578
4.1.3. Ontvangen vergoedingen		361.998-		-		344.891-
Totaal personeelslasten		51.588.041		49.635.685		47.971.840

4.2. Afschrijvingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.2.1. Afschrijvingen immateriële vaste activa		-		-		-
4.2.2.1. Gebouwen en terreinen	-		300.632		-	
4.2.2.2. Inventaris en apparatuur	876.867		925.122		880.506	
4.2.2.3. Andere vaste bedrijfsmiddelen	98.432		116.609		108.739	
4.2.2. Afschrijvingen materiële vaste activa		975.299		1.342.363		989.245
Totaal afschrijvingen		975.299		1.342.363		989.245

4.3. Huisvestingslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.3.1. Huurlasten	855.878		687.880		1.056.452	
4.3.2. Verzekeringslasten	-		-		-	
4.3.3. Onderhoudslasten (Klein onderhoud)	389.293		403.500		479.780	
4.3.4. Energie en water	950.711		897.500		798.851	
4.3.5. Schoonmaakkosten	1.183.471		1.049.000		1.059.556	
4.3.6. Belastingen en heffingen ter zake van huisvesting	3.495		1.000		407	
4.3.8. Overige huisvestingslasten	6.726.325		5.354.299		5.167.655	
Totaal huisvestingslasten		10.109.173		8.393.179		8.562.701

Toelichting staat van baten en lasten Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)

4.4. Overige lasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.4.1.1. Onderzoek jaarrekening			-		-	
4.4.1.2. Andere controleopdrachten	-		-		-	
4.4.1.3. Adviezen op fiscaal terrein	-		-		-	
4.4.1.4. Overige niet-controlediensten	-		-		-	
4.4.1. Administratie en beheer						
4.4.2.1. Kantoorkosten	526.345	-	750.201	-	576.878	-
4.4.2.2. ICT	3.216.117		3.298.103		2.914.616	
4.4.2. Inventaris en apparatuur		3.742.462		4.048.304		3.491.494
4.4.3.1. Kosten cursusgelden BE	1595		-		-	
4.4.3.2. Leerling gebonden lasten	3.796.675		3.478.362		3.640.505	
4.4.3.3. Praktijkleren	189.767		310.000		310.051	
4.4.3. Leer- en hulpmiddelen		3.988.037		3.788.362		3.950.556
4.4.4. Dotatie overige voorzieningen		130.975		4.000		141.991
4.4.5.1. Contributies, abonnementen, vakliteratuur	273.294		349.700		365.523	
4.4.5.2. Communicatie	1077.857		110.535		1066.750	
4.4.5.3. Bestuurskosten	195.277		363.000		309.111	
4.4.5.4. Verrekeningen / doorbelastingen	3.098.249		3.105.465		2.893.457	
4.4.5.5. Kosten projecten	2.956.498		3.997.922		166.192	
4.4.5.6. Kosten commerciële activiteiten	293.494		261.000		221.642	
4.4.5.7. Kosten contractactiviteiten	882.971		493.710		83.574	
4.4.5.8. Diverse organisatiekosten	1036.832		864.940		1043.517	
4.4.5. Overige		9.814.472		10.546.272		7.645.486
Totaal overige lasten		17.675.946		18.386.938		15.229.527

6. Financiële baten en lasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
6.1.1. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-		-		-	
6.2.1. Rentelasten en soortgelijke lasten	14.781		13.550		13.676	
Totaal financiële baten en lasten		14.781		13.550		13.676

7. Belastingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
		-		-		-

8. Resultaat deelnemingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
		-		-		-

9. Resultaat aandeel van derden	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
		-		-		-

Staat van baten en lasten Aeres Hogeschool (30TX)

Baten

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Rijksbijdragen OCW/EZ	29.702.848		28.663.856		26.289.410	
Overige subsidies OCW/EZ	184.856		-		288.763	
Wettelijke college- / cursus- / examengelden	6.295.372		5.989.327		6.321.649	
Baten werk in opdracht van derden (contractactiviteiten)	7.719.147		8.374.758		9.120.856	
Overige baten	1.453.114		1.024.625		1.480.054	
Totaal baten		45.355.337		44.052.566		43.500.732

Lasten

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Personeelslasten	23.119.968		22.764.530		20.730.594	
Afschrijvingen	493.231		569.752		457.283	
Huisvestingslasten	4.286.692		3.609.673		3.799.324	
Overige lasten	14.696.001		15.833.762		16.294.569	
Totaal lasten		42.595.892		42.777.717		41.281.770
Saldo baten en lasten		2.759.445		1.274.849		2.218.962
Financiële baten en lasten		17.037-		15.690-		19.028-
Resultaat		2.742.408		1.259.159		2.199.934
Belastingen	-		-		-	
Resultaat deelnemingen	-		-		-	
Resultaat aandeel van derden	-		-		-	
Totaal resultaat		2.742.408		1.259.159		2.199.934

Toelichting staat van baten en lasten Aeres Hogeschool (30TX)

	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1. Rijksbijdragen						
3.1.1.1.1. Rijksbijdrage sector VO	-		-		-	
3.1.1.1.2. Rijksbijdrage sector BVE	-		-		-	
3.1.1.1.3. Rijksbijdrage sector HBO	29.702.848		28.663.856		26.289.410	
3.1.1. Rijksbijdragen OCW/EZ		29.702.848		28.663.856		26.289.410
3.1.2.1. Overige subsidies OCW	-		-		-	
3.1.2.2. Overige subsidies EZ	184.856		-		288.763	
3.1.3.3. Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		184.856		-		288.763
		-		-		-
Totaal Rijksbijdragen		29.887.704		28.663.856		26.578.173
3.2. Overheidsbijdragen / subsidies overige overheden						
3.2.2.2. Overige gemeentelijke en GR-bijdragen en –subsidies	-		-		-	
3.2.2.3. Overige overheden	-		-		-	
Totaal overheidsbijdragen / subsidies overige overheden		-		-		-
3.3. Wettelijke college- / cursus- / examengelden						
3.3.2. Cursusgelden sector MBO	-		-		-	
3.3.3. Collegegelden sector HBO	6.295.372		5.989.327		6.321.649	
Totaal wettelijke college- / cursus- / examengelden		6.295.372		5.989.327		6.321.649
3.4. Baten werk in opdracht van derden (contractactiviteit)						
3.4.1.1. Contractonderwijs (excl. Inburgering)	143.771		92.197		123.164	
3.4.1.4. Baten projecten	6.305.376		7.118.371		7.889.692	
3.4.1.3. Baten commerciële activiteiten	-		344.189		-	
Totaal baten werk in opdracht van derden (contractactiviteiten)		7.719.147		8.374.757		9.120.856
3.5. Overige baten						
3.5.1. Opbrengst verhuur	149.659		126.884		189.169	
3.5.2. Detachering personeel	45.551		-		45.489	
3.5.3. Schenkingen	-		-		-	
3.5.4. Sponsoring	398-		-		1513	
3.5.5. Bijdragen ouders / leerlingen / studenten	323.434		183.058		261.657	
3.5.10. Overige	934.867		714.684		982.227	
Totaal overige baten		1.453.113		1.024.626		1.480.055

Toelichting staat van baten en lasten Aeres Hogeschool (30TX)

4.1. Personeelslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1.1.1. Lonen en salarissen	18.820.982		19.759.225		17.378.899	
4.1.1.2. Sociale lasten	2.443.529		2.198.228		2.161.016	
4.1.1.5. Pensioenlasten	3.013.976		2.940.058		2.564.640	
4.1.1. Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		24.278.487		24.897.511		22.104.555
4.1.2.1. Mutatie personele voorzieningen	7.531		214.800		289.026	
4.1.2.2. Lasten personeel niet in loondienst	1911.707		113.959		1587.354	
4.1.2.3. Overige personeelslasten	1401.798		1244.272		1993.025	
4.1.2.4. Doorbelaste personeelskosten	4.218.777		4.696.012		4.490.568	
4.1.2. Overige personele lasten		912.803- 245.716-		2.122.981- 10.000-		1198.805- 175.155-
4.1.3. Ontvangen vergoedingen						
Totaal personeelslasten		23.119.968		22.764.530		20.730.595

4.2. Afschrijvingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.2.1. Afschrijvingen immateriële vaste activa						
4.2.2.1. Gebouwen en terreinen	3.272		23.414		3.272	
4.2.2.2. Inventaris en apparatuur	448.742		496.089		415.317	
4.2.2.3. Andere vaste bedrijfsmiddelen	41217		50.249		38.694	
4.2.2. Afschrijvingen materiële vaste activa		493.231		569.752		457.283
Totaal afschrijvingen		493.231		569.752		457.283

4.3. Huisvestingslasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.3.1. Huurlasten	633.312		296.984		259.305	
4.3.2. Verzekeringslasten	-		-		-	
4.3.3. Onderhoudslasten (klein onderhoud)	248.362		148.285		147.908	
4.3.4. Energie en water	265.255		206.400		213.740	
4.3.5. Schoonmaakkosten	409.212		368.875		375.100	
4.3.6. Belastingen en heffingen ter zake van huisvesting	13.450		4.500		5.347	
4.3.8. Overige huisvestingslasten	2.717.102		2.584.630		2.797.924	
Totaal huisvestingslasten		4.286.693		3.609.674		3.799.324

Toelichting staat van baten en lasten Aeres Hogeschool (30TX)

4.4. Overige lasten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.4.1.1. Onderzoek jaarrekening	-	-	-	-	-	-
4.4.1. Administratie en beheer	-	-	-	-	-	-
4.4.2.1. Kantoorkosten	444.599	-	488.860	-	463.268	-
4.4.2.2. ICT	2.130.022	-	2.054.658	-	1580.139	-
4.4.2. Inventaris en apparatuur	-	2.574.621	-	2.543.518	-	2.043.407
4.4.3.1. Kosten cursusgeldens BE	-	-	-	-	-	-
4.4.3.2. Leerling gebonden lasten	376.206	-	338.156	-	400.605	-
4.4.3.3. Praktijkleren	379.622	-	417.664	-	303.675	-
4.4.3. Leer- en hulpmiddelen	-	755.828	-	755.820	-	704.280
4.4.4. Dotatie overige voorzieningen	-	157.978	-	500.444	-	689.314
4.4.5.1. Contributies, abonnementen, vakliteratuur	217.275	-	189.111	-	214.476	-
4.4.5.2. Communicatie	537.705	-	633.596	-	695.864	-
4.4.5.3. Bestuurskosten	409.747	-	364.822	-	655.759	-
4.4.5.4. Verrekeningen / doorbelastingen	1989.755	-	1991073	-	1944.903	-
4.4.5.5. Kosten projecten	6.009.896	-	7.083.521	-	7.828.588	-
4.4.5.6. Kosten commerciële activiteiten	-	-	-	-	-	-
4.4.5.7. Kosten contractactiviteiten	1.162.531	-	919.000	-	812.493	-
4.4.5.8. Diverse organisatiekosten	890.664	-	852.826	-	705.485	-
4.4.5. Overige	-	11207.573	-	12.033.979	-	12.857.568
Totaal overige lasten		14.696.000		15.833.761		16.294.569

6.1. Financiële baten	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
6.1.1. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-	-	-	-	-
6.2.1. Rentelasten en soortgelijke lasten	17.037	-	15.690	-	19.028	-
Totaal financiële baten		17.037		15.690		19.028

7. Belastingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	-	-	-	-	-	-

8. Resultaat deelnemingen	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	-	-	-	-	-	-

9. Resultaat aandeel van derden	2019		Begroting 2019		2018	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	-	-	-	-	-	-

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Bri-nummer	Kenmerk beschikking	Verplichtingennummer	Jaar	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking		Saldo nog te besteden
							Geheel uitgevoerd en afgerond	Nog niet geheel afgerond	
MIP gelden BVE	30TX	548550-1	22000-2213	2013	1.196.663,00	1.196.663,00	○	●	262.955,47
Praktijkleren BVE	25GV	483018-2	22000-2023	2013	485.169,00	485.169,00	●	○	-
Regeling versterking salarismix leraren mbo in de Randstadregio's MBO	25GV	808181-01	LNV-808181	2017	736.784,82	736.784,82	●	○	-
Doorstroomprogramma PO-VO	05NV	DPOVO18068	DPOVO18068	2018	15.000,00	15.000,00	●	○	-
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	30TX	1002005-01	1002005	2019	7.488,00	7.488,00	●	○	-
LOF	25GV	LOF17-0408	nvt	2018	53.087,52	53.087,52	●	○	-
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	27VD	1007971-01	1007971	2019	26.787,50	26.787,50	○	●	15.626,04
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	1009911-01	1009911	2019	10.286,40	10.286,40	○	●	6.000,40
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	1012384-01	1012384	2019	5.186,06	5.186,06	●	○	-
Regeling aanvullende bekostiging technisch vmbo-2018-2019 (artikel 8 lid 1)	25GV	964227-02	964227	2019	41.252,75	41.252,75	●	○	-
Regeling aanvullende bekostiging technisch vmbo-2018-2019 (artikel 8 lid 1)	27VD	964294-02	964294	2019	13.552,00	13.552,00	●	○	-
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	961140-01	961140	2019	4.935,84	4.935,84	●	○	-
Regeling versterking van salarismix leraren middelbaar beroepsonderwijs in de randstadregio's	25GV	959198-01	959198	2019	765.464,23	765.464,23	○	●	765.464,23
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	1006027-01	1006027	2019	41.249,52	41.249,52	○	●	24.062,22
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	30TX	1006210-01	1006210	2019	139.776,00	139.776,00	○	●	139.776,00
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	1007948-01	1007948	2019	85.462,84	85.462,84	○	●	49.853,31
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	1020032-01	1020032	2019	1.200,08	1.200,08	○	●	700,04
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	27VD	1027563-01	1027563	2019	20.000,00	20.000,00	○	●	11.666,67
Subsidiereregeling lerarenbeurs (artikel 25)	25GV	1027590-01	1027590	2019	20.000,00	20.000,00	○	●	11.666,67
Doorstroomprogramma mbo-hbo	30TX	DHBO19027	40687	2018	60.000,00	60.000,00	○	●	35.837,51
Subsidie flexibel beroepsonderwijs derde leerweg	25GV	FLEXSTART19012	nvt	2019	10.000,00	10.000,00	○	●	10.000,00
Tegemoetkoming kosten opleidingsscholen 19/20	30TX	1013090-1	nvt	2019	280.000,00	118.272,00	○	●	277.883,74
Groen Consortium Opleiden in School	30TX	934788-1	934788-1	2018	280.000	280.000	●	○	-
					<u>4.273.997</u>	<u>4.112.269</u>			<u>1.611.492</u>

G2A Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Brinnummer	Kenmerk beschikking	Verplichting nummer	Datum Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Te verrekenen ultimo verslagjaar
OCW											
Groen Consortium Opleiden in School	30TX	1094525	560023073	1-12-2016	500.000	500.000	465.352	34.648	-	-	34.648
Min van EZ subs. Werkprogramma Groen onderwijs		ANK/16163580	16163580	1-11-2016	2.250.000	2.166.000	1.693.212	472.788	84.000	556.788	-
Subsidieregeling schoolmaatschappelijk werk in het MBO	25GV	874356-01	874356-01	22-1-2018	103.965	103.965	84.165	19.800	-	-	19.800
Totaal					2.853.965	2.769.965	2.242.729	527.236	84.000	611.236	-

Ministerie van Economische Zaken

Centre of Expertise Open Teelten	30TX	DGA-AK/14186250	1300017038	1-9-2014	4.000.000	3.772.721	2.899.924	872.797	227.280	1.067.360	32.717
----------------------------------	------	-----------------	------------	----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	-----------	--------

G2B Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-B Doorlopend tot in volgend verslagjaar

Omschrijving	Brij-nummer	Kenmerkbeschikking	Verplichtingennummer	Datum Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Nog te besteden verslagjaar
					EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
OCW												
RIF16013	25GV	940.721	61200-31289	1-1-2016	300.000	225.000	232.406	7.406-	60.000	67.450	14.856-	144
RIF18024	25GV	1429833	nvt	25-6-2018	508.510	127.128	24.842	102.285	101.702	88.108	115.879	395.560
Doorstroomprogramma MBO-HBO	25GV	DHBO1702	DHBO1702	23-10-2017	199.942	199.942	94.417	105.525	-	104.923	602	602
Doorstroomprogramma MBO-HBO	30TX	DHBO1701	DHBO1701	23-10-2017	192.526	192.526	33.862	158.664	-	23.984	134.680	134.680
Totaal					1.200.978	744.596	385.527	359.069	161.702	284.465	236.305	530.986

Omschrijving	Brij-nummer	Kenmerkbeschikking	Verplichtingennummer	Datum Toewijzing	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Nog te besteden verslagjaar
					EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
OCW												
Ministerie van Economische Zaken												
Lectoraat Biomimicry *1	30TX	DGAN-ANK/1501987	1300019790	23-3-2015	400.000	300.000	171.659	128.341	-	48.784	79.557	179.557
Totaal					400.000	300.000	171.659	128.341	0	48.784	79.557	179.557

*1 realisatie 2016 ad € 69.302 is gerealiseerd onder penvoorderschap HAS Den Bosch. Deze realisatie is meegenomen onder 'lasten t/m vorig verslagjaar'

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Groenpact 2de fase		DGA/19156706	1400010480	25-9-2019	375.000	-	-	-	125.000	40.776	84.224	334.224
CIV Groen 2.0		DGA-SKI/19187015	1400010446	25-9-2019	900.000	-	-	-	150.000	35.096	114.904	864.904
Totaal					1.275.000	0	0	0	275.000	75.872	199.128	1.199.128

WNT Topfunctionarissen

WNT Vermelding bezoldiging topfunctionarissen

Leidingsgevend topfunctionaris

Gegevens 2019

Naam	Functie	Aanvang functie Vanaf	Einde functie Tot	Taak-omvang Fte	Gewezen topfunctionaris?	dienstbetrekking	Individueel WNT-maximum EUR	Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen EUR	Beloningen betaalbaar op termijn EUR	Subtotaal EUR	Onverschuldigd betaald bedrag EUR	Totaal bezoldiging EUR	Verplichte motivering indien overschijding
De heer B.M.P. Pellikaan	voorzitter	1-1-2006		1	nee	ja	177.000	156.398	20.571	176.969	-	176.969	NVT
de heer M.H.C. Komen	lid	1-1-2019		1	nee	ja	177.000	138.169	20.312	158.481	-	158.481	NVT
								294.567	40.883	335.450	-	335.450	

Gegevens 2018

Bestuurders

Naam	171.000	154.946	19.016	173.962	-	173.962	*1
De heer B.M.P. Pellikaan	171.000	154.946	19.016	173.962	-	173.962	*1
		154.946	19.016	173.962	-	173.962	

*1 Voor de heer B.M.P. Pellikaan was in 2018 overgangsrecht van toepassing, waarbij afspraken gemaakt waren voor toepassing van het sectotmaximum gedurende maximaal 4 jaar vanaf 1 januari 2016. De regeling is in 2019 vervallen doordat de heer Pellikaan in 2019 binnen norm blijft. Conform de regeling declaratie bestuurders onderwijs maakt de heer Pellikaan gebruik van een auto van Aeres, het betreft een Mitsubishi Outlander met een cataloguswaarde van € 42.729,-. De fiscale bijtelling bedraagt € 2.991,-.

WNT Topfunctionarissen

Toezichthoudend topfunctionaris

Gegevens 2019

Naam	Functie	Aanvang functie Vanaf	Einde functie Tot	Individueel WNT-maximum EUR	Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen EUR	Beloningen betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging EUR	Verplichte motivering indien overschijding
De heer T.P. Koekoek	voorzitter	01-05-2019	01-05-2023	17.700	7.678	-	7.678	nvt
De heer E.J.F. Alderkamp	vice-voorzitter, waarnemend voorzitter tot en met 30-04-2019	01-07-2014	01-07-2022	20.650	10.884	-	10.884	
Mevrouw I. Mastenbroek	lid, en waarnemend vicevoorzitter tot en met 30-04-2019	01-07-2012	01-07-2020	17.700	9.070	-	9.070	nvt
De heer S.H. Galema	lid	01-07-2014	01-07-2022	17.700	8.850	-	8.850	nvt
Mevrouw A.J.H. Knoet-Michels	lid	01-01-2015	01-01-2023	17.700	9.468	-	9.468	nvt
De heer R. Kip	lid	01-09-2016	01-10-2019	13.275	6.104	-	6.104	nvt
Mevrouw J.A.M. Pronk	lid	01-07-2018	01-07-2022	17.700	8.765	-	8.765	nvt
De heer J.N.P. Janssen	lid	01-07-2018	08-02-2019	1.475	-	-	-	nvt
				123.900	60.819	-	60.819	

De leden van de Raad van Toezicht gaan een zogenaamde fictieve dienstbetrekking aan (niet gebaseerd op een arbeidscontract maar een veronderstelde dienstbetrekking uitsluitend geldend voor de loonheffing en de ZWV).

Gegevens 2018

Naam	Functie	Aanvang functie Vanaf	Einde functie Tot	Individueel WNT-maximum EUR	Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen EUR	Beloningen betaalbaar op termijn	Totaal bezoldiging EUR	Verplichte motivering indien overschijding
De heer E.J.F. Alderkamp	vice-voorzitter, waarnemend voorzitter vanaf 19-03-2018	01-07-2014	01-07-2022	17.100	11.811	-	11.811	nvt
Mevrouw I. Mastenbroek	lid, waarnemend vice voorzitter sinds 19-03-2018	01-07-2012	01-07-2020	17.100	10.551	-	10.551	nvt
De heer S.H. Galema	lid	01-07-2014	01-07-2022	17.100	10.155	-	10.155	nvt
Mevrouw A.J.H. Knoet-Michels	lid	01-01-2015	01-01-2023	17.100	6.173	-	6.173	nvt
De heer R. Kip	lid	01-09-2016	01-09-2020	17.100	8.350	-	8.350	nvt
Mevrouw J.A.M. Pronk	lid	01-07-2018	01-07-2020	5.700	4.320	-	4.320	nvt
De heer J.N.P. Janssen	lid	01-07-2018	01-12-2018	17.100	3.845	-	3.845	nvt
				108.300	55.205	-	55.205	

Overige gegevens

Voorstel inzake resultaatbestemming

Het exploitatieresultaat van de Aeres over 2019 bedraagt € 4.759.723 positief (€ 4.434.049 in 2018).

	2019	2018
	EUR	EUR
Het resultaat van Aeres over 2019 is als volgt opgebouwd:		
Aeres AOC (25GV/05NV/27VD)	1563.609	91803-
Aeres Hogeschool (30TX)	2.742.408	2.199.934
Totaal onderwijsinstellingen	4.306.017	2.108.131
Aeres Agri park	377.714	214.189
Bestuursbureau	456.781	617.667
Stichting Aeres Farms	-	-
Aeres Farms Holding	3.263-	452-
Aeres Biologisch Bedrijf bv	5.939	17.766
Aeres Studentbedrijven bv	105.998	6.238
Aeres Weidebedrijf bv	24.783-	63.272-
Aeres Agree	60.750-	8.605-
Aeres Landbouwbedrijf bv	94.182-	171815
Stichting PTC+	640.740	1276.097
Acole Productions bv	13.502	40.432
Fedecom Academy bv	5.967	2.197
Stichting Aeres International Student Fund	10.912	51846
Stichting Bureau Erkenningen	67.297-	-
Totaal verbonden partijen en nevenactiviteiten	453.706	2.325.918
Totaal resultaat Aeres	4.759.723	4.434.049
Correctie i.v.m. intercompany transacties	-	-
Totaal resultaat Aeres, incl. intercompanytransacties	4.759.723	4.434.049

Voorgesteld wordt het exploitatieresultaat over 2019 toe te voegen aan de betreffende algemene reserves. De verwerking van het resultaat heeft in deze jaarrekening reeds plaatsgevonden (zie 2.1 Eigen vermogen in de Toelichting op de geconsolideerde balans).

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht en het college van bestuur van Stichting Aeres Groep

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2019 van Stichting Aeres Groep te Ede gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Aeres Groep op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2019;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Benadrukking van een bepaalde aangelegenheid – COVID-19 crisis

Zonder afbreuk te doen aan het hierboven tot uitdrukking gebracht oordeel, vestigen wij de aandacht op de gebeurtenis na balansdatum zoals vermeld in de jaarrekening die melding maakt van de mogelijke effecten van de gebeurtenissen ontstaan vanaf februari 2020 als gevolg van de gezondheids crisis COVID-19 op de toekomstige rentabiliteit en de continuïteit van de stichting en haar groepsonderdelen. Het bestuur vermeldt er eveneens de huidige genomen en toekomstig beoogde maatregelen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Aeres Groep zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Leidse Schouw 2
2408 AE Alphen aan den Rijn
Postbus 352
2400 AJ Alphen aan den Rijn

T (0172) 78 21 30
alphenaandenrjn@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 64599892

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Bestuursverslag inclusief bijlagen 1 tot en met 10;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019,

ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de

groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Barneveld, 12 juni 2020

Van Ree Accountants

Was getekend: mr.dr.s. G.J. de Jong RA

aeres.nl

Postbus 245
6710 BE Ede
088 020 7000
info@aeres.nl

